

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET BİLİM DALI**

**GÖÇMENLERİN SOSYAL UYUM SÜREÇLERİ: TÜRK KIZILAY TOPLUM
MERKEZİ VE ALMAN MULTİKÜLTÜRELLES FORUM ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

MURAT ALTUNTAŞ

DANIŞMAN: PROF. DR. ALİ RIZA ABAY

**YALOVA
TEMMUZ 2025**

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET BİLİM DALI

GÖÇMENLERİN SOSYAL UYUM SÜREÇLERİ: TÜRK KIZILAY TOPLUM
MERKEZİ VE ALMAN MULTİKÜLTÜRELLES FORUM ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

MURAT ALTUNTAŞ
207303005

DANIŞMAN: PROF. DR. ALİ RIZA ABAY

YALOVA
TEMMUZ 2025

ETİK BEYAN

Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez/Proje Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım “Göçmenlerin Sosyal Uyum Süreçleri: Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Alman Multikulturelles Forum Örneği” başlıklı bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Murat ALTUNTAŞ

ÖNSÖZ

Bu çalışmadaki eksiklikler bana, güzellikler ise adı geçen kıymetli insanlara aittir.

Doktora tez sürecim boyunca her türlü desteğini esirgemeyen, karşılaştığım her sorunda yol gösteren ve çözüm üreten değerli danışmanım Prof. Dr. Ali Rıza ABAY'a en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Tez izleme komitesi üyeleri Prof. Dr. Bedrettin KESGİN'e ve Doç. Dr. Salih BATAL'a süreç boyunca değerli katkılarından dolayı çok teşekkür ederim. Tez savunmama katılarak değerli katkılarını sunan Prof. Dr. Orhan KOÇAK ve Doç. Dr. Fikri KELEŞOĞLU'na da teşekkür ederim.

Doktora eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleriyle yolumu aydınlatan, destekleriyle yanımda olan kıymetli hocalarımdan Prof. Dr. Musa ŞAHİN'e, Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR'e, Prof. Dr. Recep YILDIZ'a, Doç. Dr. Fatma Kahraman GÜLOĞLU'na, Dr. Öğr. Üyesi Recep ÇELİK'e, Dr. Öğr. Üyesi Metin ÖKSÜZ'e, Dr. Öğr. Üyesi Yasin ERDURAK'a, Dr. Öğr. Üyesi Habibullah AKINCI'ya ve Dr. Öğr. Üyesi Pınar Kütük YILMAZ'a gönülden teşekkür ederim. Doktora tezi yazım sürecinde bilgi, emek ve desteğiyle yanımda olan Muhammed Enes TEMELLİ'ye teşekkür ederim.

Eğitim hayatımın her aşamasında yanımda olan sevgili aileme ve pek kıymetli değerli eşime Meleğime sabırları, destekleri ve sevgileri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmayı, Gazze'de ve dünyanın dört bir yanında göç yollarında hayatını kaybeden tüm masumlara, yerinden edilmiş, sesi duyulmayan insanlara ithaf ediyorum.

Unutulmamalıdır ki; her insan bir göçtür, her göç ise bir insan hikâyesidir...

Temmuz, 2025

Murat ALTUNTAŞ

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİL LİSTESİ	xv
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT	xix
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi	5
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	6
1.3. Araştırmanın Metot ve Teknikleri	8
1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	10
1.5. Araştırma ile İlgili Literatür	11
1.5.1. Dünya’da yapılan çalışmalar.....	11
1.5.2. Türkiye’de yapılan çalışmalar.....	13
2. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	17
2.1. Kuramsal Çerçeve	17
2.1.1. Göç kuramları ve yaklaşımları.....	17
2.1.1.1. Ravenstein’in göç kanunları yaklaşımı	18
2.1.1.2. Merkez-çevre (Dünya sistemi) kuramı.....	20
2.1.1.3. Neo-klasik teorisi	22
2.1.2. Hegel ve tanıma yaklaşımı ve sosyal uyum.....	24
2.1.3. Axel Honneth’in tanınma yaklaşımı ve sosyal uyum	27
2.2. Kavramsal Çerçeve	30
2.2.1. Çokkültürlülük yaklaşımı.....	31
2.2.1.1. Sosyal hizmet ve sosyal uyum	32
2.2.2. Sosyal uyum ve bütünleşme.....	35
2.2.2.1. Kültürleşme	43
2.2.2.2. Asimilasyon.....	44
2.2.2.3. Sosyal dışlama.....	45
2.2.3. Federal Almanya’nın göç ve sosyal uyum politikaları	47
2.2.4. Türkiye’nin göç ve sosyal uyum politikaları	61

2.2.5. Sosyal uyum ve sivil toplum kuruluşları	74
2.2.6. Sivil toplum kuruluşlarının sosyal uyumda rolü	79
2.2.6.1. Türk Kızılay Toplum Merkezleri	83
2.2.6.1.1. Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum alanında yaptığı çalışmalar.....	92
2.2.6.2. Multikulturelles Forum e.V.....	100
2.2.6.2.1. Multikulturelles Forumun sosyal uyum alanında yaptığı çalışmalar.....	105
2.2.7. Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forumun sosyal uyum çalışmalarının karşılaştırmalı analizi	122
2.2.7.1. Eğitim ve dil kursları.....	124
2.2.7.2. Sosyal yardım ve dayanışma	126
2.2.7.3. Gönüllülük ve topluluk katılımı	128
2.2.7.4. Mesleki entegrasyon ve ekonomik katılım.....	130
2.2.7.5. Politika geliştirilmesi ve sivil toplum katkısı	132
2.2.8. Katılımcı yönetim çerçevesinde sosyal uyumun sağlanmasında kamu ve sivil toplum kuruluşlarının etkileşimi	138
2.2.8.1. Finansal destekler	139
2.2.8.2. Eğitimler.....	140
2.2.8.3. İyi uygulamaların desteklenmesi.....	141
2.2.8.4. Gönüllülük alanında iş birlikleri	141
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	143
3.1. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi	143
3.2. Veri Toplama Araçları	146
3.3. Veri Toplama Süreci	148
3.4. Verilerin Analizi.....	150
3.5. Güvenirlilik ve Geçerlik.....	153
3.6. Katılımcılar.....	154
4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI.....	161
4.1. Multikulturelles Forum ve Türk Kızılay Toplum Merkezi Faydalanıcılarının Sosyal Uyum Süreçlerinde Karşılaştıkları Zorluklar ve Sunulan Hizmetler	169
4.1.1. Dil eğitimi	171
4.1.2. İş bulma.....	184
4.1.3. Sosyal ilişkiler.....	194
4.1.4. Kültürel uyum	203
4.1.5. Destek hizmetleri	212
4.2. Sosyal Dışlanmanın Göçmenler Üzerindeki Etkileri	221

4.2.1. Ayrımcılık deneyimleri	222
4.2.2. Psikososyal etkiler	228
4.2.3. Hukuki sorunlar	235
4.3. Kod Frekans Analizi: Sosyal Uyum Sürecinde Ana Temalar ve Alt Temalar.....	242
4.3.1. Hizmetlerin sunumu: Göçmenlere yönelik STK destekleri	244
4.3.2. Gönüllü katılım	254
4.3.3. Eğitim ve dil öğrenme.....	261
4.3.4. Sosyal ilişkiler ve toplumla bütünleşme	272
5. TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	281
5.1. TARTIŞMA	281
5.1.1. Sosyal uyumun kuramsal temelleri ve uygulamalardaki yansımaları.....	281
5.1.2. Dil eğitimi: Entegrasyon sürecinin ilk basamağı	283
5.1.3. Ekonomik entegrasyon: Göçmenlerin toplumsal uyumunda belirleyici faktörler.....	285
5.1.4. Sosyal ilişkiler ve topluluk katılımı: Önyargılar ve dışlanma mekanizmaları....	287
5.1.5. Kültürel uyum: Kimlik ve aidiyet sorunları.....	289
5.1.6. Sivil toplum kuruluşlarının rolü ve kurumsal kapasite	291
5.1.7. Göçmen statüsü ve sosyal uyum politikalarının uzun vadeli perspektifi.....	293
5.1.8. Göçmenlerin sosyal uyumundaki psikososyal etkiler: Ayrımcılığın derinlemesine etkisi.....	294
5.1.9. Hukuki ve yasal çerçeve: Sosyal uyum politikalarının hukuki temelleri	296
5.1.10. Yerel toplumun rolü: Toplumlar arası etkileşim ve iş birliği	298
5.1.11. Göçmen kimliklerinin korunması ve toplumsal bütünleşme	299
5.2. SONUÇLAR	302
5.3. ÖNERİLER	319
KAYNAKLAR.....	327
EKLER	357
ÖZGEÇMİŞ	366

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
BAMF	: Almanya Federal Göç ve Mülteciler Dairesi
BM	: Birleşmiş Milletler
ICRC	: Uluslararası Kızılhaç Komitesi
IFRC	: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu
IOM.	: Uluslararası Göç Örgütü
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SUY	: Sosyal Uyum Yardımı
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
WFP	: Dünya Gıda Programı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1. Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Alman Multikulturelles Forumun Sosyal Uyum Çalışmalarının Karşılaştırmalı Analizi	138
Tablo 3. 1. Türkiye’de İkamet Eden Göçmenlerin Bilgileri	156
Tablo 3.2. Almanya’da İkamet Eden Göçmenlerin Bilgileri	158
Tablo 4. 1. Sivil Toplum Kuruluşunda Görev Yapanların Bilgileri.....	245

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2. 1. Sosyal Uyumun Temel Alanlarını Tanımlayan Kavramsal Bir Çerçeve.....	39
Şekil 2. 2. Almanya Sığınma Başvuru Sayıları.....	50
Şekil 2. 3. Yıllara Göre Türkiye’de Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı	64
Şekil 4 1 Multikulturelles Forum ve Türk Kızılay Toplum Merkezi Faydalanicılarının Sosyal Uyum Süreçlerinde Karşılaştıkları Zorluklar.....	171
Şekil 4. 2. Sosyal Dışlanmanın Göçmenler Üzerindeki Etkileri.....	222
Şekil 4. 3. Kod Frekansları.....	244

GÖÇMENLERİN SOSYAL UYUM SÜREÇLERİ: TÜRK KIZILAY TOPLUM MERKEZİ VE ALMAN MULTIKULTURELLES FORUM ÖRNEĞİ

ÖZET

Zorunlu göç, bireylerin savaş, çatışma, siyasi baskı ve ekonomik kriz gibi yaşam koşullarını tehdit eden etkenler nedeniyle yer değiştirmesini zorunlu kılan çok boyutlu bir süreçtir. Göçmenlerin göç sonrası yaşadıkları kültürel uyum sorunları, dil engeli, toplumsal dışlanma ve ekonomik eşitsizlik gibi etmenler, onların bulundukları toplumla bütünleşme süreçlerini derinden etkilemektedir. Bu noktada sivil toplum kuruluşları, göçmenlerin sosyal uyumlarını destekleyen yapılar olarak hem koruyucu hem de bütünleştirici işlevler üstlenmektedir. Bu çalışmanın amacı, sivil toplum kuruluşlarının zorunlu göç sonrasında göçmenlerin toplumsal entegrasyonuna katkılarını ortaya koymak ve bu katkıların sahadaki yansımalarını analiz etmektir.

Araştırmada, nitel veri toplama teknikleri olarak mülakat ve katılımcı gözlem kullanılmış; bu sayede göçmen bireylerin deneyimleri ve ilgili kurumların uygulamaları ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Çalışmanın evrenini Türkiye ve Almanya'ya düzensiz yollarla giriş yapan göçmenler oluştururken, örneklem olarak Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum e.V. hizmetlerinden faydalanan bireyler seçilmiştir. Toplamda 26 göçmen ile bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiş; katılımcılar Suriye, Irak, Filistin ve Afganistan uyrukludur. Ayrıca her iki sivil toplum kuruluşundan ikişer personel ile destekleyici görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada, bireylerin sosyal uyum süreçlerini analiz etmek amacıyla fenomenolojik desen benimsenmiştir. Elde edilen nitel veriler, tematik analiz yöntemiyle MAXQDA programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma verileri, belirlenen araştırma amacına uygun olarak ve araştırma sorularını yanıtlayacak şekilde titizlikle incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda üç ana tema, üç alt tema ve toplamda yirmi iki kategori belirlenmiştir. Ana temalar; Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal Uyum ve Sosyal Dışlanma olarak sınıflandırılmıştır. Sivil Toplum Kuruluşları temasında; hizmetlerin sunumu, katılımcı ifadeleriyle destek programları, iş birliği ve koordinasyon ile gönüllü katılımı kategorileri yer almaktadır. Sosyal Uyum temasında; dil öğrenme ve eğitim, çalışma hayatı ve ekonomik durum, sosyal ilişkiler ve toplumla bütünleşme, kültürel uyum ve destek mekanizmaları kategorileri incelenmiştir. Sosyal Dışlanma teması altında ise ayrımcılık deneyimleri, marjinalleşme ve yoksulluk, psikolojik ve duygusal etkiler ile hukuki ve idari sorunlar kategorileri yer almaktadır. Buna ek olarak temalar arası geçişkenlik gösteren üç alt tema belirlenmiştir. Eğitim ve Dil alt teması; dil eğitimi programları, eğitimde karşılaşılan zorluklar ve başarı hikâyeleri kategorilerinden oluşmaktadır. Sağlık ve Psikososyal Destek alt teması; sağlık hizmetlerine erişim, psikososyal destek programları ve ruh sağlığı kategorilerini içermektedir. Hukuki Destek ve Haklar alt teması kapsamında ise hukuki danışmanlık hizmetleri, hakların bilinmesi ve kullanılması ile idari işlemler ve zorluklar kategorilerine yer verilmiştir.

Ele alınan bu çalışmada, göçmenlerin kültürel kimlikleriyle topluma uyum süreçleri kapsamında ortaya çıkan veriler ışığında sosyal uyum bağlamında değerlendirilmiş ve öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal uyum, Türkiye, Almanya, Göçmenler, Sivil toplum kuruluşu

SOCIAL INTEGRATION PROCESSES OF IMMIGRANTS: THE CASE OF TURKISH RED CRESCENT COMMUNITY CENTER AND GERMAN MULTIKULTURELLES FORUM

ABSTRACT

Forced migration is a multidimensional process in which individuals are forced to relocate due to factors that threaten their living conditions such as war, conflict, political oppression and economic crisis. Factors such as cultural adaptation problems, language barriers, social exclusion and economic inequality that migrants experience after migration deeply affect their integration processes with the society they live in. At this point, civil society organizations assume both protective and integrative functions as structures that support the social cohesion of migrants. The aim of this study is to reveal the contributions of civil society organizations to the social integration of migrants after forced migration and to analyze the reflections of these contributions in the field.

In the study, interviews and participant observation were used as qualitative data collection techniques; thus, the experiences of migrant individuals and the practices of relevant institutions were discussed in detail. While the population of the study consisted of migrants who entered Turkey and Germany irregularly, the sample consisted of individuals who benefited from the services of the Turkish Red Crescent Community Center and Multikulturelles Forum e.V. Individual interviews were conducted with 26 migrants in total; the participants were from Syria, Iraq, Palestine and Afghanistan. Supportive interviews were also conducted with two staff members from each of the two non-governmental organizations. In the study, phenomenological design was adopted to analyze the social adaptation processes of individuals. The qualitative data obtained were evaluated using MAXQDA program with thematic analysis method.

The research data were meticulously analyzed in accordance with the research purpose and to answer the research questions. As a result of this analysis, three main themes, three sub-themes and a total of twenty-two categories were identified. The main themes are classified as Civil Society Organizations, Social Cohesion and Social Exclusion. The theme of Civil Society Organizations includes the categories of service delivery, support programs with participant statements, cooperation and coordination, and volunteer participation. Under the Social Cohesion theme, the categories of language learning and education, working life and economic situation, social relations and community integration, cultural adaptation and support mechanisms were examined. Under the Social Exclusion theme, the categories of discrimination experiences, marginalization and poverty, psychological and emotional effects, and legal and administrative problems are included. In addition, three sub-themes were identified that are transitive between themes. The Education and Language sub-theme consists of the categories of language education programs, challenges in education and success stories. The Health and Psychosocial Support sub-theme includes the categories of access to health services, psychosocial support programs and mental health. The Legal Support and Rights sub-theme includes the categories of legal counseling services, knowledge and exercise of rights, and administrative procedures and challenges.

In this study, in the light of the data emerged within the scope of the adaptation processes of immigrants to the society with their cultural identities, it was evaluated in the context of social cohesion and recommendations were developed.

Keywords: Social cohesion, Turkey, Germany, Migrants, Civil society organization

1. GİRİŞ

Savaşlar, iç çatışmalar, doğal afetler, ekonomik güçsüzlüklere bağlı işsizlik ve daha farklı sebeplerden dolayı insanlar bulundukları yerleri terk etmek zorunda kalmaktadır. Göç eden topluluklar göç alan ülkeler için bazen bir fırsat ya da bir tehdit olarak değerlendirilmekte fakat nihayetinde üzerine konuşulması gereken bir sorun olarak nitelendirilmektedir (Abay, 2006; İçduygu, 2010, s. 22; Kortman, 2011; Erdoğan, 2015; Apak, 2015). Bu karmaşık süreç göç eden kitlelerin nitelikleri ve ulusal ya da uluslararası yasal statüleri için yeni tanımlar getirmekte; bu tanımlar neticesinde mevcut kurum ve kuralları yeniden düşünmek gerekmektedir (İhlamur Öner, 2012, ss. 578-579; Özmen, 2012, ss.75-77; Hemmer, 2017 ss. 30-32).

Zorunlu göç, bireylerin yaşamlarını tehdit eden savaş, çatışma, ekonomik kriz veya siyasi baskı gibi nedenlerle yaşadıkları yerleri terk etmelerini gerektirir. Bu süreç, göçmenlerin sadece fiziksel bir yer değiştirme değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel uyum çabası içinde oldukları karmaşık bir dönüşümü ifade eder. Göçmenlerin, gittikleri ülkelerde karşılaştıkları dil bariyerleri, toplumsal önyargılar ve ekonomik yoksunluk gibi sorunlar, sosyal uyum süreçlerini doğrudan etkileyen faktörlerdir. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşları, göçmenlerin sosyal uyum sürecinde önemli bir aracı olarak öne çıkmaktadır. Hem sosyal destek mekanizmaları sağlayarak hem de yerel toplumla etkileşimi kolaylaştırarak bu süreçte kilit bir rol üstlenirler. Bu çalışmada, Türkiye ve Almanya'ya zorunlu nedenlerle göç etmek zorunda kalan bireylerin sosyal uyum süreçleri, sivil toplum kuruluşlarının işlevi bağlamında incelenmiştir. Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum e.V. (Çok Kültürlü Forum Derneği) nezdinde, sosyal uyum alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşların yapmış oldukları çalışmalar incelenmiş ve çokkültürlülük yaklaşımı perspektifiyle tartışılmıştır. Genel anlamda bütünleşme (integration), bir ülkede nispeten yeni olan, yani kökleri iki veya üç kuşaktan daha geriye uzanmayan insanların toplumun bir parçası haline gelme sürecidir (Rudiger ve Spencer, 2003, s. 4; Heckmann, 2015, ss. 10-13). Bütünleşmiş bir toplumda ise, toplumdaki bireylerin, farklılıkları dikkate almaksızın kendilerini ve diğerlerini bir bütün olarak algıladıkları son nokta olarak düşünülür (Saggar vd., 2012, s. 18; Stewart ve Mulvey, 2014, ss. 1023-1025). Göç süreçleriyle bağlantılı olarak bütünleşme kavramı temelde misafirlikten çıkışa yani kalıcılığa işaret eder. Türkçe alanyazında bütünleşme kavramı; uyum, entegrasyon gibi farklı şekillerde ifade edilebilmektedir.

Toplumsal barış ve huzurun temininde önemli bir değişken olan sosyal uyumun ele alınması gün geçtikçe daha önemli hale gelmektedir. Bu bağlamda sosyal uyum ve bütünleşme çalışmaları, birincisi, günümüzde ve gelecekte ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların ve çatışmaların önlenmesi adına önem taşımaktadır. İkincisi, göç sürecini çevreleyen mitleri ve yanlış algıları ortadan kaldırma potansiyeli taşımaktadır. Bu yönleriyle sosyal uyum çalışmaları alanda faaliyet yürüten uygulayıcılara yol gösterecek olması açısından da ayrıca önem taşımaktadır. Son tahlilde, sosyal uyumu odağına alan bu çalışmanın hem alanyazına önemli bir katkı sunacağı hem de uygulayıcılara yol göstereceği düşünülmektedir (Flick, 2016; Castles ve Miller, 2008; King ve Skeldon, 2010; Gutmann ve Gümürükçü, 2003). Bu minvalde Türkiye’de faaliyet gösteren, öncü sivil toplum kuruluşundan biri olan Türk Kızılay Toplum Merkezi ile Almanya’da uzun süredir aktif olarak sosyal uyum alanında çalışmalar yürüten Multikulturelles Forum e.V., sosyal uyum alanında yapmış oldukları çalışmaları karşılaştırmalı olarak incelemenin önemli olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de sosyal uyum politikaları ve uygulamaları, göçmenlerin toplumsal hayata entegrasyonunu desteklemek amacıyla çeşitli düzeylerde geliştirilmektedir. Ancak mevcut uygulamalar, göçmenlerin çok boyutlu ihtiyaçlarına tam anlamıyla karşılık verebilmek için halen gelişim aşamasındadır. Sosyal uyum süreci, hem bireysel hem de kurumsal düzeyde süreklilik ve çok yönlü çaba gerektirmektedir. Bu süreçte, uygulamada gözlemlenen kurumsal eşgüdüm eksiklikleri ve politika düzeyindeki bazı tutarsızlıklar, uyum mekanizmalarının potansiyel etkisini sınırlayabilmektedir. Bu durum, göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşama katılımlarını zaman zaman zorlaştırmakta ve uyum süreçlerinin eşitlikçi bir şekilde ilerlemesini güçleştirebilmektedir. Sosyal uyumun daha sürdürülebilir ve kapsayıcı bir şekilde gerçekleşebilmesi için alandaki mevcut çalışmaların geliştirilmesine ve sahadaki uygulamaların daha bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Kitlesele göç hareketlerinin ilk dönemlerinde uyum politikalarına temkinli yaklaşılmasının, bu politikaların göçmenlerin kalıcılığını artırabileceği yönündeki değerlendirmeler ve yerel toplumdan gelebilecek tepkilere ilişkin kaygılarla ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak günümüzde, uyum politikalarının kısa vadeli kaygılardan çok, uzun vadeli toplumsal bütünleşmeyi hedefleyen stratejilerle şekillendirilmesi önem taşımaktadır.

Almanya'nın sosyal uyum politikalarının başarısında, kurumsal yapıların sistematik bir şekilde organize edilmesi, göçmenlere yönelik kapsamlı entegrasyon programlarının etkin bir şekilde uygulanması ve sosyal devlet mekanizmalarının güçlü bir şekilde işletilmesi temel unsurlar arasında yer almaktadır. Dil eğitimi, istihdam olanaklarının artırılması ve kültürel farkındalık projeleri, göçmenlerin topluma katılımını kolaylaştırarak sosyal uyum süreçlerini hızlandırmaktadır. Ancak, bu süreçte karşılaşılan yapısal ve toplumsal zorluklar, uyum politikalarının etkisini sınırlayan önemli faktörlerdir. Özellikle ayrımcılık, önyargı ve sosyal dışlanma gibi olumsuzluklar, göçmenlerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde uyum çabalarını zorlaştırmaktadır.

Göçmenlerin topluma entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları sosyal, ekonomik ve kültürel engellerin azaltılabilmesi için kapsamlı ve çok boyutlu stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, öncelikli olarak göçmenlerin spesifik ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve yerel toplumun entegrasyon sürecine yönelik duyarlılığının artırılması elzemdir. Söz konusu stratejiler, göçmenlerin topluma uyum süreçlerini kolaylaştırmak amacıyla bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalı ve sosyal uyum ile toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesini hedeflemelidir. Bu çerçevede, çokkültürlülük anlayışı, göçmenlerin karşılaştıkları yapısal ve sistemik engelleri analiz ederek bu engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesini sağlamalıdır. Aynı zamanda, yerel toplumun göçmenlere yönelik önyargılarını ve ayrımcı tutumlarını azaltmak amacıyla farkındalık artırıcı eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi, entegrasyon sürecinin vazgeçilmez bir parçasını oluşturmaktadır (Kymlicka, 2015, ss. 25-35).

Sosyal hizmet, problem çözme odaklı bir yaklaşımı benimseyerek, yöntemlerden ziyade bütünsel bir perspektifi ön planda tutar. Bu model, bireyin sosyal ve fiziksel çevresi ile olan etkileşimlerini göz önünde bulundurarak kapsamlı bir değerlendirme süreci yürütür. Sosyal hizmet alanında bu yaklaşımın benimsenmesinin iki temel nedeni bulunmaktadır. İlk olarak, insan davranışının sosyal ve fiziksel çevresi ile olan doğal ilişkisi vurgulanmaktadır. İnsanlar, çevrelerinden bağımsız düşünülemez ve davranışları çevresel faktörlerle sürekli bir etkileşim içerisindedir. Dolayısıyla, bireylerin sorunları, içinde bulundukları çevresel bağlamdan bağımsız olarak ele alınamaz. İkinci olarak, sosyal hizmet uzmanları, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de müdahalelerde bulunarak geniş bir perspektifte hizmet sunarlar. Sosyal hizmet uzmanları,

bireyden aileye, gruplardan topluluklara ve toplumun geneline kadar çeşitli sistemlerle çalışarak, kapsamlı ve bütüncül bir hizmet sürecini uygularlar. Bu süreçte, benzer metodolojik yaklaşımlar kullanılarak, çeşitli düzeylerde etkili müdahaleler gerçekleştirilir. (Miley ve diğ., 1996; Duyan, 2016; Yiğit, 2020, ss. 9-12). Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak farklı düzeylerde rol gereksinimlerini karşılamaya yönelik esneklik ve yetkinlik sergilerler. Bu yaklaşım, sosyal hizmet uygulamalarının etkililiğini artırmakta ve bireylerin refahını sağlamaya yönelik bütüncül çözümler sunmaktadır.

Araştırmanın başlangıç aşamasında, 'göç', 'Türkiye’de göç', 'Almanya’da göç', 'sosyal uyum', 'sivil toplum' ve 'sivil toplum kuruluşları' gibi anahtar kavramları içeren kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu literatür taraması, ulusal ve uluslararası düzeyde derlenerek ve tezin kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Türkiye ve Almanya'daki göçmenlerin toplumsal kabul ve sosyal uyum süreçleri ile sivil toplum kuruluşlarının bu süreçlerdeki rolleri üzerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda, ilgili kitaplar, akademik dergiler ve makaleler ile kamu kurumlarının, araştırma kuruluşlarının ve STK’ların raporları detaylı olarak incelenilmiştir. Araştırmanın niteliksel yöntemi benimsemesi çerçevesinde, göçmenler, STK yöneticileri ve meslek elemanları ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın temel dinamikleri arasında sosyal uyum, toplumsal uyum ve kültürel kimlik kavramları yer almaktadır.

Araştırma kapsamında zengin ve sağlıklı verilere ulaşmak amacıyla, nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek derinlemesine mülakat soruları oluşturulmuştur. Bu sorular, açık uçlu ve yarı yapılandırılmış biçimde hazırlanılmıştır. Bu kapsamda, 30 katılımcıya yönelik olarak Survey modeli çerçevesinde derinlemesine mülakat soruları oluşturulmuştur. Araştırmanın temel dinamikleri arasında sosyal uyum, toplumsal uyum ve kültürel kimlik kavramları yer almaktadır. Bu araştırma tekniğinin tercih edilmesinin nedeni, görüşülen kişilerin duygularını ve bakış açılarını derinlemesine keşfetmektir. Görüşmelerde, göçmenlerin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreçlerindeki deneyimleri, karşılaştıkları zorluklar, STK’ların sunduğu hizmetlerin etkisi ve kültürel kimliklerini nasıl korudukları üzerine sorular yöneltilmiştir. Ayrıca, STK yöneticileri ve meslek elemanları ile yapılan görüşmelerde, örgütlerinin faaliyetleri, stratejileri ve politikaları hakkında bilgiler toplanılmıştır. Çalışmanın odak noktası ise, göçmenlerin Türkiye ve Almanya’da hangi koşullar altında sosyal uyum ve toplumsal kabulü sağladığını ve bu

süreçlerin göç politikalarını nasıl şekillendirdiğini incelemektir. Bu minvalde, göçmenlerin sosyal uyumu ve toplumsal kabulü üzerinde sivil toplum kuruluşlarının etkisi de araştırılmıştır.

Literatürdeki kuramsal çerçeve doğrultusunda, göçmenlerin ve sivil toplum kuruluşlarının bakış açıları esas alınarak elde edilen veriler analiz edilmiş; bu analiz sürecinde sosyal uyum, toplumsal kabul ve kültürel kimlik kavramları temel odak noktaları olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinin dinamikleri ve bu süreçlerde sivil toplum kuruluşlarının oynadığı roller çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmış; bireysel deneyimler ışığında sosyal uyumun nasıl şekillendiği derinlemesine incelenmiştir.

Bu çalışma, Türkiye ve Almanya özelinde göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları sorunları analiz etmeyi ve bu sorunlara yönelik sosyal hizmet müdahaleleri geliştirmeyi amaçlayan kapsamlı bir araştırma niteliği taşımaktadır. Araştırma kapsamında, Türkiye ve Almanya'daki göçmenlerin toplumsal kabul ve sosyal uyum süreçleri ile bu süreçlerde sivil toplum kuruluşlarının (STK) üstlendiği roller karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular, mevcut literatürle karşılaştırılarak benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuş; bu doğrultuda, göçmenlerin entegrasyonunu destekleyecek somut ve uygulanabilir öneriler geliştirilmiştir. Çalışma, sosyal uyum, toplumsal kabul ve kültürel kimlik gibi kavramların göçmenlerin entegrasyon sürecindeki merkezi rolünü vurgularken, STK'ların bu süreçte aktif ve tamamlayıcı bir aktör olarak nasıl daha etkin hale getirilebileceğine dair stratejik yaklaşımlar sunmaktadır. Araştırma bulguları, sosyal hizmet uzmanları, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için göçmenlerin topluma entegrasyonunu desteklemeye yönelik daha kapsayıcı ve etkili stratejiler geliştirilmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Aynı zamanda STK'ların rolünün daha iyi anlaşılmasını ve bu alandaki katkılarının sosyal hizmet politikalarına yansıtılmasını kolaylaştıracak veriler sunarak, alana özgü bütüncül çözüm önerileri geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Göç olgusu uzun dönemli olup, sosyolojik bir süreci takip etmektedir. İnsanlar, tarihin her döneminde çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmışlar, sorunların büyümesiyle birlikte çözüm yollarından biri olarak göç etmeyi tercih etmişlerdir. Bu sorunların çoğunlukla; sosyal, ekonomik veya siyasi sebeplerden kaynaklandığı görülmektedir. Bireyler

özellikle ülkenin siyasi sorunlarından; savaş, etnik ayrımcılık veya ırkçı yaklaşımlar gibi zorunlu sebeplerden dolayı göç etmişlerdir (Altuntaş, 2020; Kesgin, 2022). Dünya'nın birçok bölgesinde insanlar değişik nedenlerle gönüllü/zorunlu göç etmişlerdir. Bir yer değiştirme olarak kabul edilen bu durum, göç alan ülkelerde ekonomik, kültürel ve sosyal yapıda olumlu/olumsuz sonuçlar bırakabilmektedir. Göç süreci ile gelen olumsuz durumların başında sosyal uyum problemi yer almaktadır (Abay, 2006).

Türkiye, son yıllarda en fazla göçmen kabul eden ülkelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Milyonlarca göçmenin yaşamını sürdürdüğü Türkiye'de, sosyal uyum sorunları hâlâ varlığını sürdürmektedir. Buna karşın Almanya'da, birlikte yaşam, gruplar arası ilişkiler ve sosyal uyum konularında daha sistemli ve ileri düzeyde politikaların uygulandığı gözlemlenmektedir. Türkiye'de sosyal uyum problemlerinin sürmesi, sosyal uyumu destekleyecek mekanizmaların etkinliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Araştırmanın temel problemi, Türkiye'de sosyal uyum süreçlerinin, Almanya'daki görece başarılı uygulamalara kıyasla neden daha sorunlu işlediği ve bu farklılığın altında yatan yapısal, kurumsal ve toplumsal faktörlerin neler olduğudur.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum e.V. sivil toplum kuruluşlarının göçmenler ile yerli halk arasındaki ilişkileri ve sosyal uyumu nasıl ele aldığını kapsamlı bir şekilde incelemektir. Araştırmanın odak noktası, bu iki STK'nın göçmenlere yönelik gerçekleştirdiği faaliyetleri değerlendirerek, çokkültürlülük yaklaşımı perspektifinden analiz etmektir. Araştırma sürecinde, faydalanicılar ve kurum yetkilileri ile yapılacak derinlemesine görüşmeler yoluyla, gruplar arası ilişkiler ve sosyal uyumun dinamikleri derinlemesine anlaşılmasına çalışılacaktır. Bu görüşmeler hem göçmenlerin hem de yerli halkın deneyimlerini, algılarını ve karşılaştıkları zorlukları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, STK yetkililerinin bu süreçlere dair bakış açıları ve uyguladıkları stratejiler de değerlendirmeye alınacaktır. Çalışmanın bir diğer önemli amacı, Türkiye ve Almanya'daki STK'ların göçmenlerin sosyal uyumu ve toplumsal kabulü sürecindeki rollerini ve sosyal hizmet alanına yönelik etkilerini incelemektir. Bu bağlamda, araştırma sonuçlarının, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu desteklemek için uygulanan programların etkililiğini ve bu programların toplumsal uyuma olan katkılarını değerlendirmesi beklenmektedir.

Ele alınacak bu araştırmanın, literatürdeki boşlukları doldurarak göç ve sosyal hizmet alanındaki bilgi birikimine katkı sağlaması hedeflenmektedir. Elde edilecek bulguların, göçmenlerle ilgili çalışmalar yürüten sosyal hizmet uzmanları, politika yapıcılar, akademisyenler ve diğer ilgili paydaşlar için rehber niteliğinde olması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, araştırma, göç çalışmaları ve sosyal hizmet uygulamaları alanında ulusal ve uluslararası literatüre önemli katkılar sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışma, göçmenlerin sosyal uyumu ve toplumsal kabulü konusundaki durumu ve STK'ların bu sürece olan katkılarını derinlemesine inceleyerek, teori ve pratik arasındaki bağlantıyı güçlendirmeyi ve bu alandaki akademik ve uygulamalı çalışmalara ışık tutmayı amaçlamaktadır. Genel amacın farklı yönleriyle incelenmesi için aşağıdaki sorular araştırmaya eşlik edecektir:

- i. Sivil toplum kuruluşları, toplumun farklı kesimleri arasındaki ilişkileri güçlendirmek için hangi stratejileri benimsemelidir?
- ii. Sosyal uyum çalışmalarında göçmenlerin iyilik hali nasıl tanımlanmakta ve bu tanım, sosyal uyum politikalarının etkinliği açısından neden önem arz etmektedir?
- iii. Sosyal uyumu kolaylaştıran ya da zorlaştıran süreçler nelerdir ve bu süreçlerin toplumsal bütünleşme üzerindeki etkileri nasıl açıklanabilir?
- iv. Sosyal uyumu destekleyen kurumsal ve toplumsal mekanizmalar hangileridir ve bu mekanizmaların bireyler üzerindeki olumlu etkileri nasıl değerlendirilebilir?
- v. Almanya ve Türkiye'nin sosyal uyum politikaları arasındaki farklılıkların temel nedenleri nelerdir?
- vi. Türkiye'de sosyal uyum odaklı projelerin sayıca ve nitelik bakımından yetersiz olmasının arkasında yatan nedenler nelerdir? Ayrıca, sivil toplum kuruluşlarının bu alandaki katkılarının sınırlı kalması nasıl açıklanabilir?
- vii. Almanya'nın sosyal uyum politikalarının görece başarısının altında yatan temel unsurlar nelerdir ve bu unsurların Türkiye bağlamında uygulanabilirliği hangi ölçüde mümkündür?

Araştırmanın önemi, Türkiye'ye gelen göçü inceleyen çalışmalarda göçmenlerin niteliği ve hacminin araştırıldığı buna rağmen sosyal hizmet bakış açısıyla göçmenlerin sosyal uyum ve toplumsal kabul üzerine daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu bilinmektedir. Göçmenlerin sosyal uyum ve toplumsal kabul politikaları hakkında STK'ların uyguladıkları makro sosyal hizmet çalışmaları, göçmenlerin toplumsal kabulü ve sosyal

uyumuna katkısının tahlilinde kritik bir önemi bulunmaktadır. Bu bilgiler, Türkiye ve Almanya'nın nasıl ve hangi koşullar altında sosyal uyum ve toplumsal kabul ile göç politikalarını şekillendirdiğini ve göçmenlerin sosyal uyum ve toplumsal kabulü konusunda STK'ların ne gibi bir etkisinin olduğu araştırılacaktır.

Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum e.V., göçmenlerin entegrasyon süreçlerini kolaylaştırmak, toplumsal uyumu güçlendirmek ve göçmenlerin Alman ve Türk toplumlarına aktif katılımlarını teşvik etmek amacıyla çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Göçmenlerin entegrasyonunu desteklemek ve toplumsal uyumu sağlamak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir gerekliliktir. Bu bağlamda, gerçekleştirilen faaliyetler, göçmenlerin kültürel, sosyal ve ekonomik hayata katılımını teşvik ederek, onları iki toplum arasında köprü kuran bireyler haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, elde edilen veriler ve iyi uygulama örnekleri ile göçmenlerin karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmek için etkili stratejiler geliştirilmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Türkiye'de sosyal hizmet çalışmalarının yönlendirilmesi için göçmenlerin sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları zorlukların aşılması ve toplumlararası etkileşimin artırılması gereklidir. Bu, akademik literatürdeki yaklaşımların ve uygulamaların derinlemesine incelenmesini gerektirir. Göçmenlerin entegrasyon sürecinde karşılaştıkları engellerin aşılması, toplumun ve bireylerin refahını artırarak uzun vadede olumlu etkiler sağlayabilir. Bu bağlamda, sosyal hizmet alanında yapılacak çalışmaların, göçmenlerin ihtiyaçlarına ve sosyal uyum süreçlerine odaklanması ve toplum içinde daha etkili bir şekilde entegre olmalarını destekleyici önlemler içermesi gerekmektedir.

1.3. Araştırmanın Metot ve Teknikleri

Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma tercih edilmekte olup, araştırma deseni fenomenolojiye dayanmaktadır. Araştırma kapsamında verilerin toplanması ve analizinde, nitel araştırma geleneği içerisinde yer alan fenomenolojik yaklaşımın teorik temellerinden faydalanılacaktır. Bu tercihin altında yatan sebep, fenomenolojik yaklaşımın odaklandığı kişisel deneyimlerin ve katılımcıların öznel tecrübelerinin, olaylara yönelik algıları ve onlara yükledikleri anlamların incelenmesidir (Kıral, 2021). Bu bağlamda, araştırma fenomenolojik bir bakış açısıyla, katılımcıların deneyimlerini, olaylara dair algılarını ve bu algıların ardındaki anlamları anlamaya yönelik bir çaba içerisinde olacaktır. Bu çerçevede, fenomenolojik yaklaşımın sağladığı teorik zemin,

araştırmanın analitik çerçevesini şekillendirecek ve katılımcıların subjektif deneyimlerini anlamak için rehberlik edecektir. (Tekindal ve Arsu, 2020, ss. 158-161; Knaack, 1984; Creswell, 2020, ss. 175-178). Fenomenolojik araştırma geleneği, araştırmacılara katılımcıların kişisel deneyimlerini anlamak için derinlemesine bir anlayış sunar. Bu yaklaşım, katılımcıların deneyimlerini ve algılarını anlamaya odaklanarak, araştırmacılara zengin ve ayrıntılı bir bakış açısı sunar. Bu nedenle, araştırma sürecinde fenomenolojik yaklaşımın teorik zemininden yararlanmak, araştırmacılara katılımcıların subjektif deneyimlerini daha iyi anlamaları için sağlam bir çerçeve sunar (Wallace ve Wolf, 2004, ss. 294-297; Merriam, 2013, ss. 24-26). Bu bağlamda, araştırmacılar, katılımcıların deneyimlerini anlamak için fenomenolojik bir bakış açısıyla veri toplar ve analiz ederler, böylece katılımcıların deneyimlerinin derinlemesine anlaşılmasını sağlarlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmada veri toplama aracı olarak mülakat ve gözlem yöntemleri kullanılmıştır. Evren olarak Türkiye ve Almanya'ya düzensiz yollarla giriş yapan mülteciler/göçmenler, örneklem olarak ise Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum e.V. sivil toplum kuruluşlarından faydalanan göçmenlerden/mültecilerden seçilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının hizmetlerinden faydalanan toplam 26 kişi ile görüşme yapılmıştır. (13 Türk Kızılay Toplum Merkezi faydalancısı & 13 Multikulturelles Forum e.V. faydalancısı). Katılımcılar; Suriye, Irak, Filistin ve Afgan yabancı uyrukları kapsamaktadır. Ayrıca, Türk Kızılay Toplum Merkezinden iki personel ile Multikulturelles Forum e.V.'den iki personel ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 18 yaşından büyük bireylerle yapılmıştır. Araştırmanın ana amacı ve alt hedefleri doğrultusunda, fenomenolojik araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, katılımcıların yaşam deneyimlerini sosyal uyum ve gruplar arası ilişkiler bağlamında derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır.

Ele alınan bu araştırmada nitel araştırma yönteminin seçilmesi noktasında temel etmenlerinden birisi; araştırma evreni olarak daha az sayıda birey ile daha fazla zaman ayırarak, araştırmanın nedenlerini detayına nüfuz edebilme ve derinlemesine görüşme yapabilme olanağı sunmasıdır. Buna dayanarak nitel araştırma yöntemi konuyu temsil edilmesi noktasında inanılan dar bir toplumsal kesit üzerinden değil, daha ziyade bireysel tecrübelerle dayandırılarak özel bir anlam atfedilmektedir. Bu durum subjektif

görüşlerden, kavramsallaştırmalara giderek çalışmanın gerekliliğini kabul etmektedir (Creswell, 2002; Guba ve Lincoln, 1994; Shenton, 2004).

Bu araştırma, nitel yöntemlerin üst düzeyde etkinliğinden yararlanarak çoklu tekniklerin uygulanmasını öncelikli hedeflemektedir. Bu bağlamda, derinlemesine mülakat tercih edilmektedir. Bu metodolojik yaklaşım, araştırma sürecinde elde edilen verilerin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini ve anlaşılmasını sağlamak için benimsenmektedir (Miles ve Huberman, 1994, ss. 9-13; Morgan, 1996, ss. 23-25). Nitel araştırmalarda çoklu tekniklerin kullanımı, araştırmacılara zengin ve derin veri sağlama potansiyeli sunar (Baxter ve Jack, 2008, ss. 546-547). Bu doğrultuda, derinlemesine mülakat tekniğinin kullanımı, araştırmaya çok boyutlu bir bakış açısı kazandırabilir.

Derinlemesine mülakatlar, katılımcıların deneyimlerini, düşüncelerini ve duygularını daha ayrıntılı bir şekilde ifade etmelerine olanak tanır. Bu sayede araştırmacılar, katılımcıların içsel motivasyonlarını, değerlerini ve algılarını daha iyi anlayabilirler (Bengtsson, 2016; Connelly, 2016; Creswell, 2002; Golafshani, 2003; Kitzinger, 1995; Merriam ve Grenier, 2019). Öte yandan, katılımcı gözlem, katılımcılar arasındaki etkileşimi ve grup dinamiklerini gözlemleme ve analiz etme fırsatı sunar. Bu teknik, belirli bir konu veya konular hakkında derinlemesine tartışmaların ve farklı görüşlerin ortaya çıkmasını sağlar. Çoklu tekniklerin bir araya getirilmesi, araştırmanın güvenilirliğini artırır çünkü farklı veri toplama yöntemlerinin birbiriyle uyumlu ve tutarlı sonuçlar üretme olasılığı daha yüksektir (Guba ve Lincoln, 1994; Merriam, 1998; Patton, 1990). Ayrıca, elde edilen verilerin çeşitliliği, araştırmanın geniş bir perspektiften değerlendirilmesine ve daha kapsamlı bir analiz yapılmasına olanak tanır. Bu nedenle, çoklu tekniklerin kullanımı, nitel araştırmalarda bilgi derinliği ve kapsamı açısından önemli bir stratejidir.

1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışmanın ana hedefi, Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum e.V. sivil toplum kuruluşlarının göçmenlerle yerli halk arasındaki ilişkileri ve sosyal uyumu nasıl ele aldığını detaylı bir şekilde analiz etmektir. Araştırma kapsamında her iki sivil toplum kuruluşundaki faydalanıcılar ile görevli personeller arasında nitel görüşmeler gerçekleştirilerek yürütülecektir. Söz konusu personeller arasında sosyal uyum sorumluları ve yöneticiler bulunmaktadır. Araştırma çokkültürlülük yaklaşımı çerçevesinde ele alınacak olup, bu yaklaşımın sınırlılıkları da belirlenecektir. Ayrıca,

çalışmanın niteliğini artırmak için mülakat soruları detaylandırılarak oluşturulacaktır. Bu bağlamda, sosyal uyum, toplumsal uyum ve kültürel kimlik gibi kavramlar, araştırmanın temel dinamikleri arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, katılımcı örnekleminden elde edilen verilere dayanmaktadır ve sadece görüşmeye katılan bireylerin bakış açılarını yansıtmaktadır.

Bu çalışmada, katılımcılarla mülakatlar yapılmış olup, bu mülakatlar Ocak 2024 ile Haziran 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Her bir mülakatın ortalama süresi 45 dakika olarak kaydedilmiştir. Mülakat sürecinin, katılımcıların derinlemesine ve niteliksel veri sağlaması amacıyla titizlikle planlanmıştır. Bu süreç, araştırmanın metodolojik doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmak adına dikkatlice yürütülmüştür.

1.5. Araştırma ile İlgili Literatür

1.5.1. Dünya’da yapılan çalışmalar

John W. Berry’in (2011) ele almış olduğu “Integration and Multiculturalism: Ways towards Social Solidarity” eserinde; bütünlük ve çokkültürlülük kavramlarını sosyal dayanışma bağlamında ele alan bir analizdir. Yazı, toplumun farklı gruplarının bir arada yaşadığı çokkültürlü ortamlarda sosyal dayanışmanın nasıl sağlanabileceğini araştırır. Yazar, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin sosyal dayanışmayı güçlendirmede kritik bir rol oynadığını belirtir. Bununla birlikte, çokkültürlü toplumlarda, eğitim kurumlarının kültürel farklılıkları kabul eden bir ortam sunması ve kültürler arası anlayışı teşvik etmesi önemini vurgular. Bilinçlendirme faaliyetleri ise önyargıları azaltmaya, stereotipleri yıkmaya ve insanların farklı kültürler hakkında daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olduğunu öne sürer.

Regina Berger-Schmitt’in (2000) kaleme almış olduğu “Social Cohesion As An Aspect Of The Quality Of Societies: Concept And Measurement” akademik çalışmasında; toplumların kalitesi açısından sosyal uyumun bir yönü olan sosyal uyum kavramını ve ölçümünü analiz etmiştir. Sosyal uyum, toplumdaki bireyler arasındaki ilişkilerin niteliği, dayanışma düzeyi ve sosyal bağların sağlamlığına odaklanır. Makalede, sosyal uyumun soyut bir kavram olması ve çok yönlü bir yapıya sahip olması nedeniyle ölçümünün zorluklarını öne sürer. Ancak, toplumsal uyumu belirlemek ve ölçmek için çeşitli yöntemler ve göstergeler kullanılabilir. Bu araçlar arasında toplumsal katılım, sosyal sermaye, güven düzeyi, etkileşim ve iş birliği gibi boyutlar yer alır. Bu makalede, anketler, sosyal ağ analizi, katılım gözlemleri ve indeksler gibi yaygın ölçüm

yöntemlerine de yer verilmiştir. Yazar, sosyal uyumun toplumların kalitesinin önemli bir göstergesi olduğu ve sosyal uyumu belirlemek ve ölçmek için kullanılan çeşitli yöntemlerin ve göstergelerin değerli bir katkı sağlayabileceğini eserinde vurgulamıştır.

Kaiserslautern Üniversitesinde öğretim üyesi olan Sebastian Hemmer (2017) yüksek lisans tezi çalışmasında, göçmenlerin sosyal uyum sürecinde sivil toplumun rolünü vurgulayarak başlar. Sivil toplum kuruluşları ve bireylerin, göçmenlerin topluma uyum sağlamalarına yardımcı olabilecek önemli bir rol oynayabileceklerini belirtir. Bu bağlamda, tez, sivil toplumun göçmenlerle etkileşimini, destek sağlama mekanizmalarını ve sosyal uyum sürecindeki önemini araştırır. Tezin odak noktası, sivil toplum katılımının sosyal sürdürülebilirlik ilkesine dayandığıdır. Sosyal sürdürülebilirlik, göçmenlerin sosyal hayata katılımlarının sadece kısa vadeli bir destekle sınırlı olmadığını, aynı zamanda uzun vadeli bir süreç olduğunu vurgular. Bu bağlamda, tez, göçmenlerin sosyal uyum sürecinde sivil toplumun sağladığı destek ve hizmetlerin sürdürülebilirliğini araştırır. Tezin bir başka önemli yönü ise, sosyal uyum sürecindeki sosyal sürdürülebilirlik ilkesinin nasıl ölçülebileceğini ele almasıdır. Araştırma, sosyal uyumu başarılı olup olmadığını değerlendirmek için sosyal göstergeler ve ölçütlerin kullanılması gerektiğini vurgular.

Elmar Schlueter, Bart Meuleman ve Eldad Davidov'un (2012) ele almış oldukları makalesi "Immigrant Integration policies and perceived Group Threat: A Multilevel Study of 27 Western and Eastern European Countries" başlıklı çalışmasında; 27 Batı ve Doğu Avrupa ülkesinde göçmenlerin sosyal uyum politikaları ile algılanan grup tehdidi arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Çalışma, göçmenlerin sosyal uyum politikalarının toplumdaki farklı gruplar arasında algılanan tehdit düzeyine olan etkisini anlamak için çok düzeyli bir yaklaşım kullanmaktadır. Araştırma, hem göçmen gruplarının hem de yerli nüfusun, sosyal uyum politikalarıyla ilgili algılarını ve bu algıların grup tehdidi düzeyine olan etkisini analiz etmektedir. Çalışmanın sonuçlarına göre, sosyal uyum politikalarının daha kapsayıcı ve destekleyici olduğu algılanan ülkelerde hem göçmen grupları hem de yerli nüfus, diğer gruplara karşı daha düşük bir tehdit algısı sergilemektedir. Bu durum, sosyal uyum politikalarının, toplumdaki gruplar arasında daha fazla uyum ve iş birliği ortamının oluşmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, göçmenlerin sosyal uyum politikalarını desteklemek için kapsayıcı

politikaların benimsenmesinin, toplumda daha güçlü bir uyum ve iş birliği ortamının oluşmasına katkı sağlayabileceğini vurgulamaktadır.

Bu alandaki yapılan uluslararası çalışmalar, akademik dergilerde yayınlanan makaleler, tezler, kitaplar, konferans bildirileri ve diğer araştırma raporları şeklinde sunulmaktadır. Ayrıca, hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları da sosyal uyumla ilgili araştırmalar yürütmekte ve raporlar yayınlamaktadır. Sosyal uyum alanındaki çalışmaların çeşitliliği ve yoğunluğu, konunun karmaşıklığına ve önemine işaret etmektedir. Göç, kültürel çeşitlilik ve toplumsal entegrasyon gibi konular, sosyal bilimlerde önemli bir araştırma alanı olmuştur.

1.5.2. Türkiye’de yapılan çalışmalar

Ali Artam Ayyıldız (2023), ele almış olduğu “Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Uyum ve İyi Hali: Sivil Toplum Örgütleri Üzerinden Bir Değerlendirme” başlıklı çalışmada, geçici koruma altındaki Suriyelilere sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan sosyal uyum hizmetlerinin tanınma tutumları bağlamında nasıl anlamlandırıldığını araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YFA) yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada, 27 katılımcıyla kartopu yöntemi ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen sosyal uyum çalışmalarında, olumlu tanınma tutumlarının geliştirilmesi için tüm aktörler ve paydaşlar arasında dikey ve yatay etkileşim imkânlarının geliştirilmesi önerilmektedir. Olumlu tanınma tutumlarının yaygınlaşması, göçmenlerin sosyal uyum başarısını artırarak toplumsal iyilik halini yükseltebildiğini çalışmada öne sürmektedir.

Prof. Dr. Ali Rıza Abay danışmanlığında hazırlanan doktora tezinde, Durmuş Aydın (2022) Türkiye ve Almanya’da ikamet eden Suriyelilerle çalışma yürütmüştür. Yazar, görüşmelerden elde edilen veriler altı alt tema üzerinde analiz etmiş; göçmen kabul merkezleri, kabul sonrası uygulamalar, uyum süreçleri, yardımlar ve ekonomik durum, çalışma hayatı ve kamu hizmetlerinden yararlanma olarak kategorize etmiştir. Araştırma sonucunda, Almanya ve Türkiye’de Suriyelilere sunulan sosyal hizmet uygulamaları arasında belli başlı farklılıklar tespit etmiştir. Özellikle kabul sonrası süreçlerde ve Suriyelilerin çalışma hayatına katılımlarında önemli farklılıklar ortaya çıktığını öne sürmüştür. Hak temelli yaklaşımın benimsenmesinin, sunulan sosyal hizmetin kalitesini

artırarak Suriyelilerin ev sahibi toplumla uyum sürecini olumlu yönde etkilediğini çalışmasında dile getirmiştir.

Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel'in (2019) ele almış olduğu makalesi "Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Kadınlarda Sosyal ve Kültürel Entegrasyon" adlı çalışmasının "Ekonomik ve Sosyal Uyum Profil Tarama Çalışması Projesi" çalışmasıyla ilgili; İstanbul ve Ankara illerinde 5150 kadınla anket çalışması yürütülmüştür. Araştırma kapsamında; Türk vatandaşı arkadaşları olup olmadığı, bu kişilerle görüşme sıklıklarını, Türk vatandaşları kişilerle sorun yaşayıp yaşamadığı, Türk kökenli sivil toplum kuruluşlarına üyelik durumlarını, Türk kültürü hakkında bilgi düzeyleri hakkında sorular sorulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Suriyeli kadınların Türkiye vatandaşı kişilerle arkadaş olma oranı %25,3, sosyo-kültürel aktivitelere katılım oranı %2,6; sivil toplum kuruluşlarına üye oranları %2,3, komşulardan yardım alanların oranı %23,3 oranlarda seyretmektedir.

Prof. Dr. Bedrettin Kesgin'in (2022) ele almış olduğu "Geçicilikten Kalıcılığa Suriyeli Göçmenler ve Uyum Sorunu" başlıklı çalışmasında, devletin sahip olduğu güç ve kaynaklar, toplumsal yapıyı belirli ölçüde şekillendirmede etkili olduğunu dile getirmiştir. Yönetimdeki hoşgörü, esneklik ve uyum sağlama yeteneği, toplumsal uyumu kolaylaştıran bir faktör olarak ön planda olduğunu eserinde yer vermiştir. Yazar eserinde; birlikte yaşama, dayanışma, yardımlaşma, hoşgörü ve karşılıklı saygının sosyal uyum sürecinde iki taraf içinde önemli olduğundan bahsetmektedir.

Prof. Dr. Sema Buz, Doç. Dr. Bekir Güzel ve Dr. Edip Aygüler (2021) tarafından hazırlanan "Sosyal Uyumun Başarılmasının Önündeki Engeller: Niteliksel Bir Çalışma" başlıklı makalelerinde; Ankara'da sığınmacılara hizmet sunan sivil toplum kuruluşlarında çalışan 17 meslek elemanı ve iki kurumdan hizmet alan 15 Suriyeli olmayan sığınmacıyla yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiş. Çalışmada, göçmenlerden kaynaklanan sosyal uyumu zorlaştıran etmenler üzerinde durulmuştur. Bu tema altında, göçmenlerin sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları zorluklar, dil bariyerleri, iş bulma ve sağlık hizmetleri olarak belirlenmiştir. Çalışma sonucunda, sosyal uyum çalışmalarının başarılı olabilmesi için kapsamlı uyum politikalarının geliştirilmesi ve paydaşlar arasında iş birliğinin artırılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca, tarafların eşit katılımıyla gerçekleştirilen çalışmaların, benzerlikler üzerinden kurgulanmasının, ön yargıları azaltacak şekilde planlanmasının ve bir arada yaşanan

bölgelerde gerçekleştirilmesinin önemine dikkat çekilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının, sosyal uyum sürecinde önemli vazifeler üstlendiği çalışmada öne çıkan bulgular arasındadır.

Doç. Dr. Didem Danış ve Hilal Dikmen (2022) tarafından kaleme alınan “Türkiye’de Göçmen ve Mülteci Entegrasyonu: Politikalar, Uygulamalar ve Zorluklar” başlıklı çalışmalarında, 1980’lerden 2010’lara kadar geçen dönemde Türkiye’de göçmen ve mültecilere yönelik sistematik bir entegrasyon politikasının olmamasıyla, son dönemde Suriyeli mültecilere yönelik yapılan çabalar üzerine odaklanılmıştır. Avrupa Birliği fonlarının desteklediği sosyal uyum süreci çabaları, Türkiye’nin siyasi kutuplaşması ve ekonomik kriz gibi zorluklarla mücadele ettiği bir döneme denk gelmektedir. Bu zorluklar, ayrımcılık ve ırkçılığın artmasına ve kabul ve sosyal uyum kapasitesinin azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca, Suriyeli göçmenlerin "geçici" olarak kabul edildiği algısı hala yaygın bir şekilde varlığını sürdürdüğü, bu da sosyal uyum politikalarının etkisinin zayıfladığı çalışmada öne çıkan önemli bulgular arasında yer almaktadır.

2. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kuramsal Çerçeve

Göç olgusunu açıklamak amacıyla geliştirilmiş çeşitli teoriler bulunmaktadır. Bu teorilerden Ravenstein'in Göç Kanunları, Merkez-Çevre (Dünya Sistemi) Kuramı ve Neo-klasik Teori, göç dinamiklerini anlamaya yönelik farklı yaklaşımlar sunmaktadır. Ravenstein, göç hareketlerini açıklarken göçmenlerin özellikleri, göçün nedenleri ve sonuçları üzerinde durmuştur. Merkez-Çevre Kuramı ise, dünya ekonomisindeki eşitsizlikler bağlamında göçü ele alır ve ekonomik merkezlerin çevre ülkeler üzerindeki etkilerini inceler. Neo-klasik Teori ise, göçün ekonomik nedenlerini ve işgücü piyasalarındaki arz-talep dengelerini temel alarak açıklamalarda bulunur (Adıgüzel, 2016). Sosyal uyumun çerçevesini çizen yaklaşımlar arasında Hegel'in ve Axel Honneth'in tanınma yaklaşımları önemli bir yer tutmaktadır. Hegel'in tanınma yaklaşımı, bireylerin toplumsal ilişkilerde tanınma ihtiyacını ve bu tanınmanın sosyal düzen üzerindeki etkilerini ele alır. Axel Honneth ise, tanınma mücadelesi ve sosyal adalet kavramlarını temel alarak, bireylerin sosyal entegrasyon süreçlerini ve kimlik oluşumlarını inceler (Clarke, 2009, ss. 365-368).

Bu bölümde, göç kuramlarının temel yaklaşımları ve sosyal uyum süreçlerini anlamaya yönelik teorik çerçeveler hakkında genel bilgiler sunulacaktır. Bu bağlamda, farklı teorilerin göç olgusuna ve göçmenlerin toplumsal entegrasyonuna yönelik katkıları değerlendirilecektir.

2.1.1. Göç kuramları ve yaklaşımları

Göç kavramının evrensel bir tanımının bulunmaması, göç teorilerinin de benzer bir belirsizlik içinde olduğunu göstermektedir. Göç, bireylerin veya grupların coğrafi olarak yer değiştirmesi sürecidir, ancak bu sürecin nedenleri, sonuçları ve dinamikleri son derece çeşitlidir (Marshall, 1999, ss. 10-14; Faist, 2003, ss. 9-13). Bu çeşitlilik, göç olgusunun tek bir disiplinin sınırları içinde incelenmesini zorlaştırmakta ve farklı bilim dallarının kendi perspektiflerinden göç teorileri geliştirmesine yol açmaktadır (Kane, 1995, ss. 2-3; Faist, 2000, s. 30; Çelebi, 2011, ss. 9-12). Sosyoloji, göçü sosyal yapılar ve ilişkiler bağlamında ele alırken, ekonomik faktörler, sosyal sermaye, toplumsal entegrasyon ve kimlik gibi unsurları vurgular. Antropoloji ise göçmen toplulukların kültürel pratiklerini, kimlik oluşum süreçlerini ve kültürel uyum mekanizmalarını incelemektedir. Felsefi yaklaşımlar, göçü etik, adalet ve insan hakları perspektiflerinden tartışarak, göçmenlerin

haklarını ve devletlerin göç politikalarını sorgular. Siyaset bilimi ise göçü, devletler arası ilişkiler, ulusal güvenlik, sınır politikaları ve uluslararası göç rejimleri çerçevesinde analiz eder. Göç kuramlarının tek bir tip olması beklenmemelidir (Pryor, 1981, 111-116; De Haas, 2008, ss. 10-13).

Göç teorilerinin bu denli farklılaşmasının bir diğer nedeni de göçün tek bir sebebe indirgenemeyecek kadar çok boyutlu ve karmaşık bir olgu olmasıdır. Ekonomik, politik, çevresel, sosyal ve kültürel nedenler, bireyleri veya toplulukları göçe zorlayabilmektedir. Bu bağlamda, farklı disiplinler göçün çeşitli yönlerini ve bu yönlerin birbirleriyle olan ilişkilerini ortaya koymaya çalışır. Bu bölümde, göç teorileri üzerinde durulacaktır (Brettell ve Hollifield, 2000, ss. 6-8) Çalışmada, göç kuramları içinde önemli bir yere sahip olan Ravenstein'in Göç Kanunları'nın diğer kuramlara temel oluşturduğu düşünülmektedir (Özcan, 2016; 183-184; Yalçın, 2004, ss.14-6).

Arango (2000) ele almış olduğu çalışmada göç kuramlarının, göç süreçlerinin farklı aşamalarını da olduğunu ifade etmektedir. Göç öncesi, göç süreci ve göç sonrası aşamalarında farklı dinamikler ve etkiler söz konusudur. Göç öncesi faktörler arasında, itici ve çekici faktörler, yani göç edilen bölgenin çekiciliği ve göç edilen yerin itici nedenleri bulunur. Göç sürecinde, göç yolları, kaçak göç, insan ticareti gibi konular ön plana çıkar. Göç sonrası ise, uyum, entegrasyon, diaspora toplulukları ve geri dönüş göçü gibi konular incelenir.

2.1.1.1. Ravenstein'in göç kanunları yaklaşımı

Ravenstein'in göç teorisi, 19. yüzyılın sonlarında İngiltere'deki nüfus sayımları üzerine yaptığı çalışmalar neticesinde geliştirilmiş ve "The Laws of Migration" adlı eserinde sunulmuştur. Bu teori, göç hareketlerinin temel ilkelerini açıklayan yedi varsayım üzerine inşa edilmiştir. Ravenstein (1885) ele almış olduğu çalışmada, göç olgusunu anlamak ve analiz etmek için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Ravenstein göç olgusunu yedi başlık altında toplamıştır. Bunlar:

1. Uzaklık: Göçmenlerin başlangıçta daha yakın mesafeleri tercih ettiklerini savunan bu ilke, iş olanakları ve şehirleşme gibi faktörlerin kısa mesafeli göçleri teşvik ettiğini belirtir. Ancak zamanla, bireysel göç süreçleri orta ölçekli ve kitlesel göç hareketlerine dönüşür. Sanayi sektörünün gelişmişliği ve geniş iş imkânları, kitlesel göçlerin ana nedenlerinden biri olarak öne çıkar. Göç sürecinin başında bireyler yakın mesafeleri

tercih ederken, zamanla daha uzak bölgelere yönelirler ve bu, göç dalgalarının geniş bir alana yayılmasına yol açar.

2. İlerleme: Sanayi bölgelerinin kurulması, işgücü piyasasında artan ihtiyaçları beraberinde getirir. Bu ihtiyaçlar genellikle kırsal kesimden gelen işçiler tarafından karşılanır. Kırsal kesimde boşalan alanlar, başka bölgelerden gelen göçmenlerle doldurulur. Kırsal kesimden kentlere yapılan göçlerle birlikte kentlerdeki hane sayısı ve nüfus yoğunluğu artar. Bu durum, kentsel alanların genişlemesine ve birbirini takip eden göç hareketlerine neden olur. Göçmenlerin sayısı arttıkça, göç dalgaları geniş bir ağ oluşturur ve domino etkisi yaratır.

3. Arz-Talep: Göç edilen bölgeye insanlar sadece iş için değil, aynı zamanda kentin ekonomik, sosyal ve kültürel değerlerinden de yararlanmak amacıyla gelirler. Göçmenler, geldikleri bölgelerde daha iyi yaşam standartlarına ulaşmayı arzularlar. Göç edilen yer ile göçmenler arasında karşılıklı bir çıkar ilişkisi vardır. Bu ilişki genellikle makro düzeyde ele alınır ve göç edenler, ekonomik ve sosyal fırsatlardan faydalanmayı hedefler.

4. Zincirleme: Göç alan bir bölge, belirli bir süre sonra başka bir bölgeye göç verebilir. Bu zincirleme göç hareketinin önemli nedenlerinden biri, sanayinin diğer şehirlere yayılmasıdır. Yakın şehirlerde kurulan yeni sanayi bölgeleri, daha önce göç eden göçmenlerin tekrar göç etmesine neden olur. Yeni sanayi bölgelerinin kurulmasıyla kitlesel göç hareketleri hızla birbirini takip eder. Göç hareketleri, ekonomik fırsatların başka bölgelere kaymasıyla sürekli bir dinamik içinde kalır.

5. Amaç: Göç edenlerin çoğunluğu, geri kalmış bölgelerde yaşayan insanlardır. Bu kişiler, göç etmek istedikleri yerde kendilerine cazip gelen fırsatlar nedeniyle göç ederler. Göçmenler, belirli bir amacı gerçekleştirmek için göç eden planlı bir grup olarak kabul edilir. Göç mesafesinin kısa veya uzun olmasından ziyade, göçmenlerin belirli bir amacı uğruna göç etmeleri daha önemlidir. Göçmenler, amaca ulaşma fırsatının önemini göz önünde bulundururlar ve bu fırsatlar doğrultusunda hareket ederler.

6. Yerleşim: Yeri Ravenstein, bazı insanların köy yaşamından kent yaşamını tercih ettiğini belirtmiştir. Göç hareketi genellikle kırsal kesimden kente doğru gerçekleşir. Kırsal alanlardan kentlere olan göç, sanayileşme ve kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Kırsal bölgelerdeki iş imkanlarının yetersizliği, bireyleri daha fazla fırsat sunan kentlere yönlendirir.

7. Kadın-Erkek Oranı: Göç kanunlarına göre, göç eden erkeklerin oranı kadınlardan daha fazladır. Erkekler genellikle daha uzak mesafelere göç etmeyi tercih ederken, kadınlar daha kısa mesafelere göç ederler. Ravenstein, bu oran farkını aile içi ilişkilere bağlamaktadır. Erkekler, ailelerine daha iyi bir yaşam sunmak amacıyla uzak bölgelere göç ederken, kadınlar ailevi bağlarını sürdürmek amacıyla daha yakın bölgeleri tercih ederler.

Ravenstein'in göç teorisi, göç olgusunu anlamaya yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu teori, sanayileşme, kentleşme ve ekonomik fırsatlar gibi faktörlerin göç hareketleri üzerindeki etkilerini vurgulamaktadır. Ravenstein'in çalışmaları, göç dinamiklerini anlamak ve gelecekteki göç eğilimlerini öngörmek için önemli bir referans kaynağı olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, Ravenstein'in teorisi, göç hareketlerinin temel belirleyicilerini ortaya koyarak, göçmenlerin hareket nedenleri ve güzergahları hakkında derinlemesine bir analiz sunmaktadır (Ravenstein, 1885).

2.1.1.2. Merkez-çevre (Dünya sistemi) kuramı

1970'lerde Wallerstein, Amin, Galtung, Castles ve Kosack tarafından ortaya atılan bu kuram, daha sonraki dönemlerde Sassen, Portes ve Castles gibi araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram, genellikle gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arasındaki ilişkiyi anlamaya odaklanırken göçü ele almaktadır. Göç, modernleşme ile ilişkili bir süreçten ziyade, gelişmekte olan ülkelerde yaşayan işgücünün gelişmiş ülkelere hareketi olarak tanımlanır ve bu durum gelişmekte olan ülkeler için olumsuz etkiler doğurur (Güllüpınar, 2012, ss. 67-68; Castles ve Miller, 2008, ss. 35-37). Merkez-çevre kuramı, kapitalizmin çevre ülkeleriyle etkileşime girmesi sonucunda çevreden merkeze doğru göç eğiliminin ortaya çıkmasıdır. Kapitalist süreç, çevre olarak kabul edilen ülkelerde nüfus hareketliliği yaratır ve işgücü ihtiyacı olan merkez ülkelerine doğru emek göçünü teşvik eder. Sonuç olarak, kapitalizmin varlığı ve kapitalist sürecin etkisi, çevre ülkelerde nüfus hareketliliği yaratmakta ve emek göçünün oluşmasına neden olmaktadır. Merkez-çevre kuramı, bu göç eğilimini açıklamak için kullanılan bir çerçeve sunmaktadır (Massey, Arango, Hugo, Kouaouci, Pellegrino ve Taylor, 1993, ss. 445-446).

Merkez-çevre kuramı, kapitalist dünya ekonomisinin yapısını ve işleyişini anlamak için geliştirilmiş önemli bir teorik çerçevedir. Bu kuram, özellikle merkez (gelişmiş) ülkeler ile çevre (gelişmekte olan) ülkeler arasındaki ekonomik ve politik ilişkilerin dinamiklerini analiz eder (Wallerstein, 1974, s. 7). İlk olarak Immanuel Wallerstein tarafından

geliştirilen dünya-sistemleri teorisinin bir parçası olan bu kuram, kapitalist dünya ekonomisinin hiyerarşik yapısını ve işleyişini açıklamayı amaçlar (Charles ve Daniel, 1999, ss. 275-276) Merkez-çevre kuramı, dünya ekonomisinin iki temel bileşenini tanımlar: merkez ülkeler ve çevre ülkeler. Merkez ülkeler, genellikle yüksek düzeyde sanayileşmiş, ileri teknolojiye sahip, politik ve ekonomik güç açısından baskın ülkelerdir. (Wallerstein, 2014 ss. 40-44) Bu kurama göre, çevre ülkeler merkez ülkeler için vazgeçilmezdir çünkü merkez ülkelerin sürekli kapitalist gelişimi, çevre ülkelerden sağlanan kaynaklara ve iş gücüne bağlıdır. Merkez ülkeler, çevre ülkelerden ucuz hammadde ve iş gücü temin ederek üretim maliyetlerini düşürürler (Çağlayan, 2006, ss. 79-80; Abadan-Unat, 2002, 15-17).

Merkez-çevre ilişkisi, sadece merkez ülkelerin çevre ülkelere bağımlılığını değil, aynı zamanda çevre ülkelerin de merkez ülkelere olan bağımlılığını içerir. Çevre ülkeler, ekonomik refahlarını yükseltmek ve kapitalist gelişimlerini tamamlamak için merkez ülkelerle ticari ve ekonomik ilişkilere ihtiyaç duyarlar (Wallerstein, 1990, s. 35). Bu karşılıklı bağımlılık, kapitalist sistemin devamlılığını ve istikrarını sağlamada kritik bir rol oynar. Çevre ülkeler, merkez ülkelerle olan bu ilişkiler sayesinde kaynaklarını değerlendirme ve kalkınma süreçlerini hızlandırma fırsatı bulurlar. Ancak, bu süreç çoğunlukla eşitsiz bir gelişim dinamiği yaratır (Frank, 2000, s. 216). Merkez ülkeler, ekonomik ve teknolojik üstünlüklerini kullanarak çevre ülkeler üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olurken, çevre ülkeler çoğunlukla hammadde tedarikçisi konumunda kalır. (2014 ss. 40-43; Köşk ve Özbek, 2017, ss. 254-255).

Merkez-çevre ilişkileri, kapitalist birikim sürecinin temelini oluşturur. Merkez ülkeler, genellikle daha gelişmiş sanayi ve ekonomik altyapıya sahip oldukları için, çevre ülkelerden ucuz hammadde ve iş gücü temin ederek üretim maliyetlerini düşürürler. Bu durum, merkez ülkelerin rekabet gücünü artırır ve uluslararası pazarda daha rekabetçi hale gelmelerini sağlar. Çevre ülkeler ise genellikle kaynaklarını veya iş gücünü değerlendirecek teknolojik ve ekonomik kapasiteye sahip olmadıklarından, merkez ülkelerle olan ilişkilerinde daha zayıf bir konumda bulunurlar (Wallerstein, 2011; Wallerstein, 1993, ss. 15-17). Bu ilişkide, çevre ülkeler genellikle düşük ücretlerle çalışan işçi ve ucuz doğal kaynaklar sağlamak gibi roller üstlenirken, merkez ülkeler daha yüksek katma değerli ürünleri üreterek kârlarını maksimize etmeyi hedeflerler (Wallerstein, 2011). Öte yandan, çevre ülkeler, merkez ülkelerle olan ekonomik

ilişkilerinden elde ettikleri gelirle altyapı yatırımlarını ve sanayileşme çabalarını finanse ederler (Frank ve diğ., 2003, ss. 533-535).

Merkez-çevre kuramı, kapitalist dünya ekonomisinin dinamiklerini anlamak için kritik bir araçtır. Bu kuram, merkez ve çevre ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerin karşılıklı bağımlılığını ve bu ilişkilerin kapitalist sistemin sürdürülebilirliğine olan katkılarını vurgular (Dobb, 2001, ss. 10-12). Ancak, bu ilişkilerin eşitsiz yapısı, çevre ülkelerin ekonomik kalkınma süreçlerini olumsuz etkileyebilir ve uzun vadede yapısal bağımlılığı artırabilir (Wallerstein, 2012).

2.1.1.3. Neo-klasik teorisi

Neo-klasik ekonomi kuramı, göçün mikro ve makro düzeyde incelenmesi üzerine şekillenmiştir. Makroekonomik bakış açısı, ülkeler arasındaki iş olanaklarının çeşitliliği ve işveren-işçi arasındaki ücret farklılıklarını vurgular. Bu bakış açısına göre, insanlar daha iyi iş fırsatları veya daha yüksek ücretler elde etmek için göç edebilirler. Örneğin, bir ülkede işsizlik oranı yüksekse ve başka bir ülkede daha fazla iş imkânı bulunuyorsa, insanlar daha iyi bir gelecek için göç etmeyi tercih edebilirler. Mikro ekonomik kuram ise daha çok bireysel tercihlerin ve rasyonel davranışın göç üzerindeki etkisine odaklanır. Bu yaklaşıma göre, göç edecek olan kişi geleceği için rasyonel adımlar atmayı tercih eder (Tepe, 2021, ss. 38-39) Gitmeden önce hedef ülke hakkında detaylı bilgi toplar ve kendisi için en uygun yatırım yapabileceği yeri seçer. Örneğin, daha iyi bir iş bulma veya eğitim olanaklarına erişim sağlama gibi faktörler göç edecek kişinin kararını etkileyebilir (Bozkaya ve Kum, 2022, ss. 179-181; Güllüpınar 2012, ss. 58-62; Yalçın, 2004, ss. 9-10).

Massey ve arkadaşları (1993) tarafından ortaya atılan neo-klasik kuram, beş temel yapıdan oluşmaktadır ve bu yapılar birbiriyle ilişkilidir. Bu yapılar şunlardır:

- 1) Küreselleşen Devletler: Neo-klasik göç kuramı, küreselleşme olgusunun devletlerin işgücü piyasalarındaki ihtiyaçlarını artırdığını vurgular. Küreselleşme, sadece mal ve hizmetlerin değil, aynı zamanda işgücünün de serbestçe hareket etmesine imkân tanımaktadır. Bu bağlamda, ülkeler arasındaki iş birliğinin artması ve ekonomik entegrasyon, uluslararası göçün temel dinamiklerinden biri haline gelmiştir. Neo-klasik kurama göre, işgücü piyasasındaki bu ihtiyaçlar, ülkeleri işçi göçüne yönlendirmekte ve uluslararası işgücü hareketliliğini teşvik etmektedir.

- 2) Göçün Büyümesi: Sanayi devrimi ile, sanayileşmiş ülkeler çeşitli ticari yatırımlar yapmış ve bu yatırımların sürdürülebilirliği için büyük bir insan gücüne ihtiyaç duymuştur. Neo-klasik kuram, bu süreci göçün büyümesi olarak tanımlar. Ticari ağların genişlemesi ve endüstriyel faaliyetlerin artması, göçmen işgücüne olan talebi artırmış ve bu da uluslararası göç akışlarının büyümesine yol açmıştır. Sanayi devrimi sonrası dönemde, işgücü talebi ve uluslararası ticaretin artması, göçün büyümesinin temel nedenleri arasında yer almaktadır.
- 3) Amaçların Değişmesi: Massey ve arkadaşları, neo-klasik kuramın temelini işgücü piyasasıyla ilişkilendirirken, göç eden bireylerin zamanla amaçlarının değiştiğini de belirtmişlerdir. Başlangıçta istihdam amacıyla göç eden bireyler, belirli bir süre sonra gittikleri ülkede kalıcı olarak yaşamak isteyebilirler. Bu durum, işgücü göçünün mülteci veya sığınmacı statüsüne geçişini ifade eder. Göçmenlerin yeni yaşam ortamlarında kalıcı yerleşim arzuları, göç dinamiklerini ve politika yapıcılarının göç yönetim stratejilerini etkileyen önemli bir faktördür.
- 4) Kadın Göçmenlerin Artması: Göç hareketlerinde geleneksel olarak erkeklerin baskın olduğu düşünülse de neo-klasik kuram, küreselleşen işgücü piyasasında kadın göçmenlerin sayısının arttığını vurgular. Kadınların işgücü piyasasına daha fazla dahil olması, göç hareketlerine de yansımaktadır. Kadınların göç hareketine katılımının artmasının nedenlerinden biri, belirli sektörlerdeki işlerin kadınlara daha uygun hale gelmesidir. Hizmet sektörü, sağlık ve bakım hizmetleri gibi alanlar, kadın işgücünün yoğunlaştığı alanlar olarak öne çıkmaktadır.
- 5) Politika Gücünün Artması: İş piyasasının büyümesi ve küreselleşme süreciyle birlikte, devletler işgücü ihtiyaçlarına yönelik politikalar geliştirme arayışına girmişlerdir. Gelişmiş ülkeler, kendi ekonomik ve sosyal dinamiklerinin aksamaması için işçi göçünü teşvik edici politikalar benimsemişlerdir. Neo-klasik kuram, bu durumu politika gücünün artması olarak tanımlar. Devletlerin göç politikaları, uluslararası işgücü hareketliliğini yönlendiren ve şekillendiren temel unsurlar arasındadır. Bu politikalar, hem göçmenlerin hedef ülkelerdeki entegrasyon süreçlerini hem de kaynak ülkelerle olan ilişkileri etkilemektedir. (Massey ve arkadaşları, 1993).

Neo-klasik kuram, işgücü piyasasının küreselleşmesiyle birlikte göç hareketlerinin arttığına ve bu göçlerin farklı faktörlerle ilişkili olduğuna dikkat çekmektedir.

Küreselleşen devletler, göçün büyümesi, amaçların değişmesi, kadın göçmenlerin artışı ve politika gücünün artması, neo-klasik kuramın temel yapılarını oluşturur. Bu yapılar arasında karşılıklı etkileşimler mevcuttur ve birbirlerini güçlendirebilirler (Özdil, 2019, 265-267; Bauer ve Zimmermann, 1999, ss. 60-63; Borjas, 2008, ss. 35-37).

Küreselleşen devletler, işgücü piyasasındaki ihtiyaçları karşılamak için uluslararası iş birliğine yönelirler. Mal ticaretiyle birlikte artan işgücü talepleri, ülkelerin sadece mal ticareti değil, işçi göçüne de yönelmelerine neden olur. Bu da göç hareketlerinin artmasına katkı sağlar. Göçün büyümesi, sanayi devrimi ve ticari yatırımlarla birlikte ortaya çıkar. Ticari ağlar genişlerken, işgücü ihtiyacı da artar. Bu da göç edenlerin sayısının artmasına yol açar. Artan göç hareketleri, ticari ağların daha da büyümesine katkıda bulunur. Amaçların değişmesi, neo-klasik kuramın temel bir unsuru olarak işgücü piyasasıyla ilişkilendirilir (Massey ve arkadaşları, 1993).

Sonuç olarak, Massey ve arkadaşlarının neo-klasik kuramı, işgücü piyasasının küreselleşmesiyle birlikte göç hareketlerinin artmasının ve bu hareketlerin çeşitli faktörlerle ilişkili olduğunun altını çizer. Küreselleşen devletler, göçün büyümesi, amaçların değişmesi, kadın göçmenlerin artışı ve politika gücünün artması, neo-klasik kuramın temel yapılarını oluşturur. Bu yapılar arasındaki etkileşimler, göç hareketlerinin niteliğini ve yönlendirilmesini şekillendirir.

2.1.2. Hegel ve tanıma yaklaşımı ve sosyal yym

Tanınma teorisi, modern felsefenin önemli bir konusu olmuştur. Bu teori, bireyin kimlik ve değerinin diğer insanlar tarafından kabul edilmesi ve onaylanması gerektiğini savunur. Alman filozof Georg Wilhelm Friedrich Hegel, 19. yüzyılda tanınma teorisini geliştirmiş ve onun üzerine derin düşünceler ortaya koymuştur. Hegel'e göre, insanlar birbirlerinin tanınmasına ihtiyaç duyarlar. Birey, kendini gerçekleştirebilmek için başkalarının onayını almalı ve diğer insanlarla karşılıklı bir ilişki içinde olmalıdır. Tanınma, insanların kimliklerini ve değerlerini oluşturan bir süreçtir. Birey, toplumda kendini gerçekleştirirken, başkalarının onayını ve tanınmasını arar (Clarke, 2009; Göksel, 2021, ss. 1075-1077).

Hegel, tanınmanın iki temel boyutu olduğunu ileri sürer: efendi-köle ilişkisi ve karşılıklı tanınma. Efendi-köle ilişkisinde, köle efendinin gücü altında ezilir ve kendini onun tanınmasıyla var eder. Ancak Hegel'e göre, efendi de aslında kölenin tanınmasına ihtiyaç duyar. Karşılıklı tanınma ise insanların birbirlerini tanıma ve onaylama sürecidir.

Bireyler, karşılıklı olarak birbirlerinin varlıklarını kabul ederler ve böylece kimliklerini ve değerlerini inşa ederler. Hegel'e göre, tanınma süreci bir sentez sürecidir çünkü zıt fikirlerin birleşmesiyle gerçekleşir. Efendi-köle ilişkisi, başlangıçta bir zıtlık olarak ortaya çıkar. Ancak bu ilişkide köle, efendinin tanınmasına olan ihtiyacıyla kendi varlığını sürdürürken, efendi de aslında kölenin tanınmasına muhtaçtır. Bu durumda, köle ve efendi arasında bir sentez gerçekleşir ve karşılıklı tanıma süreci başlar. Karşılıklı tanıma, insanların birbirlerini kabul ettiği ve onayladığı bir süreçtir (Honneth, 1996; Behdad, 2005, ss. 4-5; Honig, 2007, ss. 378-380).

Hegel'in tanınma teorisi, bireylerin kimlik ve değerlerini oluştururken diğer insanların tanınmasına ihtiyaç duyduklarını vurgular. Bu teori, efendi-köle ilişkisi ve karşılıklı tanıma kavramları üzerine kurulmuştur. Hegel'e göre, tanınma süreci bir sentez sürecidir ve zıt fikirlerin birleşmesiyle gerçekleşir. Karşılıklı tanıma süreci, insanların birbirlerini kabul etme ve onaylama sürecidir. Bireyler, toplum içinde diğer insanların tanınmasını arayarak kendilerini gerçekleştirme imkânı bulurlar (Hegel, 2001, ss. 160-163). Hegel'in felsefi düşünceleri, tanınma teorisi ve sentez kavramı üzerine yoğunlaşırken, insanın sosyal ilişkilerinin ve toplumsal kimliğin önemini vurgular (Deranty ve Renault, 2007, ss. 96-99).

Hegel'e göre, bireyin kendini gerçekleştirme için toplumsal tanınmaya ihtiyacı vardır. Bu tanınma, diğer insanlar tarafından bireyin değeri ve yeteneklerinin fark edilmesi anlamına gelir. Sosyal ve ekonomik ilişkilere dayalı tanınma biçimleri, bireyin toplum içindeki rolünü ve yerini belirler. Birey, diğer insanlarla etkileşim içinde olduğu bu alanlarda haklarını kullanabilir ve diğerleriyle eşit bir şekilde tanınmayı bekleyebilir. Hegel'e göre, bireyin kendini gerçekleştirme ve toplumsal tanınma alanlarında eşitlik önemlidir. Bireyin haklarının diğerleri ile eşit olduğunu hissetmesi ve hissettirmesi, evrensel normlara doğru bir gelişmeye işaret eder. Bu, özne ve ötekiler arasındaki eşitlik bilincinin artması anlamına gelir. Bireyler arasındaki eşitlik, toplumsal ilişkilerin adil ve demokratik bir temelde kurulmasını sağlar (Ayyıldız, 2023, ss. 38-39; Honneth, 2018, 52-54; Sakızlı, 2015, ss. 9-11).

Hegel'in tanınma teorisi, günümüz sosyal ve siyasal felsefesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu teori, insanların tanınma ihtiyacını, kişisel kimlik ve toplumsal ilişkilerin anlaşılması açısından derin bir çerçevede ele alır. Hegel, bireyin kendini gerçekleştirme ve toplumsal tanınmanın eşitliğini vurgulayarak, bu iki olgunun birbirinden ayıramaz

olduğunu öne sürer (Clarke, 2009). Bu bağlamda, bireyin kendini gerçekleştirme ve toplumsal yaşamda eşitlik, Hegel'in düşünce sisteminde merkezi bir rol oynar.

Hegel'e göre birey, kendini gerçekleştirmek için aile, sivil toplum ve devlet gibi farklı alanlarda etkileşime girmelidir. Aile, bireyin duygusal ihtiyaçlarını karşıladığı ve kişisel ilişkileri geliştirdiği bir alan olarak tanımlanır. Burada, bireyin kimlik oluşumu ve sevgi bağları aracılığıyla ilk tanınma deneyimleri gerçekleşir. Aile ortamı, bireyin güven ve aidiyet duygularını pekiştirir, bu da onun kendilik bilincini geliştirmesinde önemli bir rol oynar. Sivil toplum, ekonomik ve sosyal ilişkilerin kurulduğu, bireyin çalışma ve üretim sürecine katıldığı bir alan olarak tanımlanır (Hegel, 2001, ss. 160-163). Bu alan, bireyin daha geniş toplumsal etkileşimlere girdiği ve emeğinin karşılığında tanınma arayışına girdiği yerdir. Hegel'e göre, birey sivil toplum içinde kendini özerk bir varlık olarak ifade eder ve bu süreç, onun kendini gerçekleştirme sürecinin bir parçasıdır. Sivil toplum, aynı zamanda bireylerin karşılıklı bağımlılıklarını ve toplumsal iş birliğini teşvik eder. Devlet ise toplumun düzenini sağlamak ve bireyin haklarını korumakla görevli olan kurumsal bir yapıdır. Hegel, devleti, bireyin ve toplumsal yaşamın nihai düzenleyicisi olarak görür (Hegel, 2010). Devlet, bireyin evrensel haklarını tanır ve korur, bu da bireyin toplumsal tanınma sürecinde kritik bir rol oynar. Devletin sağladığı yasal ve politik yapı, bireylerin eşitlik temelinde tanınmasını ve haklarının korunmasını garanti altına alır (Honneth, 2015; Honneth, 2018).

Hegel'in tanınma teorisi, modern sosyal ve siyasal düşüncede bireyin kimlik gelişimi ve toplumsal eşitlik arayışları bağlamında derinlemesine bir perspektif sunmaktadır. Bireyin kendini gerçekleştirme süreci, yalnızca bireysel bir çaba değil, aynı zamanda toplumsal ve kurumsal etkileşimlerin bir sonucudur (Deranty ve Renault, 2007, ss. 97-99). Bu bağlamda, Hegel'in düşünceleri günümüzde bireysel haklar, toplumsal adalet ve tanınma politikaları üzerine yapılan tartışmalara önemli katkılar sağlamaktadır. Bireyin haklarının diğer bireyler ile eşit olduğunu hissetmesi ve bunu hissettirmesi, toplumdaki nesnel olandan evrensel normlara doğru bir ilerlemeyi teşvik etmektedir. Bu durum, adil ve demokratik bir toplumun inşasına katkıda bulunmaktadır (Honig, 2007, ss. 378-380).

Sonuç olarak, Hegel'in tanınma teorisi, bireyin kimlik gelişimi ve toplumsal eşitlik arayışları açısından derin bir perspektif sunar. Bireyin kendini gerçekleştirme sürecinin toplumsal ve kurumsal etkileşimlerle nasıl şekillendiğini açıklayan bu teori, günümüzde bireysel haklar, toplumsal adalet ve tanınma politikaları üzerine yapılan tartışmalara ışık

tutmaktadır. Bu bağlamda, Hegel'in düşünceleri, adil ve demokratik bir toplumun inşasına katkıda bulunmak için önemli bir teorik çerçeve sunar.

2.1.3. Axel Honneth'in tanınma yaklaşımı ve sosyal uyum

Tanınma teorisi, Alman filozof Axel Honneth tarafından geliştirilen bir sosyal teori olup, göçmenlerin toplumsal uyum sürecini anlamak ve ele almak için önemli bir yaklaşımdır. Bu bölümde, Honneth'in tanınma teorisi ve göçmenlerin toplumsal uyumunda oynadığı rolü ele alınacaktır.

Honneth'in tanınma teorisi, göçmenlerin ve ev sahibi toplumun tanınma ihtiyacını hem nesnel hem de öznel belirleyiciler açısından dikkate almayı vurgular. Ona göre, sosyal adalet, duygusal, sosyo-ekonomik ve yasal alanları içeren ve her biri tanınmayı gerektiren farklı alanları eşit öneme sahip olarak ele alır. Bu teori, nesnel hakların kişisel ilişkiler kadar önemli olduğunu ve öznel bakışın bunları anlamamızda önemli bir rol oynadığını vurgular. Tanınma teorisi, göç olgusunu nedenleriyle ele alır ve bireylerin bireysel acılardan kolektif eyleme geçişini açıklamada yardımcı olur. Göçmenlerin ve ev sahibi toplumun bir arada uyum içinde yaşayabilmesi için, tanınma tutumlarının olumlu bir şekilde yaşanması gerekmektedir. Bu teori, göçmenlerle ev sahibi toplum arasındaki uyumu bireysel bağlamda ele alarak, toplumsal gelişmenin daha adil ve eşitlikçi bir demokratik yapıya dönüşmesini sağlamayı amaçlar. Tanınma, sosyal uyumun temel bir aracı olarak değerlendirilir ve tanınma eksikliği veya yanlış tanıma tutumlarının sosyal patolojilere yol açabileceği ileri sürülür. Bu sosyal patolojiler hem bireyde hem de toplumda rahatsızlıklara ve çatışmalara neden olabilir. Ancak bu süreçte yaşanan sosyal baskı, yaşam koşullarını bozarken aynı zamanda daha iyi yaşam koşulları için mücadele motivasyonunu da artırabilir (Heidegren, 2004; Houston ve Montgomery, 2017; Ayyıldız, 2023, ss. 55-57; Honneth, 2018, ss. 7-9).

Honneth'in tanınma teorisi, göçmenlerin toplumsal uyum sürecini anlamak ve ele almak için önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır. Bu teori, göçmenlerin ve ev sahibi toplumun tanınma ihtiyacını hem nesnel hem de öznel belirleyiciler açısından dikkate alarak, toplumsal adaletin sağlanmasına katkıda bulunmayı hedefler. Göç olgusu, birçok nedenle gerçekleşebilir ve göçmenler genellikle kendi ülkelerinde yaşadıkları tanınma eksikliği veya yanlış tanıma tutumlarından kaçmaya çalışırlar. Honneth'in tanınma teorisi, bu bireylerin topluma entegrasyonunu ve toplumsal uyumu sağlamak için tanınma sürecinin önemini vurgular. Tanınma, bireyin kendini değerli, saygı gören ve kabul edilen bir üye

olarak hissetmesini sağlar. Göçmenlerin tanınma ihtiyacı, hem ev sahibi toplumun onları kabul etmesi ve değer vermesi, hem de kendi kültürel kimliklerinin ve özelliklerinin tanınması şeklinde ortaya çıkar (Ayyıldız, 2023, ss. 55-57; Honneth, 2018).

Honneth'in tanınma teorisi, toplumsal uyumun temel bir aracı olarak tanınmayı görür. Göçmenlerin tanınma ihtiyacının karşılanması, onların toplumsal rollerini üstlenmelerini, katılımlarını artırmalarını ve toplumun bir parçası haline gelmelerini sağlar. Ancak, tanınma eksikliği veya yanlış tanıma tutumları, sosyal patolojilere ve çatışmalara yol açabilir. Göçmenlerin maruz kaldığı ayrımcılık, dışlanma veya kültürel asimilasyon baskıları, psikolojik rahatsızlıklara, kimlik çatışmalarına ve toplumsal huzursuzluğa neden olabilir. Bu noktada, tanınma sürecinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi, toplumsal uyumu ve eşitlikçi bir demokratik yapıyı destekleyici bir faktör haline gelir. Sosyal baskı ve yaşanan zorluklar, göçmenlerin yaşam koşullarını olumsuz etkilese de aynı zamanda daha iyi bir yaşam için mücadele motivasyonunu artırabilir (Ayyıldız, 2023, ss. 55-57; Akpınar, 2020, ss. 34-36; Honneth, 2018).

Tanınma teorisi, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerinin ve özelliklerinin tanınmasının da önemini vurgular. Göçmenlerin kültürel çeşitlilikleri kabul edilerek, kendi kültürlerine saygı gösterilmesi ve özgürce ifade edebilmeleri sağlanabilir. Bu şekilde, göçmenler topluma entegre olurken kendi kimliklerini de koruyabilirler. Toplumsal uyum sürecinde, tanınma tutumlarının olumlu bir şekilde yaşanması önemlidir. Ev sahibi toplumun göçmenlere açık ve kabul edici bir tutum sergilemesi, göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştırır. Ayrıca, göçmenler arasında dayanışma ve iş birliği kültürünün oluşturulması da toplumsal uyumu destekler. Tanınma eksikliği veya yanlış tanıma tutumları, sosyal patolojilere ve toplumsal çatışmalara yol açabilir. Bu nedenle, ev sahibi toplumun farkındalığının artırılması, ayrımcılığın ve önyargının azaltılması, göçmenlere eşit fırsatlar sağlanması ve kültürel çeşitliliğin değerinin anlaşılması önemlidir (Göksel, 2019; Honneth, 2018, ss. 10-14; Akpınar, 2020, ss. 30-33; Ayyıldız, 2023, ss. 38-40).

Honneth'e göre, bireylerin toplumda kendilerini gerçekleştirebilmeleri için tanınmaya ihtiyaçları vardır. Bu tanınma, diğer insanlar tarafından saygı görmek, onların gözünde değerli ve önemli hissetmek anlamına gelir. Göçmenlerin entegrasyon süreci, onların toplum tarafından tanınma ihtiyacını karşılayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Bu, kültürel farklılıkların anlaşılmasını, kabul edilmesini ve değer verilmesini gerektirir.

Honneth'in tanınma teorisi, göçmenlerin haklarının korunması ve eşitlik ilkesinin gözetilmesi gerektiğini vurgular. Her bireyin kanuni haklara eşit bir şekilde sahip olması, toplumda adaletin temelini oluşturur (Honneth, 2018, ss. 9-12).

Göçmenlerin entegrasyon sürecinde, toplumun dayanışma değerlerini benimsemesi ve göçmenlere destek olması önemlidir. Bu, toplumun tüm üyelerinin birlikte çalışarak ortak amaçlara ulaşabileceği bir demokratik yapıyı teşvik eder. Honneth'in tanınma teorisi, bireylerin kendilerini gerçekleştirerek özgürleştikleri bir toplum idealini destekler. Herkesin eşit haklara ve fırsatlara sahip olduğu bir ortamda, bireylerin kişisel ve toplumsal iyilik hali artar. Bu teori, göçmenlerin entegrasyon sürecinde sosyal adaletin sağlanması, eşitlik ve dayanışmanın teşvik edilmesi gerektiğini vurgular. Böyle bir toplumda, göçmenlerin sosyal uyum sağlamaları ve topluma aktif katılım göstermeleri beklenir. Bu, göçmenlerin kendi kimliklerini koruyarak ve aynı zamanda toplumun değerlerini benimseyerek entegre olmalarını sağlayabilir (Honneth, 2018; Ayyıldız, 2023, s. 59; Prilleltensky, 2012, ss. 9-10).

Axel Honneth'in tanınma teorisi, göçmenlerin entegrasyon sürecinde karşılaşılabilecekleri zorlukları anlamak için önemli bir çerçeve sunar. Bu teori, önyargılar, ayrımcılık ve dışlanma gibi olumsuzlukların göçmenlerin tanınma ve entegrasyon gereksinimlerini nasıl engelleyebileceğini ortaya koyar. Göçmenlerin toplumda hak ettikleri tanınmayı elde edebilmeleri için, toplumun bu tür olumsuz davranışlara karşı duyarlı olması ve çeşitliliği değerli bir unsur olarak kabul etmesi gereklidir (Honneth, 2018, ss. 10-15). Bu bağlamda, Honneth'in teorisi, göçmenlerin sadece fiziksel varlıklarının değil, aynı zamanda kültürel kimliklerinin ve bireysel değerlerinin de tanınmasını gerektirir. Göçmenlerin maruz kaldıkları ayrımcılık ve dışlanma, onların topluma tam anlamıyla entegre olma süreçlerini zora sokar. Dolayısıyla, toplumsal yapının göçmenlere yönelik olarak önyargılardan arınmış, kapsayıcı ve saygılı bir yaklaşım benimsemesi kritik bir öneme sahiptir (Heidegren, 2004, ss. 365-368; Houston ve Montgomery, 2017, ss. 182-185).

Sonuç itibariyle, Axel Honneth'in tanınma teorisi, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların anlaşılmasına ve bu süreçlerin iyileştirilmesine yönelik önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır. Honneth'in tanınma kavramı, bireylerin toplumsal bağlamda değer görme ve kendilerini saygıdeğer hissetme gereksinimlerini vurgular (Fraser ve Honneth, 2003, ss. 126-128; Honneth, 2007, s. 68)). Bu bağlamda, ev

sahibi toplumların göçmenlere yönelik açık, destekleyici ve kapsayıcı bir tutum benimsemeleri, toplumsal adaletin ve uyumun güçlenmesine katkıda bulunacaktır. Böyle bir yaklaşım, göçmenlerin sadece toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmelerini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onlara kendilerini değerli ve onurlu hissedecekleri bir yaşam sunar (Honneth, 2007, s. 70) Honneth'in teorisinin ışığında, ev sahibi toplumların göçmenlerin tanınma ihtiyaçlarına duyarlılık göstermeleri, uzun vadede daha uyumlu ve adil bir toplum inşa edilmesine olanak tanıyacaktır.

Göçmenlerin tanınma ihtiyaçlarının karşılanması, toplumsal uyum süreçlerinin iyileştirilmesine ve bireylerin topluma aktif ve olumlu katkılar yapmalarına olanak sağlayacaktır. Bu bağlamda, göçmenlerin toplumsal hayata entegrasyon süreçlerinde tanınma teorisinin sunduğu perspektifler hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha derinlemesine ve kapsayıcı bir anlayışın geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Tanınma teorisi, göçmenlerin kimlik ve aidiyet duygularının güçlendirilmesi yoluyla, toplumsal uyum ve birlikte yaşama kültürünün pekiştirilmesine hizmet eder.

2.2. Kavramsal Çerçeve

Sosyal hizmet, bireylerin, ailelerin, grupların ve toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çeşitli müdahale stratejileri ve yöntemlerini kapsayan kapsamlı bir yaklaşımdır. Sosyal hizmet ve sosyal uyum kavramları, toplumdaki bireylerin ve grupların birbirleriyle ve sosyal sistemlerle dengeli ve olumlu ilişkiler kurmalarını sağlamayı hedefler. Sosyal hizmet, dezavantajlı ve kırılgan grupların sosyal uyum süreçlerini destekleyerek toplumsal bütünleşmeyi teşvik eder (Zastrow, 2015, ss. 30-35). Sosyal hizmet uzmanları, sosyal uyumun sağlanmasında kritik bir rol üstlenerek, bireylerin toplumsal kaynaklara erişimini, sosyal haklarını ve refahını artırmaya odaklanır. Bu süreçte, çokkültürlülük yaklaşımı da önem kazanır; çünkü çokkültürlülük, toplum içindeki farklı kültürel grupların kimliklerini koruyarak bir arada yaşamasını destekler ve sosyal uyumun sağlanması için kültürel çeşitliliğin değerli ve zenginleştirici bir kaynak olduğunu vurgular. Sosyal hizmet uzmanları, çokkültürlü toplumlarda kültürel duyarlılığı artırarak bireylerin ve grupların topluma aktif katılımını teşvik ederken, çokkültürlülük yaklaşımı ise sosyal uyumun ancak karşılıklı saygı, anlayış ve eşitlik temelinde mümkün olabileceğini savunan bir paradigma sunar (Kymlicka, 2015, ss. 35-38)

2.2.1. Çokkültürlülük yaklaşımı

Çokkültürlülük yaklaşımı, toplumsal yapının heterojenliğini ve çok sesliliğini dikkate alan, farklı kültürel, etnik, dini ve dilsel kimliklerin varlığını ve meşruiyetini ön plana çıkaran bir sosyal paradigma olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, toplumun monolitik ve homojen bir yapıdan ziyade, çok sayıda farklı kimlik ve kültürün bir arada var olduğu dinamik ve çok katmanlı bir sosyal gerçekliğe işaret ettiği görüşünü benimser. Çokkültürlülük perspektifi, farklılıkların yok sayılması veya asimilasyon politikaları yoluyla tek tip bir kültürün dayatılması yerine, kültürel çeşitliliğin korunması, tanınması ve saygı görmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, kültürel farklılıkların toplumun zenginliği, dinamizmi ve sosyal bütünleşme kapasitesinin önemli bir kaynağı olduğu kabul edilmektedir (Heywood, 2019, ss. 78-81).

Bu yaklaşım, bireylerin ve toplumsal grupların kendi özgün kültürel kimliklerini özgürce ifade edebilmelerini, bu kimliklerin sosyal yaşam içinde görünür ve yaşanabilir olmasını temel haklar arasında değerlendirmektedir. Çok kültürlü toplumlarda, bireysel ve kolektif kimliklerin ifade özgürlüğünün sosyal uyum ve toplumsal bütünleşmenin önemli koşullarından biri olduğu vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, çokkültürlülüğün, toplumsal uyumun ancak farklılıkların bastırılmadığı, yok sayılmadığı ve kabul edilip desteklendiği ortamda mümkün olabileceği ileri sürülmektedir. Bu anlayış, homojenleştirme politikalarına karşı çıkarak, karşılıklı saygı, anlayış ve eşitlik ilkeleri temelinde çoklu kültürel kimliklerin bir arada var olabileceği bir toplumsal model önerir (Heywood, 2019, ss. 78-81).

Sosyal adalet, eşitlik ve insan haklarının gerçekleştirilmesinde çokkültürlülüğün merkezi bir paradigmatik rol oynadığı belirtilmektedir. Kültürel farklılıkların tanınmasının, ayrımcılıkla mücadelede, dezavantajlı grupların sosyal hayata tam ve eşit katılımının sağlanmasında önemli bir unsur olduğu ifade edilmektedir. Sosyal politika ve uygulama alanlarında, çokkültürlülüğün ayrımcılıkla mücadeleyi, hak temelli yaklaşımları ve kültürel duyarlılığı önceliklendirdiği görülmektedir. Bu doğrultuda, sosyal hizmet uzmanları ve toplumsal müdahale profesyonellerinin, hizmet alan bireylerin kültürel bağlamlarını ve kimliklerini dikkate alarak, bu unsurlara saygı gösteren müdahale stratejileri geliştirmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır (Kymlicka, 2015, ss. 40-45).

Sosyal uyum bağlamında, çokkültürlülüğün toplumun tüm kültürel gruplarının eşit koşullarda toplumsal yapının bir parçası olarak kabul edilmesi ve temsil edilmesiyle

mümkün olduğu savunulmaktadır. Bu yaklaşımın, sosyal dışlanma, ötekileştirme ve marjinalizasyon süreçlerine karşı koruyucu bir işlev gördüğü düşünülmektedir. Çokkültürlü toplumlarda, farklı kültürel kimliklerin kendilerini ifade edebilme özgürlüğü ve sosyal hayata eşit katılımının, toplumsal dayanışmayı ve uyumu güçlendirdiği ifade edilmektedir. Böylelikle, toplumun farklı bileşenleri arasında karşılıklı saygı, anlayış ve iş birliği geliştirildiği, sosyal çatışmaların azalmasına ve toplumsal barışın tesisine katkı sağladığı belirtilmektedir (Kymlicka, 2015, ss. 57-60).

Toplumsal bütünleşme sürecinde, çokkültürlülüğün, farklı kültürel kimliklerin bastırılması ya da yok sayılması yoluyla değil, bu kimliklerin korunması, tanınması ve güçlendirilmesi yoluyla sürdürülebilir bir barış ve birlikte yaşam kültürünün inşa edilmesini desteklediği düşünülmektedir. Bu durum, çokkültürlülüğün demokratik toplumlarda kapsayıcılığın temel bileşeni olduğu görüşünü desteklemektedir. Demokratik toplumlarda kültürel hakların tanınması ve korunmasının, toplumsal çoğulculuğun ve bireysel özgürlüklerin teminat altına alınmasıyla mümkün olacağı ileri sürülmektedir. Bu bağlamda, çokkültürlülüğün toplumsal yapının demokratikleşmesi ve vatandaşlık haklarının eşit uygulanması için önemli bir çerçeve sunduğu söylenebilir (Kymlicka, 2015, ss. 36-39).

2.2.1.1. Sosyal hizmet ve sosyal uyum

Sosyal hizmet mesleği, bireylerin, ailelerin ve toplumların refahını artırmayı amaçlayan profesyonel bir disiplindir. Bu meslek, sosyal adaletin sağlanması, insan haklarının korunması ve toplumun en kırılgan kesimlerine destek olunması gibi temel ilkelere dayanır. Sosyal hizmet uzmanları, sosyal politikalar ve programlar geliştirir, danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetleri sunar ve toplumsal değişim süreçlerinde aktif rol alır (Kesgin, 2016; Cılga, 2002; Sheafor ve Horejsi, 2003) Sosyal hizmet, bireylerin sosyal işlevselliklerini en üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olmayı hedefleyen bir meslektir. Sosyal işlevsellik, bireylerin kendi hayatlarını ve toplumsal çevrelerini yönetme kapasitelerini ifade eder. Sosyal hizmet uzmanları, psikososyal değerlendirmeler yapar, bireysel ve grup terapileri yürütür, kriz müdahaleleri gerçekleştirir ve sosyal politikaların geliştirilmesine katkıda bulunur. Sosyal hizmet mesleği, sanayi devrimi ile ortaya çıkan toplumsal değişimlerin ve sorunların bir sonucudur. 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği sorunlar karşısında devlet ve sivil toplum kuruluşları, sistematik bir şekilde sosyal hizmet faaliyetlerine başlamıştır

(Öksüz, 2023, ss.19-24). İlk sosyal hizmet uygulamaları, dinsel kurumlar ve hayırsever bireyler tarafından yürütülmüştür. Ortaçağ'da manastırlar, yoksullara ve hastalara yardım sağlayan önemli kurumlardı. 16. yüzyıl İngiltere'sinde ise, Yoksullar Yasası ile devletin yoksullara yönelik sorumluluğu tanınmıştır. Sanayi devrimi, geniş çapta sosyal ve ekonomik değişikliklere yol açmış, bu da yoksulluk, işsizlik, göç ve kentleşme gibi sorunları beraberinde getirmiştir (Abay ve Apak, 2019; Canda, 2008, ss. 25-30; Mulder, 2015, ss. 177-180). Sosyal hizmet mesleği, bireylerin, ailelerin ve toplumların refahını artırmayı amaçlayan profesyonel bir alandır. Tarihsel olarak, sosyal hizmetin odağı, yoksulluk, hastalık, eğitim eksiklikleri ve aile içi şiddet gibi yerel sorunlar olmuştur. Ancak, günümüzde sosyal hizmet mesleği, küresel sorunlara karşı da duyarlıdır. İnsan hakları ihlalleri, sosyal dengesizlik, işsizlik, ayrımcılık, savaş mağdurları, göç ve mülteci sorunları gibi konular, modern sosyal hizmetin önemli çalışma alanları arasında yer almaktadır. Ayrıca, dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler sosyal hizmet uygulamalarını ve yöntemlerini de dönüştürmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, küresel sorunlarla mücadelede ve toplumların daha adil ve eşitlikçi bir yapıya kavuşmasında kilit bir rol oynamaktadırlar.

Sosyal hizmet mesleği, insanlara yardım etme ve insan gelişimini, sağlığını ve sosyal işlevselliğini destekleme amacını taşır. Bu, genellikle duyarlı çevrelerde gerçekleştirilen bir faaliyettir. Sosyal hizmet, bireylerin ve çevrelerinin etkileşimine odaklanır ve bu etkileşim noktalarında müdahalede bulunur. Bu, sosyal hizmetin uluslararası tanımında da vurgulanır. Sosyal hizmetin temel işlevlerinden biri olan çevresi içinde birey kavramını benimsemektir. Bu ifade, bireylerin sadece bireysel varlıklar olarak değil, aynı zamanda çevreleriyle etkileşim içinde oldukları bir bağlamda ele alındığını ifade eder. Bu, bireylerin sosyal çevreleri, aileleri, toplumları ve diğer dış etkenlerle ilişkilerini anlama ve bu ilişkilere müdahale etme gerekliliğini vurgular (Gitterman ve Germain, 2008, ss. 52-53). Sosyal hizmet profesyonelleri, insanların yaşadıkları sorunları anlamak ve çözmek için bu çevresel etkileşimleri göz önünde bulundurur. Bu bağlamda, insanların sağlıklı bir şekilde gelişmelerine yardımcı olma, sorunlarını çözme ve toplumlarına daha fazla katkıda bulunmalarına yardımcı olma sorumluluğunu taşırlar. Sosyal hizmetin bu rolü, toplumsal sorunların çözümü ve insanların yaşam kalitelerinin artırılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca, sosyal hizmetin bu çevresel ve bireysel etkileşim odaklı yaklaşımı, insanların daha sağlıklı, mutlu ve işlevsel bir şekilde yaşamalarına katkıda bulunur (Yıldız ve Erdurak, 2021, s. 594). Bu nedenle sosyal hizmet, toplumların daha

adil, destekleyici ve insan odaklı hale gelmesine yardımcı olur (International Federation of Social Work, 2014; Kirst-Ashman ve Hull, 1999).

Sosyal hizmetin temel hedeflerinden biri, bireylerin kişilik gelişimlerinin sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesine katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda, uyum sorunları yaşayan bireylere yardımcı olmak ve özellikle kendi ülkelerinin dışında yaşayan kişilerin yeni katıldıkları ortama ve mevcut topluma adaptasyonlarını kolaylaştırmak, sosyal hizmet alanındaki faaliyetlerin merkezinde yer almaktadır (Yalman ve Harmandaoğlu, 2023). Sosyal hizmet uzmanları, bu süreçte önemli sorumluluklar üstlenmekte ve kritik roller oynamaktadır. Özellikle mültecilerin bulundukları ülkede geçirdikleri süre boyunca sunulan hizmetlerin iyileştirilmesi ve ulusal düzeyde politikaların oluşturulmasında sosyal hizmet mesleği, önemli katkılar sağlayan meslek gruplarından biridir (Şahin, 2021a, ss. 22-25). Sosyal hizmet uzmanları, mültecilerin topluma entegrasyonunu desteklemek ve onların psikososyal ihtiyaçlarına yanıt vermek suretiyle, bu sürecin her aşamasında aktif olarak yer almaktadırlar. Mültecilerin yeni topluma uyum sağlamaları, sadece barınma ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasıyla sınırlı değildir; aynı zamanda psikolojik destek, eğitim, istihdam olanaklarına erişim ve sosyal bağların kurulması gibi geniş bir yelpazede hizmetleri içermektedir. Bu hizmetlerin sunumunda sosyal hizmet uzmanları, birey odaklı yaklaşımlar benimseyerek mültecilerin özgün ihtiyaçlarını tespit etmekte ve onlara uygun destek mekanizmalarını geliştirmektedir. Bunun yanı sıra, toplumsal farkındalık yaratmak ve mültecilere yönelik ön yargıların giderilmesi amacıyla da çalışmalar yapmaktadırlar (Beter, 2006) Bu çerçevede, sosyal hizmet uzmanları, mültecilerin topluma entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları aşmalarına yardımcı olmak için psikolojik danışmanlık, rehberlik ve sosyal destek hizmetleri sunmakta, toplumsal uyum programları düzenlemekte ve politika yapıcılarla iş birliği içinde çalışmaktadırlar.

Sosyal hizmet mesleği, mültecilerin topluma entegrasyonu ve uyum süreçlerinde hayati bir rol üstlenmektedir. Mültecilerin psikososyal refahını sağlamak ve onların yeni yaşam ortamlarına başarılı bir şekilde uyum sağlamalarını desteklemek amacıyla sosyal hizmet uzmanları hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli görevler yürütmektedirler. Bu görevler, sadece mültecilere yönelik hizmetlerin iyileştirilmesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda ulusal politikaların oluşturulmasında ve toplumsal uyumun sağlanmasında da kritik bir öneme sahiptir (Ünal ve Gedik, 2022).

2.2.2. Sosyal uyum ve bütünleşme

Bütünleşme, bir toplumda görece yeni olan ve kökleri iki ya da üç kuşaktan daha geriye gitmeyen bireylerin, bu toplumun bir parçası haline gelme sürecini ifade eder. Bu süreç, genellikle göç olgusuyla yakından ilişkilidir ve bireylerin misafir statüsünden çıkıp kalıcı bir yer edinmelerini içerir. Bütünleşme, sosyal, ekonomik, kültürel ve politik boyutlarıyla çok yönlü bir olgudur ve bu boyutlar üzerinden değerlendirilmelidir (Rudiger ve Spencer, 2003, ss. 4-5). Bütünleşme süreci, göçmenlerin toplumsal, ekonomik, kültürel ve politik alanlarda aktif ve eşit katılımını hedefler. Bu sürecin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumun çabalarıyla mümkündür. Toplumsal uyum ve barışın sağlanması, bu süreçlerin doğru yönetilmesi ve desteklenmesiyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, bütünleşme politikaları geliştirilirken, çok boyutlu ve kapsayıcı yaklaşımlar benimsenmelidir (Schiefer ve Noll, 2017, ss. 579-581).

Bütünleşme kavramı Türkçe alanyazında farklı şekillerde ifade edilebilen uyum, entegrasyon gibi terimlerle de anlatılmaktadır (Saygın ve Hasta, 2018, ss. 309-311). Erdoğan, Şener ve diğerleri (2017, ss. 91-94), konuya ilişkin olarak Avrupa'da yaşayan Türk kökenlilerin ilk kez gündeme taşınmasıyla ilgili olarak bilgi sunmaktadır. Ancak, Amerika Birleşik Devletleri'nde geçmişten günümüze kadar Hispanikler, Siyahiler ve diğer gruplarla yapılan çalışmalar da mevcuttur. Bunlarla birlikte, Avrupa'da da Ortadoğu, Uzak Asya ve Afrika'dan gelen göçmenlerle yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalar, farklı etnik kökenlere sahip insanların deneyimlerini, sosyal uyum süreçlerini ve toplumlarla ilişkilerini anlamak için yapılmıştır.

Literatürde, sosyal uyum kavramının teorik olarak kavramsallaştırılmasında mevcut belirsizlikleri ele almaktadır. Bu amaçla, sosyal uyumun önceki tanımları incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu inceleme sonucunda, tanımlar arasında örtüşen nitelermeler belirlenmiştir. Yapılan literatür çalışmalarında sosyal uyumla ilgili öne çıkan üç temel boyutu bulunmaktadır. Bunlardan ilki olarak, sosyal ilişkiler sosyal uyumun önemli bir boyutunu oluşturur. İnsanlar arasındaki ilişkilerin kalitesi ve toplumsal iyilik hali sosyal uyumun sağlanmasında kritik bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci olarak, coğrafi birim ile özdeşleşme sosyal uyumun bir diğer önemli boyutudur. İnsanların kendilerini bir topluluğa ait hissetmeleri, ortak bir kimlik etrafında bağlanmaları ve bağlılık duygusu geliştirmeleri sosyal uyumu güçlendirir. Üçüncü boyut ise, ortak iyiye yönelim, bir arada yaşama kültürünün oluşması, sosyal uyumun temel bir unsuru olarak

kabul edilir. Toplumun bireylerinin ortak hedeflere ve değerlere yönelmeleri, iş birliği ve dayanışmayı teşvik eder (Jansen ve diğ., 2006, ss. 190-194; Entzinger ve Biezeveld, 2003, ss. 10-13).

Bu üç temel boyuta ek olarak, sosyal uyumun alt unsurları da tanımlanmıştır. Paylaşılan değerler, bir toplumun ortak inançlarını, ahlaki ve etik normlarını ifade eder. Bu değerler, insanların birbirleriyle uyumlu bir şekilde etkileşimde bulunmalarını sağlar. Eşitsizlik ise, sosyal uyumun önündeki engellerden biridir. Adalet, fırsat eşitliği ve toplumsal adaletin sağlanması, sosyal uyumun güçlenmesini destekler (Dauodov, 2015, ss. 41-42; Duman, 2019, ss. 360-362).

Sosyal uyum kavramı, göçmenlerle ilgili söylemin siyasileştirilmesi ve belirli politika alanlarına yönelik endişelerin etkisi nedeniyle tam bir fikir birliğine varılamamasına sebep olmaktadır. Bu durum, sosyal uyumun tanımı ve kapsamı konusunda farklı yaklaşımların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Dünya Bankası gibi sosyal uyum konusuyla ilgilenen kuruluşlar, sosyal uyumu ekonomik kalkınma ve yoksulluğun azaltılmasıyla ilişkilendirerek ele almaktadır. Örneğin, Dünya Bankası'nın tanımına göre sosyal uyum, göçmenlerin ekonomiye katılımını artırarak yerel ekonomik kalkınmayı teşvik etmeyi ve yoksulluğun azaltılmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Ancak, sosyal uyumun kapsamı ve ölçütleri konusunda farklı görüşler bulunmaktadır (Guay, 2015, ss. 7-10). Bazıları, sosyal uyumu daha çok kültürel uyum ve toplumsal entegrasyonla ilişkilendirirken, diğerleri ekonomik faktörleri ve işgücü entegrasyonunu vurgulamaktadır. Göçmenlerin sosyal haklara erişimi, dil becerileri, eğitim ve sağlık gibi alanlardaki entegrasyonları da sosyal uyum tartışmalarında ele alınan konulardır. Bu farklı yaklaşımların ve tanımların nedeni, sosyal uyum kavramının karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olmasıdır. Göçmenlerin sosyal uyuma katkıda bulunması, yerel toplumlarla etkileşimleri, kültürel farklılıkların tolere edilmesi gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır (Bolgün, 2020, ss. 195-196).

Sosyal uyum kavramı, farklı yazarlar ve akademisyenler tarafından çeşitli anlamlarda tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Kimi yazarlar, sosyal uyumu daha dar bir çerçevede ele alarak dayanışma ve güven kavramlarıyla ilişkilendirirken, diğerleri bu kavramı daha geniş bir perspektiften değerlendirmiş ve katılım, sosyal sermaye ile yoksulluk gibi unsurları da kapsamına dahil etmiştir. Sosyal uyum, genellikle "dayanışma" ve "beraberlik" kavramları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu bağlamda sosyal uyum,

bireylerin ve toplulukların bir arada yaşarken, karşılıklı iş birliği yapma, yardımlaşma ve güven duygusu ile birbirleriyle ilişkiler kurma sürecini ifade eder. İnsanların bir arada yaşamaktan doğan sorunları çözmek için birlikte çalışma, dayanışma ve güven inşa etme pratikleri, sosyal uyumun temel bileşenleri olarak görülmektedir (Entzinger ve Biezeveld, 2003, ss. 4–9). Bu anlamda sosyal uyum, sadece bireyler arası ilişkileri değil, aynı zamanda toplumsal yapılar ve kurumlar arasındaki etkileşimi de kapsar ve bu etkileşimin niteliği, toplumsal refah ve istikrar açısından büyük bir önem arz eder.

Sosyal uyumun sağlanması, topluluk üyelerinin birbirlerine duyduğu güvenin artırılması, ortak amaçlar doğrultusunda iş birliğinin teşvik edilmesi ve sosyal adaletin sağlanması gibi unsurları içerir. Bu süreç, aynı zamanda sosyal sermayenin güçlendirilmesi, toplumsal katılımın artırılması ve yoksulluk gibi sosyal sorunların azaltılması ile de yakından ilişkilidir (Demireva, 2017, ss. 3-4; Entzinger ve Biezeveld, 2003, ss. 4–9).

Sosyal entegrasyon ise yeni gelenlerin veya azınlıkların bir toplumun sosyal süreçlerine entegre olmasını ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, ekonomik ve kültürel entegrasyon ile toplumsal bütünleşmenin üç ana boyutundan biridir. Yani, sosyal entegrasyon, insanların sosyal, ekonomik ve kültürel olarak topluma dahil olmalarını içerir. Uyumlaştırma ise genellikle entegrasyon literatüründe kullanılan bir başka kavramdır. Uyumlaştırma, göçmenlerin yeni topluma uyum sağlaması için hukuki ve politik düzenlemelere atıfta bulunur. Bu kavram, göç eden bireylerin yeni toplumda yaşayacakları süreçlerin daha "uyumlu" olmasını tartışır. Tüm bu kavramlar, entegrasyonun geniş çerçevesinin bir parçasını oluştururlar. Birlikte çalışarak, insanların toplumda bir arada yaşamasını, güven duygusunu geliştirmesini, sosyal süreçlere entegre olmasını ve uyum sağlamasını amaçlarlar (Çevik, 2022, ss. 30-32).

Amerika'da uygulanan entegrasyon politikaları özellikle Silikon Vadisi'nde yaşayan yabancı kökenli vatandaşlara, kendi ülkelerinde kalmalarını teşvik eden kapsamlı programlar sunmuştur (Castells, 2013, ss. 78-80). Bu politikalar, farklı kültürel geçmişlere sahip bireylerin kendi kimliklerini korumalarını ve aynı zamanda Amerikan toplumuna entegre olmalarını sağlamayı hedeflemektedir. Entegrasyon politikaları çerçevesinde, dil eğitimi, mesleki destek, eğitim fırsatları ve toplum hizmetleri gibi bir dizi destek programı sunulmaktadır. Bu programlar, yabancı kökenli bireylerin dil becerilerini geliştirmelerine, iş bulmalarına ve topluma katılmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, kültürel etkinlikler, festivaller ve diğer etkinlikler aracılığıyla

farklı kültürel grupların bir araya gelmesi teşvik edilmekte ve kültürel çeşitlilik kutlanmaktadır (IOM, 2009, ss. 17-18).

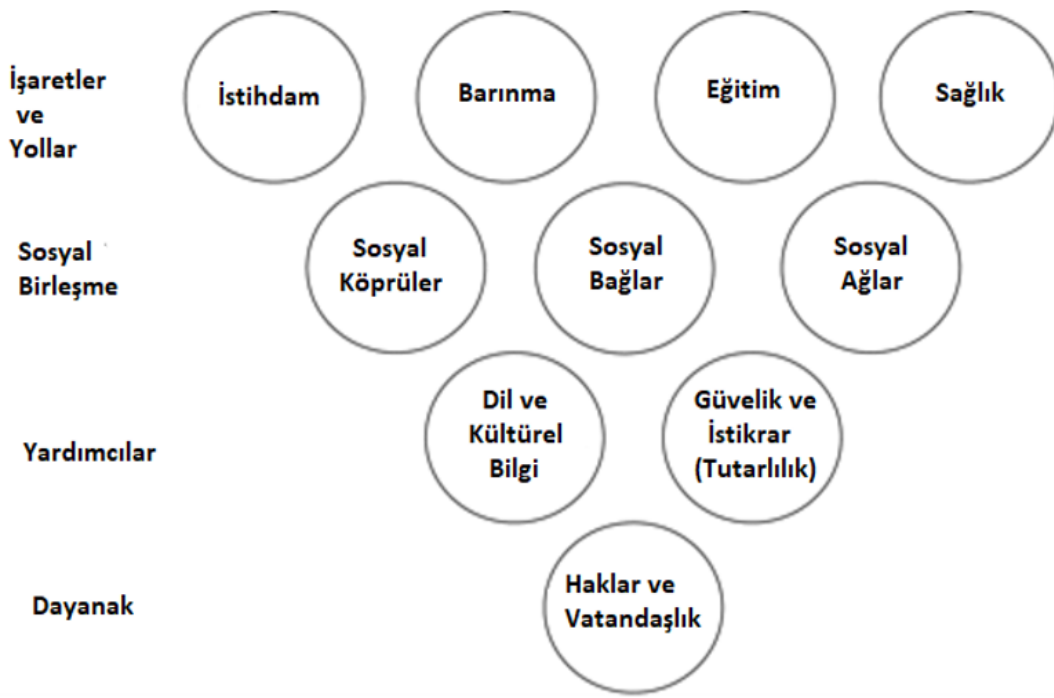
Sosyal uyumu sağlamak için yetersiz veya etkisiz bir çaba gösterildiğinde, azınlık gruplar, dışlanan bireyler ya da yeni gelen göçmenler çeşitli risklerle karşı karşıya kalabilmektedir. Bu durumda, dil engelleri, eğitim ve iş olanaklarına erişememe gibi sorunlar gündeme gelebilmektedir. Bu nedenlerle, göçmenlerin sosyal uyumu tüm ülkelerde hala önemli bir sorun alanı olarak ele alınmaktadır. Göçmenlerin entegrasyonunun sağlanması, sosyal uyumun sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir (Koçak ve Gündüz, 2016; Larsen, 2014; Jansen ve diğ., 2006).

Entegrasyon süreci, karşılıklı anlayış, hoşgörü ve saygı temelinde yürütülmelidir. Bu süreç, hem yerli halkın hem de göçmenlerin birbirlerinin kültürlerini tanıma ve anlama çabası içinde olmalarını gerektirir. Aynı zamanda, sosyal adaletin sağlanması, ayrımcılığın önlenmesi ve eşitlik ilkesine dayalı politikaların izlenmesi de entegrasyonun başarısı için önemlidir. Bu bağlamda, entegrasyon politikaları çokkültürlü toplum yapısında sosyal bütünleşmeyi sağlamak amacıyla uygulanan önemli bir yaklaşımdır (Keleşoğlu ve Yıldız, 2021). Bu politikalar, farklı kültürel miraslara sahip bireylerin kendi kimliklerini korumalarını ve aynı zamanda toplumun bir parçası olmalarını teşvik etmek amacıyla çeşitli destek programları sunmaktadır. Bu programlar, dil becerilerini geliştirme, iş bulma, eğitim fırsatları ve toplum hizmetlerine erişim gibi alanlarda yardımcı olmayı hedeflemektedir (Özmen, 2012, ss. 63-65; Carr, 1990, ss. 5961). Ancak entegrasyon süreci her zaman kolay ve sorunsuz ilerlemeyebilir. Dil bariyerleri, ekonomik zorluklar, kültürel farklılıklar ve ayrımcılık gibi engeller, entegrasyon çabalarını zorlaştırabilir. Bu nedenle, entegrasyon politikalarının etkin olması için toplumun her kesiminin katılımı, politikaların sürekli gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi önemlidir. Sonuç olarak, entegrasyon politikaları, çokkültürlü toplum yapısında farklı etnik kökenlere sahip bireylerin sosyal bütünleşmeyi sağlamak amacıyla uygulanan önemli bir araçtır (Yıldız ve Keleşoğlu, 2021).

Göçmenlerin entegrasyon süreci boyunca, diğer vatandaşlarla aynı hukuki, sosyal statü, yasal eşitlik ve özgürlük haklarına sahip olmaları önemlidir. Eğer bu haklar ayrımcılığa maruz kalmadan eşit bir şekilde sağlanmazsa, göçmenlerin entegre olmalarında sorunlar ortaya çıkabilir ve bu sorunlar zamanla artabilir (Tepe, 2021). Bu nedenle, ev sahibi

toplum ile göçmenler arasında ayırıştırıcı durumların olmaması gerekmektedir. Göçle gelen bireylerin topluma uyum sağlamaları genellikle zaman alan bir süreçtir.

Entegrasyonun sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için göçmenlerin yerel halkın sahip olduğu haklardan eşit şekilde faydalanması gerekmektedir. Eğitim, sağlık hizmetleri, istihdam olanakları gibi temel haklara erişim göçmenler için de sağlanmalıdır. Ayrıca, göçmenlere sosyal entegrasyonu destekleyecek programlar ve destek ağları sunulmalıdır. Dil öğrenimi, kültürel etkinliklere katılım ve toplum çalışmaları gibi faaliyetler, göçmenlerin entegrasyon sürecini hızlandırabilir. Bunun yanı sıra, ev sahibi toplumun da entegrasyon sürecine katkıda bulunması önemlidir. Göçmenlere karşı hoşgörü, kabul ve saygı göstermek, toplumsal uyumu destekleyebilir. Etnik ve kültürel çeşitlilik, toplumun zenginliği olarak görülmeli ve göçmenlerin yeteneklerinden yararlanma potansiyeli değerlendirilmelidir (Altuntaş, 2020, s. 31).

Şekil 2. 1. Sosyal Uyumun Temel Alanlarını Tanımlayan Kavramsal Bir Çerçeve

Kaynak: Ager, A. ve Strang A. (2008, ss.170-172). Understanding Integration: A Conceptual Framework, Journal of Refugee Studies

Sosyal uyuma etki yapan konulara bakılacak olursa uyuma etki yapabilecek dokuz ana başlık bulunmaktadır. “Devletin politikası, istekliliği, istihdam, eğitim, ev, sağlık, barınma, sosyal kabul, katılım, yasal bütünleşme ve haklar” sosyal uyum değerlendirmelerinde bahsedilen başlıklar göz önünde bulundurulmalıdır (Şeker, 2013: 30). Şekil 2-1’e bakıldığında başarılı bir uyumun gerçekleştirilebilmesi adına ihtiyaç duyulan temel konular daha sistematik bir şekilde görünmektedir.

Devletin politikası, bir ülkede sosyal uyumu etkileyen en temel faktörlerden biridir. Bir ülkedeki politika, toplumsal adaletin sağlanması, sosyal hizmetlerin sunumu ve eşitlik gibi unsurları içermelidir. İyi tasarlanmış politikalar, sosyal uyumu artırabilirken, adaletsizlik, ayrımcılık veya siyasi istikrarsızlık gibi sorunlar ise sosyal uyumu olumsuz etkileyebilir.

İstihdam, bireylerin topluma entegre olmaları ve ekonomik olarak bağımsız olmaları açısından son derece önemlidir. İstihdam olanaklarının yeterli olması, insanların maddi güvenceye sahip olmalarını sağlar ve toplumda sosyal statü kazanmalarına yardımcı olur. İşsizlik veya iş güvencesizliği ise sosyal uyumu olumsuz etkileyebilir, yoksulluk ve sosyal dışlanma gibi sorunlara yol açabilir.

Eğitim, sosyal uyumun tesisinde kritik bir rol oynayan temel unsurlardan biridir. Eğitim olanaklarına erişim, bireylerin yeteneklerini geliştirmelerini ve bilgi ile becerilerini artırmalarını mümkün kılar. Eğitim sisteminin adil ve kapsayıcı olması, bireylerin eşit fırsatlara sahip olmasını temin eder ve toplumsal eşitsizliklerin azaltılmasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkar. Eğitimsizlik veya eğitim kalitesinin düşük olması ise, sosyal uyumu olumsuz yönde etkileyerek, fırsat eşitsizliklerini derinleştirebilir.

Ev, bireylerin güvenli ve istikrarlı bir yaşam sürmeleri için temel bir gereksinimdir. Uygun konut imkânları, insanların yaşam kalitesini artırır ve sosyal uyumu destekler. Yetersiz konut, evsizlik veya barınma sorunları, sosyal uyumu zayıflatabilir ve insanların refahını olumsuz etkileyebilir.

Sağlık, bireylerin sağlıklı bir yaşam sürmeleri ve toplumsal hayata etkin bir şekilde katılmaları için hayati bir öneme sahiptir. Sağlık hizmetlerine ulaşım, tıbbi bakımın niteliği ve erişilebilirliği, sağlıklı bir toplumun temel bileşenlerini oluşturur. İyi bir sağlık sistemi, bireylerin bedensel ve zihinsel sağlıklarını korumalarına yardımcı olurken aynı zamanda sosyal uyumu güçlendirir.

Sosyal kabul, bireylerin toplumsal yapı ve ilişkiler içerisinde kendilerini kabul görmüş ve değerli hissetmelerini sağlar. Toplumda farklılıkların saygıyla karşılanması, çeşitlilik ve hoşgörü gibi değerler, sosyal uyumu artırarak, bireylerin kendilerini toplumun bir parçası olarak hissetmelerine katkı sunar (Billmann ve Tiedemann, 2006, ss. 193-194). Bu bağlamda, toplumsal uyumun sağlanması için bireyler arası etkileşimlerde olumlu tutumların benimsenmesi büyük önem taşır. Ancak, ayrımcılık, önyargı ve dışlanma gibi negatif tutum ve davranışlar, toplumsal bütünleşmeyi zayıflatmakta ve toplumsal ayrışmalara yol açabilmektedir. Dolayısıyla, sosyal kabul ve kapsayıcılık politikalarının geliştirilmesi, toplumsal uyum ve barışın tesis edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Katılım, bireylerin toplumsal kararlara etkin bir şekilde katılmalarını ve toplum yaşamına aktif bir şekilde dahil olmalarını ifade eder. Demokratik bir ortamda, insanların seslerini duyurmaları ve kararlara katılmaları, sosyal uyumu güçlendirir. Ancak, katılım fırsatlarının sınırlı olması veya bireylerin siyasi süreçlere dâhil olmalarının engellenmesi, sosyal uyumu olumsuz etkileyebilir ve toplumsal memnuniyetsizliği artırabilir (Ager ve Strang, 2008).

Yukarıda bahsedilen başlıklar, sosyal uyumu etkileyen temel faktörleri temsil etmektedir. Bir toplumda sosyal uyumu güçlendirmek için, bu başlıklara odaklanan politikalar ve önlemler alınmalıdır. Devletin politikaları, istihdam olanakları, eğitim sistemi, konut imkânları, sağlık hizmetleri, sosyal kabul, katılım fırsatları, yasal bütünleşme ve haklar konularında iyileştirmeler yapılması, sosyal uyumu artırabilir ve toplumsal refahı yükseltebilir.

Göçmen grupların uyum sürecinde yaşadığı sorunların çözümü için yerel yönetimlerin etkin bir rol oynaması oldukça önemlidir. Göçmenler, genellikle yerel topluluklardan farklı kültürel, dil ve sosyal ihtiyaçlara sahip olabilirler. Bu ihtiyaçların belirlenmesi ve karşılanması için merkezi yönetimlerin yanı sıra yerel yönetimlerin de aktif bir şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Yerel yönetimler, göçmen grupları ile doğrudan temasa geçerek onların ihtiyaçlarını gözlemleyebilir ve bu bilgileri sosyal politika oluştururken kullanabilirler. Yerel düzeyde yapılan gözlem ve iletişim, göçmenlerin yerel topluma entegrasyonu için daha etkili ve hızlı çözümlerin geliştirilmesini sağlar. Örneğin, yerel yönetimler, göçmenlerin dil eğitimi, iş bulma imkanları, barınma ihtiyaçları gibi özel ihtiyaçlarını belirleyerek bu alanlarda destek programları oluşturabilirler (Kesgin, 2022).

Sosyal uyumun sağlanması, sadece göçmen gruplarının ihtiyaçlarına odaklanmakla kalmaz, aynı zamanda yerel halkın da kaygılarını ve endişelerini dikkate alır. Bu nedenle, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları, göçmen gruplarıyla etkileşim halinde olan yerel toplulukları da sürece dahil etmelidir. Topluluklar arasında diyalog ve anlayışı artırmak için ortak etkinlikler, kültürel alışveriş programları ve bilgilendirme kampanyaları gibi çeşitli faaliyetler düzenlenebilir (Kahraman ve diğerleri, 2019, ss. 50-52; Erdoğan, 2018).

Göçmenlerin sosyal uyum süreci boyunca diğer vatandaşlarla eşit haklara sahip olmaları, toplumun hukuk, sosyal statü, yasalar önünde eşitlik ve özgürlük gibi değerlere dayalı bir yapı oluşturması için önemlidir. Aksi takdirde, göçmenlerin sosyal uyum konusunda sorunlar ortaya çıkabilir ve bu sorunlar zamanla artarak devam edebilir (Tenorth; 2017). Göçmenlerin sosyal uyum sürecinde ayrımcılığa maruz kalmamaları için ev sahibi toplum ile aralarında ayrıştırıcı unsurlar bulunmamalıdır. Göçle gelen bireylerin topluma uyum sağlamaları bazen uzun bir zaman dilimi gerektirebilir ve bu süreçte yerel halk ile göçmenler arasındaki ilişkilerin güçlü olması önemlidir (Taylan, 2019; Adıgüzel, 2016).

Sosyal uyumun sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için, göçmenlerin yerel halkın sahip olduğu haklardan eşit bir şekilde faydalanmaları gerekmektedir. Bu, hukuki haklar, sosyal statü, eğitim ve istihdam fırsatları gibi alanlarda eşitlik sağlanması anlamına gelir. Göçmenlere eşit fırsatlar sunmak, onların entegrasyonunu teşvik eder ve toplumda birlik ve dayanışma duygusunu güçlendirir (Oswald ve Krappmann, 2006, ss. 752-755). Ancak sosyal uyum sürecinde sadece göçmenlerin sorumluluğu bulunmamaktadır. Ev sahibi toplumun da bu sürece destek vermesi ve hoşgörü, anlayış ve dayanışma göstermesi gerekmektedir. Karşılıklı iletişim ve etkileşim, farklı kültürler arasında köprüler kurulmasına yardımcı olur ve toplumun birlikte yaşama kültürünü geliştirir (Herwartz-Emden, 2022, ss. 7-9; Herwatz, 2010; Doğan ve Taylan, 2022, ss. 87-88; Sağiroğlu, 2019; Altuntaş, 2020).

Göçmenlerin entegrasyon sürecinde, mevcut vatandaşların sahip olduğu haklardan ayrımcılığa uğramadan eşit şekilde yararlanmaları gerektiği esastır. Bu entegrasyon süreci genellikle uzunca bir zaman dilimini kapsayabilir ve bu süreç boyunca ev sahibi toplum ile göçmenler arasındaki ilişkilerin sağlam ve dayanıklı olması büyük önem taşımaktadır (Brisch, 2014.) Yerel halkın desteği, yerel ve merkezi yönetimlerin katkıları ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği, göçmenlerin topluma uyum sağlamalarını

kolaylaştırabilir ve entegrasyon sürecini hızlandırabilir. Bu bağlamda, toplumun genelinin göçmenlere yönelik olumlu bir tutum sergilemesi ve çeşitliliği bir zenginlik olarak kabul etmesi kritik bir öneme sahiptir (Kesgin, 2022).

Göçmenlerin entegrasyon sürecinde maruz kalabilecekleri potansiyel ayrımcılık ve dışlanmanın önlenmesi, toplumsal barış ve uyumun sürdürülebilirliği açısından elzemdir. Entegrasyon sürecinin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için, ev sahibi toplumun göçmenleri kabul etmesi ve onlarla olumlu ilişkiler kurması teşvik edilmelidir (Diefenbach, 2008; Christensen ve Ebrahim, 2006, ss.195-197; Erdoğan, 2018).

Entegrasyon sürecinde göçmenlerin karşılaştığı ayrımcılık ve dışlanmanın önlenmesi, toplumsal barışın ve uyumun sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir. Bu sürecin başarıyla yürütülebilmesi için, ev sahibi toplumun göçmenleri benimsemesi ve onlarla pozitif ilişkiler geliştirmesi teşvik edilmelidir. Ayrıca, entegrasyon sürecinin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için kapsamlı politikaların geliştirilmesi ve bu politikaların uygulanmasında tüm paydaşların aktif rol alması gerekmektedir. Göçmenlerin toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşama katılımının sağlanması, onların kendilerini toplumun ayrılmaz bir parçası olarak hissetmelerine olanak tanıyacaktır.

2.2.2.1. Kültürleşme

Kültürleşme, iki farklı kültürün uzun bir zaman diliminde karşılıklı etkileşimi sonucu, psikolojik ve kültürel olarak birbirine adaptasyon sürecini, farklılıklarını özümsemelerini ve çeşitlenmelerini ifade eder. Göçmenlerin, göç ettikleri hedef ülkede baskın kültürel yapının içerisinde kendi kültürlerini yaşama fırsatı bulmaları, uyum süreçlerini hızlandırmakta ve verimli kılmaktadır. Bu durum, göçmenlerin sosyalleşme süreçlerini hızlandırırken, kendi kültürlerinden kopmalarını da engellemektedir. Ancak, karşılıklı kültürel alışverişin önündeki en büyük engellerden biri, iki kültürün birbirlerine karşı geliştirdikleri önyargılardır. Bu önyargıları aşmanın yolu ise, sağlıklı bir etkileşim ortamı sağlayacak kamusal alanların yaratılmasıdır. Bu sağlandığında, göçmen kültürü ve yerleşik kültür zenginleşir, göç alan toplum kozmopolit bir yapıya kavuşur ve küresel bir değer haline gelmesi kolaylaşır. Tersine durumda ise, kültürler arasındaki etkileşimin olmaması ve değerlerin önyargısız ve sağlıklı bir şekilde aktarılmaması, kültürleşme sürecini geciktirmektedir (Uzunpınar, 2022, ss. 30-31).

Kültürleşme, entegrasyon kavramı ile yakından ilişkilidir. Entegrasyon süreci, hedef ülkenin yerleşik halkı ile kaynak ülkeden gelen göçmenlerin, kültürel kimliklerini

koruyarak kaynaşmalarını ve bu süreçte hukuki, iktisadi ve toplumsal değişimleri ifade eder. Göçmen toplumun, ev sahibi toplumla merkezi, yerel, hukuki ve sosyal olarak entegrasyonu kolaylaştırıcı tedbirler alması gerekmektedir. Entegrasyonun başarılı olabilmesi için, her iki tarafın da uyum sürecine gönüllü olması esastır. Kamu, özel sektör ve sivil toplum iş birliği ile göçmenlerin yeni geldikleri topluma uyumları sağlanmalıdır. Toplum, yeni gelenlere ne kadar kapsayıcı ve kucaklayıcı olursa, entegrasyon süreci de o kadar başarılı olacaktır. Ev sahibi toplumun ulusal kurumları, yeni gelen insanları bütünleştirmeye yönelik plan ve programlar oluşturmmalıdır. Göç eden insanların benlik özelliklerini asimile etmeden, kimliklerine gerekli özen ve saygı gösterilerek süreç yönetilmelidir. Ancak bu durum, kitlesel göçle karşılaşan toplumlar için her zaman kolay değildir. Ev sahibi ve baskın toplumun, aniden karşılaştıkları göçmenleri reddetme veya onları sadece asimile etme şartıyla kabul etme eğilimleri, endişe verici boyutlara ulaşabilmektedir (Castles ve Miller, 2008; Uzunpınar, 2022, ss. 30-31). Göçmenlerin ve ev sahibi toplumun, karşılıklı saygı ve önyargısız iletişim içinde olmaları, kültürel zenginleşme ve toplumsal uyum açısından büyük önem taşımaktadır.

2.2.2.2. Asimilasyon

Asimilasyon kavramı, entegrasyonla dolaylı bir ilişkiye sahip olmakla birlikte, anlam bakımından entegrasyonun tam karşısını ifade etmektedir. Latince kökenli olan "assimilation" terimi, Türk Dil Kurumu'na göre; farklı kültürel kökenlerden gelen bireylerin sosyo-kültürel birikimlerinin, baskıcı bir yapı ve doku içinde eritilerek kabul ettirilmesi sürecidir (TDK, 2024). Asimilasyon, bireylerin veya grupların, göç ettikleri toplumun üyeleri ya da devlet müdahalesi yoluyla kültürel değişime zorlanmalarını içerir. Bu süreç, göçmenlerin kendi kültürel değerlerini, geleneklerini ve dillerini kaybetmeleri için kademeli olarak organize edilmektedir (Muyan, 2019, ss. 177-179).

Kivisto ve Faist'in 2009 yılında yayımladıkları "Beyond a Border: The Causes and Consequences of Contemporary Immigration" adlı çalışmada, göçmenlerin veya etnik grupların entegrasyon süreci boyunca kendi öz kimliklerini kabul edip benimsedikleri bir sosyal uyum sürecine değinilmektedir. Ancak, bu sürecin "toplumsal baskı", "zoraki dayatma" ve "hipnotize etme" yollarıyla gerçekleştirilmesi durumunda, bu sürecin neo-asimilasyonist bir yaklaşıma dönüştüğünü belirtmektedirler. Bu yaklaşım, göçmenler üzerinde olumsuz etkiler bırakmakta ve devlet politikası haline gelen asimilasyon süreci

boyunca birçok psikolojik ve sosyal sorunları da beraberinde getirmektedir (Kaya, 2015, ss. 47-49).

Milton Gordon'un 1964 yılında ortaya koyduğu asimilasyon teorisi, özellikle İngiltere'de önemli bir yere sahiptir. Gordon, asimilasyon teorisini birkaç ana bölüme ayırarak ele almaktadır. Asimilasyon süreci, toplumdan topluma farklılık göstermektedir ve tek tip bir süreç yerine, entegrasyon kisvesi altında sunulan politikalarla karşılaşılabilir. Gordon'un asimilasyon teorisine göre, göçmenler yeni yerleştikleri toplumun kültürleriyle davranışsal asimilasyon aracılığıyla tanışmaktadır. Bu süreç, uzun soluklu olup, yerel halk ile göçmenlerin karşılıklı etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Burada dikkat çeken nokta, yerel halkın kendi kültürlerini göçmenlere "hipnotize" etmesidir.

Gordon'un asimilasyon teorisinin ikinci kısmı ise amalgamasyon (karışım) olarak adlandırılmaktadır ve bu kavram "yaygın karışık evlenmeler" şeklinde ifade edilmektedir. Göçmenler, göç ettikleri yeni yerleşim alanlarındaki yerel halktan bireylerle evlenerek, akrabalık ilişkileri başlatır ve yeni kültürleri tanımaya başlarlar. Bu süreç, evlilik yoluyla yeni gelenek ve görenekleri öğrenme ve benimseme şeklinde devam eder. Burada önemli olan, göçmenlerin kendi kültürlerini gönüllü ya da zorla geride bırakmalarıdır. Her bir asimilasyon süreci, farklı bir politikayla başlayıp kendi içinde çeşitlilik göstermektedir (Gordon, 1964, ss. 69-70; Altuntaş, 2020).

2.2.2.3. Sosyal dışlama

Sosyo-ekonomik yapının marjinalize ettiği azınlık grupların, baskın çoğunluğa sahip ev sahibi topluluklar tarafından toplum dışına itilmesi ve minimum düzeyde iletişim kurulması sürecine "sosyal dışlanma" denmektedir. Sosyal dışlanma, asimilasyona benzer şekilde karşılıklı etkileşimle ortaya çıkmaktadır. Bir yanda kabul görmeyi ve entegrasyon sağlamayı bekleyen göçmenler, diğer yanda milli yapısını koruma gayretinde olan ev sahibi topluluklar bulunmaktadır. Göçmenler kabul edilmeyi beklerken, ev sahibi topluluklar yeni gelenleri reddederek, onları toplumsal yapının dışına itmekte ve bu durum göçmenlerin gettolaşmasına, yoksullaşmasına ve marjinalleşmesine neden olmaktadır. Bu toplumsal ayrışma, şehirlerdeki göçmen sayısının artışıyla birlikte daha belirgin hale gelmektedir (Uzunpınar, 2022, ss. 32-33).

Hızla artan göçmen nüfusu, kendi aralarında oluşturdukları mahallelerde yaşarken ana etnik gruptan uzaklaşmakta ve iş taleplerini ucuz iş gücü olarak sunmaktadır. Bu durum, yerleşik topluluklarda ücretlerin düşmesi, ev kiralарının artması, enflasyonun yükselmesi

ve yoksulluk gibi sorunlara tepki doğurmakta ve bu öfke zamanla kitlesel bir tepkiye dönüşmektedir. Toplumsal sorunların ve suçların kaynağı olarak göçmenler görülmekte ve sosyal ayrışma sosyal dışlanmayı beraberinde getirmektedir. Bu da göçmen karşıtlığının kitlesel bir tehdit haline gelmesinin temel unsurlarından biri olmaktadır. Ancak öncesinde, kentin eski yoksullarının yeni yoksullara devrettiği bir yoksunluk ve kıtlık durumu mevcuttur. Literatürde "nöbetleşe dışlanma" olarak adlandırılan bu kavram, görece daha eski bir zaman diliminde kente göç eden grupların, daha sonra gelen grupları sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan dışlamasıdır. Bu dışlanma, ırkçı bir dışavurumla gerçekleşmekte ve kapitalist bölüşüm sisteminin yol açtığı her çıkmaz ve yoksunluk yeni gelen göçmenlere atfedilmektedir. Böylece göçmen karşıtlığı yerleşikler ve daha önce gelen göçmenler arasında hızla yayılmaktadır (Uzunpınar, 2022, ss. 32-34).

Fielden (2008, ss. 10-13) göç etmenin itici bir gücü olarak sosyal dışlanmayı görmektedir. Sosyal dışlanmanın ani bir süreç olmadığını, ekonomik, kültürel ve sosyalleşme gibi etkenlerin olumlu veya olumsuz artışıyla insanların ilişkilerini etkilediğini belirtmektedir. De Haan (1998, ss. 10-12), sosyal dışlanmayı liderlik, ekonomik özgürlük, din, mezhep ve etnik konular gibi geniş kapsamlı alanlarda ele almaktadır. Bu faktörlere bağlı olarak, insanlar uzun yıllar yaşadıkları toprakları gönüllü olarak değil, ayrımcılığa maruz kalmamak için terk etmektedirler. Petra Böhnke (2001, ss. 10-11), "Nothing Left to Lose? Poverty and Social Exclusion in Comparison: Empirical evidences on Germany" başlıklı çalışmasında sosyal dışlanmanın nedenlerinin bir çark etrafında döndüğünü ve insanların bu çark içinde sıkışıp kalmak yerine başka yerleşim alanlarına göç etmeyi daha sağlıklı bulduğunu belirtmektedir.

Zorunlu göçün önemli faktörlerinden biri olan sosyal dışlanma, bireyin kendi özgür iradesinden bağımsız olarak gerçekleşmektedir. Sosyal dışlanmanın tersi olan "sosyal bütünleşme" için yaşam kalitesi, özgürlük ve sosyal uyum gibi faktörler önemlidir. Bu bağlamda, göçmenler farklı yerleşim alanlarına zorunlu sebeplerle göç etmektedirler (Gürsoy, 2019). Toplum içerisinde kendini en iyi şekilde ifade edebilmenin temel şartlarından biri, bireyin özgürce kendini tanıtabilmesidir. Bu nedenle, toplumun her kesiminde sosyal bütünleşmenin önemi ayrıca vurgulanmalıdır.

Göçmenlerin bütünleşme süreçleri hem göç ettikleri topluma hem de kendi kültürel kimliklerine entegre olma çabalarını kapsar. Bu süreçler, göçmenlerin ev sahibi toplumla etkileşimlerinin derinliği ve niteliği üzerinde önemli etkilere sahiptir. Başarılı bir

bütünleşme, kültürel çeşitliliği zenginleştirebilir ve toplum içinde barış ve uyumu güçlendirebilir. Öte yandan, asimilasyon veya sosyal dışlanma gibi olumsuz sonuçlar ise, göçmenlerin kimliklerini ve topluma katılımlarını zorlaştırabilir, hatta baskı altına alabilir. Bu bağlamda, entegrasyon politikalarının kültürel farklılıkları koruyucu ve destekleyici bir yaklaşımla ele alması gereklidir. Kamusal alanlarda sağlıklı etkileşim ortamlarının oluşturulması ve kültürel önyargıların aşılması, toplumların çeşitlilikten güç almasını ve kapsayıcı bir yapı oluşturmasını sağlayabilir.

2.2.3. Federal Almanya'nın göç ve sosyal uyum politikaları

1950'li yılların ortasında Batı Almanya, ekonomik kalkınma sürecinde artan iş gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla işçi göçü anlaşmaları yapmaya başlamıştır. İtalya, İspanya, Yunanistan ve özellikle Türkiye gibi ülkelerle yapılan ikili sözleşmeler çerçevesinde yabancı işçilerin Almanya'ya göçü teşvik edilmiştir. Bu süreçte, Almanya'ya gelen işçilerin “konuk işçi” statüsünde olmaları ve sadece belirli bir süre çalıştıktan sonra ülkelerine geri dönmeleri planlanmıştır. Başlangıçta uygulanan Rotasyon Modeli, yabancı işçilerin Almanya'da yalnızca iki yıl kalmaları ve ardından yerlerine yeni işçilerin getirilmesi esasına dayanmaktaydı (Şengül, 2015). Ancak, bu model pratikte birçok sorunla karşılaşmıştır. İşçilerin geri dönmesi ve yerlerine yeni işçilerin alınması, iş yerlerinde sürekli bir eğitim ve adaptasyon süreci gerektirmiş, bu da iş verimliliğini olumsuz etkilemiştir. Ayrıca, birçok işçi Almanya'da kalmak ve ailelerini yanlarına almak istemiştir. Bu istekler, zamanla Almanya'nın göç politikasında değişikliklere yol açmıştır. Rotasyon Modeli'nin başarısızlığı ve işçilerin Almanya'da kalıcı olma istekleri, göç politikasının gözden geçirilmesine neden olmuştur (Pagenstecher, 1994, ss. 20-22).

Almanya'nın göç tarihi, özellikle Batı Almanya'nın ekonomik kalkınma sürecinde iş gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla başlattığı işçi göçü politikalarıyla şekillenmiştir. Rotasyon Modeli'nin başarısızlığı ve göçmenlerin kalıcı olarak Almanya'da yerleşmeleri, Almanya'da yaşayan yabancı nüfusun demografik yapısını kalıcı olarak değiştirmiştir. Bugün Almanya'da yaşayan milyonlarca Türk kökenli insan, bu tarihsel sürecin bir sonucudur ve Almanya'yı yeni vatanları olarak benimsemişlerdir (Münz ve diğ., 1999, ss.14-16; Baumann, 2018, ss. 40-41). Bu durum, Almanya'nın toplumsal yapısında önemli bir yer tutmakta ve ülkenin gelecekteki göç politikaları için de belirleyici bir örnek teşkil etmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı sonuçlarının ardından kurulan Federal Almanya Cumhuriyeti (Bundesrepublik Deutschland), 1948 yılında topraklarına sığınan mülteciler için koruma statüsü sağlayan düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemelere rağmen, ülkeye sığınan insan sayısı uzun yıllar boyunca oldukça sınırlı kalmıştır. 1949-1968 yılları arasında, büyük çoğunluğu Avrupa kökenli yaklaşık 70.000 sığınmacı başvuruda bulunmuştur. 1980'lerden itibaren değişen uluslararası konjonktür, Almanya'nın mülteci ve sığınmacı politikalarında önemli değişikliklere yol açmıştır (Oltmer, 2016, ss. 26-27).

Federal Almanya'nın mülteci politikalarının temelleri, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde atılmıştır. 1948 yılında kabul edilen düzenlemelerle, ülkeye sığınan mülteciler için koruma statüsü sağlanmıştır. Ancak, 1949-1968 yılları arasında ülkeye sığınan mülteci sayısı oldukça sınırlı kalmış, bu dönemde büyük bölümü Avrupa kökenli yaklaşık 70.000 kişi sığınmacı olarak başvurmuştur (Oltmer, 2016, ss. 26-28).

1980'li yıllarla birlikte hem Avrupa içi hem de dışından artan ölçüde sığınmacı kabulüne başlayan Almanya, önemli bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu dönemde, Orta Doğu ve Afrika gibi bölgelerden gelen sığınmacıların sayısında belirgin bir artış yaşanmıştır. 1980'lerin sonunda ve 1990'ların başında, Doğu Bloku ülkelerinin dağılması ve Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle birlikte, özellikle Doğu Almanya ve Baltık ülkelerinden gelen sığınmacı sayısında büyük bir artış olmuştur (Oltmer, 2016, ss. 26-29).

Geddes (2003, ss. 9-11) 1990'lı yıllar, Almanya'nın sığınmacı ve mülteci politikalarında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Doğu Bloku ülkelerinin dağılması sonrasında, Almanya yüz binlerce Doğu Almanya ve Baltık ülkeleri vatandaşını kabul etmiştir. Bu dönemde yaşanan kitlesel göçler, Almanya'nın sığınmacı kabul kapasitesini zorlamış ve ülkenin entegrasyon politikalarında önemli değişiklikler yapmasını zorunlu kılmıştır. Almanya, bu dönemde mülteci ve sığınmacıların entegrasyonu için sosyal ve ekonomik politikalar geliştirmiş, bu politikalarla sığınmacıların topluma uyum sağlamaları amaçlanmıştır (Joly, 1996, ss. 10-12; Collier, 2018, ss. 36-37).

2000'li yıllar, Almanya'nın önceki yıllarda kabul ettiği mültecileri entegre etme süreci ile geçerken, ülke dünyanın geri kalanı için cazibe merkezi olmayı sürdürmüştür ve bu nedenle yıllık düzenli sığınmacı gelişleri devam etmiştir. Özellikle 2010 yılından sonra Orta Doğu'da Arap Baharı olaylarının tetiklediği siyasi kaos, bölgeden Avrupa'ya ve özellikle Almanya'ya olan göçleri yeniden artırmıştır. Bu bağlamda, Almanya'nın aldığı sığınmacı

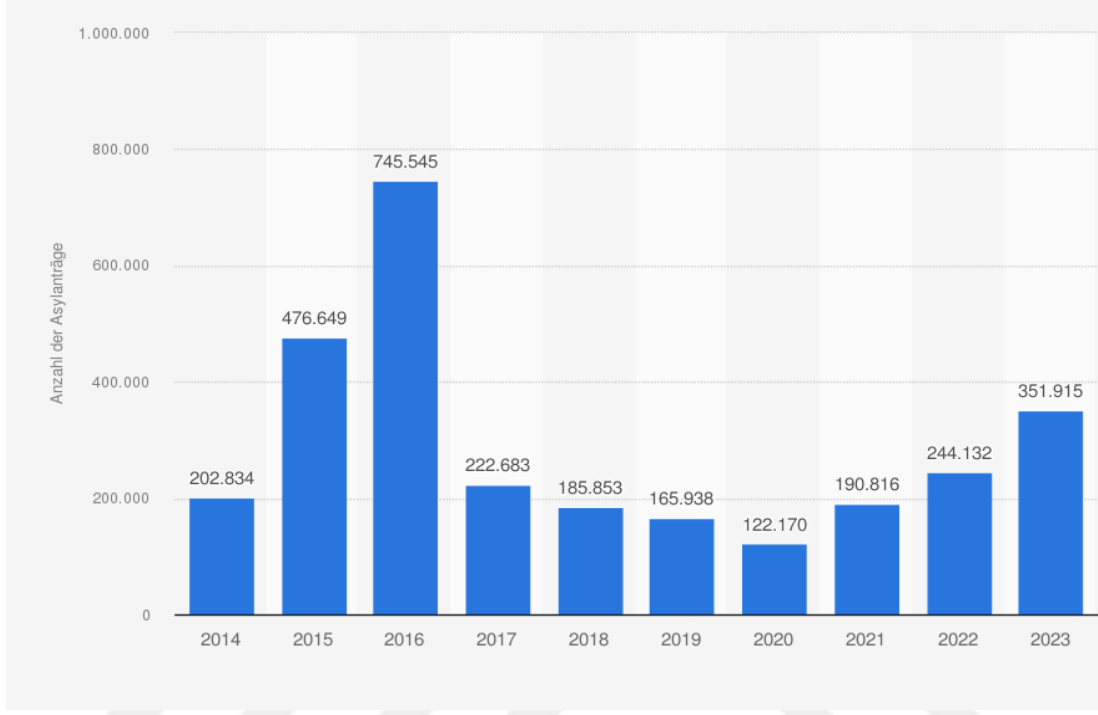

ve mülteci sayısı, 2015 yılında 476.000'e, 2016 yılında ise 745.000'e ulaşmıştır. Bu iki yıla kıyasla bir düşüş yaşanan 2017 yılında sayı 187.000'e gerilemiş ve günümüze kadar da giderek azalan bir seyir izlemiştir (BAMF, 2023).

2000'li yıllar boyunca Almanya, önceki yıllarda kabul ettiği mültecilerin entegrasyon süreci ile meşgul olurken, ülke aynı zamanda uluslararası göçmenler için bir çekim merkezi olmaya devam etmiştir. Özellikle 2010 sonrası dönemde, Orta Doğu'da patlak veren Arap Baharı olaylarının neden olduğu siyasi istikrarsızlık, bu bölgeden Avrupa'ya ve özellikle Almanya'ya yönelen göç akışlarını artırmıştır. Bu bağlamda, Almanya'nın aldığı sığınmacı ve mülteci sayısında belirgin artışlar kaydedilmiştir. 2015 yılında Almanya, yaklaşık 476.000 sığınmacı ve mülteci kabul ederken, bu rakam 2016 yılında 745.000'e yükselmiştir. Ancak, bu iki yıla kıyasla 2017 yılında kabul edilen sığınmacı sayısında önemli bir düşüş yaşanmış ve bu sayı 187.000'e gerilemiştir. 2018-2022 yılları arasında, Almanya'ya gelen sığınmacı sayısında dengeli bir eğilim gözlenmiştir (BAMF, 2023). 2023 yılında ise Almanya'ya yaklaşık 351.000 sığınmacı başvurusu yapılmıştır.

Bu durum, Almanya'nın göç politikaları ve entegrasyon süreçleri açısından dikkate değer bir dönemi yansıtmaktadır. 2015 ve 2016 yıllarında yaşanan yüksek sığınmacı kabulü, ülkenin kaynaklarının ve sosyal yapısının önemli ölçüde zorlanmasına neden olmuştur. Ancak, Almanya'nın bu duruma verdiği tepkiler ve uyguladığı politikalar, 2017 sonrasında sığınmacı sayısında yaşanan düşüşe katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla, Almanya'nın mülteci kabul politikaları, 2015-2017 dönemi ve sonrasında, göç yönetimi ve entegrasyon stratejileri açısından önemli dersler sunmaktadır. Ancak 2022 yılı sonrası Almanya'ya yapılan sığınmacı başvurularında sayının geçmiş yıllara göre arttığı gözlenmiştir.

Almanya'nın sığınmacı akınına yanıt olarak aldığı politikalar ve uygulamalar hem ülke içindeki hem de uluslararası arenada dikkat çekmiştir. Özellikle 2017'den itibaren Almanya'nın sığınmacı kabulünde izlediği daha kontrollü ve titiz politikalar, sığınmacı sayısında belirgin bir düşüşe neden olmuştur. Bu dönemde, sığınmacıların entegrasyonu ve yerel topluma uyumu konusundaki önlemler de daha fazla önem kazanmıştır. Ancak, son dönemde Almanya'ya yapılan sığınmacı başvurularında bir artış yaşandığı gözlenmektedir (Schirilla, 2023; Becker, 2022). Bu artışın nedenleri arasında, uluslararası siyasi ve insani krizlerin yanı sıra Almanya'nın ekonomik ve sosyal imkanlarının cazibesinin devam etmesi gibi faktörler bulunmaktadır.

Şekil 2. 2. Almanya Sığınma Başvuru Sayıları

Kaynak: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF), 2024

2014-2023 yılları arasındaki sığınmacı akışı, Almanya'nın demografik ve sosyal yapısını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu dönemde, özellikle Suriye'deki iç savaş nedeniyle büyük bir göç dalgası yaşanmıştır. Almanya Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF) verilerine göre, Suriyeli sığınmacılar bu dönemin başlarında başvuruların büyük bir kısmını oluşturmuştur. 2014-2023 yılları arasında Almanya'ya yönelik sığınmacı akışında belirgin değişimler yaşanmıştır. Suriyeli sığınmacılar başlangıçta büyük bir çoğunluğu oluştururken, 2017 yılından itibaren diğer ülkelerden gelen sığınmacıların sayısı artış göstermiştir. Bu dönemde genel başvuru sayılarında ise bir düşüş trendi gözlemlenmiştir. Bu değişimler, göç politikaları ve menşe ülkelerdeki koşulların etkisiyle ilişkilidir (BAMF, 2024b).

Almanya'da sığınmacıların ilk kabulü ve yönetimi, Federal Göçmen ve Mülteciler Dairesi (BAMF) tarafından eyaletlerle koordineli bir şekilde yürütülmektedir. Bu merkezler, sığınmacıların ilk kayıt işlemlerinin yapıldığı, sığınma taleplerinin alındığı ve

değerlendirildiği birimler olarak hizmet vermektedir. İlk kayıt işlemlerinin ardından, kişisel verilerin toplanması, sağlık kontrollerinin yapılması ve kimlik tespitinin gerçekleştirilmesi gibi süreçler bu merkezler tarafından yürütülmekte olup, iltica başvurusu ve prosedürlerine ilişkin tüm süreçler bu birimlerin sorumluluğundadır. Federal Almanya Devleti'nin ülke menşelerine göre farklı politikalar uygulaması nedeniyle, sığınma taleplerinin değerlendirilme süresi ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Sığınmacıların hangi ilk kabul merkezine yerleştirileceği, toplama merkezlerinin kapasitelerine göre belirlenmektedir. Almanya'nın 16 eyaletinde bulunan bu merkezlerin temel amacı, sığınma talepleri değerlendirilip sonuçlanana kadar geçici bir süre için barınma ihtiyaçlarını karşılamak ve genel denetimi sağlamaktır. Sosyal hizmet uzmanları da bu süreçlerde aktif rol almakta olup, sığınma taleplerinin değerlendirilmesi süreci ülkelere göre farklılık gösterebilmektedir (BAMF, 2024b; Aydın, 2022).

Sığınmacıların 16 eyalete adil bir şekilde dağıtılması amacıyla, eyaletler arası kota sistemi uygulanmaktadır. Eyalet komisyonu tarafından her yıl belirlenen dağıtım oranları doğrultusunda, ortak eyalet bütçeleri ve her eyaletteki nüfus baz alınarak sığınmacıların hangi eyaletteki kabul merkezine gönderileceğine karar verilmektedir (BAMF, 2024b). Sorumlu toplama merkezi, sığınmacıların bakım ve barınmasından sorumlu olup, sosyal hizmetlere erişim için bu merkezler temel adres niteliğindedir. Kabul merkezleri ile sürekli iletişim halinde olan toplama merkezleri, sığınma talebinin sonucu ne olursa olsun, asgari şartları sunmaktadır. Sığınmacıların yaşamlarını sürdürebilmeleri ve kişisel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için aylık bir meblağ, sağlık hizmetleri, gıda temini ve barınma hizmeti sağlanmaktadır. Bu yardımların türü ve miktarı, İltica Talepleri Yasası tarafından düzenlenmektedir ve gıda, barınma, ısıtma, giyim, sağlık ve kişisel bakım, ev ve diğer ürünler, kişisel ihtiyaçlar, hastalıklar, gebelik ve doğumları kapsayan hizmetler ile özel durumlarda bireysel hizmetleri içermektedir (BAMF, 2024b; Aydın, 2022).

Almanya'ya sığınmacı kabul süreci, uzun vadeli bir prosedüre bağlı olup birçok aşamadan oluşmaktadır. Ülkeye giriş yapan sığınmacılar, emniyet kurumları (Sicherheitsbehörde), göçmenlik bürosu (Ausländerbehörde), geçici toplama merkezi (Aufnahmeeinrichtung) veya doğrudan ilk kabul merkezleri (Ankunftscentren) ile irtibata geçerek kayıt işlemlerini gerçekleştirmektedirler (BAMF, 2024b). Bu süreçte sosyal hizmet uzmanlarının rolü, sığınmacıların ihtiyaçlarının karşılanması, kayıt işlemlerinin

eksiksiz yapılması ve barınma süreçlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır (BAMF, 2024b). Almanya'nın sığınmacı kabul sistemindeki bu yapı, sığınmacıların haklarının korunması ve gerekli hizmetlerin sunulması açısından büyük önem taşımaktadır (Haller, 2017).

Başarılı bir kayıt işleminin kanıtı olarak, sığınmacılara varış belgesinin yanında, sorumlu oldukları geçici kabul merkezleri veya şubeleri hakkında bilgilendirme yapılmakta ve gerekli belgelerin eksikliği durumunda, en azından kayıt işlemlerinin başlatıldığını belgeleyen bir onay mektubu verilmektedir. Bu iki belge, sığınmacılara Almanya'da ilk etapta kalmalarını onaylayan resmî belgeler olduğu için, bu belgeleri edinen mülteciler barınma, tıbbi bakım ve gıda gibi devlet yardımları ile sosyal hizmetlerden faydalanma hakkına sahip olmaktadır (BAMF, 2024b; Aydın, 2022). Bunun doğal bir sonucu olarak, kayıtlı olmayan her mülteci yok hükmünde sayılmakta ve ne insani yardım ne de sosyal hizmet imkânlarından yararlanabilmektedir.

2015 yılındaki büyük mülteci akını esnasında yürürlüğe sokulan varış belgesi uygulaması, önceki "Sığınma Talebi Belgesi"nin (Bescheinigung über die Meldung als Asylsuchender) yerini almıştır. Sığınma Talebi Belgesi, çoğunlukla Yugoslavya sığınmacılarına uygulanan ve resmî olmadığı için bir federal devletten diğerine geçerken sorun çıkmasına neden olan bir uygulamaydı (BAMF, 2021b). Varış belgesi ise, bu sorunları minimize etmek ve mülteci süreçlerini daha düzenli hale getirmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu belgeler, sığınmacıların Almanya'da ilk etapta yasal olarak kalmalarını sağlamak ve onlara sunulan sosyal hizmetlerin ve devlet yardımlarının temininde kritik bir rol oynamaktadır. Varış belgesinin ve onay mektubunun sağladığı bu yasal statü, mültecilerin Almanya'da sosyal güvenlik sistemine entegre olmalarını ve topluma adaptasyon süreçlerini kolaylaştırmaktadır (Aydın, 2022; Han, 2010).

İstisnalar haricinde, her başvurunun şahsen yapılması gerektiğinden dolayı her başvuru için bir tercümanın hazır bulundurulması zorunludur. Bu tercümanlar aracılığıyla, başvuru yapan mültecilere sığınma prosedürü çerçevesindeki hakları ve yükümlülükleri kendi ana dillerinde sözlü ve yazılı olarak açıklanmaktadır. Ülkeye giriş esnasında veya girdikten sonra emniyet bürosu ya da ilk kabul merkezlerinde kayıt işlemi yapılmadıysa, sığınmacıların kişisel bilgileri bu aşamada kayda alınmaktadır. Bu süreçte mülteciler, kimliklerini pasaport, doğum belgesi veya ehliyet gibi belgelerle doğrulamak zorundadırlar. Toplanan tüm veriler, daha önce benzer bir başvuru yapıp yapılmadığını

kontrol etmek amacıyla önce Yabancılar Merkez Kayıtları ve Federal Ceza Muhafaza Dairesi'nde, ardından Avrupa çapında bir sistem olan EURODAC'da karşılaştırılmaktadır (BAMF, 2024b).

Talebin sisteme alınması, belgelerin ayrıntılı olarak incelenmesi, sığınma nedenlerine ilişkin delillerin değerlendirilmesi ve mülakat süreçlerinin tamamlanmasının ardından, Göçten Sorumlu Federal Ofis, talebin onaylanıp onaylanmayacağına karar verir. Onay süreci, büyük ölçüde öncelikli ülkeler ve bireysel durumlar göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmekte ve karar yazılı olarak başvuru sahibine bildirilir (BAMF, 2024b). Gerekli görüldüğü hallerde, kararın itiraz edilebilirliğine dair talimatlar, itirazın yapılacağı göçmenlik bürosunun bilgileri ve kararın yürürlüğe giren kısmının tercümesi de sağlanmaktadır.

Federal Ofis'in nihai kararının ardından, yani iltica prosedürünün tamamlanması ve onaylanmasından sonra, Yabancılar Müdürlüğü tarafından ikamet hakkı verilir. Onaylanmış iltica başvuruları için genellikle bir yıldan (geçici onay) üç yıla kadar ikamet izni verilmektedir. Üç yılın sonunda, kararın iptal edilmemesi şartıyla, yeterli geçim kaynağı ve yeterli düzeyde Almanca dil bilgisi gibi belirli koşullar altında, oturma izni verilebilir. Sadece bir yıllık süreyle onaylanan iltica başvuruları ise, ikişer yıl süreyle uzatılabilmekte ve ancak beş yılın sonunda, yeterli geçim sağlanması ve yeterli düzeyde Almanca dil becerisi kazanılması şartıyla ikamet izni ile sonuçlanabilmektedir (BAMF, 2024b)

İltica başvurusunun onaylanmasının ardından, geçici yerleşim merkezlerinde ikamet eden mültecilere, belirli bir süre (1-3 yıl) boyunca ikamet edecekleri eyalet, şehir ve ilçe tahsis edilmektedir. Bu sürenin olağanüstü nedenler dışında değiştirilmesi yasaklanmıştır. Bu süreç zarfında, mültecilerin bulundukları yerlerdeki Alman toplumuna dil ve kültürel uyum sağlama amacıyla, Federal Ofis tarafından organize edilen entegrasyon kurslarına katılmaları zorunlu kılınmaktadır. Mültecilerin belediyelere kaydı yapılmakta ve varsa çocuklarının okul kayıtları da belediyeler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. İş piyasasına erişim imkânlarına dair bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri, İş ve İşçi Bulma Kurumu (Bundesagentur für Arbeit) danışmanları tarafından sağlanmaktadır. İlk kayıt işlemleri sırasında sığınmacıların iş ve eğitim durumlarına ilişkin bilgiler, danışmanlar vasıtasıyla eyaletler arası veri tabanına kaydedilerek tüm ilgili kurumların erişimine açılmaktadır (BAMF, 2021b; Aydın, 2022).

Mülteciler, tipik olarak diğer göçmen gruplarına kıyasla iş bulma sürecinde daha büyük zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu durum, çeşitli faktörlerin etkileşimiyle şekillenir ve mültecilerin entegrasyon sürecini karmaşık hale getirir (Kohlmeier ve Schimany, 2005). Mülteciler, genellikle kendi ülkelerinde ve transit geçtikleri ülkelerdeki sosyal ve ekonomik durumun etkisi altında iş ve eğitim hayatlarında kesintiler yaşarlar. Bu durum, eğitim altyapısının eksikliği, ekonomik istikrarsızlık ve sosyal hizmetlerin yetersizliği gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır (Brücker ve diğ., 2019; Castro ve Mecheril, 2010, ss. 23-25) Bu zorluklar, mültecilerin işgücü piyasasına entegrasyonunu engelleyerek iş bulma sürecini karmaşıktırır.

Mülteciler, genellikle kendi iradeleri dışında meydana gelen göçler sonucunda, hedef ülkelerde var olan sınırlı kaynakları kullanarak hayatlarını yeniden kurmaya çalışırlar. Bu süreçte, özellikle yerli halkla sık temas halinde olarak yeni sosyal ilişkiler geliştirirler ve sosyal ve ekonomik açıdan hızlı bir entegrasyon süreci yaşarlar. Mültecilerin, kendi etnik grupları dışında da bağlantılar kurmaları büyük önem taşır. Bu bağlantılar sayesinde farklı kaynaklara ulaşabilirler; iş fırsatları, konut gibi değerli kaynaklara erişim sağlayabilirler (Battisti ve diğ., 2016; Damm, 2009; Aydın, 2022). Bu nedenle, mülteciler için, yeni bir hayat kurma sürecinde çeşitli sosyal ağlara sahip olmak oldukça kritik bir öneme sahiptir. Bu ağlar, entegrasyon sürecindeki başarılarını etkileyebilir ve onların uyum sağlamalarına yardımcı olabilir (Braun, 2012).

Alman yönetimi, Suriye başta olmak üzere birçok bölgeden gelen mülteci akınıyla başa çıkmak adına 2015-2017 yılları arasında "kümelenme prosedürü" adıyla bir çözüm üretmiştir. Bu prosedür, uzun sığınma başvuru sürelerinin ve entegrasyon programlarının gecikmesiyle ortaya çıkan sorunlara çözüm getirmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, Almanya'daki sosyal hizmet uygulamalarında yaşanan aksaklıkların üstesinden gelmek ve sığınmacıların entegrasyon süreçlerini iyileştirmek hedeflenmiştir. Bu kümelenme prosedürü, sığınmacı başvurularını işlem sürelerini hızlandırmak için belirli kriterlere göre gruplandırmayı içermektedir. Bu gruplandırma, başvuruların potansiyel karmaşıklığına göre yapılmıştır ve dört ana kategoriye ayrılmıştır: Küme A: Yüksek koruma oranlarına sahip ülkelerden gelen sığınmacıları içerir. Küme B: Düşük koruma oranına sahip menşe ülkelerden gelen sığınmacıları kapsar. Küme C: Karmaşık davaları olan sığınmacıları içerir. Küme D: Diğer AB üyesi ülkeler altında sığınma başvurusunda bulunan sığınmacıları kapsar. Bu gruplandırma sayesinde, sığınmacı başvuruları belirli

bir düzene oturtulmuş ve işlem süreleri daha etkin bir şekilde yönetilebilmiştir. Özellikle karmaşık davalara odaklanarak, adil ve etkili bir şekilde sığınma başvurularının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu yaklaşım, Hainmueller, Hangartner ve Lawrence'ın (2016) çalışmasında da vurgulandığı gibi, Almanya'nın mülteci kriziyle başa çıkma stratejilerinden biridir. Bu kümelenme prosedürü, sığınmacıların entegrasyon süreçlerini hızlandırmaya ve Alman toplumuna daha etkili bir şekilde entegre olmalarını sağlamaya yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilebilir (Bakker, Dagevos ve Engbersen, 2013, ss. 431–433).

Sığınmacıların karşılaştığı prosedürlerin etkinliği ve adil uygulanması, göç politikalarının merkezinde önemli bir konudur. Kümelenme prosedürleri, başvuranların işlemlerini hızlandırmayı ve kaynakları etkin bir şekilde kullanmayı amaçlayan bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Ancak, bu prosedürlerin uygulanması sırasında ortaya çıkan eşitsizlikler ve adaletsizlikler, politika yapıcılarının dikkatini çekmektedir. Kümelenme prosedürleri, kolay vakaların öncelikli olarak işlenmesini sağlayarak genel bekleme sürelerini azaltabilir. Bu, sistemin verimliliğini artırırken sığınmacıların uzun süreli belirsizlik içinde beklemesini engelleyebilir. Özellikle yüksek koruma oranlarına sahip ülkelerden gelen sığınmacılar için (küme A), bu prosedürler çeşitli sosyal hizmetlere erişimlerini hızlandırarak entegrasyon sürecini kolaylaştırabilir. Bu, sığınmacıların daha hızlı bir şekilde yeni toplumlara uyum sağlamalarına ve kendi başlarına ayakta durmalarına olanak tanır (Hainmueller, ve diğ., 2016, ss. 2-5; Bakker ve diğ., 2013, ss. 435-436; Aydın, 2022).

Kümelenme prosedürleri, sığınmacıların işlemlerini hızlandırarak ve entegrasyon süreçlerini kolaylaştırarak göç politikalarının etkinliğini artırabilir. Ancak, bu prosedürlerin adalet ve eşitlik ilkelerine uygun bir şekilde uygulanması önemlidir. Politika yapıcılarının bu konuda dikkatli bir şekilde hareket etmeleri, sığınmacıların haklarını korumak ve toplumda uyumlu bir şekilde yaşamalarını sağlamak için hayati öneme sahiptir (Ahrenholz 2017, ss. 5-7; Varela und Mecheril, 2010, ss. 23-24).

Mültecilerin sığındıkları ülkede kendi geçimlerini temin etme yönünde gösterecekleri çabalar, sosyal hizmet sisteminin yükünü hafifleteceğinden dolayı teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, istihdam meselesi hem entegrasyon hem de sosyal uyum ve hizmetlerin sağlanmasında önemli bir engelin aşılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Mültecilere

ilişkin istihdam onayları, Almanya Federal İş Ajansı (BA) tarafından genellikle üç ana kritere göre değerlendirilmektedir:

- 1) Temel olarak iş döngüsünün gerilemesi sırasında iş gücü arzını azaltmayı hedefleyen yerel iş gücü piyasası koşullarının testi.
- 2) Ücret dökümünü ve haksız istihdamı önlemeyi amaçlayan çalışma ve ücret koşullarının karşılaştırılabilirlik testi.
- 3) Öncelik statüsüne sahip başka bir bireyin (örneğin bir Alman veya AB vatandaşı) ilgili pozisyonu doldurup dolduramayacağını belirleyen bir öncelik testi (BAMF, 2024c)

Almanya, diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, sığınma başvuruları reddedilen bireylerle ilgili önemli bir politik ve sosyal sorunla karşı karşıyadır. Yasal statüleri yetersiz olan bu bireyler "tolere edilen kişiler" olarak adlandırılmakta ve kendi ülkelerine geri gönderilemeyen göçmenlere genellikle altı aydan uzun olmamak kaydıyla tolerans verilmesi öngörülmektedir. Bu durumda bulunan kişilerin sayısı yüz binleri bulmaktadır (Hunger, 2017).

Tolere edilen kişilerin yasal statüsünün belirsizliği hem bireyler hem de toplum açısından çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Bu kişilerin ekonomik entegrasyonu, sosyal uyumu ve hukuki statüleri, politika yapıcılar ve araştırmacılar tarafından incelenmesi gereken önemli konular arasında yer almaktadır (Mansour ve diğ., 2019; Papousek, 2006, ss. 63-64). Alman hükümeti, tolere edilen kişilere yönelik politikalarını yenileyerek daha sürdürülebilir ve insani çözümler bulmayı amaçlamaktadır. Bu süreçte, geri gönderme engellerinin kaldırılması veya azaltılması, bireylerin durumlarının yeniden değerlendirilmesi ve entegrasyon olanaklarının artırılması gibi stratejiler benimsenmektedir (Hunger, 2017).

Mülteciler, genellikle belirli coğrafi bölgelerde ve benzer milliyetten olan bireylerle kümelenme eğilimindedir. Örneğin, Almanya'da mültecilerin önemli bir kısmı Ruhr bölgesi ve çevresinde ikamet etmektedir. Ancak, 16 Alman eyaletine yeni gelen mültecilerin adil dağılımını sağlamak hem ekonomik hem de politik nedenlerden ötürü büyük bir zorluk teşkil etmektedir. İltica başvurusu kabul edilen veya reddedilen mültecilerin hareket özgürlüğü, başvurularının ilk üç ayı ile sınırlandırılmaktadır (BAMF, 2024a).

İltica prosedürleri, çalışma hakları ve mültecilerin federal eyaletler arasında yeniden dağıtımı ile ilgili politikalar, entegrasyon üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Almanya, son yıllarda iltica sisteminin bu unsurlarında ve entegrasyon politikalarında önemli değişiklikler yapmıştır. 7 Haziran 2019 tarihinde Alman hükümeti, mültecilerin entegrasyonuna ve sınır dışı edilmelerine ilişkin yedi farklı politika benimsemiştir. Bu yasalar, daha basit göç ve daha iyi iş fırsatları gibi yumuşak politikaların yanı sıra sınır dışı etmeyle ilgili daha katı kuralları içermektedir. Ayrıca, sığınmacılar için bazı düzenlemeler de bu yasalarda yer almaktadır (Erdoğan, 2021, ss. 65-67; Aydın, 2022).

Bazı sığınmacıların maddi destek miktarı artırılmış olup, ortak bir konutta yaşayan veya partneriyle ortak bir evde kalanlar arasındaki ayrım belirginleşmiştir. Bekâr yetişkinlerin resepsiyon tesislerinde 18 aya kadar kalmalarına olanak tanıyan bir kural getirilmiş, bu sayede sürekli yer değiştirmelerinden kaynaklanan sosyal sorunlar azaltılmaya çalışılmıştır. Güvenli ülkelerden gelen ve kimliklerini gizleyen kişilere Almanya'da daha fazla imkânla daha uzun süre kalabilme imkânı sağlanırken, acil sığınma talebinde bulunan aileler için ilave kolaylıklar getirilmiştir. Yeni politika paketinin bir diğer hükmü, Avrupa dışından nitelikli göçmenlerin Alman iş gücü piyasasına katılımlarını kolaylaştırmaya yöneliktir (Aydın, 2022).

1 Mart 2020'de yürürlüğe giren Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası, Almanya'nın göç politikalarında önemli bir değişim noktası olarak öne çıkmaktadır. Bu yasa ile yükseköğrenim derecesine veya mesleki eğitim yeterliliğine sahip kişiler nitelikli iş gücü olarak tanımlanmış ve bu kişilerin Almanya'ya giriş koşulları kolaylaştırılmıştır. Bu düzenleme ile işverenlerin, iş için bir Alman veya başka bir AB vatandaşı bulamadıklarını göstermelerine gerek kalmamış, dolayısıyla nitelikli iş gücünün ülkeye girişine öncelik verilmiştir (Make it in Germany, 2020; Aydın, 2022). Ayrıca, bu yasa kapsamında sınır dışı edilecek kişiler hakkında da yeni kurallar getirilmiş ve "Düzenli İade Yasası" ile başvurusu reddedilen sığınmacıların sınır dışı edilme süreçleri zorlaştırılmıştır.

Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası'nın bir diğer önemli yönü, sığınmacıların istihdamı ve sınır dışı edilmesiyle ilgili düzenlemeleri içermesidir. "Düzenli İade Yasası" ile başvurusu reddedilen sığınmacıların sınır dışı edilme süreci zorlaştırılmış, ancak bazı durumlarda esneklik sağlanmıştır. Örneğin, 1 Ağustos 2018'den önce Almanya'ya gelmiş, kendi geçimlerini sağlayabilen ve Almanca konuşabilen sığınmacılara oturma izni verilmiştir. Benzer şekilde, ikamet izni olmayan ancak mesleki eğitime başlamış olanlara, belirli

şartları yerine getirmeleri halinde kalma fırsatı tanınmıştır (Federal Mesleki Eğitim Kurumu, 2024).

Almanya, ülkedeki vasıflı işçi sıkıntısını gidermek amacıyla 1 Mart 2020’de yürürlüğe giren Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası ile üçüncü ülkelerden nitelikli işçi alımını kolaylaştırmayı tercih etmiştir. Bu yasa, niteliksiz sığınmacıların sınır dışı edilmesini kolaylaştıran ve polis ile göçmenlik yetkililerinin yetkilerini genişleten Düzenli Dönüş Yasası’nı da içermektedir. Sınır Dışı Etme Yasası özellikle tartışmalara yol açmış ve Almanya’nın siyasi manzarasında göç konusunda ne kadar bölünmüş olduğunu gözler önüne sermiştir (Erdoğan, 2021). Bu yasa ile Almanya, nitelikli iş gücünü çekmeyi amaçlarken, göçmen politikalarında daha katı bir yaklaşım benimsemektedir.

Almanya’nın mültecileri karşılama kararının arkasında insani nedenler bulunmakla birlikte, bu kararın somut ekonomik faydaları da vardır. Almanya’nın yaşlanan bir nüfusu ve vasıflı teknik işçi sıkıntısı bulunmaktadır (Witte ve Beck, 2019; Esser, 2001). Düşük işsizlik oranları, genç Almanları ticaret işlerinden uzaklaştırdığı için, ülke nitelikli işçilere ihtiyaç duymaktadır. Berlin Deneysel Entegrasyon ve Göç Araştırmaları Enstitüsü’nün eski yöneticisi Wolfgang Kaschuba’ya göre, Almanya’nın ekonomik refahını koruyabilmesi için her yıl yaklaşık yarım milyon göçmene ihtiyacı vardır. Almanya Federal İstatistik Dairesi’nin raporuna göre, Almanya’nın 20-64 yaş aralığındaki çalışan nüfusu 2013 yılında yaklaşık 49 milyon iken, 2020 itibarıyla azalmaya başlamış ve 2060 yılına gelindiğinde 38 milyona kadar gerileyebileceği öngörülmektedir (Federal Statistical Office, 2019). Bu rapor, 2013 yılında toplam nüfusun %61’ini oluşturan 20-64 yaş grubundakilerin oranının 2060 yılında %51’e düşeceğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, Almanya önümüzdeki yıllarda ciddi bir iş gücüne ihtiyaç duyacaktır. Almanya nüfusunun azalması, Alman ekonomisinin büyük zararlar göreceği anlamına gelmektedir. Bu nedenle, Almanya ekonomisinin büyümesini sürdürebilmesi için başka ülkelere gelen uzman işçilere, yani nitelikli iş gücüne ihtiyacı olduğu açıktır.

Alman hükümeti, tüm sığınmacılara kapıları açmak bir yana, standart Dublin Prosedürü’nü yalnızca Suriyeliler için Ağustos’tan Ekim 2015’e kadar geçici olarak durdurmuştur. Hükümet, eş zamanlı olarak Eylül 2015’te Avusturya ve Balkan rotasından gelen akışları durdurmak için sınır kontrolleri de başlatmıştır. Almanya’nın iltica politikaları, mülteciler için hiçbir zaman sınırsız bir karşılamaya dönüşmemiş, sadece diğer Avrupa ülkelerinden daha açık olmuştur. Almanya’nın göçmen politikası, mülteci

hakları bağlamında değerlendirildiğinde kabul şartlarının çok zorlu olduğu görülmektedir. İş hayatında yeni olanak sağlanmaması sebebiyle ekonomik ihtiyaç durumunda yeni politikalar üretmeleri de oldukça zordur. Genel olarak sadece AB ülkelerinden gelen ekonomik göçmenlere güvendiği için diğer ülke sığınmacılarına göre politika üretmeyen Almanya için bu durumun ileride büyük sorunlara yol açacağı değerlendirilmektedir. Almanya'da süresiz ikamet izni almanın veya Alman vatandaşı olmanın bir hayli zor olduğu bilinmektedir (Aydın, 2022).

Almanya Federal Hükümeti, 2022 yılında sığınma ve göç ile ilgili alanlarda toplamda yaklaşık 28 milyar Euro harcamıştır. Bu harcamaların en büyük kısmı, eyaletler ve belediyeler tarafından doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleştirilmiştir. 2022 yılında federal hükümet, eyaletler ve belediyelere mülteci ve entegrasyon maliyetleri için, büyük ölçüde katma değer vergisi dağılımı üzerinden yapılan yaklaşık 4,6 milyar Euro'luk destek sağlamıştır. Ayrıca, federal bütçeden entegrasyon hizmetleri için yaklaşık 2,3 milyar Euro finansman ayrılmıştır. 2023 yılı itibarıyla ise göçmenlere yönelik harcamalar yaklaşık 29 milyar Euro'ya ulaşmıştır (Bundestag, 2023; Frankfurter Allgemeine, 2023).

Ulusal Uyum Planı:

Göçmen kökenli bireylerin Almanya'ya entegrasyonu, Federal Hükümetin öncelikli görevlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda, Federal Almanya Şansölyesi Dr. Angela Merkel, 2006 yılında Başbakanlıkta düzenlenen ilk uyum zirvesiyle uyumu birincil mesele olarak ilan etmiştir. Zirvede, gelecekteki uyum politikalarına temel oluşturacak olan Ulusal Uyum Planı'nın hazırlanmasına karar verilmiştir. Ulusal Uyum Planı'nın somutlaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla federal hükümet, Ulusal Uyum Eylem Planı'nın hazırlanmasına karar vermiştir (Keskin, 2011).

Eylem Planı'nın hedefi, uyumu daha bağlayıcı bir hale getirmek ve uyum politikasının sonuçlarını ölçülebilir kılmaktır. Mümkün olduğunca somut ve denetlenebilir hedeflerin belirlenmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının kontrol edilmesi amacıyla göstergelerin tayin edilmesi ve bir zaman diliminin tanımlanması sayesinde; somut, kontrol edilebilir ve bağlayıcı bir uyum politikasının temelleri atılmak istenmiştir. Yaklaşık 200 sayfalık bu dokümanda federal ve yerel yönetimlerin 150, federal yönetim ile özel kuruluşların 400 kadar somut projesi yer almaktadır; bu projeler uyum kurslarından, Almanca öğrenimini teşvik etmeye, eğitim ve iş piyasasındaki şansları artırmaktan, kadınları, sporu ve medya çalışmalarını desteklemeye kadar uzanmaktadır (Aydın, 2022; Keskin, 2011).

Uyum zirveleri ve “Ulusal Uyum Planı” ile başlatılan diyalog geniş bir zemine oturmuştur. Toplumun birçok kesimi, işveren ve sendikalardan, kiliseler ve cemaatlere, yardım kuruluşlarından vakıflara, medyaya, kültür çalışmalarına ve spor kulüplerine kadar çeşitli aktörler projeye destek sağlamaktadır. Her ne kadar bazı grup ve kişilerin seçimi tartışmalı olsa da bu girişim bütün toplumu kapsayan ve partiler üstü bir nitelik taşımaktadır (Jäger, 2000; 207-210). İlk kez göçün ve Alman olmayan toplum kesimlerinin olumlu katkıları dile getirilmiştir.

Başarılı bir uyum için Almanca dilinin önemine yapılan vurguya temkinli yaklaşımda fayda vardır. Zira Almanca diline hâkim olmak, yalnızca okul başarısı için değil, aynı zamanda toplumsal katılımın tümü için geçerlidir. Ancak, dil öğrenmeyi daha fazla desteklemenin uyum sorunlarının çoğunu çözeceği şeklinde yorumlamak doğru olmaz. Alman olmayan akademisyenler ve iyi Almanca bilen nitelikli insanlar arasında işsizliğin ortalamanın çok üstünde olması, ne yazık ki, farklı bir realitenin olduğunu göstermektedir (Hintermann ve diğ., 2017, ss. 24-26; Henrich, 2010, ss. 91-93).

Sonuç olarak, 2000 yılında Almanya, yaşlanan nüfusun etkilerini hafifletmek ve nitelik gerektirmeyen iş gücünü sağlamak amacıyla göçmen işçilere ihtiyaç duyulduğunu resmen kabul etmiş ve bu bağlamda bağımsız çalışan bir göç komisyonu oluşturmuştur. Bu komisyon, üstü örtülü bir biçimde Almanya'nın bir göç ülkesi olduğunu ilan etmiş ve 2004 yılında yeni Göç Yasası'nın kabul edilmesiyle sonuçlanan bir meclis konsorsiyumu oluşturulmuştur. Bu uzlaşma ile entegrasyonun devletin asli bir görevi olduğu da açıkça belirtilmiştir. Yeni Göç Yasası ile yabancılar hukukunda önemli değişiklikler yapılmış; Almanya'ya yönelik göçü yönetmek ve sınırlandırmak, entegrasyonu sağlamak gibi hedefler belirlenmiştir. Özellikle entegrasyon konusunda bilimsel çalışmalar yapmak ve ölçekler geliştirmek amacıyla Federal Göçmen ve Mülteci Dairesi kurulmuştur. Bu daire, hızla çalışmalara başlayarak göçmenlerin kabul süreci, kabul için gerekli evrakların hazırlanması, entegrasyon kurslarına zorunlu kayıt ve bu kursların edinimleri üzerine yoğunlaşmıştır (Uzunpınar, 2022, ss. 58-59; Aydın, 2022).

Yeni Göç Yasası, Almanya'da uzun yıllardır ikamet eden göçmenlere yönelik çeşitli olumlu düzenlemeler ve yaptırımlar içermektedir. Bu yasa, göçmenlerin topluma daha etkin bir şekilde entegre olmalarını teşvik etmek amacıyla hem teşvik edici hem de zorlayıcı önlemler barındırmaktadır. Özellikle aile birleşimi ve vatandaşlık hakkı gibi olumlu düzenlemeler, göçmenlerin topluma uyum sürecini kolaylaştırmayı

hedeflemektedir. Bu bağlamda, uzun süredir Almanya'da yaşayan göçmenler, aile üyelerini yanlarına alabilme ve Alman vatandaşlığına geçiş yapabilme gibi haklara sahip olabileceklerdir. (Uzunpınar, 2022, ss. 58-59). Yeni Göç Yasası, göçmenlerin toplumsal uyumlarını hem teşvik hem de zorlayıcı yöntemlerle sağlama amacını gütmekte olup, bu kapsamda çeşitli haklar ve yükümlülükler getirmektedir. Yasada öngörülen bu düzenlemeler, Almanya'nın göç politikalarının entegrasyon odaklı bir yaklaşımla şekillendiğini göstermektedir.

2.2.4. Türkiye'nin göç ve sosyal uyum politikaları

Türkiye, sahip olduğu jeopolitik konumu ve medeniyetlerin kesişim noktasında yer alması sebebiyle tarihin her döneminde göç hareketlerine tanıklık etmiş ve göçle iç içe bir ilişki sürdürmüştür. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, devletin göçü bizzat organize eden bir yapıya sahip olduğu ve özellikle fethedilen toprakları kalıcı hale getirmek amacıyla göç kurumunu etkin bir şekilde kullandığı bilinmektedir (Kaya ve Erdoğan, 2015). Bu bağlamda, Osmanlı Devleti'nin gerileme sürecinde, tersine bir göç hareketi yaşanmış ve Balkanlar ile Kafkasya'dan yüz binlerce insan Anadolu topraklarına göç etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun genişleme dönemlerinde, fethedilen bölgelerin demografik yapısını güçlendirmek ve idari kontrolü sağlamak amacıyla çeşitli göç politikaları uyguladığı gözlemlenmektedir. Devletin merkezîyetçi yapısı, göç hareketlerinin organize bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanımış ve yeni toprakların Osmanlı idaresine entegrasyonunda önemli rol oynamıştır (Efe, 2018; Kale, 2015). Bununla birlikte, Osmanlı'nın gerileme ve dağılma sürecinde, özellikle Balkanlar ve Kafkasya'dan büyük göç dalgaları yaşanmış, bu göçler Anadolu'nun demografik yapısını önemli ölçüde etkilemiştir (Karpat, 2015; Akşin, 2005).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren göçle olan ilişkisi, her dönemin getirdiği sosyoekonomik ve politik koşullara bağlı olarak farklı karakteristikler göstermiştir. 1920'lerde göç alan bir ülke konumundayken, 1960'larda işçi göçü ile ağırlıklı olarak göç veren bir ülke haline gelmiştir. Son 30 yılda ise Türkiye, transit ülke olma özelliğiyle ön plana çıkmıştır (Abadan, 2015, ss. 261-263; Adıgüzel, 2016; Yıldız, 2018).

Türkiye'nin dış ülkelerden ve farklı etnik gruplardan göçmenlerle olan ilişkisi, bölgedeki siyasi sorunlarla bağlantılı olarak gelişmiştir. 1979 İran Devrimi sonrasında yaklaşık bir milyon kişinin sığınma talebinde bulunmasıyla Türkiye, büyük bir mülteci kriziyle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye'nin 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre

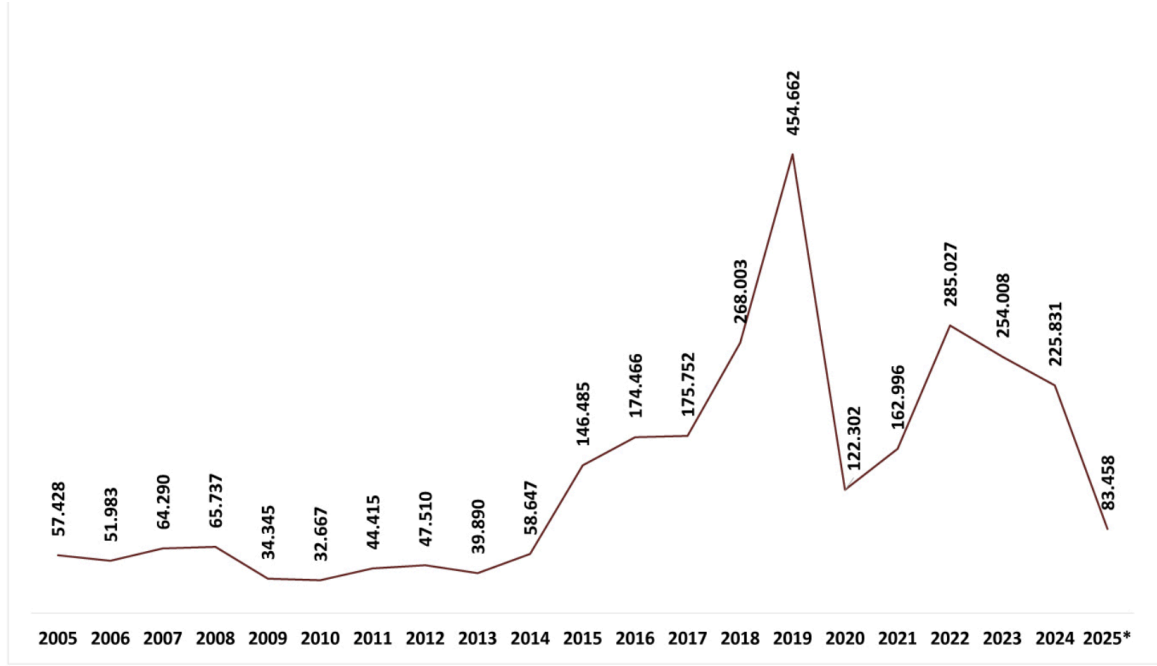
Sözleşmesi'ndeki coğrafi çekincesi nedeniyle mülteci statüsünde kabul edilmeyenlerin büyük bir bölümü Türkiye'ye turist vizesi ile giriş yaparak Avrupa ülkelerine geçiş yapmıştır. İran-Irak Savaşı'nın sona ermesiyle Türkiye'ye sığınmış olan yaklaşık 50.000 sığınmacı geri dönmüş, Körfez Savaşı sırasında gelen 60.000 kişi ise savaş sonrasında ülkelere geri dönmüştür (Kartal ve Başçı, 2014, ss. 280-282; İçduygu ve Sirkeci, 1999, ss. 259-260; İçduygu ve Toktaş, 2005, ss. 30-31). Türkiye, tarih boyunca çeşitli göç hareketlerine sahne olmuş ve bu göçler ülkenin demografik yapısını önemli ölçüde etkilemiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde göç politikaları fethedilen toprakların idaresinde önemli bir rol oynarken, Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde göç hareketleri, sosyoekonomik ve politik koşullara bağlı olarak farklılıklar göstermiştir. Özellikle son yıllarda bölgesel krizlerin etkisiyle Türkiye, transit ülke konumunu daha belirgin hale getirmiştir. Göç hareketlerinin yönetimi ve mülteci krizleri karşısında alınan politikalar, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde ve iç politikalarında önemli bir yere sahiptir.

2000'li yıllarda Asya ve Afrika'nın yoksul ülkelerinden Avrupa'ya geçişler konusunda transit bir rol oynayan Türkiye, özellikle 2010 yılında Arap Baharı'nın patlak vermesiyle birlikte iç savaş ve kargaşadan kaçan insanların en yakın sığınağı haline gelmiştir. Bu dönemden itibaren hem yasal hem de yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişler belirgin bir şekilde artmıştır (Yılmaz, 2020; Tatar ve Ülker, 2017, ss. 278-280). Türkiye, jeopolitik konumu gereği tarih boyunca doğu ile batı arasında bir köprü işlevi görmüştür (Dinçer ve Eşsiz, 2021, ss- 68-71). 2000'li yılların başlarından itibaren, özellikle Asya ve Afrika'nın yoksul ülkelerinden Avrupa'ya yönelen göçmen akışlarında önemli bir transit ülke olma rolünü üstlenmiştir. Bu dönemde, göçmenler Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaşmayı amaçlayan uzun ve zorlu yolculuklara çıkmışlardır. Bu göçmen hareketliliği hem ekonomik nedenlerle hem de savaş, baskı ve doğal afetler gibi çeşitli zorluklar nedeniyle gerçekleşmiştir.

2010 yılında Arap Baharı'nın başlamasıyla birlikte, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da derin siyasi ve sosyal değişimler yaşanmış, bu durum bölgedeki insanların yaşam koşullarını ciddi şekilde etkilemiştir. Bu gelişmeler, kitlesel göç hareketlerini tetiklemiş ve Türkiye, coğrafi yakınlığı ve göreceli istikrarı sayesinde milyonlarca göçmen ve mülteci için önemli bir sığınak haline gelmiştir. Arap Baharı sonrasında, özellikle Suriye'deki iç savaşın etkisiyle Türkiye'ye yönelik göçmen akışında belirgin bir artış gözlemlenmiştir (Güvenç, 2021). Bu bağlamda, Türkiye'nin göçmen politikaları ve bu göç dalgasının

toplumsal ve ekonomik etkileri önemli bir inceleme alanı olarak öne çıkmaktadır. Göçmenlerin entegrasyonu, yerel halkla olan ilişkileri ve devletin bu süreçte aldığı tedbirler, akademik çalışmaların odak noktaları arasında yer almaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin uluslararası toplumla iş birliği ve mülteci krizi konusundaki diplomatik girişimleri, bölgesel ve küresel düzeyde önemli bir tartışma konusunu teşkil etmektedir (Aydın, 2022). Bu süreçte, Türkiye'nin sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler gibi temel kamu hizmetlerinin üzerindeki yükü ve bu hizmetlerin sürdürülebilirliği de dikkatle analiz edilmesi gereken unsurlar arasındadır. Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre, son yıllarda düzensiz göçmenlerin uyruklarına bakıldığında Afganlar açık ara önde görünürken, savaşın 13. yılında Suriye'den geçebilen düzensiz göçmenler ikinci sırayı izlemekte ve ardından diğer çevre ülkelerden gelenler görülmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024a).

Türkiye'ye gelen düzensiz göçmenlerin uyruk profilleri, göç dinamiklerinin değişkenliğini ve karmaşıklığını açıkça yansıtmaktadır. Özellikle Afganistan'daki siyasi istikrarsızlık ve şiddet olayları, önemli sayıda Afgan göçmenin Türkiye'ye yönelmesine sebep olmuştur. Afgan göçmenler, Türkiye'yi Avrupa'ya geçişte bir transit ülke olarak kullanmakta, ancak önemli bir kısmı Türkiye'de uzun süre ikamet etmektedir (Işığışok ve Karıman, 2022; Eryurt ve Koç, 2017). Suriye iç savaşı ise, Türkiye'ye yönelik göçmen akışını en çok etkileyen faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Savaşın başlamasından bu yana milyonlarca Suriyeli göçmen, Türkiye'ye sığınmış ve burada yeni bir yaşam kurma çabası içine girmiştir. Suriye'den gelen göçmenler hem yasal hem de düzensiz yollarla Türkiye'ye giriş yapmışlardır (Altuntaş, 2020; Kurtkara, 2020; Adıgüzel, 2016). Bunun yanı sıra, İran, Irak, Filistin, Özbekistan ve Türkmenistan gibi çevre ülkelerden gelen göçmenler de Türkiye'nin göçmen nüfusunu çeşitlendirmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024a). Türkiye'nin düzensiz göçmen nüfusu, bölgesel istikrarsızlıklar, ekonomik zorluklar ve siyasi baskılar gibi faktörler nedeniyle sürekli olarak değişen ve karmaşık bir yapı arz etmektedir.

Şekil 2. 3. Yıllara Göre Türkiye’de Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı, 2024a.

Son yıllarda Türkiye’de yakalanan düzensiz göçmen sayısındaki artış dikkat çekicidir. Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla Orta Doğu, Asya ve Afrika’dan Avrupa’ya yönelen göç yollarının kesişim noktasında yer almaktadır. Bu bağlamda, düzensiz göç, Türkiye’nin sınır güvenliği ve göç politikaları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Verilere göre, 2010’lu yılların başından itibaren Türkiye’de yakalanan düzensiz göçmen sayısında belirgin bir artış gözlenmektedir. 2010 yılında yakalanan düzensiz göçmen sayısı yaklaşık 33,000 iken, bu sayı 2015 yılında 145.000’in üzerine çıkmış, 2019 yılında ise 454,000’i aşmıştır. 2020 yılında COVID-19 pandemisinin etkisiyle bir miktar düşüş yaşanmış olsa da 2021, 2022 ve 2023 yıllarında sayılar tekrar artış eğilimine girmiştir (bkz. Şekil 2.3.). Bu artış trendi, düzensiz göç hareketlerinin yoğunlaştığı güzergahlar ve göçmen profilleri üzerinde de etkili olmuştur. Özellikle Afganistan, Suriye, Pakistan ve Irak gibi ülkelere gelen göçmenlerin sayısında ciddi bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye’nin sınır güvenlik tedbirlerini artırması ve göç yönetim kapasitesini geliştirmesi de yakalanan göçmen sayısındaki artışta rol oynamıştır.

Türkiye, artan göçmen akışını yönetmek için çeşitli yasal ve idari düzenlemeler yapmıştır. 2013 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Türkiye’deki göç yönetimini düzenleyen temel yasal çerçeveyi oluşturmuştur. Göç İdaresi Başkanlığı’nın kurulmasıyla birlikte, göçmenlerin kayıt altına alınması, barınma ve sağlık

hizmetleri gibi konularda daha sistematik bir yaklaşım benimsenmiştir (Kabakuşak, 2014, ss. 259-260; Erten, 2015, ss. 10-11). Bununla birlikte, düzensiz göçün önlenmesi ve kontrol altına alınması amacıyla sınır güvenliği artırılmış, insan kaçakçılığı ile mücadeleyle yönelik önlemler güçlendirilmiştir. Türkiye, Avrupa Birliği ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde, göç akışlarının kontrol altına alınması ve düzensiz göçmenlerin geri kabulü konusunda da önemli adımlar atmıştır (Yılmaz ve Baykal, 2020, ss. 640-643; Yıldız, 2019, ss. 239-240).

Türkiye, artan göçmen akışını yönetmek için kapsamlı yasal düzenlemeler yapmıştır. Bu çerçevede en önemli adımlardan biri, 2013 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) kabul edilmesidir. Bu kanun, Türkiye'deki göç yönetimini düzenleyen temel yasal çerçeveyi oluşturarak, yabancıların ve uluslararası koruma başvurusu yapan kişilerin hak ve yükümlülüklerini ayrıntılı bir şekilde tanımlamıştır. YUKK, aynı zamanda göçmenlerin Türkiye'ye giriş, ikamet, çıkış ve sınır dışı edilme süreçlerini düzenlemektedir (YUKK, 2013). Kanunun en önemli özelliklerinden biri, uluslararası koruma statüsü ve şartlı mülteci statüsü tanımlarının getirilmesidir. Bu statüler, Türkiye'ye sığınan kişilere belirli haklar ve koruma sağlamaktadır. Ayrıca, kanun kapsamında Geçici Koruma Statüsü de tanımlanmış olup, özellikle Suriye krizinden etkilenen milyonlarca mülteciye geçici koruma sağlanması amacıyla kullanılmaktadır (Asar, 2016, ss. 81-82; YUKK, 2013).

YUKK ile, göç yönetiminin daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (daha sonra Göç İdaresi Başkanlığı) kurulmuştur. Bu kurum, Türkiye'deki göçmenlerin kayıt altına alınması, barınma, sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler gibi konularda daha sistematik bir yaklaşım benimsemiştir. Göç İdaresi Başkanlığı, göç yönetiminde merkezi bir rol oynamakta ve göçmenlerin Türkiye'ye entegrasyonu konusunda çeşitli politikalar geliştirmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022b).

Türkiye'nin göç politikasının şekillendirilmesinde yukarıda belirtilen yasal düzenlemelerin yanı sıra, sürece yön veren yönetmelik, genelge, yönerge, tebliğ ve Bakanlar Kurulu kararları gibi ikincil mevzuatlar da yürürlüğe konulmuştur. Bu bağlamda, bunlardan bazıları (Göç İdaresi, 2024f):

-Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen

Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik,

-Mülteci Misafirhaneleri Yönetmeliği,

-Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik,

-Türkiye’de Oturan Yabancıların Nüfus Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik

-Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik

-Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği

-Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği,

-Kabul, Barınma ve Geri Gönderme Merkezleri ile İlgili Yönetmelik,

-Geçici Koruma Yönetmeliği,

-Geri Kabul Antlaşmasıyla İlgili Başbakanlık Genelgesi,

-Sınır Kapılarında Verilen Vizelerle İlgili Bakanlar Kurulu Kararı.

Bu düzenlemeler, Türkiye’nin göç yönetimi ve sığınmacı politikalarına dair kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Yönetmelikler, sığınmacıların ve yabancı uyrukluların ülkeye kabulünden, ikamet izinlerine, çalışma haklarına ve eğitim olanaklarına kadar geniş bir yelpazede düzenlemeler içermektedir. Bakanlar Kurulu kararları ve genelgeler ise, uygulama esaslarını belirleyerek göç yönetimi politikasının etkin ve düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Bu ikincil mevzuatlar, göçmenlerin ve sığınmacıların haklarının korunması ve entegrasyon süreçlerinin kolaylaştırılması açısından kritik öneme sahiptir. Türkiye’ye yönelen kitlesel göç hareketleri, bu kişilerin hukuki statülerinin belirlenmesi amacıyla yasal düzenlemeleri gerekli kılmıştır. Aşağıda kitlesel göç veya düzensiz yollarla Türkiye’ye giriş yapmış olan göçmenlere yönelik statüler yer almaktadır.

2011 yılında Suriye’de başlayan krizle birlikte Türkiye’ye kitlesel göç başlamıştır. Bu kişilerin hukuki statülerinin belirlenmesi amacıyla yasal düzenlemeleri gerekli kılmıştır. Bu bağlamda, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91. maddesi, “Geçici Koruma” başlığı altında şu düzenlemeleri içermektedir:

“(1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara

geçici koruma sağlanabilir. (2) Bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir" (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

Bu düzenlemeye göre, geçici koruma statüsünden faydalanabilmek için bireylerin üç temel koşulu sağlaması gerekmektedir: (i) vatandaşı oldukları ülkeden kitlesel olarak zorla çıkartılmış olmaları, (ii) ayrıldıkları ülkeye geri dönememeleri ve (iii) ülkelerinde meydana gelen olaylar sebebiyle acil koruma altına alınmaları gerekmektedir.

Geçici koruma statüsü, dünya çapında ilk kez Yugoslavya'daki savaş sonrası yerlerinden edilen yaklaşık 500.000 Bosnalının Batı Avrupa'ya sığınmasıyla uygulanmıştır. Ardından Kosovalı Arnavut mültecilere de geçici koruma statüsü verilmiştir. Geçici koruma, ülkelerinden kaçmak zorunda kalan sığınmacılara güvenlik sağlamak amacıyla sunulmaktadır ve bu uygulamanın, sığınmacıların belirli bir süre sonra geri dönmesini öngördüğü belirtilmektedir (Koser ve diğ., 1998, ss. 444-447). Almanya'nın II. Dünya Savaşı sonrası 1955 ile 1973'teki petrol krizi sonrası gelişmekte olan ülkelere geçici işçi kabul etmesi de bu uygulamaya örnek olarak gösterilebilir. Ancak, Almanya'da milyonlarca işçi uzun süre kalmış ve entegrasyon politikalarının başarısızlığı nedeniyle sağlıklı bir entegrasyon süreci yürütülememiştir (Penninx, 2005, ss. 137-140).

22 Nisan 2014 tarihinde, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. maddesine göre hazırlanan "Geçici Koruma Yönetmeliği" yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemeye göre, Türkiye'ye kitlesel olarak göç edenler geldikleri ülkeye bakılmaksızın geçici koruma altında değerlendirileceklerdir (Bozbeyoğlu, 2015, ss. 71-73).

Geçici koruma altındaki bireylerin bu statüye sahip olmalarının en önemli sebeplerinden biri, mülteci statülerine sahip olamamaları ve Türkiye'de kamplar dışında da yaşamlarını sürdürmelerine olanak sağlanmasıdır (Adıgüzel, 2016). Erdoğan (2015: 182-184) ise, Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin yasal statüde geçici koruma altında kabul edilmesine karşın toplum tarafından "misafir" olarak görüldüğünden bahsetmektedir. Mehmet Demir'in (2017: 159-183) "Bir İtaat Eylemi Olarak İslâm'da Hicret ve Muhacirler" başlıklı çalışmasında, Suriyeliler Hz. Muhammed (SAV) dönemindeki Ensar ve Muhacir olaylarına dayandırılmakta ve Suriyeli vatandaşlara yönelik ensarlığın getirdiği sorumluluğun bilincinde olunması gerektiği ifade edilmektedir.

Geçici koruma statüsünden Suriyeli vatandaşlar yararlanmaktadır. Türkiye’de yaşayan Suriyeliler, mülteci/sığınmacı/iltica statüleri altında kabul edilmemekte ve yaşamlarını belirli bir statü altında sürdürebilmeleri ile temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için geçici koruma altında bulunmaktadır (Ercoşkun, 2015, ss. 32-34).

Türkiye’de yabancılara yönelik bir diğer uygulama, şartlı mülteci statüsü verilmesidir. Bu statü, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri sebebiyle zulüm göreceğine dair haklı nedenlerle korku duyan ve vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da bu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancılar ile vatansız kişilere verilmektedir. Bu kişiler, benzer sebeplerle önceden ikamet ettikleri ülkenin dışında bulunup, oraya dönemeyen veya dönmek istemeyen kimselerdir. Şartlı mülteci statüsü alan bireyler, üçüncü bir ülkeye yerleştirilene kadar Türkiye’de kalma hakkına sahiptirler (Acar, 2019, ss. 1222-1225; Başak, 2011, ss. 12-13). Kamu hizmetleri ve sosyal hizmetlerden yararlanma açısından, mülteci statüsündeki bireylerden herhangi bir farkları bulunmamaktadır.

Türkiye’de yabancı uyruklular için sağlanan koruma statülerinden biri de ikincil koruma statüsüdür (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024g). Bu statü, mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderilmeleri durumunda ölüm cezasına çarptırılma veya ölüm cezasının infaz edilmesi, işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalma ya da uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma koşullarında, ayırım gözetmeyen şiddet eylemleri nedeniyle kişisel olarak ciddi bir tehdit ile karşı karşıya kalma olasılığı bulunan ve bu sebeplerle menşe veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan ya da bu korumadan yararlanmak istemeyen yabancı uyruklu veya vatansız kişilere verilmektedir (Fansa, 2021). İkincil koruma statüsüne sahip olan kişiler, kamu hizmetlerinden ve sosyal hizmetlerden yararlanma hususunda diğer yabancılara göre daha sınırlı haklara sahip olmaktadır. Bu bağlamda, ikincil koruma statüsü, uluslararası koruma rejimlerinin bir parçası olarak, insan hakları ve insancıl hukuk ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesi gereken önemli bir hukuki statüdür (Aygün ve Kaya, 2016).

Türkiye’deki bir diğer koruma türü, uluslararası koruma olarak adlandırılan uygulamadır. Bu uygulama kapsamında, devletler kendi vatandaşlarını koruma yükümlülüklerini yerine getiremediklerinde, başka ülkelere sığınma talebinde bulunan kişilerin güvenliği

erişmeleri, tehlikeli bölgelere geri gönderilmemeleri ve temel insan haklarından yararlanmaları sağlanır. Ancak, bu koruma geçici niteliktedir ve nihai çözüm, ulusal korumanın yeniden tesis edilmesi veya sunulmasıdır. Bu bağlamda üç seçenek öne çıkar: gönüllü geri dönüş, yerel entegrasyon veya üçüncü bir ülkeye yerleştirme (Tepe, 2021). Bireylerin kendi ülkeleri tarafından korunamaması ve ciddi insan hakları ihlalleri veya zulüm riski altında olmaları durumunda, başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunarak güvenlik aramaları durumunda devreye girer (UNHCR, 2024). Bu statü altında sağlanan koruma, genellikle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) gibi uluslararası kuruluşlar tarafından izlenir ve koordine edilir.

Türkiye'de göçmenlere yönelik verilen statüler, ülkenin göç politikalarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Geçici koruma, ikincil koruma ve uluslararası koruma statüleri, Türkiye'nin göçmenlerin ihtiyaçlarına yanıt verme ve uluslararası yükümlülüklerini yerine getirme çabalarını yansıtmaktadır. Bu statüler, göçmenlerin güvenlik ve temel haklarını korurken, uzun vadeli çözümler bulunana kadar geçici destek sağlamaktadır. Türkiye'nin, bu süreçte uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak göçmenlere yönelik hizmetleri sunma çabası, ülkenin insani ve hukuki sorumluluklarını yerine getirmedeki kararlılığını göstermektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı'nın (eski adıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü) kuruluşu, ilk olarak Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 103. maddesinde düzenlenmiş olup, anayasa değişikliklerine uyum sağlamak amacıyla bu madde yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kurumun kuruluşuna ilişkin hükümler, 2018 tarihli "4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi"nin 158. maddesi ile yeniden düzenlenmiştir. Kararnamenin 158. maddesinin birinci fıkrasına göre, kurumun genel amacı; kuruluşuna, görev ve yetkilerine dair usul ve esasları düzenlemektir. 158. maddenin ikinci fıkrasında ise göç alanına ilişkin strateji ve politikaların uygulanması, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması, yabancıların Türkiye'ye giriş, Türkiye'de kalış ve Türkiye'den çıkışları ile sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunması ile ilgili tüm iş ve işlemlerin yürütülmesi adına İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulduğu belirtilmiştir

Göç İdaresi Başkanlığı'nın teşkilatlanması ise merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı olmak üzere üç kısma ayrılmıştır. Merkez teşkilatı, İçişleri Bakanı, İçişleri Bakan Yardımcısı, Başkan ve Başkan Yardımcılarına bağlı altı birimden oluşmaktadır. Taşra teşkilatına dair düzenlemeler, 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkındaki Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 162. maddesinde yer almakta olup, bu maddeye göre Göç İdaresi Başkanlığı ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir. Yurt dışı teşkilatlanmasında ise Başkanlığın, konuya ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerine dayanarak yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğu belirtilmiştir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024c).

Göç İdaresi Başkanlığının temel görevleri arasında, yabancıların sosyal ve kültürel uyum süreçlerini sağlamak ve yabancılarla etkili iletişim stratejilerini uygulamaya koymak bulunmaktadır. Bu bağlamda, Uyum ve İletişim Genel Müdürlüğü, uyum faaliyetlerini planlamak ve yürütmek amacıyla ilgili kurumlarla iş birliği içinde hareket etmektedir. 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 161/2/ç maddesi doğrultusunda belirlenen görevleri şu şekildedir:

- i. Yabancıların topluma uyum sağlamaları için gerekli iş ve işlemleri gerçekleştirmek,
- ii. Göç İdaresi Başkanlığı'nın sorumluluk alanına giren konularda kamuoyunu bilgilendirmek ve toplumsal bilinçlenmeyi artırıcı çalışmalar yapmak,
- iii. Yabancılarla ilgili uyum faaliyetlerinde kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak,
- iv. Yabancılarla yönelik iletişim merkezlerinin işletilmesi, koordinasyonu ve denetimini sağlamak,
- v. Kurumsal iletişim stratejilerini planlamak ve yönetmek,
- vi. Göç politikaları ve stratejilerinin uygulanmasını izlemek ve koordine etmek,
- vii. Göç Kurulu'nun sekretarya hizmetlerini yürütmek ve kurul kararlarının uygulanmasını takip etmek,
- viii. Göç alanına yönelik projeleri izlemek, yürütmek ve koordine etmek,

- ix. Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanındaki faaliyetlerinin programlanması ve projelendirilmesine yardımcı olmak, proje tekliflerini değerlendirmek ve onaylamak, yürütülen çalışmaları ve projeleri izlemek ve uluslararası standartlara uygun şekilde desteklemek,
- x. Göç alanında inceleme, araştırma ve etki analizleri yapmak, yaptırmak ve değerlendirmek,
- xi. Yıllık göç raporlarını hazırlamak ve yayımlamak,
- xii. Göçle ilgili ulusal ve uluslararası istatistikleri derlemek, raporlamak ve analiz etmek,
- xiii. Göç İdaresi Başkanı tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Bu görevlerin yerine getirilmesi, göçmenlerin topluma entegrasyonu ve toplumsal uyum süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, bu çalışmalar, göç alanındaki ulusal ve uluslararası politikaların geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığı'nın uyum ve iletişim alanında belirlemiş olduğu stratejik amaç, Türkiye'de ikamet eden yabancıların toplumsal uyum süreçlerini karşılıklı etkileşim çerçevesinde desteklemektir (Gülener, 2020; Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Bu doğrultuda, belirlenen stratejik hedefler kapsamında, öncelikle yabancıların bağımsız bir uyum sağlamaları amacıyla kapsamlı eğitim programlarının oluşturulması ve uyum kurslarının yaygınlaştırılması öngörülmektedir. Bu kurslara katılımın artırılması ve yabancıların aktif katılımının teşvik edilmesi, uyum sürecinin etkinliğini artıracaktır. İkinci olarak, Türkiye'de yasal olarak ikamet eden, özellikle çocuklar başta olmak üzere, tüm yabancıların toplumsal uyum süreçlerinin desteklenmesi hedeflenmektedir. Üçüncü hedef, uyum süreçlerinde tüm paydaşlarla etkili bir koordinasyon sağlanması ve bu süreçlerin sürekli olarak geliştirilip uygulanmasıdır. Son olarak, Göç İdaresi Başkanlığı'nın görev alanına giren konular hakkında kamuoyunu düzenli ve kapsamlı bir şekilde bilgilendirmek suretiyle, toplumsal farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024d; Altuntaş, 2020). Bu stratejik hedefler, göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştırmak amacıyla eğitim ve uyum süreçlerinin geliştirilmesini ve bu süreçlerin tüm paydaşlarla iş birliği içinde yürütülmesini sağlamaktadır.

Türkiye, düzensiz göçün önlenmesi ve kontrol altına alınması amacıyla sınır güvenliğini önemli ölçüde artırmıştır. Bu kapsamda, sınır bölgelerinde teknolojik gözetim sistemleri kurulmuş, sınır güvenlik personeli sayısı artırılmış ve sınır kontrolleri sıkılaştırılmıştır. Özellikle Suriye sınırında, kaçak geçişleri önlemek amacıyla duvarlar inşa edilmiştir. İnsan kaçakçılığı ile mücadele, Türkiye'nin göç yönetimindeki öncelikli konularından biri olmuştur. Bu bağlamda, insan kaçakçılığına karışan suç şebekelerine karşı kapsamlı operasyonlar düzenlenmiş ve cezai yaptırımlar artırılmıştır (Aras, 2023; Özdemir, 2023, ss. 97-98).

Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde göç akışlarının kontrol altına alınması ve düzensiz göçmenlerin geri kabulü konusunda önemli adımlar atmıştır. 2016 yılında Türkiye ve AB arasında imzalanan Geri Kabul Anlaşması, bu iş birliğinin en somut örneklerinden biridir. Anlaşma kapsamında, Türkiye, Yunan adalarına yasa dışı yollarla geçen göçmenleri geri kabul etmekte ve karşılığında AB, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarının karşılanması için mali destek sağlamaktadır. Bu anlaşma, Türkiye'nin göçmen akışını yönetme kapasitesini artırmış ve düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya geçişlerini azaltma konusunda önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca, anlaşma çerçevesinde, Türkiye'de bulunan Suriyeli mülteciler için insani yardım ve sosyal entegrasyon projeleri desteklenmiştir (Özdemir, 2023, ss. 70-73).

Türkiye, AB ile göç yönetimi alanında çeşitli geri kabul anlaşmaları imzalamıştır. Bu anlaşmalar, düzensiz göçmenlerin Türkiye'ye iadesini ve bu göçmenlerin kaynağında kontrol altına alınmasını amaçlamaktadır. 2013 yılında imzalanan ve 2014 yılında yürürlüğe giren Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması, bu iş birliğinin en önemli yapı taşlarından biridir. Anlaşma, Türkiye üzerinden AB'ye düzensiz yollarla giriş yapan üçüncü ülke vatandaşlarının Türkiye'ye iadesini öngörmektedir (Nas, 2015, ss. 172-177). Bu anlaşmaların uygulanması, Türkiye'nin sınır güvenliğini artırma çabalarına önemli katkılar sağlamıştır. AB, anlaşma kapsamında Türkiye'ye mali ve teknik destek sağlamakta, bu da Türkiye'nin göç yönetim kapasitesini artırmaktadır. Özellikle Türkiye-AB Mülteci Anlaşması kapsamında, Türkiye'ye 6 milyar Euro'luk mali yardım taahhüt edilmiştir (Aydın, 2022). Bu fonlar, göçmenlerin barınma, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmaktadır.

Türkiye, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve UNICEF gibi diğer uluslararası kuruluşlarla da iş birliği yapmaktadır. IOM, Türkiye'deki göçmenlerin güvenli ve düzenli göç

süreçlerine dahil edilmesi amacıyla çeşitli projeler yürütmektedir. Bu projeler arasında, göçmenlerin çalışma izinleri ve mesleki eğitim programları gibi entegrasyon faaliyetleri yer almaktadır. UNICEF ise, özellikle çocuk mültecilerin eğitim ve koruma ihtiyaçlarına yönelik projeler yürütmektedir. Uluslararası iş birlikleri, Türkiye'deki göçmenlerin entegrasyonunu desteklemektedir (Danış, 2022). AB ve BM ile yapılan iş birlikleri kapsamında, göçmenlerin eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere erişimi artırılmakta, bu da göçmenlerin topluma uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır.

Türkiye'nin uluslararası iş birlikleri, göç yönetiminde sürdürülebilir çözümler geliştirilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu iş birlikleri, göç politikalarının daha kapsamlı ve uzun vadeli bir perspektifle ele alınmasını mümkün kılmakta, göçmenlerin haklarının ve ihtiyaçlarının daha etkin bir şekilde karşılanmasını sağlamaktadır (Kaya, 2022). Özellikle uluslararası fonlar ve teknik destekler, Türkiye'nin göç yönetim kapasitesini artırmakta ve düzensiz göçle mücadelede daha etkili olmasına olanak tanımaktadır. Türkiye, artan göçmen akışını yönetmek ve düzensiz göçü engellemek amacıyla uluslararası iş birliklerine büyük önem vermektedir. Avrupa Birliği ile yapılan geri kabul anlaşmaları ve Birleşmiş Milletler ile yürütülen iş birlikleri, Türkiye'nin göç yönetim politikalarının etkinliğini artırmada kritik bir rol oynamaktadır. Bu iş birlikleri, Türkiye'nin sınır güvenliğini artırmasına, insan kaçakçılığı ile mücadelede başarılı olmasına ve göçmenlerin entegrasyonunu desteklemesine katkı sağlamaktadır.

Avrupa Birliği ile gerçekleştirilen geri kabul anlaşmaları, Türkiye'nin göç yönetim stratejisinin merkezinde yer almakta olup, düzensiz göçmenlerin geri gönderilmesi ve kabul edilmesi süreçlerinde iş birliği sağlanmaktadır (Danış, 2022). Bu anlaşmalar hem Türkiye'nin hem de Avrupa Birliği'nin sınır güvenliğini artırmakta ve düzensiz göç akışlarını kontrol altına almada etkili olmaktadır. Aynı zamanda, Türkiye'ye sağlanan mali ve teknik destekler, göç yönetim kapasitesini güçlendirmekte ve göçmenlerin yaşam koşullarını iyileştirmektedir. Birleşmiş Milletler ile yürütülen iş birlikleri ise, Türkiye'nin göç yönetiminde uluslararası normlara ve standartlara uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır. BM'nin sunduğu rehberlik ve teknik destek, Türkiye'nin göç politikalarının daha insani ve sürdürülebilir olmasına katkı sunmaktadır. Ayrıca, BM'nin sağladığı fonlar ve projeler, göçmenlerin entegrasyonunu desteklemek ve toplum içinde uyumlarını artırmak amacıyla kullanılmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2019).

Gelecekte, Türkiye'nin uluslararası iş birliklerini daha da güçlendirerek, göç yönetiminde daha etkin ve sürdürülebilir çözümler geliştirmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye'nin AB ve BM gibi uluslararası kuruluşlarla mevcut iş birliklerini derinleştirmesi ve yeni iş birlikleri tesis etmesi önem arz etmektedir. Böylece, Türkiye'nin göç yönetim kapasitesi artırılarak, göçmenlerin haklarının korunması ve ihtiyaçlarının karşılanması daha etkili bir şekilde gerçekleştirilebilecektir. Sonuç olarak, Türkiye'nin uluslararası iş birlikleri, göç yönetiminde kritik bir rol oynamaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı, 2019).

Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla tarih boyunca göç hareketlerinin merkezinde yer almıştır. Özellikle 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın başlarında, Türkiye hem bir geçiş ülkesi hem de bir hedef ülke haline gelmiştir. Bu durum, Türkiye'nin göç ve sosyal uyum politikalarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Türkiye'nin iç siyaseti, göç politikalarını belirlemede kritik bir rol oynar. Göçmen ve mülteci akışları, sosyo-ekonomik yapıyı etkileyerek siyasi tartışmalara yol açar. Bu bağlamda, hükümetlerin göçmenlere ve mültecilere yönelik politikaları, siyasi partilerin ideolojik duruşlarına göre farklılık gösterebilir (Elçi, 2022).

Türkiye'nin göç politikaları, uluslararası ilişkilerinde de önemli bir araç olarak kullanılır. Avrupa Birliği (AB) ile ilişkilerde, göçmenler ve mülteciler üzerinden yapılan anlaşmalar (örneğin 2016 AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması) buna iyi bir örnektir (Eren ve Çakran, 2017). Bu anlaşmalar: AB ile Müzakereler: Türkiye, göçmenlerin Avrupa'ya geçişini kontrol etme karşılığında AB'den mali yardım ve siyasi tavizler talep etmiştir.

Türkiye'nin göç ve sosyal uyum politikaları hem iç hem de dış siyasetin dinamikleriyle yakından ilişkilidir. İç siyasette, bu politikalar toplumsal dengeyi sağlamak ve siyasi meşruiyeti korumak için önemlidir. Uluslararası siyasette ise, Türkiye'nin bölgesel ve küresel aktörlerle olan ilişkilerinde stratejik bir araç olarak kullanılır. Bu bağlamda, göç ve sosyal uyum politikalarının başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için kapsamlı, bütüncül ve uzun vadeli stratejilere ihtiyaç vardır (İnce, 2023; Aslan, 2021; Canbey, 2018; Sezgin ve Yolcu, 2016).

2.2.5. Sosyal uyum ve sivil toplum kuruluşları

20. yüzyılın ortalarından itibaren, sivil toplum kuruluşları sosyal adalet ve insan hakları konularında önemli aktörler haline gelmiştir. Amnesty International, Human Rights Watch gibi kuruluşlar, dünya genelinde insan hakları ihlallerini belgeleyip, kamuoyu oluşturmuşlardır. Bu kuruluşlar, sosyal uyumun sağlanmasında kritik bir rol

oynamışlardır. 1970'lerden itibaren, çevre ve sürdürülebilirlik konuları STK'ların gündeminde önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Greenpeace ve World Wildlife Fund (WWF) gibi kuruluşlar, çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınma için mücadele etmişlerdir. Bu faaliyetler, toplumların çevresel sorunlar karşısında bilinçlenmesine ve uyumlu bir şekilde yaşamasına katkıda bulunmuştur. STK'lar, eğitim ve sağlık alanında da önemli çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar, toplumların daha sağlıklı ve eğitilmiş bireylerden oluşmasına, dolayısıyla sosyal uyumun güçlenmesine katkı sağlamıştır (Paffenholz ve diğ., 2010, ss. 405-415).

Küreselleşmenin ve teknolojik ilerlemelerin hız kazandığı günümüzde, toplumsal dinamiklerde önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler, sosyal uyum ve entegrasyon süreçlerini önemli hale getirmiştir. Sosyal uyum, bir toplumdaki bireylerin ve grupların uyumlu bir şekilde bir arada yaşayabilme kapasitesini ifade ederken, sivil toplum kuruluşları da bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Sivil toplum kuruluşları, toplumsal sorunlara çözümler üreterek, farklı gruplar arasında köprüler kurarak ve sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunarak sosyal uyum süreçlerini desteklerler (Jumaa, 2010, ss. 10-12; Höllmann, 2011, ss. 9-12; Lüthi, 2010, ss. 8-10).

Günümüz dünyasında sivil toplum örgütleri, kalkınma, insan hakları, insani yardım ve çevresel meseleler gibi kamusal müdahale gerektiren alanlarda önemli bir üçüncü sektör gücü olarak öne çıkmaktadır. Bu örgütler, demokrasinin geliştirilmesi, çatışmaların çözülmesi, insan haklarının korunması, kültürel mirasın devam ettirilmesi, çevresel aktivizm, politika analizi, araştırma ve bilgi sağlanması gibi geniş bir yelpazede etkin bir rol üstlenmektedir. Literatürde, sivil toplum örgütleri "Kar Amacı Gütmeyen Örgütler" ve "Gönüllü Örgütler" gibi çeşitli isimlendirmelerle yer almaktadır. Farklı kültürel ve tarihsel süreçlerin bir yansıması olarak, sivil toplum örgütlerinin adlandırılmasında ülkeler arasında farklılıklar görülmektedir. Örneğin, piyasa odaklı bir yapıya sahip olan Amerika Birleşik Devletleri'nde, bu örgütler ticari bir çıkar gözetmeksizin kamusal yarar sağlama amacıyla faaliyet gösterdiklerinden kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olarak adlandırılmaktadır (Lewis, 2010, 22-25).

Sivil toplum kuruluşları toplumsal refahın yükselmesi için son yıllarda çevre, göç, sosyal uyum, sağlık, insan hakları, eğitim, doğal afetler gibi alanlarda sorumluluk üstlenerek faaliyetlerde bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, sürdürülebilir kalkınmanın önemli

bir parçası haline gelmiştir. Hükümetler, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde sürdürdükleri projeler, bu alandaki çalışmaların etkinliğini artırmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, sürdürülebilir kalkınmanın temel taşlarından biri olarak görülmektedir. Bu kuruluşlar, bireylerin ve toplumların refahını artırmak için gönüllü katılım ve sosyal sorumluluk temelinde hareket ederler. Son yıllarda, sivil toplum kuruluşlarının bu alanlarda üstlendiği görevler giderek artmıştır. Özellikle göç ve göç sonrası ortaya çıkan sorunlar, çevre, insan hakları, eğitim ve sağlık gibi temel konularda, bu kuruluşlar toplumun faydasına çalışmaktadırlar. Sivil toplum kuruluşları, hükümetlerin ve özel sektörün eksik kaldığı veya yetersiz kaldığı durumlarda devreye girerek toplumsal ihtiyaçları karşılamaktadırlar (Çalkaya, 2021, ss. 65-68; Lewis, 2001; Löffler, 2010).

Sivil toplum kuruluşlarının bir diğer önemli katkısı da toplumsal değişim ve farkındalık oluşturmalarıdır. Bu kuruluşlar, insanları çeşitli sorunlar hakkında bilinçlendirmek, duyarlılık oluşturmak ve bu sorunlarla ilgili toplumsal bir ses oluşturmak konusunda etkilidirler (Karayılmaz ve Batal, 2022). İnsan hakları ihlalleri, çevre sorunları, göçmenlerin yaşamış oldukları sorunlar ve diğer toplumsal meseleler konusunda yapılan kampanyalar, geniş kitlelere ulaşmada sivil toplum kuruluşlarının gücünü göstermektedir (Mostashari, 2005, ss. 20-22).

Uluslararası kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşlarını desteklemektedir. Bu destekler daha çok sivil toplum kuruluşların hazırlamış oldukları projeler ile yapılmaktadır. Geleneksel yöntemlerin sınırlarına ulaşıldığı ve kalkınma sorunlarının daha karmaşık hale geldiği bir dönemde, bu kuruluşlar inovasyonu bir zorunluluk olarak görmektedirler. Projeler, sivil toplum kuruluşlarının sürdürülebilir kalkınma hedeflerini daha etkili bir şekilde gerçekleştirmelerine yardımcı olur. Sivil toplum kuruluşları, inovasyonu sadece projelerini geliştirmekle sınırlı görmemektedirler (Çalkaya, 2021, ss. 65-67; Talas, 2021; Mostashari, 2005; Lewis 2001, ss. 1-5).

Sivil toplum kuruluşlarının göç alanında aktif olarak müdahil olduğu önemli bir alan olarak öne çıkmaktadır. Göçmenlerin göç sonrası yaşadığı sorunlara yönelik devletlerin yanı sıra sivil toplum kuruluşları da kritik bir rol oynamaktadır. Göç sonrasında barınma, istihdam, sağlık hizmetleri, eğitim ve toplumsal uyum gibi çok çeşitli alanlarda sorunlar yaşanmaktadır. (Ünal ve Gedik, 2022). Sivil toplum kuruluşları, göçmenlere destek sağlamak ve onların entegrasyon süreçlerine katkıda bulunmak için çeşitli programlar ve

hizmetler sunarlar. Bu kuruluşlar, dil eğitimi, mesleki eğitim, iş bulma yardımı ve psikososyal destek gibi hizmetler aracılığıyla göçmenlere yardımcı olurlar. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları, göçmenlerin haklarını korumak ve savunmak amacıyla da faaliyet gösterirler. Göçmenler sıklıkla maruz kaldıkları ayrımcılık, sömürü ve insan hakları ihlalleri ile karşı karşıya kalabilirler. Sivil toplum kuruluşları, bu tür durumları izler, raporlar ve yasal yollarla müdahale ederek göçmenlerin haklarını korurlar (Şimşek, 2018). Göç öncesi dönemde, sivil toplum kuruluşları genellikle köken ülkelerinde eğitim ve farkındalık projeleri yürüterek göçün nedenlerini ele alırlar. Bu projeler, ekonomik, politik veya çevresel nedenlerle zorla yerinden edilen insanların daha iyi bir geleceğe sahip olmalarına katkıda bulunmayı hedefler (Kesgin, 2022; Altuntaş, 2020; Richmond ve Shields, 2005, ss. 515-517).

Sivil toplum kuruluşları, yerel halkla ilişkileri geliştirmek, kültürel farklılıkları anlamak ve göçmenlere rehberlik etmek gibi konularda faaliyet gösterirler. Sivil toplum kuruluşları ayrıca, göçle ilgili politika oluşturma süreçlerine katkıda bulunur ve göçmenlerin seslerini duyurmak için savunuculuk yaparlar. Göç, genellikle karmaşık yasal, politik ve toplumsal sorunları beraberinde getirir ve sivil toplum kuruluşları bu sorunların çözümünde önemli bir rol oynarlar.

Sivil toplum kuruluşları, sürdürülebilir kalkınma, inovasyon ve göç gibi önemli alanlarda toplumun refahını artırmak için önemli bir role sahiptirler. Bu kuruluşlar, hükümetler, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak toplumsal sorunların çözümünde etkili bir şekilde katkıda bulunurlar. Sürdürülebilirlik, inovasyon ve göç alanlarındaki çalışmaları, toplumların daha iyi bir geleceğe ulaşmasına yardımcı olurken aynı zamanda toplumsal farkındalık ve değişim yaratma amacını taşır (Çalkaya, 2021; Abay, 2004).

Sosyal uyum, farklı kültürlerden, kökenlerden ve yaşam tarzlarından gelen bireylerin bir arada yaşadığı toplumlarda barışçıl ve işbirlikçi bir şekilde bir arada yaşama yeteneğini ifade eder. Sosyal uyum, çok kültürlü toplumlarda özellikle önemlidir çünkü bu toplumlarda farklı etnik gruplar, dini inançlar ve sosyal geçmişlere sahip bireyler bir arada yaşamak zorundadır. Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun oluşturulması ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal uyum, toplumların istikrarını ve sürdürülebilirliğini sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir (Ayyıldız ve Karataş, 2022).

Sosyal uyum, sürdürülebilir ve barışçıl bir toplumun temel taşlarından biridir. Sivil toplum kuruluşları, bu sürecin desteklenmesinde ve güçlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Eğitim, sosyal hizmetler, politika geliştirme ve gönüllülük faaliyetleriyle, STK'lar toplumsal uyumun sağlanmasına önemli katkılar sunmaktadır. Sivil toplum kuruluşların aktif çalışmaları, sosyal uyumun güçlenmesinde etkili olmaktadır. Bu nedenle, sivil toplum kuruluşlarının desteklenmesi ve güçlendirilmesi, sosyal uyumun sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır (Werker ve Ahmed, 2008, ss. 76-78; Schrover ve Vermeulen, 2005, ss. 825-827).

Toplumda sivil toplum kuruluşlarının rolü konusunda daha fazla eğitim ve farkındalık oluşturulması önemlidir. Bireylerin bu kuruluşlara katılımını teşvik etmek ve onların faaliyetlerine destek sağlamak, sosyal uyumun güçlenmesine katkıda bulunabilir. Sonuç olarak, sivil toplum kuruluşları sosyal uyum süreçlerinde önemli bir rol oynamakta ve toplumun daha adil, hoşgörülü ve dayanışma içinde bir yapıya ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Ancak, bu amaçla daha fazla çaba, destek ve iş birliği gerekmektedir (Löffler, 2010, ss. 55-57; Pero, 2000, ss. 273-275; Hoßmann ve Karsch, 2011, ss. 70-74). Sivil toplum kuruluşlarının etkili bir şekilde işlev gösterebilmesi, çeşitli sektörler arasındaki iş birliğinin artırılması ve yeterli finansal kaynakların sağlanmasıyla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşları, kamu, özel sektör ve akademik kurumlarla iş birliği yaparak ortak amaçlara ulaşabilirler. Bu iş birliği, kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlarken, toplumlar arasındaki uyum sürecinin de daha sürdürülebilir ve kapsayıcı bir şekilde gerçekleşmesine olanak tanır (Werker ve Ahmed, 2008, ss. 76-79; Löffler, 2010, ss. 24-25).

Sivil toplum kuruluşlarının etkinliğini artırmak ve toplumlar arasındaki uyumu sürdürülebilir kılmak için, sektörler arası iş birliğinin güçlendirilmesi ve yeterli finansal kaynakların temini kritik öneme sahiptir. Bu, sivil toplumun çeşitli aktörleri arasında daha fazla koordinasyon ve iş birliği sağlanarak gerçekleştirilebilir. Ayrıca, sivil toplum kuruluşlarına sağlanan finansal destek ve kaynaklar, onların projelerini başarıyla yürütmeleri ve toplumlarının ihtiyaçlarını karşılamaları açısından hayati önem taşır. Bu yaklaşım, toplumlar arasındaki uyum sürecini kapsayıcı bir şekilde destekleyerek, sosyal ve ekonomik açıdan daha sürdürülebilir sonuçlar elde edilmesine olanak tanır. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi ve desteklenmesi, toplumsal dönüşüm ve kalkınma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır.

2.2.6. Sivil toplum kuruluşlarının sosyal uyumda rolü

Sivil toplum kuruluşları, kâr amacı gütmeyen, gönüllü temelli ve devletten bağımsız organizasyonlardır. Sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik alanlarda faaliyet göstererek toplumsal sorunların çözümünde etkin bir rol oynarlar. Bu kuruluşlar, bireylerin ve grupların katılımını teşvik ederek demokratik süreçlerin güçlenmesine katkıda bulunurlar. Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun oluşturulması ve sürdürülmesinde önemli bir role sahiptirler. Sivil toplum kuruluşları kültürel çeşitliliği destekleyerek toplum içindeki farklı kültürleri bir araya getirmeye çalışır. Sivil toplum kuruluşları, göçmen ve mültecilere yönelik uyum programları düzenleyerek bu grupların topluma daha hızlı entegre olmalarına yardımcı olur. Bu programlar, dil eğitimi, iş bulma desteği ve kültürel etkileşimi içerebilir (Çebi, 2017; Erdoğan, 2015; Altuntaş, 2020).

Toplumsal Farkındalık Oluşturma: Sivil toplum kuruluşları, farklı kültürel grupları bir araya getiren etkinlikler ve kampanyalar düzenleyerek toplumsal farkındalık yaratırlar. Bu etkinlikler, insanların farklılıkları kabul etmelerini teşvik eder ve ayrımcılığa karşı mücadeleyi destekler. Sivil toplum kuruluşları, toplumsal sorunlar hakkında bilgi sağlar ve farkındalık yaratır.

Eğitim ve Bilinçlendirme: Sivil toplum kuruluşları, toplumsal uyumun teşvik edilmesi amacıyla çeşitli eğitim ve bilinçlendirme programları düzenlemektedir. Bu programlar, bireylerin farklı kültürler hakkında kapsamlı bilgi edinmelerine ve kültürel çeşitliliği değerli bir unsur olarak tanımalarına olanak tanımaktadır.

Göçmenler ve azınlık grupları gibi sosyal uyum sürecinde olan bireylere yardım sağlamak amacıyla sivil toplum kuruluşları (STK'lar), entegrasyon ve destek hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmetler, yeni gelenlerin yerleşme, istihdam, dil öğrenme ve toplumsal uyum süreçlerinde onlara yardımcı olmayı hedeflemektedir. STK'lar, ihtiyaç sahibi bireylere ve topluluklara yönelik çeşitli sosyal hizmetler sunarak, onların barınma, sağlık, eğitim ve gıda gibi temel gereksinimlerini karşılamayı amaçlamaktadır.

İş birliği ve Diyalog: Sivil toplum kuruluşları, topluluklar arasında diyalogu teşvik etmede önemli bir rol üstlenirler. Bu kuruluşlar, çeşitli toplumsal gruplar arasındaki etkileşimi artırarak, karşılıklı anlayış ve iş birliğini geliştirirler. Diyalog, çatışma çözümü ve toplumsal uyumun sağlanmasında kritik bir mekanizma olarak öne çıkar. Bu bağlamda, STK'lar, toplumdaki bireylerin seslerini duyurmalarına ve aktif vatandaşlık bilincinin gelişmesine olanak tanır. STK'lar, bireylerin toplumsal süreçlere katılımını

teşvik eden çeşitli projeler ve faaliyetler düzenlerler. Gönüllülük esasına dayalı projeler, bireylerin topluma katkıda bulunma isteklerini pekiştirirken, aynı zamanda toplumsal bağları güçlendirir (Çebi, 2017; Erdoğan, 2015; Altuntaş, 2020).

Sivil toplum kuruluşları, güven ve iş birliğini teşvik ederek sosyal sermayeyi artırır. Sosyal sermaye, bireylerin ve toplulukların sosyal ve ekonomik fırsatlara erişimini kolaylaştırır. STK'lar çatışma çözümü ve barış inşası süreçlerinde aktif rol oynar. Arabuluculuk, diyalog ve uzlaşma süreçleri ile toplumsal çatışmaların çözümüne katkıda bulunurlar (Erdurak, 2021, ss. 21-23). Sonuç olarak, sivil toplum kuruluşlarının toplumsal süreçlere katılımı teşvik eden ve diyalogu geliştiren çalışmaları, sosyal uyumun sağlanmasında ve sürdürülebilir bir toplumsal yapının oluşturulmasında hayati bir rol oynamaktadır (Douglas ve diğ., 2017, ss. 34-33).

Sosyal uyum, sivil toplum kuruluşları üzerinde de etkili bir dönüşüme neden olur. Bu kuruluşlar, sosyal uyumun teşvik edilmesi için gösterdikleri çaba ve katkılarla önemli değişikliklere öncülük ederler. Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun geliştirilmesi için kaynaklar sağlama ve projeler yürütme konusunda etkin bir rol oynarlar. Bu, sosyal uyumun teşvik edilmesi için gereken maddi ve insani kaynakların yönetilmesine katkı sağlar. Özellikle azınlık gruplara ve göçmenlere yönelik projelerin finansmanı, sivil toplum kuruluşlarının önemli bir faaliyet alanını oluşturur. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları, toplumsal değişim için gerekli olan politika değişikliklerini teşvik ederler. Bu kuruluşlar, toplumsal uyumun sağlanması ve ayrımcılığın engellenmesi için yerel ve ulusal düzeyde politika önerileri sunarlar. Bu politika önerileri, toplumun daha adil ve eşitlikçi bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunur. Sosyal uyumun teşvik edilmesinde sivil toplum kuruluşlarının en büyük etkisi, toplumun katılımını ve dayanışmasını artırmalarıdır (Öz, 2022, ss. 42-45; Keysan, 2020).

Sosyal uyumun sağlanması için toplumun farklı katmanları arasında bir dayanışma ağı oluşturulur. Sosyal uyumun sivil toplum kuruluşları üzerindeki etkisi, toplumların harmonisini güçlendirirken aynı zamanda bu kuruluşların misyonlarını daha da güçlendirmelerini sağlar. Sosyal uyumun teşvik edilmesi, bu kuruluşların toplumun daha adil, sürdürülebilir ve barış dolu bir geleceğe doğru çalışmalarını ilerletir.

Sosyal uyum, farklı kültürlerden gelen bireylerin bir arada yaşadığı toplumlarda barış, iş birliği ve toplumsal refah için kritik bir öneme sahiptir. Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının

sosyal uyumun teşvik edilmesindeki bu önemli rolü, toplumların daha iyi bir geleceğe doğru ilerlemesine katkıda bulunur ve toplumsal uyumun güçlendirilmesini sağlar (Bayrak, 2018, ss.73-76; Lüthi, 2010, ss. 40-44).

Sivil toplum kuruluşları, dezavantajlı gruplara yönelik hizmet sağlama ve destek programları ile sosyal uyumun tesis edilmesine katkıda bulunurlar. Eğitim, sağlık, barınma ve sosyal hizmetler gibi alanlarda sağlanan destekler, toplumsal eşitsizliklerin azalmasına ve sosyal adaletin sağlanmasına yardımcı olur. Toplumsal çatışmaların çözümünde ve uyumun sağlanmasında sivil toplum kuruluşları, diyalog ve arabuluculuk faaliyetleri yürütürler. Bu süreçler, toplumun farklı kesimleri arasında iletişim kanallarının açık tutulmasına ve anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesine olanak tanır (Çalkaya, 2021; Abay, 2004).

Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun sağlanmasında önemli rol oynasa da çeşitli zorluklarla karşılaşır. Finansman yetersizliği, yasal ve bürokratik engeller, toplumsal direniş ve güven eksikliği gibi sorunlar, STK'ların etkinliğini sınırlayabilir. Bu zorlukların aşılması, sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin artırılması ve daha geniş kitlelere ulaşmaları açısından kritik öneme sahiptir. Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun sağlanmasında vazgeçilmez aktörlerdir. Toplumsal farkındalığın artırılması, hizmet sağlama, diyalog ve arabuluculuk, politika yapım sürecine katılım gibi faaliyetler aracılığıyla STK'lar, toplumun daha uyumlu ve dayanışmacı bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunurlar (Bayrak, 2018, ss.73-75; Lüthi, 2010, ss. 40-45).

Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun sağlanmasında kritik bir rol oynamalarına rağmen çeşitli zorluklarla karşılaşır. Finansman eksikliği, yasal düzenlemeler, toplumsal direniş ve güven eksikliği gibi faktörler, STK'ların etkinliğini sınırlayabilir. Sosyal uyumun sürdürülebilir bir şekilde sağlanması, sivil toplum kuruluşların etkin ve verimli bir şekilde çalışabilmesine bağlıdır (Lüthi, 2010, ss. 50-53).

Sivil toplum kuruluşlarının karşılaştığı zorluklar arasında finansman eksikliği, yasal düzenlemeler, toplumsal direniş ve güven eksikliği gibi faktörler bulunmaktadır. Bu zorluklar, STK'ların etkinliğini sınırlayabilir ve sosyal uyumun sağlanmasındaki çabalarını engelleyebilir. Dolayısıyla, STK'ların karşılaştığı zorlukların aşılması ve etkinliklerinin artırılması için desteklenmeleri önemlidir. Bu bağlamda, hükümetler, uluslararası kuruluşlar, özel sektör ve diğer paydaşlar, STK'ların çalışmalarını desteklemeli ve güçlendirmelidir. Finansal kaynak sağlanması, yasal düzenlemelerin

iyileştirilmesi, toplumsal destek ve iş birliği imkanlarının artırılması, STK'ların sosyal uyumun sağlanmasındaki rolünü güçlendirebilir (Löffler, 2010, ss. 33-35; Hoßmann ve Karsch, 2011, ss. 20-22).

Sosyal uyum, çok kültürlü toplumlarda barış ve iş birliği için temel bir faktördür. Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyumun teşvik edilmesinde önemli bir rol oynarlar. Bu kuruluşlar, toplumsal farkındalık oluşturur, eğitim ve destek hizmetleri sunar, entegrasyonu destekler ve farklı gruplar arasında diyalogu teşvik ederler (Keysan, 2020, ss. 135-137). Sosyal uyumun sağlanması, toplumların daha adil, sürdürülebilir ve huzurlu bir şekilde bir arada yaşamalarını sağlar. Sivil toplum kuruluşlarının bu süreçteki katkıları, toplumların harmonisini güçlendirir ve sosyal refahı artırır. Sivil toplum kuruluşları sosyal uyum faaliyetlerini sürdürmek için daha fazla finansal destek ve kaynağa ihtiyaç duyarlar. Devlet ve özel sektör, bu kuruluşları destekleyerek toplumda daha kapsayıcı bir uyumun oluşmasına katkı sağlayabilir (Jumaa, 2010, ss. 12-15; Höllmann, 2011, ss. 9-11).

STK'lar, bireylerin ve grupların toplumsal süreçlere katılımını teşvik ederken, politika oluşturma sürecinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olabilirler. Sosyal uyum ise bireylerin ve grupların topluma entegrasyonunu ve toplumsal dayanışmayı ifade eder. Politika, toplumun yönetimi ve düzenlenmesi için belirli kurallar ve stratejiler geliştirilmesini içerir. Bu bağlamda, STK'lar ve sosyal uyum, politika süreçlerine etki edebilir ve bu süreçlerden etkilenebilir. STK'ların ana amacı, toplumsal sorunlara çözüm üretmek ve bireylerin refahını artırmaktır. Sosyal uyum, toplumsal barışı ve dayanışmayı sağlamayı hedeflerken, politika, toplumun genel refahını ve düzenini sağlamak için belirli kurallar ve uygulamalar oluşturur (Thompson, 2013; Viola, Biondo ve Mosso, 2018, ss. 483-486; Çiftçi, 2012).

STK'lar, politika yapıcılarla iş birliği yaparak sosyal uyumu güçlendiren projeler ve inisiyatifler geliştirebilirler. Örneğin, bir STK'nın yürüttüğü eğitim programı, devletin sosyal politikalarıyla uyumlu bir şekilde çalışarak daha geniş kitlelere ulaşabilir ve etkisini artırabilir. STK'lar, toplumun ihtiyaçlarını ve beklentilerini politika yapıcılara ileterek geri bildirim sağlarlar. Bu geri bildirimler, politika süreçlerinin daha kapsayıcı ve etkili olmasına katkıda bulunur. Aynı zamanda, uygulanan politikaların toplumsal etkileri STK'lar tarafından izlenebilir ve değerlendirilebilir (Claiborne, 2004, ss. 207-210).

Sivil toplum kuruluşları, sosyal uyum ve politika, toplumların gelişiminde ve yönetiminde hayati öneme sahip kavramlardır. STK'lar, toplumsal katılımı artırırken sosyal uyum, toplum içindeki birlikteliği ve dayanışmayı güçlendirir. Politika ise bu süreçlerin düzenli ve etkili bir şekilde işlenmesini sağlar. Bu üç kavram arasındaki etkileşim ve karşılıklı bağımlılık, toplumsal refah ve sürdürülebilirlik açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, STK'ların, sosyal uyumun ve politikaların birbirleriyle uyumlu bir şekilde çalışması, toplumların sağlıklı ve dengeli bir şekilde gelişmesini sağlar (Doomernik ve Bruquetas-Callejo, 2016, ss. 57-60; Hoßmann ve Karsch, 2011).

2.2.6.1. Türk Kızılay Toplum Merkezleri

Türkiye Kızılay Derneği, Osmanlı'nın son dönemlerinde Hilal-i Ahmer Cemiyeti olarak kurulmuş ve zaman içinde görevleri ve sorumlulukları genişlemiştir. Dernek, savaşlar, afetler ve doğal felaketler gibi zor durumlarda insanların hayatta kalma ve temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmak amacıyla faaliyet göstermektedir. Uluslararası Kızılhaç Örgütü'nün bir parçası olan Türkiye Kızılay Derneği, sivil toplum kuruluşu niteliğinde olup, gönüllü doktor ve hemşirelerden oluşan ekiplerle müdahale ve yardım faaliyetleri yürütmektedir. Bu çatı kuruluş, farklı ülkelerdeki Kızılhaç ve Kızılay kuruluşlarıyla iş birliği içinde çalışarak uluslararası yardım faaliyetlerine katkıda bulunmaktadır.

Türk Kızılay, 11 Haziran 1868 tarihinde Dr. Marko Paşa, Dr. Abdullah Bey, Kırmızı Aziz Bey ve Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa'nın girişimleriyle kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana varlığını sürdüren Türk Kızılay, başlangıçta savaş alanında yaralanan askerlere yardım etme misyonuyla kurulmuştur. Ancak daha sonra adı değişmiş ve çeşitli dönemlerde farklı isimler almıştır. 1877'de "Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti" adını alan kuruluş, 1923'te "Türkiye Hilal-i Ahmer Cemiyeti", 1935'te "Türkiye Kızılay Cemiyeti" ve 1947'de "Türkiye Kızılay Derneği" olarak adını değiştirmiştir. Kuruluşun "Kızılay" adını, Mustafa Kemal Atatürk vermiştir. İlk yıllarında dil, din, ırk gibi ayrımlar gözetmeksizin yaralı ve hasta askerlere destek sağlamıştır. Zaman içerisinde Türk Kızılay, bu misyonunu genişleterek çeşitli afetlerde, savaşlarda, mübadele sırasında ve depremlerde yardım faaliyetlerini yürütmüştür. Hem Türkiye içinde hem de diğer ülkelerde, açlık ve yoksulluğun hafifletilmesi veya giderilmesi amacıyla insan onuruna yakışır insani yardımlar yapmıştır (Türk Kızılay, 2023a; Akgün ve Uluğtekin, 2002). Türkiye Kızılay Derneği, Osmanlı Devleti'nin son yüzyılında kurulan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin

kurulmasından sonra da faaliyetlerini sürdüren köklü bir kuruluştur. Dernek, savaş zamanlarında yaralı askerlere yardım etmek ve esirlerin yakınlarıyla mektuplaşmalarını sağlamak gibi konularda yardımlar sağlamaktadır. Ancak zaman içinde gelişen ihtiyaçlar ve toplumsal gereksinimler doğrultusunda dernek bünyesinde birçok yeni birim ve hizmet alanı oluşturulmuştur.

Türkiye Kızılay Derneği, savaş bölgelerinde yaralıların tedavi edilmesi, acil yardım malzemelerinin ulaştırılması, barınma ihtiyaçlarının karşılanması ve temel insani yardımların sağlanması gibi hizmetler sunmaktadır. Aynı zamanda doğal afetlerde de aktif olarak rol alarak, afetzedelere acil yardım ulaştırmak, barınma, gıda, su ve sağlık hizmetleri gibi ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmaktadır. Türkiye Kızılay Derneği, yıllar içinde toplumun çeşitli alanlarında hizmet veren bir kuruluş haline gelmiştir. Kan bağışı kampanyaları, sağlık taramaları, sosyal yardımlar, eğitim ve öğrenci destekleri gibi faaliyetleri de yürütmektedir. Dernek, gönüllülük esasına dayanan çalışma modeliyle, ihtiyaç sahiplerine yardım eli uzatmayı ve toplumsal dayanışmayı teşvik etmeyi hedeflemektedir. Türkiye Kızılay Derneği, uluslararası standartlara uygun bir şekilde faaliyet göstererek, insan hayatını korumak ve insani yardım ilkelerini uygulamak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir (Akıncı ve Altuntaş, 2021, ss.157-158).

Türk Kızılay'ı, Türkiye'de faaliyet gösteren önemli bir insani yardım kuruluşudur. Türk Kızılay'ının kamu nezdindeki önemi ve neden kamu kuruluşu olarak bilindiği birkaç ana sebep bulunmaktadır. Türk Kızılay'ı, temel olarak insan haklarına saygı göstermek, insani yardım faaliyetlerinde bulunmak ve toplumun refahını artırmak gibi kamu yararına yönelik faaliyetlerde bulunur. Bu tür amacı olan kuruluşlar genellikle kamu kuruluşları olarak algılanır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile iş birliği içinde çalışır. Acil durumlarda ve sosyal yardım faaliyetlerinde devletle koordinasyon içinde hareket eder. Bu iş birliği, Türk Kızılay'ının kamu kuruluşu olarak tanınmasına katkıda bulunur. Türk Kızılay'ı, Türkiye'de resmi olarak tanınan bir kuruluştur. Ülkenin çeşitli yerlerinde şubeleri bulunmakta ve bu şubeler, yerel düzeyde de resmi olarak tanınmıştır. Devlet, Türk Kızılay'ının önemli bir yardım kuruluşu olarak görülmekte ve desteklemektedir. Dernek, faaliyetleri üzerinde kamu denetimi ve şeffaflık prensiplerine uymak zorundadır. Bu, kuruluşun kamuoyuyla hesap verebilir olmasını sağlar ve bu da kamu kuruluşu olarak algılanmasına neden olur. Türk Kızılay'ı, toplum içinde geniş bir destek ve tanınma kazanmıştır. Toplumun çeşitli kesimleri, Türk Kızılay'ının yardım faaliyetlerine duyduğu

güven ve takdir nedeniyle onu kamu kuruluşu olarak görmektedir. Bu faktörler bir araya geldiğinde, Türk Kızılay'ının kamu kuruluşu olarak bilinmesine yol açar (Hatipoğlu, 2013, ss. 170-173; Akgün ve Uluğtekin, 2002). Ancak, resmi bir devlet kurumu olmadığı unutulmamalıdır; Türk Kızılay'ı Türkiye'de çok önemli sivil toplum arasında yer alan bir birim olarak faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Bugün Türkiye Kızılay Derneği, Türkiye genelinde ve uluslararası alanda acil yardım, afet müdahalesi, kan bağıışı, sağlık hizmetleri ve sosyal yardım gibi birçok alanda aktif olarak faaliyet göstermektedir. Türkiye Kızılay Derneği, insanların ihtiyaçlarına cevap vermek ve toplumun refahını artırmak için çalışmalarını sürdürmektedir.

Türkiye Kızılay Derneği, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC), Ulusal Dernekler (Kızılay/Kızılhaç) ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) gibi kuruluşların belirlediği temel prensipleri göz önünde bulundurarak yardım faaliyetlerini yürütmektedir. Dernek, Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Teşkilatları Federasyonu'nun temel ilkelerini kabul etmiştir. Bu ilkeler şunlardır: Gönüllü Hizmet, Birlik, Evrensellik, İnsanlık, Ayrım Gözetmemek, Tarafsızlık, Bağımsızlık. Türk Kızılay, bu ilkeler doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir. Türkiye Kızılay Derneği, dünyanın farklı bölgelerinde ihtiyaç sahibi insanlara ırk, mezhep, dil, din ayrımı yapmaksızın yardımlarını ulaştırmaktadır. Dernek, insanların yaşadıkları mağduriyeti ortadan kaldırmak için çaba göstermektedir. Dernek, insan odaklı çalışma prensipleriyle dünya toplumlarında barışı, dostluğu, eşitliği ve iyiliği yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, ihtiyaç sahibi bireylere yardımlarını gönüllüler ve çalışanlar aracılığıyla ulaştırmaktadır. Türkiye Kızılay Derneği, geniş bir sahada farklı alanlarda çalışmalar yürütmek için güçlü bir yapıya sahiptir. Bu yapı, yardım faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürebilmek için önemlidir (Türk Kızılay, 2023a; Batal ve Memi, 2022).

Türkiye Kızılay Derneği'nin kurumsal yapısı, temsilcilikler, şubeler ve genel merkez olmak üzere üç ana bileşenden oluşmaktadır. Genel merkez, genel kurul, yönetim kurulu ve ihtiyari organları bünyesinde barındırır. Şubeler ise kendi içerisinde genel kurul, yönetim kurulu ve denetçilerden oluşan bir yapıya sahiptir. Genel merkez, Türkiye Kızılay Derneği'nin en üst organı olan Genel Merkez Genel Kurulu'nu bünyesinde barındırır. Bu organ, derneğin faaliyet raporlarını, gelir-gider akışını, bütçe tasarısını, gelecek planlamalarını ve benzeri önemli kararları görüşmektedir (Hatipoğlu, 2013, s. 167-170). Genel Merkez Yönetim Kurulu ise Genel Başkan ve 10 üyeden oluşan bir

yönetim kadrosudur ve Genel Merkez Genel Kurulu'na karşı sorumludur. Türkiye Kızılay Derneği'nin gayeleri doğrultusunda yapılan bütün protokoller, anlaşmalar, kanunlar ve alınan/alınacak kararlar, önceden belirlenmiş tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak düzenlenir, gözetilir ve yürütülür. Bu süreçlerin koordinasyonu ve denetimi genel merkez tarafından sağlanır (Türk Kızılay, 2023a).

Türk Kızılay Toplum Merkezleri

Toplum merkezleri, genellikle sosyal hizmet, eğitim, kültürel ve toplumsal etkinlikler gibi çeşitli toplumsal hizmetler sunan, toplumun sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunan kurumlardır. Toplum merkezleri, 19. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan ve özellikle endüstriyel devrim sonrasında kentleşme ve toplumsal değişimle birlikte gelişen bir sosyal yapıdır. Önceleri, kilise ve yardım kuruluşları tarafından yoksul semtlerdeki ihtiyaç sahiplerine yardım etmek amacıyla kurulan yerel merkezler şeklinde ortaya çıktı. Ancak zamanla, bu merkezler eğitim, sağlık, kültürel etkinlikler ve toplumsal entegrasyon gibi daha geniş bir yelpazede hizmet sunmaya başladı. Günümüzde, toplum merkezleri genellikle devlet, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü çalışmaların bir bileşimi olarak faaliyet göstermektedir. Teknolojik ilerlemelerin etkisiyle, bazı toplum merkezleri çevrimiçi platformlarda da hizmet sunmaktadır (Bielh, 2019; Kaya, 2017). Türk Kızılay, yurtiçinde ve yurtdışında meydana gelen afetlerde gıda ve barınma yardımlarıyla birlikte sosyal hizmet uygulamalarında da deneyimlidir. Profesyonellerden oluşan bir kadro ile psikologlar, gençlik çalışanları, öğretmenler çocuk gelişim uzmanları, sosyal etki uzmanları ve sosyal hizmet uzmanları gibi uzmanları bünyesinde çalıştırarak ihtiyaç sahiplerine destek olmaktadır.

Toplum merkezleri, sosyal bağlamda önemli bir rol üstlenmektedir. Toplum merkezleri, toplumun çeşitli kesimlerine hitap ederek, sosyal adaleti sağlamayı, eğitim fırsatları sunmayı ve toplumsal entegrasyonu desteklemeyi amaçlar. Eğitim programları, kültürel etkinlikler, sağlık hizmetleri ve sosyal destek sunumuyla, toplum merkezleri, bireylerin yeteneklerini geliştirmelerine ve toplum içinde aktif bir rol almalarına olanak tanır (Kaya, 2017).

2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı nedeniyle milyonlarca Suriyeli vatandaşın zorunlu nedenlerle Türkiye'ye gelmesine neden oldu. Bu göç dalgası, sağlık, eğitim, barınma, güvenlik gibi temel insani ihtiyaçlara yönelik çalışmaların artmasına sebep oldu. Türkiye Kızılay Derneği, Türkiye'ye kabul edilen Suriyelilerin temel ihtiyaçlarını karşılamak,

kamplarda barınma sorununa çözüm bulmak, psiko-sosyal iyilik hallerini yükseltmek, temel koruma ve sosyal uyum süreçlerini sağlıklı yürütülmesini sağlamak için aktif olarak sahada görev almaktadır. Bundan dolayı Türk Kızılay'ı da toplum merkezlerini kendi bünyesinde faaliyetlerinin içine alarak sürece dahil olmuştur. Türk Kızılay Toplum Merkezlerinin hizmetlerinden faydalananlar için işe yönlendirme, dil kursları, sosyal uyum süreçleri, meslek edinimi, koruma faaliyetleri, seminer ve eğitim faaliyetleri, çocuk dostu alanları ve sosyal uyum faaliyetleri bulunmaktadır. Eylül 2022 verilerine göre, toplum merkezleri toplam 2.120.376 kişiye hizmet vermiştir. Çocuk ve gençlik alanına 315.661, 395.404 koruma programına, sağlık ve psikososyal programına 718.789, sosyoekonomik güçlendirme programına 131.599 ve sosyal uyum programına ise 558.923 kişi dahil olmuştur (Türk Kızılay Toplum Merkezi, 2023a).

Türkiye Kızılay Derneği Toplum Temelli Göç Programları Koordinatörlüğü, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), UNICEF ve çeşitli uluslararası kurum ve kuruluşlardan aldığı fonlarla Türkiye'deki yabancılara ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına hizmet vermek amacıyla Türkiye Kızılay Derneği Toplum Merkezleri projesini hayata geçirmiştir. Proje kapsamında ilk toplum merkezi 2015 yılında Şanlıurfa'da açılmış olup, 2023 itibarıyla toplam 18 ilde (İstanbul-Avrupa Yakası, İstanbul-Anadolu Yakası, Kocaeli, Bursa, İzmir, Konya, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Gaziantep, Mersin, Kilis, Ankara, Hatay, Adana, Kayseri, Mardin, Zonguldak, Malatya, Adıyaman) 19 toplum merkeziyle hizmetlerini sürdürmektedir.

Türk Kızılay, Türkiye'de kayıtlı olan tüm yabancı bireyler ve ailelerine yönelik göç hizmetleri alanında ayırım gözetmeksizin insani yardım sunan bir kuruluştur. Bu faaliyetler, İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, AFAD, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) ve Birleşmiş Milletler ajansları gibi göçle ilgili kurumlarla iş birliği ve koordinasyon içinde gerçekleştirilmektedir. Türk Kızılay'ın Toplum Temelli Göç Programları, Türkiye'ye sığınan ve zor durumda olan yabancı uyruklu bireylere yönelik acil destek, sosyal uyum, birleşme ve kaynaşma hizmetleri sunmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, maddi ve aynı desteklerin yanı sıra koruma, sosyal uyum ve psiko-sosyal destek gibi hizmetler de sunulmaktadır. Ayrıca, savunuculuk faaliyetleri de yürütülerek, göçmenlerin haklarının korunması hedeflenmektedir. Türk Kızılay Göç Hizmetleri Direktörlüğü çatısı altında gerçekleşen tüm faaliyetler, Türkiye'deki devlet kurumları ve uluslararası kuruluşlarla

koordineli bir şekilde yürütölmektedir. Bu sayede, göçmenlere yönelik yardımların etkili bir şekilde organize edilmesi ve toplum içinde daha etkin bir şekilde entegre olmaları desteklenmektedir. Türk Kızılay'ın göç hizmetleri, sadece insani yardım odaklı olmanın ötesine geçerek, göçmenlere uzun vadeli destek sağlamayı amaçlayan kapsamlı bir programdır. Bu programlar, Türkiye'deki göçmenlerin yaşam koşullarını iyileştirmek ve onların topluma daha iyi uyum sağlamalarını sağlamak için çeşitli alanlarda hizmetler sunmaktadır (Türk Kızılay, 2023b).

Türk Kızılay, uluslararası koruma ve geçici koruma statüsündeki bireylerin sosyal uyumunu sağlamak amacıyla önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen Kızılay Kart (SUY) programı, Türk Kızılay'ın, Dünya Gıda Programı (WFP) ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile iş birliği ve koordinasyon içinde yürütölmektedir. Sosyal Uyum Yardımı (SUY), Türkiye'de ikamet eden uluslararası koruma ve geçici koruma statüsündeki bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sunulan nakit desteklerden oluşan bir yardım programıdır. Bu yardım, ihtiyaç tespiti yapıldıktan sonra kişi başına, aile halkına yönelik olarak sağlanmaktadır. 2023 yılı itibariyle kişi başına düşen yardım miktarı 250 TL olarak belirlenmiştir. Sosyal Uyum Yardımı sadece genel destekle sınırlı değildir; aynı zamanda engelli kriterlerini sağlayan bireyler için ek bir avantaj sunmaktadır. Bu kapsamda, engelli bireylere yönelik olarak 1200 TL engelli aylığı ödenmektedir. Bu, sosyal uyumun sadece temel ihtiyaçlarla sınırlı olmadığını, aynı zamanda engelli bireylerin özel ihtiyaçlarına da duyarlı bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir. Programın önemli bir özelliğı, uluslararası düzeydeki destek ve finansmanın yanı sıra yerel düzeydeki iş birliği ve koordinasyonun etkin bir şekilde sağlanmasıdır. Türk Kızılay'ın, Dünya Gıda Programı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile yaptığı iş birliği, Sosyal Uyum Yardımı'nın daha etkili bir şekilde uygulanmasına olanak tanımaktadır. Bu hem ulusal hem de uluslararası düzeydeki ortaklıkların önemini vurgular (Türk Kızılay Kart, 2023). Türk Kızılay'ın Sosyal Uyum Yardımı ve Kızılay Kart (SUY) programı, uluslararası koruma ve geçici koruma statüsündeki bireylerin sosyal uyumunu destekleme konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Programın esnekliğı, ihtiyaçlara duyarlılığı ve güçlü ortaklıkları, Türkiye'deki bu hassas grupların yaşamlarını iyileştirmeye yönelik etkili bir çaba olarak değerlendirilebilir.

Türkiye Kızılay Derneği ve UNICEF, şartlı nakit yardımı programı kapsamında dezavantajlı gruplardaki ailelere ulaşmak için topluma erişim ekipleri oluşturmuştur. Bu ekipler, çocuk koruma alanındaki sorunları tespit etmeyi ve çocukları ilgili hizmetlere yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, Sosyal Uyum Yardımı (SUY) programı çerçevesinde yapılan nakit transferi başvurularında ortaya çıkan sorunlar için Hizmet Merkezleri tarafından müdahaleler gerçekleştirilmektedir. IFRC'nin desteğiyle başlatılan Sosyal Uyum Yardımı Koruma Bileşeni ise şikâyet ve problemlerin alınmasını, saha ekipleri tarafından takip ve yönlendirilmesini sağlamaktadır. Türkiye Kızılay Derneği, göçmenlerin yanı sıra diğer dezavantajlı gruplara da hizmetler sunmaktadır (Altuntaş ve Kılıç, 2019; Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023b).

Türk Kızılay Toplum Merkezleri, göçmenlerin ve diğer ihtiyaç sahiplerinin sağlık hizmetleri, psikososyal destek, mesleki eğitim, dil kursları, sosyal entegrasyon, hukuki danışmanlık gibi birçok alanda desteklenmesini sağlamaktadır. Ayrıca çocuklar için oyun alanları, eğitim materyalleri ve çocuk koruma hizmetleri de sunulmaktadır. Türkiye Kızılay Derneği, bu projeler aracılığıyla göçmenlere ve Türkiye'deki diğer ihtiyaç sahiplerine yardımcı olmayı sürdürmektedir (Altuntaş ve Kılıç, 2019: 58-60; Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Türk Kızılay Toplum Merkezleri, sağlık, psiko-sosyal destek, koruma, çocuk/gençlik dostu alanı, sosyal uyum programı ve sosyoekonomik geçindirme faaliyetleri gibi çeşitli hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmetler, ihtiyaç sahibi kişilere yönelik olarak devam etmektedir. Sağlık hizmetleri, toplum merkezlerinde sağlık taramaları, aşı kampanyaları ve temel sağlık hizmetlerinin sunumu gibi faaliyetleri içermektedir. Ayrıca, psiko-sosyal destek, ruh sağlığı konularında danışmanlık ve destek sağlamayı amaçlamaktadır. Koruma faaliyetleri, risk altındaki bireylere yönelik güvenlik, bakım ve destek sağlama amacı gütmektedir. Özellikle dezavantajlı gruplar ve mülteciler bu hizmetlerden faydalanmaktadır (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Toplum Temelli Göç Programlarına bağlı Türk Kızılay Toplum Merkezlerinin faaliyetleri:

Koruma Programı: Türk Kızılay Toplum Merkezlerinin koruma programının faaliyetleri kapsamında, ihtiyaç sahiplerinin hak ve hizmetlere erişimini kolaylaştırmak, savunuculuk yapmak ve çeşitli zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmak amacıyla bir

dizi önemli hizmet sunmaktadır. Bu programlar, sadece bireylerin değil, aynı zamanda çocukların eğitime erişimini desteklemek, insan ticaretini önlemek, şiddeti önlemek ve şiddete maruz kalanlara sosyal hizmet sunmak gibi geniş bir yelpazede faaliyet göstermektedir.

Toplum merkezleri, çeşitli nedenlerle haklarından ve hizmetlerden mahrum kalmış bireylere yardımcı olmak için çeşitli programlar sunmaktadır. Bu, uyruk gözetmeksizin herkesin eşit bir şekilde faydalanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Engelli bireyler, göçmenler ve diğer dezavantajlı gruplar, bu programlar aracılığıyla gerekli desteklere ulaşabilirler. Koruma programı, çocukların eğitime erişimini artırmak için çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Bu çerçevede, öğrenme güçlüğü çeken çocuklara özel eğitim imkanlarına yönlendirme, ailelerle iş birliği yaparak eğitim desteği sunma gibi faaliyetler yürütülmektedir. Ayrıca, çocuk işçiliği ile mücadele, okula devamsızlıkla mücadele gibi konularda da çalışmalar yapılmaktadır (Altuntaş ve Kılıç, 2019: 58-60; Türk Kızılay, 2023b).

Toplum merkezleri, insan ticaretinin önlenmesi amacıyla bilinçlendirme kampanyaları düzenlemekte, risk altındaki bireylere koruma sağlamak için önlemler almaktadır. Bu kapsamda, insan ticareti mağdurlarına yönelik destek programları, eğitim kampanyaları ve yasal danışmanlık gibi hizmetler sunularak, bu suçun engellenmesine katkıda bulunmaktadır. Koruma programları, şiddetin önlenmesi ve şiddete maruz kalan bireylere destek olma konusunda önemli rol oynamaktadır. Sosyal hizmet uzmanları aracılığıyla sunulan destek, mağdur bireylerin rehabilitasyonunu sağlamak, güvenli barınma imkanları sunmak ve hukuki destek sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Aile birleşimi süreçlerine rehberlik etmek, kayıp aile üyelerini bulmak, hukuki danışmanlık hizmetleri sunmak gibi alanlarda da faaliyet göstermektedir. Bu sayede, aileler bir araya getirilirken hukuki süreçlerde de destek sağlanmaktadır (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Sosyoekonomik Güçlendirme Programı: Sosyoekonomik güçlendirme programı, bireylere iş ve meslek edinme fırsatları sunmanın yanı sıra dil kursları, girişimcilik destekleri, tarım ve hayvancılık projeleri gibi geniş bir yelpazede faaliyet göstermektedir. Sosyoekonomik güçlendirme programlarının temel hedeflerinden biri, bireylere istihdam ve meslek edinme fırsatları sağlamaktır. Bu bağlamda, çeşitli sektörlerdeki eğitim programları ve iş imkanları aracılığıyla işgücü piyasasına katılımı teşvik etmek

amaçlanmaktadır. Sosyal ve ekonomik başarı için dil becerileri kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, sosyoekonomik güçlendirme programları dil kursları aracılığıyla katılımcılara dil becerilerini geliştirme fırsatı sunar. Dil kursları, iş bulma süreçlerinde, işyerinde iletişimde ve genel sosyal etkileşimlerde bireylere avantaj sağlayabilir. Sosyoekonomik güçlendirme programları, girişimciliği teşvik etmek ve desteklemek amacıyla çeşitli eğitim, danışmanlık ve finansal kaynaklar sağlar. Girişimciliğin toplumda yeni iş imkanları yaratma potansiyeli, programın uzun vadeli etkileri açısından önemlidir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c). Sosyoekonomik güçlendirme programları, toplumsal kalkınma ve bireylerin yaşam standartlarını yükseltme amacı taşır ve bu alanda önemli işlere imza atmaktadır. Bu tür programlar, sadece ekonomik kalkınma değil, aynı zamanda sosyal entegrasyon ve toplumsal refahın artırılması açısından da önemli bir rol oynamaktadır.

Çocuk/gençlik dostu alanı: Çocukların ve gençlerin gelişimlerine destek olmayı hedeflemektedir. Eğitim, rehberlik, sosyal etkinlikler ve oyun alanları gibi imkânlar sunarak çocukların sağlıklı bir ortamda büyümelerini sağlamaktadır. Sosyal uyum programı, göçmenler ve mülteciler için önemli bir hizmettir. Dil eğitimi, kültürel uyum, istihdam desteği gibi faaliyetlerle topluma entegrasyonlarını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Geçim kaynağını geliştirme faaliyetleri, ekonomik olarak dezavantajlı gruplara yönelik destek sağlamaktadır. Mesleki eğitim, girişimcilik kursları ve mikro kredi gibi programlar aracılığıyla insanların kendi geçim kaynaklarını oluşturmalarına ve sürdürmelerine yardımcı olmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezleri, bu hizmetler aracılığıyla ihtiyaç sahibi bireylerin yaşam kalitesini yükseltmeyi, toplumsal dayanışmayı artırmayı ve toplumun refahını geliştirmeyi hedeflemektedir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Program, öncelikli olarak 4-18 yaş aralığındaki çocukların dayanma ve uyum güçlerini artırmayı, yaşamlarına istikrar ve süreklilik anlayışını yeniden yerleştirmeyi ve faaliyet alanlarına erişimlerini sağlamayı hedeflemektedir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Liderlik eğitimi alan çocuklar, gönüllülük deneyimi ile tanışmakta ve çeşitli çalışmalara liderlik etme fırsatı bulmaktadırlar. Bu sayede, çocuklar sadece kendi gelişimlerine katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda diğer çocuklara da rol model olmaktadır. Programın önemli bir özelliği, çocukların katılımını teşvik etmek ve onları süreçlere dahil

etmek üzerine odaklanmasıdır. Bu kapsamda, çocuklar kendi hak ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olmakta, faaliyetlerde özgürce ifade edebilmekte ve alandaki kararlara katılarak bu süreçlere etki sağlamaktadırlar. Bu, çocukların motivasyonunu artırarak programın amacına ulaşmasına katkıda bulunmaktadır. Çocuklar için sağlanan oyun alanlarında hem sosyal uyum süreçleri hem de dil öğrenme süreleri de kısalabilmektedir. Çocuklar, bu alanlar sayesinde derslerinde geri kaldığı yerleri uzman personellerle birlikte çalışabilmektedirler. Bu sayede hem okulda hem de çocuk dostu alanda öğrenmiş olduğu eğitimler sayesinde sosyal uyum süreçlerini de sağlıklı bir biçimde yürütülebilecektir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c; Türk Kızılay, 2023b).

2.2.6.1.1. Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum alanında yaptığı çalışmalar

Sosyal uyum programları, bireylerin toplum içinde etkin ve sürdürülebilir bir şekilde entegre olmalarını sağlamak amacıyla kapsamlı bir çerçeve sunan, çok boyutlu bir dizi unsuru içermektedir. Bu programlar, bireylerin toplumsal hayatın her alanında yer alabilmesi için eğitsel, kültürel ve sosyal alanlarda beceriler kazandırmayı hedefler. Sosyal uyum süreçlerinin temel bileşenleri arasında dil öğrenimi, kültürel etkileşim, eğitim faaliyetleri ve sosyal becerilerin geliştirilmesi yer almaktadır. Bu unsurlar, toplumun çeşitli katmanlarından bireylerin, birbirleriyle etkileşimde bulunarak ortak bir sosyal zemin oluşturmalarını kolaylaştırır.

Sosyal uyum programlarının eğitsel boyutu, bireylerin sosyal çevreyle daha etkili iletişim kurmalarına olanak tanıırken, dil öğrenimi gibi araçlarla bireylerin toplumun dilsel normlarına uyum sağlamalarını teşvik eder. Bunun yanı sıra, kültürlerarası anlayışı artırmak ve toplumsal çeşitliliği kutlamak, sosyal uyum programlarının en önemli hedeflerinden biridir. Kültürel farkındalık ve gelişim, bu programlar aracılığıyla desteklenmekte ve bu kapsamda düzenlenen kültürel etkinlikler, sanatsal faaliyetler ve festivaller, farklı kültürel gruplar arasındaki etkileşimi pekiştirmektedir. Böylelikle bireyler hem kendi kültürel kimliklerini keşfetme hem de diğer kültürlerle yakın temas kurma fırsatı elde ederler. Sosyal uyum programları bireylerin toplumsal yaşamda aktif birer katılımcı olmalarını sağlamak için tasarlanan, geniş kapsamlı stratejik müdahalelerdir. Bu programlar, sadece bireylerin temel becerilerini geliştirmekle kalmaz; aynı zamanda toplumsal uyumu ve karşılıklı anlayışı güçlendirmeye yönelik önemli bir mekanizma olarak işlev görür (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Sosyal Uyum Programının Çalışma İlkeleri:

Faydalanıcıların Değerlerine Saygı: Faydalanıcıların değerlerine saygı ilkesi, sosyal hizmetler ve topluma yönelik programların sürdürülebilir ve etkili olabilmesi için kritik bir unsurdur. Özellikle kültürel çeşitliliğin ve göçmen topluluklarının yoğun olduğu toplumlarda, sosyal uyum programlarının başarılı bir şekilde uygulanabilmesi, bireylerin farklı kültürel arka planlarından gelen değerlerine, inançlarına ve geleneklerine saygı gösterilmesini gerektirir. Bu bağlamda, faydalanıcılara yönelik hizmetler sunulurken, onların etnik, dini, kültürel ve sosyal kimlikleri dikkate alınarak bir yaklaşım geliştirilmelidir. Bu, sosyal uyumun yalnızca bir adaptasyon süreci olmadığını, aynı zamanda karşılıklı anlayış ve saygı temelli bir etkileşim alanı olduğunu vurgular (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Topluluk Katılımı: Topluluk katılımı, sosyal uyum programlarının etkili ve sürdürülebilir bir şekilde hayata geçirilmesinde temel bir rol oynamaktadır. Programların başarısı, planlama, uygulama, geliştirme ve geri bildirim süreçlerine, faydalanıcı toplulukların—özellikle yerel halk ve göçmen grupların—aktif katılımıyla doğrudan ilişkilidir. Bu katılım, hem programın yerel ve kültürel gerçekliklere uygun olarak şekillendirilmesine olanak tanır hem de hedef kitlenin programı sahiplenmesini ve sürece katkı sağlamasını teşvik eder. Topluluk katılımının program süreçlerine entegre edilmesi, toplulukların ihtiyaçlarına daha duyarlı politikaların ve uygulamaların geliştirilmesine katkıda bulunur. Yerel ve göçmen toplulukların farklı bakış açılarını, deneyimlerini ve bilgi birikimlerini sürece dahil etmek, programların daha esnek ve kapsamlı olmasını sağlar. Özellikle göçmen topluluklar, karşılaştıkları özgün zorluklar ve ihtiyaçlar doğrultusunda programın şekillendirilmesine önemli katkılarda bulunabilir. Bu bağlamda, göçmenler yalnızca faydalanıcı olarak değil, aynı zamanda sürecin aktif birer katılımcısı olarak görülmeli, onların deneyim ve önerileri programın iyileştirilmesine rehberlik etmelidir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Hesap Verebilirlik: Hesap verebilirlik, sosyal uyum programlarının etkinliği ve güvenilirliği açısından kritik bir ilke olarak öne çıkmaktadır. Programların yürütülme

süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin gözetilmesi, tüm paydaşların süreçlere güven duymasını ve programların sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Bu doğrultuda, programın her aşamasında faydalanıcılara açık, anlaşılır ve düzenli bilgi sağlanması, programın işleyişinin tüm paydaşlar tarafından izlenebilir olmasını mümkün kılar. Böylece, programın hem uygulayıcılar hem de faydalanıcılar açısından güvenilirliği artar, toplumsal desteği güçlenir.

Hesap verebilirlik ilkesi doğrultusunda, faydalanıcıların süreçler hakkında düzenli olarak bilgilendirilmesi, programın şeffaf bir şekilde yürütülmesine olanak tanır. Bilgilendirme süreci, faydalanıcıların programın amaçları, yöntemleri, hedefleri ve sonuçları hakkında sürekli olarak haberdar edilmelerini içerir. Bu, faydalanıcıların programın kapsamı ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlarken, aynı zamanda programın çıktılarının da açık bir şekilde paylaşılmasını teşvik eder. Böylece, katılımcılar programın hangi aşamalarda olduğunu, ne tür gelişmeler yaşandığını ve hangi sonuçlara ulaşıldığını takip edebilirler. Bu şeffaflık düzeyi, programın yalnızca faydalanıcılar nezdinde değil, aynı zamanda toplumun geneli ve diğer paydaşlar arasında da kabul görmesini destekler. Ayrıca, hesap verebilirlik ilkesi çerçevesinde, faydalanıcıların programla ilgili geri bildirimde bulunabilecekleri ve önerilerini iletebilecekleri etkili bir mekanizmanın oluşturulması büyük önem taşır. Bu geri bildirim mekanizması, programın dinamik bir yapıya sahip olmasını sağlar ve sürekli iyileştirilmesine olanak tanır. Faydalanıcıların karşılaştıkları sorunlar, ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda programın gözden geçirilmesi ve güncellenmesi, katılımcı bir yönetim anlayışını destekler (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Temel İlkelerin Esas Alınması: Türk Kızılay'ın temel ilkeleri, sosyal uyum programlarının tasarımı, uygulanması ve değerlendirilmesinde yol gösterici bir rehber niteliğindedir. Bu ilkeler, programın her aşamasında merkeze alınarak, faaliyetlerin insani değerler ve evrensel etik standartlar çerçevesinde yürütülmesini sağlar. İnsanlık, tarafsızlık, bağımsızlık, gönüllülük, birliktelik ve evrensel perspektif gibi kavramlar, Türk Kızılay'ın misyonunu ve vizyonunu şekillendirirken, programların da bu ilkelere dayalı olarak oluşturulmasına zemin hazırlamaktadır. Bu değerler, programların toplumsal etkisini güçlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilir ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsemeye de olanak tanır. İnsanlık ilkesi, programın temelinde yer alarak,

tüm faaliyetlerde bireylerin onuruna, refahına ve insani ihtiyaçlarına öncelik verilmesini sağlar (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

Gönüllülerin sürece katkıları, programın başarısında hayati bir rol oynar; yerel halktan ve göçmen topluluklardan gelen gönüllüler, toplumsal uyumun sağlanmasında köprü vazifesi görürler. Gönüllülük, aynı zamanda bireylerin topluma aktif katılımını destekleyen bir mekanizma sunarak, programların topluluklar tarafından sahiplenilmesine katkıda bulunur. Birliklilik ilkesi, Türk Kızılay'ın tüm faaliyetlerinde olduğu gibi sosyal uyum programlarının da toplumsal birliği teşvik eden bir yapıya sahip olmasını sağlar. Bu ilke, programların toplulukları bir araya getirmeye, birlikte çalışma ve dayanışma ruhunu geliştirmeye odaklanmasını ifade eder. Yerel halk ile göçmen topluluklar arasında köprüler kurularak, farklı kültürel, sosyal ve ekonomik gruplar arasında uyumlu bir etkileşim sağlanması bu ilkenin temel amacıdır. Son olarak, evrensel perspektif ilkesi, Türk Kızılay'ın faaliyetlerini tüm insanlığı kapsayan bir bakış açısıyla yürütmesini ifade eder. Programlar, yalnızca yerel sorunlara değil, küresel çapta insani yardımı ve dayanışmayı hedefler. Evrensel perspektif, programların kapsayıcılığını artırırken, aynı zamanda uluslararası normlara ve standartlara uyumlu bir şekilde faaliyet göstermesini sağlar.

Sivil Toplumun Desteklenmesi: Sivil toplumun desteklenmesi, sosyal uyum programlarının sürdürülebilirliği ve toplumsal etkisinin artırılması açısından son derece önemli bir unsurdur. Bu kapsamda, program yerel düzeyde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarını (STK) destekleyerek, onların hem topluluklar üzerindeki etkilerini artırmalarına hem de devlet politikalarına katkı sunmalarına yardımcı olmayı hedefler. Sivil toplum kuruluşlarının, toplumların ihtiyaçlarını yerinde tespit etme, çözüm önerileri geliştirme ve bunları uygulama kapasiteleri, toplumsal uyum süreçlerinde hayati bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, STK'ların desteklenmesi, yalnızca sosyal uyum programlarının başarısı için değil, aynı zamanda toplumun genel refahı ve toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi için de önemli bir stratejik hamledir. Program, STK'ların devlet politikalarına yapacakları katkıları teşvik ederken, onların kapasitelerini geliştirmelerine yönelik çeşitli destek mekanizmaları sağlar. STK'lar, çoğu zaman yerel toplulukların ihtiyaçlarını en yakından bilen, topluluklarla doğrudan etkileşimde bulunan ve bu ihtiyaçlara yönelik hızlı çözümler üretebilen aktörlerdir.

Sonuç olarak, sosyal uyum programları, sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini geliştirerek, onların toplumsal uyum süreçlerine ve devlet politikalarına katkıda bulunmalarına yardımcı olmayı hedefler. Bu destekler, STK'ların daha etkin ve sürdürülebilir bir şekilde faaliyet göstermelerini sağlarken, onların politika yapım süreçlerinde aktif birer aktör haline gelmelerini mümkün kılar. Böylece, sivil toplumun güçlendirilmesi, toplumsal uyumun kalıcı bir şekilde tesis edilmesine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilir.

Gönüllülük: Türk Kızılay'ın gönüllü katkılarının etkin bir şekilde yönetilmesi, sosyal uyum programlarının başarısı için kritik bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, Türk Kızılay Gönüllü İlişkileri Yönetimi Direktörlüğü tarafından belirlenen gönüllülük politikası, gönüllülerin programların çeşitli aşamalarında rol almasını teşvik ederken, aynı zamanda bu katkıların nasıl yönetileceğine dair net bir çerçeve sunmaktadır. Gönüllülük, yalnızca programın uygulanmasında değil, aynı zamanda toplumun genel dayanıklılığının artırılmasında da önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir.

Türk Kızılay, gönüllülerin belirli bir eğitim programından geçmesini sağlayarak, bireylerin kişisel ve profesyonel gelişimlerine katkıda bulunmayı hedefler. Bu eğitimler, gönüllülere sosyal hizmetler, toplumsal uyum, kültürel etkileşim ve iletişim becerileri gibi alanlarda bilgi ve beceri kazandırır. Böylece, gönüllüler sadece kendi potansiyellerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda Toplum Merkezlerinin geniş kitlelere ulaşmasını ve bu kitlelerle etkili bir etkileşim içinde olmasını sağlarlar. Eğitim programları, gönüllülerin toplumsal sorunları daha iyi anlamalarına, çözüm önerileri geliştirmelerine ve uygulamaya geçirmelerine olanak tanıyarak, kurumsal hedeflere ulaşmada etkin bir rol oynamalarını sağlamaktadır.

Toplum Merkezleri gönüllüleri, merkez içerisinde çeşitli alanlarda aktif olarak görev alırken, aynı zamanda farklı atölye çalışmalarına katılma fırsatı bulurlar. Bu atölyeler, gönüllülerin kendilerini geliştirmeleri için bir platform sunarken, aynı zamanda topluluklarına hizmet sunma konusunda daha yetkin hale gelmelerini de sağlar. Gönüllüler, bu süreçte hem kişisel yeteneklerini geliştirir hem de toplumsal dayanıklılığı artırmaya yönelik hizmetlerde bulunarak, topluluklarına katkıda bulunma fırsatına sahip olurlar. Gönüllülerin katılımı, sadece kendi bireysel gelişimleri açısından değil, aynı zamanda toplumsal yapıların güçlenmesi açısından da kritik bir öneme sahiptir.

Kurumsal düzeyde, gönüllüler, Toplum Merkezi faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak adına önemli bir işlev üstlenirler. Gönüllü katkıları, toplumsal hizmetlerin sürekliliğini ve etkinliğini artırırken, aynı zamanda Türk Kızılay'ın temel ilkelerinin yaygınlaştırılmasına da katkıda bulunmaktadır. Gönüllüler, kurumsal hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik yenilikçi fikirlerle sürece dinamizm katmakta ve programların daha etkili bir biçimde yürütülmesini sağlamaktadır. Bu katkılar, Türk Kızılay'ın toplumsal etkisini artırarak, daha geniş kitlelere ulaşmasına ve toplumsal hizmetlerin etkin bir şekilde sunulmasına yardımcı olur.

Sonuç olarak, Türk Kızılay'ın gönüllü yönetimi politikası, sosyal uyum programlarının başarıya ulaşmasında kritik bir rol oynamaktadır. Gönüllülerin belirli eğitim süreçlerinden geçerek geliştirdikleri bilgi ve beceriler, hem bireysel olarak kendilerini gerçekleştirmelerine olanak tanırken, hem de toplumsal katkı sağlama imkânı sunmaktadır. Bu çerçevede, gönüllüler, topluluklarının ihtiyaçlarına yanıt verebilen ve toplumsal dayanıklılığı artıran önemli aktörler haline gelmektedir. Böylece, Türk Kızılay, gönüllü katılımı ile toplumsal etkisini artırmakta ve sosyal uyum süreçlerine yönelik daha sürdürülebilir çözümler üretebilmektedir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c)

Sosyal Uyum Programı, bu çalışma ilkelerine dayanarak, toplumun dayanıklılığını artırmak ve uyumunu sağlamak için etkili bir çerçeve sunar. Bu çerçeve, katılımcılık, şeffaflık, saygı ve gönüllülük gibi temel değerleri ön planda tutarak toplumların daha sağlam ve bir arada yaşama kültürüne daha fazla katkıda bulunmasını hedefler. Türk Kızılay Toplum Merkezlerin sosyal uyum alanında yapmış olduğu başlıca çalışma alanları;

Sosyal Uyum Kursları ve Atölyeler: Sosyal uyum kursları ve atölyeler, sosyal uyum programları kapsamında gerçekleştirilen önemli etkinliklerdir ve toplumda farklı gruplara yönelik eğitim fırsatları sunmaktadır. Bu etkinlikler, katılımcılara kendi kültürel kimliklerini tanıma ve diğer kültürleri anlama fırsatı tanırken, aynı zamanda kültürel etkileşimi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Toplumsal uyumun sağlanması, yalnızca farklı kültürel gruplar arasında anlayış ve kabul ortamı oluşturmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal bağların güçlendirilmesi açısından da kritik bir öneme sahiptir. Sosyal uyum kurslarının ve atölyelerinin temel amacı, katılımcılara kültürel farkındalık kazandırmaktır. Bu bağlamda, kurslar ve atölyeler, katılımcıların kendi kültürel

miraslarını tanımlarına olanak sağlarken, diğer kültürel kimliklerin özelliklerini de anlamalarına yardımcı olur.

Sosyal uyum kursları ve atölyeleri, toplumsal uyumu artırma amacı doğrultusunda, bireylerin ve grupların sosyal becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Katılımcılar, sosyal etkileşim becerilerini, empati yeteneklerini ve iletişim kabiliyetlerini geliştirirken, aynı zamanda farklı kültürel perspektiflere açılan kapılar aralar. Bu süreç, katılımcıların toplumsal ilişkilerini güçlendirmelerine, farklılıklara saygı duymalarına ve birlikte yaşama kültürünü benimsemelerine yardımcı olur. Ayrıca, bu tür etkinliklerin toplumsal dayanışmayı pekiştirme potansiyeli de göz ardı edilmemelidir. Katılımcılar, farklı kültürel geçmişlerden gelen bireylerle etkileşimde bulunarak, karşılıklı anlayış ve iş birliği geliştirme fırsatına sahip olurlar. Bu bağlamda, sosyal uyum kursları ve atölyeleri, topluluklar arasındaki sosyal bağların güçlendirilmesine katkı sunar ve bu da toplumsal dayanışma ruhunu artırarak, daha kapsayıcı bir toplum yapısının oluşmasına zemin hazırlar.

Kültürel, Sosyal, Sportif Faaliyetler ve Aktiviteler: Kültürel, sosyal ve sportif faaliyetler, bir arada yaşama kültürünün inşasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu tür etkinlikler, bireylerin birbirleriyle etkileşimde bulunmalarına olanak tanıyarak, toplumsal bağların güçlenmesine önemli katkılarda bulunur. Ortak ilgi alanlarına dayanan bu faaliyetler, toplum içinde farklı kültürel ve sosyal grupları bir araya getirirken, aynı zamanda kültürler arası iletişimi teşvik etmekte ve toplumsal ayrışmayı azaltma potansiyeli taşımaktadır. Kültürel faaliyetler, bireylerin kendi kültürel kimliklerini tanıma ve diğer kültürel unsurlarla etkileşimde bulunma fırsatı sunar. Örneğin, konserler, sergiler, tiyatro gösterileri ve festivaller gibi etkinlikler, farklı kültürel miraslara sahip bireylerin bir araya gelerek, kültürel değerlerini paylaşmalarına olanak tanır. Bu tür etkinlikler, katılımcıların birbirlerinin geleneklerini, sanatlarını ve yaşam tarzlarını anlamalarını sağlayarak, kültürel empatiyi artırır. Bu süreç, bireylerin kültürel farklılıkları zenginlik olarak görmelerini teşvik eder ve toplumsal uyumu güçlendiren bir zemin hazırlar.

Sosyal faaliyetler ise toplumsal bağları pekiştirmek açısından önemli bir işlev görür. Ortak ilgi alanlarına dayalı düzenlenen sosyal etkinlikler, bireylerin bir araya gelerek, karşılıklı ilişkiler kurmalarına ve sosyal ağlarını genişletmelerine olanak tanır. Örneğin, gönüllü projeler, toplumsal hizmetler veya ortak amaçlar etrafında şekillenen etkinlikler, katılımcılara ortak bir hedef doğrultusunda çalışma fırsatı sunarken, aynı zamanda

toplumsal dayanışmayı artırır. Bu tür sosyal etkileşimler, farklı gruplar arasında güven ve anlayış geliştirilmesine katkıda bulunur, böylece toplumsal ayrışmayı azaltarak birlikte yaşama kültürünü pekiştirir.

Göçmenlerin Katma Değerlerinin Öne Çıkarılması: Göçmenlerin topluma kattığı değerlerin vurgulanması, toplumsal önyargıların azaltılması ve göçmenlerin entegrasyon süreçlerinin kolaylaştırılması açısından önemli bir strateji olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, sosyal uyum programları, göçmenlerin kültürel çeşitliliğe olan katkılarını öne çıkaran çeşitli etkinlikler ve projeler düzenleyerek, toplumdaki genel algının olumlu yönde değişimini hedeflemektedir. Göçmenlerin kültürel, sosyal ve ekonomik potansiyellerinin farkındalığı artırılarak, toplumsal yapı içindeki yerleri güçlendirilmektedir. Program kapsamında düzenlenen etkinlikler, göçmenlerin sahip olduğu çeşitli becerileri ve kültürel mirasları tanıtmayı amaçlarken, aynı zamanda bu bireylerin toplumsal katılımlarını teşvik eder. Örneğin, kültürel festival ve sergiler gibi organizasyonlar, göçmenlerin kendi kültürel değerlerini paylaşmalarına olanak tanırken, aynı zamanda toplumun diğer kesimleriyle etkileşimde bulunmalarını sağlar. Bu tür etkinlikler, göçmenlerin sunduğu kültürel çeşitliliği zenginlik olarak görme perspektifinin geliştirilmesine yardımcı olur. Böylece, toplumda mevcut olan önyargılar ve yanlış anlamalar azalır; göçmenler, toplumsal entegrasyona daha kolay bir şekilde dahil olurlar.

Sosyal Uyum Paydaş Toplantıları, programın sürdürülebilirliğini sağlamak ve yerel dinamikleri göz önünde bulundurarak, daha kapsayıcı politikalar geliştirmek adına kritik bir platform sunmaktadır. Bu toplantılarda geliştirilen stratejiler, toplumun ihtiyaçlarıyla uyumlu olacak şekilde şekillendirilerek, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu kolaylaştıracak önlemleri içermektedir. Dolayısıyla, bu süreç, göçmenlerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine ve topluma aktif katılımlarını sağlamalarına olanak tanır. Sonuç olarak, göçmenlerin katma değerlerinin öne çıkarılması ve sosyal uyum paydaş toplantıları, sosyal uyum programlarının temel taşlarını oluşturmaktadır. Bu süreçler, göçmenlerin toplumsal algılarını iyileştirerek, önyargıların azaltılmasına ve entegrasyonlarının kolaylaştırılmasına önemli katkılarda bulunur. Aynı zamanda, toplumun farklı kesimlerini bir araya getirerek, ortak bir vizyon etrafında birleşmelerini sağlayarak, sosyal dayanışmayı güçlendirir. Bu tür yaklaşımlar, daha kapsayıcı ve dayanıklı bir toplumsal yapı oluşturma hedefine ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c).

2.2.6.2. Multikulturelles Forum e.V.

Almanya, tarihsel olarak farklı kültürlerden gelen göçmenlere ev sahipliği yapmış bir ülkedir. Ancak, son yıllarda artan sığınmacıların sayısı, göçmenlerin entegrasyonu ve sosyal uyum süreçlerini karmaşık hale getirmiştir. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşları, devletin politikalarına destek sağlayarak ve toplumun çeşitli kesimleri arasında köprü oluşturarak önemli bir rol oynamaktadır. Göçmenlere destek sağlayan sivil toplum kuruluşları, sosyal entegrasyonu teşvik ederken aynı zamanda toplumun genel bilinç düzeyini de artırmaktadır. Bu kuruluşlar, göçmenler arasında dil becerilerini geliştirmeye, meslek edinmeye yönelik fırsatlar yaratmaya ve toplumları arasındaki kültürel anlayışı artırmaya odaklanarak pozitif bir etki yaratmaktadır (Löffler, 2010; Brücker, 2016). Almanya'da göç alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları, göçmenlerin karşılaştığı zorluklara çözüm bulma ve toplumsal entegrasyonu destekleme konusunda önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu kuruluşlar, devlet politikalarını tamamlama ve göçmenlerin yaşamlarını iyileştirme amacıyla çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedirler.

Göç, çağdaş dünyada önemli bir sosyal, ekonomik ve politik olgu olarak kabul edilmektedir. Özellikle son yıllarda, Almanya gibi Avrupa ülkeleri, artan göçmen nüfusuyla başa çıkmak ve göçmenlerin entegrasyonunu teşvik etmek için çeşitli politika ve programlar geliştirmiştir. Almanya, uzun bir göç tarihine sahip olan ve geçmişte değişen göç dalgalarına maruz kalan bir ülkedir. 20. yüzyılın ortalarından itibaren, Almanya, işgücü göçmenleri, sığınmacılar ve aile birleşimine dayalı göç gibi çeşitli göçmen gruplarıyla karşılaşmıştır (Martin, 2002, ss. 8-10; Sola, 2018, ss. 20-22; Vahsen, 2000, ss. 9-14) Ancak, bu göç dalgaları, zaman zaman entegrasyon sorunlarına ve toplumsal gerilimlere neden olmuştur. Almanya'nın göç politikaları ve entegrasyon çabaları, 21. yüzyılın başlarında daha sistematik bir şekilde ele alınmıştır. Özellikle 2000'lerin başından itibaren, Almanya, göçmenlerin dil eğitimi, mesleki eğitim, işgücü piyasasına erişim ve vatandaşlık kazanımı gibi alanlarda entegrasyonlarını desteklemek için çeşitli önlemler almıştır. Bu önlemler arasında, Almanca dil kurslarına erişimi genişletme, mesleki eğitim ve eğitim programlarına katılımı teşvik etme, işgücü piyasasında eşit fırsatlar sağlama ve vatandaşlık sürecini kolaylaştırma gibi politika önlemleri bulunmaktadır. Ancak, Almanya'nın göç politikaları ve entegrasyon çabalarıyla ilgili bazı eleştiriler ve zorluklar da bulunmaktadır. Özellikle, dil ve mesleki eğitim programlarına erişimdeki kısıtlamalar, göçmenler arasındaki eşitsizlikler, işgücü

piyasasında ayrımcılık ve toplumsal ayrımcılık gibi konular, Almanya'nın entegrasyon çabalarını etkileyebilmektedir (Martin, 2002, ss. 8-10; Sola, 2018, ss. 20-23; Radtke, 2003, ss. 60-65; Han-Broich, 2012, ss. 75-77).

Bugün, Almanya'nın göç kanunları, yasa dışı göçü önleme, yasal göçü teşvik etme ve entegrasyonu destekleme odaklı olduğu görülmektedir. Almanya'da yaşayan yabancılar, farklı göç statülerine sahip olabilirler; bunlar arasında işçi göçmenler, aile birleşimi yoluyla gelenler, sığınmacılar ve uluslararası koruma statüsüne sahip olanlar bulunur. Almanya'nın göç kanunları, yasa dışı göçmenlerin ülkeden çıkarılmasını kolaylaştırmak için de çeşitli tedbirler içermektedir. Bununla birlikte, yasa dışı göçmenlerin insani koşullarda yaşamalarını ve haklarını korumayı da amaçlamaktadır (Joppke, 1996, ss. 450-455; Frank, 2000, ss. 214-216; Treichler, 2014, ss.205-212).

Almanya göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini sağlıklı yürütebilmeleri adına yüklü miktarlardaki fonları ilgili kuruluşlara aktarmaktadır. Göçmenlerin bir an önce Alman toplumuna entegre olabilmeleri adına çalışmalarını sürdürmektedir. Ancak yapmış olduğu bazı politikalar çerçevesinde de göçmenlerin asimile olmalarını yönelik çalışmalar yaptığı görülmektedir (Joppke, 1996, ss. 450-454; Korntheuer ve Anderson, 2014, ss. 320-327).

Günümüzde, Almanya, göçmen nüfusuyla daha çeşitli bir topluma sahiptir ve göçmenlerin entegrasyonu ve toplumsal uyumu, ulusal gündemin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Almanya'nın göç ve entegrasyon politikaları, genellikle olumlu sonuçlar vermiş olsa da hala bazı zorluklarla karşı karşıyadır. Özellikle dil eğitimi, mesleki eğitim, işgücü piyasasına erişim ve toplumsal kabul gibi alanlarda eşitsizlikler ve zorluklar devam etmektedir. Almanya'nın göç kanunları, ülkenin göç tarihine, demografik yapısına ve ekonomik ihtiyaçlarına uygun olarak şekillenmiştir. Gelecekte, Almanya'nın göç politikalarının, entegrasyonu destekleyen ve göçmenlerin haklarını koruyan bir perspektiften ele alınması gerekmektedir (Hemmer, 2017, ss. 10-25; Maischatz, 2010, ss.31-40). Ancak, bu hedeflere ulaşmak için, politika yapıcılarının, toplumun diğer paydaşlarının ve göçmen topluluklarının birlikte çalışması ve iş birliği yapılması elzemdir.

Almanya, göçmenlerin topluma entegrasyonunu sağlamak amacıyla sosyal uyum politikalarını sürekli olarak geliştirmekte ve çeşitli destek programları sunmaktadır (Benderl, 2016, ss. 14-16). Bu politikalar, göçmenlerin Almanya toplumuna entegre

olmalarını teşvik etmek amacıyla zaman içinde değişebilir ve güncellenebilir. Almanya’da ikamet eden göçmenlere yönelik programlar genellikle dil öğrenimi, eğitim, iş piyasasına entegrasyon, sosyal hizmetler ve kültürel uyum gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Bu süreçte sivil toplum kuruluşları, göçmenlere çeşitli başlıklarda ücretsiz hizmetler sunarak önemli bir rol oynamaktadır.

Almanca Eğitimi: Almanya, göçmenlere Almanca öğrenmeleri için destek sağlar. Dil becerilerini artırmak, iş bulma şanslarını ve topluma entegrasyonlarını iyileştirmelerine yönelik faaliyetlerini daha çok sivil toplum kuruluşları üzerinden gerçekleştirir. Almanya’da faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları, göçmenlere yönelik en temel hizmetlerden biri olarak dil öğrenimi ve eğitim programları sunmaktadır. Dil kursları, göçmenlerin günlük hayatlarını sürdürebilmeleri, iş bulabilmeleri ve topluma entegre olabilmeleri için hayati önem taşımaktadır.

Eğitim ve İstihdam Desteği: Göçmenlere mesleki eğitim ve istihdam konusunda destek sağlanır. Bu, göçmenlerin iş piyasasına daha kolay entegre olmalarına yardımcı olmaktadır. Göçmenlerin iş piyasasına entegrasyonu, Almanya’nın sosyal uyum politikalarının bir diğer önemli ayağını oluşturmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, mesleki eğitim kursları, iş bulma danışmanlığı ve staj programları gibi hizmetlerle göçmenlerin Almanya iş piyasasına entegrasyonunu desteklemektedir.

Yerel Toplum ve Kültürel Etkileşim: Almanya, göçmenlerin yerel topluma entegrasyonunu artırmak ve kültürel etkileşimi teşvik etmek amacıyla çeşitli programlar düzenler. Bu, sosyal uyumu desteklemeye yöneliktir. Buna yönelik faaliyetlerini sivil toplum kuruluşların yapılmasını önemser ve destekler. Göçmenlerin Almanya toplumuna uyum sağlamaları ve aktif birer birey olarak toplumsal hayata katılmaları amacıyla kültürel uyum programları da düzenlenmektedir.

Hukuki Destek ve Sosyal Hizmetler Bilgilendirmesi: Göçmenlere hukuki destek sağlanır ve hakları konusunda bilgilendirilirler. Sivil toplum kuruluşları, göçmenlere yönelik sosyal hizmetler alanında da geniş bir yelpazede destek sunmaktadır. Psikolojik danışmanlık, hukuki danışmanlık, sağlık hizmetlerine erişim ve barınma desteği gibi hizmetler, göçmenlerin karşılaştıkları sosyal ve ekonomik zorlukları aşmalarına yardımcı olmaktadır.

Uyum Kursları: Almanya, göçmenlere yönelik resmi uyum kursları düzenler. Bu kurslar, Alman toplumuna entegrasyon sürecini kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. Sivil toplum kuruluşların da uyum kurslarına aktif olarak rol almasını ister ve destekler

Diversity Management (Çeşitlilik Yönetimi): Şirketler ve kamu kurumları, çeşitliliği teşvik eden politikalar ve uygulamalar geliştirmeye teşvik edilir. Bu politikaların etkisi, uygulama şekli ve başarı düzeyi zaman içinde değişebilir. Almanya, sosyal uyum konusundaki politikalarını sürekli olarak gözden geçirir ve iyileştirme çabalarını sürdürmektedir (Märker ve Wilkens, 2014, ss. 197-199; Nick, 2010, ss. 23-25; Treichler, 2014, ss. 205-207). Almanya’da göç alanında faaliyet gösteren yüzlerce sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Bu kuruluşlar arasında yer alan Multikulturelles Forum, uzun yıllardır göçmenlerle ilgili çalışmalar yürüten önemli bir aktördür.

Bu bölümde, Multikulturelles Forumun Almanya’da göçmenlere yönelik gerçekleştirdiği sosyal uyum faaliyetlerinin yanı sıra, diğer alanlarda da yürüttüğü çalışmalara odaklanılacaktır. Göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu desteklemeyi amaçlayan bu forumun, farklı alanlarda sunduğu katkılar da ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

Multikulturelles Forum, Almanya’ya zorunlu veya gönüllü sebeplerden dolayı göç etmiş göçmenlere destek ve yardım amacıyla kurulmuştur. Dernek 1985 yılında kurulmuş olup, Almanya’nın farklı bölgelerinde aktif olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Kuruluş aşamasında ve gelecekte dönemde isim değişikliği yapmış olan dernek, "Türk-Alman Aile-Kültür Derneği Lünen ve Çevresi (TDFKV) kurulum kararını almıştır. Derneğin amacı; göçmenler ve Almanlar arasındaki çocuk ve gençlik çalışmalarını daha iyi bir anlayışa dönüştürmek ve her iki taraf arasında önyargıları azaltmaktır. Derneğin başkanı Kenan Küçük, derneğin kuruluşundan beri aktif olarak yönetimde yer almaktadır. Lünen, Hamm, Dortmund, Düsseldorf, Bergkamen ve Köln şehirlerinde göçmenlere yönelik hizmetlerini sürdürmektedir. Multikulturelles Forum göçmenlere yönelik kurumlarında; danışma, yönlendirme, eğitim-öğretim hizmetleri, kültürlerarası diyalog, sosyal uyum, koruma, demokrasi, eşit fırsatlar ve katılım imkanları üzerinde yoğunlaşmıştır. Multikulturelles Forum Almanya’nın farklı bölgelerinde yaşayan herkese yönelik geniş kapsamlı bir kurs programları sunmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024a).

Dernek, "çeşitlilik sayesinde güçlü" sloganı altında, kültürel farklılıkları zenginlik olarak görmekte, çalışmalarında da bu farklılıkları vurgulamakta ve yaşanır hale kılmaktadır. Yoğun bir çalışma yürüten dernek, göçmenlerin kişisel yeteneklerini geliştirmeye yönelik

teşviklerde bulunmakla birlikte, göçmenlerin kendi kimliklerini güçlendirmelerine eşlik ediyor ve kendi geleceklerini belirlemelerine yardımcı olmaktadır. Almanya’da ikamet eden göçmenlerin kendi haklarını savunmalarını desteklemektedir. Bu kişilere yönelik hukuki danışmanlık vermekle birlikte, resmi işlemlerinin takibi ve resmi kurumlarda yapılması gerekenlerle ilgili ücretsiz bir şekilde hizmet vermektedir (Multikulturelles Forum, 2024a).

Almanya'da farklı kökenlere, kültürlere ve uluslara sahip insanlar arasındaki anlayışı ve iş birliğini teşvik eden dernek, çalışmalarında yapmış olduğu hedeflere yönelik olarak, yerel halk ile göçmenlerin bir arada daha iyi bir yaşamı amaçlayan faaliyetler yürütmektedir. Bu kapsamda; derneğin çalışmalarında genellikle "Entegrasyon Çalışması" kategorisine dahil edilmektedir. Dernek, özellikle kültürel çeşitliliğin bir toplumun gerçekliği ve potansiyeli olarak görmekte ve bu farklılıkları nedeniyle de herhangi bir tek kültürden daha başarılı ve geleceğe daha uygun bir toplum olabileceğini savunmaktadır. Bu nedenle ki dernek; "güçlendirme" terimini tercih etmekte olup, faaliyetlerini bu kapsamda yürütmektedir (Multikulturelles Forum, 2024a). Toplumla çalışma prensipleri arasında yer alan planlı değişim, bağlantı kurma, ön değerlendirme, müdahale ve son değerlendirme aşamaları dikkate alınması gereken başlıklardır (Burghardt, 2011, ss. 20-22; Healy, 2012, ss. 14-15; Tice ve diğ., 2020, ss. 24-25).

Multikulturelles Forum Derneğinin misyon ve vizyonu;

Multikulturelles Forum Derneği kendilerini; girişimci, dinamik ve bağımsız bir kuruluş olarak tanıtmaktadır. Eşitlik, ayrımcılığa karşı, demokrasi ve özgürlük için mücadele eden çok kültürlü bir organizasyona sahip olduklarını ve derneğin yalnızca kamusal amaçları benimsemekte olup, politik ve dini bağımsızlığı savunduklarını dile getirmektedir.

Dernek, çeşitliliği toplumsal birlikteliğin doğal temeli ve kurumun kritik bir itici güç olarak görmektedir. Çeşitli uzmanlık alanlarında sosyal, teknik ve kültürlerarası becerilere sahip olan heterojen ekibi ile geniş bir yelpazede deneyime sahip olduklarını dile getirmektedir. Kültürel çeşitliliği kendi çalışmalarında görünür ve yaşanabilir kılmaya önem vermektedir. Multikulturelles Forum derneği kurulduğu günden beri göçmenlerin mesleki, sosyal ve siyasi bakımdan desteklenmesi ve teşvik edilmesinde aktif rol almaktadır. Göçmenlerin kaynaklarını tanımak ve görünür kılmak için projeler yürütmekte ve onları yaşam boyu öğrenmeye teşvik etmektedir. Kurum, fırsat eşitliği ve

güçlendirmeye, yani toplumsal süreçlere eşit katılımı hedefliyor ve göçmenlerin siyasi alanda daha fazla etki kazanması için çaba göstermektedir. Toplumu kültürlerarası anlamda daha fazla açmak, uluslararası iş birliğini ilerletmek ve göçmenlerin faaliyetleri ve organizasyonlarını daha iyi konuma getirebilmek adına yoğun bir hizmet modeli sunmaktadır. Farklı kökenlerden insanların daha iyi bir şekilde bir arada yaşaması ve etkileşimde bulunması amacıyla yerli halk ve göçmenlerin birlikte yaşamalarını ve çalışmalarını teşvik etmektedir (Wiessman, 2011).

Kurum; toplumun, siyasi ve ekonomik alanlarda tüm nüfus gruplarının uygun şekilde temsil edilmesini ön planda tutmaktadır. Her bir bireyin, hizmetlere, tasarım alanlarına ve karar süreçlerine eşit erişim hakkına sahip olmasını amaçlamaktadır. Katılım, ortaklık ve karşılıklı iletişime büyük önem vermektedir. Herkes için eğitim ve meslek perspektiflerini mümkün kılmayı ve ömür boyu öğrenmeye teşvik etmektedir.

Her türlü ayrımcılığa, köken, yaş, cinsiyet, kimlik, din, dünya görüşü veya fiziksel ile zihinsel yetenek temelinde karşı durmaktadır. Derneğin her türlü etkinlik, çalışma veya toplantılarında, ırkçılık, antisemitizm ve diğer grup tabanlı düşmanlık biçimlerinin önlenmesine ve mücadelesine katkıda bulunmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024b).

Kurum çalışmaların temelini, demokrasi ve insan haklarının korunması ve geliştirilmesine dayandırmaktadır. Her iki prensibin de sürekli olarak aktif bir şekilde yenilenip gerçekleştirilmesi gerektiği bilincinin olması gerektiğini savunmaktadır. Göçmenlerin, sığınmacıların ve onların ardılı kuşakların talepleri için bir ses olmayı amaçlıyor ve derneğin uzmanlık alanlarını politik ve bürokratik karar süreçlerine katkıda bulundurmaktadır (Wiesmann, 2011, s. 246).

2.2.6.2.1. Multikulturelles Forumun sosyal uyum alanında yaptığı çalışmalar

Multikulturelles Forum, çeşitli kültürlerden gelen insanları bir araya getirerek sosyal uyumu güçlendirmeye yönelik önemli bir rol oynamaktadır. Kültürlerarası eğitim, dil kursları, sosyal projeler, tartışma forumları, danışmanlık hizmetleri, istihdama yönlendirme ve kültür etkinlikleri gibi çalışmalar, toplum içindeki farklı kültürler arasında anlayışı artırmayı ve hoşgörüyü teşvik etmeyi amaçlar (Nies ve arkadaşları, 2015, ss. 11-14). Bu tür platformlar, birbirinden farklı kültürlerin zenginliğini kutlayarak toplumları daha birleştirici ve uyumlu hale getirme çabasında önemli bir rol oynamaktadır. Derneğin yapmış olduğu başlıca hizmetlerin özellikleri aşağıda yer

almaktadır (Die Interessengemeinschaft sozialgewerblicher Beschäftigungsinitiativen, 2024).

Eğitim Projeleri: Multikulturelles Forum derneğinin temel ve öncelikli faaliyet alanlarından birini oluşturmaktadır. Dernek, bu projeler aracılığıyla özellikle dezavantajlı gruplara yönelik destek sağlamayı ve bu grupların bilgiye erişimini artırmayı hedeflemektedir. Eğitimin, bireylerin topluma entegrasyon sürecindeki kritik rolü göz önünde bulundurulduğunda, Multikulturelles Forumun eğitim odaklı projeleri, göçmenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayata katılımlarını destekleyen önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu projeler kapsamında, göçmenlerin öncelikli ihtiyaçlarından biri olan dil öğrenimi, derneğin eğitim faaliyetlerinde merkezi bir konuma sahiptir. Almanca dil kursları, göçmenlerin iş gücü piyasasına girmeleri, sosyal çevre oluşturmaları ve toplumsal hayata aktif katılım sağlamaları açısından büyük bir önem taşımaktadır. Dil, yalnızca iletişim aracı olmanın ötesinde, bireylerin toplumsal aidiyet hislerini güçlendiren ve kültürel etkileşim süreçlerini kolaylaştıran temel bir unsurdur. Bu nedenle, derneğin dil eğitimi projeleri, göçmenlerin toplumsal entegrasyonlarına yönelik sürdürülebilir bir temel oluşturmaktadır.

Sosyal Yardım Projeleri: Multikulturelles Forum derneği, sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde yürüttüğü sosyal yardım projeleri ile toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik önemli hizmetler sunmaktadır. Dernek, ihtiyaç sahibi bireylerin temel gereksinimlerini karşılamaya, sağlık hizmetlerine erişimlerini sağlamaya ve barınma konusundaki zorluklarını hafifletmeye yönelik kapsamlı projeler geliştirerek, bu alandaki sosyal dayanışma faaliyetlerini güçlendirmektedir. Sosyal yardımlar, derneğin toplumsal sorumluluk bilinciyle şekillendirdiği faaliyetlerinin merkezinde yer almakta ve bireylerin temel yaşam standartlarına erişimlerini güvence altına alma hedefi taşımaktadır (Multikulturelles Forum, 2024a).

Sosyal yardım projeleri, aynı zamanda sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntı yaşayan bireylere yönelik destekleri de içermektedir. Göçmenler ve maddi olanakları kısıtlı bireyler, sıklıkla sağlık hizmetlerine erişim konusunda engellerle karşılaşmakta, bu da onların yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Multikulturelles Forum, bu tür bireylere sağlık hizmetleri konusunda rehberlik sağlamakta, çeşitli sağlık kuruluşlarıyla iş birliği yaparak gerekli sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmaktadır.

Göçmenler, mülteciler ve düşük gelirli bireyler, genellikle barınma sorunlarıyla karşı karşıya kalmakta; güvenli, sağlıklı ve uygun fiyatlı konutlara erişimde zorluklar yaşamaktadır. Multikulturelles Forum, bu konuda çeşitli destekler sunarak bireylerin barınma ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmaktadır. Dernek, yerel yönetimler ve sosyal konut sağlayıcıları ile iş birliği yaparak, barınma konusunda zorluk çeken bireylerin geçici veya kalıcı çözümlere ulaşmalarını sağlamaktadır. Bu tür destekler, bireylerin barınma güvencesi elde etmeleriyle birlikte sosyal hayata daha güçlü bir şekilde katılmalarını kolaylaştırmaktadır.

Ayrıca, derneğin sosyal yardım projeleri, yalnızca maddi yardımlarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda danışmanlık ve rehberlik hizmetlerini de kapsamaktadır. Bireylerin sosyal hakları konusunda bilgilendirilmesi, yasal süreçlerde karşılaştıkları sorunlarda desteklenmesi ve ihtiyaç duydukları sosyal hizmetlere yönlendirilmesi, bu projelerin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Multikulturelles Forum, bireylerin toplumsal sistemde daha iyi konumlanmaları için gerekli bilgilere ve hizmetlere ulaşmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Multikulturelles Forumun sosyal yardım projeleri, toplumsal dayanışmayı güçlendiren ve dezavantajlı bireylerin yaşam koşullarını iyileştiren bir misyonla hareket etmektedir. Derneğin sosyal yardıma yönelik faaliyetleri, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamakta, aynı zamanda onların sağlık, barınma ve sosyal haklar gibi kritik alanlardaki sorunlarını çözmeye yönelik kapsamlı bir destek mekanizması sunmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024a). Bu projeler, özellikle göçmenler ve ekonomik zorluklar yaşayan bireyler için hayati öneme sahip olup, onların topluma daha sağlıklı bir şekilde entegre olmalarına katkı sağlamaktadır. Multikulturelles Forum, bu alandaki çalışmalarını, toplumsal dayanışmayı teşvik eden, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir sosyal sorumluluk yaklaşımı çerçevesinde sürdürmektedir.

Toplum Bilinci ve Kampanyalar: Multikulturelles Forum derneği, toplumsal bilinci artırmaya yönelik etkinlikler ve bilinçlendirme kampanyaları düzenleyerek, toplumun çeşitli konularda daha bilinçli ve duyarlı bir yapıya kavuşmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu tür etkinlikler ve kampanyalar, yalnızca bilgilendirme odaklı değil, aynı zamanda toplumsal farkındalık yaratmayı ve bireylerin bu konularda aktif katılımını teşvik etmeyi hedefleyen geniş kapsamlı çalışmalardır. Dernek, toplumun en temel sorunlarına dikkat çekerek, bireylerin bu sorunlara karşı duyarlılığını artırmak ve çözüm süreçlerine dahil olmalarını sağlamak amacıyla çok boyutlu bir bilinçlendirme stratejisi

izlemektedir. Derneğin düzenlediği kampanyalar ve etkinlikler, insan hakları, çevre koruma, ayrımcılıkla mücadele, toplumsal eşitlik ve diğer önemli sosyal konular etrafında şekillenmektedir. İnsan haklarına ilişkin faaliyetler, bireylerin temel hak ve özgürlüklerine dair bilincini artırmak ve bu hakların korunmasına yönelik toplumsal bir duyarlılık geliştirmek amacı taşımaktadır. Göçmenler ve mülteciler gibi dezavantajlı gruplar, sıklıkla insan hakları ihlalleri ile karşı karşıya kalmakta, bu da onların topluma tam anlamıyla entegre olmalarını engellemektedir. Multikulturelles Forum, bu noktada insan hakları ihlallerine karşı bilinç oluşturarak, bireylerin haklarını savunmalarına ve toplumsal adaletin tesisine katkı sunmaktadır. Çevre koruma konusundaki farkındalık kampanyaları da derneğin önemli etkinlikleri arasında yer almaktadır. İklim değişikliği, sürdürülebilirlik, geri dönüşüm ve doğal kaynakların korunması gibi konular, çağımızın en acil sorunlarından biri haline gelmiş durumdadır. Multikulturelles Forum, bu sorunlara yönelik farkındalık artırıcı etkinlikler düzenleyerek, bireylerin çevre bilincini geliştirmeyi ve ekolojik dengeye duyarlı bir yaşam tarzı benimsemelerini teşvik etmektedir. Dernek, çevre bilinci oluştururken, bu konudaki eğitim programları, atölye çalışmaları ve seminerler aracılığıyla toplumun farklı kesimlerine ulaşmayı hedeflemekte; özellikle gençlerin ve çocukların çevre bilinciyle yetişmelerine katkı sağlamaktadır. Bu tür kampanyalar, çevresel sürdürülebilirliği sağlamak ve bireylerin günlük yaşamlarındaki tüketim alışkanlıklarını değiştirmek adına önemli adımlar sunmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024c).

Multikulturelles Forum, ayrımcılıkla mücadele etmeyi ve toplumsal eşitliği teşvik etmeyi amaçlayan etkinlikler düzenleyerek, toplumda eşit haklar ve fırsatlar konusunda bir bilinç oluşturmaya hedeflemektedir. Bu etkinlikler aracılığıyla, bireylerin ayrımcılıkla karşılaştıkları durumları tanımlamaları, haklarını savunmaları ve eşitlik mücadelesine aktif olarak katılmaları teşvik edilmektedir. Dernek, bu çerçevede, toplumsal önyargıları kırmaya yönelik seminerler, atölyeler ve kampanyalar düzenleyerek, bireylerin daha hoşgörülü ve kapsayıcı bir toplum inşa etmelerine yardımcı olmaktadır. Multikulturelles Forum, bu kampanyalar kapsamında yerel topluluklar, sivil toplum kuruluşları ve resmî kurumlarla iş birliği yaparak, toplumsal bilinci daha geniş kitlelere yaymayı amaçlamaktadır. Yerel düzeyde yürütülen kampanyalar, toplumun farklı kesimlerini bir araya getirerek, ortak sorunlara yönelik çözüm yolları aramayı ve dayanışma içinde hareket etmeyi teşvik etmektedir. Dernek, bu iş birlikleri sayesinde, toplumun çeşitli

kesimlerinde yankı uyandıran etkinlikler düzenlemekte ve bireyleri toplumsal sorunlara karşı daha sorumlu bir tutum almaya yönlendirmektedir.

Toplum bilincini artırmaya yönelik kampanyalar, aynı zamanda medyanın ve dijital platformların etkin bir şekilde kullanılmasını da içermektedir. Sosyal medya kampanyaları, geniş kitlelere ulaşmak ve toplumsal bilinci daha hızlı yaymak açısından önemli bir araçtır. Multikulturelles Forum, dijital medya aracılığıyla gerçekleştirdiği kampanyalar ile toplumun farklı kesimlerine hitap etmeyi başarmakta ve bireylerin bu konularda daha fazla bilgi edinmesini sağlamaktadır. Özellikle gençler arasında yaygın olan sosyal medya platformları, farkındalığın artırılmasında etkili bir yöntem olarak kullanılmakta ve toplumsal sorunlara yönelik bilinçlendirme çalışmaları bu mecralar üzerinden yürütülmektedir (Multikulturelles Forum, 2024b).

Danışmanlık hizmetleri: Multikulturelles Forum derneği, göçmenlere yönelik sunduğu danışmanlık hizmetleri ile bireylerin yaşamlarının çeşitli alanlarında karşılaştıkları zorlukları aşmalarına ve topluma etkin bir şekilde entegre olmalarına destek sağlamaktadır. Bu kapsamda, iş arama, eğitim, mesleki tanıma, dil öğrenme, entegrasyon ve sosyal konular gibi çok çeşitli alanlarda danışmanlık hizmetleri sunulmaktadır. Dernek, göçmenlerin yaşadıkları deneyimler ve karşılaştıkları engeller doğrultusunda ihtiyaçlarını belirleyerek, bireysel destek programları geliştirmekte ve bu sayede göçmenlerin sosyal, ekonomik ve kültürel hayata daha güçlü bir şekilde katılım sağlamalarını amaçlamaktadır. Danışmanlık hizmetleri, göç veya kaçış geçmişine sahip olsun ya da olmasın, danışma talebinde bulunan tüm göçmenlere açıktır. Bu hizmetler, bireylerin kendi yaşamlarında aktif bir rol üstlenmelerini teşvik eden bir yaklaşımı temel almakta, bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerine olanak tanımaktadır. Dernek, sunduğu bu hizmetlerde, göçmenlerin karşı karşıya oldukları sorunlara odaklanmanın ötesinde, onların sahip oldukları yetenek ve güçlü yönleri açığa çıkarmayı ve bu yetenekleri toplumsal uyum süreçlerinde kullanmalarını hedeflemektedir. Bu nedenle, danışmanlık hizmetlerinin temel bileşeni olarak kaynak odaklı ve güçlendirici bir yaklaşım benimsenmektedir (Multikulturelles Forum, 2024c).

Bu yaklaşım, göçmenlerin kendi potansiyellerini tanımlarını ve bu potansiyeli kullanarak toplumsal hayatta daha etkili bir şekilde yer almalarını sağlamayı hedeflemektedir. Multikulturelles Forum, bu doğrultuda, göçmenlerin yalnızca entegrasyon süreçlerine dahil olmalarını değil, aynı zamanda bu süreçlerde etkin bir rol

üstlenmelerini desteklemektedir. Bu bağlamda, danışmanlık hizmetleri, bireylerin kendi kararlarını verebilmelerine, sorunlarına çözümler üretebilmelerine ve toplumsal katılım süreçlerine etkin bir şekilde dahil olmalarına yönelik olarak yapılandırılmaktadır. Güçlendirme yaklaşımı, aynı zamanda bireylerin toplumsal hayatta karşılaştıkları ayrımcılıkla mücadele etmelerini ve kendi haklarını savunmalarını da teşvik etmektedir (Multikulturelles Forum, 2024c).

Danışmanlık hizmetleri, göçmenlerin ihtiyaçlarına ve güçlü yönlerine odaklanarak, onların bireysel ve toplumsal düzeyde kendilerini gerçekleştirmelerine katkı sağlamaktadır. Multikulturelles Forum, danışmanlık sürecinde, bireylerin ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçlara uygun çözümler sunmak için bireyselleştirilmiş bir yaklaşım benimsemektedir. Göçmenlerin eğitim seviyeleri, mesleki deneyimleri, kültürel geçmişleri ve kişisel hedefleri dikkate alınarak geliştirilen bu hizmetler, onların toplumsal hayatta daha iyi bir konum elde etmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle mesleki tanıma ve iş bulma süreçlerinde sunulan danışmanlık hizmetleri, göçmenlerin Almanya'daki iş gücü piyasasına entegrasyonlarını hızlandırmakta ve bu sayede bireylerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına katkı sağlamaktadır (Multikulturelles Forum, 2024b).

Multikulturelles Forumun danışmanlık hizmetleri, yalnızca bireysel gelişim süreçlerini desteklemekle kalmamakta, aynı zamanda demokrasi, saygı ve insanlık onuruna dayalı bir toplumsal yapı oluşturmayı da hedeflemektedir. Bu bağlamda, derneğin sunduğu hizmetler, bireylerin toplumsal hayatta deneyimledikleri hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlamaya yönelik bir bilinç oluşturmakta, demokrasi kültürünün güçlenmesine katkı sunmaktadır. Saygı ve insanlık onuru gibi evrensel değerler çerçevesinde yapılandırılan bu hizmetler, göçmenlerin toplumsal sistem içinde kendilerini eşit ve değerli birer birey olarak hissetmelerini sağlamaktadır. Multikulturelles Forumun sunduğu danışmanlık hizmetleri, göçmenlerin toplumsal hayata katılım süreçlerini kolaylaştıran, onların ihtiyaçlarını ve güçlü yönlerini merkeze alan ve bireylerin toplumsal sistemde daha iyi bir konuma gelmelerini sağlayan kapsamlı bir destek yapısını içermektedir. Kaynak odaklı ve güçlendirici yaklaşımlar, bu hizmetlerin temelinde yer almakta ve göçmenlerin kendi potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirmelerini amaçlamaktadır (Multikulturelles Forum, 2024c). Demokrasi, saygı ve insanlık onuruna dayalı bir yaklaşım benimseyen bu danışmanlık hizmetleri,

göçmenlerin sadece topluma entegre olmalarına değil, aynı zamanda toplumsal hayatta etkin ve katılımcı bireyler haline gelmelerine de katkı sunmaktadır.

Mesleki Nitelendirme ve İş Koçluğu: Multikulturelles Forum derneğinin mesleki nitelendirme ve iş koçluğu hizmetleri, çok kültürlü toplumlarda bireylerin iş gücü piyasasına entegrasyonunu hızlandıran ve onların mesleki gelişimlerini destekleyen kritik adımlardan birini oluşturmaktadır. Özellikle göçmenler, mülteciler ve yerel iş gücü piyasasına yeni katılan bireyler için mesleki nitelikleri geliştirme ve iş arama becerilerini artırma süreçleri, onların ekonomik ve sosyal hayata daha etkin bir şekilde katılmalarına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, mesleki nitelendirme programları ve iş koçluğu hizmetleri, bireylerin iş piyasasında rekabet edebilmelerini ve uzun vadeli kariyer hedeflerine ulaşmalarını destekleyen çok yönlü bir çerçeve sunmaktadır. Mesleki nitelendirme programları, iş dünyasının gereksinimleri doğrultusunda tasarlanmış eğitim modüllerinden oluşmakta ve iş arayan bireylerin sektörel ihtiyaçlara uygun bilgi ve beceriler edinmelerine odaklanmaktadır. Bu programlar, iş gücü piyasasının dinamiklerine uygun şekilde şekillendirilerek, katılımcılara güncel iş dünyası taleplerini karşılayacak mesleki yeterlilikleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Multikulturelles Forum, bireylerin sahip oldukları mevcut becerileri geliştirmelerini ve yeni beceriler edinmelerini sağlayarak, onların iş dünyasında daha donanımlı hale gelmelerine katkıda bulunmaktadır. Özellikle teknik beceriler, dijital yeterlilikler ve dil becerileri gibi iş dünyasında büyük önem taşıyan konulara yönelik verilen eğitimler, iş arayan bireylerin profesyonel gelişimlerini desteklemekte ve onları iş dünyasında daha rekabetçi bir konuma getirmektedir. Mesleki nitelendirme programlarının sektörel ihtiyaçlara dayalı olarak şekillendirilmesi, bireylerin iş gücü piyasasına katılma süreçlerinde karşılaştıkları engelleri aşmalarına yardımcı olmaktadır. Örneğin, inşaat, sağlık, bilgi teknolojileri ve hizmet sektörü gibi çeşitli endüstrilerde sunulan mesleki eğitimler, bireylerin belirli mesleklerde uzmanlaşmalarını sağlamakta ve onları bu alanlarda daha etkin bir şekilde istihdam edilebilir kılmaktadır. Programlar, sadece teorik bilgiyi değil, aynı zamanda uygulamalı eğitimleri de içermekte ve katılımcıların iş yerinde pratik deneyim kazanmalarını sağlamaktadır.

Multikulturelles Forum, bireylerin yalnızca iş bulmalarına yardımcı olmakla kalmamakta, aynı zamanda onların uzun vadeli kariyer hedeflerini gerçekleştirmeleri için gerekli olan adımları atmalarını da desteklemektedir. Bu süreçte, iş koçları bireylere

bireysel olarak danışmanlık sağlamakta, onların kariyer yolculuklarına yönelik kişiselleştirilmiş çözümler üretmektedir. Multikulturelles Forumun sunduğu mesleki nitelendirme ve iş koçluğu hizmetleri, bireylerin iş gücü piyasasında daha rekabetçi bir konuma gelmelerini sağlamakta ve onların mesleki ve kişisel gelişim süreçlerine katkıda bulunmaktadır. Bu hizmetler, bireylerin hem mesleki yeterliliklerini artırmakta hem de iş arama süreçlerinde karşılaştıkları engelleri aşmalarına yönelik stratejiler geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Mesleki nitelendirme programları ve iş koçluğu, bireylerin iş gücü piyasasına entegrasyonunu hızlandırmakla kalmamakta, aynı zamanda onların kendi kariyer yollarını çizmelerine olanak tanıyan güçlendirici bir süreç sunmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024c).

Multikulturelles Forumun mesleki nitelendirme ve iş koçluğu hizmetleri, göçmenler ve diğer dezavantajlı gruplar için iş gücü piyasasına entegrasyon sürecinde hayati bir rol oynamaktadır. Bu hizmetler, bireylerin mesleki yeterliliklerini artırmalarını, iş arama becerilerini geliştirmelerini ve iş dünyasında daha rekabetçi bir konuma gelmelerini sağlayan kapsamlı bir destek mekanizması sunmaktadır. Mesleki eğitimler ve iş koçluğu, bireylerin profesyonel gelişim süreçlerini desteklemekte ve onların toplumsal ve ekonomik hayata etkin katılımlarını kolaylaştırmaktadır.

Meslek Yönelimi ve İş Başvuru Eğitimi: Meslek yönelimi ve iş başvuru eğitimi, iş arayan bireylerin profesyonel hayata entegrasyonunu hızlandırmak ve onların iş piyasasında daha etkin bir şekilde yer almalarını sağlamak amacıyla sunulan önemli hizmetlerdir. Özellikle göçmenler, mülteciler ve yerel iş gücü piyasasına yeni katılan bireyler açısından bu hizmetler, iş dünyasında kendilerine uygun pozisyonları bulma ve başarılı bir kariyer inşa etme süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Multikulturelles Forum gibi kurumlar tarafından sunulan meslek yönelimi ve iş başvuru eğitimi hizmetleri, bireylerin yetenek ve ilgi alanlarına göre kariyer hedeflerini belirlemelerine ve bu hedeflere ulaşmaları için gerekli olan bilgi ve becerileri kazanmalarına olanak tanır. Meslek yönelimi, bireylerin iş gücü piyasasında başarılı olmaları için ilk adımı oluşturur. Bu süreç, bireylerin kendi yeteneklerini, ilgi alanlarını ve güçlü yönlerini tanımlarını sağlayarak onları uygun kariyer seçeneklerine yönlendirme amacını taşır. Meslek yönelimi hizmetleri, bireylerin kendilerine en uygun meslek alanlarını belirlemelerine yardımcı olurken, aynı zamanda onların potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirebilecekleri iş fırsatlarını bulmalarını kolaylaştırır (Multikulturelles Forum, 2024c).

Kuruluşların Çok Kültürlü Açılmasına Yönelik Danışmanlık: Kuruluşların çok kültürlü hale gelmesi, modern iş dünyasında hem organizasyonel hem de toplumsal düzeyde önemli bir gereklilik haline gelmiştir. Özellikle küreselleşen iş ortamları ve artan göç hareketleri, iş yerlerinde çeşitliliği daha belirgin hale getirmiş, bu da kuruluşların farklı kültürel arka planlara sahip çalışanlarla etkin bir şekilde iş birliği yapmasını zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda, kuruluşların çok kültürlülüğe açılma sürecinde uzman danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duyulmakta ve bu süreç, kuruluşların sürdürülebilir büyümesi, verimliliği ve iş gücü tatmini açısından büyük önem taşımaktadır. Multikulturelles Forum gibi kurumlar tarafından sunulan çok kültürlülük danışmanlığı hizmetleri, kuruluşların çeşitlilik yönetimi ve kültürlerarası iletişim stratejilerini geliştirerek, çok kültürlü iş ortamlarını daha sağlıklı ve verimli hale getirmeyi amaçlamaktadır. Çok kültürlü açılım sürecinde danışmanlık hizmetleri, kuruluşların kültürel çeşitliliği bir değer olarak benimsemesini sağlamakta ve bu çeşitliliği organizasyonel yapılarında etkin bir şekilde kullanmalarına yardımcı olmaktadır. Bu süreçte, öncelikle kuruluşların mevcut yapılarındaki çeşitlilik algısının değerlendirilmesi ve bu algının iyileştirilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesi büyük önem taşır. (Multikulturelles Forum, 2024c).

Danışmanlık hizmetlerinin temel unsurlarından biri, kültürlerarası iletişim stratejilerinin geliştirilmesidir. Çeşitli kültürel arka planlara sahip çalışanlar arasında etkili bir iletişim kurmak, iş birliğinin ve takım ruhunun geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Farklı kültürel değerlere ve normlara sahip bireylerin bir arada çalıştığı ortamlarda, iletişimde yaşanabilecek olası sorunların önlenmesi için bilinçli bir yaklaşım gerekmektedir. Bu bağlamda, Multikulturelles Forum gibi danışmanlık hizmeti sunan kuruluşlar, iş yerlerinde kültürel duyarlılığı artırmaya yönelik eğitimler düzenleyerek, çalışanların birbirleriyle daha anlayışlı ve saygılı bir iletişim kurmalarını teşvik eder. Bu eğitimler, çalışanların sadece kendi kültürel kimliklerini değil, aynı zamanda farklı kültürleri de tanımalarına ve anlamalarına yardımcı olur, böylece kültürel farklılıkların iş yerinde uyumlu bir şekilde yönetilmesini sağlar.

Mültecilere Yönelik Yönlendirme ve Danışma: Mültecilere yönelik yönlendirme ve danışmanlık hizmetleri, onların yeni bir ülkeye uyum süreçlerini kolaylaştıran ve iş dünyasına entegrasyonlarını destekleyen kritik unsurlar arasında yer almaktadır. Göçmenlerin ve mültecilerin, geldikleri ülkede başarılı bir şekilde sosyal, kültürel ve

ekonomik hayata katılabilmeleri için bu tür hizmetler büyük önem taşır. Özellikle yerel iş piyasasını anlamak, dil becerilerini geliştirmek ve iş arama sürecinde rehberlik almak, mültecilerin yeni yaşamlarına uyum sağlayabilmeleri için temel gereksinimlerden biridir. Bu bağlamda, Multikulturelles Forum gibi kurumlar tarafından sunulan danışmanlık hizmetleri, mültecilere çok yönlü destek sunarak onların yerel topluma ve iş dünyasına entegrasyonlarını hızlandırmayı hedefler. Mültecilerin karşılaştıkları en önemli zorluklardan biri, yeni bir ülkenin iş piyasasını tanımamaları ve bu piyasa koşullarına nasıl uyum sağlayacaklarını bilememeleridir. Yönlendirme ve danışmanlık hizmetleri, mültecilerin bu konuda bilgi sahibi olmalarını sağlayarak, onların kariyer planlamalarını yapmalarına yardımcı olur. Yerel iş piyasası hakkında bilgi edinmek, yalnızca iş bulma sürecini hızlandırmakla kalmaz, aynı zamanda mültecilerin kendi yeteneklerini ve deneyimlerini bu piyasaya nasıl entegre edebileceklerini anlamalarını da sağlar. (Multikulturelles Forum, 2024c).

Yönlendirme ve danışmanlık hizmetleri, mültecilere dil eğitimi konusunda rehberlik ederek, onların yerel dili öğrenmelerini teşvik eder. Dil becerilerinin geliştirilmesi, mültecilerin yalnızca iş bulma süreçlerini kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda iş yerinde etkili iletişim kurmalarını ve iş performanslarını artırmalarını da sağlar. Bu süreçte, dil kurslarına erişim sağlanması ve iş hayatında kullanılan profesyonel dil becerilerinin geliştirilmesi, mültecilerin iş dünyasına entegrasyonunu hızlandıran önemli adımlardan biridir (Multikulturelles Forum, 2024c).

Grup Görüşmeleri: Grup görüşmeleri, toplumsal entegrasyonun sağlanması ve sosyal izolasyonun önlenmesi açısından büyük öneme sahip olan katılımcı temelli bir sosyal destek mekanizmasıdır. Bu tür görüşmeler, özellikle belirli sosyal gruplara yönelik olarak düzenlenmekte olup, başta kadınlar ve göçmenler olmak üzere dezavantajlı toplumsal kesimlerin bu süreçten yararlanması hedeflenmektedir. Grup görüşmeleri, katılımcılara bireysel düzeyde destek sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda onların sosyal bağlarını güçlendiren bir platform sunar. Bu bağlamda, toplumsal entegrasyon sürecinde grup görüşmelerinin oynadığı rol, yalnızca sosyal etkileşim ve paylaşım fırsatlarını artırmakla sınırlı kalmaz, aynı zamanda bireylerin psikososyal iyilik hallerini de olumlu yönde etkiler (Multikulturelles Forum, 2024c).

Grup görüşmelerinin toplumsal entegrasyon üzerindeki etkisi de dikkat çekicidir. Sosyal bağları güçlendirme ve topluluk hissini pekiştirme işlevi gören bu platformlar, farklı

kültürel arka planlara sahip bireylerin bir araya gelmesini sağlayarak, karşılıklı anlayış ve empati geliştirilmesine katkıda bulunur. Farklı kültürel, dilsel ve sosyal geçmişlere sahip bireyler, grup görüşmeleri sayesinde ortak bir paydada buluşur ve birbirlerinin deneyimlerini anlamaya çalışır. Bu süreç, toplumsal çeşitliliğin kabulü ve değer verilmesi açısından kritik bir adımdır. Özellikle göçmenler için bu tür platformlar, yeni bir toplumda kendilerini ifade etme ve topluma katılma süreçlerinde önemli bir fırsat sunar. Aynı zamanda, bu tür sosyal etkileşimler, topluluk içinde ortak değerlerin geliştirilmesine ve sosyal uyumun sağlanmasına yardımcı olur (Multikulturelles Forum, 2024c).

Ayrıca, grup görüşmeleri toplumsal cinsiyet eşitliği, göçmen hakları, kültürlerarası etkileşim ve ayrımcılıkla mücadele gibi önemli toplumsal konuların ele alınmasına da olanak tanır. Kadınların ve göçmenlerin karşılaştıkları yapısal ve sosyal engeller, grup görüşmeleri aracılığıyla görünür kılınır ve bu sorunlara yönelik kolektif çözümler geliştirilir. Bu tür süreçler, yalnızca bireylerin güçlendirilmesiyle sınırlı kalmaz, aynı zamanda toplumsal dönüşümün gerçekleşmesine de zemin hazırlar. Katılımcılar, grup görüşmeleri sayesinde kendi deneyimlerinden yola çıkarak ortak sorunları tanımlar ve bu sorunlara karşı kolektif bir bilinç geliştirir. Bu da hem bireysel hem de toplumsal düzeyde değişimi mümkün kılar.

Sonuç olarak, grup görüşmeleri, toplumsal entegrasyonun desteklenmesi, sosyal izolasyonun önlenmesi ve bireylerin psikososyal iyilik hallerinin artırılması açısından son derece etkili bir yöntemdir. Bu görüşmeler, katılımcılara yalnızca duygusal ve pratik destek sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onların sosyal ağlarını genişletmelerine ve topluma daha aktif bir şekilde katılmalarına olanak tanır. Farklı kültürel arka planlara sahip bireylerin bir araya geldiği bu platformlar, toplumsal çeşitliliği kabul etme ve bu çeşitliliği bir değer olarak görme sürecinde önemli bir rol oynar. Grup görüşmeleri, katılımcıların kendi güçlü yönlerini keşfetmelerini ve bu yönleri toplum yararına kullanmalarını teşvik ederek hem bireysel hem de toplumsal gelişime katkı sağlar (Multikulturelles Forum, 2024c).

Dil Kursları: Dil kursları, bireylerin iş dünyasına entegrasyon süreçlerinde kritik bir öneme sahip olan bir eğitim aracıdır. Bu kurslar, katılımcıların dil becerilerini geliştirmeye ve iletişim yeteneklerini artırmaya yönelik olarak tasarlanmıştır. Özellikle göçmenler ve yabancı uyruklu bireyler için, yeni bir dil öğrenmek sadece sosyal ve kültürel entegrasyon açısından değil, aynı zamanda ekonomik ve mesleki gelişim

açısından da hayati bir gerekliliktir. Bu bağlamda, dil kursları, bireylerin yeni iş ortamlarında daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağlayarak, iş gücü piyasasına katılımlarını kolaylaştırır (Multikulturelles Forum, 2024c).

Dil becerilerinin geliştirilmesi, katılımcıların sadece temel iletişim ihtiyaçlarını karşılamaktan öte, iş dünyasında gereksinim duyulan spesifik dil yetkinliklerini edinmelerini amaçlar. İş hayatında başarılı olabilmek için, bireylerin yalnızca genel dil bilgisine sahip olmaları yeterli değildir; aynı zamanda sektöre özgü terminoloji ve iş iletişiminde kullanılan dil kalıplarını da öğrenmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla, dil kursları, katılımcıların iş dünyasında karşılaşabilecekleri çeşitli senaryoları kapsayacak şekilde yapılandırılmakta ve özellikle mesleki bağlamda dil kullanımına yönelik pratik uygulamalar içermektedir. Bu tür kursların müfredatı genellikle iş yaşamının gerekliliklerine göre belirlenmektedir. Katılımcılar, iş görüşmeleri, toplantılar, yazılı iletişim ve müşteri hizmetleri gibi iş hayatında sıkça karşılaşılan durumlarla ilgili dil becerilerini geliştirme fırsatı bulurlar (Multikulturelles Forum, 2024b).

Ayrıca, dil kursları sayesinde bireyler, iş yerinde etkin bir iletişim kurma becerilerini artırarak, takım çalışmasına katılımlarını ve iş birliği süreçlerini de olumlu yönde etkiler. İş yerindeki dil becerilerinin artması, çalışanların kendilerini daha güvende hissetmelerine ve iş performanslarını artırmalarına olanak tanır. Dil kurslarının bir diğer önemli boyutu, sosyal entegrasyona katkı sağlamalarıdır. Yeni bir dil öğrenmek, bireylerin yeni bir kültüre adaptasyon süreçlerini de hızlandırır. Katılımcılar, dil kursları aracılığıyla yalnızca dil becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal ilişkilerini güçlendirir ve sosyal ağlarını genişletirler. Bu durum, katılımcıların yerel topluma entegre olmalarını kolaylaştırırken, aynı zamanda sosyal izolasyon riskini azaltır. Dil kursları, bireylerin kendilerini ifade etme yeteneklerini artırarak, yeni sosyal bağlantılar kurmalarına ve toplumsal aidiyet hislerini pekiştirmelerine olanak tanır. Dil kurslarının işlevselliği, bireylerin kariyer gelişimi açısından da önemli bir katkı sunar. İş piyasasında rekabet avantajı sağlamak için, bireylerin sahip oldukları dil becerilerini sürekli olarak geliştirmeleri gerekmektedir. Dil kursları, katılımcılara kariyer hedeflerine ulaşmaları için gerekli olan dil yeterliliklerini kazandırarak, onların iş arama süreçlerinde daha başarılı olmalarına yardımcı olur. Ayrıca, iş yerinde yükselme fırsatlarını değerlendirmek için gerekli olan dil yeterliliklerini edinmek, bireylerin mesleki gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, dil kursları, bireylerin iş dünyasına

entegrasyon süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu kurslar, katılımcıların dil becerilerini geliştirmelerine, iletişim yeteneklerini artırmalarına ve iş hayatında daha etkili bir şekilde yer almalarına olanak tanır (Multikulturelles Forum, 2024c).

Dil becerilerinin güçlenmesi, bireylerin sosyal uyum süreçlerine katkıda bulunurken, aynı zamanda ekonomik ve mesleki başarılarına da zemin hazırlar. Böylece, dil kursları, toplumsal entegrasyonu destekleyen önemli bir araç olarak öne çıkmakta ve bireylerin yeni bir toplumda başarılı bir yaşam sürmelerini sağlamak için gerekli olan temel yetkinlikleri kazandırmaktadır.

Uzmanlık Eğitimleri: Uzmanlık eğitimleri, iş dünyasında rekabet gücünü artırmak ve sürekli değişen ekonomik ve teknolojik dinamiklere uyum sağlamak amacıyla bireylerin bilgi ve beceri setlerini genişletmelerine yönelik kritik bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Giderek artan rekabet ortamında, bireylerin kariyerlerinde ilerleyebilmeleri ve profesyonel yeterliliklerini artırabilmeleri için sürekli eğitim ve gelişim süreçlerine katılmaları gerekmektedir (Nies ve arkadaşları, 2015, ss. 12-16). Uzmanlık eğitimleri, katılımcıların belirli bir alanda derinlemesine bilgi edinmelerini, teknik becerilerini geliştirmelerini ve iş süreçlerine yönelik yenilikçi yaklaşımlar geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu eğitim programları, iş dünyasının hızla değişen taleplerine cevap verebilmek için tasarlanmıştır. Özellikle teknolojik gelişmelerin ve dijital dönüşümün etkisiyle, birçok sektör yeni yetkinlikler talep etmektedir. Bu noktada, uzmanlık eğitimleri, bireylerin gelişen teknoloji ve iş modellerine ayak uydurabilmelerine olanak tanıyarak, iş yerindeki verimliliklerini artırmalarını sağlar. Örneğin, dijital pazarlama, veri analitiği veya yazılım geliştirme gibi alanlarda sunulan uzmanlık eğitimleri, katılımcıların kariyerlerini ileriye taşımak için gerekli olan güncel bilgileri edinmelerini mümkün kılar. Bu durum, bireylerin yalnızca kendi kariyerlerini değil, aynı zamanda çalıştıkları şirketlerin de yenilikçi ve rekabetçi bir yapı kazanmasını sağlamaktadır.

Uzmanlık eğitimlerinin sağladığı en önemli avantajlardan biri, bireylerin işlerinde daha yetkin ve etkin hale gelmeleridir. Eğitim programları, katılımcılara pratik beceriler kazandırmanın yanı sıra, teorik bilgi temelleri de sunarak, profesyonel gelişimlerini destekler. Bu bağlamda, bireyler iş yerinde daha bilinçli ve etkili kararlar alabilir, sorun çözme yeteneklerini geliştirebilir ve iş arkadaşlarıyla daha etkili bir şekilde iletişim kurabilirler. Sonuç olarak, uzmanlık eğitimleri, bireylerin kariyer hedeflerine

ulaşmalarını kolaylaştırarak, mesleki tatmin ve başarı düzeylerini artırmalarına yardımcı olur.

Öte yandan, uzmanlık eğitimlerinin işverenler açısından da birçok faydası bulunmaktadır. Şirketler, çalışanlarının sürekli öğrenme ve gelişim süreçlerine yatırım yaparak, iş gücünün yetkinliğini artırmakta ve çalışan memnuniyetini sağlamaktadır. Eğitimli çalışanlar, organizasyonların rekabet avantajını artırırken, aynı zamanda yenilikçi fikirlerin ve uygulamaların da önünü açar. Bu süreç, şirketlerin pazar taleplerine daha hızlı yanıt vermelerine ve sürekli olarak gelişen pazar koşullarında varlıklarını sürdürebilmelerine katkı sağlar.

Sonuç olarak, uzmanlık eğitimleri hem bireyler hem de şirketler için kritik bir öneme sahiptir. Bireylerin kariyerlerini ilerletmeleri ve iş dünyasında rekabetçi kalabilmeleri için sürekli öğrenme ve gelişim süreçlerine katılmaları gerekmektedir. Uzmanlık eğitimleri, bireylerin bilgi ve becerilerini artırarak, profesyonel yaşamlarında daha yetkin ve etkin olmalarını sağlarken, aynı zamanda şirketlerin yenilikçi ve rekabetçi bir yapıya sahip olmasına da katkıda bulunur. Bu nedenle, iş dünyasında başarılı olmanın temel unsurlarından biri olarak sürekli öğrenme ve gelişim kültürünün benimsenmesi, bireylerin ve organizasyonların uzun vadeli başarılarını pekiştiren önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır. (Die Interessengemeinschaft sozialgewerblicher Beschäftigungsinitiativen, 2024).

Multikulturelles Forum, sadece yetişkinlere yönelik hizmetlerle sınırlı kalmaz; gençlere ve çocuklara yönelik projeler de geliştirmektedir. Gençlerin eğitimde başarılı olmalarını desteklemek amacıyla etüt programları ve rehberlik hizmetleri sunmaktadır. Ayrıca, kadınların toplumsal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak için çeşitli atölyeler ve etkinlikler düzenlemektedir. Bu etkinlikler, kadınların kendilerini daha güçlü ve özgüvenli hissetmelerini sağladığı görülmektedir. Derneğin bir diğer önemli çalışma alanı da ayrımcılıkla mücadele ve kültürlerarası diyalogun teşvik edilmesidir. Bu amaçla, farkındalık yaratmaya yönelik seminerler, konferanslar ve sosyal etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinlikler, farklı kültürlerin birbirlerini daha iyi anlamalarını ve toplumsal uyumun güçlenmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda, hukuki danışmanlık hizmetleriyle, göçmenlerin karşılaştıkları ayrımcılık ve hukuki sorunlarla başa çıkmalarına destek olunur (Multikulturelles Forum, 2024c). Multikulturelles Forum, toplumun her kesiminden insanları kapsayan geniş bir hizmet yelpazesi sunarak,

Almanya'da yaşayan göçmenlerin daha adil ve eşit bir şekilde yaşamalarını desteklemektedir. Kültürel çeşitliliğin bir zenginlik olarak kabul edildiği ve farklı kültürlerin uyum içinde yaşadığı bir toplum yaratma vizyonu ile hareket eden bu kuruluş, yıllardır göçmenlik alanında hizmetlerini sürdürmektedir.

Multikulturelles Forum derneği bünyesinde yapmış olduğu hizmetlerle ilgili aşağıda yer alan kurum ve kuruluşlardan fonlar almaktadır. Kurum, her bir proje için başvuru yapmakta ve kabul edilmesi halinde faaliyetlerini başlatmaktadır. Dernek, birçok kurum tarafından fonlanmaktadır. Fonlayanlar arasında; yerel yönetimler, eyalet ve federal bakanlıkları, Avrupa Birliği, merkezi hükümetin ilgili bakanlıkları ve kuruluşları, uluslararası kurumlar gibi birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Kurum, faaliyet gösterdiği şehirlerdeki yerel yönetimlerden ve belediyelerden de fon almaktadır. Bu yerel destek, özellikle danışmanlık hizmetleri, dil kursları ve iş bulma programları gibi yerel projelerin hayata geçirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Multikulturelles Forum, Almanya'daki sosyal refah kuruluşlarını çatısı altında toplayan Paritätischer Wohlfahrtsverband'ın bir üyesidir ve bu üyelik sayesinde ek finansman ve kaynaklara erişim sağlamaktadır (Multikulturelles Forum, 2024c).

Avrupa Komisyonu fonları; kurum, Avrupa Birliği'nin çeşitli fon programlarından yararlanmaktadır. Bu fonlar genellikle eğitim, istihdam ve göçmen entegrasyonu gibi alanlarda projeler geliştirmek için kullanılmaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından sağlanan fonlar, kurumun kapasitesini artırmakta ve hizmet alanını genişletmektedir. Kuzey Ren-Vestfalya Eyalet Hükümeti, Multikulturelles Forumun projelerine önemli destek sağlamaktadır. Bu destek, özellikle eyalet çapında gerçekleştirilen entegrasyon ve çeşitlilik projeleri için kullanılmaktadır. Kuzey Ren-Vestfalya Eyalet Hükümeti, organizasyonun bölgedeki etkisini artırmasına ve daha geniş kitlelere ulaşmasına yardımcı olmaktadır (Diaspora NRW, 2024).

Engagement Global: Bu organizasyon, Almanya Federal Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) adına projeler finanse etmektedir. Engagement Global, küresel sorumluluk ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda projelere destek vermektedir. Multikulturelles Forum, bu fonlar sayesinde eğitim ve farkındalık yaratma faaliyetlerini yürütmektedir. Stiftung Wohlfahrtspflege NRW: Bu vakıf, sosyal hizmet projelerini desteklemek amacıyla fon sağlamaktadır. Multikulturelles Forum e.V., bu fonları kullanarak Lünen'de bir buluşma ve eğitim merkezi inşa etmektedir. Bu merkez,

göçmen topluluklarının eğitim ve sosyal entegrasyon süreçlerine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bunlarla birlikte dernek ayrıca sponsorluk ve bağış da kabul etmektedir (Multikulturelles Forum, 2024c).

Yukarıda bahsedilen çeşitli fon kaynakları, Multikulturelles Forumun geniş kapsamlı projeler yürütmesini ve göçmenlerin Almanya'daki sosyal, ekonomik ve kültürel entegrasyonunu desteklemesini mümkün kılmaktadır. Dernek, göçmenlerin iş gücü piyasasına entegrasyonu, eğitim, danışmanlık ve politik katılım gibi alanlarda önemli çalışmalar yaparak, Almanya'daki toplumsal çeşitliliğin ve birlikte yaşam kültürünün güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Göçmenlerin Almanca öğrenmeleri ve dil becerilerini geliştirmeleri, topluma entegrasyonlarının temel adımlarından biridir. Avrupa Komisyonu ve yerel yönetimlerden alınan fonlar, dil kurslarının düzenlenmesi için kullanılmaktadır. Bu kurslar, farklı seviyelerde olup, göçmenlerin günlük hayatlarını daha kolay sürdürebilmeleri ve iş piyasasına daha rahat girebilmeleri için önemlidir. Kadınların ve gençlerin toplumsal hayata daha aktif katılımlarını sağlamak amacıyla çeşitli projeler yürütülmektedir. Kadınlara yönelik atölye çalışmaları ve eğitim programları, onların kişisel gelişimlerine katkıda bulunur ve toplumsal hayatta daha etkin olmalarını yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca gençler için düzenlenen etüt programları ve rehberlik hizmetleri, onların eğitim süreçlerinde başarılı olmalarına yardımcı olmaktadır. Bu projeler, özel sektör ve vakıflardan alınan fonlarla finanse edilmektedir. Göçmenlerin sosyal hayata aktif katılımlarını sağlamak amacıyla toplumsal etkinlikler ve projeler düzenlenir (Goethe-Institut, 2024). Bu projeler, göçmenlerin kendi kültürlerini tanıtmalarına, yerel toplumu daha yakın tanımlarına ve yerel toplumla daha güçlü bağlar kurmalarına yardımcı olmaktadır. Merkezi hükümetin, uluslararası kurum ve kuruluşların, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının fonları, bu tür sosyal entegrasyon projelerinin hayata geçirilmesinde önemli katkıları bulunmaktadır.

Multikulturelles Forum, aldığı çeşitli fonlarla göçmenlerin Almanya'da daha iyi yaşam koşullarına kavuşmalarını ve topluma tam anlamıyla entegre olmalarını sağlamaktadır. Bu fonlar, organizasyonun projelerinin sürdürülebilirliğini sağlamakta ve göçmenlerin toplumsal hayatta aktif ve eşit bireyler olarak yer almalarına katkıda bulunmaktadır. Bu katkılar, göçmenlerin hem kişisel hem de toplumsal gelişimlerine önemli ölçüde yardımcı olmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024c). Göçmenlerin sosyal hayatta aktif bireyler

olarak yer almaları, kendilerini ifade edebilmeleri ve toplumda görünür olmaları açısından büyük önem taşımaktadır.

Multikulturelles Forum, göçmenlerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri için çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımlarını teşvik etmektedir. Spor faaliyetleri, sanat ve kültür etkinlikleri, topluluk hizmetleri ve gönüllülük programları gibi alanlarda fırsatlar sunulmakta, bu etkinlikler göçmenlerin özgüvenlerini artırmakta ve toplumsal bağlarını güçlendirmektedir. Multikulturelles Forum derneği, aldığı fonlar ve yürüttüğü projeler aracılığıyla göçmenlerin Almanya'daki yaşam koşullarının iyileştirilmesi, topluma entegrasyonlarının sağlanması ve sosyal hayatta aktif bireyler olarak yer almalarını hedeflemektedir (Multikulturelles Forum, 2024c).

Multikulturelles Forum derneği, Almanya'da göçmenlerin yaşam koşullarını iyileştirmeye ve topluma tam anlamıyla entegre olmalarını sağlamaya yönelik faaliyetleriyle bireysel ve toplumsal gelişime önemli katkılarda bulunmaktadır. Derneğin bu doğrultuda yürüttüğü projeler, elde ettiği fonlar ve hayata geçirdiği programlar, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerine yapıcı bir zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, derneğin girişimleri, sadece göçmen bireylerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayata entegrasyonlarını desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda Almanya'daki genel toplumsal uyum ve sosyal bütünleşme süreçlerine de derinlemesine katkı sunmaktadır. Derneğin sunduğu hizmetler, göçmenlerin istihdam, eğitim, dil öğrenimi ve kültürel etkileşim gibi alanlardaki ihtiyaçlarını gözetmekte ve bu alanlarda sürdürülebilir çözümler geliştirmeye yönelik somut adımlar atmaktadır. Özellikle eğitim ve mesleki yeterliliklerin artırılmasına yönelik çalışmalar, göçmen bireylerin iş gücü piyasasına daha güçlü bir şekilde katılmalarını sağlamakta, bu da hem bireysel refah düzeylerinin yükselmesine hem de toplumsal üretkenliğin artmasına katkı sunmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024c).

Sonuç olarak, Multikulturelles Forum, göçmenlerin topluma katılımlarını artırmaya yönelik çok boyutlu bir yaklaşım benimseyerek hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumlu sonuçlar doğuracak bir etki yaratmaktadır. Göçmenlerin sosyo-ekonomik entegrasyonunu destekleyen projeleri, yerleşik topluluklarla göçmenler arasında köprüler kurarak sosyal uyum ve bütünleşmeye yönelik kalıcı adımlar atılmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda, derneğin yürüttüğü faaliyetler, yalnızca göçmenler için değil, tüm toplum için sürdürülebilir bir refahın ve sosyal uyumun teminatı olarak değerlendirilebilir.

2.2.7. Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forumun sosyal uyum çalışmalarının karşılaştırmalı analizi

Türk Kızılay Toplum Merkezleri ile Alman Multikulturelles Forum, sosyal uyum süreçlerinin desteklenmesinde önemli rol oynayan iki kurum olarak öne çıkmaktadır. Her iki kuruluşun temel amacı, göçmen topluluklarının bulundukları topluma entegrasyonunu sağlamak olsa da izledikleri yaklaşımlar, uyguladıkları yöntemler ve odaklandıkları faaliyet alanları açısından belirgin farklılıklar sergilemektedir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023a).

Türk Kızılay Toplum Merkezleri, sosyal uyum süreçlerini desteklerken toplumun genel dinamiklerini dikkate alan, geniş katılımlı bir yaklaşım benimsemektedir. Türk Kızılay, göçmenlerin entegrasyonunu sağlarken yerel halkın da bu sürecin aktif bir parçası olmasını hedefler. Bu yaklaşım, göçmenler ile yerel halk arasında güçlü sosyal bağların kurulmasını teşvik eder ve karşılıklı anlayışın gelişmesine olanak tanır. Bu çerçevede, Kızılay'ın faaliyetleri sadece göçmenlere odaklanmakla kalmaz, yerel toplulukların da entegrasyon süreçlerine dahil olmasını sağlar. Böylece sosyal uyum sadece bir adaptasyon süreci değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı güçlendiren bir araç olarak konumlandırılır.

Multikulturelles Forum ise daha spesifik ve bireyselleştirilmiş bir yaklaşım benimseyerek göçmenlerin ihtiyaçlarına doğrudan yanıt vermeyi hedefler. Özellikle göçmenlerin profesyonel ve ekonomik entegrasyonuna odaklanan Multikulturelles Forum, dil eğitimi, mesleki yeterlilik artırma ve iş bulma gibi konulara öncelik verir. Bu yaklaşım, göçmenlerin sosyal hayata katılımını hızlandırmayı ve onların iş gücü piyasasında daha etkin bir şekilde yer almalarını sağlamayı amaçlar. Dolayısıyla Multikulturelles Forum, daha çok bireysel güçlendirme ve toplumsal katılımı artırma temelli bir strateji izlemektedir (Multikulturelles Forum, 2024b).

Türk Kızılay Toplum Merkezleri, sosyal uyum süreçlerinde geniş kapsamlı bir faaliyet alanına sahiptir. Dil kursları, kültürel etkinlikler ve gönüllülük programları, Kızılay'ın faaliyetlerinin merkezinde yer alır. Bununla birlikte, Kızılay, yerel yönetimlerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak sosyal uyum politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunur. Göçmenlerin dilsel, sosyal ve kültürel uyumlarını sağlarken, aynı zamanda yerel halkın bu süreçte aktif bir rol oynamasını sağlayan faaliyetler düzenler.

Özellikle sosyal uyum kursları ve atölyeler, farklı kültürlerin bir araya gelerek ortak sosyal zeminler oluşturmaya katkıda bulunur.

Multikulturelles Forum ise göçmenlerin sosyal ve ekonomik entegrasyonunu hızlandıran spesifik projelere odaklanır. Almanca dil kursları ve mesleki eğitim programlarının yanı sıra, sosyal yardım projeleri ve danışmanlık hizmetleri sunarak göçmenlerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları aşmalarına yardımcı olur. Özellikle sağlık hizmetlerine erişim, barınma sorunları ve yasal süreçlerle ilgili rehberlik hizmetleri, Forum'un sosyal yardım projelerinin önemli bir parçasıdır. Ayrıca, çevre bilinci, insan hakları ve toplumsal eşitlik gibi konularda farkındalık kampanyaları düzenleyerek göçmenlerin topluma entegrasyonunu yalnızca ekonomik boyutta değil, toplumsal katılım açısından da destekler.

Türk Kızılay Toplum Merkezleri'nin sosyal uyum stratejisi, toplumun farklı kesimlerinin bir araya gelerek ortak bir kültürel ve sosyal zemin oluşturmaya hedefleyen katılımcı bir yaklaşıma dayanır. Gönüllülük ve kültürel etkinlikler, Kızılay'ın sosyal uyum çalışmalarında kritik bir rol oynar. Bu strateji, göçmenlerin topluma entegrasyonunu sağlarken aynı zamanda yerel halkın da bu sürece dahil olmasını ve sosyal uyumun kalıcı hale gelmesini sağlamayı amaçlar. Kızılay'ın stratejisi, sosyal uyumun bir toplumun bütün kesimlerini kapsayan geniş bir toplumsal hareket olduğunu vurgular (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023b).

Multikulturelles Forum ise birey odaklı ve güçlendirme temelli bir sosyal uyum stratejisi benimser. Göçmenlerin topluma entegrasyonu, mesleki yeterlilik artırma, dil öğrenimi ve sosyal yardım projeleri gibi bireysel gelişime yönelik faaliyetler üzerinden sağlanır. Bu strateji, göçmenlerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını ve profesyonel hayatta daha etkin bir şekilde yer almalarını amaçlar (Multikulturelles Forum, 2024b). Multikulturelles Forumun sosyal uyum yaklaşımı, bireylerin kendi potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlama ve sosyal hayata aktif katılım süreçlerini hızlandırma üzerine kuruludur.

Türk Kızılay Toplum Merkezleri ve Multikulturelles Forum, göçmen topluluklarının bulundukları topluma entegrasyonunu sağlamak amacıyla faaliyet gösteren iki önemli kurumdur. Ancak, Türk Kızılay, geniş katılımcı bir strateji ile göçmenler ve yerel halk arasındaki sosyal uyumu güçlendirmeyi hedeflerken, Multikulturelles Forum daha bireysel odaklı bir yaklaşımla göçmenlerin ekonomik entegrasyonuna ve mesleki

gelişimine odaklanır. Bu iki farklı yaklaşım, sosyal uyumun hem toplumsal hem de bireysel düzeyde nasıl desteklenebileceğine dair önemli bir perspektif sunar. Türk Kızılay Toplum Merkezleri ve Multikulturelles Forumun sosyal uyum süreçlerine katkıları, eğitim ve dil kursları, sosyal yardım ve dayanışma, gönüllülük ve topluluk katılımı, mesleki entegrasyon ve ekonomik katılım, politika geliştirme ve sivil toplumun desteklenmesi alanlarda incelenilmiştir.

2.2.7.1. Eğitim ve dil kursları

Eğitim, sosyal uyum stratejilerinde kritik bir öneme sahip olup hem Türk Kızılay hem de Multikulturelles Forumun toplumsal entegrasyon programlarının merkezinde yer almaktadır. Bu iki kuruluş, göçmenlerin yeni bir topluma uyum sağlama süreçlerini kolaylaştırmak için eğitimi bir araç olarak kullanmakta, fakat bu sürece farklı açılardan yaklaşmaktadırlar. Bu bağlamda, eğitim hem dil öğrenimi hem de kültürel etkileşim ve mesleki becerilerin geliştirilmesi açısından ele alınmakta, her iki kurumun sosyal uyuma yönelik çabalarını şekillendirmektedir.

Türk Kızılay'ın sosyal uyum programları içerisinde dil öğrenimi ve kültürel etkileşim, belirleyici bir rol oynamaktadır. Dil öğrenimi, göçmenlerin sosyal hayata daha etkin katılmaları ve kendilerini ifade edebilmeleri için vazgeçilmez bir araç olarak kabul edilmektedir. Türk Kızılay, bu süreci, göçmen bireylerin toplumla daha anlamlı ilişkiler kurabilmeleri ve toplumsal normlara uyum sağlayabilmeleri açısından temel bir bileşen olarak görmektedir. Dil kursları, bireylerin sadece toplumsal kurallara ve normlara daha iyi uyum sağlamalarını değil, aynı zamanda kültürel farkındalıklarını artırmayı da hedeflemektedir. Bu süreç, toplumsal çeşitliliği kutlayan ve farklı kültürel kimliklerin bir arada yaşayabileceği bir ortamı teşvik eden bir yapıya sahiptir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023b). Türk Kızılay'ın eğitim programları, kültürel etkileşim ile sosyal uyumun önemini vurgulayarak, göçmenlerin sadece dilsel becerilerini değil, aynı zamanda kültürel aidiyet duygularını da geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Buna karşılık, Almanya'da faaliyet gösteren Multikulturelles Forum da eğitimi sosyal uyum sürecinin en kritik bileşenlerinden biri olarak kabul ederken, bu süreci daha çok ekonomik entegrasyon odaklı bir yaklaşımla ele almaktadır. Multikulturelles Forumun sunduğu Almanca dil kursları, göçmenlerin topluma uyum sağlamalarına yardımcı olmanın ötesinde, onları iş gücü piyasasına dahil etme amacını da taşımaktadır. Dil, burada yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bireylerin sosyal çevre

oluşturmalarını ve iş hayatında aktif bir şekilde yer almalarını sağlayan bir köprü olarak değerlendirilmektedir. Multikulturelles Forum, dil eğitiminin yanı sıra, mesleki eğitim programları ile göçmenlerin mesleki becerilerini geliştirmelerine ve ekonomik hayata daha etkin bir biçimde katılmalarına destek sağlamaktadır (Multikulturelles Forum, 2024b). Bu bağlamda Forum'un programları, göçmenlerin iş gücü piyasasında kendilerine yer bulmalarını, ekonomik özgürlüklerini kazanmalarını ve topluma üretken bireyler olarak katılmalarını hedeflemektedir.

Bu iki kuruluşun eğitim politikaları arasındaki farklar, sosyal uyumun nasıl tanımlandığı ve bu sürecin hangi yollarla desteklendiği bağlamında netleşmektedir. Türk Kızılay, eğitime daha çok kültürel etkileşim ve toplumsal uyumun bir aracı olarak yaklaşmakta, bireylerin farklı kültürel etkinliklere katılmalarını teşvik etmektedir. Dil öğrenimi bu süreçte kilit rol oynarken, esas vurgu, bireylerin sosyal çevreyle daha derin ve anlamlı bağlar kurabilmelerini sağlamaktır. Türk Kızılay'ın bu yaklaşımı, sosyal uyumun kültürel çeşitlilik ve karşılıklı anlayış üzerinden şekillendiğini vurgulamaktadır.

Öte yandan, Multikulturelles Forumun yaklaşımı, dil öğreniminin yanı sıra mesleki eğitimler yoluyla göçmenlerin ekonomik entegrasyonunu desteklemeye odaklanmaktadır. Forum, dil becerilerini geliştirmenin ötesinde, göçmenlerin iş gücü piyasasında daha rekabetçi ve başarılı olabilmeleri için gerekli mesleki yeterlilikleri kazanmalarına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, sosyal uyumun sadece kültürel bir mesele olmadığını, aynı zamanda ekonomik katılımın da önemli bir boyutunu oluşturduğunu savunmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024b). Multikulturelles Forumun bu yaklaşımı, göçmenlerin ekonomik hayata entegrasyonunu sosyal uyumun ayrılmaz bir parçası olarak görürken, onların topluma üretken bireyler olarak katılmalarını amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumun eğitim odaklı sosyal uyum stratejileri, her iki kurumun toplumsal entegrasyonun farklı boyutlarına vurgu yapmalarını yansıtmaktadır. Türk Kızılay, dil ve kültürel etkileşim yoluyla sosyal uyuma odaklanırken, Multikulturelles Forum dil öğrenimini mesleki eğitim ve ekonomik entegrasyonla birleştiren daha geniş bir çerçeve sunmaktadır. Her iki yaklaşım da göçmenlerin yeni bir toplumda hem sosyal hem de ekonomik açıdan başarılı olabilmeleri için önemli yollar sunmaktadır.

2.2.7.2. Sosyal yardım ve dayanışma

Sosyal yardım ve dayanışma, göçmen toplulukların entegrasyon sürecinde hayati bir rol oynayan, hem Türk Kızılay hem de Multikulturelles Forumun temel faaliyet alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Bu iki kuruluş, sosyal yardım projeleri aracılığıyla, dezavantajlı bireylerin ve göçmenlerin toplumsal katılımını ve uyumunu desteklemeyi amaçlarken, yardım faaliyetlerinde odaklandıkları alanlar ve uyguladıkları stratejiler bakımından önemli farklılıklar sergilemektedir.

Türk Kızılay, sosyal yardımlarını büyük ölçüde, göçmen ve dezavantajlı grupların temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik projeler üzerine inşa etmiştir. Türk Kızılay'ın sosyal uyum programları, sadece maddi yardımlarla sınırlı kalmayıp, topluluklar arası etkileşimi teşvik eden etkinliklerle de desteklenmektedir. Kültürel etkinlikler, sanatsal faaliyetler, festivaller ve atölye çalışmaları gibi organizasyonlar, göçmenlerin ev sahibi toplumla daha yakın bağlar kurmalarına olanak tanırken, kültürel çeşitliliği bir zenginlik olarak kutlamayı amaçlamaktadır. Bu tür faaliyetler, sadece bireysel ihtiyaçları karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda topluluklar arasındaki sosyal bağların güçlendirilmesini ve göçmenlerin topluma daha etkin şekilde entegre olmasını sağlamayı hedeflemektedir (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c). Türk Kızılay'ın bu yaklaşımı, sosyal yardımı toplumsal uyumun kültürel boyutuna entegre eden bir model sunmaktadır. Bireylerin topluluk içerisinde yer almasını, sosyal çevre ile daha yakın ilişkiler kurmasını ve kültürel farklılıkların aşılmasını sağlamak, bu stratejinin temel amaçları arasında yer almaktadır.

Türk Kızılay'ın sosyal uyum stratejisi, genellikle toplumsal etkileşimi artıran ve kültürel bütünleşmeye katkıda bulunan etkinlikler üzerine kuruludur. Bu çerçevede düzenlenen sosyal uyum kursları ve atölyeler, göçmenlerin ev sahibi toplumun değerlerini ve normlarını daha iyi anlamalarını sağlarken, kültürel alışverişin önemine vurgu yapar. Bu yaklaşım, sosyal yardımı, maddi destek sağlamanın ötesine taşıyarak, toplumsal entegrasyonu kültürel bir süreç olarak yeniden tanımlar. Dolayısıyla, Türk Kızılay'ın yardımları, göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamaktan ziyade, onların toplumsal uyumunu kolaylaştıracak kültürel ve sosyal platformlar oluşturmaya yöneliktir.

Buna karşın, Almanya'da faaliyet gösteren Multikulturelles Forumun sosyal yardım projeleri, toplumun en kırılgan kesimlerine yönelik daha kapsamlı ve çok yönlü bir destek sunmaktadır. Forum, göçmenlerin sadece topluma entegrasyonuna değil, aynı zamanda yaşam koşullarının iyileştirilmesine de odaklanmaktadır. Bu bağlamda Multikulturelles

Forumun sosyal yardım çalışmaları, temel ihtiyaçların karşılanması, sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması, barınma sorunlarının özölmesi gibi çok çeşitli alanlarda yürütölmektedir. Göçmenlerin toplumsal uyuma katkı sağlamalarını önceleyen bu strateji, aynı zamanda onların yaşam kalitesini artırmayı ve sosyal güvenceye erişimlerini sağlamayı amaçlar. Forum'un sunduğu sosyal yardım projeleri, göçmenlerin temel yaşam koşullarını iyileştirmeye odaklanırken, bu kesimlerin topluma katılımını sürdürölebilir hale getirecek destek mekanizmaları geliştirmektedir (Multikulturelles Forum, 2024c). Barınma, sağlık, eğitim ve istihdam gibi alanlarda sunulan yardımlar, göçmenlerin ekonomik ve sosyal olarak bağımsız bireyler haline gelmelerine katkı sağlar.

Multikulturelles Forumun sosyal yardım projeleri, göçmenlerin maddi ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi üzerine yoğunlaşırken, toplumsal uyumun temel bileşeni olarak ekonomik ve sosyal güvenliği öne çıkarır. Forum'un yaklaşımı, göçmenlerin toplumla bütünleşmelerini yalnızca költürel etkileşimle değil, aynı zamanda temel hizmetlere erişimleri ve ekonomik hayata katılımları üzerinden değerlendirir. Bu bağlamda Forum'un sunduğu hizmetler, göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak, barınma sorunlarını çözmek ve iş gücü piyasasında yer almalarını sağlamak gibi somut destekleri içerir (Multikulturelles Forum, 2024b). Bu yaklaşım, sosyal yardımı, göçmenlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli temel hizmetlerle buluştururken, onların toplumda sürdürölebilir bir yer edinmelerini sağlamayı hedefler.

Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumun sosyal yardım faaliyetleri arasındaki temel farklar, yardımların hangi alanlara odaklandığı ve nasıl bir sosyal uyum modeli benimsendiği ile ilişkilidir. Türk Kızılay'ın sosyal yardım stratejisi, göçmenlerin topluma entegrasyonunu költürel etkileşim ve sosyal bağlar üzerinden şekillendirirken, Multikulturelles Forum, göçmenlerin temel yaşam koşullarını iyileştiren daha geniş çaplı bir sosyal destek ağı sunmaktadır. Türk Kızılay'ın yardım programları, bireylerin sosyal evre ile ilişkilerini derinleştirerek toplumsal uyumlarını desteklerken, Multikulturelles Forum, bu uyumun sürdürölebilir olmasını sağlamak adına ekonomik ve sosyal güvenlik unsurlarına ağırlık vermektedir.

Sonuç olarak, her iki kuruluşun sosyal yardım projeleri, farklı yaklaşımlar benimsemekle birlikte, göçmenlerin topluma entegrasyonunu desteklemeyi amaçlamaktadır. Türk Kızılay, sosyal yardımı költürel etkileşim ve sosyal bağların güçlendirilmesi ekseninde

ele alırken, Multikulturelles Forum, daha geniş kapsamlı bir sosyal güvenlik perspektifiyle göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik projeler geliştirmektedir.

2.2.7.3. Gönüllülük ve topluluk katılımı

Gönüllülük ve topluluk katılımı, sosyal uyum süreçlerinin başarısı için kritik öneme sahip olup hem Türk Kızılay hem de Multikulturelles Forum tarafından etkin bir şekilde teşvik edilmektedir. Bu iki kuruluş, gönüllülük faaliyetleri ve topluluk katılımı yoluyla toplumsal hizmetlerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlarken, uyguladıkları yaklaşımlar ve öncelikler bakımından farklılık göstermektedir. Her iki kurumun gönüllülük politikaları, sosyal uyum programlarının sürdürülebilirliği açısından temel bir işlevi yerine getirmekle birlikte, toplumsal bilinç oluşturma ve farkındalık yaratma konularına odaklanma düzeyleri bakımından ayrılmaktadır.

Türk Kızılay, gönüllülüğü sosyal uyum programlarının merkezine yerleştirerek, bu sürecin başarılı bir şekilde uygulanmasını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Kızılay'ın gönüllülük politikası, sadece hizmetlerin geniş kitlelere ulaşmasını değil, aynı zamanda gönüllülerin toplumun sosyal uyumuna katkıda bulunmasını da amaçlar. Bu bağlamda gönüllüler, hem Türk Kızılay'ın yürüttüğü programların etkinliğini artıran birer aktör olarak hem de sosyal uyum süreçlerine doğrudan katkı sağlayan bireyler olarak konumlandırılmaktadır. Gönüllüler, eğitim programlarına ve çeşitli sosyal uyum projelerine katılarak, göçmenlerin ev sahibi toplumla daha güçlü bağlar kurmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda kendi toplumsal sorumluluk bilincini de geliştirme fırsatı bulurlar (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023a). Gönüllülük faaliyetleri, bireylerin topluma hizmet etme motivasyonunu artırırken, aynı zamanda sosyal uyum süreçlerine yönelik yenilikçi çözümler geliştirilmesine de olanak tanımaktadır.

Türk Kızılay'ın gönüllülük politikası, bu programların uygulanabilirliğini ve sürdürülebilirliğini sağlama açısından büyük önem taşır. Gönüllüler, Kızılay'ın sosyal uyum programlarına katılarak, dezavantajlı ve göçmen gruplarına yönelik hizmetlerin daha geniş bir tabana yayılmasını sağlarlar. Bu süreç, gönüllülerin topluma hizmet etme bilincini geliştirirken, aynı zamanda göçmen topluluklarının toplumsal uyum süreçlerini hızlandırır. Gönüllülerin katılımı, sadece fiziksel yardımların dağıtımını değil, aynı zamanda sosyal uyumun psikososyal boyutlarını da destekleyen bir işlev görür. (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023b). Türk Kızılay'ın gönüllülük faaliyetleri, göçmenlerin

toplumla bütünleşmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda gönüllü bireylerin de bu sürece aktif katılımlarını teşvik ederek toplumsal bağların güçlenmesine katkıda bulunur.

Diğer yandan, Almanya'da faaliyet gösteren Multikulturelles Forum, gönüllülüğün ötesinde toplumsal bilinci artırmaya yönelik farkındalık kampanyaları ve sosyal adaleti teşvik eden etkinlikler düzenlemektedir. Multikulturelles Forum, göçmenlerin toplumsal hayatta karşılaştıkları önyargılar ve ayrımcılık gibi sorunların üstesinden gelmeyi hedefleyen geniş kapsamlı stratejiler geliştirir. Bu bağlamda Forum, gönüllülerin katılımını teşvik etmenin yanı sıra, toplumsal farkındalık yaratmayı ve sosyal uyumu güçlendirmeyi amaçlayan kampanyalar düzenler. Forum'un farkındalık kampanyaları, sadece göçmenleri değil, aynı zamanda ev sahibi toplumun genelini hedef alır. Bu kampanyalar, toplumsal önyargıların ve ayrımcılıkların azalmasına katkıda bulunurken, göçmenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayata daha aktif bir şekilde katılmalarını desteklemeyi amaçlar.

Multikulturelles Forumun gönüllülük ve toplumsal katılım yaklaşımı, sosyal uyumun daha geniş bir toplumsal çerçevede ele alınmasını öngörmektedir. Gönüllülük çalışmaları, Forum'un sosyal hizmetlerinin temel bir unsuru olmakla birlikte, asıl vurgu toplumsal farkındalık yaratma üzerinedir. Forum, gönüllülerin aktif katılımını destekleyerek, toplumun daha kırılgan kesimlerine yönelik hizmetlerin etkinliğini artırırken, aynı zamanda ev sahibi toplumda göçmenlere yönelik algıların olumlu yönde değişmesine yönelik çabalar da yürütmektedir. Bu bağlamda, Forum'un düzenlediği farkındalık kampanyaları, toplumsal önyargılar ve ayrımcılıklarla mücadele etmeyi hedeflerken, toplum genelinde sosyal uyumun güçlenmesini sağlamaya yönelik daha geniş bir strateji sunmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024c).

Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumun gönüllülük ve topluluk katılımı politikaları arasındaki temel fark, bu iki kuruluşun sosyal uyuma yönelik yaklaşımlarının farklılığı ile ilişkilidir. Türk Kızılay, gönüllülük faaliyetlerini sosyal hizmetlerin geniş kitlelere ulaştırılması ve sosyal uyum süreçlerinin etkinliğini artırmak amacıyla kullanırken, Multikulturelles Forum, gönüllülüğün yanı sıra toplumsal farkındalık ve sosyal adaleti teşvik eden daha geniş kapsamlı etkinliklere odaklanmaktadır. Türk Kızılay'ın gönüllülük politikası, daha çok programların sürdürülebilirliği ve hizmetlerin ulaşılabilirliğine odaklanırken, Multikulturelles Forum, toplumsal bilinç oluşturmaya ve göçmenlerin toplumla daha derin bir bağ kurmalarını sağlayacak stratejiler geliştirmeyi amaçlar.

Sonuç olarak, Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumun gönüllülük ve topluluk katılımına yönelik yaklaşımları, sosyal uyumun farklı boyutlarını ele alır. Türk Kızılay, gönüllülüğü sosyal hizmetlerin sürdürülebilirliği ve yaygınlaştırılması açısından temel bir unsur olarak kabul ederken, Multikulturelles Forum, gönüllülük çalışmalarını toplumsal farkındalık yaratma ve sosyal adaleti teşvik etme bağlamında daha geniş bir perspektifle ele almaktadır.

2.2.7.4. Mesleki entegrasyon ve ekonomik katılım

Mesleki entegrasyon ve ekonomik katılım, göçmenlerin ev sahibi topluma başarılı bir şekilde entegrasyonunda merkezi bir rol oynayan unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, Türk Kızılay ve Multikulturelles Forum, sosyal uyum programları çerçevesinde farklı yaklaşımlar benimsemişlerdir. Türk Kızılay, sosyal uyum süreçlerinde bireylerin topluma katılımını sağlamak adına sosyal becerilerin geliştirilmesine ve kültürel entegrasyona ağırlık verirken, Multikulturelles Forum, daha geniş çaplı mesleki entegrasyon ve ekonomik katılım projelerine odaklanmaktadır. Bu iki kuruluşun sosyal uyum stratejileri, göçmenlerin farklı boyutlarda topluma entegrasyonunu desteklemeyi amaçlamakla birlikte, mesleki yeterlilik ve ekonomik katılım konusunda önemli farklılıklar sergilemektedir.

Türk Kızılay'ın sosyal uyum programları, bireylerin sosyal becerilerini geliştirmeyi ve kültürel uyumlarını hızlandırmayı amaçlayan çeşitli eğitim ve etkinliklerle desteklenmektedir. Bu süreçte Türk Kızılay, göçmenlerin ev sahibi toplumun sosyal normlarına ve kültürel değerlerine uyum sağlamalarına yardımcı olmayı hedefler. Türk Kızılay'ın sosyal uyuma yönelik yaklaşımı, göçmenlerin sosyal hayatta daha aktif bir şekilde yer almalarını sağlamak için toplumsal becerilerin kazandırılmasına odaklanır. Bu kapsamda, dil öğrenimi, toplumsal etkileşimler ve kültürel faaliyetler gibi sosyal becerileri geliştiren programlar, bireylerin ev sahibi toplumla daha sağlıklı ilişkiler kurmasını teşvik eder. Bununla birlikte, Türk Kızılay'ın sosyal uyum çalışmalarında mesleki entegrasyon ve ekonomik katılım konuları öncelikli bir yer tutmamaktadır (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023c). Kurumun sosyal uyuma yönelik faaliyetleri, daha çok bireylerin kültürel uyum sürecini hızlandırmaya yönelik sosyal beceri kazandırıcı etkinlikler ve eğitimler üzerine yoğunlaşır.

Türk Kızılay'ın sosyal uyum stratejisi, göçmenlerin toplumla bütünleşmelerini sağlamak için kültürel entegrasyonu ve sosyal becerileri ön planda tutarken, bireylerin iş gücü

piyahasına katılımı ya da ekonomik bağımsızlıklarına kavuşmaları konularında sınırlı bir katkı sunmaktadır. Kızılay'ın yürüttüğü programlar, göçmenlerin sosyal çevreye uyum sağlamalarını kolaylaştıracak etkinliklerle desteklenirken, mesleki yeterliliklerin artırılmasına yönelik projeler daha geri planda kalmaktadır. Bu durum, Türk Kızılay'ın sosyal uyum çalışmalarının daha çok sosyal ve kültürel boyutlara odaklandığını ve ekonomik entegrasyonu birincil hedef olarak görmediğini ortaya koymaktadır (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023b). Kurum, bireylerin toplumsal hayata entegrasyonunu, kültürel uyum ve sosyal etkileşimler üzerinden şekillendirirken, ekonomik entegrasyonun bu süreçte tamamlayıcı bir unsur olarak ele alınmadığı gözlemlenmektedir.

Buna karşılık, Multikulturelles Forum, göçmenlerin iş gücü piyasasına entegrasyonunu hızlandırmak ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını sağlamak amacıyla mesleki yeterliliklerin artırılmasına yönelik kapsamlı projeler sunmaktadır. Multikulturelles Forumun sosyal uyum stratejisinde mesleki entegrasyon ve ekonomik katılım, sosyal uyumun vazgeçilmez bir bileşeni olarak ele alınmaktadır. Forum, göçmenlerin mesleki niteliklerini geliştirmelerine ve iş gücü piyasasında rekabet edebilecek yetkinliklere sahip olmalarına yardımcı olmak amacıyla çeşitli mesleki eğitim programları ve iş koçluğu hizmetleri sunar. Bu kapsamda, göçmenlerin meslek edindirme kursları, sertifikasyon programları ve iş bulma süreçlerinde rehberlik hizmetleri ile desteklenmesi, Forum'un sosyal uyum stratejisinin temel taşlarından birini oluşturmaktadır.

Multikulturelles Forumun mesleki entegrasyon odaklı çalışmaları, göçmenlerin sadece iş gücü piyasasına katılımlarını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onların ekonomik bağımsızlıklarına kavuşmalarını da hedefler. Forum'un mesleki eğitim ve iş bulma hizmetleri, göçmenlerin hem bireysel olarak ekonomik hayata katılımlarını artırmakta hem de toplumsal düzeyde ekonomik kalkınmaya katkı sunmalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda, Forum'un yürüttüğü projeler, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerini daha bütüncül bir perspektifle ele alarak, ekonomik katılımın topluma entegrasyonda kritik bir öneme sahip olduğunu vurgular. Göçmenlerin mesleki yeterliliklerinin artırılması, Forum'un sosyal uyum stratejisinin merkezinde yer almakta ve bu süreçte bireylerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanarak sosyal hayata daha etkin bir şekilde katılmaları amaçlanmaktadır (Multikulturelles Forum, 2024b).

Multikulturelles Forumun mesleki entegrasyona yönelik bu kapsamlı yaklaşımı, sosyal uyum sürecinin ekonomik boyutunu da göz önünde bulundurarak, göçmenlerin iş gücü piyasasına başarılı bir şekilde entegrasyonunu sağlamaya yönelik stratejiler geliştirmektedir. Forum'un mesleki yeterlilikleri artırma çabaları, göçmenlerin toplumsal katılımını sadece kültürel ve sosyal uyumla sınırlı tutmayarak, ekonomik katkıları da içerecek şekilde genişletmektedir (Multikulturelles Forum, 2024c). Bu strateji, göçmenlerin sadece iş bulmalarını değil, aynı zamanda mesleki gelişimlerine ve kariyer fırsatlarına ulaşmalarını sağlayarak onların uzun vadede topluma entegre olmalarını desteklemektedir.

Sonuç olarak, Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumun sosyal uyuma yönelik yaklaşımlarındaki temel fark, mesleki entegrasyon ve ekonomik katılıma verdikleri önceliklerden kaynaklanmaktadır. Türk Kızılay, sosyal uyum süreçlerinde kültürel uyum ve sosyal becerilerin geliştirilmesine odaklanırken, Multikulturelles Forum, göçmenlerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını ve mesleki yetkinliklerini artırmalarını öncelikli bir hedef olarak benimsemektedir.

2.2.7.5. Politika geliştirilmesi ve sivil toplum katkısı

Politika geliştirilmesi ve sivil toplum katkısı, sosyal uyum programlarının sürdürülebilirliği ve etkinliği açısından büyük önem taşır. Bu bağlamda, Türk Kızılay ve Multikulturelles Forum, politika yapım süreçlerine ve sivil toplumun toplumsal uyuma katkı sağlamasına yönelik farklı stratejiler benimseyerek, göçmenlerin entegrasyonuna ilişkin çeşitli yaklaşımlar geliştirmektedir. Her iki kuruluş da sosyal uyum süreçlerine yönelik politika oluşturulması ve uygulanmasında kilit roller üstlenirken, Türk Kızılay daha çok devlet politikalarıyla doğrudan bir ilişki geliştirirken, Multikulturelles Forum, sivil toplumun kapasitesini güçlendirerek yerel düzeyde sosyal uyuma katkıda bulunmaktadır.

Türk Kızılay, sosyal uyum programlarının oluşturulmasında ve uygulanmasında devletle yakın bir iş birliği içinde çalışarak, sahada edindiği deneyim ve bilgileri politika yapımcılarla paylaşan aktif bir rol oynar. Türk Kızılay'ın bu alandaki temel stratejisi, göçmenlerin ve yerel toplulukların karşılaştığı sorunları tespit etmek ve bu sorunların çözümü için devlet politikalarının iyileştirilmesine yönelik geri bildirimlerde bulunmaktır. Kızılay, sahada elde ettiği verilere dayanarak göçmenlerin entegrasyon sürecinde karşılaştıkları zorlukları politika yapımcılara ileterek, devletin sosyal uyum

politikalarının etkinliğini artırmaya yönelik önemli bir katkı sağlar. Bu süreçte, sahada karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak geliştirilen raporlar, öneriler ve geri bildirimler, devlet politikalarının şekillendirilmesi ve iyileştirilmesinde yol gösterici bir işlev görür (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023b).

Türk Kızılay'ın devlet politikalarına yaptığı katkı, sadece sosyal uyum politikalarının geliştirilmesiyle sınırlı kalmayıp, bu politikaların uygulanma süreçlerine de rehberlik eder. Kızılay, sahada çalışan ekipleri aracılığıyla, mevcut politikaların etkin bir şekilde uygulanmasını sağlayan mekanizmalar kurar ve bu mekanizmalar üzerinden sürekli geri bildirim sağlayarak, politika yapıcıların mevcut uygulamaları gözden geçirmesine ve gerektiğinde iyileştirmeler yapmasına yardımcı olur. Bu geri bildirim süreci, göçmenlerin ihtiyaçlarına daha duyarlı politikaların geliştirilmesini destekler ve böylece sosyal uyumun daha sürdürülebilir bir şekilde sağlanmasına katkıda bulunur. (Türk Kızılay Toplum Merkezleri, 2023a). Türk Kızılay'ın politika yapım sürecine aktif katılımı, devletin sosyal uyuma yönelik stratejilerinin sahada karşılaşılan gerçek sorunlarla uyumlu hale getirilmesine olanak tanır.

Türk Kızılay'ın politika geliştirme sürecindeki bu rolü, Türkiye'deki göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu süreç, Türk Kızılay'ın toplumsal uyumun sağlanmasına yönelik saha deneyimlerini doğrudan devlet politikalarına entegre ederek, sosyal uyum politikalarının daha etkili ve kapsayıcı olmasını sağlamayı hedefler. Türk Kızılay, politika yapım sürecine sağladığı katkılarla, göçmenlerin topluma entegrasyonunu destekleyen sosyal uyum politikalarının sürekli olarak güncellenmesi ve iyileştirilmesine öncülük eder.

Öte yandan, Multikulturelles Forumun politika geliştirme ve sivil toplum katkısına yönelik yaklaşımı, daha çok sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesi ve yerel düzeyde sosyal uyumun güçlendirilmesine odaklanır. Forum, yerel düzeyde sosyal uyumu desteklemek amacıyla çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapar ve bu kuruluşların toplumsal uyuma yönelik çabalarını artırmak için çeşitli programlar geliştirir. Forum, göçmenlerin entegrasyonuna yönelik yerel düzeyde yapılan çalışmaların etkili olabilmesi için sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini güçlendirmenin, sosyal uyumun kalıcı olarak sağlanmasında kritik bir rol oynadığını vurgular (Multikulturelles Forum, 2024b). Bu nedenle, Forum'un politika yapım sürecine

katkısı, sivil toplumun aktif katılımı ve yerel düzeydeki sosyal uyum çabalarının teşvik edilmesi yoluyla gerçekleşir.

Multikulturelles Forumun sivil toplum odaklı bu yaklaşımı, sosyal uyumun sadece devlet politikaları ile değil, aynı zamanda sivil toplumun aktif katılımı ile sağlanabileceği fikrine dayanır. Forum, sivil toplum kuruluşlarının sosyal uyum sürecine daha etkin bir şekilde katkı sağlayabilmeleri için eğitimler, projeler ve kaynaklarla destekleyici programlar sunar. Bu programlar, yerel düzeydeki sivil toplum kuruluşlarının toplumsal uyum süreçlerinde oynadığı rolü güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda göçmenlerin entegrasyon süreçlerine daha geniş bir katılımın sağlanmasına da yardımcı olur (Multikulturelles Forum, 2024b). Bu çerçevede, Forum, sivil toplumun sosyal uyum süreçlerinde oynadığı kritik rolü artırarak, yerel toplulukların göçmenlerle daha güçlü bağlar kurmasını ve entegrasyonun daha kalıcı olmasını hedefler.

Multikulturelles Forum, sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini güçlendirmek suretiyle, sadece yerel düzeyde değil, aynı zamanda ulusal düzeyde de sosyal uyum politikalarına katkıda bulunur. Forum, yerel düzeydeki uygulamalar üzerinden elde edilen deneyimleri ve geri bildirimleri, daha geniş kapsamlı sosyal uyum politikalarına entegre ederek, politika yapıcılarının daha kapsayıcı ve etkili stratejiler geliştirmesine yardımcı olur. Bu süreçte, sivil toplum kuruluşlarının aktif katılımı, göçmenlerin entegrasyonuna yönelik politikaların yerel ihtiyaçlara daha uygun bir şekilde geliştirilmesine olanak tanır (Multikulturelles Forum, 2024b). Böylece, sivil toplumun politika yapım süreçlerine dahil edilmesi, göçmenlerin karşılaştıkları sorunlara yönelik daha yerinde ve etkili çözümler geliştirilmesini sağlar.

Sonuç olarak, Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumun sosyal uyum politikalarının geliştirilmesine yönelik yaklaşımları, farklı stratejik önceliklere dayanır. Türk Kızılay, sahada elde ettiği deneyimlerle devlet politikalarının iyileştirilmesine katkı sağlarken, Multikulturelles Forum, sivil toplumun kapasitesini artırarak yerel düzeyde sosyal uyumun güçlendirilmesine odaklanır. Her iki kuruluş da sosyal uyum politikalarının etkinliğini artırmaya yönelik çalışmalar yürütmekte olup, Türk Kızılay daha çok devletle iş birliği içinde politika geliştirme süreçlerine katılırken, Multikulturelles Forum, sivil toplumun aktif katılımını ve toplumsal uyuma yönelik çabalarını teşvik eden bir rol üstlenir.

	Türk Kızılay Toplum Merkezi	Multikulturelles Forum
Kurumsal Misyon ve Vizyon	Türk Kızılay, göçmenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik entegrasyonunu sağlama misyonunu benimsemiş olup, bu misyon çerçevesinde, göçmenlerin yalnızca yaşadıkları toplumda var olmalarını değil, aynı zamanda bu topluma aktif bir şekilde katılmalarını teşvik etmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, yerel halkla etkileşim içerisinde, sosyal dayanışmayı güçlendirerek, toplumun bütün bireyleri arasında karşılıklı anlayış ve saygının oluşmasını sağlamak, kuruluşun öncelikli amaçları arasında yer almaktadır.	Multikulturelles Forum, göçmenlerin iş gücü piyasasına entegre olmasını sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda onların sosyal yaşamda da aktif bireyler olarak yer almalarını teşvik eden bir vizyona sahiptir. Bu hedef doğrultusunda, ekonomik entegrasyonun sosyal uyum açısından kritik bir rol oynadığına dair inançla, göçmenlerin toplumsal hayata katılımını sağlamak amacıyla çeşitli stratejiler geliştirmekte ve uygulamaktadır. Bu çerçevede, göçmenlerin sosyal hayatta daha görünür hale gelmeleri amaçlanmaktadır.
Sosyal Uyum Yaklaşımı	Türk Kızılay'ın sosyal uyum politikası, göçmenlerin ve yerel halkın birlikte sürece katılımını sağlayan, karşılıklı anlayışa dayalı ve sürdürülebilir bir sosyal entegrasyon süreci olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, toplumdaki tüm bireylerin eşit katılımını teşvik ederken, sosyal bağların güçlendirilmesi ve toplumsal dayanışmanın artırılması gibi hedefler doğrultusunda stratejiler geliştirmektedir. Bu süreç, toplumda karşılıklı anlayışın ve saygının yaygınlaştırılmasını da beraberinde getirmektedir.	Multikulturelles Forumun sosyal uyum yaklaşımı, ekonomik entegrasyonun temeli üzerine inşa edilmiştir. Bu çerçevede, bireylerin mesleki yeterliliklerinin artırılmasına yönelik stratejiler uygulanmakta ve bu stratejilerle göçmenlerin iş gücü piyasasında daha aktif ve bağımsız bireyler olmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Böylece, sosyal katılımın ve ekonomik bağımsızlığın sağlanması, toplumsal uyumun anahtarı olarak görülmekte ve bu bağlamda çeşitli destek programları ve

		girişimler gerçekleştirilmektedir.
Eğitim ve Dil Politikaları	Türk Kızılay, eğitim ve dil politikalarının sosyal uyum çalışmalarında büyük bir öneme sahip olduğunu kabul etmekte ve bu bağlamda dil öğreniminin sosyal uyumun temel unsurlarından biri olduğunu vurgulamaktadır. Sunulan dil kursları, göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştırırken, aynı zamanda kültürel aidiyet duygusunu güçlendirmek ve toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla tasarlanmıştır. Bu eğitim programları, göçmenlerin sosyal hayatta aktif bir şekilde yer almasını desteklemektedir.	Multikulturelles Forum, göçmenlerin iş gücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştırmak amacıyla dil kurslarını mesleki eğitimlerle bir araya getirerek sunmaktadır. Bu yaklaşım, göçmenlerin mesleki becerilerini geliştirmeyi ve böylece ekonomik bağımsızlık kazanmalarını sağlamayı hedeflemektedir. Eğitim programları, göçmenlerin toplumsal hayatta daha etkin bir rol almalarını sağlarken, dil öğrenimi aracılığıyla sosyal bağlantıların kurulmasına da olanak tanımaktadır.
Mesleki Eğitim ve Ekonomik Entegrasyon	Türk Kızılay Toplum Merkezleri, sosyal uyum çabalarında kültürel entegrasyonu öncelikli bir hedef olarak belirlemekte ve bu doğrultuda mesleki entegrasyonu ve ekonomik katılımı, sosyal uyum sürecinin daha sonraki aşamalarında ele almayı tercih etmektedir. Bu süreçte, göçmenlerin sosyal ve kültürel bağlarının güçlendirilmesi, ekonomik entegrasyonun ön koşulu olarak değerlendirilmekte ve bu bağlamda çeşitli stratejiler geliştirilmesi teşvik edilmektedir.	Multikulturelles Forum, mesleki entegrasyonu sosyal uyum stratejisinin merkezine yerleştirerek, göçmenlere mesleki eğitim imkânları sunmakta ve iş bulma destek programları ile ekonomik entegrasyonu kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, göçmenlerin iş gücü piyasasında daha aktif rol almasını sağlamanın yanı sıra, ekonomik bağımsızlık kazanarak sosyal hayata daha etkin bir şekilde katılmalarını teşvik etmektedir.

Gönüllülük Faaliyetleri ve Topluluk Katılımı	Türk Kızılay, gönüllülüğün sosyal uyumun sürdürülebilirliği açısından hayati bir rol oynadığını vurgulamakta ve bu çerçevede, gönüllülerin göçmenlerle yerel halk arasında sosyal bağlar kurmasına yardımcı olmalarını sağlamaya yönelik çeşitli faaliyetler düzenlemektedir. Bu bağlamda, gönüllülük faaliyetleri, toplumsal dayanışmayı artırmayı ve sosyal uyum süreçlerinin kalıcılığını sağlamak amacıyla teşvik edilmektedir.	Multikulturelles Forum, gönüllülük faaliyetlerinin ötesine geçerek, toplumda göçmen algısını iyileştirmeye yönelik toplumsal farkındalık kampanyalarına odaklanmakta ve bu bağlamda çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Gönüllülük, sosyal katılımı artırmanın yanı sıra, toplumda göçmenler ile yerel halk arasındaki sosyal bağların güçlenmesine ve toplumsal bütünleşmenin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.
Sosyal Yardım Programları	Türk Kızılay, sosyal yardım programları aracılığıyla göçmenlerin temel ihtiyaçlarına yönelik çeşitli projeler yürütmekte ve bu süreçte kültürel etkinliklerle sosyal bağların güçlendirilmesini hedeflemektedir. Bu yardımlar, göçmenlerin yaşam standartlarını yükseltmeyi ve sosyal uyum sürecinin önemli bir parçası olarak toplumsal bütünleşmeyi sağlamayı amaçlamaktadır.	Multikulturelles Forum, geniş kapsamlı sosyal yardım hizmetleri sunarak, göçmenlerin barınma, sağlık hizmetleri ve yasal rehberlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bu yardımlar, göçmenlerin toplumda daha iyi bir yer edinmelerini sağlarken, sosyal entegrasyon süreçlerinin hızlanmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.
	Türk Kızılay, devlet politikalarıyla iş birliği yaparak sosyal uyum süreçlerinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamakta ve bu iş birliği aracılığıyla göçmenlerin entegrasyonuna yönelik ulusal politikaların	Multikulturelles Forum, yerel düzeyde sosyal uyumun güçlendirilmesine yönelik olarak sivil toplum kuruluşlarının kapasitesini artırmaya odaklanmaktadır. Bu bağlamda, yerel aktörlerin sosyal uyum

Politika Geliştirme ve Sivil Toplum Katkısı	uygulanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreç, sivil toplum kuruluşlarının güçlü bir şekilde desteklenmesini ve sosyal uyum çalışmalarının etkinliğini artırmayı hedeflemektedir.	politikalarına katkı sağlaması teşvik edilmekte ve böylece toplumsal dayanışmanın güçlenmesine yönelik stratejiler geliştirilmektedir.
Toplumsal Algı ve Medya Kampanyaları	Türk Kızılay, yerel halkın göçmenlerle ilgili algılarını iyileştirmek amacıyla medya ve farkındalık kampanyaları düzenlemekte ve bu kampanyalar aracılığıyla göçmenlerin topluma entegrasyon süreçlerinde daha olumlu bir algı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, toplumsal farkındalığın artırılması, göçmenlerin sosyal bağlarının kuvvetlenmesine de katkı sağlamaktadır.	Forum, göçmen haklarını savunmaya yönelik medya kampanyaları düzenlemekte ve toplumsal farkındalık yaratmaya çalışmaktadır. Bu tür kampanyalar, göçmenlerin toplumda daha kabul gören bireyler olarak yer almasını desteklemekte ve toplumsal algının olumlu yönde değişmesine katkı sağlamaktadır.

Tablo 2. 1. Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Alman Multikulturelles Forumun Sosyal Uyum Çalışmalarının Karşılaştırmalı Analizi

2.2.8. Katılımcı yönetim çerçevesinde sosyal uyumun sağlanmasında kamu ve sivil toplum kuruluşlarının etkileşimi

Günümüzde sosyal uyumun tesis edilmesi, özellikle çok paydaşlı yönetim modelleri çerçevesinde kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları (STK'lar) arasında etkili iş birliğini gerektiren karmaşık bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Toplum merkezleri, yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ile kamu kurumları arasındaki iş birliği, yalnızca hizmet sunum kapasitesini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal kapsayıcılığı güçlendirmeye yönelik geniş kapsamlı stratejilerin uygulanmasına da olanak tanımaktadır. Bu iş birliği modelleri, sosyal uyumun sağlanması amacıyla hem sivil toplumun hem de kamu kurumlarının kapasitelerini geliştirici nitelikte olup, sistematik bir yaklaşımla desteklenmektedir.

Bu kapsamda geliştirilen stratejiler, finansal desteklerin temini, teknik donanım ve teçhizat sağlanması, kapasite geliştirmeye yönelik eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi, iyi uygulamaların yaygınlaştırılması ve teknik bilgi alışverişinin teşvik edilmesi gibi unsurları içermektedir. Ayrıca, gönüllülük alanında kurulan iş birlikleri de bu sürecin önemli bir bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sivil toplum ve kamu kurumları arasında bilgi, tecrübe ve kaynak paylaşımına dayalı iş birlikleri, sosyal uyumu güçlendirmeye yönelik somut adımlar atılmasını mümkün kılmaktadır (Yolcuoğlu, 2014, ss. 321-323; Ateş ve Nohutçu, 2006, ss. 247-249).

Gelişmekte olan toplumlar bağlamında ise, sosyal hizmetlerin etkili bir şekilde sunulabilmesi açısından bu iş birliklerinin önemi daha da artmaktadır. Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki etkileşim, toplum merkezlerinin kapasitelerinin genişletilmesini ve daha geniş kitlelere ulaşılmasını mümkün kılmaktadır. Bu etkileşim sayesinde toplum merkezleri, yerel ihtiyaçlara daha etkin yanıt verebilmekte ve sosyal uyum süreçlerine önemli katkılarda bulunmaktadır (Yavaşca, 2021; Babaoğlu, 2013).

Bu bağlamda, kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birlikleri, katılımcı yönetim anlayışı doğrultusunda sosyal uyumun tesis edilmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Hem yerel hem de uluslararası düzeyde geliştirilen bu stratejiler, sosyal hizmetlerin sunumu ve toplumsal entegrasyon süreçlerinin hızlandırılmasına yönelik önemli bir çerçeve sunmaktadır. Böylece, sosyal uyumun güçlendirilmesi amacıyla kurulan bu iş birlikleri, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma yolunda da stratejik bir işlev üstlenmektedir.

2.2.8.1. Finansal destekler

Sosyal hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi, sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ile kamu kurumlarının iş birliğine dayanan bir süreçtir ve bu süreçte finansal destek büyük bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda, sosyal hizmetlerin sunumunda gerekli olan finansal kaynakların sağlanması, sosyal hizmet projelerinin hayata geçirilmesi, personel maaşlarının ödenmesi, ekipman alımları ve diğer operasyonel giderlerin karşılanabilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Finansal destek, sosyal hizmetlerin sürdürülebilirliği ve kalitesi üzerinde doğrudan etkili bir faktördür. Sivil toplum kuruluşlarının mali kaynaklara erişimi, onların yürüttükleri projelerin kapsamını ve etki alanını genişletmesine olanak tanırken, aynı zamanda bu kuruluşların toplumda daha görünür ve etkili olmasına yardımcı olur.

Finansal kaynaklar, kuruluşların yalnızca mevcut hizmetleri sürdürmelerini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda yeni projeler geliştirmelerine ve toplumsal ihtiyaçlara yanıt verebilecek esnek yapılar kurmalarına da olanak tanır. Sosyal hizmet projeleri, toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarına yönelik olarak tasarlandığından, bu projelerin başarılı bir şekilde hayata geçirilebilmesi için yeterli mali kaynakların sağlanması gerekmektedir. Bu durum, özellikle proje geliştirme aşamasında, gerekli araştırmaların yapılabilmesi, uygun hizmet modellerinin belirlenmesi ve hedef kitlelere ulaşmak için gereken stratejilerin oluşturulması için kritik öneme sahiptir.

Ekipman alımları, sosyal hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan fiziksel kaynakların sağlanmasını ifade eder. Bu bağlamda, bilgisayarlar, yazıcılar, ofis mobilyaları ve diğer araçlar, hizmetlerin daha verimli bir şekilde sunulabilmesi için gereklidir. İyi bir donanım, hem hizmet sunanların iş süreçlerini kolaylaştırır hem de hizmet alan bireylerin deneyimlerini iyileştirir (Detomasi, 2007, ss. 325-326).

Finansal desteklerin yanı sıra, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları arasında iş birliğinin güçlendirilmesi, sosyal hizmetlerin etkinliğini artıran bir başka önemli unsurdur. Bu iş birlikleri, kaynakların daha verimli bir şekilde kullanılmasına ve sosyal hizmetlerin daha geniş bir kitleye ulaşmasına olanak tanır.

2.2.8.2. Eğitimler

Sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren personelin ve gönüllülerin yetkinliklerini artırmak, sosyal hizmetlerin etkinliğini sağlamak ve geliştirmek adına oldukça önemlidir. Bu doğrultuda, çeşitli eğitim programlarının düzenlenmesi, sosyal hizmet uygulamalarının kalitesini artırmak için elzem bir gerekliliktir. Eğitimlerin içeriği, iletişim becerileri, problem çözme yetenekleri, proje yönetimi ve sosyal hizmetlerin etkin sunumu gibi temel konuları kapsamalıdır (Schwartz, 2006, ss. 70-72).

İletişim becerileri eğitimi, sosyal hizmet uzmanlarının ve gönüllülerin, hizmet verdikleri bireylerle daha etkili bir etkileşim kurmalarını sağlamaktadır. Bu eğitim, dinleme, empati kurma ve açıklık gibi temel becerileri geliştirmeye yönelik çeşitli stratejiler sunarak, hizmet alan bireylerin ihtiyaçlarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Güçlü iletişim becerileri, aynı zamanda sosyal hizmet profesyonellerinin, çeşitli paydaşlarla, yani aileler, diğer profesyoneller ve toplum üyeleri ile iş birliği yapmalarını kolaylaştırır. Problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi, sosyal hizmet alanında karşılaşılan zorlukların üstesinden gelebilmek için kritik öneme sahiptir. Eğitim programları, sosyal

hizmet uzmanlarına analitik düşünme, yaratıcı çözüm önerileri geliştirme ve karar verme süreçlerinde etkili olabilme yetenekleri kazandırmaktadır. Bu beceriler, hizmetlerin daha etkili bir şekilde sunulması ve bireylerin ihtiyaçlarının daha iyi karşılanması açısından büyük önem taşır. Proje yönetimi eğitimi, sosyal hizmetlerin planlanması ve yürütülmesinde etkin bir rol oynamaktadır (Schwartz, 2006, ss. 70-72).

2.2.8.3. İyi uygulamaların desteklenmesi

Sosyal hizmetler alanında başarı gösteren uygulamaların desteklenmesi, sadece ilgili kuruluşlar için değil, tüm sektör için kıymetli bir referans noktası teşkil etmektedir. İyi uygulamalar, sosyal hizmetlerin etkinliğini artıran, toplumun ihtiyaçlarına daha iyi yanıt veren ve çeşitli zorlukların üstesinden gelmeyi kolaylaştıran yöntemleri temsil eder. Bu bağlamda, başarılı uygulamaların tanıtılması ve paylaşılması, diğer sosyal hizmet sağlayıcıları için önemli bir öğrenme kaynağı oluşturarak, yenilikçi yaklaşımların benimsenmesine katkıda bulunur.

Sosyal hizmet alanında ortaya konan iyi uygulamaların sistematik bir şekilde desteklenmesi, bu uygulamaların sürdürülebilirliğini artırmanın yanı sıra, sektör genelinde bir bilgi akışı ve deneyim paylaşımını teşvik eder. Örneğin, belirli bir sosyal sorunla başa çıkmada etkili bir şekilde çalışan bir programın başarı hikayesinin paylaşılması, benzer sorunlarla karşılaşan diğer kuruluşların, bu tür yenilikçi yöntemleri uygulama istekliliğini artırır. Bu durum, sosyal hizmetlerin kalitesini ve erişilebilirliğini artırarak, toplumun genel refahını da olumlu yönde etkiler (Craig, 2002, ss. 670-673).

Sonuç olarak, iyi uygulamaların desteklenmesi ve teknik destek alışverişi, sosyal hizmetler alanında yenilikçi yaklaşımların benimsenmesi ve etkin hizmet sunumu için kritik öneme sahiptir. Bu iki mekanizmanın sistematik olarak uygulanması, sosyal hizmetlerin kalitesini artıracak, sektördeki uygulamaların sürekli olarak gelişmesine olanak tanıyacaktır.

2.2.8.4. Gönüllülük alanında iş birlikleri

Gönüllülük, toplum merkezlerinin faaliyetlerinde hayati bir öneme sahip olup, sosyal hizmetlerin yürütülmesinde ek bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Gönüllüler, toplumsal dayanışmayı ve sosyal sorumluluk bilincini pekiştiren, bireylerin topluma katkıda bulunma arzusunu somutlaştıran önemli aktörlerdir. Bu bağlamda, gönüllülük alanında gerçekleştirilen iş birlikleri, sadece sosyal hizmetlerin etkinliğini artırmakla

kalmayıp, aynı zamanda toplumsal değerlerin güçlenmesine ve bireyler arasında sosyal bağların derinleşmesine de katkıda bulunur.

Gönüllülük alanında yapılan iş birlikleri, yerel ve uluslararası düzeyde toplum merkezlerinin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır. Bu iş birlikleri, gönüllülerin topluma sunacakları hizmetlerin kalitesini artırarak, sosyal hizmetlerin daha etkili bir şekilde yürütülmesine olanak tanır. Gönüllülerin çeşitli projelere dahil edilmesi, toplum merkezlerinin faaliyetlerine dinamizm katmakta ve toplumun ihtiyaçlarına daha duyarlı hale gelmesini sağlamaktadır. Bu süreç, bireylerin topluma katılımını teşvik ederken, aynı zamanda toplumsal dayanışma ruhunu da pekiştirmektedir. Ancak, gönüllülük alanında gerçekleştirilen iş birliklerinin etkili bir şekilde hayata geçirilebilmesi için belirli koordinasyon ve sürekli izleme mekanizmalarının oluşturulması büyük bir gereklilik arz etmektedir. Bu mekanizmalar, toplum merkezleri ve iş birliği yapılan kamu kurumlarının işlevselliğini artırarak, sosyal hizmetlerin sürdürülebilirliğini sağlamaya yardımcı olur. Koordinasyon süreçleri, gönüllülerin hangi projelerde nasıl görev alacaklarının net bir şekilde belirlenmesini sağlarken, izleme mekanizmaları ise gönüllülük faaliyetlerinin etkinliğini değerlendirme ve sürekli iyileştirme fırsatları sunar (Detomasi, 2007, ss. 325-328).

Sonuç olarak, kamu ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birlikleri, sosyal hizmetlerin etkinliğini artırmakta ve toplum merkezlerinin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır. Bu süreç, sosyal uyumun sağlanması açısından kritik öneme sahiptir ve toplumun genel refah düzeyini artıracak nitelikte bir etki yaratmaktadır. Gönüllülük faaliyetleri, bireylerin toplumsal sorunlara duyarlılığını artırarak, toplumsal dayanışmayı pekiştirmekte ve sosyal sorumluluk bilincinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, gönüllülük alanındaki iş birliklerinin güçlendirilmesi, sosyal hizmetlerin kalitesini artırmak ve toplumun genel refah düzeyini yükseltmek adına stratejik bir adım olarak değerlendirilmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi

Önceki bölümlerde, göç ve mültecilik konusunun teorik çerçevesi, mevcut akademik literatür kapsamında detaylandırılmış ve Almanya ile Türkiye'deki duruma ilişkin veriler ile sosyal hizmet uygulamaları tartışılmıştır. Bu bağlamda, göç ve mültecilik olgusunun tarihsel arka planı, sosyolojik ve politik dinamikleri, çeşitli teorik yaklaşımlar ışığında ele alınmıştır. Ayrıca, Almanya ve Türkiye'nin göç politikaları ve mültecilerle ilgili uygulamaları, karşılaştırmalı bir perspektifle incelenmiştir.

Göç ve mültecilik konularının karmaşık ve çok boyutlu doğası, nitel araştırma yöntemlerinin kullanılmasını gerektirmektedir. Bu yöntemler, bireylerin deneyimlerini, algılarını ve duygularını derinlemesine anlamaya yönelik bir yaklaşım sunar. Nitel araştırma, sadece sayısal verilerle elde edilemeyecek türde derinlemesine bilgi sağlar ve bu sayede araştırma konusunun tüm yönleriyle anlaşılmasına olanak tanır. Nitel araştırma, araştırmacının saha çalışması sırasında katılımcılarla doğrudan etkileşime geçmesini ve onların perspektiflerinden bilgi toplamasını sağlar. Bu yaklaşım, mültecilerin ve göçmenlerin kişisel deneyimlerini ve günlük yaşamlarını daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Katılımcıların kendi sesleriyle ifade ettikleri deneyimler, göç süreçlerinin ve mültecilik durumlarının incelenmesinde son derece değerlidir (Patton, 2018, ss. 143-145; Yıldırım ve Şimşek, 2016; Neumann 2017, ss. 232-233; Büyüköztürk ve diğ., 2017, ss. 254-255).

Nitel araştırma uygulayıcıları, araştırma esnasında örnek olayların ve bağlamların dilini kullanmayı tercih ederler. Bu yaklaşım, olayları kendi sosyal bağlamlarında incelemelerine ve belirli ortamlarda anlam yaratımına veya yorumlarına odaklanmalarına olanak tanır. Toplumsal yaşamı değişkenlere veya sayılara indirgemek yerine, elde edilen örnek olayları ve bağlamları yorumlamaya çalışırlar. Bu yöntem, değişkenler yerine motifleri, temaları, ayrımları ve fikirleri incelemeyi ve bunları tümevarımsal bir yaklaşımla düzenlemeyi amaçlar. Nitel araştırma, nicel araştırmalardan farklı olarak, verilerin sayısal analizinden ziyade, derinlemesine ve bağlamsal analizini önemser. Böylelikle, toplumsal olguları ve insan deneyimlerini daha kapsamlı ve derinlemesine anlamak mümkün olur. Bu bağlamda, nitel araştırma yönteminin seçimi, araştırma konusunun doğasına ve araştırma sorularının türüne uygun olarak belirlenmiştir (Forrester ve Sullivan, 2018; Crabtree ve Miller, 1999; Eysenbach ve Köhler, 2002;

Fossey ve diğ., 2002; Antwi ve Hamza, 2015). Göç gibi karmaşık ve çok boyutlu bir konunun incelenmesinde, bireylerin kişisel deneyimlerine ve bu deneyimlerin anlamlandırılmasına odaklanan nitel araştırma yöntemleri, daha zengin ve nüanslı bir analiz sunar.

Nitel araştırma yöntemleri, araştırmacılara, bireylerin kişisel deneyimlerine ve algılarına dayalı olarak karmaşık sosyal olguları anlamak için benzersiz bir fırsat sunar. Bu bağlamda, göçmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler, onların karşılaştıkları zorlukların yanı sıra sosyal hizmetlerden beklentilerini ve mevcut hizmetlerin etkinliğine dair kritik veriler sunabilir. Göçmenler ve mültecilerin yaşadıkları deneyimlerin doğrudan kendilerinden dinlenmesi, hizmetlerin geliştirilmesi ve daha etkili politikaların oluşturulması için gerekli olan ayrıntılı ve nitelikli bilgilerin elde edilmesine olanak tanır. Nitel araştırma modellerinin sağladığı derinlemesine anlayış, göç ve mültecilik çalışmalarına değerli katkılar sunmakta ve bu alandaki bilgi birikimini önemli ölçüde zenginleştirmektedir. Göçmenlerin karşılaştıkları sorunlar, sosyal hizmetlerden beklentileri ve mevcut hizmetlerin etkinliği konularında elde edilen bilgiler, sosyal hizmetler ve politika geliştirme süreçlerinde kritik bir rol oynayacaktır.

Derinlemesine mülakat yöntemiyle elde edilen verilerin toplanması ve analizinde, nitel araştırma desenlerinden biri olan "fenomenolojik (yorumlayıcı)" kuramsal temeller kullanılarak bulgular ortaya konulmuştur. Bu tür araştırmalarda, fenomenolojik (yorumlayıcı) yaklaşım, katılımcıların algıları ve deneyimlerinin, ancak onların öznel dünyalarına girilerek anlaşılabilceği varsayımına dayanır. Araştırmada uygulanan yorumlayıcı (fenomenolojik) yaklaşım, bire bir yapılan bireysel mülakatlarla katılımcıların düşüncelerini, duygularını, algılarını ve bulundukları konumu yorumlama biçimlerini, bu yorumlamaların altında yatan varsayımları bütüncül (holistik) bir perspektifle anlamaya çalışır (Miles ve Huberman, 1994, ss. 10-11). Bu bağlamda, katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak, onların yaşam dünyalarına ilişkin derinlemesine bir kavrayış elde edilmeye çalışılmıştır.

Yorumlayıcı fenomenoloji, bireylerin öznel deneyimlerine odaklanarak, bu deneyimlerin sosyal, kültürel ve bireysel bağlamlarını anlamayı amaçlar. Bu süreçte, mülakatlar aracılığıyla elde edilen veriler, katılımcıların kişisel algıları ve düşünceleri ışığında analiz edilmiştir. Araştırmanın temel amacı, katılımcıların yaşantılarına dair derinlemesine ve anlamlı bir içgörü sağlayarak, onların dünyalarını holistik bir bakış açısıyla

yorumlamaktır. Bu tür bir yaklaşım, araştırmacının katılımcıların deneyimlerine ilişkin empatik bir anlayış geliştirmesini ve bu deneyimlerin daha geniş bağlamda nasıl şekillendiğini kavramasını sağlar (Barker ve diğ., 2016). Böylece, fenomenolojik analiz, bireylerin yaşam dünyalarının zengin ve çok katmanlı yapısını ortaya çıkarmayı hedefler.

Bu bağlamda, derinlemesine mülakat yöntemleri, antropolojinin temel veri toplama teknikleri arasında yer almaktadır. Günümüzde bu yöntem ve teknikler, sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan önemli teknikler arasındadır. Literatür ve çeşitli belgelerin taramalarının yanı sıra, "doğrudan ve dolaylı gözlem" teknikleri olarak bilinen yapılandırılmış (formel) ve yarı yapılandırılmış (yarı formel) gözlem teknikleri de uygulanmış ve derinlemesine mülakat yöntemleri ile bir arada kullanılarak veri toplanmıştır. Elde edilen verilerin ve bulguların analizi, nitel araştırma desenleri arasında önemli bir yere sahip olan fenomenolojik (yorumlayıcı) yaklaşımlar kullanılarak titizlikle gerçekleştirilmiştir (Severson ve diğ., 2013; Karasar, 2016).

Saha çalışması kapsamında Almanya ve Türkiye'de yaşayan göçmenlerle gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler aracılığıyla, bu bireylerin günlük yaşam deneyimlerine, entegrasyon süreçlerine ve karşılaştıkları zorluklara ilişkin ayrıntılı veriler elde edilmiştir. Görüşmelerde, katılımcıların kişisel hikayeleri, göç etme nedenleri, geldikleri ülkelerdeki yaşam koşulları, yeni ülkelerdeki deneyimleri ve karşılaştıkları sosyal hizmetler hakkında detaylı bilgi toplanılmıştır. Bu bilgiler, göçmenlerin sosyo-ekonomik entegrasyon süreçlerini, sosyal hizmet uygulamalarının etkinliğini ve bu süreçlerde karşılaşılan engelleri anlamamıza yardımcı olmaktadır. Görüşmeler, yarı yapılandırılmış formatta gerçekleştirilmiştir. Bu format, görüşme sürecinde esneklik sağlayarak, katılımcıların kendi deneyimlerini ve perspektiflerini daha özgürce ifade etmelerine olanak tanır. Görüşmeler yoluyla elde edilmek istenen ana hedef, göçmenlerin ve mültecilerin karşılaştıkları temel sorunlar, sosyal hizmetlerden beklentileri ve mevcut hizmetlerin etkinliği hakkında derinlemesine bilgi toplamaktır. Guba ve Lincoln (1994) ile Klenke (2016) tarafından ortaya konulan nitel araştırma modelleri, bu tür konuların derinlemesine anlaşılmasını sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Bu modellerin sunduğu derinlemesine analiz imkanı, göç ve mültecilik çalışmalarına önemli katkılar sağlayacak ve bu alandaki bilgi birikimini önemli ölçüde zenginleştirecektir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Ele alınan bu araştırmada veri toplama araçları arasında görüşme, gözlem ve doküman taraması yer almaktadır. Görüşme, en yalın tanımıyla, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir. Görüşmeler genellikle yüz yüze gerçekleştirilmekle birlikte, teknolojinin gelişimiyle birlikte telefon, görüntülü arama (Karasar, 2018) ve internet üzerinden de gerçekleştirilebilir. Nitel araştırmalarda görüşme yoluyla veri toplama çeşitli sınıflandırmalar ve yöntemler içermektedir. Bu sınıflamaları üç ana başlık altında toplamıştır: Gündelik sohbet şeklindeki görüşme, genel görüşme kılavuzu yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık-uçlu görüşme yöntemleri. Araştırmada görüşmeler genel görüşme kılavuzu yaklaşımı (görüşme yönergesi yaklaşımı) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşımda, araştırmacı görüşme sırasında değinilecek konuları ve sorulacak soruları önceden oluşturulan kılavuz veya yönergede listeler. Böylece, bu kılavuz veya yönerge, araştırmacıya ilgilendiği konuyu aydınlatması ve alt konu başlıklarını açığa çıkarması için çeşitli temalar ve sorular sunar (Patton, 2018, ss. 340-343). Araştırmada kullanılmak üzere oluşturulan görüşme formu, kurum çalışanlarına ve göçmen katılımcılar için ayrı ayrı hazırlanmıştır.

Araştırmanın ikinci veri toplama aracı olarak gözlem yöntemi kullanılmıştır. Gözlem, belirli bir kimse, yer, olay, nesne, durum ve şarta ait bilgi toplamak için belirli hedeflere yöneltilmiş bir bakış ve dinleyiş olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2018). Gözlem yöntemleri iki ana kategoride incelenebilir: Katılımcı gözlem ve katılımcı olmayan (sistemli, dışardan) gözlem (Balcı, 2018). Katılımcı gözlemde, araştırmacı gözlem sürecine aktif olarak dahil olur ve gözlem yaparken aynı zamanda katılımcıların bir parçası olur. Bu yöntem, araştırmacının gözlemlediği sosyal etkileşimleri ve olayları daha derinlemesine anlamasını sağlar. Katılımcı olmayan gözlemde ise, araştırmacı gözlem sürecine dışarıdan, belirli bir sistem ve yapı çerçevesinde katılır ve genellikle gözlemlediği olaylara müdahil olmaz (Gunter, 2002, ss. 209-215). Bu yöntem, gözlemlerin daha objektif ve yapılandırılmış bir şekilde yapılmasına olanak tanır. Gözlem yöntemi, araştırmada kullanılan diğer veri toplama araçlarıyla birlikte, araştırmanın temel verilerini toplamak ve analiz etmek için kritik bir rol oynamaktadır. Gözlem sırasında elde edilen veriler, görüşmelerden elde edilen verilerle triangülasyon yapılarak, araştırmanın bulgularının geçerliliği ve güvenilirliği artırılmıştır (Özdemir ve Tuti, 2023, ss. 217-219; Philips ve Jorgensen, 2002, ss. 40-42).

Araştırmada kullanılan üçüncü veri toplama aracı doküman taramasıdır. Doküman taraması, mevcut belgelerin incelenmesi yoluyla veri toplama sürecidir. Bu yöntem, araştırmacının araştırma konusuyla ilgili mevcut literatürü, raporları, resmî belgeleri, politika dokümanlarını ve diğer yazılı kaynakları incelemesini içerir. Doküman taraması, araştırmacıya araştırma konusuyla ilgili tarihsel ve mevcut bağlamı anlama, çeşitli perspektifleri değerlendirme ve verilerin doğruluğunu kontrol etme imkânı sağlar (Sak ve diğ., 2020, ss. 227-240; Bowen, 2009; Ekiz, 2015). Doküman analizi, araştırmacılar tarafından farklı aşamalarda ele alınmaktadır. Örneğin, O'Leary (2017) bu süreci şu şekilde sıralamaktadır: (1) bütün olasılıklar için bir plan oluşturma; (2) dokümanları toplama; (3) dokümanların güvenilirliklerini gözden geçirme ve onların kasıtlı veya kasıtsız kanıtlarını sorgulama; (4) verileri analiz etme. Forster (1994) ise doküman analizini beş aşamada tanımlamaktadır: (1) dokümanlara ulaşma; (2) dokümanların orijinalliğini kontrol etme; (3) kodlama ve kategorilendirme için bir sistem benimseme; (4) veriyi analiz etme; (5) veriyi kullanma. Merriam (2009) da benzer bir şekilde doküman analizini şu aşamalarla ifade etmektedir: (1) uygun dokümanları bulma; (2) dokümanların orijinalliğini kontrol etme; (3) kodlama ve kataloglama için bir sistematik oluşturma; (4) veri analizi yapma.

Bu çeşitli yaklaşımlardan hareketle, doküman analizinin belirli bir plan dahilinde gerçekleştirildiği, amaca uygun dokümanların elde edilmesinin gerektiği, bu dokümanların güvenilirliklerinin kontrol edildiği ve uygun yöntemlerle analiz edildiği söylenebilir (Sak ve diğ., 2021, ss. 227-240). Bu süreçler, araştırmacıların verimli ve geçerli sonuçlara ulaşabilmeleri için sistematik bir yol izlemelerini sağlar.

Araştırmacı, ikinci tür gözlem yöntemini benimseyerek katılımcıların her iki kurumda bulundukları sırada gerçekleştirilen etkinlik ve kurs süreçlerine aktif olarak katılmıştır. Gözleme ilişkin kayıtlar, gözlem anında alınan notlar şeklinde olabileceği gibi, gözlemin hemen ardından tutulan notlar şeklinde de olabilir (Karasar, 2018; Travers, 2001, ss. 10-16; Mogalakwe, 2006, ss. 222-225). Araştırmacı, gözlem sürecinde not almış ve gözlem sonrası notlarını gözden geçirerek eklemeler yapmıştır. Bu yöntemle, gözlemlerini daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde kaydetmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, her biri kendi özgün yöntem ve teknikleriyle, araştırmanın temel amaçlarına ulaşmak için bütüncül ve sistematik bir yaklaşımla seçilmiş, özenle planlanmış, uygulanmış ve titizlikle analiz edilmiştir.

Görüşme, gözlem ve doküman taraması gibi nitel araştırma yöntemlerinin vazgeçilmez bileşenleri olan bu araçlar, araştırmanın bulgularının derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde elde edilmesine önemli katkılar sağlamıştır. Görüşmeler, genel görüşme kılavuzu yaklaşımıyla gerçekleştirilmiş, katılımcıların düşünce ve deneyimlerini derinlemesine anlamaya yönelik olarak yapılandırılmıştır. Gözlem yöntemi ise hem katılımcı hem de katılımcı olmayan gözlem teknikleriyle, araştırmacının olayları yerinde ve tarafsız bir şekilde incelemesine olanak tanımıştır. Doküman taraması ise, mevcut yazılı belgelerin incelenmesi yoluyla elde edilen bilgilerin kuramsal çerçeveyi ve bağlamı oluşturmada kullanılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu süreçlerin her aşamasında elde edilen veriler, araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak amacıyla dikkatlice değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir (Karasar, 2018). Bu bütüncül ve sistematik yaklaşım, araştırmanın bilimsel doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamış, elde edilen bulguların kapsamlı ve derinlemesine olmasına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılacak veri toplama yöntemleri, nitel araştırmanın özüne özgü olan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler, gözlem yoluyla veri toplama ve doküman analizi yöntemlerinden oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Altunışık ve diğ., 2010). Bu yöntemler arasında yarı yapılandırılmış form kullanılarak gerçekleştirilen derinlemesine görüşme yöntemi, araştırmanın ana veri toplama şekli olarak belirlenmiştir. Araştırmanın fenomenolojik bir temelde gerçekleştirilmesi, bu tekniğin kullanılmasının önemini ve gerekliliğini vurgulamaktadır (Creswell, 2020; Mallat, 2007, ss. 413-415).

Nitel araştırmada veri toplama süreci, özenli ve titiz bir planlamayı gerektiren, çok aşamalı ve dinamik bir süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler, gözlem ve doküman analizi yöntemlerinin bir arada kullanılması, araştırmanın derinliğini ve kapsamını artırarak, fenomenolojik temelde anlamlı ve zengin veri elde edilmesine olanak tanır. Bu çalışmada da belirtilen aşamalara özenle uyulmuş olup, tüm safhalarda detaylı ve sistematik bir çalışma yürütülmüştür.

Kültürlerarası görüşmelerin çeşitli zorluklarına ve bu görüşmelerde istikrarsızlık yaratabilecek durumlara dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, dil farklılıklarından kaynaklanan tercüman kullanımı, tercümanın konu hakkında yeterince bilgilendirilmemiş olması ve

her an müdahil olma durumunda, görüşmenin sağlıklı ilerleyişi açısından bir istikrarsızlık riski oluşturabilir (Patton, 2018). Bu nedenle, görüşmelere başlamadan önce tercümanlar, konu hakkında detaylı bir şekilde bilgilendirilmiştir. Görüşmeler, katılımcılarla tek seferlik olarak gerçekleştirilmiştir. Asıl görüşmelerden önce, her bir katılımcı ile ayrı ayrı ön görüşmeler yapılmış ve bu görüşmelerde katılımcılara çalışma hakkında detaylı bilgiler sunulmuştur. Araştırma sırasında gerçekleştirilen gözleme dayalı ikinci veri toplama yöntemi, katılımcıların merkezin düzenlediği kurs ve etkinliklere katılımları sırasında yapılan gözlemlerden oluşmuştur. Bu gözlemler kaydedilmiş ve verilerin analizi esnasında önemli bir kaynak olarak kullanılmıştır.

Araştırma sürecinde elde edilen veriler hem katılımcılarla yapılan görüşmelerden hem de gözlemsel ve doküman analizlerinden derlenmiştir. Bu veriler, çalışmanın bütünlüğünü ve derinliğini sağlamak amacıyla dikkatlice analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Dolayısıyla, kültürlerarası görüşmelerde ortaya çıkabilecek dil bariyerlerinin ve tercüman kullanımının getirebileceği potansiyel sorunların önüne geçebilmek için, önceden yapılan bilgilendirme ve hazırlık süreçleri hayati öneme sahiptir. Bu metodolojik yaklaşıma, araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından da kritik bir rol oynamaktadır.

Bu araştırmanın veri toplama süreci, Şubat 2024 ile Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen mülakatlarla yürütülmüştür. Toplamda 30 katılımcı ile yapılan bu mülakatlar, her bir görüşme öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği detaylı bir şekilde açıklanarak başlatılmıştır. Mülakatlar, konu merkezli bir yapıda tasarlanmış olup, söyleşi formatında gerçekleştirilmiştir. Görüşme akışının esnek tutulması, katılımcıların kendilerini daha rahat ifade etmeleri ve konu ile ilgili bakış açılarını serbestçe sunmaları amacıyla tercih edilmiştir. Bu bağlamda, müdahaleci bir yöntem benimsenmemiş ve katılımcılar, kendilerini ne şekilde ve ne ölçüde ifade etmek istiyorlarsa o doğrultuda yönlendirilmiştir. Aktarılanların anlam yapılarının asıl değerini en iyi katılımcılar bilir ilkesi çerçevesinde, katılımcıların özgün ifadelerine öncelik verilmiştir. Bu ilke, görüşmelerin doğal akışını koruyarak katılımcıların içgörülerini en iyi şekilde sunabilmeleri için kritik bir önem taşımaktadır (Mayring, 2011). Görüşme süresince katılımcıların yanıtlamak istemedikleri sorulara dair kendilerini rahat hissetmelerini sağlamak amacıyla gerekli özen gösterilmiştir. Görüşmelerde yorulan ve görüşmeyi erken sonlandırma talebinde bulunan katılımcıların isteklerine saygı duyulmuş, bu çerçevede esneklik sağlanmıştır. Randevu zamanları ve görüşme süreleri,

katılımcıların günlük yaşamlarını en az düzeyde etkileyecek şekilde düzenlenmiştir. Her bir katılımcıya anonimliklerini korumak amacıyla birer kod atanmıştır. Görüşmeler, karşılıklı iş birliği ve anlayış çerçevesinde yürütülmüş olup, bu süreçte herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

Tüm mülakatlar tamamlandıktan sonra, kayıt altına alınan görüşmeler detaylı bir şekilde bilgisayar ortamında yazılı metin hâline getirilmiştir. Bu süreç, verilerin analiz edilebilir ve karşılaştırılabilir bir formata dönüştürülmesini sağlamıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak, açık uçlu sorular aracılığıyla katılımcıların derinlemesine düşüncelerine ulaşılmıştır. Bu soruların tamamı, çalışmanın ekler kısmında yer almaktadır ve araştırmanın bilimsel niteliğini desteklemektedir.

Araştırmanın etik açıdan uygunluğu, Yalova Üniversitesi Etik Kurullar Koordinatörlüğü tarafından, 2023/210 protokol numarası ve 09.01.2024 tarihli onayla etik uygunluk belgesi alınmıştır.

Araştırmanın bulguları, katılımcıların kendilerini özgürce ifade edebilmelerine olanak tanıyan esnek ve müdahalesiz görüşme yöntemi sayesinde zengin ve derinlemesine veriler sunmuştur (Johnson, 2002; Arksey ve Knight, 1999, Bengtsson, 2016, Strauss ve Corbin, 1990; Marshall ve Rossman, 2014).). Katılımcıların aktarımları, araştırmanın amacına uygun olarak anlamlı bir bütünlük oluşturmuş ve çalışma kapsamında değerlendirilecek önemli içgörüler sağlamıştır. Bu yöntemin benimsenmesi, araştırmanın etik ve bilimsel standartlara uygun bir şekilde gerçekleştirilmesini mümkün kılmıştır. Sonuç olarak, mülakatların doğal akışına müdahale edilmeden gerçekleştirilen bu çalışma, katılımcıların perspektiflerini en iyi şekilde yansıtmış ve araştırma sorularına kapsamlı yanıtlar sunmuştur. Bu metodolojik yaklaşım, nitel araştırmalarda katılımcı merkezli bir anlayışın benimsenmesinin önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel veri analizi, en genel anlamıyla, anlatı biçimindeki verilerin tümevarımsal ve kategorik teknikler aracılığıyla sistematik bir biçimde çözümlenmesini ifade eder (Teddlie ve Tashakkori, 2015, s. 7). Bu çalışmada, verilerin anlamlı parçalara ayrılarak sınıflandırılması ve betimlenmesi amacıyla tümevarımsal tematik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Bu yaklaşım, verilerden yola çıkarak temaların oluşturulması ve bu temalar üzerinden katılımcı düşüncelerinin bütüncül biçimde analiz edilmesini sağlar (Neuman,

2014, ss. 481–485). Araştırmada kullanılan bu analiz yöntemi, katılımcı ifadelerinin yapısal ve içeriksel yönlerini ortaya koyarak, çalışmanın amacına uygun derinlikte bir çözümleme imkânı sunmuştur.

Tümevarımsal tematik analiz, veriler içerisinde yer alan örüntülerin (temaların) sistematik biçimde tanımlanması, yorumlanması ve raporlanmasına olanak tanıyan nitel bir analiz yöntemidir. Bu yöntemin uygulama süreci için Braun ve Clarke (2006), altı aşamalı bir çerçeve önermektedir. Bu sürecin ilk adımı, veriyle derinlemesine etkileşim kurma aşamasıdır. Bu aşamada araştırmacı, görüşme kayıtlarının deşifresini yapar, metni dikkatlice okur ve çoklu okumalarla veri setine aşinalık kazanır; bu süreçte ön izlenimler ve dikkate değer noktalar not edilir. İkinci aşamada, ön kodlamaların oluşturulması hedeflenir. Araştırmacı, verilerde dikkat çeken anlamlı birimlere sistematik kodlar atar. Üçüncü adımda, potansiyel temaların geliştirilmesi sağlanır. Bu aşamada benzer kodlar gruplanarak ortak kavramsal yapılar oluşturulur ve her temaya ilişkin kodlar bir araya getirilir. Dördüncü aşama olan temaların gözden geçirilmesi, oluşturulan temaların tüm veri seti içerisinde ne ölçüde tutarlı ve anlamlı olduğunun değerlendirilmesini kapsar. Bu adımda, temalarla ilgili verilerin doğruluğu, tutarlılığı ve kapsayıcılığı kontrol edilir; gerekirse temalar yeniden yapılandırılır. Beşinci aşamada, temaların tanımlanması ve kavramsal olarak adlandırılması süreci yürütülür. Her tema ayrıntılı biçimde analiz edilerek, temsil ettiği kavramsal içerik netleştirilir ve temalara açıklayıcı başlıklar verilir. Son aşama ise, analiz raporunun yazımıdır. Bu bölümde, araştırma soruları ve ilgili literatür çerçevesinde temalar yorumlanır, uygun veri alıntılarıyla desteklenir ve elde edilen bulgular bilimsel bir yapı içerisinde sunularak araştırmanın genel bağlamı içinde anlamlandırılır (Braun & Clarke, 2006, ss. 87-90).

Araştırma kapsamında, verilerin toplanması ve deşifre edilmesi gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada, çeşitli yöntemler kullanılarak toplanan ham veriler, analiz için uygun bir formata dönüştürülmüştür (Corbin ve Strauss, 2008). Ardından, verilerin kodlanması sürecine geçilmiş ve anlamlı birimler belirlenip kategorize edilmiştir. Bu kodlama, verilerin temel yapı taşlarını oluşturmuş ve sonraki aşamalar için bir temel sağlamıştır.

Kodlama işlemi tamamlandıktan sonra, benzer kodların bir araya getirilmesiyle temalar oluşturulmuştur. Bu temaların belirlenmesi ve geliştirilmesi sürecini kapsamıştır. Temaların düzenlenmesi aşamasında ise, kodlar ve temalar arasındaki ilişkiler mantıklı

bir şekilde organize edilip yapılandırılmıştır. Bu yapılandırma, araştırmanın bulgularını net ve sistematik bir şekilde sunabilmek için önemli görülmüştür.

Elde edilen bulgular, kullanılan kodlar ve temalar doğrultusunda ayrıntılı bir şekilde tanımlanmış ve raporlanmıştır. Bu aşamada, bulgular, araştırma soruları ve mevcut literatür çerçevesinde titizlikle yorumlanmıştır. Bulguların anlamlı ve tutarlı bir şekilde sunulması, tematik analizinin etkin bir yöntem olduğunu ortaya koymuş ve nitel araştırmalarda elde edilen verilerin derinlemesine incelenmesini sağlamıştır (Braun & Clarke, 2006, ss. 87-90). Bu süreçlerin her biri, araştırmanın sağlam ve güvenilir bir şekilde gerçekleştirilmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuş ve araştırma sorularının yanıtlanmasında kritik bir rol oynamıştır.

Araştırmanın bulgular bölümü, detaylı bir kodlama sürecinin sonucunda elde edilen temalar etrafında yapılandırılmıştır. Bu temalar, araştırmanın ana soruları etrafında şekillendirilmiş olup, mevcut literatür ile tutarlılık göstermektedir. Her bir tema, ilgili kodlar ve verilerle desteklenerek, kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır (Charmaz ve Belgrave, 2012, ss. 347-350). Bu yöntem, araştırmanın derinlemesine bir analiz sunmasına olanak sağlamış ve elde edilen verilerin anlamlı bir bağlama oturtulmasına yardımcı olmuştur.

Bulguların yorumlanması aşamasında, mevcut literatür ile karşılaştırmalar yapılarak, araştırmanın bulgularının literatürdeki yeri ve önemi vurgulanmıştır (Maxwell, 2013). Bu karşılaştırmalar, araştırmanın literatüre katkısını ortaya koyarken, aynı zamanda bulguların güvenilirliğini de pekiştirmiştir (Bogdan ve Biklen, 2007). Araştırma sürecinin her aşamasında gösterilen titizlik, bulguların doğruluğunu ve geçerliliğini artırmış, böylece araştırmanın genel bilimsel değerini yükseltmiştir.

Sonuç olarak, bu araştırma, tematik analizini etkili bir şekilde uygulanmasıyla nitel verilerin derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde incelenebileceğini ortaya koymuştur. Araştırma bulguları, araştırma sorularının yanıtlanmasında önemli katkılar sağlamış ve çalışmanın bilimsel sağlamlığını pekiştirmiştir. Bu süreçlerin her biri, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırarak, elde edilen sonuçların anlamlı ve tutarlı bir şekilde sunulmasını mümkün kılmıştır. Böylelikle, araştırmanın metodolojik yaklaşımlarının doğru kullanımı, sonuçların doğruluğunu ve güvenilirliğini teyit etmiştir.

3.5. Güvenirlik ve Geçerlik

Geçerlik ve güvenirlik, araştırma yöntemlerinde öneme sahip iki kavramdır ve bu kavramların bir arada sağlanması, araştırmanın bilimsel değerini artırır (Maxwell, 2012, s. 162; Czernek ve McCabe, 2022, s. 3). Güvenirlik, bir ölçüm aracının tutarlı sonuçlar verme kapasitesini ifade ederken, geçerlik ise bu aracın gerçekten ölçülmek istenen kavramı ne kadar doğru yansıttığını belirtir. Güvenirlik, geçerlik için gerekli ancak tek başına yeterli olmayan bir koşuldur. Yani, bir ölçüm aracı güvenilir olabilir, ancak geçerli olmayabilir (Yıldırım ve Şimşek 2016, ss. 267-269; Neuman 2017, ss. 286-288). Bu durum, bir ölçümün tutarlı sonuçlar verebilmesine rağmen, bu sonuçların istenilen kavramı doğru bir şekilde yansıtmayabileceğini gösterir.

Çalışmada hem geçerliği hem de güvenilirliği sağlamak adına belirli metodolojik adımlar izlenmiştir. İlk olarak, göçmen bireylerin entegrasyon süreçlerini daha derinlemesine anlayabilmek için çeşitli veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Bu bağlamda hem göçmen bireylerden hem de kurum yetkileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem, karşılıklı etkileşimi içeren entegrasyon süreçlerine dair daha kapsamlı ve geçerli bir bakış açısı geliştirilmesini sağlamıştır.

İkinci olarak, veri toplama süreçlerinde metodolojik üçgenleme kullanılmıştır. Bu, gözlem ve derinlemesine görüşme gibi farklı veri toplama tekniklerinin birlikte kullanılması anlamına gelir. Metodolojik üçgenleme, araştırma bulgularının farklı yöntemlerle doğrulanmasını ve bu sayede geçerliliğin artırılmasını hedefler. Bu çoklu veri toplama teknikleri, elde edilen bulguların doğruluğunu ve kapsamını genişletir, böylece araştırmanın geçerliliği yükselir.

Üçüncü olarak, bulguların analizi sırasında, farklı metodolojik yaklaşımlar kullanılarak alternatif açıklamalar ve karşıt kanıtlar titizlikle değerlendirilmiştir. Bu süreçte kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve literatürdeki farklı görüşler ve beklenmedik durumlar dikkate alınmıştır. Böylece, araştırmacının ortaya koyduğu temaların objektifliği en üst düzeyde sağlanmaya çalışılmıştır. Literatürde yer alan alternatif bulguların ve teorik çerçevelerin incelenmesi, araştırma sonuçlarının daha sağlam ve güvenilir olmasına katkıda bulunmuştur.

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini en üst düzeye çıkarmak amacıyla izlenen metodolojik adımlar, çalışmanın bilimsel değerini önemli ölçüde artırmıştır. Özellikle, veri toplama ve analiz süreçlerinde uygulanan metodolojik çeşitlilik ve titizlik,

araştırmanın bulgularının sağlam temellere dayanmasını sağlamıştır. Bu bağlamda, çalışmanın bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği titizlikle korunmuş, elde edilen sonuçların teorik ve pratik açılardan güvenilir ve geçerli olmasına özen gösterilmiştir. Metodolojik yaklaşımlar, verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması aşamalarında yüksek standartlar gözetilerek, araştırmanın bütüncül ve kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlamıştır. Dolayısıyla, çalışmada elde edilen bulguların akademik literatüre katkı sağlama potansiyeli artırılmış, aynı zamanda uygulamada da güvenilir bir referans kaynağı olarak kullanılabilirliği temin edilmiştir.

3.6. Katılımcılar

Nitel araştırma, geniş bir katılımcı kitlesine ihtiyaç duymadan, sınırlı sayıda katılımcının deneyimlerinden elde edilen verilerin analiz edilmesi yoluyla önemli sonuçlara ulaşmayı amaçlar. Bu tür araştırmalarda, katılımcıların dikkatle seçilmesi, elde edilen bulguların genellenebilirliği ve evrensel bir boyuta taşınabilmesi açısından büyük önem taşır. Nitel araştırmada örneklem büyüklüğüne dair katı bir kural veya sınır bulunmamaktadır (Patton, 2018, ss. 242-244). Bu durum, örneklem büyüklüğünün esnekliğine işaret etmekte ve araştırmacının konuya dair derinlemesine bilgi elde edebilmesi için özgür bir alan sağlamaktadır.

Nitel araştırmalarda, araştırmacının temel amacı belirli bir fenomen hakkında derinlemesine ve detaylı bilgi toplamaktır. Bu bağlamda, araştırmanın başarısı büyük ölçüde katılımcıların seçimine ve onların sunduğu verilerin kalitesine bağlıdır. Patton'ın (2018, ss. 243-246) belirttiği üzere, örneklem büyüklüğü konusunda herhangi bir katı kuralın bulunmaması, araştırmacıya esneklik sağlamaktadır. Ancak bu esneklik, araştırmanın bilimsel geçerliliğini koruması açısından dikkatli bir şekilde yönetilmelidir.

Araştırmacının sınırları, genellikle verilerin tematik doyuma ulaşmasıyla belirlenir. Tematik doyum, yeni veri toplamanın artık mevcut temalara yeni veya farklı bir katkı sağlamadığı noktada gerçekleşir. Bu, araştırmacının belirli bir konuda yeterli ve derinlemesine bilgiye ulaştığını gösterir. Dolayısıyla, örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde kritik olan nokta, tematik doyuma ulaşmaktır. Araştırmacının titiz gözlemleri ve analitik yetenekleri, tematik doyumun belirlenmesinde ve araştırmanın genellenebilir bulgular üretmesinde önemli bir rol oynar (Luborsky ve Rubinstein, 1995, ss. 92-95).

Nitel araştırmalarda katılımcılar, amaca yönelik örnekleme stratejilerinden biri olan kriter örnekleme veya ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenebilir. Amaca yönelik örnekleme yöntemi, nitel araştırma geleneği çerçevesinde geliştirilmiş ve sıkça kullanılan bir örnekleme yaklaşımdır. Kriter örnekleme, amaca yönelik örnekleme yöntemlerinden biridir ve bu yöntemde araştırmacının temel amacı, önceden belirlenmiş kriterleri karşılayan tüm durumların incelenmesidir. Bu bağlamda, araştırmacı, belirlenen ölçütlere uyan tüm vakaları veya durumları örnekleme dahil etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu durum, içerik açısından oldukça zengin araştırmaların ortaya çıkmasına imkân tanımaktadır.

Nitel çalışmalarda örneklem seçim stratejileri genellikle dar bir çerçevede ele alınır. Bu stratejiler kapsamında, katılımcıların araştırılan fenomene yönelik deneyimlerinin olması zorunludur. Kriter temelli örnekleme, araştırılan fenomene yönelik deneyimlere sahip bireyleri temsil eden bir örneklem oluşturduğunda oldukça etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır (Creswell, 2020, ss. 154-156). Bu yaklaşım, araştırmanın derinliğini ve bulguların zenginliğini artırarak nitel araştırmanın amaçlarına ulaşmasına katkı sağlar.

Bu araştırmada, nitel veri toplama sürecinde kriter örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kriter örnekleme yöntemi, araştırmacının belirli ölçütlere dayalı olarak örneklem seçtiği bir tekniktir ve bu ölçütlerin araştırma soruları ile uyumlu olmasına dikkat edilir. Bu yöntemde, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından katılımcıların belirlenen kriterlere uygunluğu büyük önem arz eder. Bu bağlamda, kriter örnekleme yöntemi, nitel araştırmalarda bilgi zenginliğini artırarak araştırmacının derinlemesine ve kapsamlı bir anlayış geliştirmesine olanak tanır (Whitemore ve diğerleri, 2001, ss. 525-527).

Nitel araştırmalarda katılımcıların belirlenmesi ve örneklem büyüklüğu konusundaki esneklik, araştırmanın doğasına uygun olarak, araştırmacının gözlemleri ve analizleri doğrultusunda şekillenir (Liamputtong, 2013, ss. 30-40). Araştırmacı, tematik doyum noktasına ulaştığında, yeterli veri topladığını ve bu verilerin araştırmanın amaçlarına uygun şekilde analiz edilebileceğini kabul eder. Bu süreçte, her bir katılımcının sunduğu verinin derinlemesine analiz edilmesi ve yorumlanması, nitel araştırmanın evrensel boyutta geçerli sonuçlara ulaşmasına katkı sağlar. Bu bağlamda, araştırmacının bilgi birikimi, analitik yetenekleri ve metodolojik yaklaşımları, elde edilen verilerin evrensel bir boyut kazanmasında belirleyici rol oynar.

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durumu	Uyruğu	Eğitim Durumu	Mesleği/Mevcut Durumu	Türkiye’de kalış süresi (yıl)
TK-1	Kadın	50	Evli	Suriye	Ortaokul Terk	Ev Hanımı	11
TK-2	Kadın	52	Evli	Suriye	Ortaokul	Ev Hanımı	8
TK-3	Kadın	40	Evli	Afganistan	Üniversite	Öğretmen (temizlik işçisi)	4
TK-4	Kadın	32	Bekar	Afganistan	Üniversite	Bilgisayar Mühendisi (tekniker)	5
TK-5	Kadın	23	Bekar	Irak	Lise	Tezgahtar	6
TK-6	Kadın	35	Evli	Filistin	Ortaokul	Ev Hanımı	7
TK-7	Kadın	28	Evli	Suriye	Ortaokul	Bulaşıkçı	6
TE-8	Erkek	23	Bekar	Suriye	Üniversite Öğrencisi	Öğrenci	11
TE-9	Erkek	41	Evli	Suriye	Ortaokul	Tesisat Ustası	10
TE-10	Erkek	37	Bekar	Suriye	Üniversite	Öğretmen (Tekstil İşçisi)	10
TE-11	Erkek	60	Evli	Suriye	İlköğretim	İnşaat İşçisi	10
TE-12	Erkek	37	Evli	Filistin	Lise	Elektrik Ustası	7
TE-13	Erkek	43	Evli	Afganistan	Ortaokul	Aşçıbaşı	7

Tablo 3. 1. Türkiye’de İkamet Eden Göçmenlerin Bilgileri

Tablo 3.1.’de sunulan verilere göre, Türkiye’de ikamet eden katılımcıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde, kadın katılımcıların %54 ile çoğunlukta olduğu görülmektedir. Kadın katılımcıların yaş aralığı 23 ile 52 arasında değişirken, erkek katılımcıların yaş aralığı 23 ile 60 arasında değişmektedir. Medeni durum açısından değerlendirildiğinde,

kadın katılımcıların %71'inin (5/7) ve erkek katılımcıların %67'sinin (4/6) evli olduğu tespit edilmiştir.¹

Kadın katılımcıların önemli bir kısmının (5/7), ortaokul düzeyinde eğitimi tamamlamış veya bu düzeyde mezun olduğu belirtilirken, erkek katılımcılar arasında üniversite mezunu olanların oranının daha yüksek olduğu (2/6) gözlemlenmiştir. Mesleki dağılım incelendiğinde, çoğunlukla kadın katılımcıların ev hanımı (4/7) veya düşük vasıflı işlerde (örneğin, tezgahtarlık, bulaşıkçılık gibi) çalıştıkları tespit edilmiştir. Erkek katılımcılar ise daha çeşitli ve genellikle vasıf gerektiren mesleklerde (örneğin, inşaat işçisi, elektrik ustası, aşçıbaşı gibi) istihdam edilmektedirler. Göçmenlerin Türkiye'de kendi mesleklerini icra edemedikleri gözlemlenmiştir; bu durum, sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Üniversite mezunu olmalarına rağmen göçmenlerin istedikleri meslek alanlarında çalışamadıkları gözlenmektedir.

Katılımcıların uyruklarına göre yapılan dağılım analizinde, Suriyeli katılımcıların çoğunluğu teşkil ettiği (7/13) tespit edilmiştir. Suriyeli katılımcıları Afganistan, Filistin ve Irak uyruklu katılımcılar izlemektedir. Suriyeli katılımcıların önemli bir kısmının 8-10 yıldır Türkiye'de ikamet ediyor olmaları, Suriye'deki iç savaş sonrasında gerçekleşen yoğun göç dalgasının bir göstergesidir. Buna karşın, Afganistan, Filistin ve Irak uyruklu katılımcıların Türkiye'deki kalış sürelerinin genellikle 4-7 yıl arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Bu durum, farklı milletlerden gelen göçmenlerin Türkiye'deki kalış sürelerinde belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymakta ve bu farklılıkların göçmenlerin entegrasyon süreçlerine olan etkilerini vurgulamaktadır.

---

¹ Katılımcılara TK ve TE kodları verilmiştir; bu kodlar cinsiyet farklılıklarını ve Türkiye'de ikamet eden göçmenleri temsil etmektedir. Burada T harfi, Türkiye'de ikamet eden göçmenleri ifade etmektedir. TK kodu kadın katılımcıları, TE kodu ise erkek katılımcıları temsil etmektedir. Bu kodlama yöntemi, araştırmada cinsiyet ve göçmenlik durumu arasındaki ilişkileri incelemek ve analiz etmek için kullanılmıştır.

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durumu	Uyruğu	Eğitim Durumu	Mesleği	Almanya’da kalış süresi (yıl)
DK-1	Kadın	30	Bekar	Afganistan	Lise	Bilgisayar Teknikeri	4
DK-2	Kadın	28	Evli	Suriye	Ortaokul	Ev Hanımı	7
DK-3	Kadın	35	Evli	Suriye	Üniversite	Öğretmen	5
DK-4	Kadın	28	Evli	Suriye	Üniversite	Bilgisayar Mühendisi	4
DK-5	Kadın	26	Bekar	Filistin	Lise	Çalışmıyor (kuaförlük kursu alıyor)	2
DK-6	Kadın	35	Evli	Irak	Lise	Hemşire yardımcısı	6
DK-7	Kadın	23	Bekar	Suriye	Ortaokul	Bulaşıkçı (terzi kursuna gidiyor)	2
DE-8	Erkek	35	Evli	Suriye	Üniversite	Doktor	6
DE-9	Erkek	30	Evli	Filistin	Ortaokul	Motor Ustası	4
DE-10	Erkek	35	Bekar	Suriye	Üniversite	Polis (fabrika işçisi)	8
DE-11	Erkek	40	Evli	Suriye	Üniversite	Bilgisayar Mühendisi	3
DE-12	Erkek	34	Evli	Irak	Lise	Araba tamircisi	4
DE-13	Erkek	28	Bekar	Afganistan	Lise	Kalfa (aşçılık kursuna gidiyor)	2

Tablo 3.2. Almanya’da İkamet Eden Göçmenlerin Bilgileri

Tablo 3.2.'deki verilere göre, Almanya'da yaşayan göçmenlerin çoğunluğu Suriyelilerdir. Ardından, Irak ve Afganistan kökenli göçmenler gelmektedir. Bu ülkelerden gelen göçmenlerin yoğunluğu, Almanya'daki göçmen topluluğunun etnik ve ulusal çeşitliliğini yansıtmaktadır. Yaş dağılımı incelendiğinde, katılımcıların genellikle 26 ila 40 yaş arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yaş grubu, göçmenlerin işgücü piyasasına katılımı ve ekonomik entegrasyon süreçlerindeki potansiyel etkilerini değerlendirmek açısından önemlidir. ²

Eğitim düzeyi bakımından, katılımcıların çoğunluğunun lise ve üniversite düzeyinde eğitim aldığı belirtilmektedir. Lise düzeyinde eğitim alanların oranı %50 (6/12) iken, üniversite mezunu olanların oranı %33 (4/12) olarak tespit edilmiştir. Bu durum, göçmenlerin eğitim düzeylerinin Almanya'daki işgücü piyasasına katılımlarını ve ekonomik başarılarını etkileyebileceğini göstermektedir.

Meslek dağılımı gözlemlendiğinde, Almanya'da ikamet eden göçmenlerin meslek dağılımı oldukça çeşitlidir ve farklı sektörlerde faaliyet göstermektedirler. Bu sektörler arasında sağlık, teknoloji, inşaat gibi alanlar yanı sıra hizmet sektörü de yer almaktadır; örneğin bulaşıkçılık gibi. Bu çeşitlilik, göçmenlerin Alman iş gücüne entegrasyonunu ve topluma adaptasyonunu göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Özellikle meslek sahibi olmayan göçmenler için sunulan kurslar, Almanya'da meslek edinmeleri adına kritik bir rol oynamaktadır. Bu kurslar, göçmenlerin iş piyasasına daha etkin bir şekilde katılımlarını ve meslekî becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Dolayısıyla, bu eğitim olanakları, göçmenlerin ekonomik olarak kendilerini güçlendirmelerine ve toplumsal entegrasyon süreçlerine katkıda bulunmaktadır. Almanya'nın işgücü piyasasında göçmenlerin meslek sahibi olabilmesi, sadece ekonomik açıdan değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel entegrasyon açısından da kritik bir unsurdur. Bu süreç, hem göçmenlerin kendi yaşamlarını iyileştirmelerine olanak tanırken hem de ülke genelinde iş gücü çeşitliliği ve verimliliği açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle, Almanya'daki göçmenlerin mesleki eğitim ve destek olanaklarına erişimi ve bu imkanları

---

² Katılımcılara DK ve DE kodları verilmiştir; bu kodlar cinsiyet farklılıklarını ve Almanya'da ikamet eden göçmenleri temsil etmektedir. Burada D harfi, Almanya'da ikamet eden göçmenleri ifade etmektedir. DK kodu kadın katılımcıları, DE kodu ise erkek katılımcıları temsil etmektedir. Bu kodlama yöntemi, araştırmada cinsiyet ve göçmenlik durumu arasındaki ilişkileri incelemek ve analiz etmek için kullanılmıştır.

etkin bir şekilde kullanmaları hem bireylerin hem de toplumun genel refahı için önemli bir adımdır.

Almanya'da ikamet sürelerine ilişkin veriler incelendiğinde, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun ülkede 4 ila 6 yıl arasında bir süre boyunca yaşadığı gözlemlenmektedir. Bu dönem, göçmenlerin dil edinimi, kültürel adaptasyon ve sosyal entegrasyon süreçlerini kapsamaktadır ve uzun vadeli entegrasyon stratejileri açısından kritik bir referans noktası olarak değerlendirilmektedir. Göçmenlerin uzun süreli ikametleri, yerel toplumla daha derin ve kalıcı etkileşimler kurmalarına olanak tanıyarak, ekonomik ve sosyal yapıya daha fazla katkı sağlamalarını mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, Almanya'nın göçmen entegrasyon politikalarının etkinliğinin değerlendirilmesinde, göçmenlerin ikamet süreleri ve bu sürelerle bağlı olarak gelişen entegrasyon dinamikleri önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI

Araştırma verileri, belirlenen araştırma amacına uygun olarak ve araştırma sorularını yanıtlayacak şekilde titizlikle incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda üç ana tema, üç alt tema ve toplamda 22 kategori belirlenmiştir. Ana temalar; "Sivil Toplum Kuruluşu", "Sosyal Uyum" ve "Sosyal Dışlanma" olarak tanımlanmıştır. Bu temalar, göçmenlerin yaşam deneyimlerini ve toplumsal entegrasyonlarını anlamak açısından kritik öneme sahiptir.

1) Sivil Toplum Kuruluşu: Sivil toplum kuruluşları (STK'lar), göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde ve sosyal destek sağlama mekanizmalarında merkezi bir rol üstlenmektedir. Bu tema altında belirlenen kategoriler, STK'ların göçmenler üzerindeki etkisini kapsamlı bir biçimde ele almaktadır:

Hizmetlerin Sunumu: STK'ların göçmenlere sunduğu hizmetlerin niteliği, bu kategorinin temel inceleme alanıdır. Sağlık, eğitim, barınma, iş bulma gibi konularda destek sunan STK'lar, göçmenlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ve topluma entegre olabilmeleri için gerekli altyapıyı sağlamaktadır. Katılımcıların ifade ettiği gibi, "STK'lar olmasaydı, sağlık hizmetlerine nasıl ulaşabileceğimi bilemezdim" gibi yorumlar, bu kuruluşların göçmenlerin yaşamlarına doğrudan etki eden işlevlerini gözler önüne sermektedir. Özellikle dil bariyeri gibi sorunlarla karşılaşan göçmenler için STK'ların sağladığı hizmetler hayati önem taşımaktadır.

Katılımcı İfadeleriyle Destek Programları: Bu kategori, STK'ların göçmenlere yönelik sunduğu destek programlarının etkinliğini katılımcıların doğrudan ifadeleri üzerinden analiz etmektedir. Katılımcıların bireysel deneyimleri, bu programların entegrasyon süreçlerine nasıl katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Örneğin, "STK'dan aldığım dil eğitimi sayesinde iş bulabildim" şeklindeki ifadeler, göçmenlerin sosyal ve ekonomik entegrasyonunu destekleyen bu tür hizmetlerin önemini vurgulamaktadır. Özellikle dil öğrenme, iş bulma, sosyal ilişki kurma gibi konularda destek sağlayan STK'ların göçmenlerin topluma katılımına olan katkısı bu kategoride geniş bir perspektifle ele alınmaktadır.

İş Birliği ve Koordinasyon: STK'ların devlet kurumları ve diğer uluslararası kuruluşlarla kurdukları iş birliği düzeyi, sunulan hizmetlerin etkinliğini artıran bir diğer önemli faktördür. Bu iş birliği, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları çok yönlü zorlukları aşmalarına yardımcı olmaktadır. Örneğin, sağlık hizmetlerine erişimde

yaşanan sorunlar, STK'lar ile yerel sağlık birimlerinin iş birliği sayesinde çözülebilmektedir. Katılımcılar, "Sağlık hizmetlerine erişimdeki sorunlar, STK'nın yerel sağlık merkezleriyle yaptığı iş birliği sayesinde çözüldü" diyerek bu iş birliğinin önemini vurgulamaktadır. Bu durum, toplumsal uyumu teşvik eden koordineli bir yaklaşımın gerekliliğini göstermektedir.

Gönüllü Katılımı: STK'larda görev alan gönüllülerin entegrasyon süreçlerine katkıları, özellikle dil eğitimi, rehberlik ve psikososyal destek gibi alanlarda oldukça belirleyici olmaktadır. Gönüllülerin sunduğu bu hizmetler, göçmenlerin toplumla kaynaşmasını hızlandırmakta ve yerel halk ile göçmenler arasında köprüler kurmaktadır. Katılımcılardan birinin, "Gönüllü olarak çalışan biri bana sürekli yardım etti, bu sayede dil bariyerini aştım" şeklindeki ifadesi, gönüllülerin bu süreçlerde oynadığı kritik rolü açık bir şekilde gözler önüne sermektedir.

2) Sosyal Uyum: Sosyal uyum teması, göçmenlerin yeni bir topluma entegrasyon süreçlerini ve bu süreçte karşılaştıkları engelleri kapsamaktadır. Bu tema altında belirlenen kategoriler, göçmenlerin entegrasyon sürecinin farklı boyutlarını analiz etmeye olanak tanımaktadır:

Dil Öğrenme ve Eğitim: Göçmenlerin dil öğrenme süreçleri, sosyal uyumun temel taşlarından biridir. Dil, göçmenlerin hem iş bulma hem de sosyal hayata katılım süreçlerinde önemli bir bariyer olabilmektedir. Katılımcılar, dil öğrenmenin zorluğuna sık sık değinmekte ve dil eğitimi programlarının bu süreçteki önemini vurgulamaktadırlar. "Dil öğrenmek benim için en büyük zorluktu, ama bu süreci atlattıktan sonra iş bulmam daha kolay oldu" şeklindeki ifadeler, dil eğitiminin sosyal entegrasyondaki rolünü açıkça göstermektedir.

Çalışma Hayatı ve Ekonomik Durum: Göçmenlerin çalışma hayatına katılımı ve ekonomik durumları, entegrasyon süreçlerinde belirleyici bir unsurdur. İş bulmak, yalnızca ekonomik bağımsızlık sağlamanın ötesinde, aynı zamanda topluma daha güçlü bir şekilde katılmanın yolunu açmaktadır. "İş bulmak, topluma katılmak için attığım ilk adımdı" diyen bir katılımcı, iş hayatının entegrasyondaki rolünü vurgulamaktadır. Bununla birlikte, iş bulma süreçlerinde dil bariyeri ve mesleki yeterlilik gibi faktörler göçmenlerin karşılaştığı zorluklar arasında yer almaktadır.

Sosyal İlişkiler ve Toplumla Bütünleşme: Göçmenlerin yerel halkla kurdukları sosyal ilişkiler, entegrasyon süreçlerinin başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Sosyal ilişkiler, göçmenlerin topluma adaptasyonunu kolaylaştırmakta ve karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarını sağlamaktadır. "Komşularımın desteği sayesinde buraya alışabildim" şeklinde ifade edilen deneyimler, sosyal ilişkilerin entegrasyondaki önemini ortaya koymaktadır. Ancak bu ilişkilerin kurulması da zaman ve çaba gerektiren bir süreçtir.

Kültürel Uyum: Göçmenlerin kültürel uyum süreçleri hem kendi kültürel kimliklerini koruma hem de yerel kültüre adapte olma dengesini sağlamaya çalıştıkları bir alandır. "Kendi kültürümü yaşatmak, burada kendimi bulmama yardımcı oldu" şeklindeki ifadeler, göçmenlerin kültürel kimliklerini koruma çabalarını vurgulamaktadır. Bununla birlikte, yerel kültüre uyum sağlamak da göçmenlerin toplumsal kabul görmeleri açısından önemli bir adımdır. Bu süreç, bazen göçmenler için kimlik krizlerine yol açsa da uzun vadede uyum sağlama süreçlerinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Destek Mekanizmaları: Göçmenlerin topluma uyum sağlamalarında etkili olan çeşitli destek mekanizmaları, bu kategori altında incelenmektedir. Devlet kurumları, STK'lar ve yerel halk tarafından sunulan bu destekler, göçmenlerin toplumsal entegrasyonlarını hızlandıran önemli faktörlerdir. "STK'lar olmasaydı, uyum sağlamak çok zor olurdu" ifadesi, bu destek mekanizmalarının göçmenlerin entegrasyon sürecindeki önemini vurgulamaktadır. Destek mekanizmalarının etkinliği, göçmenlerin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yapılandırılmasına bağlıdır.

3) Sosyal Dışlanma: Sosyal dışlanma teması, göçmenlerin yaşamlarında deneyimledikleri ayrımcılık, marjinalleşme ve bu durumların doğurduğu psikososyal etkileri kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Toplumun çeşitli alanlarında karşılaşılan dışlayıcı tutum ve davranışlar, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkilemekte ve bu bireylerin topluma tam anlamıyla entegre olmalarını zorlaştırmaktadır. Sosyal dışlanma, bireylerin toplumsal hayatın merkezinden uzaklaştırılması ve bu süreçte ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik açıdan dezavantajlı duruma düşmeleriyle karakterize edilmektedir. Araştırma kapsamında sosyal dışlanmanın dört alt kategorisi belirlenmiştir: ayrımcılık deneyimleri, marjinalleşme ve yoksulluk, psikolojik ve duygusal etkiler, hukuki ve idari sorunlar.

Ayrımcılık Deneyimleri: Göçmenlerin ayrımcılıkla karşılaşma deneyimleri, toplumsal uyum süreçlerinde önemli bir engel teşkil etmektedir. Ayrımcılık hem bireysel hem de kurumsal düzeyde gerçekleşebilir ve göçmenlerin iş bulma, eğitim, sağlık hizmetlerine

erişim gibi alanlarda dışlanmasına neden olabilir. Göçmenlerin bu süreçte yaşadıkları en yaygın ayrımcılık türü, etnik kökenlerine, dinlerine ve dillerine dayalı dışlanma olmuştur. Katılımcılardan biri, “Birçok kez sadece yabancı olduğum için iş görüşmelerinde reddedildim” ifadesiyle, ayrımcılığın iş bulma sürecine olan olumsuz etkilerini dile getirmiştir. Ayrımcılık, yalnızca ekonomik alanlarda değil, sosyal ilişkilerde de kendini göstermekte ve göçmenlerin topluma entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Özellikle toplumsal önyargılar ve stereotipler, göçmenlerin ayrımcılığa maruz kalma olasılığını artırmakta ve sosyal dışlanma süreçlerini pekiştirmektedir. Ayrımcılığın uzun vadede göçmenlerin sosyal statülerini olumsuz etkileyerek, toplumla olan bağlarını zayıflattığı gözlemlenmiştir.

Marjinalleşme ve Yoksulluk: Marjinalleşme, göçmenlerin toplumun kenarına itilmesi ve toplumsal hayatta merkezi bir rol oynayamamaları olarak tanımlanabilir. Bu süreç, genellikle ekonomik yoksullukla iç içe geçmekte ve göçmenlerin toplumsal kaynaklara erişimlerini sınırlandırmaktadır. Göçmenler, düşük gelirli işler, kötü çalışma koşulları ve sosyal güvenlikten yoksunluk gibi sorunlarla karşı karşıya kalmakta ve bu durum onların toplumda kalıcı bir şekilde marjinalleşmesine yol açmaktadır. Araştırmada katılımcılardan biri, "Toplumun bir parçası olamamak, en büyük zorluktur" şeklindeki ifadesiyle, marjinalleşmenin göçmenler üzerindeki etkilerini vurgulamıştır. Marjinalleşmenin sonuçları arasında yalnızlık, sosyal izolasyon, ekonomik güvencesizlik ve topluma tam anlamıyla katılamama gibi ciddi sorunlar bulunmaktadır. Ayrıca, marjinalleşme, göçmenlerin çocuklarına da miras kalabilmekte, eğitimde fırsat eşitsizlikleri ve sosyal mobilitenin önündeki engeller, bu bireylerin toplumsal statülerini nesiller boyunca düşük seviyede tutabilmektedir.

Psikolojik ve Duygusal Etkiler: Sosyal dışlanmanın göçmenler üzerinde yarattığı psikolojik ve duygusal etkiler, bu kişilerin ruh sağlıkları üzerinde ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Dışlanma, yalnızlık, depresyon, kaygı ve düşük özgüven gibi çeşitli psikolojik sorunlara yol açabilir. Katılımcılardan biri, “Yalnızlık ve stres, göç sonrası en büyük düşmanlarımdır” ifadesiyle, göç sonrası dönemde yaşadığı psikolojik zorlukları dile getirmiştir. Sosyal desteğin eksikliği, toplumsal dışlanma ve ekonomik güvencesizlik gibi faktörler, göçmenlerin ruhsal sağlığını olumsuz etkilemektedir. Göçmenlerin birçoğu, yeni bir ülkeye geldiklerinde yalnızlık duygusuyla başa çıkmak zorunda kalmakta ve bu durum, sosyal bağlantılarının zayıflığıyla daha da artmaktadır. Ayrıca,

göçmenlerin maruz kaldıkları travmatik deneyimler, entegrasyon süreçlerinde ek bir zorluk oluşturmakta ve psikososyal destek hizmetlerinin önemini daha da artırmaktadır. Bu bağlamda psikososyal destek mekanizmalarının eksikliği, göçmenlerin ruhsal sağlıklarını koruma kapasitelerini ciddi şekilde zayıflatmaktadır.

Hukuki ve İdari Sorunlar: Göçmenlerin yaşadığı hukuki ve idari sorunlar, sosyal dışlanma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle oturma izni, çalışma izni, vatandaşlık gibi temel haklara erişim konusunda karşılaşılan bürokratik engeller, göçmenlerin toplumla bütünleşmelerini zorlaştırmaktadır. "Hukuki destek olmadan, haklarımızı savunmak imkânsızdı" ifadesi, göçmenlerin hukuki yardım ve danışmanlık hizmetlerine olan ihtiyacını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Hukuki süreçlerde karşılaşılan karmaşık ve uzun prosedürler, göçmenlerin toplumsal haklarını tam anlamıyla kullanmalarını engelleyebilmekte ve bu durum, bireylerin marjinalleşmesine katkı sağlamaktadır. Göçmenler, dil bariyerleri ve yerel hukuki düzenlemeler hakkındaki yetersiz bilgileri nedeniyle haklarını savunma konusunda dezavantajlı bir konumda bulunmaktadır. İdari süreçlerin uzunluğu ve zorlukları, özellikle yasal statülerini düzenlemeye çalışan göçmenlerin yaşamlarını daha da karmaşık hale getirmekte ve sosyal uyum süreçlerini yavaşlatmaktadır.

Alt Temalar ve Kategoriler

Araştırmanın bulguları daha ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde, ana temaların altını çizen üç alt tema ve toplamda 22 kategori belirlenmiştir. Bu alt temalar, göçmenlerin yaşamlarının farklı boyutlarını derinlemesine ele alarak entegrasyon, sağlık, eğitim ve hukuki haklar gibi konularda karşılaşılan sorunları daha geniş bir perspektiften analiz etmeyi sağlamaktadır. Bu bağlamda her bir alt tema, göçmenlerin entegrasyon sürecine yönelik çeşitli boyutları detaylı olarak ele almaktadır.

Alt Tema 1: Eğitim ve Dil

Göçmenlerin yeni bir topluma uyum sağlamaları sürecinde dil eğitimi ve eğitim fırsatları, kritik öneme sahiptir. Dil eğitimi, göçmenlerin hem sosyal ilişkiler kurabilmeleri hem de iş hayatına katılabilmeleri açısından büyük bir rol oynamaktadır. Bu tema altında üç kategori belirlenmiştir:

Dil Eğitimi Programları: Göçmenlere yönelik dil eğitimi programlarının etkinliği ve bu programların entegrasyon sürecindeki rolü incelenmiştir. "Dil eğitimi, burada hayata

tutunmamı sağladı" ifadesi, dil öğrenmenin göçmenler açısından hayati önem taşıdığını göstermektedir. Dil öğrenme süreçlerinin başarılı bir şekilde ilerlemesi, göçmenlerin eğitimden iş bulmaya kadar birçok alanda başarıya ulaşmalarını sağlamaktadır.

Eğitimde Karşılaşılan Zorluklar: Hem çocukların hem de yetişkinlerin eğitim süreçlerinde karşılaştıkları dil bariyerleri, kültürel uyum sorunları gibi zorluklar bu kategori altında analiz edilmiştir. "Çocuklarım okula uyum sağlamakta zorlandı" ifadesi, dil ve kültürel farklılıkların eğitim sürecindeki olumsuz etkilerini göstermektedir.

Başarı Hikâyeleri: Eğitim sayesinde başarıya ulaşmış göçmenlerin hikâyeleri, diğer göçmenler için umut verici örnekler sunmaktadır. "Eğitim, yeni bir hayat kurmamı sağladı" ifadesi, göçmenlerin eğitim yoluyla topluma entegrasyonlarının önemini vurgulamaktadır.

Alt Tema 2: Sağlık ve Psikososyal Destek

Sağlık hizmetlerine erişim, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları en önemli zorluklardan biridir. Bu alt tema altında üç kategori ele alınmıştır:

Sağlık Hizmetlerine Erişim: Göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişim durumu ve bu hizmetlere erişimde karşılaştıkları zorluklar analiz edilmiştir. "Sağlık hizmetlerine erişmek, ilk başlarda çok zordu" ifadesi, göçmenlerin yaşadığı zorlukların boyutunu ortaya koymaktadır.

Psikososyal Destek Programları: Göçmenlere yönelik psikososyal destek programlarının etkinliği ve bu programların göçmenlerin ruh sağlığı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Göç sonrası yaşanan stres, depresyon ve yalnızlık gibi psikolojik sorunlar, bu tür destek programlarının önemini artırmaktadır.

Ruh Sağlığı: Göçmenlerin ruh sağlığı durumu ve karşılaştıkları psikolojik sorunlar. Göç sonrası dönemde yaşanan psikolojik sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma stratejileri incelenmektedir. "Göç sonrası depresyonla mücadele ettim" ifadesi, bu kategorinin önemini belirtir.

Alt Tema 3: Hukuki Destek ve Haklar

Göçmenlerin hukuki destekten yararlanma kapasitesi ve haklarını etkili bir şekilde kullanabilmeleri, entegrasyon süreçlerinin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Hukuki destek, bireylerin yasal statülerini koruma, sosyal haklara erişme, iş piyasasına katılım

sağlama ve toplum içinde güvenceli bir konumda olabilme becerilerini artırmakta ve göçmenlerin topluma entegrasyonunu hızlandıran kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin hukuki süreçlerde karşılaştıkları zorluklar, haklarının bilinmesi ve kullanılmasında yaşanan eksiklikler, entegrasyon sürecinde karşılaşılan engellerin temelini oluşturmakta ve bu alandaki sorunların çözümü, göçmenlerin toplumsal katılımına doğrudan etki etmektedir. Bu temada üç kategori belirginleşmiştir: hukuki danışmanlık hizmetlerine erişim, hakların bilinmesi ve kullanılması ve idari işlemlerle ilgili zorluklar.

Hukuki Danışmanlık Hizmetleri: Göçmenlerin hukuki danışmanlık hizmetlerine erişimi, entegrasyon süreçlerinde kilit bir rol oynamaktadır. Göçmenler, bulundukları ülkenin yasal sistemine aşina olmadıkları ve dil bariyerleri gibi sebeplerle haklarını tam anlamıyla kullanmada zorlanabilmektedirler. Hukuki danışmanlık hizmetleri, bu noktada göçmenlerin hukuki süreçlerde yaşadığı sorunların aşılmasında ve sosyal haklarını kullanmalarında hayati bir işlev üstlenmektedir. Araştırma kapsamında göçmenlerin büyük çoğunluğu, hukuki danışmanlık hizmetlerine erişimde karşılaştıkları zorluklardan ve bu hizmetlere yönelik sınırlı erişim olanaklarından bahsetmişlerdir. Özellikle dil sorunu, hukuki prosedürlerin karmaşıklığı ve danışmanlık hizmetlerinin yeterli düzeyde olmaması, bu sürecin başlıca engelleri arasında yer almaktadır. Katılımcılardan biri, "Hukuki danışmanlık hizmeti almadan yasal haklarımı öğrenmem mümkün olmazdı" ifadesiyle, hukuki desteğin göçmenler açısından ne denli önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Hukuki danışmanlık hizmetlerine erişimdeki bir diğer sorun ise bu hizmetlerin ekonomik maliyeti ve ulaşılabilirlik düzeyidir. Göçmenlerin çoğu, ücretsiz veya düşük maliyetli danışmanlık hizmetlerine ulaşmakta zorluk yaşamakta ve bu durum onların yasal süreçlerde haklarını savunabilmelerini kısıtlamaktadır. Özellikle mülteciler, geçici oturma izni veya sığınma başvuru sürecinde hukuki desteğe yoğun bir şekilde ihtiyaç duymaktadırlar. Bu süreçlerde eksik ya da yanlış bilgilendirilme, mültecilerin yasal statülerinin korunmasını güçleştirmekte ve toplumsal entegrasyonlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda hukuki danışmanlık hizmetlerinin daha erişilebilir hale getirilmesi ve dil bariyerini aşmak için çok dilli hizmetlerin sunulması, entegrasyonu hızlandırıcı bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Hakların Bilinmesi ve Kullanılması: Göçmenlerin yasal haklarını bilmeleri ve bu hakları kullanabilme kapasiteleri, entegrasyon süreçlerinde başarıyı belirleyen en önemli faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Yasal hakların bilinmemesi, göçmenlerin sosyal güvenlik sisteminden yararlanma, iş gücü piyasasına katılma, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişim gibi konularda dezavantajlı duruma düşmelerine neden olabilmektedir. Hukuki süreçlerin karmaşıklığı ve bürokratik engeller, göçmenlerin haklarını kullanmalarını zorlaştıran başlıca etkenler arasında yer almaktadır. Göçmenler, sıklıkla yasal süreçlerin belirsizliği ve hukuki bilgilere ulaşma güçlüğü nedeniyle haklarını etkin bir şekilde savunamamakta ve bu durum sosyal dışlanmayı pekiştiren bir unsur haline gelmektedir.

Hakların bilinmesi, göçmenlerin entegrasyon sürecindeki başarılarının doğrudan bir göstergesidir. Katılımcılardan biri, "Haklarımı bilmeden, burada bir gelecek kurmak imkansızdı" şeklindeki ifadesiyle, hukuki bilginin ve haklarının farkında olmanın entegrasyondaki önemine vurgu yapmıştır. Ancak birçok göçmen, yasal haklarını bilmemekte veya yanlış bilgiye dayalı olarak hareket etmekte ve bu durum hukuki süreçlerde ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Özellikle çalışma izni, sosyal haklar, sağlık hizmetlerine erişim gibi konularda yanlış yönlendirmeler, göçmenlerin topluma entegrasyon süreçlerini zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, hakların etkin bir şekilde kullanılabilmesi için göçmenlere yönelik bilinçlendirme kampanyaları, eğitim programları ve hukuki danışmanlık hizmetlerinin daha yaygın ve ulaşılabilir hale getirilmesi gerekmektedir.

Göçmenlerin haklarını tam anlamıyla kullanabilmeleri için öncelikle bu hakları öğrenmeleri ve yasal süreçlere dair bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi için hukuki danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, eğitim ve bilgilendirme kampanyalarının düzenlenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, hukuki bilgilere erişim sürecinde karşılaşılan dil bariyerlerinin aşılması için çok dilli hukuki destek hizmetlerinin sunulması, göçmenlerin haklarını kullanma kapasitelerini artıracaktır.

İdari İşlemler ve Zorluklar: Göçmenlerin idari süreçlerde karşılaştıkları zorluklar, entegrasyon süreçlerinde önemli bir engel oluşturmaktadır. İdari işlemler, oturma izni, çalışma izni, vatandaşlık başvurusu gibi yasal süreçlerin yönetilmesini içerir ve bu süreçler, genellikle karmaşık ve zaman alıcıdır. Göçmenler, özellikle dil sorunları ve

bürokrasinin karmaşıklığı nedeniyle bu süreçlerde ciddi engellerle karşılaşmakta ve bu durum onların topluma entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Katılımcılardan biri, "İdari işlemler o kadar uzun ve karmaşıktı ki, birçok kez sürecin yarıda kalacağını düşündüm" şeklindeki ifadesiyle, bu sürecin göçmenler üzerinde yarattığı baskıyı dile getirmiştir.

Göçmenlerin idari işlemlerde karşılaştıkları en büyük zorluklardan biri, bürokratik engeller ve uzun bekleme süreleridir. Oturma izni başvuruları, çalışma izni talepleri ve vatandaşlık başvuruları gibi süreçlerde karşılaşılan aşırı bürokrasi, göçmenlerin entegrasyon sürecini yavaşlatmakta ve bazı durumlarda göçmenleri yasal statülerini kaybetme riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Özellikle mülteciler, sığınma başvuruları sürecinde çok uzun bekleme süreleriyle karşılaşmakta ve bu durum hem psikolojik hem de ekonomik açıdan ciddi sorunlara yol açmaktadır.

İdari süreçlerdeki karmaşıklığın yanı sıra, hukuki ve idari düzenlemelere dair bilgi eksikliği, göçmenlerin yasal statülerini korumalarını zorlaştırmaktadır. Göçmenler, oturma izni gibi yasal süreçlerde eksik veya yanlış bilgi nedeniyle ciddi sorunlar yaşayabilmekte ve bu durum, entegrasyon sürecinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu bağlamda, idari süreçlerin daha şeffaf ve anlaşılır hale getirilmesi, göçmenlerin bu süreçleri daha kolay bir şekilde yönetmelerine olanak sağlayacaktır. Ayrıca, dil desteği ve rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması, idari süreçlerin yönetilmesinde göçmenlere önemli bir kolaylık sağlayacaktır.

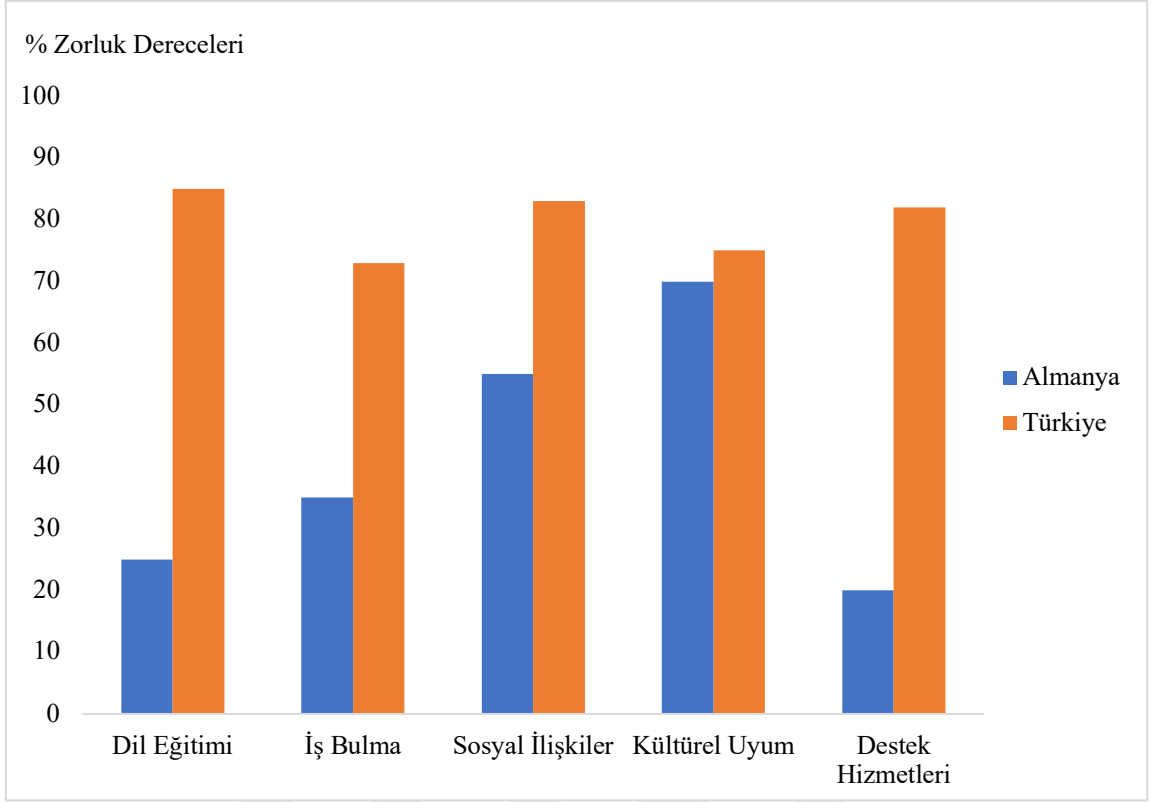
İdari işlemler sırasında karşılaşılan bürokratik zorluklar, göçmenlerin toplumla olan ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilmekte ve onların ekonomik, sosyal ve kültürel hayata tam anlamıyla katılmalarını engelleyebilmektedir. Bu nedenle, idari süreçlerin göçmenler için daha erişilebilir hale getirilmesi, hukuki destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve bürokratik engellerin azaltılması, entegrasyon sürecini hızlandıran temel adımlar olacaktır.

4.1. Multikulturelles Forum ve Türk Kızılay Toplum Merkezi Faydalanıcılarının Sosyal Uyum Süreçlerinde Karşılaştıkları Zorluklar ve Sunulan Hizmetler

Almanya'da Multikulturelles Forum'dan hizmet alan göçmenler için dil eğitimi, topluma entegrasyon sürecinde kayda değer bir destek sunmaktadır. Almanca kursları ve sosyal etkinlikler, göçmenlerin dil becerilerini geliştirerek, resmi işlemler, sağlık hizmetlerine erişim ve iş bulma alanlarında daha yetkin hale gelmelerine katkı sağlamaktadır. Sosyal uyumu güçlendiren bu programlar, göçmenlerin toplumla daha yakın ilişkiler kurmasına

olanak tanımakta ve aidiyet hissini artırmaktadır. Multikulturelles Forumun dil kurslarına yönelik destekleri, göçmenlerin Almanya'daki sosyal yaşamda daha aktif bir rol üstlenmelerine imkân tanırken, yerel halkla da daha güçlü bağlar kurmalarına vesile olmaktadır. Dil kurslarının sunduğu pratik imkânlar, göçmenlerin günlük yaşamda dil becerilerini etkili bir şekilde kullanmalarını desteklemekte ve iletişimde daha özgüvenli hale gelmelerine katkı sağlamaktadır. Bu beceri gelişimi sayesinde Almanya'daki göçmenler, sosyal ilişkilerde ve iş fırsatlarında daha başarılı olmakta ve entegrasyon süreçlerinde kayda değer ilerlemeler kaydetmektedir.

Türkiye'de Türk Kızılay Toplum Merkezinden yararlanan göçmenler için ise dil eğitimi, sunduğu sınırlı içerik nedeniyle topluma uyum sürecinde önemli bir engel oluşturmaktadır. Dil eğitimi eksiklikleri, göçmenlerin kamusal alanlarda ve iş yaşamında karşılaştıkları zorlukları artırarak sosyal hayata katılımlarını sınırlandırmakta, onları toplumsal izolasyona itmektedir. Kamu kurumlarının dil kurslarının göçmenlerin ihtiyaçlarına yeterince yanıt verememesi, günlük yaşamda önemli iletişim engelleri yaratmakta; resmî kurumlarla iletişim, sağlık hizmetlerine erişim ve iş bulma gibi kritik süreçleri zorlaştırmaktadır. Türk Kızılay'ın sunduğu dil eğitimi ve sosyal uyum etkinlikleri göçmenlerin entegrasyonuna yönelik olumlu katkılar sunsa da çoğunlukla yüzeysel kalmakta ve yerel halk ile göçmenler arasında derin ilişkiler kurmakta yetersiz kalmaktadır. Yerel halkın bazı kesimlerinde var olan önyargılar, göçmenlerin sosyal ilişkilerinin gelişimini engelleyerek entegrasyon süreçlerini olumsuz etkilemekte; destek hizmetlerinin sınırlı erişimi, göçmenlerin iş bulma ve ekonomik hayata katılımını daha da zorlaştırmaktadır.

Şekil 4 1 Multikulturelles Forum ve Türk Kızılay Toplum Merkezi Faydalanıcılarının Sosyal Uyum Süreçlerinde Karşılaştıkları Zorluklar

4.1.1. Dil eğitimi

Göçmenlerin dil öğrenme süreci, yeni bir ülkede karşılaştıkları en temel zorluklardan biri olarak öne çıkmakta ve dil eğitimi, göçmenlerin entegrasyon sürecinde sosyo-ekonomik katılımı sağlama açısından merkezi bir role sahip olmaktadır. Dil, yalnızca günlük iletişimi sağlamakla kalmayıp aynı zamanda iş bulma, eğitim alma, sağlık hizmetlerine erişim ve toplumsal hayata aktif katılım gibi konularda da belirleyici bir gereksinimdir (Hemmer, 2017, ss. 10-14). Türkiye’deki göçmenler için bu süreç oldukça karmaşık bir hal almakta; dil eğitimine yönelik kamu kurumlarının sunduğu desteklerin sınırlı olması ve verilen dil kurslarının yetersizliği, göçmenlerin topluma uyum sağlama becerilerini önemli ölçüde engellemektedir. Özellikle yetişkin göçmenlerin dil öğrenme sürecinde karşılaştığı yapısal ve sosyal engeller, gündelik hayatta resmî işlemler, sağlık hizmetlerine erişim ve iş görüşmeleri gibi alanlarda ciddi iletişim sorunları yaşanmasına neden olmaktadır. Dil becerilerinin sınırlı kalması göçmenlerin toplumsal hayata aktif bir şekilde katılmalarını zorlaştırmakta, bu da sosyal izolasyonu ve bireylerin kendilerini yalnız hissetme oranını artırmaktadır. Dil engelinin etkileri sadece yetişkin göçmenlerde değil, aynı zamanda okul çağındaki çocuklarda da gözlemlenmekte; okulda dil bariyeri,

ötekileştirme ve ayrımcılıkla birleştğinde göçmen çocukların eğitim süreçlerine adaptasyonunu doğrudan ve olumsuz şekilde etkilemektedir.

Göçmenlerin Türkiye’de yaşadığı dil öğrenme süreci hem toplumsal uyum hem de bireysel bağımsızlık açısından büyük zorluklarla dolu bir süreç olarak öne çıkmaktadır. Bir göçmen, bu sürecin ne kadar karmaşık ve zorlayıcı olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

Türkçe öğrenmek için kursa başladım, fakat sınıfta öğrendiğim bilgileri hayata geçirebilmek için yeterince fırsat bulamıyorum. Dil kursları sınırlı saatler sunuyor ve öğrendiğim dil bilgisi günlük hayatta karşıma çıkan gerçek durumlar için yetersiz kalıyor. Sokakta, markette ya da hastanede günlük Türkçeyi kullanmam gerektiğinde, öğrendiğim kelimelerin ya da gramerin yetersiz olduğunu hissediyorum; konuşurken duraksıyor, çoğu zaman kendimi ifade etmekte güçlük çekiyorum. Bu eksiklikler yüzünden topluma uyum sağlama sürecim çok yavaş ilerliyor. (TK-5)

Göçmenlerin karşılaştığı bu tür güçlükler, dil eğitiminin yalnızca teorik değil, aynı zamanda uygulamalı bir içeriğe sahip olmasının ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Dil kurslarının sunduğu sınırlı saatlerin ve içerik eksikliğinin yanı sıra, bireyin dil pratiklerini gerçek yaşam bağlamlarında deneyimleme fırsatlarının yetersizliği, toplumsal entegrasyon sürecinin yavaş ilerlemesine neden olmaktadır. Bu durum, Bourdieu’nun "kültürel sermaye" kavramıyla değerlendirilebilir; göçmenler, öğrenilen dil bilgisiyle toplumsal bağlamda ihtiyaç duyulan pratik dil becerileri arasında bir uyum sağlayamadığında, bu sermayeyi etkin bir şekilde kullanamamaktadır (Bourdieu, 2004). Göçmenler, dil kurslarına katılsalar bile, gerçek hayatta Türkçeyi kullanma olanaklarının sınırlılığı nedeniyle pratik yapamamaktadır. Bu da dil öğrenme sürecini yavaşlatmakta, günlük yaşamda karşılaşılan gerçek durumlarla başa çıkmalarını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, dil kurslarının daha fazla uygulamalı içerik sunması ve sosyal etkileşimi teşvik eden etkinliklerle desteklenmesi, göçmenlerin dil yeterliliğini artırmak ve topluma daha hızlı uyum sağlamaları için önem arz etmektedir. Bir başka göçmen, dil bariyerinin sosyal hayatı üzerindeki olumsuz etkilerini şu şekilde dile getirmektedir:

Dil yeterliliğim sınırlı olduğu için sosyal hayatım neredeyse yok. Yeni insanlarla tanışmak, yerel halkla iletişim kurmak çok zor oluyor. Kızılay’ın sağladığı dil kurslarına katılıyorum, fakat sadece kurslarda öğrendiklerim günlük hayatta yeterli olmuyor. Sosyal etkinlikler ya da sohbetler sırasında sık sık dil engeline takılıyorum, konuşmalar hızlı ilerlediğinde ya da yerel ifadeler kullanıldığında, kendimi dışlanmış gibi hissediyorum. Toplumun bir parçası gibi hissetmek, dil engelini aşip insanlar ile daha rahat iletişim kurabilmek isterdim, fakat bu konuda yeterli fırsatlar sunulmuyor. (TK-2)

Göçmenlerin dil yetersizliği nedeniyle sosyal çevre edinme süreçlerinin sınırlı kalması, dil eğitiminin toplumsal uyum için vazgeçilmez olduğunu bir kez daha gözler önüne

sermektedir. Özellikle dil eğitiminin sosyal ortamlarda daha fazla pratiğe dayalı olarak verilmesi, göçmenlerin yerel halkla daha derin bağlar kurmalarına katkı sağlayabilir. Kızılay tarafından sunulan dil kursları, göçmenlere temel seviyede dil bilgisi kazandırmakla birlikte, bu kurslar toplumsal katılım için gereken ileri düzey dil becerilerini kazandırmada yeterli olamamaktadır. Bu bağlamda, sosyal uyum süreçlerinde dil eğitiminin hem teorik hem de pratik yönlerinin birlikte ele alınarak geliştirilmesi gerekmektedir. Dil öğrenme sürecinin yalnızca sosyal ilişkileri değil, aynı zamanda kamusal hizmetlere erişimi de doğrudan etkilediği göçmenlerin ifadelerinde sıkça vurgulanmaktadır. Bir göçmen bu konuda yaşadığı zorlukları şu cümlelerle aktarmıştır:

Hastaneye gittiğimde doktorla konuşmak benim için çok zor. Sağlıkla ilgili konuları Türkçe anlatmak oldukça karmaşık; çoğu zaman doğru kelimeleri bulamıyorum ya da söyleneni anlamakta zorlanıyorum. Bazen, doktorun söylediklerini yanlış anladığım için yanlış tedavi ya da ilaç kullanma riskiyle karşı karşıya kalıyorum. Bir tercüman getirmeye çalışıyorum, fakat her zaman tercüman bulmak mümkün olmuyor. Kendimi tam anlamıyla ifade edemediğim için, sağlık ihtiyaçlarım tam olarak karşılanamıyor ve kendimi güven içinde hissetmiyorum. (TE-11)

...Türk Kızılay Toplum Merkezi, bazı destekler sunmasına rağmen, bu sorunların çözümünde yeterli katkıyı sağladığını düşünmüyorum. Sunulan hizmetler genellikle yüzeysel kalıyor ve benim gibi bireylerin derinlemesine bir destek alması gerektiği gerçeğini göz ardı ediyor. Bazı dil kursları ve sosyal etkinlikler düzenlense de bu etkinlikler genellikle göçmenler için yeterince etkili olmuyor. Kızılay'ın sağladığı desteklerin daha kapsamlı olması gerektiğini düşünüyorum. Sosyal uyum sürecimde karşılaştığım sorunların çözümü için daha kapsamlı ve hedef odaklı programlara ihtiyaç var. (TK-7)

Türk Kızılay Toplum Merkezi tarafından sunulan dil eğitimi hizmetleri göçmenlerin topluma entegrasyonunu destekleme potansiyeline sahip olsa da pratikte bu kursların yüzeysel kalması ve yeterli uygulama fırsatları sunmaması, bu potansiyelin gerçekleştirilmesini sınırlandırmaktadır. Dil eğitimi, entegrasyon sürecinin temel bir bileşeni olarak kabul edilmektedir; fakat mevcut kursların sınırlı içerik ve kaynaklarla desteklenmesi, birçok göçmenin günlük hayata tam anlamıyla katılmasını zorlaştırmakta, yerel toplumla sağlıklı bir etkileşim kurmalarını güçleştirmektedir. Bu durum, sosyal bağların zayıflamasına yol açmakta ve toplumsal kabul sürecini aksatmaktadır. Özellikle çocuklar ve genç yetişkinler, dil eksikliği nedeniyle eğitimde ve sosyal yaşamda dışlanma ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalabilmekte, bu da onların gelecekteki uyum süreçlerinde uzun vadeli etkiler yaratmaktadır. Yetişkinler açısından ele alındığında ise dil becerilerinin sınırlılığı, iş piyasasında kendilerine uygun pozisyonları bulmalarını zorlaştırmakta, mevcut iş fırsatlarının dil becerilerine uygun olmaması sebebiyle göçmenler çoğu zaman vasıfsız işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu durum

göçmenlerin ekonomik statüsünde bir düşüşe, psikolojik olarak ise özgüven kaybına ve topluma aidiyet hissinde bir eksikliğe yol açmaktadır. Böylece, dil becerilerinin yetersizliği yalnızca bireyleri değil, toplumsal bütünleşme sürecini de olumsuz etkilemekte, bu alanda daha güçlü politikalar ve uzun vadeli destek programlarına olan ihtiyacı gözler önüne sermektedir.

Daha fazla dil kursu olmalıdır. Dil kurslarına devamlı katılamıyoruz. Çünkü gündüz çocuklarımız bizimle kalıyorlar. Onlara bakacak kimseler olmadığı için düzenli olarak Türkçe kursuna katılım sağlayamıyoruz. Çocuklarımız emanet edebileceğimiz yerler olsa bırakabiliriz ama yok. Hafta sonu da dil kursları olmadığından öğrenme şansımız azalıyor maalesef. Türkçeyi iyi bilmediğimizden dolayı birçok işimizi yapamıyoruz. Mutlaka tercümana ihtiyaç duyuyoruz. (TK-2)

Dil kurslarına düzenli olarak katılım sağlayamayan göçmenlerin yaşadığı bu zorluklar, göçmenlerin dil öğrenme süreçlerinin yalnızca kursların varlığı ile sınırlı olmadığını; aynı zamanda, kurslara katılımı etkileyen çeşitli sosyo-kültürel ve ekonomik faktörlerin de önemli bir engel teşkil ettiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, çocuk bakımının sağlanamaması, kursların saatlerinin göçmenlerin gündelik sorumluluklarına uygun olmaması ve kursların hafta sonu düzenlenmemesi gibi yapısal sorunlar, dil öğrenimi sürecini kesintiye uğratmakta ve göçmenlerin dil becerilerini yeterli düzeyde geliştirmelerini zorlaştırmaktadır. Dil kurslarına devamlı katılım sağlayamayan göçmenlerin dil becerilerinde eksiklik yaşamaları, onların gündelik işlerini bağımsız olarak yapmalarını engellemekte ve çeşitli hizmetlerden yararlanma süreçlerinde tercüman ihtiyacı gibi ek desteklere olan bağımlılıklarını artırmaktadır. “Dil kurslarına katılım sağlayamıyoruz çünkü çalışmak zorundayız. Türkiye’de düzenli bir yardım almıyoruz, çocuklarımız için çalışıyoruz, mecburuz (T-12).”

Ailemle birlikte Türkçe konuşmaya çalışıyorum ama bu süreç oldukça zor. Dil kurslarına katılsam da öğrendiklerimi günlük yaşamda uygulamakta başarısızım. Evde çocuklarımla Türkçe konuşmaya çalışıyorum ama çoğu zaman, iletişim kurmak yerine hayal kırıklığı yaşıyoruz. Bu süreçle ilgili kendi çabalarımın yetersiz kaldığını düşünüyorum. Sosyal uyum süreci hakkında konuştuğumda, sadece kendi sorunlarımı değil, aynı zamanda çocuklarımla yaşadığı zorlukları da dile getiriyorum. Ancak, bu konuda yeterli çalışma yapamadım ve bu durum benim için büyük bir üzüntü kaynağı. (TE-13)

Göçmenlerin dil yetersizlikleri, özellikle sağlık gibi hayati alanlarda, doğru bilgiye erişimlerini büyük ölçüde sınırlamakta, bu da onların temel sağlık hizmetlerine güvenli ve bağımsız bir biçimde ulaşmalarını güçleştirmektedir (Entzinger ve Biezeveld, 2003, ss. 5–8) Dil eksiklikleri, sağlık hizmetlerinden faydalananlar yaşanacak yanlış anlamalara ve eksik bilgilendirmelere yol açarak, göçmenlerin sağlık ihtiyaçlarını etkin biçimde karşılamalarını engelleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Göçmenlerin sağlık hizmetleri dışında da eğitim ve resmî kurumlar gibi kamusal alanlarda benzer şekilde

hizmetlere erişim güçlükleri yaşadığı gözlenmektedir. Kamu hizmetlerine erişimde yaşanan bu tür dil kaynaklı engeller, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini karmaşıklştırmakta, onları yalnızlık, dışlanma ve çeşitli sosyal sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu durum, göçmenlerin sosyal yaşamlarını sınırlamakla kalmayıp, aynı zamanda kamu kurumlarından bağımsız biçimde yararlanabilmelerini de zorlaştırmaktadır.

Resmi bir kuruma gitmeden önce söyleyeceklerimi ezberlemek zorunda kalıyorum ama yine de hata yapıyorum. Bazen çocuğumla birlikte gidiyoruz, çocuğum bana tercümanlık yapıyor ama yine de sorunumuzu anlatamıyoruz. Çünkü çocuğum da Türkçeyi tam olarak iyi bilmiyor. (TK-3)

Göçmen bireylerin resmî kurumlarla iletişim kurarken yaşadıkları bu dil engeli, toplumsal katılım ve bağımsız hareket etme becerilerinde ciddi kısıtlamalar yaratmaktadır. “Dil bilmediğim için kendimi kötü hissediyorum. Ama imkanlarımız çok kısıtlı, keşke Türkiye’de ilk geldiğimde Türkçe öğrenmeye başlasaydım. Artık çok geç (TK-5).” Kendi ihtiyaçlarını açık bir biçimde ifade etme konusunda yaşadıkları zorluklar, göçmenlerin kamu hizmetlerinden etkili biçimde yararlanabilmelerini zorlaştırmakta ve bu hizmetlerle olan etkileşimlerini karmaşıklştırmaktadır. Bu durum, dil yetersizliğinin getirdiği iletişim engelinin günlük yaşam üzerindeki etkilerini ve göçmenlerin temel hizmetlere erişimlerinde ne denli belirleyici olduğunu göstermektedir. Özellikle çocukların yetişkinlere tercümanlık yapmaya çalışması, göçmen ailelerin dil öğrenim sürecindeki güçlükleri aşmak için çözüm arayışında olduklarını; ancak çocuğun da dil konusunda yeterince yetkin olmaması sebebiyle istenilen iletişimi kurmakta güçlük çektiklerini ifade etmektedir.

Bu gibi durumlar, dil yetersizliğinin, göçmenlerin toplumla olan ilişkilerini yalnızca bireysel değil, aile içi roller ve sorumluluklar bağlamında da derinlemesine etkilediğini göstermektedir. Çocukların, ebeveynleri adına tercüman rolüne bürünmesi, onların sosyal uyum süreçlerinde yaşadıkları gerilimleri arttırmakta ve çocuklar üzerinde yaşlarının gerektirdiği yükümlülüklerin ötesinde sorumluluklar yüklenmesine sebep olmaktadır. Bu bağlamda, resmî kurumlarla etkileşimde yaşanan bu dil yetersizliği, göçmen bireylerin güven ve bağımsızlık hislerinde azalma yaratmakta; dolayısıyla dil yeterliliği, yalnızca bireysel bir ihtiyaç olarak değil, aile dinamikleri ve toplumsal katılım açısından da önem taşıyan bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Yerel toplumla olan ilişkim, çeşitli faktörlere bağlı olarak zorlayıcı bir süreç. İlk başlarda bazı insanlar benimle tanışmak isteseler de zamanla bu ilginin azaldığını fark ettim. Kendimi bu toplumun bir parçası olarak tanımlamak istesem de genellikle dışlanmış ve yabancı

hissediyorum. Sosyal uyum sürecine olumlu katkılar sağladığımı düşünmüyorum, çünkü dil engeli ve yerel halkın önyargıları nedeniyle yerel topluma entegre olmakta zorluk çekiyorum. Zaman zaman katıldığım sosyal etkinlikler, dışlanma korkusu ve iletişim eksikliği nedeniyle bana katkı sağlamıyor. Bu durum, sosyal uyum sürecimi daha da zorlaştırıyor. (TK-5)

Dil yetersizliği, göçmenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik entegrasyonlarını etkileyen temel faktörlerden biri olarak, sağlık ve eğitim gibi alanlarda bireylerin kendi ihtiyaçlarını net bir şekilde ifade etme kapasitelerini sınırlamaktadır. Örneğin, sağlık alanında göçmenler, yaşadıkları dil engelleri nedeniyle sağlık personeli ile etkin bir iletişim kurmakta zorlanmakta; bu da teşhis, tedavi ve genel sağlık yönetiminde aksamalara sebep olmaktadır. Dil eksikliğinden kaynaklanan bu iletişim engelleri, sağlık hizmetlerinin bireylerin ihtiyaçlarına yönelik olmasını da engelleyerek, hizmet alım sürecinde güvenlik ve etkinlik sorunlarına yol açmaktadır. Sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan bu tür sorunlar, göçmenlerin sağlığına dair bilgileri anlamada ve değerlendirmede karşı karşıya kaldıkları güçlükleri de pekiştirmektedir (Bourdieu, 2004).

Aynı zamanda, dil engeli göçmenlerin eğitim ve resmî kurumlarla olan ilişkilerini de doğrudan etkilemektedir. Eğitim alanında, göçmen ebeveynler, çocuklarının eğitim hayatını takip etme ve destek olma konusunda dil yetersizliklerinden dolayı büyük zorluklar yaşamaktadır. Bu durum, çocukların eğitim süreçlerinde sosyal ve akademik olarak geri kalmalarına yol açmakta, göçmen ailelerin de eğitim sistemine etkin katılımını sınırlandırmaktadır. “Yalnız başıma bir resmi kuruma gidip işlerimi halletmem çok zor. Sorunumu anlatamıyorum, çoğu kurumda tercümanda yok. Çaresiz kalıyorum (TE-8).” Resmî kurumlarla olan ilişkilerde ise dil yetersizliği, göçmenlerin yasal işlemlerini, hak ve yükümlülüklerini tam anlamıyla kavrayamamalarına neden olmakta, bu da sosyal hizmetler, barınma, istihdam gibi alanlarda bilgiye erişimlerini kısıtlamaktadır. “Hastanede çok zorluk çekiyorum. Doktorlarla iletişim kuramıyorum. Bize bağırp çağırıyorlar, bizi insan yerine koymuyorlar maalesef (TK-5).” Bu tür dil kaynaklı engeller, göçmenlerin yalnızca bireysel anlamda değil, sosyal katılım süreçlerinde de yetersiz kalmalarına yol açmaktadır (Jansen ve diğ., 2006).

Almanya’da yaşayan göçmenler için de benzer şekilde, dil eğitimi toplumsal uyum sürecinde kritik bir unsur olarak öne çıkmakta ve Multikulturelles Forum kuruluşu tarafından sağlanan dil kursları göçmenlerin entegrasyonunda kilit bir rol oynamaktadır. Almanca, Avrupa Birliği içinde yaygın bir dil olmasına karşın, gramer yapısının zorluğu ve günlük konuşma dilindeki hızla değişen yapılar nedeniyle özellikle yetişkin göçmenler için öğrenmesi oldukça zordur. Almanca dilinde yeterlilik kazanmak, sadece toplumsal

hayata uyum açısından değil, aynı zamanda kamusal hizmetlere erişim ve iş piyasasında aktif bir şekilde yer alabilmek için de temel bir gerekliliktir. Almanya'daki göçmenler için başlangıç aşamasında dil bariyeri, toplumsal ilişkilerin kurulmasını ve sosyal ağların gelişmesini engelleyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmakta, göçmenlerin günlük yaşamın her alanında karşılaştığı zorlukları artırmaktadır. Resmî kurumlarda işlem yapma, sağlık hizmetlerine başvurma veya bankacılık işlemlerini gerçekleştirme gibi basit görünen görevler, dil yetersizliği nedeniyle başa çıkılması zor durumlara dönüşebilmekte, bu da göçmenlerin kendilerini toplumda güvende hissetmelerini zorlaştırmaktadır (Maischatz, 2010, ss. 31-33).

Sosyal uyum sürecinde dil engeli ve iletişim eksiklikleri en büyük sorunlarım oldu. Derneğin sunduğu dil kursları ve sosyal etkinlikler, bu sorunları aşmamda yardımcı oldu. Ancak, hâlâ fazla etkileşim ve destek arayışındayım. Bazen etkinliklerin yetersiz kaldığını düşünüyorum; daha fazla fırsat ve destek sunulması gerektiğine inanıyorum. (DK-6)

Buna karşın, Multikulturelles Forum tarafından sağlanan dil kursları göçmenlerin Almanca öğrenme sürecinde yaşadığı bu tür zorlukları aşmalarına katkıda bulunmakta, göçmenlerin sosyal çevre edinme ve iş bulma süreçlerini hızlandırmaktadır. Bu kurslar sayesinde, göçmenler Almanca dil becerilerini geliştirerek yerel topluma daha yakın hissetmekte ve sosyal uyum süreçlerinde anlamlı ilerlemeler kaydetmektedir. Multikulturelles Forumun sağladığı dil kursları, göçmenlerin topluma entegrasyonunu desteklemekle birlikte, günlük hayatta kullanılacak pratik becerilerin kazandırılması açısından belirli sınırlamalara sahiptir. Kurslar çoğunlukla teorik bilgiye odaklanmakta, bu da göçmenlerin dil becerilerini günlük yaşamda uygulamalı olarak geliştirmelerini sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla, göçmenlerin dil eğitimi sürecinde, pratik uygulama olanaklarının artırılması gerekmektedir; bu bağlamda, daha fazla uygulamalı dersler ve günlük yaşamla bağlantılı pratik fırsatlara ihtiyaç duyulmaktadır. Dil becerilerinin gelişimi, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde daha aktif rol almalarını, iş bulma ve topluma katılım olanaklarını artırmakta, yerel halkla daha güçlü bağlar kurmalarına olanak tanımaktadır. Ancak, entegrasyon sürecinin kalıcı ve sürdürülebilir olması için, dil eğitime yönelik uygulamaların daha fazla desteklenmesi, göçmenlerin dil becerilerini geliştirmelerine yönelik daha kapsamlı programların uygulanması önem taşımaktadır. Göçmenlerin toplumun bir parçası olarak kabul görmeleri, kendilerini ifade edebilmeleri ve sosyo-ekonomik açıdan bağımsızlıklarını kazanabilmeleri adına, dil eğitimi programlarının sadece teorik değil, uygulamalı içeriklerle de güçlendirilmesi gerekmektedir (Benderl, 2016, ss. 16-18).

Ailemle Almanca konuşmak için çabalıyoruz ama bazen zorlanıyoruz. Çocuklarım dil konusunda benden daha yetkin, bu yüzden onlara bağımlı kalıyorum. Arkadaşlarımla sosyal uyum süreçlerim hakkında konuşmaya çalışsam da bu bazen zor olabiliyor. Dil kurslarına katıldım ama yine de evde ailemle dil üzerine daha fazla çalışma yapmam gerekiyor. (DE-8)

Dil en büyük zorluklarımdan biri oldu. Özellikle mesleki terimler ve günlük dildeki farklar, başlarda beni zorladı. Kurumun sunduğu Almanca kurslarına katıldım ve bu bana çok yardımcı oldu. Ayrıca, diğer göçmenlerle tanışarak onların deneyimlerini dinlemek, yalnız olmadığımı hissetmemi sağladı. (D-11)

Göçmen bireyin ailesiyle Almanca konuşma çabası, dil öğrenme sürecinde yaşanan bireysel ve ailevi zorlukları gözler önüne sermektedir. Aile içinde çocukların ebeveynlerine göre dilde daha yetkin olmaları, ebeveynlerin çocuklara bağımlı hale gelmesine yol açmaktadır. Bu durum, bireyin sosyal uyum sürecinde zorluk yaşamasına sebep olmaktadır; çünkü dil yetkinliği olmayan ebeveyn, çocukları üzerinden iletişim kurmakta ve bağımsız bir şekilde sosyal ilişkilerini sürdürememektedir. Ayrıca, dil kurslarına katılmış olmasına rağmen, öğrenme sürecinin evde devam etmesi gerektiği, dil ediniminin zaman alan bir süreç olduğunu vurgulamaktadır.

Diğer yandan, mesleki terimler ve günlük dil arasındaki farklar, kişinin dil becerilerini geliştirme sürecinde karşılaştığı zorluklara işaret etmektedir. Multikulturelles Forumun sunduğu dil kursları, bu süreci kolaylaştırıcı bir destek sunmuştur; ancak yalnızca dil eğitimi değil, aynı zamanda diğer göçmenlerle tanışmak da sosyal uyumu artırıcı bir etkiye sahiptir. Bu, bireyin yalnız olmadığını fark etmesine ve topluluk içinde aidiyet hissetmesine olanak sağlamıştır. Böylece, dil öğreniminin ve diğer göçmenlerle kurulan bağların, yalnızlık hissini azaltmada ve sosyal bütünleşmeyi güçlendirmede oynadığı rol net bir şekilde ortaya konmaktadır.

Dil en büyük zorluklarımdan biri oldu. Özellikle mesleki terimler ve günlük dildeki farklar, başlarda beni zorladı. Kurumun sunduğu Almanca kurslarına katıldım ve bu bana çok yardımcı oldu. Ayrıca, diğer göçmenlerle tanışarak onların deneyimlerini dinlemek, yalnız olmadığımı hissetmemi sağladı. (DK-2)

Göçmen bireyin Almanya'daki dil öğrenme ve sosyal uyum sürecinde yaşadığı deneyimler, göçmenlerin dil bariyerini aşarak topluma entegrasyonlarının ne denli zorlu olduğunu gözler önüne sermektedir. Almanca dil becerisini geliştirme sürecinde mesleki terimler ve günlük dil arasındaki farklılıklar, bireyin yalnızca dil bilgisi değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel anlamda uyum sağlamada da çeşitli zorluklarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Dil eğitimi bağlamında Multikulturelles Forumun sunduğu Almanca kurslarına katılım, bu zorlukların aşılmasında bireye önemli bir destek sağlamıştır. Ancak burada, dil kurslarının yalnızca teorik bilgi sağlamakla kalmayıp, bireyin diğer

göçmenlerle tanışmasına ve onların deneyimlerini paylaşmasına da olanak tanıdığı vurgulanmalıdır. Bu paylaşım, göçmen bireyin yalnız olmadığını hissetmesine, benzer deneyimleri paylaşan insanlarla sosyal bağ kurmasına ve topluluk içinde aidiyet geliştirmesine katkıda bulunmaktadır (Hemmer, 2017, ss. 10-13).

Resmi kişilerle iletişim kurma konusunda zamanla daha fazla deneyim kazandım. Ancak başlangıçta, dil engeli nedeniyle büyük bir çekingenlik yaşıyordum. Şimdi, doktor veya öğretmen gibi resmi kişilerle daha rahat iletişim kurabiliyorum. Başka etkinliklere katılmakta ise hâlâ zorluk yaşıyorum; kendimi daha güvende hissetmek için daha fazla fırsata ihtiyaç duyuyorum. (DK-3)

Ayrıca, göçmen bireyin Almanca dil becerisini geliştirmesiyle birlikte resmi kurum ve kişilerle iletişim kurma konusunda zamanla daha fazla deneyim kazandığı gözlemlenmektedir. Bu deneyim, başlangıçta hissedilen dil engeli kaynaklı çekingenliğin yerini daha fazla özgüvene bırakmasına olanak tanımaktadır. Nitekim, doktorlar, öğretmenler gibi resmi kişilerle iletişim kurmada sağlanan rahatlık, dil becerilerinin sosyal hayata yansımalarını ve bireyin toplumla daha etkin bir ilişki kurma sürecini desteklemektedir. Bu da yalnızca dil bilgisi değil, aynı zamanda kültürel adaptasyon ve özgüven kazanımının da dil öğreniminin vazgeçilmez bir parçası olduğunu işaret etmektedir (Märker ve Wilkens, 2014, ss. 198-199).

Ancak, bireyin Almanca dil becerisini geliştirmesine ve sosyal çevresiyle etkileşimde bulunmasına rağmen, Multikulturelles Forum dışında diğer etkinliklere katılım konusunda halen güçlükler yaşadığı belirtilmektedir. Bu durum, dil becerisinin gelişiminin, sosyal güvenlik hissini artırmada tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Göçmen birey, kendini güvende hissetmek ve toplumsal aidiyetini artırmak amacıyla daha fazla sosyal fırsata ihtiyaç duymaktadır. Dil becerilerinin gelişmesine rağmen, yeni bir toplumda varlık göstermek, birey için destekleyici ortamların devamlılığını ve farklı sosyal deneyimlere açılım fırsatlarını gerektirmektedir.

Ailemle birlikte evde Almanca konuşmaya özen gösteriyoruz. Bu, benim dil becerilerimi geliştirmem açısından önemli. Arkadaşlarımla bir araya geldiğimizde, sosyal uyum sürecimle ilgili deneyimlerimizi paylaşıyoruz. Bu paylaşımlar, karşılıklı destek sağlıyor ve motivasyonumuzu artırıyor. (DK-1)

Sosyal uyum, bir bireyin yeni bir toplumda kendini kabul ettirmesi ve o toplumun bir parçası haline gelmesi anlamına geliyor. Bu, dil öğrenmek, kültürel normları anlamak ve yerel insanlarla etkileşimde bulunmak gibi çeşitli unsurları içeriyor. Ben de sosyal uyuma büyük önem veriyorum; çünkü kendimi burada daha iyi hissetmek ve topluma katkıda bulunmak istiyorum. (DK-4)

Göçmen bireyin Almanya’da sosyal uyum sürecinde yaşadığı deneyimler, uyumun çok boyutlu bir süreç olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bireyin ailesiyle birlikte evde

Almanca konuşmaya çaba göstermesi, dil edinim sürecine aktif olarak katkı sağladığını göstermektedir. Dil becerilerinin gelişimi, sadece bireysel değil, aynı zamanda ailevi bir boyut taşımakta ve göçmen bireyin toplumsal hayata katılımını destekleyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Aile içinde Almanca konuşma pratiği, bireyin dil becerilerini geliştirmesi açısından büyük önem taşımakta olup, dil öğrenmenin yalnızca kurslarla sınırlı kalmayıp gündelik yaşam pratikleri içinde sürdürülen bir süreç olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, bireyin sosyal çevresiyle bir araya geldiğinde sosyal uyum sürecine dair deneyimlerini paylaşması, göçmenler arasındaki karşılıklı desteğin önemine dikkat çekmektedir. Bu paylaşımlar, göçmen bireylerin yalnız olmadıklarını hissetmelerine katkıda bulunmakta, topluluk içinde bir aidiyet duygusu geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Nitekim, sosyal uyum süreci sadece bireysel çabalarla değil, aynı zamanda benzer deneyimlere sahip bireyler arasındaki dayanışmayla da güçlenmektedir. Arkadaş çevresiyle yaşanan deneyimlerin paylaşılması, motivasyonun sürdürülebilirliğini sağlamakta ve bireylerin bu zorlu süreçte karşı daha dirençli olmasına olanak tanımaktadır.

Sosyal uyum, yalnızca dil becerileriyle sınırlı kalmayan ve kültürel, sosyal boyutları da içeren bir süreçtir. Bu süreç, göçmen bireylerin yerel toplumun normlarını anlamasını, bu normlara uyum sağlamasını ve kendilerini yeni toplumun bir parçası olarak görmelerini içermektedir. Göçmen bireyin “sosyal uyuma büyük önem veriyorum” ifadesi, yalnızca yeni bir ülkede var olma çabasının ötesine geçerek, bireyin bulunduğu topluma katkıda bulunma ve bu toplum içinde anlamlı bir yer edinme arzusunu yansıtmaktadır. Bu durum, sosyal uyumun pasif bir uyum süreci olmadığını, aynı zamanda toplumda kendine aktif bir rol bulmayı da içerdiğini göstermektedir. Göçmen birey, Almanca öğrenmenin yanı sıra, toplumsal normları anlamayı ve yerel halkla etkileşimde bulunmayı hedeflemekte, böylece kendini Almanya’daki toplumun bir parçası olarak görme sürecine katkı sunmaktadır.

Sosyal uyum, bir göçmenin yaşadığı toplumun değerlerine ve normlarına uyum sağlaması, aynı zamanda kendi kültürel kimliğini de koruyabilmesi demektir. Evet, sosyal uyuma çok önem veriyorum çünkü bu, burada yeni bir hayat kurabilmem ve toplumla daha fazla bütünleşebilmem için gerekli. Ancak, bazı konularda eksik kaldığımı düşünüyorum. Özellikle dil konusunda tam olarak kendimi ifade edememek beni bazen geri tutuyor. Almanca öğrenmeye çalışıyorum ama günlük konuşmalarda hala zorluk yaşıyorum. Ayrıca sosyal çevre edinmek de zor olabiliyor çünkü kültürel farklar ve dil engeli insanlarla daha yakın ilişkiler kurmamı zorlaştırıyor. (DK-7)

Göçmen bireyin Almanya’da sosyal uyum sürecinde yaşadığı deneyimler, sosyal uyumun sadece bir adaptasyon süreci değil, aynı zamanda bireyin kendi kimliğini koruyarak yeni bir topluma katılım sağlaması olarak anlaşılması gerektiğini göstermektedir. Sosyal uyumun çok boyutlu bir kavram olduğu bu ifadelerden net bir şekilde anlaşılmaktadır. Birey, yeni toplumun değer ve normlarına uyum sağlama çabasını, kendi kültürel kimliğini kaybetmeksizin sürdürebilmeyi hedeflemektedir. Bu denge, göçmen bireyin hem kendi geçmişini ve kültürünü muhafaza etmesine olanak tanır hem de yaşadığı yeni toplumla daha güçlü bir ilişki kurmasına zemin hazırlar. Sosyal uyuma verilen bu önem, bireyin yeni bir hayat kurma arzusunun bir yansımasıdır ve bulunduğu toplumla bütünleşme arayışını açıkça ortaya koyar.

Ancak bireyin dil becerilerinde kendisini yetersiz hissetmesi, sosyal uyum sürecinde ciddi bir engel olarak öne çıkmaktadır. Dil becerileri, bir bireyin toplumsal hayata tam anlamıyla katılım sağlaması için temel bir gereklilik olarak karşımıza çıkar. Almanca öğrenme çabasına rağmen günlük konuşmalarda yaşanan zorluklar, bireyin kendini ifade etme yetisini sınırlandırmakta ve bu durum bireyi sosyal etkileşimlerden geri çekilmeye itmektedir. Almanca, Almanya’da sosyal uyum sürecinin anahtarı olarak kabul edilmekte olup, dil becerilerindeki yetersizlik, bireyin diğer bireylerle sağlıklı ve akıcı bir şekilde iletişim kurmasını engellemektedir (Battisti ve diğ., 2016, ss. 14-16). Bu da bireyin toplumla bütünleşme sürecini yavaşlatmakta ve bireyi zaman zaman yalnızlaşma riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır.

Ayrıca, sosyal çevre edinme konusunda yaşanan zorluklar, göçmen bireyin sosyal uyum sürecinde karşılaştığı diğer bir önemli engeli temsil etmektedir. Kültürel farklar, bir bireyin sosyal ilişkiler kurmasında belirleyici bir faktör olarak öne çıkar. Birey, kendi kültürel normlarıyla yaşadığı yeni toplumun değer ve gelenekleri arasında bir denge kurma çabası içindedir. Ancak bu, özellikle başlangıç aşamasında oldukça güç olabilir. Kültürel farklar, bireyin toplumsal ilişki kurma potansiyelini sınırlayabilmekte, bireylerin bir araya geldiklerinde paylaştıkları ortak değerlerin eksikliği, ilişkilerin derinleşmesini zorlaştırabilmektedir. “Dil öğrendikçe kendime güvenim artıyor. Ama ilk geldiğimde Almanca bilmediğim için çok zorlanmıştım. Sosyal ilişkilerim çok sınırlıydı (DE-10).” Bu durum, göçmen bireyin toplumla kurduğu sosyal bağları yüzeysel kılabilen ve sosyal çevresini genişletmesini engelleyebilmektedir (Battisti ve diğ., 2016, ss. 14-18).

Göçmen bireylerin kendilerini toplumun bir parçası olarak hissetmeleri, yalnızca dil becerileriyle değil, aynı zamanda sosyal etkileşimler ve kültürel adaptasyon süreçleriyle de yakından ilişkilidir. “Almancayı öğrenmeyi devlet size şart koşuyor. Öğrenmek istemesen bile öğrenmek zorundasın. Beni ilk başta zorladı ama zamanla alıştım (DE-8).” Ancak burada dikkat çekilmesi gereken bir husus, bireyin dil ve kültürel farklar nedeniyle sosyal çevre oluşturma sürecinde yaşadığı zorlukların, yalnızca bireysel bir eksiklik olarak değerlendirilmemesi gerektiğidir. Bu, daha çok göçmen bireyin toplumsal yapının farklı boyutlarıyla uyum sağlama çabasının zorluğunu ifade eder. Göçmen bireyin sosyal çevre edinme konusundaki zorlukları, toplumla bütünleşme sürecinin bir parçası olarak anlaşılmalıdır; zira toplumsal etkileşimler, yalnızca bireyin çabalarıyla değil, aynı zamanda toplumun göçmen bireyi kabul etme ve entegre etme süreçleriyle de şekillenmektedir (Brücker ve diğ., 2019, ss. 10-11).

Bireyin kültürel farklılıklar ve dil bariyerleri gibi engellerle karşılaşmasına rağmen sosyal uyuma verdiği önem, topluma katkı sağlama arzusunu ve toplumla bütünleşme amacını yansıtmaktadır. Bu da bireyin yalnızca fiziksel bir varlık olarak yeni toplumda yer almakla kalmayıp, sosyal ve kültürel düzeyde de anlamlı bir rol üstlenme arzusunu göstermektedir. Göçmen birey, Almanca öğrenerek ve sosyal çevre edinmeye çalışarak topluma aktif bir katkıda bulunmak istemekte; ancak sosyal uyum sürecinin bireyin kontrolünün dışında kalan güçlükleri, bireyin bu katkıyı sağlama sürecinde zaman zaman aksamalara yol açabilmektedir.

Türk Kızılay ve Almanya’da faaliyet gösteren Multikulturelles Forumun göçmenlere yönelik dil eğitimi ve entegrasyon hizmetleri, her iki kurumun benzer toplumsal uyum amaçları doğrultusunda hizmet sunduğunu ortaya koymaktadır. Göçmenlerin entegrasyon sürecinde dil eğitiminin rolü hem sosyal katılım hem de ekonomik bağımsızlık kazanımı açısından belirleyicidir. Bu süreçte, Türk Kızılay’ın Türkiye’de sunduğu dil eğitim programları ile Multikulturelles Forumun Almanya’daki göçmenlere yönelik eğitim faaliyetleri arasında birtakım önemli yapısal farklılıklar ve metodolojik ayrılıklar göze çarpmaktadır.

İlk olarak, her iki kuruluşun sunduğu dil eğitiminin içerik ve metodolojisine dair göçmenlerin yorumlarına odaklanıldığında, Türk Kızılay’ın dil kurslarının göçmenlerin günlük hayatta ihtiyaç duyacakları pratik becerilerden yoksun olduğu gözlemlenmektedir. Göçmenlerin ifadeleri, bu kursların teorik dil bilgisi sunmada yeterli

olmasına rağmen, kurslarda öğrendiklerini gerçek hayatta pratiğe dökme konusunda zorluklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Örneğin, Türk Kızılay tarafından sunulan kurslarda öğrenilen dil becerilerinin günlük yaşamda, özellikle resmi kurumlarda işlem yaparken veya sağlık hizmetlerine erişimde yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Göçmenler, öğrendikleri dilin kendilerini ifade etmeye yetmediğini, bu sebeple bağımsızlık kazanma ve sosyal hayata katılım süreçlerinin sekteye uğradığını vurgulamaktadır. Ayrıca, bazı göçmenler tercümana duyulan ihtiyacın kendilerini yalnız hissettirdiğini ve toplumsal hayata aktif katılımın zorlaştığını belirtmektedirler. Bu durum, dil kurslarının entegrasyon sürecini desteklemede yetersiz kaldığını göstermekte ve teorik bilginin pratiğe dönüştürülmesini sağlamak için daha fazla uygulamalı içerik ihtiyacını açığa çıkarmaktadır.

Türk Kızılay Toplum Merkezlerinin sunduğu dil kurslarının, sosyal uyum sürecinde yüzeysel kaldığını ifade eden göçmenlerin dil becerilerini geliştirmede karşılaştıkları sorunlar yalnızca kursun niteliği ile sınırlı değildir. Göçmenler, kurs saatlerinin kısıtlı olması ve özellikle çocuk bakım olanaklarının bulunmaması gibi yapısal eksikliklerin de kurslara devamlı katılımı zorlaştırdığını ifade etmektedir. Bu eksiklikler, göçmenlerin dil öğrenme sürecini aksatmakta ve sosyal uyum sürecini zorlaştırmaktadır. Kursların, özellikle çocuk bakım imkânı sunmaması, gündüz saatlerinde çocuklarıyla ilgilenmek zorunda kalan ebeveynler için ciddi bir engel teşkil etmektedir. Bu durum, dil becerilerinin gelişimini kesintiye uğratmakta, göçmenlerin kamusal hizmetlere erişimini ve topluma katkı sağlamalarını sınırlamaktadır.

Buna karşın, Almanya'daki Multikulturelles Forumun sunduğu dil eğitimi, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde belirli açılardan daha işlevsel bir role sahiptir. Multikulturelles Forumun dil kursları, göçmenlere sosyal etkileşim olanakları sunarak dil becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunurken, aynı zamanda göçmenlerin yerel halkla kaynaşmalarına imkân tanımaktadır. Göçmenler, Multikulturelles Forumun sunduğu sosyal etkinlikler aracılığıyla hem dil öğreniminde hem de kültürel uyumda ilerleme kaydettiklerini belirtmişlerdir. Bu etkinlikler, göçmenlerin yerel toplumla daha sağlıklı ilişkiler kurmalarına olanak tanıyarak aidiyet duygularını güçlendirmekte, ayrıca yalnızlık hissini azaltmaktadır. Göçmenler, kendi deneyimlerini paylaşabildikleri bu sosyal ortamlarda yalnız olmadıklarını hissettiklerini ve diğer göçmenlerle dayanışma

içinde olduklarını ifade etmektedirler. Böylece, dil kurslarının yalnızca teorik bilgi vermekten öte, sosyal uyum sürecini pekiştiren bir işlev kazandığı görülmektedir.

Multikulturelles Forumun sunduğu dil eğitiminin bir diğer dikkate değer özelliği, göçmenlerin sosyal ve ekonomik hayata katılımını hızlandırmasıdır. Göçmenler, Almanca dil kurslarının iş piyasasına erişimlerini kolaylaştırdığını ve iş başvurularında özgüvenlerini artırdığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, dil kursları Almanya’da yaşayan göçmenlere kamusal hizmetlere erişimde ve günlük yaşamda bağımsız hareket etme imkânı sağlamaktadır. Bu durum, göçmenlerin toplumla daha derin bir bağ kurmasını kolaylaştırarak entegrasyon sürecini hızlandırmakta ve sosyal uyumlarına katkı sağlamaktadır. Ancak, Multikulturelles Forumun dil eğitiminin pratik uygulama açısından eksiklik taşıdığı yönündeki eleştiriler de göçmenlerin ifadelerinde dikkat çekmektedir.

Göçmenler, dil kurslarının çoğunlukla teorik bilgiye odaklanmasının günlük yaşamda kullanılabilir dil becerilerinin kazanımını sınırladığını ve daha fazla uygulamalı ders içeriklerine ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir. Türk Kızılay’ın Türkiye’de sunduğu dil kurslarının pratik beceri kazandırmada yetersiz kalması ve kurslara erişimde yaşanan yapısal eksiklikler, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini zorlaştırmakta ve dil eğitiminin yalnızca kurslarla sınırlı kalmayıp sosyal ortamlarda pratiğe dökülmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Diğer yandan, Multikulturelles Forumun Almanya’daki göçmenlere yönelik sunduğu dil eğitimi, sosyal etkileşim odaklı yapısıyla göçmenlerin aidiyet duygularını güçlendirmekte, sosyal ağlar oluşturmalarına katkı sağlamakta ve kültürel adaptasyon sürecini hızlandırmaktadır. Göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde sürdürülebilir ve kapsayıcı bir uyum için dil eğitiminin teorik bilgiden öte uygulamalı ve sosyal etkileşime dayalı içeriklerle desteklenmesi, göçmenlerin dil becerilerinde kalıcı gelişim sağlamalarının yanı sıra toplumsal katılımlarını artırma yolunda da kritik bir rol oynamaktadır.

4.1.2. İş bulma

Göçmenlerin iş bulma süreçleri, toplumsal uyum ve ekonomik bağımsızlık kazanmaları açısından kritik bir önem taşımaktadır. Göçmenlerin istihdama katılımı, onlara ekonomik güvence sağlamakla kalmaz; aynı zamanda, içinde bulundukları toplumla daha derin bir bağ kurmalarına ve kendilerini güvende hissetmelerine de katkıda bulunur. Ancak, bu süreçte göçmenlerin karşılaştığı zorluklar göz ardı edilmemelidir. Dil bariyerleri, mesleki

niteliklerinin tanınmaması, çalışma izni almak için gereken bürokratik işlemler ve yaygın ayrımcılık gibi yapısal engeller, iş bulma süreçlerini karmaşık ve yıpratıcı bir hale getirmektedir. Göçmenlerin büyük bir kısmı, geçmişte edindikleri eğitim ve iş deneyimlerine rağmen kendi uzmanlık alanlarında iş bulmakta zorlanmakta ve çoğu kez vasıfsız işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu durum, göçmenlerde derin bir ekonomik ve psikolojik hayal kırıklığı yaratmakta; onların mesleki becerilerini etkin bir şekilde kullanamamaları, toplumsal statü kaybı yaşamalarına ve özgüvenlerinde düşüşe neden olmaktadır (Özmen, 2012, ss. 63-65; Carr, 1990, ss. 5961).

Göçmenlerin çalışma izinlerine erişiminde yaşanan bürokratik engeller ve işverenlerin göçmen işçilere karşı önyargılı tutumları, iş bulma süreçlerini daha da güçlendirmekte ve karmaşıklştırmaktadır. İstihdam sürecinde göçmenler sıklıkla düşük maaşlar, güvencesiz iş sözleşmeleri ve kötü çalışma koşulları ile karşılaşmaktadır. Bu tür ayrımcı tutumlar ve yapısal eşitsizlikler, göçmenlerin istihdama katılmalarını zorlaştırarak onların ekonomik entegrasyonunu engellemektedir. Örneğin, göçmen işçilerin maaşlarının yerli çalışanlardan daha düşük seviyelerde olması ve iş yerlerinde dışlanmaya maruz kalmaları gibi pratikler, göçmenlerin kendilerini iş yerinde güvende ve değerli hissetmelerini zorlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, göçmen kadınların iş bulma süreci, toplumsal cinsiyet normları ve önyargılar nedeniyle daha da zorludur; bu kadınlar, sıklıkla iş gücüne katılımda sınırlamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Cinsiyet temelli ayrımcılık ve göçmen kadınlara yönelik önyargılar, onların ekonomik bağımsızlık kazanmalarını ve topluma entegre olmalarını engellemektedir (Billmann ve Tiedemann, 2006, ss. 193-194).

Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin iş bulma süreçlerindeki rolü önemli bir tartışma alanı oluşturmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezleri, göçmenlerin iş gücüne erişimini kolaylaştırmak için hizmet sunduklarını iddia etmekle birlikte, bu süreçte etkinlik ve sürdürülebilirlik açısından çeşitli eksiklikler göstermektedir. Örneğin, iş bulma süreçlerinde yerel işverenlerle yeterli bağlantıların kurulmadığı ve bu nedenle göçmenler için uygun iş fırsatlarının yaratılmadığı görülmektedir. Toplum merkezlerinin, yerel iş piyasasının ihtiyaçlarına yönelik stratejik bir yaklaşım geliştirmekten ziyade, daha genel ve geçici çözümler sunmaları, göçmenlerin iş gücü piyasasında kalıcı bir yer edinmelerini zorlaştırmaktadır. Bunun sonucunda, Kızılay tarafından sağlanan destekler, göçmenlerin mesleki gelişimlerini ve ekonomik entegrasyonlarını tam anlamıyla desteklemekte yetersiz kalmakta; göçmenlerin vasıflarını değerlendirebilecekleri işlerde

çalışmaları yerine, düşük ücretli ve güvencesiz işlere yönlendirilmelerine sebep olmaktadır. “Tezgahtar olarak çalışıyorum ama bu iş hem düşük ücret hem de sosyal güvenceden yoksun olmak nedeniyle tatmin edici değil. İş yerimdeki atmosfer genellikle soğuk ve iletişimdeki dil engeli, benim için önemli bir sıkıntı (TK-5)”. Göçmenin çalışma hayatında karşılaştıkları yapısal zorluklara işaret etmektedir. Özellikle düşük ücret ve sosyal güvencenin eksikliği, iş tatminini azaltmakta; dil bariyeri ise iş ortamındaki ilişkileri zedeleyerek, göçmenin aidiyet hissini zayıflatmaktadır. "...kendimi, bu toplumun bir parçası olarak tanımlamak istesem de çoğu zaman bir yabancı gibi hissediyorum... (TE-10)". Sosyal uyum sürecindeki deneyimleriyle ilgili bu ifade, toplumsal kabul görme arzularının, yerel halkın önyargıları ve dışlayıcı tutumları nedeniyle sekteye uğradığını ortaya koymaktadır. Göçmenlerin yerel topluma entegre olma çabaları, kültürel farklılıklar ve sosyal dışlanma nedeniyle sınırlandırılmaktadır.

İş bulmakta zorlanıyorum ve çalıştığım işler, genellikle kendi eğitimime ya da becerilerime uygun değil. Çoğu zaman niteliklerimi değerlendiremeyeceğim işlerde çalışmak zorunda kalıyorum ve bu durum, mesleki açıdan tatminsizlik yaşamama yol açıyor. Yeteneklerimi ve eğitimimi kullanamadığım bu işlerde, işverenler de bana değer vermiyormuş gibi hissediyorum. (TE-3)

Göçmenlerin mesleki yeterliliklerine uygun işlerde istihdam edilme oranının düşük olması, sıklıkla "nitelik ve iş uyumsuzluğu" (skill-job mismatch) olarak tanımlanan yapısal bir sorunun sonucudur. Çalışmalar, bu uyumsuzluğun yalnızca bireylerin mesleki tatminini azaltmakla kalmayıp, aynı zamanda ekonomik üretkenlik üzerinde de olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir (OECD, 2018). TE-3'ün deneyimi, göçmenlerin eğitim düzeyi ve becerilerinin yerel işverenler tarafından yeterince değerlendirilmediğini ve bu durumun bireysel tatminsizliğe neden olduğunu göstermektedir.

Mesleki yeterliliklerin değerlendirilmemesi, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda psikososyal sonuçlar da doğurur. TE-3'ün işverenler tarafından değer görmediğini hissetmesi, Bourdieu'nun "kültürel sermaye" ve "sembolik şiddet" kavramları ile ilişkilendirilebilir. Kültürel sermaye olarak ifade edilen eğitim ve beceriler, ev sahibi toplumun iş gücü piyasasında tanınmadığında, bireyin toplumsal değer algısı zedelenir. (Bourdieu, 1990). Bu durum, işveren-çalışan ilişkilerinde hiyerarşik bir yapının güçlenmesine ve göçmenlerin emek piyasasında dışlanmışlık hissi yaşamasına yol açabilir.

Göçmen bireylerin, kendi eğitim ve beceri düzeylerine uygun olmayan işlerde çalışmak zorunda kalmaları, sosyal ve mesleki kimliklerinin gelişimini doğrudan etkileyen ciddi

bir uyumsuzluk yaratmaktadır. Eğitimle uyumlu olmayan bir işte çalışmak, göçmen bireylerin mesleki kimliklerini besleyecek faaliyetlerden uzak kalmalarına neden olurken, bu uyumsuzluk aynı zamanda iş hayatında kendini gerçekleştirme olanağını da sınırlandırmaktadır. Birey, mesleki yetkinliklerini ve potansiyelini değerlendiremediği bir işte çalıştığında, kendisini iş hayatında yetersiz ve değersiz hissetme eğilimindedir; bu durum uzun vadede profesyonel tatminsizlik ve özgüven kaybına yol açabilmektedir. Mesleki kimliği ile mevcut işin gereklilikleri arasındaki bu uyumsuzluk, bireyin yetkinliklerini tanımlama ve kullanma imkânını azaltırken, çalışma hayatındaki katkısının göz ardı edilmesine de neden olmaktadır.

Göçmenlerin iş gücü piyasasına entegrasyonunda "insan sermayesi teorisi" (Becker, 1964) bağlamında değerlendirilen eğitim ve beceri faktörleri, ev sahibi toplumda tam anlamıyla işlevsel hale gelememektedir. Göçmenlerin sahip olduğu bilgi ve becerilerin yerel iş gücü piyasasında karşılık bulamaması, bu bireylerin yalnızca maddi kazanç elde etme kapasitesini değil, aynı zamanda kendi kimliklerini mesleki bağlamda ifade etme imkanlarını da sınırlandırmaktadır. Bu durum, bireysel anlamda tatminsizliği artırmakta ve uzun vadede toplumsal uyum süreçlerini yavaşlatmaktadır.

Kendi meslek alanından uzak bir pozisyonda çalışmak zorunda kalmak, bireyin kariyer gelişimini kısıtlayarak, sahip olduğu eğitimin ve birikimin de değerini düşürmektedir. Bu tür bir iş deneyimi, birey üzerinde yalnızca ekonomik olarak değil, psikolojik anlamda da olumsuz etki bırakır. Mesleki tatminin eksikliği, bireyin toplum içinde saygınlık ve kendine güven kazanmasını da zorlaştırmakta, kendini gerçekleştirme ve topluma katkı sağlama potansiyelini sınırlandırmaktadır. Göçmen birey, iş yerinde bu uyumsuzluğu deneyimledikçe yalnızca verimliliğinde düşüş yaşamaz; aynı zamanda içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik yapıya olan aidiyet duygusu da zedelenir. Eğitim ve becerilerle örtüşmeyen bir işte sürekli çalışmak, bireyin kendisini toplumda marjinalleştirilmiş hissetmesine yol açar ve geleceğe dair motivasyonunu zayıflatır.

İş bulma sürecinde dil engelimi ve yerel halkın göçmenlere karşı olan önyargıları, beni daha da izole ediyor. İş başvurularında, Türkçeye tam hâkim olmadığım için geri çevriliyorum ve başvurularımı dikkate alınmıyor. Yerel halkın göçmenleri yeterli görmemesi, iş görüşmelerinde olumsuz bakışlarla karşılaşmama neden oluyor. Çoğu iş yerinde ayrımcılık ve dışlanma hissi o kadar yoğun ki, bir iş bulabilsem bile orada uzun süre kalamıyorum. (TK-4)

Dil bariyeri, göçmenlerin iş bulma süreçlerinde önemli bir engel olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, göçmenlerin iş başvurularında etkili iletişim kuramamaları nedeniyle, sıklıkla

göz ardı edilmelerine yol açmaktadır. Yeterli düzeyde Türkçe bilmemek, göçmenleri yalnızca niteliklerinden bağımsız olarak değil, aynı zamanda sosyal etkileşimlerinde de dezavantajlı bir konuma itmektedir. İletişim eksikliği, iş görüşmelerinde ve iş yerindeki günlük etkileşimlerde kendini göstermekle kalmaz; aynı zamanda göçmenlerin özgüvenini de olumsuz yönde etkiler.

Dil yetersizliği, göçmenlerin sosyal bağlar kurmasını zorlaştırırken, yerel halkla etkileşimde de engeller yaratmaktadır. İş yerlerinde, göçmenler genellikle dil ve kültürel farklılıklar nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Bu durum, sadece iş yerinde sosyal bağların kurulmasını değil, aynı zamanda bireylerin kendilerini güvende hissetmelerini de engellemektedir. Güvensizlik hissi, iş sürekliliğini olumsuz etkileyerek, göçmenlerin ekonomik istikrarını tehdit eder (Çebi, 2017).

Ayrıca, yerel halkın göçmenlere yönelik olumsuz önyargıları, istihdam süreçlerinde ayrımcı tutumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu önyargılar, göçmenlerin işe alım süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları derinleştirirken, potansiyel işverenlerin göçmenleri değerlendirme süreçlerini de olumsuz etkilemektedir. Önyargılara dayalı bir değerlendirme, göçmenlerin niteliklerini ve yeteneklerini göz ardı eden bir bakış açısını pekiştirmektedir (Erdoğan, 2015).

İş bulmamız zor çok. Dil bilmediğimiz için bizi almak istemiyorlar ya da çok düşük ücretlerle çalışmamızı istiyorlar. Ailemle birlikte geleneklerimizi yaşatmaya çabalarken, yerel halkın alışkanlıkları ve davranışlarıyla karşılaşmak, iş bulma süreçlerinde de zorluk yaşamamıza sebep oluyor. Göçmenler, sıklıkla sosyal olarak dışlandıkları için, iş başvurularında ve iş görüşmelerinde kendilerini ifade etme konusunda sıkıntılar yaşıyorlar. Bu durum, sadece iş bulma olasılığını değil, aynı zamanda iş yerlerinde sosyal ilişkileri geliştirme fırsatlarını da kısıtlıyor. (TK-7)

Göçmenlerin iş bulma süreçleri, özellikle dil yetersizliği nedeniyle önemli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye'deki göçmenler, yerel dil olan Türkçe'yi yeterince bilmemeleri nedeniyle işverenler tarafından tercih edilmemekte veya düşük ücretlerle çalışmaya mahkûm edilmektedirler. Bu durum, göçmenlerin iş piyasasında rekabet edebilme yeteneklerini önemli ölçüde sınırlamaktadır.

Aynı zamanda, göçmen ailelerin geleneklerini yaşatma çabaları, yerel halkın alışkanlıkları ve sosyal normlarıyla karşılaşmalarını zorlaştırmakta; bu durum, iş bulma süreçlerinde ek engeller yaratmaktadır. Göçmenler, sosyal izolasyon ve dışlanma deneyimleri nedeniyle, iş başvurularında ve iş görüşmelerinde kendilerini ifade etmekte güçlük çekmektedir. Etkili iletişim kuramamak, potansiyel işverenler üzerinde olumsuz bir izlenim bırakarak, iş bulma olasılıklarını azaltmaktadır.

Bu sosyal dışlanma, yalnızca iş bulma fırsatlarını sınırlamakla kalmaz, aynı zamanda iş yerlerinde sosyal ilişkilerin gelişimini de engellemektedir. Göçmenler, iş ortamında güçlü sosyal bağlar kuramadıklarında, iş sürekliliği ve tatmin düzeyleri de olumsuz yönde etkilenmektedir. İş yerindeki sosyal entegrasyon eksikliği, göçmenlerin psikolojik ve duygusal durumlarını da tehdit etmekte, bu durum genel yaşam kalitesini düşürmektedir (Billmann ve Tiedemann, 2006, ss. 193-195).

Türkiye'ye ilk geldiğimiz kayıt dışı çalıştık. Sigortamız yok. Düşük ücretler karşılığında çalışıyoruz. Mesleğimizle ilgili iş bulamıyoruz. Diplomamızın denkliği olmadığı için istediğimiz alanda çalışamıyoruz. İşyerinde sık sık mobbinge maruz kalıyoruz. Bizi burada istemiyorlar ama düşük ücretlerle çalışmamızı istiyorlar. (TE-10)

Türkiye'ye gelen göçmenler, kayıt dışı çalışma koşullarıyla karşılaşmakta ve bu durum, ekonomik istikrarlarını ciddi şekilde tehdit etmektedir. Kayıt dışı çalışma, sigorta güvencesi olmaksızın düşük ücretlerle çalışma anlamına gelmektedir. Bu tür bir çalışma düzeni, göçmenlerin hem maddi hem de sosyal açıdan dezavantajlı bir konuma düşmelerine yol açmakta, dolayısıyla iş güvenceleri ve sosyal hakları kısıtlanmaktadır.

Mesleki yeterliliklerin tanınmaması, göçmenlerin diplomalarının denkliği olmadığı için, kendi alanlarında iş bulma olasılıklarını azaltmakta ve onları genellikle düşük vasıflı işlere yönlendirmektedir. Bu durum, iş arama süreçlerini karmaşıktırırken, aynı zamanda bireylerin mesleki tatminlerini de olumsuz etkilemektedir. Meslekleriyle ilgili pozisyonlarda çalışamamaları hem kişisel hem de ailevi düzeyde psikolojik stres yaratmakta ve toplumda aidiyet hissinin azalmasına sebep olmaktadır.

İşyerlerinde mobbing gibi olumsuz davranışlarla karşılaşmak da göçmenlerin deneyimlediği diğer bir zorluktur. Mobbing, iş yerindeki psikolojik baskı ve dışlanma hissini artırarak, göçmenlerin iş ortamındaki uyumlarını daha da zorlaştırmakta ve genel yaşam kalitelerini düşürmektedir. Bu olumsuz deneyimler, göçmenlerin iş yerlerinde kendilerini güvende hissetmelerini engelleyerek, psikolojik sağlıklarını olumsuz etkilemektedir.

Göçmenlerin Almanya'daki sosyal uyum süreçlerinde istihdamın oynadığı rol de son derece önemlidir. İş bulma, bir göçmen için sadece ekonomik bir kazanç elde etme aracı değil, aynı zamanda topluma entegrasyon sürecinin de kritik bir parçasıdır. İstihdam, göçmenlerin kendilerini yerel topluma ait hissetmelerini sağlarken, aynı zamanda sosyal sermaye oluşturmalarına ve yerel halkla daha fazla etkileşime girmelerine olanak tanır. Ancak, iş bulma süreci, dil bariyeri, diplomaların geçerliliği ve iş piyasasındaki

önyargılar gibi birçok nedenle göçmenler için zorlu bir mücadele haline gelebilir. Özellikle nitelikli göçmenlerin, kendi mesleklerinde iş bulma süreçleri uzadığında, bu durum hayal kırıklığı yaratmakta ve topluma entegrasyonlarını olumsuz etkileyebilmektedir.

Almanya’da iş bulmak kolay ancak bürokrasi bazen bizi yorabiliyor. Daha fazla kaynak ve imkân sunulması gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, iş bulma konusunda daha fazla destek sağlanması ve sosyal etkinliklerin çeşitlendirilmesi, sosyal uyumun güçlenmesine katkı sağlayabilir. Özellikle, yerel halkla daha fazla etkileşim kurmak için fırsatlar sunulmalı. (DK-7)

Multikulturelles Forum, göçmenlerin iş bulma süreçlerine doğrudan katkıda bulunmakta ve sunduğu dil kursları ile sosyal etkinlikler aracılığıyla bu bireylerin istihdam olasılıklarını artırmaktadır. Bu tür programlar, göçmenlerin sosyal sermaye kazanarak iş dünyasıyla daha güçlü bağlantılar kurmalarına olanak tanımaktadır. Göçmenler, bu etkinlikler sayesinde yeni sosyal ağlar oluşturmakta ve iş piyasasında görünürlüklerini artırmaktadır.

Almanya’da iş bulma sürecim oldukça umut verici geçiyor. Sunulan dil kursları ve mesleki eğitimler sayesinde yeteneklerimi geliştirme fırsatı buldum. Yerel işverenlerle yaptığım görüşmeler, iş bulma şansımı artırdı. Sosyal etkinliklere katılmak, yeni insanlarla tanışarak ağımı genişletmeme yardımcı oldu. Göçmen olarak burada kendimi daha güçlü hissediyorum, çünkü destekleyici topluluklar var. (DE-11)

Almanya’da iş bulma sürecinin umut verici olarak tanımlanması, göçmenlerin yeni yaşam alanında karşılaştıkları zorlukların yanı sıra, sağlanan desteklerin ve fırsatların olumlu etkilerini de yansıtmaktadır. Dil kursları ve mesleki eğitimler, göçmenlerin yerel iş gücü piyasasında daha rekabetçi hale gelmelerini sağlamak ve bu süreçte yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu eğitim programları, göçmenlerin hem mesleki bilgi ve becerilerini artırmalarını hem de yerel dildeki yeterliliklerini geliştirmelerini mümkün kılarak, istihdam olasılıklarını yükseltmektedir.

Yerel işverenlerle yapılan görüşmelerin iş bulma şansını artırması, göçmenlerin iş arama süreçlerinde aktif rol almalarını ve yerel iş kültürünü daha iyi anlamalarını sağlamaktadır. Bu tür etkileşimler, göçmenlerin iş piyasasındaki dinamiklere dair bilgi edinmelerine ve kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır. “İş bulmam da buradaki kurumlar çok yardımcı oldular hem dil kursuna gidiyorum hem de çalışıyorum. Bu durum beni motive ediyor. Almanlarla iyi anlaşıyoruz (DK-5)”. Sosyal etkinliklere katılım ise göçmenlerin yeni insanlarla tanışarak sosyal ağlarını genişletmelerine olanak tanımakta ve bu durum, iş bulma süreçlerinde önemli bir avantaj sağlamaktadır. Sosyal bağlantıların güçlenmesi, profesyonel fırsatların artmasına ve toplumsal destek

sistemlerinin gelişmesine katkıda bulunarak, göçmenlerin yaşam kalitelerini artırmaktadır.

Destekleyici toplulukların varlığı, göçmenlerin bu yeni ortamda kendilerini daha güçlü hissetmelerine olanak tanımakta ve bu durum, sosyal entegrasyon süreçlerini pekiştirmektedir. Göçmenlerin karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmeleri, toplumsal destekler ve bireysel çabalarla daha mümkün hale gelmektedir (Hoßmann ve Karsch, 2011). Dolayısıyla, Almanya'daki iş bulma süreçleri, sadece ekonomik entegrasyon açısından değil, aynı zamanda sosyal bağların güçlenmesi ve bireylerin psikolojik dayanıklılıklarının artırılması bakımından da kritik öneme sahiptir.

Ayrıca, istihdam süreçlerinin desteklenmesi, göçmenlerin iş bulma şanslarını daha da yükseltmektedir. Kariyer danışmanlığı ve mesleki eğitim programları, göçmenlerin becerilerini geliştirmelerine ve yerel işverenlerle etkileşim kurma fırsatlarını değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu süreçler, göçmenlerin topluma entegrasyonunu güçlendirmekte ve ekonomik hayata daha aktif bir şekilde katılmalarını sağlamaktadır.

Multikulturelles Forumun sunduğu destekler, göçmenlerin sosyal uyumlarını artırarak iş bulma süreçlerini olumlu yönde etkilemekte ve toplumsal bağların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Göçmenlerin potansiyeli, bu tür girişimlerle daha görünür hale gelmekte ve iş gücü piyasasında daha aktif bir rol oynamalarına olanak tanımaktadır.

Almanya'da iş bulma sürecim genellikle olumlu geçiyor; özellikle dil kursları sayesinde kendimi geliştirdim. Mesleki eğitimler, bana yeni beceriler kazandırarak daha rekabetçi olmamı sağladı. Yerel işverenlerle görüşme fırsatım oldu ve bu, iş bulma şansımı artırdı. Ancak, bazen iş başvurularımda dil bariyeri nedeniyle zorluklarla karşılaşıyorum. Ayrıca, bazı iş yerlerinde göçmenlere karşı önyargıların olduğunu hissetmek de moralimi bozuyor.
(DE-10)

Almanya'da iş bulma sürecinin genel olarak olumlu bir deneyim olarak değerlendirilmesi, göçmenlerin mevcut dil kursları ve mesleki eğitim programları gibi destekleyici yapıların sağladığı avantajlardan kaynaklanmaktadır. Bu kurslar, bireylerin yerel dildeki yetkinliklerini artırarak, iş gücü piyasasında daha rekabetçi olmalarına olanak tanımaktadır. Mesleki eğitimlerin sağladığı yeni beceriler, göçmenlerin iş arama sürecinde kendilerini daha iyi ifade etmelerini ve işverenler karşısında daha cazip birer aday haline gelmelerini desteklemektedir.

Bununla birlikte, iş bulma süreçlerinde dil bariyerinin varlığı, göçmenlerin iş başvurularında kendilerini etkili bir şekilde ifade etmelerini zorlaştırmakta ve bu durum,

istihdam olanaklarını sınırlamaktadır. Ayrıca, bazı iş yerlerinde göçmenlere yönelik önyargıların hissedilmesi, bireylerin iş ortamında dışlanma veya ayrımcılığa maruz kalma korkusunu artırarak, moral ve motivasyon üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Bu olumsuz deneyimler, göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerini engelleyebilir ve genel yaşam kalitelerini düşürebilir. Dolayısıyla, Almanya'daki iş bulma süreci hem olumlu hem de olumsuz yönleri barındıran karmaşık bir yapı sunmakta ve bu bağlamda daha fazla destek ve anlayışın sağlanması gerektiği açıktır.

Almanya'da iş bulma sürecim oldukça olumlu geçiyor. Dil kursları sayesinde Almanca'yı daha iyi öğrenme fırsatım oldu ve bu, iş başvurularında kendimi daha iyi ifade etmeme yardımcı oldu. Mesleki eğitim programlarına katılmak, becerilerimi geliştirmemi sağladı ve iş gücüne katılımımı kolaylaştırdı. Yerel işverenlerle yaptığım görüşmeler, iş bulma şansımı artırdı ve sektör hakkında değerli bilgiler edinmeme yardımcı oldu. Sosyal etkinliklere katılarak yeni bağlantılar kurdum, bu da bana destekleyen bir ağ sağladı. Genel olarak, Almanya'da göçmen olarak kendimi daha güçlü hissediyorum ve burada başarılı olabileceğime inanıyorum. (DK-1)

Almanya'da iş bulma sürecinin olumlu yönleri, göçmenlerin entegrasyon çabaları ve mevcut destek mekanizmalarından nasıl faydalandıklarını açıkça göstermektedir. Göçmenlerin, dil kursları aracılığıyla Almanca dil becerilerini geliştirmeleri, yalnızca iş başvurularında kendilerini ifade etme yeteneklerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda yerel iş kültürü hakkında daha derin bir anlayış geliştirmelerine de olanak tanır. Dil yeterliliği, göçmenlerin sosyal etkileşimlerini ve profesyonel ilişkilerini güçlendirerek, istihdam olasılıklarını artırmaktadır.

Mesleki eğitim programlarına katılım, göçmenlerin belirli sektörlerde ihtiyaç duyulan teknik bilgi ve becerilerini kazanmalarına yardımcı olmakta ve bu da onların iş gücüne katılımını kolaylaştırmaktadır. Bu tür programlar, göçmenlerin işverenler nezdinde daha rekabetçi olmalarını sağlayarak, istihdam süreçlerindeki başarı şanslarını artırmaktadır (Hoßmann ve Karsch, 2011). Yerel işverenlerle gerçekleştirilen görüşmeler, göçmenlerin sektörel bilgi edinmelerini sağlamakta ve iş bulma şanslarını yükseltmektedir. Bu görüşmeler, aynı zamanda iş dünyasındaki yerel dinamikler hakkında bilgi edinme ve profesyonel ağlar oluşturma fırsatı sunmaktadır.

Sosyal etkinliklere katılım da göçmenlerin yeni bağlantılar kurarak toplumsal destek sistemleri oluşturmalarına katkıda bulunmaktadır. Bu etkinlikler, göçmenlerin sosyal ağlarını genişletirken, yerel topluma entegre olmalarına da yardımcı olmaktadır. Sosyal bağlantıların güçlenmesi, göçmenlerin sosyal kabul görme ve aidiyet hissetme süreçlerini olumlu yönde etkileyebilir. Göçmenlerin Almanya'da daha güçlü hissetmeleri,

entegrasyon süreçlerinde sağlanan desteklerin ve kazandıkları deneyimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, bu olumlu deneyimler hem bireylerin kişisel gelişimlerine hem de toplumun genel olarak daha kapsayıcı bir yapı kazanmasına katkıda bulunmaktadır.

Türk Kızılay ve Multikulturelles Forum, göçmenlerin istihdamına dair çeşitli stratejiler geliştiren iki önemli kuruluştur ve bu kuruluşların yaklaşımları, göçmenlerin iş bulma süreçlerinde farklı sonuçlar doğurmaktadır. Türk Kızılay, Türkiye'nin insani yardım alanında en önde gelen organizasyonlarından biri olarak, göçmenlerin iş bulma süreçlerine yönelik bazı destek mekanizmaları sunmaktadır. Ancak, bu desteklerin kapsamı ve etkinliği üzerine yapılan eleştiriler, göçmenlerin bu kuruluşla ilgili deneyimlerinin çoğu zaman olumsuz bir algı oluşturmaya neden olmaktadır. Bazı göçmenler, Türk Kızılay'ın sunduğu hizmetlerin sınırlı kalmasının yanı sıra, iş bulma süreçlerinde yeterince etkili olmadığına dair görüşlerini ifade etmektedir. Bu tür eleştiriler, Türkiye'deki istihdam piyasasında mevcut olan yapısal zorluklarla birleştiğinde, göçmenlerin iş bulma konusunda yaşadıkları sıkıntıları derinleştirmekte ve bu durum, göçmenlerin ekonomik entegrasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Buna karşın, Almanya'daki Multikulturelles Forum göçmenlerin entegrasyonunu desteklemek ve istihdam süreçlerini kolaylaştırmak amacıyla daha kapsamlı ve sistematik bir yaklaşım sergilemektedir. Bu kuruluş, göçmenlerin iş bulma süreçlerinde ihtiyaç duyduğu çeşitli destek ve kaynakları sunarak, onların Almanya'daki ekonomik hayata katılımlarını teşvik etmektedir. Özellikle dil eğitimi, mesleki yönlendirme ve iş bulma fırsatlarına erişim konularında sağladığı destek, göçmenlerin istihdam süreçlerinde daha yüksek başarı oranlarına ulaşmalarını sağlamaktadır. Multikulturelles Forumun sunduğu bu destek mekanizmaları, göçmenlerin topluma entegrasyonunu yalnızca ekonomik açıdan değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel açıdan da destekleyen bir yapıya sahiptir.

Her iki kuruluşun yaklaşım ve faaliyetleri, göçmenlerin iş bulma süreçlerini etkileyen farklı dinamikleri yansıtmaktadır. Türk Kızılay, Türkiye'deki sosyal ve ekonomik koşulların getirdiği sınırlamalar çerçevesinde belirli bir etki alanına sahipken, Multikulturelles Forum, Almanya'nın sosyal destek sistemleri ve gelişmiş iş piyasası olanakları sayesinde göçmenlerin iş bulma süreçlerinde daha olumlu sonuçlar elde etmesine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, her iki kuruluşun sunduğu hizmetlerin kapsamı ve etkinliği, göçmenlerin karşılaştığı zorluklar ve fırsatlar açısından detaylı bir

karşılaştırmaya tabi tutulduğunda, Türk Kızılay'ın iş bulma konusundaki etkinliğinin daha az belirgin olduğu, buna karşın Multikulturelles Forumun daha geniş ve etkili bir destek ağı sunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

4.1.3. Sosyal ilişkiler

Göçmenlerin yerel halkla kurmuş oldukları sosyal ilişkiler, sosyal uyum sürecinin en temel ve belirleyici bileşenlerinden birini teşkil etmekte ve bu ilişkilerin niteliği, göçmenlerin yeni sosyal çevrelerine entegrasyonunu, aidiyet hislerini ve sosyal sermaye biriktirme kapasitelerini doğrudan etkilemektedir. Ancak Türkiye'deki göçmenlerin yerel halk ile kurduğu sosyal ilişkilerin genellikle yüzeysel, geçici ve çoğu zaman yapay olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun ardında yatan sebepler arasında yerel halkın göçmenlere karşı beslediği önyargılı tutumlar, ayrımcı davranış biçimleri ve sosyal temasta yaşanan zorluklar bulunmaktadır. Önyargı ve ayrımcılık, sosyal ilişkilerin gelişimini büyük ölçüde engellemekte ve göçmenlerin sosyal izolasyona itilmelerine sebep olmaktadır (Brücker ve diğ., 2019).

Sosyal uyum süreçleri, göçmenlerin toplumsal etkinliklere katılım sağlamalarıyla doğrudan ilişkilidir; ancak göçmenler, bu tür etkinliklere katılım gösterirken çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Kültürel farklılıklar, yerel halkla kurulan ilişkilerde önemli bir engel teşkil etmekte ve dil bariyerleri, göçmenlerin sosyal etkinliklere katılımını daha da zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, yerel topluluklarla derin bağlantılar kurma çabaları, kültürel çatışmalar ve iletişim eksiklikleri nedeniyle sınırlı kalmaktadır. Sonuç olarak, göçmenlerin sosyal ilişkileri genellikle yüzeysel bir düzeyde kalmakta ve bu durum, göçmenlerin toplumla olan bağlantılarını zayıflatmakta, bu da sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Dışlanma, göçmenlerin sosyal çevrelerinde sıkça karşılaştıkları bir durumdur ve bu dışlanma, yalnızca sosyal ilişkileri zayıflatmakla kalmayıp, aynı zamanda göçmenlerin psikolojik iyilik hallerini de olumsuz etkilemektedir. Psikolojik açıdan incelendiğinde, dışlanma hissi, göçmenlerde depresyon, anksiyete ve stres gibi ruhsal sorunlara yol açabilmektedir. Dolayısıyla, göçmenlerin sosyal uyum sürecindeki başarıları, sadece sosyo-kültürel entegrasyonlarıyla değil, aynı zamanda psikolojik iyilik hallerinin sürdürülebilirliğiyle de doğrudan ilişkilidir. Ancak, göçmenler, sosyal uyum süreçlerinde önemli adımlar atma çabası içerisinde olsalar da karşılaştıkları sistematik önyargılar ve

ayırıcı tutumlar, bu süreci büyük ölçüde zorlaştırmaktadır (Castro ve Mecheril, 2010, ss. 23-25).

Türkiye’deki göçmenlerin yaşam şekli, genel olarak zorluklarla dolu. Kültürel farklılıklarımız ve geleneklerimiz, çoğu zaman yerel halkla iletişim kurmamızı zorlaştırıyor. Yerel halkın bazı üyeleri, göçmenlere karşı önyargılı yaklaşıyor; bu nedenle, bizim kültürel değerlerimizi kabul etme veya anlama isteği oldukça düşük. Bu durum, sosyal uyum süreçlerimizi olumsuz etkiliyor. Özellikle kendi kültürümü ifade ettiğimde, yerel halktan bazılarının küçümseyici tavırlarla karşılaştığını görmek, beni çok yaralıyor. Dolayısıyla hem zorluklarla hem de dışlanma duygusuyla başa çıkmak zorundayım. (TE-13)

Türkiye’deki göçmenlerin yaşam şekli, çeşitli zorluklarla şekillenen karmaşık bir durumu yansıtmaktadır. Kültürel farklılıklar ve gelenekler, göçmenlerin yerel halkla iletişim kurmalarında belirgin engeller oluşturmakta; bu durum, sosyal etkileşimlerin derinleşmesini büyük ölçüde engellemektedir. Yerel halkın bazı kesimlerinin göçmenlere karşı beslediği önyargılı tutumlar, sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkileyerek göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini ifade etme konusundaki çabalarını zorlaştırmaktadır.

Özellikle, kendi kültürel değerlerini ifade etme çabası sırasında yerel halktan bazı bireylerin küçümseyici tavırlarla karşılaşması, göçmen bireyler için son derece yaralayıcı bir deneyim yaratmaktadır. Bu tür tepkiler, yalnızca kişisel bir yaralanma hissi doğurmakla kalmamakta, aynı zamanda daha geniş sosyal bağlamda dışlanma duygusunun pekişmesine yol açmaktadır. Dışlanma, göçmenlerin toplumla olan bağlarını zayıflatmakta ve sosyal uyum süreçlerinde derinleşen bir izolasyon hissi yaratmaktadır (Castles ve Miller, 2008).

Göçmenlerin karşılaştığı bu olumsuz deneyimler, psikolojik ve duygusal açıdan da yıpratıcı sonuçlar doğurmakta, özellikle dışlanma hissi, bireylerin genel psikolojik iyilik hallerini olumsuz yönde etkileyerek kaygı ve depresyon gibi ruhsal sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Dolayısıyla, kültürel farklılıkların ve yerel halkın göçmenlere yönelik tutumlarının sosyal uyum üzerindeki olumsuz etkileri, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de ciddi sorunlar yaratmaktadır. “Sosyal ilişkiler çok zayıf, Türk arkadaşlarım sınırlı sayıda var. Haliyle topluma alışmam da zaman alıyor (TE-12)”. Sosyal bağların güçlenmesi ve karşılıklı anlayışın gelişmesi için gerekli olan iletişim ve etkileşim ortamlarının sağlanamaması, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini daha da karmaşık hale getirmektedir.

Aslında göçmenlerin birlikte yaşaması Türkiye için bir zenginlik olmalı, ama bunu ne yazık ki hissedemiyorum. Benim için bu durum, çoğunlukla ayrımcılığa ve dışlanmaya dönüşüyor. Yerel halkın bazı kesimleri, farklı kültürlerle karşı kapalı ve önyargılı. Dolayısıyla, birlikte

yaşamamız gereken bir ortamda bile, kültürel çeşitliliğin bir zenginlik olarak görülmesi mümkün olmuyor. Bunu görmek yerine, sürekli olarak dışlanmanın ve ırkçılığın hedefi olmaktan sıkıldım. (TK-3)

Türkiye’de göçmenlerin birlikte yaşamasının, kültürel zenginlik ve sosyal çeşitlilik yaratma potansiyeline sahip olması gerektiği genel kabul görse de, bu potansiyelin gerçekleştirilmediği ve göçmenlerin çoğunlukla ayrımcılık ve dışlanma deneyimleriyle karşılaştığı gözlemlenmektedir. Yerel halkın bazı kesimlerinin, farklı kültürlerle karşı kapalı ve önyargılı tutumları, sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkileyerek, birlikte yaşamamız gereken bir ortamda kültürel çeşitliliğin zenginlik olarak kabul edilmesinin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu bağlamda, göçmenlerin yaşadığı dışlanma duygusu, sosyal bağların zayıflamasına ve toplumsal entegrasyonun güçleşmesine yol açmaktadır. Sürekli olarak dışlanmanın ve ırkçılığın hedefi olmanın getirdiği ruhsal yük, göçmenlerin genel yaşam kalitesini düşürmekte ve toplumsal yaşama katılımlarını engellemektedir.

Yerel toplumla olan ilişkimde sürekli bir mesafe hissediyorum. Bu mesafe hem kültürel farklılıklardan hem de ayrımcılıktan kaynaklanıyor. Kendimi, mücadele eden ama umutsuz bir birey olarak tanımlıyorum. Sosyal uyum sürecine katkı sağlamak için birçok kez çaba gösterdim, fakat bu süreç sürekli olumsuz tepkilerle karşılandı. Bazen, iyi niyetle yaklaşımaya çalıştığım da bile, yerel halktan gelen olumsuz tepkilerle karşılaştım. Sonuç olarak, bu süreçte olumlu bir katkı sağladığımı düşünmüyorum; aksine, çoğu zaman dışlandım. (TE-11)

Türk Kızılay’ı tarafından düzenlenen sosyal uyum etkinlikleri, bu sosyal etkileşimlerin niteliği açısından önemli bir örnek teşkil etmekte olup, bu etkinliklerin genellikle yüzeysel bir sosyal birliktelik yaratmaktan öteye geçmediği gözlemlenmektedir. Katılımcılar, etkinliklerde yerel halk ile göçmenler arasında derin sosyal bağların kurulmasını beklerken, çoğu zaman bu tür organizasyonların formaliteden öteye gidemediği ve yapay sosyal etkileşimlerle sınırlı kaldığına tanıklık etmektedirler. Bu durum, göçmenlerin yerel topluma entegrasyon süreçlerini daha da karmaşık hale getirmekte ve sosyal bağların güçlenmesi için gereken fırsatları azaltmaktadır.

Ev sahibi topluma uyum sürecim, oldukça zorlayıcı oldu. Sosyal sermaye, belirli bir destek sağlasa da genel olarak sınırlı kalıyor. Diğer göçmenlerle olan etkileşimim, bu süreçte bazı rahatlamalar sağlasa da yerel toplumla olan bağlantılarım oldukça yüzeysel kalıyor. Sosyal sermaye, yerel halkla derin bir bağlantı kurmama yardımcı olmaktan ziyade, bazen sadece başka göçmenlerle sınırlı kalıyor. Bu nedenle, ev sahibi topluma uyum sürecim çok verimli geçmiyor ve sosyal sermayenin benim için yeterli bir işlev görmediğini düşünüyorum. (TE-8)

Kızılay’ın düzenlediği etkinliklerin büyük bir kısmının yalnızca göçmenler arasında gerçekleşmesi, yerel halk ile olan etkileşim fırsatlarını sınırlamakta ve dolayısıyla göçmenlerin sosyal sermaye birikimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda, sosyal sermaye birikimi açısından daha etkili ve hedef odaklı programların geliştirilmesi,

göçmenlerin yerel halkla daha organik ve kalıcı sosyal bağlar kurmalarına olanak tanıyacak organizasyonların artırılması gerekliliği kendini hissettirmektedir. Daha kapsamlı sosyal etkileşimlerin sağlanması, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu destekleyerek sosyal uyum süreçlerine katkıda bulunacak bir temel oluşturabilir. Bu tür süreçlerin sağlıklı bir şekilde işlemesi için, sosyal ilişkilerin derinleşmesi ve gerçek anlamda sosyal sermaye birikiminin teşvik edilmesi gerekliliği, göçmenlerin toplumla bütünleşme süreçlerinin başarısı açısından kritik bir öneme sahiptir.

Türkiye'deki sosyal uyum faaliyetleri, bazı sosyal ve kültürel problemlerimi azaltmış olabilir, ancak hâlâ birçok sorunla yüzleşiyorum. Sosyal etkileşimlerimdeki zorluklar ve yerel halkın önyargıları, bu sorunların devam etmesine neden oluyor. Dolayısıyla, bu tür faaliyetlerin yeterince etkili olduğunu düşünmüyorum. Ayrıca, bu faaliyetlerin daha kapsayıcı ve etkileşim odaklı hale gelmesi gerektiğine inanıyorum. (TK-7)

Türkiye'deki sosyal uyum faaliyetleri, göçmenlerin bazı sosyal ve kültürel problemlerini azaltma potansiyeline sahip olsa da bu faaliyetlerin etkinliği konusunda ciddi kaygılar bulunmaktadır. Bu bağlamda, göçmenlerin sosyal etkileşimlerinde yaşadığı zorluklar ve yerel halkın önyargılı tutumları, sorunların devam etmesine yol açmakta ve bu durum sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Göçmenler, sosyal etkileşimlerde sıkça karşılaştıkları engeller nedeniyle, sosyal uyum faaliyetlerinin yeterince etkili olmadığını düşünmektedirler.

Ayrıca, mevcut sosyal uyum faaliyetlerinin çoğu, belirli bir yüzeysel etkileşim düzeyinde kalmakta ve bu durum, daha derin ve anlamlı sosyal bağların kurulmasını engellemektedir. Yerel halk ile göçmenler arasında gerçek bir etkileşim sağlanması, sosyal uyum sürecinin temel taşlarından biri olarak kabul edilmekte, ancak bu tür etkinliklerin çoğunlukla formel bir düzeyde kalması, kültürel anlayış ve karşılıklı saygının gelişmesine katkı sağlayamamaktadır. Sonuç olarak, göçmenler, sosyal uyum süreçlerinde daha etkin, kapsayıcı ve derin etkileşimler yaratacak faaliyetlerin hayata geçirilmediğini hissetmektedirler. Bu bağlamda, sosyal uyum faaliyetlerinin kapsamının genişletilmesi ve etkileşim odaklı bir yaklaşım benimsemesi gerektiği düşüncesi, göçmenlerin topluma entegrasyonunu ve kültürel çeşitliliğin kabulünü daha da güçlendirebilir (Muyan, 2019, ss. 177-180).

Göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde sosyal ilişkilerin kritik önemi, çeşitli akademik literatürde kapsamlı bir şekilde incelenmiş ve tartışılmıştır. Yerel toplumla kurulan sosyal bağların, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini hızlandırdığı ve aidiyet duygusunu pekiştirdiği gözlemlenmektedir. Özellikle Almanya gibi çok kültürlü bir toplumda

yaşayan göçmenler için, sosyal ilişkilerin gelişimi sıklıkla çocuklar aracılığıyla gerçekleşmektedir; bu bağlamda, göçmen ailelerin çocuklarının okulda yeni arkadaşlıklar kurabilmesi, ebeveynler için yerel topluma entegre olma fırsatları sunmakta ve böylelikle sosyal bağların güçlenmesine olanak tanımaktadır. Ancak, bu sosyal ilişkilerin her zaman derin ve kalıcı olamadığı gerçeği de dikkat çekici bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dil bariyerleri ve kültürel farklılıklar, göçmenlerin yerel halkla anlamlı ve kalıcı ilişkiler kurmalarını zorlaştırmakta, bu da entegrasyon süreçlerinin olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır (Brücker ve diğ., 2019).

Bu bağlamda, Multikulturelles Forum tarafından düzenlenen sosyal etkinliklerin göçmenlerin sosyal ilişkilerini geliştirmedeki rolü hayati bir öneme sahiptir. Söz konusu etkinlikler, göçmenlerin kendi aralarında ve yerel toplumla etkileşim kurabilecekleri sosyal ortamlar oluşturarak, farklı kültürel geçmişlere sahip bireyler arasında anlayış ve dayanışma köprüleri inşa etmektedir. Ancak, bu etkinliklerin sıklığının ve çeşitliliğinin artırılması gerektiği, sosyal etkileşimlerin daha kapsayıcı bir nitelik kazanması açısından önem arz etmektedir. Göçmenlerin yerel toplumla daha fazla etkileşimde bulunabilecekleri sosyal alanların oluşturulması, kültürel farkındalığı artıracak programların düzenlenmesi, yalnızca sosyal ilişkilerin güçlendirilmesine değil, aynı zamanda toplumsal entegrasyon süreçlerinin hızlanmasına da katkı sağlayacak temel unsurlardandır. Sosyal etkileşimlerin artırılması, kültürel anlayışın derinleşmesine ve göçmenlerin toplumsal yaşama daha aktif bir şekilde katılmalarına olanak tanıyacaktır.

...Göçmenlerin yaşam şekilleri ve davranışları, sosyal uyum süreçlerinde hem zorluklar hem de kolaylıklar yaratabiliyor. Farklı kültürlerden gelen bireyler, kendi gelenek ve göreneklerini korurken, yerel kültürle de etkileşime girmek zorundalar. Bu durum, bazen çatışmalara yol açabilir; ancak aynı zamanda zengin bir kültürel çeşitlilik de getiriyor... (DK-4)

...Kültürel alışveriş, bazı göçmenler için zorluk teşkil ederken, diğerleri için yeni fırsatlar sunabiliyor. Kendi kültürümü koruma isteği, yerel topluma entegrasyon sürecinde zorluklar çıkarabiliyor. Ancak bu durum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile aşılabılır. Örneğin, yerel halkın bazı gelenek ve göreneklerine daha açık olmam, sosyal ilişkilerimi güçlendirdi... (DE-7)

Göçmenlerin yaşam biçimleri ve davranışları, sosyal uyum süreçlerinin dinamiklerini belirleyen karmaşık unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. “Almanya’ya ilk geldiğimiz zamanlarda kültürel şok yaşadık ama zamanla aşmayı başardık galiba (DK-3)”. Farklı kültürel kökenlerden gelen bireyler, kendi gelenek ve göreneklerini koruma arzusuyla birlikte yerel kültüre entegrasyon sürecinde çeşitli zorluklarla yüzleşmek durumundadırlar. Bu durum, kültürel çatışmaların ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilse

de aynı zamanda toplumsal zenginliği artıran bir çeşitlilik ortamı yaratmaktadır (Witte ve Beck, 2019).

Kültürel alışveriş süreci, bazı göçmenler için zorluklar barındırsa da diğerleri için önemli fırsatlar sunmaktadır. “Almanya’ya karşı önyargılarım çok fazlaydı. Ancak aldığım kurslar ve katıldığım etkinlikler sayesinde önyargılarım azaldı (DE-8)”. Özellikle kendi kültürel kimliğini koruma isteği, yerel toplumla olan entegrasyon çabalarında engeller teşkil edebilir. Bununla birlikte, karşılıklı anlayış ve hoşgörünün geliştirilmesi, bu zorlukların üstesinden gelinmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Örneğin, yerel kültürün bazı unsurlarına daha açık bir tutum sergilemek, göçmenlerin sosyal ilişkilerini derinleştirmekte ve toplumsal katılımlarını güçlendirmektedir. Bu tür etkileşimler, yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda toplulukların da kültürel kimliklerini zenginleştirmekte ve sosyal uyum süreçlerine olumlu katkılar sağlamaktadır. Dolayısıyla, göçmenlerin ve yerel halkın birbirlerinin kültürel değerlerine saygı gösterdiği bir ortam, sosyal uyum açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu süreçlerin güçlendirilmesi, karşılıklı anlayışın derinleşmesine ve toplumsal dayanışmanın artmasına katkıda bulunarak, daha kapsayıcı bir toplum yapısının inşasına yardımcı olmaktadır (Esser, 2001).

Sosyal uyum bağlamında yapılan etkinlikler, göçmenlerin iyilik halleri üzerinde doğrudan olumlu bir etki yapıyor. Bu etkinlikler, göçmenlerin kendilerini ifade etmeleri, diğer insanlarla bağlantı kurmaları ve sosyal destek bulmaları için önemli bir platform sunuyor. Kendimi bu tür etkinliklerde daha iyi hissediyorum; çünkü burada, ortak deneyimler paylaşabiliyor ve birbirimizden öğrenme fırsatına sahip olabiliyoruz. (DK-2)

Sosyal uyum bağlamında gerçekleştirilen etkinlikler, göçmenlerin genel iyilik halleri üzerinde doğrudan olumlu bir etki yaratmaktadır. Bu tür etkinlikler, göçmenlerin kendilerini ifade edebilmeleri, diğer bireylerle bağlantılar kurabilmeleri ve sosyal destek mekanizmalarından faydalanabilmeleri için kritik bir platform sunmaktadır. Bu bağlamda, sosyal etkileşimlerin artması, göçmenlerin ortak deneyimler paylaşmalarına ve birbirlerinden öğrenme fırsatlarına sahip olmalarına olanak tanıyarak, psikolojik ve sosyal iyilik halleri üzerinde güçlendirici bir etki yaratmaktadır.

Daha iyi bir hizmet sunmak için, kurumun etkinliklerini çeşitlendirmesi ve daha fazla grup dinamikleri oluşturması gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, yerel halkla birlikte yapılan kültürel etkinlikler, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini hızlandırabilir. Ayrıca, düzenli olarak geri bildirim almak ve katılımcıların ihtiyaçlarına yönelik daha hedefli programlar geliştirmek de önemli. Bu, hizmetlerin kalitesini artırarak daha etkili sonuçlar elde edilmesini sağlar. (DE-10)

Bununla birlikte, sosyal uyum süreçlerinin daha etkili bir şekilde desteklenmesi amacıyla, düzenlenen etkinliklerin çeşitlendirilmesi ve daha etkili grup dinamiklerinin

oluşturulması gerektiği söylenebilir. Örneğin, yerel halk ile gerçekleştirilecek kültürel etkinlikler, göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerini hızlandırma potansiyeline sahiptir. Böyle etkinlikler, kültürel etkileşimi artırarak, farklı topluluklar arasında karşılıklı anlayışı derinleştirebilir.

Ayrıca, düzenli olarak geri bildirim mekanizmalarının kurulması ve katılımcıların ihtiyaçlarına yönelik hedeflenmiş programların geliştirilmesi, sunulan hizmetlerin kalitesini artırma ve daha etkili sonuçlar elde etme açısından önem taşımaktadır. Bu tür bir yaklaşım, sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi ve göçmenlerin toplumsal yaşama aktif katılımlarının artırılması için gerekli olan temel unsurları sağlamaktadır.

Ev sahibi topluma uyum sürecim, başlangıçta zorlu geçti, ancak zamanla daha olumlu bir hale dönüştü. Kurumun etkinliklerine katılarak, yerel kültürü daha iyi anlamaya başladım ve sosyal bağlar kurdum. Sosyal sermaye, bu süreçte oldukça kritik bir rol oynadı. Edindiğim bağlantılar ve sosyal destek ağı, hem psikolojik olarak kendimi daha iyi hissetmemi sağladı hem de pratik bilgiler edinmemi yardımcı oldu. (DE-11)

Ev sahibi topluma uyum sürecinin başlangıcında yaşanan zorluklar, göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerinde sıkça karşılaştıkları bir durumdur. Ancak zamanla bu süreçlerin olumlu bir yönde gelişmesi, bireylerin adaptasyon yeteneklerinin ve sosyal ilişkilerinin güçlenmesiyle mümkün olmaktadır. Multikulturelles Forum gibi organizasyonların düzenlediği etkinliklere katılım, yerel kültürün daha iyi anlaşılması ve sosyal bağların kurulması açısından kritik bir fırsat sunmaktadır. Bu tür etkinlikler, katılımcılara sosyal sermaye kazandırarak hem psikolojik destek sağlamakta hem de günlük yaşamda ihtiyaç duyulan pratik bilgilerin edinilmesine olanak tanımaktadır.

Sosyal sermayenin, göçmenlerin topluma entegrasyonu üzerindeki olumlu etkileri, bireylerin kendilerini daha güvende hissetmelerine ve sosyal destek ağlarının genişlemesine katkıda bulunmaktadır. Elde edilen bağlantılar, yalnızca bireysel psikolojik iyilik hallerini desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal etkileşimlerin artmasına da zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, sosyal ilişkilerin derinleştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, göçmenlerin toplumsal yaşama aktif katılımlarını artırarak, kültürel entegrasyon süreçlerini hızlandıran önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

...yerel halkla kurduğum ilişkiler, kültürel farklılıkların üstesinden gelmemi kolaylaştırdı. Sosyal normlara ve kültürel değerlere dair daha fazla bilgi edinmek, benim için önemli bir avantaj sağladı. Bu da toplum içinde kendimi daha güvende hissetmemi sağladı... (DE-12)

Yerel halkla kurulan sosyal ilişkilerin göçmenlerin kültürel farklılıkları aşma süreçlerine sağladığı katkılar, sosyal uyumun dinamiklerini derinlemesine etkilemektedir. Bu tür ilişkiler, göçmenlerin yerel topluluklarla etkileşim içinde bulunarak, yerel sosyal normlar,

gelenekler ve kültürel değerler hakkında daha kapsamlı bir anlayış geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle, göçmenlerin yerel halkla kurduğu etkileşimler, kültürel bilgi ve deneyim edinim süreçlerinde önemli bir rol oynamakta; bu durum, onların sosyal çevreleriyle derin ve anlamlı bağlar kurmalarını kolaylaştırmaktadır.

Sosyal etkinliklere katılarak sosyal ilişkilerimi artırdığımı düşünüyorum. Almanlarda aktif katılım sağlıyorlar. Onlarda bizim kültürümüzü merak ediyorlar. Karşılıklı olarak kültürlerimizi, değerlerimizi ve geleneklerimizi öğrenmeye çalışıyoruz. Böylelikle yabancı olduğum bir topluma daha hızlı entegre olabiliyorum. Tabii bundan en çok katıldığım etkinliklerin sayesinde oluyor. Sosyal etkinliklerin daha da artırılmasını istiyorum ve etrafıma da katılmaları yönünde tavsiyelerde bulunuyorum. (DE-13)

Bu bağlamda, yerel halkla etkileşimde bulunmak, göçmenlerin sosyal normları ve yerel davranış biçimlerini öğrenmelerini teşvik ederek, entegrasyon süreçlerini olumlu yönde etkilemektedir. Sosyal normlara ilişkin edinilen bilgi, göçmenlerin günlük yaşamlarında daha uyumlu hareket etmelerine imkân tanırken, toplumsal katılım düzeylerini de artırmaktadır. Böylece, göçmenlerin toplum içerisinde kendilerini daha güvende hissetmeleri, bireysel deneyimlerin yanı sıra sosyal ilişkilerin kalitesinin artışı ile de doğrudan ilişkilidir.

Sosyal etkinlikler, Berry'nin (1997) "karşılıklı uyum" yaklaşımında öne çıkan entegrasyon stratejisinin önemli bir uygulama alanını oluşturur. Bu yaklaşım, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini korurken aynı zamanda ev sahibi toplumun kültürel normlarına adapte olmalarını teşvik eder. DE-13'ün ifade ettiği karşılıklı kültürel öğrenme süreci, bu stratejinin pratikte nasıl işlediğini göstermektedir. Sosyal etkinlikler, hem göçmenlerin ev sahibi toplum hakkında bilgi edinmelerine hem de kendi kültürlerini tanıtarak toplumsal kabulü artırmalarına olanak tanır. Bu süreç, göçmenlerin sosyal izolasyonu azaltmasına ve toplumsal aidiyet hissini güçlendirmesine yardımcı olur.

Sosyal etkinliklerin entegrasyon üzerindeki olumlu etkisi, Ager ve Strang'ın (2008) entegrasyon çerçevesinde yer alan "sosyal bağlantılar" boyutuyla da desteklenebilir. Bu çerçeve, entegrasyonu sadece bireysel bir süreç olarak değil, aynı zamanda sosyal bağlar ve toplum içindeki etkileşimler üzerinden değerlendiren kapsamlı bir yaklaşım sunar.

Aynı zamanda, yerel halkla kurulan ilişkilerin derinliği, göçmenlerin yerel toplumla bağ kurma süreçlerinde karşılaştıkları engellerin azalmasına yardımcı olmaktadır. Sosyal etkileşimler, farklı kültürel geçmişlere sahip bireyler arasında empati ve anlayış geliştirilmesine katkıda bulunmakta, bu da toplumsal dayanışmayı teşvik etmektedir. Böylelikle, yerel halkla kurulan ilişkiler, göçmenlerin sosyal destek ağlarını

genişletmelerine ve toplumsal kabul görme süreçlerine katkıda bulunmaktadır. “Sosyal ilişkilerimi ancak karşılıklı iletişimde kalarak sağlayabiliriz. Ama bu ırkçı tutumla değil hoşgörüyle olmalıdır... (DE-9).” Yerel halkla kurulan sosyal ilişkilerin kalitesi, göçmenlerin kültürel farklılıkları aşma süreçlerini önemli ölçüde etkilemekte ve bireylerin toplumsal yaşama daha etkin katılımlarını mümkün kılmaktadır. Bu tür sosyal etkileşimlerin güçlendirilmesi, göçmenlerin kendilerine olan güvenlerini artırmakta ve toplum içinde daha geniş bir sosyal kabul görmelerine olanak tanımaktadır.

Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forumun göçmenler üzerindeki etkileri, özellikle sosyal ilişkiler bağlamında dikkate değer farklılıklar göstermektedir. Göçmenlerin sosyalleşme, topluma uyum sağlama ve aidiyet duygusu geliştirme süreçlerine olan katkıları göz önüne alındığında, bu iki kurumun faaliyetlerinde ve hizmet anlayışında temel ayrımlar olduğu görülmektedir.

Türk Kızılay Toplum Merkezi, temel insani yardımlara odaklanması nedeniyle göçmenlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine kısa vadede katkıda bulunmaktadır. Ancak, sosyal ilişkiler bağlamında Kızılay'ın sunduğu hizmetler daha sınırlı kalmaktadır. Kurumun yardım hizmetleri bireysel odaklı olduğundan, göçmenlerin topluma uyum sağlamaları ve kalıcı sosyal ağlar kurmaları bakımından yetersiz kalmaktadır. Göçmenlerin bir araya gelerek sosyal bağlar kurmalarını teşvik eden bir yapı sunulmaması, izolasyon duygusunu pekiştirebilir. Bu durum, bireysel ihtiyaçların ötesine geçemeyen destek anlayışı nedeniyle göçmenlerin kendilerini toplumsal bütünlüğe ait hissetme süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir.

Buna karşın, Multikulturelles Forumun hizmet anlayışı, göçmenlerin yerel toplumla ilişkiler geliştirmelerini ve sosyalleşmelerini teşvik eden bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu kurum, çok kültürlülüğü destekleyici etkinliklerle, göçmenlerin yerel toplumla kaynaşmalarına olanak sağlayan çeşitli programlar düzenlemektedir. Forumun sunduğu sosyal katılım imkânları, göçmenlerin farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurmasına, topluma daha etkin şekilde katılmasına ve kendilerini bir bütünün parçası olarak hissetmelerine olanak tanımaktadır. Özellikle yerel dil eğitimi ve kültürel alışveriş programları, göçmenlerin sosyal becerilerini ve toplumsal uyum yeteneklerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu sayede, göçmenlerin sosyal ilişkileri güçlenmekte ve aidiyet duyguları daha kalıcı hale gelmektedir (Hunger, 2017, ss.15-17).

Öte yandan, Türk Kızılay Toplum Merkezinin sunduğu desteklerin göçmenlerin sosyal ilişkiler üzerindeki etkisi kısıtlı kalmakla birlikte, kurumun psikososyal destek sağlama çabası bazı durumlarda önemli bir katkı sunmaktadır. Travmatik deneyimler yaşayan göçmenler için sağlanan psikososyal destek, bireylerin duygusal dayanıklılıklarını artırarak toplumsal ilişkilere uyum sağlama süreçlerine dolaylı bir katkı yapmaktadır. Ancak, bu katkının sınırlı kaldığı ve sosyal ilişkileri geliştirmede yetersiz olduğu görülmektedir. Kızılay'ın temel yardımlara odaklanarak, uzun vadeli entegrasyon ve sosyal ilişkileri güçlendirecek programlar yerine acil ihtiyaçları karşılamayı hedeflemesi, göçmenlerin toplumla kaynaşmasını zorlaştıran bir etken olarak değerlendirilebilir. Kurumun bürokratik süreçlerinin karmaşıklığı da göçmenlerin bu hizmetlere erişimini kısıtlayarak, sosyal izolasyonu derinleştirme potansiyeline sahiptir.

Multikulturel Forumun sosyal ilişkiler üzerindeki olumlu etkisi ise daha belirgindir. Kurumun sunduğu gönüllülük fırsatları ve katılım esasına dayalı etkinlikler, göçmenlerin yerel toplumla etkileşim kurmalarını sağlayarak toplumsal bağlarını güçlendirmektedir. Bu etkinlikler, göçmenlerin yerel toplumda kendilerini değerli hissetmelerine katkıda bulunmakta ve sosyal sorumluluk bilincini pekiştirmektedir. Göçmenlerin sosyal ilişkilerinin gelişmesine olan bu katkı, onları sosyal hayata daha aktif katılmaya teşvik ederek, kalıcı dostluklar kurmalarına olanak tanımaktadır.

4.1.4. Kültürel uyum

Göçmenlerin yeni bir toplumda kültürel uyum sağlamaları, yalnızca bireysel bir çaba gerektirmekle kalmayıp aynı zamanda toplumsal dinamiklerin ve yerel halkın tutumlarının etkisiyle de şekillenen çok yönlü bir süreçtir. Kültürel uyum, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini koruyarak, yerel toplumun normlarına ve değerlerine uyum sağlamalarını ifade eder. Bu süreç, göçmenlerin ait oldukları kültürün unsurlarını sürdürebilme yetenekleri ile yerel toplumun bu unsurları kabul etme eğilimleri arasında bir denge kurmayı gerektirir. Ancak Türkiye’de, göçmenlerin kültürel uyum süreçlerinde yerel halktan beklenen desteğin eksikliği, bu süreci zorlu ve gerilimli hale getirmektedir. Özellikle, yerel halkın göçmenlerin kültürel kimliklerini ifade etme çabalarına yönelik ilgisizlik ve zaman zaman gösterilen olumsuz tutumlar, göçmenler için topluma entegre olma sürecini güçleştiren unsurlar arasında yer almaktadır (Abay, 2006).

Göçmenlerin kendi kültürlerini koruma ve yaşatma çabası, yerel toplumla aralarındaki kültürel farklar nedeniyle sosyal hayat içerisinde çatışmalara yol açabilmektedir. Bu

çatışmalar, özellikle din, gelenekler ve yaşam tarzı gibi temel kültürel unsurlarda kendini göstermekte; göçmenlerin sosyal ilişkiler kurma ve toplum içerisinde kendilerine kalıcı bir yer edinme çabalarını sekteye uğratmaktadır. Göçmenlerin kültürel kimliklerine dair duydukları bu bağlılık, yerel toplumun onları kabullenme eğilimiyle çatıştığında, bu durum sosyal uyumun sağlanmasını güçleştirmekte ve göçmenlerin kültürel anlamda marjinalleşmelerine yol açmaktadır. Kültürel marjinalleşme, göçmenlerin toplumla bütünleşmek yerine kültürel aidiyetlerini koruma çabalarının sonucunda sosyal olarak dışlanmaları riskini beraberinde getirmektedir. Yerel halkın göçmenlere karşı gösterdiği ilgisizlik ve önyargılar, bu sürecin daha da karmaşık bir hale gelmesine neden olmaktadır.

Kültürel çeşitlilik elbette önemli bir zenginlik, fakat benim deneyimlerime göre, bu zenginlik çoğu zaman önyargılar ve ayrımcılıkla gölgeleniyor. Yerel halk, göçmenleri genellikle ötekileştiriyor ve bu da toplumsal huzursuzluğa yol açıyor. Kendi kültürümüzü paylaşma isteğimizle, diğerlerinin önyargıları arasında sıkışıp kalıyoruz. Ayrıca, göçmenlerin topluma entegre olabilmesi için gereken destek ve anlayış oldukça sınırlı. Kendi çocuklarım, bu zenginliğin yerine, ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalıyor. Bu nedenle, göçmenlerle birlikte yaşamının kültürel bir zenginlik olduğunu düşünmek benim için oldukça zor. (TE-10)

Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin kültürel uyum süreçlerinde göçmenlere yönelik sağladığı hizmetler, göçmenlerin yerel toplumla uyum sağlamasına dönük daha kapsamlı bir destek sunmakta sınırlı kalmaktadır. Göçmenlerin kültürel kimliklerini ifade etme talepleri, sıklıkla yerel toplumda önyargılarla karşılaşmaktadır. Yerel halkın göçmenlerin kültürel özelliklerine karşı duyarsızlığı ve kimi zaman gösterilen hoşgörüsüzlük, bu kimliklerin ifade edilmesini zorlaştırmakta; dolayısıyla göçmenlerin kendilerini toplumun bir parçası olarak görme süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Kızılay'ın, kültürel uyum alanındaki hizmetlerinin sınırlı oluşu, göçmenlerin toplumsal hayata katılımlarında sosyal dışlanma ve marjinalleşme gibi riskleri arttırmaktadır.

Türkiye'deki göçmenler, kendi kültürel geçmişlerini korumaya çalışıyorlar ama bu durum, sosyal uyumlarını zorlaştırıyor. Ben de ailemle birlikte kendi geleneklerimizi yaşatmaya çalışıyorum ama burada yerel halkın bazı alışkanlıkları ve davranışlarıyla karşılaştığımızda, zor anlar yaşıyoruz. Göçmenler genellikle sosyal olarak dışlanıyor; bu da ilişkilerimizi geliştirmemizi engelliyor. Çocuklarım okulda arkadaş edinmekte çok zorlanıyor, çünkü bazı çocuklar onları farklı bir gözle değerlendiriyor. Bu durum, benim de sosyal olarak daha fazla geri planda kalmama sebep oluyor. Yerel halkla entegrasyon sağlamakta güçlük çekiyoruz ve bu zorluklar, ailemizin genel mutluluğunu olumsuz etkiliyor. (TK-3)

Özellikle Türkiye'de kültürel entegrasyonun, sadece göçmenlerin uyum sağlama yükümlülüğü gibi algılanması ve yerel halkın bu sürecin dışında tutulması, sosyal uyumun sağlanmasını zorlaştıran temel bir eksikliktir. Kültürel uyum, yalnızca göçmenlerin yerel topluma uyum sağlamalarını değil, aynı zamanda yerel toplumun da göçmenlerin kültürel özelliklerini anlaması ve bu farklılıklara saygı göstermesini

gerektiren karşılıklı bir süreçtir. Bu bağlamda, kültürel entegrasyonun tek yönlü bir zorunluluk olarak değerlendirilmesi, sosyal uyum süreçlerini daha karmaşık hale getirmekte; göçmenlerin topluma aidiyet hissetme ve kültürel kimliklerini özgürce ifade etme imkanlarını kısıtlamaktadır. Yerel toplumun bu sürece dair ilgisizliği, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini ifade etme isteği ile çatışmakta; bu da göçmenlerin, toplumsal baskılar nedeniyle kültürel kimliklerini bastırmalarına ya da kendi değerlerinden uzaklaşmalarına yol açabilmektedir (Berry, 1997).

Dolayısıyla, göçmenlerin Türkiye’de yaşadığı kültürel uyum sorunları, toplumsal entegrasyonun gerçekleşmesini zorlaştırmakta ve sosyal uyum süreçlerini daha karmaşık hale getirmektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin kültürel uyum sürecine dair sunduğu hizmetlerin göçmenlerin sosyal yaşama katılmaları ve kültürel kimliklerini sürdürebilmeleri açısından yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu yetersizlik, göçmenlerin toplumla olan ilişkilerini zayıflatmakta ve kültürel uyum sürecindeki gerilimlerin artmasına neden olmaktadır. “Burada sosyal uyum süreçleriyle ilgili çok etkinlikler olmuyor. Kısıtlı sayıda ve birbini benzeyen etkinlikler oluyor TK-1”. Kızılay’ın, kültürel uyum süreçlerinde göçmenlerin ihtiyaçlarına daha duyarlı bir yaklaşım benimsememesi, kültürel çeşitliliğin kabullenilmesini güçleştirmekte; göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini ifade etmeleri önündeki engellerin çoğalmasına yol açmaktadır.

Sosyal uyum faaliyetleri, benim sosyal ve kültürel problemlerimin azalmasına katkıda bulunmadı. Bu tür etkinlikler, çoğunlukla yüzeysel kaldı ve gerçek sorunlarıma çözüm sunamadı. Yerel halkın önyargıları ve ayrımcılığı devam ettikçe, ben de kendi kültürümü korumaya çalışmakla kalıyorum. Bu da sosyal ve kültürel problemlerimin azalmasını engelliyor. Yalnızca Türk Kızılay’ın değil, tüm sistemin daha derin bir anlayışa ihtiyacı var. (TE-8)

Portes ve Zhou'nun (1993) "segmented assimilation" teorisi, TE-8'in yaşadığı deneyimi anlamlandırmak için faydalı bir çerçeve sunar. Bu teoriye göre, göçmenlerin entegrasyon süreçleri, ev sahibi toplumun sosyal ve ekonomik yapısıyla uyumlu olmalıdır. Ancak TE-8'in yaşadığı, yerel halkın önyargıları ve ayrımcılığı, bu uyum sürecini kesintiye uğratmaktadır. Sosyal uyum faaliyetlerinin yüzeysel olması, göçmenlerin bireysel ihtiyaçlarını ve toplumsal bağlamlarını dikkate almayan yaklaşımların sonucudur. Bu durum, göçmenlerin yalnızca kendi kültürlerini koruma yönelimiyle ayrışma stratejisine yönelmelerine neden olabilir.

Göçmenlerin maruz kaldıkları ayrımcılık ve önyargılar, onların sosyal uyum süreçlerini daha da zorlaştırmaktadır. Zolberg'in (1989) göçmenlerin sosyal uyum süreçlerindeki yapısal engeller üzerine çalışmaları, bu durumun toplumsal bütünleşme önünde ciddi bir engel oluşturduğunu göstermektedir. TE-8'in "sistemin daha derin bir anlayışa ihtiyacı var" ifadesi, sosyal uyum politikalarının yalnızca yüzeysel etkileşimleri hedeflemek yerine, göçmenlerin sosyo-kültürel bağlamlarını ve ihtiyaçlarını anlamaya yönelik bir dönüşüm gerekliliğini vurgulamaktadır.

Sosyal uyum faaliyetlerinin, göçmenlerin sosyal ve kültürel sorunlarını çözmede sınırlı bir etki göstermesi, bu tür etkinliklerin genellikle yüzeysel düzeyde kaldığına ve derinlemesine bir sosyal destek sağlamadığına işaret etmektedir. Göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları temel zorlukların başında, yerel halkın önyargıları ve ayrımcı tutumları gelmektedir. Bu önyargılar, göçmenlerin toplumda kabul görme ve kendilerini güvende hissetme süreçlerine engel teşkil ederken, kültürel aidiyetlerini sürdürebilme çabalarını da zorlaştırmaktadır. Bu durum, göçmenlerin yalnızca kendi kültürel kimliklerini koruma çabalarıyla sınırlı kalmalarına yol açmakta ve yerel toplumla aralarındaki sosyal bağları zayıflatmaktadır.

Göçmenlerin kendi kültürlerini koruma eğilimleri, sosyal uyum süreçlerinin çift yönlü bir anlayıştan uzak olması nedeniyle giderek daha belirgin hale gelmektedir. Sosyal uyum faaliyetlerinin yüzeysel olarak yürütülmesi, göçmenlerin günlük yaşamda karşılaştıkları derin sorunlara cevap verememekte ve sosyal destek ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Yerel toplumun önyargıları ve göçmenlere yönelik ayrımcı tutumları sürdüğü sürece, göçmenlerin toplumla uyum sağlaması zorlaşmakta; bu da bireylerin sosyal ve kültürel problemlerinin daha da derinleşmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla, sosyal uyumun yalnızca belirli etkinliklerle sağlanamayacağı; toplumun, göçmenlerin deneyimlerini ve ihtiyaçlarını daha geniş bir perspektifle ele alması gerektiği açıkça görülmektedir.

Yerel toplumla olan ilişkimde sürekli bir mesafe hissediyorum. Bu mesafe hem kültürel farklılıklardan hem de ayrımcılıktan kaynaklanıyor. Kendimi, mücadele eden ama umutsuz bir birey olarak tanımlıyorum. Sosyal uyum sürecine katkı sağlamak için birçok kez çaba gösterdim, fakat bu süreç sürekli olumsuz tepkilerle karşılandı. Bazen, iyi niyetle yaklaşmaya çalıştığım da bile, yerel halktan gelen olumsuz tepkilerle karşılaştım. Sonuç olarak, bu süreçte olumlu bir katkı sağladığımı düşünmüyorum; aksine, çoğu zaman dışlandım. (TE-13)

Göçmenlerin yerel toplumla kurmaya çalıştıkları ilişkilerde sürekli bir mesafenin hissedilmesi, sosyal uyum sürecinin hem bireysel hem de toplumsal açıdan zorlayıcı bir

dinamiğe sahip olduğunu göstermektedir. Kültürel farklılıklar ve ayrımcılık, göçmenlerin kendilerini bu yeni toplumun bir parçası olarak görmelerini engelleyici bir nitelik taşımaktadır. “...Türkiye’de birçok yerde ayrımcılığa maruz kalıyoruz. Kültürel uyum anlamında halen sorun yaşıyorum. Ailemde yaşıyor (TK-2)”. Özellikle sosyal uyum çabaları, bireyin topluma entegre olma girişimlerini zayıflatan bir dizi olumsuz tepkiyle karşılandığında, aidiyet ve kabul görme ihtiyacı giderek daha da zor bir hedef haline gelmektedir. Göçmenler, kendilerini kabul ettirme ve toplumda değer görme amacıyla birçok kez girişimde bulunsa da yerel halktan gelen mesafeli ve zaman zaman dışlayıcı tepkiler, bu çabaların sonuçsuz kalmasına ve bireyde umutsuzluk hissinin derinleşmesine yol açmaktadır.

Aslında göçmenlerin birlikte yaşaması Türkiye için bir zenginlik olmalı, ama bunu ne yazık ki hissedemiyorum. Benim için bu durum, çoğunlukla ayrımcılığa ve dışlanmaya dönüşüyor. Yerel halkın bazı kesimleri, farklı kültürlerle karşı kapalı ve önyargılı. Dolayısıyla, birlikte yaşamamız gereken bir ortamda bile, kültürel çeşitliliğin bir zenginlik olarak görülmesi mümkün olmuyor. Bunu görmek yerine, sürekli olarak dışlanmanın ve ırkçılığın hedefi olmaktan sıkıldım. (TK-1)

Bu sosyal mesafe hissi, göçmenlerin yalnızca dışlanma duygusunu pekiştirmekle kalmayıp aynı zamanda toplumsal etkileşimlere yönelik güvenlerini de sarsmaktadır. Göçmenlerin iyi niyetli çabalarının karşılıksız kalması, bir yandan toplumla ilişkilerinde bir kırılma yaratırken, diğer yandan bu ilişkilerin sürdürülebilir olmasını da zorlaştırmaktadır. Toplum tarafından olumlu tepkiler yerine, ön yargılar ve ayrımcılık ile karşılaşılması, bireyde topluma olan güven duygusunu yitirmeye sebep olmakta; bu da sosyal uyum sürecine yönelik istekliliği zayıflatmaktadır. Göçmenlerin, toplumla ilişki kurma çabalarının sürekli olarak olumsuz tepkilerle sonuçlanması, onların sosyal ve kültürel aidiyet hislerini köreltmekte ve entegrasyon süreçlerinin başarısız olmasına yol açmaktadır.

Kültürel uyum, göçmenlerin bir topluma entegrasyon süreçlerinin en hassas boyutlarından biridir ve sosyal uyumun sağlanmasında temel bir rol oynamaktadır. Göçmenler, çoğunlukla kendi kültürel kimliklerini koruma arzusu ile yaşadıkları toplumun kültürel normlarına uyum sağlama zorunluluğu arasında bir ikilemle karşı karşıya kalmaktadır. Bu süreç, hem bireyin kendine yönelik kimlik algısını hem de yerel topluma olan aidiyet duygusunu doğrudan etkilemektedir. Almanya’da yaşayan göçmenler açısından bakıldığında, bireylerin kendi kültürel değerlerini yaşatmaya yönelik çabaları, sosyal hayata dahil olma ve toplumun bir parçası olarak kabul görme yönündeki entegrasyon süreçlerini zorlaştırabilmektedir. Yerel kültürün normları ile

bireysel kimlik arasında kurulan bu hassas denge, yalnızca göçmenlerin uyum sağlamasını değil, aynı zamanda kimliklerini yeniden değerlendirmelerini ve yeniden yapılandırmalarını da zorunlu kılmaktadır (Honneth, 2018).

Göçmenlerin kültürel uyum süreçleri, kendi kültürel kökenlerine bağlı kalma isteği ile yeni kültürel normlara uyum sağlama zorunluluğu arasında yaşadıkları içsel çatışmalarla daha da karmaşık hale gelmektedir. Bu süreçte, göçmenlerin kimliklerini koruma çabası, onları yerel toplumla entegrasyondan uzaklaştıran bir faktör haline gelirken; öte yandan, yerel kültüre uyum sağlama sürecinde, kendi değerlerinden ödün vermeleri gerekebilmektedir. Kültürel değerler ve normlar, bireylerin kimliğinin temel unsurlarını oluşturduğu için, göçmenlerin bu kimlik unsurlarını koruma isteği sosyal uyum süreçlerini zaman zaman zorlaştırmaktadır (Prilleltensky, 2012, ss. 11-14). Özellikle Almanya’da yaşayan göçmenler açısından, toplumsal entegrasyon sürecinin bu yönü, kültürel bir ikilem yaratmakta ve bireyleri iki kültür arasında bir denge arayışına itmektedir.

Yerel toplumla olan iletişimim, özellikle iş hayatım sayesinde oldukça düzenli. Hemşire yardımcısı olarak çalıştığım için her gün Alman hastalarla ve meslektaşlarımla etkileşim halindeyim. Bu, sosyal uyum açısından büyük bir avantaj sağlıyor çünkü sürekli olarak Almanca pratiği yapıyorum ve kültürel farklılıkları doğrudan deneyimleme fırsatı buluyorum. Ayrıca, derneğin etkinlikleri de farklı sosyal çevrelere açılmamı sağlıyor. Ancak sosyal çevre edinme konusunda hala zorluklar yaşadığım oluyor. Özellikle iş dışındaki sosyal ortamlarda, dil yetersizliği ve kültürel farklar nedeniyle tam anlamıyla kendimi ifade etmekte zorlanabiliyorum. (DK-6)

Multikulturelles Forum tarafından yürütülen sosyal uyum programları, göçmenlerin kültürel uyum süreçlerine sağladıkları katkılar ile öne çıkmaktadır. Bu tür programlar, göçmenlerin bir yandan kendi kültürlerini yaşatmalarına olanak tanırken, diğer yandan yerel kültürü tanıma, anlama ve bu kültürle bir etkileşim geliştirme süreçlerine de katkı sağlamaktadır. “...Etkinliklerin olumlu etkileri fazla diyebilirim. Kendimizi daha hızlı topluma entegre edebiliyoruz... (DE-8)”. Forumun sunduğu programlar, göçmenlerin bireysel kimliklerini koruma süreçlerine saygı göstermekte ve aynı zamanda onları toplumun bir parçası olarak kabul edilme noktasında desteklemektedir. Bu tür etkinlikler, göçmenlerin sadece kültürel uyum süreçlerine değil, aynı zamanda sosyal hayatta kendilerini daha rahat ve güvende hissetmelerine yönelik de önemli bir destek sunmaktadır. Göçmenler bu programlar sayesinde, sosyal ve kültürel anlamda kendilerini daha iyi ifade edebilmekte ve aidiyet duygularını güçlendirmektedirler.

Kurumun düzenlediği etkinliklere düzenli olarak katılmaya çalışıyorum. Bu etkinlikler hem dil pratiği yapmak hem de yeni insanlarla tanışmak açısından çok faydalı. Özellikle sosyal etkinlikler ve kültürel buluşmalar, motivasyonumu artırıyor. Kendi deneyimlerimi paylaşmak ve başkalarının deneyimlerinden öğrenmek, sosyal uyum sürecime büyük katkı sağlıyor. (DK-1)

Multikulturelles Forumun bu tür uyum programları aracılığıyla sağladığı katkı, iki taraflı bir entegrasyon sürecini mümkün kılmaktadır. Bu yaklaşım, göçmenlerin kültürel kimliklerine saygı gösterirken, onları yerel toplumla iletişim kurmaya ve bu toplumun bir parçası olarak kabul görmeye teşvik eden bir çerçeve sunmaktadır. Bu çerçevede, göçmenler, kendi kültürel değerlerini kaybetmeden, yerel toplumun normlarına uyum sağlayarak toplumsal hayata daha fazla dahil olabilmektedir. “...katıldığım çoğu programa Almanlarda katılım gösterdiler. Karşılıklı görüşmelerimiz oldu, sohbetlerimiz iyi geçti diyebilirim. Çoğu Almanlar bize saygı gösterdiler (D-13)”. Kültürel çeşitliliğe saygı gösteren bu tür bir uyum süreci, göçmenlerin sosyal hayata adaptasyonunu kolaylaştırmakta ve onları, kendi kimliklerini koruyarak yerel toplumun bir parçası haline getirmektedir.

Genel olarak yerel halktan olumlu tepkiler aldım. Özellikle iş yerimdeki meslektaşlarım, bana çok destek oldular ve sosyal uyum sürecime katkı sağladılar. Ancak zaman zaman önyargılarla da karşılaştım. Özellikle, farklı kültürel alışkanlıklar veya dini inançlar nedeniyle bazı tepkilerle karşılaştım. Ancak bu tepkiler, çoğunlukla bireysel seviyede kaldı ve büyük bir sorun haline gelmedi. (DE-11)

Yerel toplum ile kurulan ilişkiler kapsamında, genel olarak olumlu tepkiler aldığım söylenebilir. Özellikle iş yerimdeki meslektaşlarım, hem sosyal uyum sürecimde önemli bir destek kaynağı oldular hem de yabancı bir ortamda daha fazla aidiyet hissetmeme katkı sağladılar. Meslektaşlarımın bu destekleyici tavırları, sosyal uyum sürecimi oldukça kolaylaştırmış ve kendimi iş ortamında daha fazla kabul görmüş hissetmeme olanak tanımıştır. Bu destekleyici yaklaşım, bir göçmen olarak iş yerinde kendi kimliğimi daha özgür bir şekilde ifade etmeme ve yerel kültürle daha rahat bir etkileşimde bulunmama zemin hazırlamıştır.

Ancak, bu olumlu deneyimlerin yanında, zaman zaman önyargı ile karşılaştığım durumlar da olmuştur. Özellikle farklı kültürel alışkanlıklar veya dini inançlardan kaynaklanan bireysel tepkilerle karşılaşmak, toplumsal uyum sürecinde belirli güçlükler yaşadığımı göstermektedir. “Dini inancımın dolaylı olarak bazen farklı gözle baktıklarını biliyorum, ama çok önemsemiyorum. Dikkatte almamaya çalışıyorum (DK-7)”. Yerel toplumun bazı bireylerinin kültürel farklılıklar karşısında sergilediği mesafeli tutumlar, sosyal uyum sürecinde karşılaşılan bazı engelleri ortaya koymaktadır. “... göçmen olduğum için

ayrımcılığa da maruz kaldığım zamanlarım oldu tabii ki... (DE-12)”. Bu tepkiler çoğunlukla bireysel düzeyde kaldığından, büyük çaplı toplumsal bir soruna dönüşmemiştir; ancak bireysel düzeydeki bu tür önyargılar, sosyal ilişkilerde zaman zaman gerilim yaratan bir etken olarak varlığını sürdürmektedir.

Bu bağlamda, sosyal uyum sürecinin ikili bir yapıya sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bir yandan iş ortamındaki destekleyici ve olumlu yaklaşımlar, yerel topluma entegrasyon sürecini kolaylaştırıcı bir etki yaratırken; diğer yandan kültürel ve dini farklılıklar nedeniyle ortaya çıkan bireysel önyargılar, sosyal uyumun tam anlamıyla sağlanmasında belirli sınırlılıklar yaratmaktadır. Bu durum, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinin karmaşıklığını ve yerel toplum ile kurdukları ilişkilerin çeşitli yönlerini ortaya koymaktadır.

Göçmenlerin kendi kültürel adetleri, yaşam şekilleri ve gelenekleri, sosyal uyum sürecinde hem zorluk hem de kolaylık sağlayabiliyor. Bir yandan, göçmenler kendi kültürlerine bağlı kalarak kimliklerini koruyorlar ve bu, onlara bir güvenlik hissi veriyor. Ancak, bu gelenekler bazen Alman toplumunun normlarıyla çelişebiliyor ve uyum sürecini zorlaştırabiliyor. Örneğin, bazı göçmenler kadın-erkek ilişkilerinde daha muhafazakâr yaklaşımlar sergileyebilirken, Alman kültüründe daha açık fikirli ve özgür bir sosyal yapı var. Bu farklılıklar bazen yanlış anlaşılmalara yol açabiliyor. (DK-3)

Göçmenlerin kendi kültürel değerleri, sosyal normları ve gelenekleri, yeni bir topluma entegre olma sürecinde hem destekleyici hem de zorlaştırıcı etkenler olarak öne çıkıyor. Kendi kültürel kimliklerine bağlı kalmak, göçmenler için kimliksel bir istikrar sağlıyor; geçmişe dayanan ve kendilerini ait hissettikleri kültürel değerleri sürdürmek, bireylerin sosyal uyum sürecinde psikolojik olarak kendilerini daha güvende hissetmelerine katkıda bulunuyor. Bu aidiyet hissi, göçmenlerin yaşadıkları yabancılaşma duygusunu azaltırken, kendilerini toplumda bir birey olarak konumlandırma konusunda bir dayanak sunuyor.

Ancak, göçmenlerin kültürel normlarının, geleneklerinin ve sosyal yaşam pratiklerinin, göç ettikleri ülkedeki hâkim normlarla çatışması veya uyuşmaması, sosyo-kültürel uyumu güçleştiren dinamikler oluşturabiliyor. Alman toplumunda, bireysel özgürlükler ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi konulara yönelik daha açık fikirli ve esnek bir yaklaşım sergilenirken, bazı göçmen topluluklarının bu tür sosyal konularda daha muhafazakâr kalabilmeleri, karşılıklı anlayış geliştirilmesini zorlaştırabiliyor (Heidegren, 2004, 365-367). Örneğin, kadın-erkek ilişkilerindeki tutumlar önemli bir farklılık noktası olarak göze çarpıyor; Almanya’da kadın-erkek ilişkilerinin toplumsal hayatta daha özgürce yer alması ve bireylerin cinsiyetleri üzerinden kısıtlanmayan sosyal bir yapı içinde hareket etme hakkına sahip olması, bazı göçmenler için alışılmışın dışında bir sosyal gerçeklik

sunabiliyor. Özellikle geleneksel aile yapısına ve cinsiyet rollerine güçlü bir bağlılık hisseden göçmenler, bu özgür sosyal yapıyı bazen kendi değerleriyle çelişkili bulabiliyor.

Sosyal uyum, bir göçmenin yaşadığı toplumun değerlerine ve normlarına uyum sağlaması, aynı zamanda kendi kültürel kimliğini de koruyabilmesi demektir. Evet, sosyal uyuma çok önem veriyorum çünkü bu, burada yeni bir hayat kurabilmem ve toplumla daha fazla bütünleşebilmem için gerekli. Ancak, bazı konularda eksik kaldığımı düşünüyorum. Ayrıca sosyal çevre edinmek de zor olabiliyor çünkü kültürel farklar ve dil engeli insanlarla daha yakın ilişkiler kurmamı zorlaştırıyor. (DK-5)

Bu kültürel uyumsuzluk, yalnızca bireysel bazda değil, aynı zamanda toplumsal algılar ve önyargılar çerçevesinde de etkilerini hissettiriyor. Alman toplumu ve göçmen toplulukları arasında yerleşmiş önyargılar, kültürel farklılıkların anlaşılmasını güçleştiriyor ve yanlış anlamalara yol açabiliyor. “Yerel toplumla bazen anlaşılmadığımız konular oluyor elbette. Bu durumda onlara gerçek olanı anlatmaya çalışıyorum. Bazen başarılı olsam da başarısız olduğumuz zamanlarda oldu (DK-2)”. Alman toplumunda, özellikle bireysel özgürlüklerin korunması noktasında güçlü bir vurgu bulunurken, bazı göçmen toplulukları arasında kolektif değerlerin ön planda olması, sosyal uyum sürecinde bir tür çelişki doğurabiliyor. Bu çelişki, bir yandan göçmenlerin kendi kültürlerini yaşama hakkını talep etmeleri, diğer yandan Alman toplumunun bireysel özgürlük çerçevesinde farklılıklara açık olması gerekliliğiyle bir sınav niteliği taşıyor.

...kültürel gezilere, programlara katılmayı önemsiyorum. Bazı programlara ailemle de katılım sağlıyorum. Bu tür etkinliklerin faydasını mutlaka görüyoruz. Tüm göçmenlerin kurumların sunmuş olduğu etkinliklere davet ediyorum. Aksi halde tüm gün evde oturarak sosyalleşemeyiz. Kendimizi sürekli geliştirmeliyiz, burada bu imkân var. (DE-9)

Göçmenlerin kendi geleneksel değerlerini sürdürme isteği ile Alman toplumunun normlarına uyum sağlama gerekliliği arasında bir denge kurma çabası, uzun vadede çok katmanlı bir uyum sürecini yansıtıyor. Bu sürecin karmaşıklığı, sadece bireylerin değil, aynı zamanda göçmen grupları ve Alman toplumunun ortak bir anlayış geliştirme yeteneğini sıyan bir dönüşüm süreci oluşturuyor. Kültürel farklılıklar, toplumsal algılar ve sosyal uyum süreçleri iç içe geçmiş yapılar olarak göze çarpıyor ve sosyal uyumun yalnızca bireyler arasındaki etkileşimlerle değil, aynı zamanda yapısal koşullar ve toplumların kendi kültürel anlayışlarını gözden geçirme biçimleriyle de şekillendiğini gösteriyor (Houston ve Montgomery, 2017, ss. 182-184).

Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Almanya’daki Multikulturelles Forum, göçmenlerin kültürel uyum süreçlerine yönelik stratejilerinde, her iki kurumun da hizmet sunduğu toplumsal bağlamın dinamiklerini yansıtan, birbirinden farklı yaklaşımlar sunar. Türk Kızılay Toplum Merkezi, Türkiye’deki göçmenler için uyum sağlama sürecinde daha

geleneksel ve ihtiyaç odaklı bir çerçeve benimser. Göçmenlerin sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunlarını gidermeye yönelik sunulan hizmetlerde, Türkiye toplumuna hızlı bir entegrasyon hedeflenir.

Öte yandan, Almanya'daki Multikulturelles Forumun yaklaşımı, kültürel çeşitliliği bir değer olarak kabul eden ve göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini koruyarak topluma katkı sunmalarını destekleyen bir uyum modeli etrafında şekillenir. Bu kurum, göçmenlerin yerel topluma entegrasyonunu yalnızca dil ve iş bulma desteğiyle sınırlamaz; aynı zamanda kültürlerarası diyalog ve etkileşimi teşvik eden projelerle destekler. Multikulturelles Forumun stratejisinde göçmenlerin kendi kültürel miraslarını ifade etmeleri, topluma katılım süreçlerinde olumlu bir katkı olarak görülür. Forum, kültürel çeşitliliğin zenginleştirici bir etken olarak kabul edilmesi gerektiğini savunur ve bu bağlamda düzenlediği etkinlikler, göçmenlerle yerel halk arasında ortak bir anlayış geliştirmeyi amaçlar. Örneğin, kültürel farkındalık eğitimleri, farklı kültürlerden gelen bireylerin bir araya gelip kendi kültürel pratiklerini paylaşabilecekleri atölye çalışmaları ve festivaller gibi etkinliklerle göçmenlerin ve yerel halkın birlikte öğrenme süreçlerini teşvik eder. Almanya'da göçmenlerin kültürel aidiyetlerini sürdürmeleri, toplumsal entegrasyon süreçlerinin bir parçası olarak değerlendirilir; bu nedenle Multikulturelles Forum, göçmenlerin köken kültürlerine olan bağlılıklarını destekleyen, aynı zamanda Alman toplumuna uyum sağlamalarına katkıda bulunan bir yaklaşım geliştirir.

4.1.5. Destek hizmetleri

Göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde destek hizmetlerinin rolü, toplumla bütünleşme ve bireylerin yeni sosyal çevreye uyum sağlamaları açısından kritik bir öneme sahiptir. Türkiye'de devlet kurumları ile sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan çeşitli destek hizmetleri, bu amaca yönelik olarak göçmenlerin toplumsal hayata entegrasyonunu kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Ancak bu hizmetlerin teorik çerçevede erişilebilirliği mevcut olmakla birlikte, uygulama aşamasında göçmenlerin bu imkanlardan etkin bir şekilde yararlanma süreçlerinde çeşitli zorluklarla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Bu zorlukların başında dil bariyeri gelmekte olup, özellikle Türkçe yeterliliği sınırlı olan göçmenlerin, sunulan hizmetlere ulaşımını ve bu hizmetlerden faydalanma süreçlerini güçleştirmektedir. Göçmenlerin dil sorununun yanı sıra, bürokratik işlemler konusunda yaşadığı zorluklar da dikkat çekmektedir. Karmaşık bürokratik yapılar, hizmetlerin

kullanımını sınırlamakta ve göçmenlerin ihtiyaç duydukları hizmetlere erişimini kısıtlamaktadır (Altuntaş, 2020).

Göçmenlerin sağlık, eğitim ve istihdam gibi temel hizmetlere erişimlerinde yaşadıkları eksiklikler, onların sosyal uyum süreçlerinde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Sağlık hizmetlerinden faydalanmada karşılaşılan güçlükler, göçmenlerin fiziksel ve psikolojik iyilik hallerini olumsuz yönde etkileyerek, topluma entegre olma çabalarını zayıflatmaktadır. Benzer şekilde, eğitim programlarının ve dil kurslarının yetersizliği, göçmenlerin yeni sosyal çevreyle iletişim kurma ve topluma katkı sunma kapasitelerini sınırlamakta, uzun vadede toplumsal uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. İş bulma süreçlerinde karşılaşılan zorluklar ise, göçmenlerin ekonomik bağımsızlık kazanma ve sosyal rollerini güçlendirme olanaklarını kısıtlamakta, bu da toplumla bütünleşme sürecinde ciddi bir geri kalma durumuna neden olmaktadır (Tepe, 2021).

Destek hizmetlerine erişimin sınırlı olması, göçmenlerin günlük hayatlarını zorlaştırmakta ve uzun vadede sosyal uyum süreçlerini sekteye uğratmaktadır. Göçmenlerin sosyo-ekonomik yaşam alanlarında aktif birer katılımcı olabilmeleri için yalnızca temel ihtiyaçlara yönelik değil, aynı zamanda mesleki eğitim, psikososyal destek gibi özel alanlara yönelik hizmetlerin de kapsamlı bir şekilde sunulması gerekmektedir. “Burada psikolojik destek alabiliyoruz fakat halen travmalarımızı atladığımızı söylememem. Ağır travmalar yaşadık, destek almadan ilerleyemiyoruz (TK-5).” Özellikle psikososyal destek hizmetlerinin sınırlı oluşu, göçmenlerin göç süreci boyunca yaşadıkları travmaların ve adaptasyon güçlüklerinin giderilmesi konusunda ciddi bir boşluk yaratmaktadır. Mevcut destek hizmetlerinin göçmenlerin toplumsal ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılayamaması, onların topluma katılımını ve uyum süreçlerini büyük ölçüde geciktirmektedir.

Uzun yıllar Suriye’de öğretmen olarak çalıştım. Üniversite eğitimi aldım. Kendi ülkemde öğretmenlik yaptım. Savaşın sonra ailemle birlikte Türkiye’ye gitmek zorunda kaldık. Buraya ilk geldiğimde mesleğimle ilgili bir iş bulamadım. Diplomamın denkliği yok dediler, birçok yere başvuru yaptım ama maalesef denklik belgesi alamadım. Gündelik işlerde çalışmak zorunda kaldım. İlk başlarda bana çok ağır geldi ama mecburdum, aileme bakmak zorundaydım. Keşke mesleğimi yapabilişeydim, bu imkân bize verilmeli diye düşünüyorum. (TE-10).

Suriye’de uzun yıllar boyunca öğretmen olarak çalışmış olan bireyin ifadesi, göçmenlerin eğitim geçmişleri ve mesleki deneyimlerinin yeni ülkelerinde karşılaştıkları yasal ve bürokratik sınırlamalar nedeniyle büyük ölçüde atıl kaldığını ortaya koymaktadır. Bu birey, Suriye’de üniversite eğitimini tamamlayarak öğretmenlik yapmış olmasına rağmen,

Türkiye'ye göç ettikten sonra mesleğini icra edememiş ve mesleki yeterlilik belgelerinin Türkiye’de geçerli sayılmaması nedeniyle iş bulma süreçlerinde önemli engellerle karşılaşmıştır. Diplomanın denklik sürecinde tanınmaması, bireyin kendi alanında çalışma arzusunu gerçekleştirmesini engellemiş; böylelikle göçmenlerin toplumsal entegrasyonuna katkıda bulunabilecek mesleki bilgi ve deneyimlerinin sınırlı düzeyde değerlendirildiği gözlemlenmiştir.

Alba ve Nee (2003), göçmenlerin topluma entegrasyonunun, yalnızca ekonomik düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve politik bağlamda da bir dizi engelle karşılaştığını belirtmektedir. TE-10’un deneyimi, bu engellerin profesyonel alanda özellikle belirgin olduğunu göstermektedir. Göçmenlerin eğitim ve meslek yeterlilikleri, ev sahibi toplumun iş gücü piyasasında yeterince tanınmadığında, bu bireyler iş gücü piyasasında daha düşük düzeyde ve düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. TE-10’un mesleğini icra edememesi, ona yalnızca ekonomik kayıplar yaşatmakla kalmamakta, aynı zamanda sosyal statüsünü de etkileyen bir faktör haline gelmektedir.

...Diploma denkliği almak için birçok girişimde bulunduk fakat başarılı olamadık. Üniversite mezunu olmamız bir anlam ifade etmiyor. Türkiye’de üniversite okumak daha kolay diyebilirim. Diploma denkliği almak çok zor, tüm imkânları sonuna kadar zorladık.(...) Başvuru yaptık ama netice alamadık.(TK-3)

Bu durum, göçmenlerin iş gücü piyasasında mesleki birikimlerini kullanamamalarına ve geçimlerini sağlamak amacıyla nitelsiz veya geçici işlerde çalışmak zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Özellikle eğitilmiş göçmenlerin sahip oldukları mesleki bilgi ve yetenekler, yasal engellerin yanı sıra denkliğin sağlanamaması gibi faktörlerden dolayı etkin bir biçimde değerlendirilememekte; bu da onların mesleki tatminlerini ve topluma katkı sunma kapasitelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Göçmenlerin mesleklerini icra edebilmelerine yönelik düzenlemelerin yetersizliğini ve bu bağlamda ihtiyaç duyulan mesleki entegrasyon politikalarının eksikliğini vurgulamaktadır.

Schmitter-Heisler (2000) göçmenlerin eğitimlerinin denklik sorununu, iş gücü piyasasında yaşanan ayrımcılıkla ilişkilendirir. Göçmenlerin, aldıkları eğitimi ve kazandıkları becerileri, ev sahibi toplumda geçerli kılacak mekanizmaların eksikliği, onların sosyal mobilité fırsatlarını kısıtlar. TK-3’ün yaşadığı, diplomaların tanınmaması durumu, bu tür ayrımcı yapısal engellerin bir örneği olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda bu durum, göçmenlerin toplumsal hayatta daha derin ve anlamlı ilişkiler kurmalarını engeller ve toplumsal dışlanmalarına yol açar.

Portes ve Böröcz (1989), göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu açıklarken, iş gücü piyasasında yaşadıkları zorlukları ve profesyonel alandaki engellerin, entegrasyon sürecini olumsuz yönde etkileyen temel faktörler arasında sıralamaktadır. Mesleki tatminsizlik sadece bir ekonomik kayıp değil, aynı zamanda toplumsal aidiyet ve kimlik krizi gibi psikolojik zorluklarla da ilişkilidir. Mesleki yeterliliklerin tanınmaması, göçmenlerin topluma tam anlamıyla entegre olmalarını engeller ve toplumsal olarak dışlanmalarına neden olabilir.

Göçmen bireyin kendi mesleğini icra edememesi nedeniyle yaşadığı ekonomik zorunluluklar ve sosyal baskılar, onun gündelik işlerde çalışma gereksinimini ortaya çıkarmıştır. “Bilgisayar mühendisiyim ama tekniker olarak çalışıyorum. (...) Çünkü diploma denkliğim yok (TK-4).” Bu bağlamda, bireyin kendi mesleğini yapamaması nedeniyle yaşadığı içsel çatışmalar ve sosyal statüsünün düşmesi, göçmenlerin mesleki uyum süreçlerinde karşılaştıkları psikososyal zorlukları da gözler önüne sermektedir.

...devlet işleriyle ilgilenmek ve takip etmek çok zor. Dil bilmediğimiz için birçok kez hastane veya başka bir resmi kurumdan geri çevrildim. Dil desteği hizmeti verilmiyor. Türkçe konuşmaya çalışıyorum ama derdimi anlatamıyorum çünkü dil kursuna doğru düzgün gitmedim. Gitmeyi çok istedim ama imkânlar buna el vermedi. Ne yapacağımı bilmiyorum, halen devlet kurumlarda sorun yaşıyorum. (TK-1)

Göçmen bireyin ifadesi, dil bariyerinin devlet kurumlarında hizmetlere erişimde yarattığı önemli kısıtları vurgulamaktadır. Birey, dil desteği hizmetlerinin eksikliği nedeniyle hastane ve diğer resmi kurumlarda karşılaştığı zorluklardan söz etmekte; bu bağlamda, göçmenlerin ihtiyaç duydukları hizmetleri etkin bir şekilde takip etmelerinin dil yetersizliği nedeniyle büyük ölçüde engellendiğini ifade etmektedir “...keşke daha fazla Türkçe konuşabilseydim de ayrımcılığa maruz kalmasaydım (TE-11)”. Dil eğitimi imkânlarının sınırlı oluşu ve bireyin dil kurslarına erişim sağlayamaması, onun kendi ihtiyaçlarını anlatabilme ve resmi süreçlere katılım sağlama kapasitesini olumsuz yönde etkilemiştir.

Göçmenlerin devlet kurumlarında yaşadığı bu iletişim engelleri, onların toplumsal ve kamusal hayata entegrasyon süreçlerini güçleştirmekte ve resmi hizmetlere erişimlerini sınırlamaktadır. Dil bariyeri nedeniyle kamu hizmetlerine ulaşamamak, göçmenlerin sağlık gibi temel haklardan mahrum kalmalarına yol açarken, toplumla uyum süreçlerini de sekteye uğratmaktadır. “...yeterince dil kursları yok. Akşam saatlerinde dil kursları yok. Hafta sonu yok. Nasıl kusa gidelim ki? (TK-6)”. Göçmenlerin dil desteği hizmetlerine yönelik ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığını ortaya koymakta ve devlet

kurumlarında yaşanan zorlukların, bireylerin kamusal alanda kendilerini ifade etme kapasitelerini ve temel hizmetlere erişimlerini büyük ölçüde kısıtladığını göstermektedir.

Türkiye'ye geldikten sonra devlet kurumlarından destek almak istediğimde çeşitli zorluklarla karşılaştım. Dil sorununu bir şekilde aşsam bile, bürokratik işlemlerin karmaşıklığı nedeniyle çoğu zaman nereye başvurmam gerektiğini anlamıyorum. Evrak işleri sürekli farklı belgeler gerektiriyor ve eksik evrak olduğu gerekçesiyle işlemlerim yarıda kalıyor. Sivil toplum kuruluşlarının bazı hizmetlerinden haberdar olsam bile, bu hizmetlerin göçmenler için yeterli olmadığı durumlarla karşılaşıyorum. Sosyal hayata uyum sağlamak ve işlerimi rahatça halledebilmek için daha fazla desteğe ihtiyacım var. (TE-8)

Türkiye'de göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler, yalnızca dil bariyeriyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda bürokratik işlemlerin karmaşıklığı, hizmetlere erişimi ciddi ölçüde kısıtlamaktadır. Göçmenlerin resmi kurumlarda destek hizmetlerinden yararlanmak amacıyla yaptıkları başvurularda, çok aşamalı ve karmaşık bürokratik prosedürler nedeniyle süreçlerde aksaklık yaşadıkları görülmektedir. Sıklıkla eksik belge talepleri ya da farklı başvuru koşulları öne sürülmekte, bu durum göçmenlerin hizmet alım süreçlerinin sürekliliğini ve etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan destek hizmetlerinin çeşitliliği ve kapasitesi yeterli olmakla birlikte, bazı durumlarda bu hizmetlerin göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir. Tüm bu etmenler, göçmenlerin toplumsal hayata uyum sağlama ve sosyal entegrasyon süreçlerinde daha fazla desteğe ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır.

Türkiye'ye geldikten sonra, devlet kurumlarından destek almak için birçok başvuru yaptım ancak işlemler beklediğimden çok daha karmaşık çıktı. Belgelerin eksik olduğu ya da başka kurumlara yönlendirilmem gerektiği sık sık belirtiliyor, bu da işleri daha da zorlaştırıyor. Sivil toplum kuruluşlarının hizmetlerinden yararlanmak istesem de, çoğu zaman bu hizmetlerin göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığını fark ettim. Özellikle sağlık hizmetlerine ulaşım da yaşadığım sıkıntılar, hem kendi sağlığım hem de ailemin sağlığı için beni kaygılandırıyor. Tüm bu zorluklar, yeni bir hayata adapte olmamı ve Türkiye'de güvenli bir yaşam kurmamı oldukça zorlaştırıyor. (TE-12)

Bürokratik engeller, göçmenlerin haklarına erişiminde ve temel hizmetlerden yararlanmasında büyük bir engel teşkil etmektedir. Martin (1999), göçmenlerin, yeni bir ülkeye geldiklerinde bürokratik süreçlerin karmaşıklığı nedeniyle zorlandıklarını ve bu durumun onların toplumsal hayata entegrasyonunu önemli ölçüde zorlaştırdığını belirtmektedir. TE-12'nin başvuru yaptığı kurumlardan sürekli eksik belge gerekçesiyle geri dönmesi ve başka kurumlara yönlendirilmesi, göçmenlerin sistemle etkileşimlerini daha karmaşık ve stresli hale getiren bir durumdur. Bu tür engeller, yalnızca günlük yaşamlarını zorlaştırmakla kalmaz, aynı zamanda göçmenlerin yasal haklarını kullanmalarını da engeller.

Türkiye'deki göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları temel zorluklar, destek hizmetlerine erişimdeki bürokratik engeller ve mevcut hizmetlerin göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması gibi çok boyutlu sorunlarla kendini göstermektedir. Göçmenlerin devlet kurumlarından destek alırken sıklıkla karmaşık ve çok aşamalı işlemlerle karşılaşmaları, hizmetlerden faydalanma süreçlerini ciddi anlamda kısıtlamaktadır. Özellikle eksik evrak ve farklı kurumlara yönlendirme gibi durumlar, destek hizmetlerine erişimde sürekliliği zedelemekte ve bu süreçleri göçmenler açısından daha da yorucu hale getirmektedir. Sağlık hizmetleri gibi temel haklara ulaşımında yaşanan bu aksaklıklar, göçmenlerin yalnızca bireysel sağlıklarını değil, aile bireylerinin sağlıklarını da olumsuz etkilemekte ve onların güvenli bir yaşam kurma çabalarını sekteye uğratmaktadır. Göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini derinden etkileyen bu yapısal engeller, toplumla bütünleşme hedeflerini zayıflatmakta ve göçmenlerin sosyal çevreye entegrasyonlarını zorlaştırmaktadır.

Multikulturelles Forum, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde son derece etkili ve kapsamlı destek hizmetleri sunarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu destek mekanizmaları, göçmenlerin toplumsal hayata entegrasyonunu hızlandırmakta ve yeni bir ülkede yaşamlarını daha konforlu hale getirmektedir. Özellikle dil kursları, göçmenlerin yerel toplumla iletişim kurma yeteneklerini geliştirirken, sosyal etkinlikler de bireylerin toplumsal ağlarını genişletmelerine ve yerel kültüre daha fazla katılım sağlamalarına olanak tanımaktadır.

Danışmanlık hizmetleri, göçmenlerin karşılaştıkları zorluklar hakkında bilgi edinmelerine ve bu zorlukların üstesinden gelme konusunda daha bilinçli adımlar atmalarına yardımcı olmaktadır. Böylece, bu destek hizmetleri göçmenlerin günlük yaşamlarındaki stres seviyelerini azaltarak, psikolojik iyi oluşlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bununla birlikte, sunulan hizmetlerin yeterliliği konusunda bazı eleştirilerin gündeme geldiği görülmektedir; örneğin, iş bulma ve meslek edindirme programlarının daha kapsamlı hale getirilmesi gerektiği görüşü, göçmenlerin ekonomik entegrasyonlarını güçlendirebilir.

...burada yaşamaya başladığım günden beri benim için hayati bir destek kaynağı oldu. Bu kuruluşun sunduğu dil kursları, Almanya'da iletişim kurabilmemi sağladı ve yerel halkla bağlantı kurmamı kolaylaştırdı. Sosyal etkinlikler sayesinde yeni arkadaşlıklar edindim ve kültürümü paylaşma fırsatı buldum, bu da kendimi çok daha iyi hissetmemi sağladı. Danışmanlık hizmetleri, Almanya'da hayatımı düzenlememde büyük yardımcı oldu; böylece bürokratik süreçlerde daha az zorlandım. Topluma katılmak ve yerel kültürü tanımak, benim için oldukça keyifli bir deneyim haline geldi. (DK-5)

Sosyal etkinlikler, göçmenlerin yeni arkadaşlıklar kurmalarını ve kültürel etkileşimlerde bulunmalarını sağlayarak, toplumsal aidiyet duygularını pekiştirmektedir. Bu tür etkileşimler, bireylerin kendi kültürel kimliklerini paylaşma fırsatı bulmalarını sağlarken, aynı zamanda yerel toplumun da farklı kültürlerle dair bilgi edinmesine yardımcı olmaktadır.

Dil kursları, göçmenlerin yerel halkla iletişim kurabilmeleri ve topluma uyum sağlayabilmeleri için kritik öneme sahiptir. Dustmann ve Fabbri (2003, ss. 700-705), dil öğreniminin, göçmenlerin yerel toplumla etkileşimde bulunmalarını ve toplumsal yaşamda daha aktif rol almalarını sağlayan en temel faktörlerden biri olduğunu vurgulamaktadır. DK-5'in deneyimi, dil öğreniminin göçmenler için yalnızca iletişim becerileri geliştirmekle kalmadığını, aynı zamanda yerel halkla kurulan sosyal bağların güçlenmesine de olanak tanıdığını göstermektedir. Dil öğrenimi, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerini hızlandırmakta ve bu süreçlerde yaşanan yabancılaşıma hissiyatını azaltmaktadır.

Sosyal etkinlikler de göçmenlerin toplumla bütünleşmesinde önemli bir yer tutar. Klein (2023), sosyal etkinliklerin, göçmenlerin hem yerel kültürü tanımalarına hem de kendi kültürlerini tanıtmalarına yardımcı olduğunu belirtmektedir. DK-5, sosyal etkinlikler sayesinde yeni arkadaşlıklar edinmiş ve kültürünü paylaşma fırsatı bulmuştur. Bu etkileşimler, göçmenlerin aidiyet duygusunu güçlendirebilir ve toplumsal uyumlarını olumlu yönde etkileyebilir. Kültürel paylaşım, sadece sosyal bağları kuvvetlendirmekle kalmaz, aynı zamanda yerel toplumun göçmenlere yönelik önyargılarının azalmasına da yardımcı olabilir.

Ayrıca, kurumun sunduğu danışmanlık hizmetleri, göçmenlerin bürokratik süreçlerde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmakta, bu sayede yaşamlarını daha düzenli hale getirmelerine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, topluma katılımın teşvik edilmesi ve yerel kültürün tanınması, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinin olumlu bir şekilde gelişmesine katkıda bulunmaktadır. “Katıldığım eğitimler sayesinde hızlı bir şekilde iş buldum. Resmi işlerimi tek başıma halledebiliyorum (TE-9).” Kurumun sunduğu bu destek hizmetleri, göçmenlerin yeni bir ülkede kendilerini yalnız hissetmeden, güvenle ve mutlulukla yaşamlarını sağlayarak, sosyal uyum süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır.

Danışmanlık hizmetleri, göçmenlerin bürokratik işlemler ve günlük yaşamla ilgili zorluklarını aşmalarına yardımcı olan bir diğer önemli destektir. Berry (1997), göçmenlerin entegrasyon sürecinde devlet destekli danışmanlık hizmetlerinin, göçmenlerin yerel sistemlere uyum sağlamalarına ve sosyal destek ağları kurmalarına yardımcı olduğunu ifade etmektedir. DK-5'in danışmanlık hizmetlerinden aldığı destek, bürokratik işlemleri kolaylaştırmış ve Almanya'da hayatını düzenlemesine yardımcı olmuştur. Bu tür hizmetler, göçmenlerin yalnızca günlük yaşamla ilgili sorunlarını çözmelerine yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda onlara daha geniş bir toplumsal katılım fırsatı sunar.

...Almanya'da yaşayan göçmenler için birçok farklı alanda destek sunarak sosyal uyum süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu kuruluşun sunduğu mesleki eğitim programları, göçmenlerin iş bulma süreçlerini hızlandırmakta ve yerel iş gücü pazarına daha kolay adapte olmalarına yardımcı olmaktadır. (...) Ayrıca, kültürel etkinlikler aracılığıyla kendi kültürümü paylaşma fırsatı bulmak, hem benim hem de diğer göçmenlerin sosyal aidiyet duygularını güçlendirmektedir. Bireylerin farklı kültürleri tanımalarına olanak tanıyan bu etkinlikler, karşılıklı anlayışı artırarak toplumda birliği sağlamaktadır. (DK-3)

Forum, Almanya'da yaşayan göçmenler için çok yönlü destek hizmetleri sunarak sosyal uyum süreçlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu kuruluşun sunduğu mesleki eğitim programları, göçmenlerin iş bulma süreçlerini kolaylaştırmakta ve yerel iş gücü pazarında rekabet edebilmeleri için gerekli becerileri kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra, kültürel etkinlikler aracılığıyla göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini paylaşma fırsatı bulmaları, sosyal aidiyet duygularını güçlendirmekte ve farklı topluluklar arasında karşılıklı anlayışı artırmaktadır.

Danışmanlık hizmetleri göçmenlerin yasal hakları ve sosyal hizmetlere erişimleri konusunda bilinçlenmelerine katkıda bulunmakta, bu sayede toplumun bir parçası olma konusunda daha donanımlı hale gelmelerini sağlamaktadır. Sonuç olarak, kurumun sunduğu çeşitli destekler, yeni bir ülkede kendimi yalnız hissetmeden, güvenle ve mutlulukla yaşamımı sürdürmeme olanak tanıyor. (DE-13)

Danışmanlık hizmetleri ile göçmenlerin yasal hakları, sosyal hizmetlere erişimleri ve günlük yaşamda karşılaştıkları zorluklar hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olarak, topluma daha etkin bir şekilde entegre olmalarını sağlamaktadır. Bu destek hizmetleri, göçmenlerin kendilerini daha güvende hissetmelerine ve yeni bir ülkede sosyal ve ekonomik hayata aktif bir şekilde katılmalarına olanak tanımaktadır.

Kurumun sunmuş olduğu hizmetler sayesinde mesleki becerilerimi geliştirmeme yönelik sundukları atölyeler, iş bulma sürecinde kendime olan güvenimi artırdı. Ancak, bazen katıldığım etkinliklerde dil sorunları yüzünden iletişim kurmakta zorluk yaşayabiliyorum, bu da bazı durumlarda beni dışlanmış hissettiriyor. (...) Yine de, kurumun sağladığı bu destekler, yeni bir ülkede yaşamımı çok daha keyifli hale getiriyor ve kendimi topluma entegre olmaya daha yakın hissettiriyor. (DE-10).

Multikulturelles Forum, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde hayati bir rol üstlenerek, çok yönlü destek hizmetleri sunarak bu bireylerin toplumsal hayata entegrasyonunu kolaylaştırmakta ve yaşamlarını daha anlamlı hale getirmektedir. Bu kuruluş, düzenlediği kültürel etkinlikler aracılığıyla göçmenlerin farklı milletlerden gelen insanlarla etkileşim kurmasına olanak tanımakta, bu sayede sosyal ağlarının genişlemesine ve toplumsal aidiyet duygularının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Özellikle bu tür etkinlikler, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini paylaşmalarına olanak sağlarken, yerel kültürü tanıma fırsatı sunmakta ve bu durum, bireylerin yeni bir çevrede kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlamaktadır.

Buna ek olarak, sunulan mesleki beceri geliştirme atölyeleri, göçmenlerin iş bulma süreçlerinde kendilerine olan güvenlerini artırmakta ve yerel iş gücü pazarına daha iyi entegre olmalarına yardımcı olmaktadır. Ancak, bazı etkinliklerde dil engellerinin varlığı, katılımcılar arasında etkili bir iletişimi zorlaştırmakta ve bu durum, bireylerin kendilerini tam anlamıyla ifade edememeleri nedeniyle sosyal etkileşimlerde sınırlamalara yol açabilmektedir. Bu zorluklara rağmen, Multikulturelles Forumun sağladığı destek mekanizmaları, yeni bir ülkede yaşamını sürdüren göçmenlerin, topluma entegre olma çabalarını büyük ölçüde kolaylaştırmakta ve onları daha güçlü bir sosyal bağ ile bir araya getirmektedir.

Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum, göçmen topluluklarına yönelik destek hizmetleri sunan iki önemli sivil toplum kuruluşudur. Bu iki kurumun sunduğu hizmetlerin karşılaştırılması, göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar ve sağlanan desteğin niteliği açısından önemlidir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin göçmenlere yönelik sunduğu destek hizmetlerinin niteliği, özellikle dil engeli, sosyal dışlanma ve ekonomik yetersizlikler gibi zorluklarla başa çıkmada sınırlı kalmaktadır. Bu durum, göçmenlerin organizasyonun sağladığı hizmetlerden tam anlamıyla faydalanmalarını zorlaştırmakta ve entegre olma süreçlerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Kızılay'ın bürokratik engeller ve sınırlı kaynaklar gibi zorlukları aşabilmesi, hizmetlerin etkinliğini artırmak adına kritik öneme sahiptir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin mevcut destek hizmetleri yararlı olmakla birlikte, bu hizmetlerin daha kapsayıcı ve erişilebilir hale getirilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, Multikulturelles Forum, Almanya'da yaşayan göçmen topluluklarına yönelik daha hedeflenmiş ve etkili destek hizmetleri sunmaktadır. Kurum, sosyal entegrasyon, dil

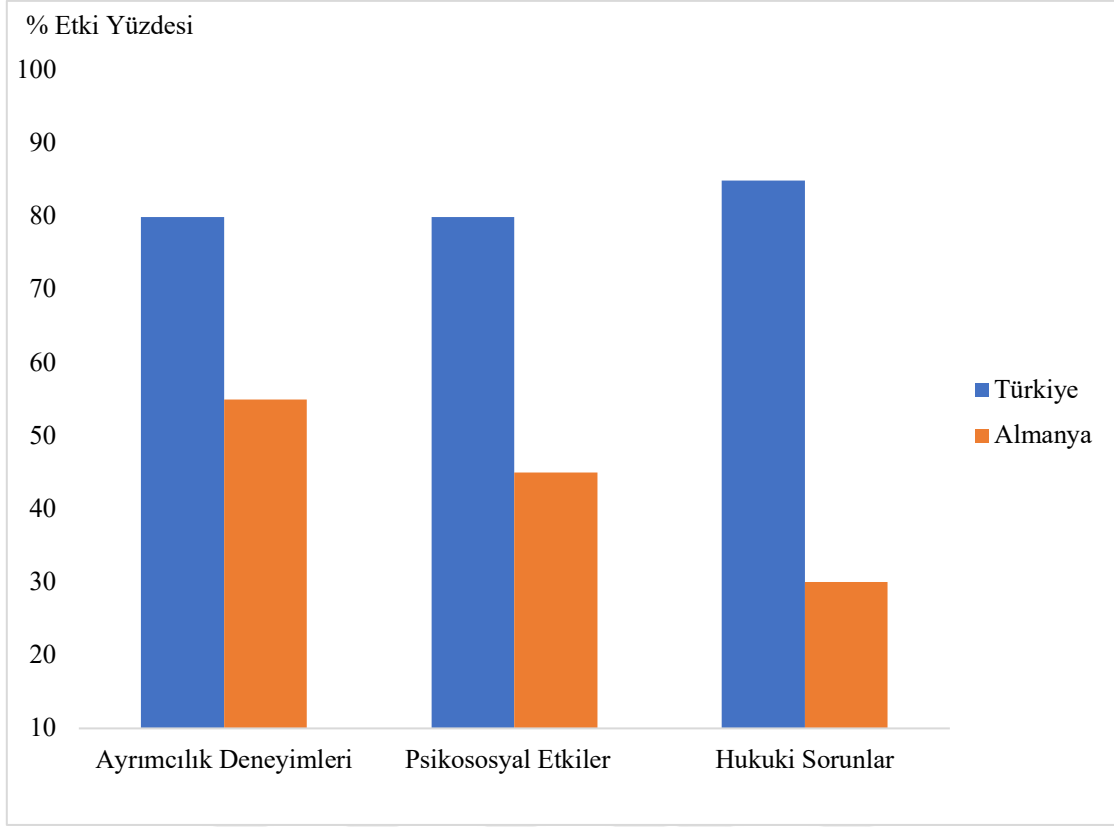
eğitimi ve kültürel alışveriş gibi alanlarda çeşitli programlar geliştirmekte ve bu programları katılımcı bir yaklaşımla yürütmektedir. Multikulturelles Forumun sağladığı hizmetlerin, göçmenlerin toplumsal yaşama katılımını artırmaya yönelik daha başarılı olduğu ve bu bağlamda daha olumlu sonuçlar elde ettiği gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, kurumun da karşılaştığı bazı zorluklar bulunmaktadır; örneğin, finansman kaynaklarının sürdürülebilirliği ve bazı programların etkililiği konusunda değerlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak genel olarak, Multikulturelles Forumun sunduğu hizmetlerin göçmenler üzerinde daha olumlu bir etki yarattığı ve entegrasyon süreçlerini desteklediği söylenebilir.

4.2. Sosyal Dışlanmanın Göçmenler Üzerindeki Etkileri

Sosyal dışlanmanın göçmenler üzerindeki çok katmanlı etkileri, bu bireylerin yaşam koşullarını ve toplumsal katılım süreçlerini geniş bir yelpazede derinlemesine etkilemektedir. Sosyal dışlanma süreçleri, ayrımcılık deneyimlerinden marjinalleşme dinamiklerine, psikolojik yıpranmalardan hukuki sınırlılıklara kadar göçmenlerin toplumsal alandaki varoluşunu şekillendiren çok boyutlu faktörlerle örülüdür. Ayrımcılık deneyimleri, göçmen bireylerin toplumun önyargılı yapıları içinde maruz kaldığı dışlayıcı pratikler aracılığıyla, sosyal statüye yönelik algılarını zedeler ve topluma dahil olma çabalarını baltalar. Ayrımcı tutum ve uygulamaların yoğunluğu, göçmenlerin kendilerini kamusal alanlarda ifade edebilme kapasitelerini sınırlamakta ve aidiyet duygularını zayıflatarak içe kapanmalarına yol açmaktadır (Petra Böhnke, 2001, ss. 10-13; Fielden, 2008, ss. 9-11).

Hukuki sorunlar, sosyal dışlanmanın kurumsal düzeyde hissedilen bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. Göçmenlerin yaşadığı belirsizlikler, hukuki haklardan yoksun bırakılma ya da hukuki işlemler karşısında destek bulamama gibi engellerle örülüdür. Göçmenlerin adalete erişimlerinde yaşadıkları zorluklar, adil yargılanma haklarından yararlanamama ve resmi kurumlarla ilişkilerde karşılaşılan sınırlılıklar, onları hukuki güvenceden uzak, güvensiz bir toplumsal zemine yerleştirir (Fielden, 2008, ss. 10-13).

Tüm bu süreçlerin bir araya gelerek oluşturduğu sosyal dışlanma, göçmenlerin toplumsal hayata aktif katılımını engeller ve toplumun bütünleşmiş bir yapıya ulaşmasını zorlaştırır. Sosyal dışlanmanın göçmenler üzerindeki çok boyutlu etkileri, onların bireysel gelişim alanlarını sınırlandırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel refah ve uyum düzeyini de zayıflatır (De Haan, 199, ss. 11-13).

Şekil 4. 2. Sosyal Dışlanmanın Göçmenler Üzerindeki Etkileri

4.2.1. Ayrımcılık deneyimleri

Türkiye’de yerel toplumun göçmenlere yönelik ötekileştirici tavrının, toplumsal bütünleşme süreçleri üzerinde derin etkiler yaratarak karmaşık sosyo-kültürel sorunlara zemin hazırladığı gözlemlenmektedir. Göçmenlerin "yabancı" olarak sınıflandırılması, bu gruplara karşı görünmez ancak güçlü toplumsal bariyerlerin oluşumuna neden olarak sosyal katılım ve aidiyet hissinin gelişimini engellemektedir. Bu durum, göçmenlerin topluma entegre olmalarını zorlaştırmakta ve kültürel çeşitliliğe dayalı toplumsal uyumun sağlanmasını güçleştirmektedir. Yerel halkın önyargılarıyla şekillenen bu ötekileştirici yaklaşımlar, göçmenlerin toplumun eşit bireyleri olarak kabul edilme sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.

Yerel halk, göçmenleri genellikle ötekileştiriyor; bu ötekileştirme, toplumsal huzur açısından derin sorunlara yol açıyor. Önyargılar ve korkular, göçmenleri sadece yabancı olarak görmekle kalmayıp, onlara karşı duvar örülmesine de neden oluyor. Kendi kültürümü paylaşmak ve bu toplumda kabul görmek isterken, ötekileştirilmek ve dışlanmak, ailece yaşadığımız sıkıntıları daha da artırıyor. Bu şekilde toplumda kendimizi yabancı hissetmek, uyum sağlama isteğimizi de kırıyor. (TK-6)

Göçmenler, kendi kültürel kimliklerini koruma ve yeni topluma uyum sağlama arzusu taşırken, bu ötekileştirme pratikleri onları toplumsal anlamda daha fazla izole etmekte,

sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları güçlükleri katlamaktadır. Göçmenlerin bu dışlanmışlık hissi, karşılıklı kabul ve entegrasyon isteklerini zayıflatmakta ve onların aidiyet duygularını olumsuz yönde etkilemektedir (Castro ve Mecheril, 2010, s. 24).

Kızılay'ın sunduğu sosyal etkinliklere katıldığında, bu etkinliklerin beklentilerimi karşılamadığını ve yüzeysel kaldığını fark ettim. Göçmenlerin topluma entegre olmaları için daha derinlemesine ve etkili desteklere ihtiyaç duyulurken, etkinliklerin sadece temel seviyede olması, ihtiyacımız olan sosyal bağları kurmamıza yardımcı olamıyor. Yerel toplumun bize karşı olan ayrımcı tutumları her zaman oldu maalesef. Halende devam ediyor. Etkinliklere katılım sağlıyoruz ama hayatın diğer alanlarında halen ayrımcılığa maruz kalmaya devam ediyoruz. (TK-7)

Kurumun sunduğu sosyal etkinlikler, göçmenlerin topluma uyum sağlama süreçlerinde önemli bir destek sunmaktadır. Ancak, bu etkinliklerin daha çok yüzeysel bir etkileşim sağladığı ve göçmenlerin toplumsal entegrasyonuna yönelik ihtiyaçlarının tamamını karşılamada eksik kaldığı gözlemlenmiştir. Dil kursları ve sosyal faaliyetler, entegrasyonun başlangıcında değerli katkılar sunmakla birlikte, günlük hayatta karşılaşılan zorluklara doğrudan yanıt verememektedir. Bu çerçevede, Kızılay'ın faaliyetlerinin göçmenlerin topluma uyum sağlamasına yönelik pozitif bir etki yarattığı ancak entegrasyon sürecindeki sosyal bağların daha derinlemesine kurulumunu sağlama açısından sınırlı bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Çocuklarım okulda ayrımcılıkla karşılaştıklarında, onların güvenliğini ve psikolojik sağlığını koruma içgüdüsüyle hareket ediyorum. Ancak onların sürekli zorbalığa ve önyargıya maruz kalması, hem onların eğitim hayatını hem de benim buradaki uyum sürecimi zorlaştırıyor. Her gün okula gitmelerini sağlamak için motive olmaya çalışsam da yaşadıkları bu olumsuz deneyimler onları sosyal ilişkilerden uzaklaştırıyor. Çocuklarımin yaşadığı ayrımcılık, benim de toplumla bağ kurma çabalarımı ciddi şekilde sekteye uğrattıyor. (TE-13)

Bu durum, göçmen çocukların eğitim ortamlarında karşılaştıkları ayrımcılığın, yalnızca bireysel psikolojik sağlıkları üzerinde değil, aynı zamanda aile dinamikleri ve toplumsal uyum süreçleri üzerindeki etkilerini de gözler önüne sermektedir. Ayrımcılığa maruz kalan çocukların güvenliğini ve psikolojik iyilik halini koruma çabası, ebeveynler üzerinde ek bir stres ve yük oluşturmakta; bu da, ailelerin topluma entegrasyonunu zorlaştıran bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Çocukların yaşadığı olumsuz deneyimler, sosyal ilişkiler kurma becerilerini engelleyerek, sosyal izolasyonu derinleştirmektedir. Bu bağlamda, ailelerin toplumla kurduğu bağlar da olumsuz etkilenmekte, göçmen ailelerin toplumsal kabulü ve entegrasyonu üzerine derinlemesine düşünmeyi gerektiren bir durum ortaya çıkmaktadır.

Sosyal uyum sürecinde karşılaştığım en büyük sorunlar arasında ayrımcılık, dil engeli ve sosyal izolasyon yer alıyor. Türk Kızılay Toplum Merkezine başvuruda bulundum ama buradan aldığım desteklerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bu da benim ve benim gibi birçok göçmenin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalıyor. Kızılay'ın düzenlediği

etkinliklerde, bazen samimi destekler bulsam da, genel olarak sorunlarımı çözmekte etkili olamadılar. (TE-8)

Sosyal uyum sürecinde yaşanan zorluklar, göçmen bireylerin ayrımcılık, dil engelleri ve sosyal izolasyon gibi sorunlarla karşılaşmalarının yanı sıra toplumsal entegrasyonlarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Destek merkezlerinin sunduğu etkinlikler, zaman zaman olumlu deneyimler sunabilse de, bu desteklerin göçmenlerin sosyal ilişkilerini güçlendirmede ve toplumla entegrasyon süreçlerinde yeterli etkiyi sağladığı gözlemlenmemektedir. Bu bağlamda, mevcut destek mekanizmalarının daha etkili hale getirilmesi ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi önem arz etmektedir. Göçmenlerin özel ihtiyaçlarını daha iyi anlamak için kapsamlı ihtiyaç analizlerinin yapılması, sunulan hizmetlerin etkinliğini artırmak adına elzemdir. Ayrıca, bu tür analizler, göçmenlerin toplumsal bağlarını güçlendirmeye ve dolayısıyla sosyal uyum süreçlerini desteklemeye yönelik daha hedefli stratejilerin geliştirilmesine olanak tanıyacaktır.

Ev sahibi topluma uyum sürecim oldukça zorlayıcı geçti. Sosyal sermaye, bazı bağlantılar kurmama yardımcı olsa da, bu bağlantılar genellikle yüzeysel kalıyor. Yerel halktan aldığım olumsuz tepkiler ve ayrımcılık, bu sosyal sermaye ilişkilerinin gelişmesini engelliyor. Kızılay'ın etkinliklerine katılmak, sosyal bağlantılar kurmama olanak sağladı ama bu bağlantılar çoğunlukla yüzeysel kaldı. (TE-9)

Göçmen bireyin, ev sahibi topluma uyum sürecinde karşılaştığı zorluklar ve sosyal sermayenin bu süreçteki sınırlı rolü, uyumun sosyo-psikolojik ve toplumsal boyutları üzerinde önemli etkiler doğurmaktadır. Göçmen, sosyal sermaye aracılığıyla yüzeysel de olsa bağlantılar kurmayı başarmıştır; ancak bu bağlantıların derinleşmemesi, yerel toplum tarafından sergilenen ayrımcı tutumlar ve olumsuz tepkilerle doğrudan ilişkilidir. Sosyal sermaye, uyum sürecinde yalnızca ekonomik ve kültürel değil, aynı zamanda psikososyal bir araç olarak işlev görmekle birlikte, yerel halkın göçmene yönelik mesafeli ve önyargılı yaklaşımı, bu potansiyelin tam anlamıyla kullanılmasını engellemektedir (Heidegren, 2004, ss. 367-369).

Kızılay gibi sivil toplum kuruluşlarının sunduğu sosyal etkinliklerin, göçmenlerin sosyal bağlantı kurma ve toplum içinde varlık gösterme sürecine katkı sağladığı görülse de, bu bağlantıların yüzeysel kalması, kurumların sunduğu imkanların kalıcılık ve derinlik sağlamada yetersiz kaldığını düşündürmektedir. Bu durum, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinin yüzeysel düzeyde sınırlı kalmasına ve topluma tam anlamıyla entegre olamamalarına yol açmaktadır.

Göç sonrası yaşadığım deneyimler çoğunlukla olumsuz oldu. Yerel vatandaşların değerlendirmeleri, genellikle ayrımcı bir perspektifle şekilleniyor. Bazı insanlar, göçmenlerin iş bulmak için buraya geldiğini düşünerek, bizimle iletişim kurmaktan

kaçınıyor. Sosyal uyum konusunda almış olduğum tepkiler, çoğu zaman dışlayıcı ve küçümseyici olmuştur. Çocuklarım bile okulda ayrımcılık görüyor; arkadaşları tarafından dışlanıyorlar. Bu durum, ailem için çok üzücü ve moral bozucu. (TE-13)

Göçmen bireyin deneyimlerinde, göç sonrası süreçte karşılaştığı ayrımcılık, dışlanma ve ötekileştirme gibi olumsuz sosyal tutumların, hem bireysel hem de ailesel düzeyde psikososyal etkiler doğurduğu gözlemlenmektedir. Yerel toplumun, göçmenlerin ekonomik nedenlerle göç ettiğine dair taşıdığı önyargılar, göçmenlerin sosyal iletişim ağlarını güçlendirme ve aidiyet hissi geliştirme süreçlerini zorlaştırmaktadır (Houston ve Montgomery, 2017, ss. 183-185).

Almanya'da yerleşik toplumun göçmenlere karşı dışlayıcı tutumlarının, toplumsal uyum süreçlerinde karmaşık sosyo-kültürel sorunları tetiklediği görülmektedir. Göçmenlerin "öteki" olarak etiketlenmesi, onların toplumun bir parçası olarak tam anlamıyla kabul edilmesini zorlaştırmakta ve sosyal katılımlarını kısıtlayan örtük engeller yaratmaktadır. Yerel halkın belirli gruplara dair kalıplaşmış yargıları, göçmenlerin aidiyet duygusunu geliştirmesini engelleyerek toplumsal uyumu güçleştirmektedir (Martin, 2002, ss. 8-10).

Buna karşın, Almanya'da uyuma yönelik çeşitli devlet teşvikleri ve sivil toplum destekleri, kültürel çeşitliliği artırma çabalarına katkı sağlamaktadır. Bu tür yardımlar, göçmenlerin topluma katılımını destekleyerek daha kapsayıcı bir ortam oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, tüm bu çabalara rağmen, sosyal önyargılar ve dışlayıcı tavırlar göçmenlerin toplumun eşit üyeleri olarak kabul edilmelerini hala engellemektedir (Sola, 2018, ss. 20-22).

Ev sahibi topluma uyum sürecim, özellikle ilk yıllarda zorlayıcıydı. Dil bariyeri, kültürel farklılıklar ve Almanya'daki sosyal yapı bana ilk başta yabancıydı. Ayrımcı tutumlar her zaman oldu diyemem ama halen hissedebiliyorum. Sosyal sermaye bu süreçte çok önemli bir rol oynadı. Tanıştığım insanlar ve kurduğum ilişkiler, bana hem dil hem de sosyal anlamda rehberlik etti. Meslektaşlarım, özellikle bana yardımcı oldular. (DE-8)

Göçmen bireyin ev sahibi toplumla uyum sürecinde, ilk yıllarda dil engeli, kültürel farklılıklar ve Almanya'nın sosyal yapısına yabancılık gibi zorluklarla karşılaştığı anlaşılmaktadır. Dil bariyerinin, sosyal entegrasyonu güçleştiren temel faktörlerden biri olduğu görülmekte, bu durum bireyin sosyal ilişki ağını genişletme ve topluma aidiyet hissi geliştirme süreçlerini yavaşlatmaktadır. Ayrımcı tutumların zaman zaman hissedilmesi, göçmenin topluma tam entegrasyon sürecinde psikolojik açıdan zorluklar yaşamasına neden olmaktadır.

Bu bağlamda, sosyal sermayenin uyum sürecinde kilit bir rol üstlendiği; özellikle tanışılan kişiler ve kurulan sosyal ilişkilerin, hem dil becerilerinin gelişimine hem de

sosyal uyum sürecine katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Göçmenin iş arkadaşlarının sağladığı destek ve rehberlik, Almanca dil yetkinliğini artırarak topluma entegrasyon sürecine olumlu yönde etki etmiştir

Yerel vatandaşların göçmenlere yönelik değerlendirmeleri genellikle karışık. Bazı yerel halk, göçmenleri destekleyici bir tutum sergiliyor ve onların kültürel zenginliklerini takdir ediyor. Ancak, diğer yandan bazı olumsuz ön yargılar ve kaygılar da mevcut. Sosyal uyum sürecinde iki farklı tutumla karşılaştım. (DK-2)

Göçmen bireyin yerel vatandaşlar tarafından farklı değerlendirmelere tabi tutulduğu gözlemlenmektedir. Bazı yerel bireylerin, göçmenleri destekleyici bir yaklaşımla karşılayarak onların kültürel birikimlerini takdir etmeleri, sosyal uyum sürecine olumlu katkılar sağlama potansiyeli taşımaktadır. Bu yaklaşım, göçmenlerin toplumda daha olumlu bir kabul görmesini destekler niteliktedir. Ancak, aynı zamanda belirli önyargılar ve toplumsal kaygıların varlığı, göçmenlerin toplumdaki yerlerini ve sosyal uyum süreçlerini zorlaştıracı etki göstermektedir.

Göçmen bireyin, bu iki zıt tutumun bir arada bulunduğu bir sosyal atmosferde, yer yer desteği deneyimlerken diğer yandan ayrımcı algılarla karşılaşması, toplumsal bütünleşme sürecini daha karmaşık hale getirmektedir. Bu durum, toplum içinde göçmenlerin yerinin kabul edilmesine ilişkin farklı tutumların uyum süreci üzerinde nasıl belirleyici rol oynadığını göstermektedir (Radtke, 2003, ss. 63-64).

Bireysel olarak, genel olarak olumlu tepki aldığımı söylemem. İş yerimde ve sosyal ortamlarda yerel halkla kurduğum iletişimde, birileri olumlu karşılarken bazı durumlarda, göçmenlere karşı olumsuz ön yargılarla da karşılaştım. Bu durum, sosyal uyum sürecimi zorlaştıran bir etken oldu. Ancak, bu tür durumlarla başa çıkmak için daha fazla sosyal etkileşimde bulunmaya çalıştım. (DK-4)

Göçmen bireyin toplumsal uyum sürecinde genel olarak olumlu geri dönüşler aldığı, ancak bazı durumlarda göçmenlere yönelik olumsuz önyargılarla da karşılaştığı anlaşılmaktadır. İş yeri ve sosyal çevrede kurulan iletişimde, bireyin yerel toplum tarafından genellikle olumlu bir biçimde karşılandığı gözlemlense de, belirli önyargıların varlığı uyum sürecini zorlaştıran bir etken olarak kendini göstermektedir. Bu tür önyargılı yaklaşımlar, göçmenin topluma tam anlamıyla entegre olmasını güçleştirmekte ve aidiyet hissi geliştirme sürecini yavaşlatmaktadır.

Türkiye’de yerel toplumun göçmenlere yönelik ötekileştirici tutumları, toplumsal bütünleşme süreçleri üzerinde belirgin bir etki yaratmakta ve karmaşık sosyo-kültürel sorunlara zemin hazırlamaktadır. Göçmenlerin "yabancı" olarak sınıflandırılması, bu gruplara karşı görünmez ama etkili toplumsal bariyerlerin oluşmasına yol açarak sosyal

katılım ve aidiyet hissinin gelişimini engellemektedir. Bu durum, göçmenlerin topluma entegrasyonunu zorlaştırmakta ve kültürel çeşitliliğe dayalı toplumsal uyumun sağlanmasını güçleştirmektedir. Yerel halkın önyargılarıyla şekillenen ötekileştirici yaklaşımlar, göçmenlerin toplumda eşit bireyler olarak kabul edilme süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Han-Broich, 2012, ss. 76-77).

Benzer şekilde Almanya’da da göçmenler, dışlayıcı tutumlarla karşılaşmakta ve bu durum toplumsal uyum süreçlerini karmaşık hale getirmektedir. Göçmenlerin "öteki" olarak etiketlenmesi, toplumda tam anlamıyla kabul edilmelerini zorlaştırmakta ve sosyal katılımlarını kısıtlayan örtük engeller yaratmaktadır. Ancak Almanya’da, bu olumsuz tutumların yanında, devlet teşvikleri ve sivil toplum destekleri, kültürel çeşitliliği artırma çabalarına katkı sağlamaktadır. Bu çabalar, göçmenlerin topluma katılımını destekleyerek daha kapsayıcı bir ortam oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye’de yerel halkın önyargıları, göçmenlerin kültürel kimliklerini koruma ve yeni topluma uyum sağlama arzularını zorlaştırmaktadır. Türk Kızılayı gibi sivil toplum kuruluşları, sosyal etkinlikler aracılığıyla göçmenlerin topluma entegrasyonuna destek olmayı hedeflese de, bu etkinliklerin çoğunlukla yüzeysel kalması, göçmenlerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılamaktan uzaktır.

Almanya’da ise, göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları dil engelleri ve kültürel farklılıklar, başlangıçta zorluklar yaratmasına rağmen, sosyal sermaye aracılığıyla bu engellerin aşılmasında olumlu bir rol oynamaktadır. Özellikle, iş arkadaşlarının sağladığı destek ve rehberlik, göçmenin dil becerilerinin gelişimine katkıda bulunarak topluma entegrasyon sürecine olumlu etki etmektedir. Ancak yine de, yerel vatandaşların göçmenlere yönelik değerlendirmeleri genellikle karışık bir yapıda olup, bazı yerel bireylerin destekleyici tutumları olumlu etkilere yol açsa da, belirli önyargıların varlığı, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerini zayıflatmaktadır (Sola, 2018, ss. 20-22). Sonuç olarak, her iki ülkede de göçmenler, ayrımcılık ve ötekileştirme gibi zorluklarla karşı karşıya kalmakta; ancak Almanya, devlet destekleri ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla daha kapsayıcı bir sosyal ortam oluşturma çabaları ile Türkiye’den farklı bir yol izlemektedir. Türkiye’deki sosyal etkileşimlerin yüzeysel kalması, göçmenlerin topluma entegre olma süreçlerini sınırlarken, Almanya’da ise sosyal sermaye ve destek mekanizmaları, bu süreçleri olumlu yönde etkileme potansiyeli taşımaktadır.

4.2.2. Psikososyal etkiler

Yerel halkın önyargılarıyla şekillenen ötekileştirici yaklaşımlar, göçmenlerin toplumun eşit bireyleri olarak kabul edilme süreçlerini derinlemesine olumsuz etkilemektedir. Bu durum, göçmenlerin sürekli bir dışlanmışlık hissi yaşamalarına yol açmakta ve bu da sosyal destek ile entegrasyon fırsatlarına erişimlerini kısıtlamaktadır. Bireylerin psikolojik sağlığını tehdit eden yalnızlık, kaygı ve depresyon gibi duygusal sorunların artış göstermesine neden olmaktadır (Zastrow, 2015, ss. 104-106).

Ancak, Türkiye'de bazı toplulukların göçmenlerle dayanışma içerisinde olduğu ve çeşitli sosyal projeler aracılığıyla onlara destek sağladığı da gözlemlenmektedir. Bu tür olumlu yaklaşımlar, göçmenlerin toplumda kabul görmesine katkı sağlamakta ve belirli bir düzeyde aidiyet hissini geliştirmektedir. Fakat bu olumlu gelişmeler, genel toplumsal algıyla karşılaştırıldığında çoğunlukla yetersiz kalmakta ve etkisi sınırlı olmaktadır.

Türkiye'de göçmenlerin toplum içinde yaşadığı ötekileştirme, sosyal katılım ve toplumsal entegrasyon süreçlerini büyük ölçüde olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de derin ve karmaşık psikolojik sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Ötekileştirici tutumlar, hem göçmenler hem de yerel toplum için zararlı sonuçlar doğurmakta; toplumsal uyum ve kültürel çeşitliliği teşvik eden bir yaşam biçimini engellemektedir.

(...) Göç sonrası yaşadığım deneyimlerde, sosyal uyum konusunda büyük bir tepkiyle karşılaştım. Bazı insanlar, benim gibi göçmenleri toplumun bir parçası olarak değil, bir tehdit olarak görüyor. Özellikle sokakta ya da kamu alanlarında, insanlardan gelen olumsuz bakışlar ve sözler, sosyal etkileşimlerimde büyük bir engel oluşturuyor. Bu durum, sosyal uyum sürecimde ciddi bir engel teşkil ediyor. (...) Yerel halkın bir kısmının, göçmenlere karşı açık bir düşmanlık beslemesi, toplumsal ilişkilere zarar veriyor ve bu benim için son derece yıpratıcı bir deneyim. (TK-5)

Sosyal dışlanma ve ayrımcılık, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde en büyük zorlukları oluşturur. Verkuyten (2007), göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları önyargı ve ayrımcılığın, onların yerel halkla olumlu etkileşim kurmalarını engellediğini belirtmektedir. TK-5'in deneyiminde, bazı yerel halk bireylerinin göçmenleri bir tehdit olarak görmesi, sosyal etkileşimlerde olumsuz bir atmosfer yaratmakta ve bu durum, göçmenlerin topluma katılımını zorlaştırmaktadır. Ayrımcılık, hem bireysel düzeyde psikolojik etkiler yaratabilir, hem de toplumsal düzeyde göçmenlerin dışlanmasına yol açar. Bu bağlamda, göçmenlere yönelik ayrımcılığın, yalnızca toplumsal ilişkileri olumsuz etkilemekle kalmadığını, aynı zamanda göçmenlerin kendilerini toplumdan yabancılaşmış hissetmelerine de neden olmaktadır.

Göç sonrası yaşanan deneyimler, yerel toplumun bazı bireylerinin göçmenlere yönelik olumsuz tutumlarının sosyal uyum süreçleri üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Göçmenler, toplumsal dinamikler içinde sıklıkla bir tehdit olarak algılanmakta, bu da sosyal etkileşimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Olumsuz bakışlar ve sözler, yalnızca sosyal katılımı kısıtlamakla kalmamakta, aynı zamanda göçmenlerin kendilik algısını zedelemekte ve toplumsal aidiyet hissini zayıflatmaktadır. Bu tür deneyimler, bireylerin sosyal destek mekanizmalarına erişimini de engelleyerek yalnızlık ve izolasyon duygularının artmasına yol açmaktadır. Yerel halkın bazı kesimlerinde göçmenlere karşı duyulan düşmanlık, toplumsal ilişkileri zedeleyerek daha geniş bir ayrışma ve kutuplaşmaya neden olmaktadır (Honneth, 2015).

Kültürel farklılıklar, yerel halkla etkileşimlerinde sorunlara neden oluyor. Örneğin, bazı geleneklerim ve alışkanlıklarım, yerel toplumun normlarıyla çelişiyor. Bu durum, sosyal ilişkilerimde anlaşmazlıklara yol açabiliyor. (...) Türkiye'deki diğer göçmenlerle bağlantı kurmaya çalışsam da, yerel halkın benim gibi göçmenlere karşı olan tutumu genellikle olumsuz. Bu da, sosyal uyum sağlama çabalarımı daha da zorlaştırıyor. Dolayısıyla, kendi kültürel değerlerimi korumaya çalışırken, yerel halkla olan iletişimim sınırlı kalıyor. (TK-3)

Kültürel farklılıklar, göçmenlerin yerel toplumla etkileşimlerinde belirgin sorunlara yol açmaktadır. Göçmenler, kendi gelenekleri ve alışkanlıkları ile yerel normlar arasında bir uyumsuzlukla karşılaştıklarında, bu durum sosyal ilişkilerinde çatışmalara ve anlaşmazlıklara neden olabilmektedir. Özellikle, Türkiye'deki diğer göçmenlerle kurulan bağlantılar bile, yerel halkın göçmenlere karşı geliştirdiği olumsuz tutumlar nedeniyle zayıflamakta ve sosyal uyum sağlama çabalarını daha da zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, göçmenler kendi kültürel değerlerini korumaya çalışırken, yerel halkla etkileşimlerinin sınırlı kalması söz konusu olmaktadır. Bu durum, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerini olumsuz yönde etkilemekte ve aidiyet hissini zayıflatmaktadır (Honneth, 2018, ss. 10-12).

(...) Türkiye'de yaşamak her ne kadar yeni bir hayat kurmak anlamına gelse de, bu süreçte karşılaştığım zorluklar düşündüğümde çok daha ağır oldu. Toplumun bir parçası olabilmek adına büyük çaba sarf ediyorum, fakat sürekli bir yabancı olarak algılanmak kendimi dışlanmış hissetmeme neden oluyor. İnsanlar, göçmen olduğumuzu öğrendiklerinde ön yargılarla yaklaşıyorlar, bu da toplumun içine daha derin bir sınır çekiyor. Örneğin, iş ararken ya da sosyal etkinliklerde hep bir mesafeyle karşılaşıyorum. (TE-10)

Göçmenin ifadelerinde, Türkiye'de yaşadığı sosyo-kültürel zorluklar öne çıkmaktadır. Yeni bir yaşam kurma arzusu ile geldiği bu ülkede karşılaştığı güçlüklerin, beklentilerinden daha yoğun ve kapsamlı olduğu görülmektedir. Göçmen kimliğine yönelik algıların yarattığı dışlayıcı tutumlar, bireyin topluma tam anlamıyla entegre olma sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu deneyim, toplumun bir parçası olabilmek

yönündeki kişisel çabaların sonuçsuz kalmasına neden olmakta, böylece bireyde dışlanmışlık hissi derinleşmektedir.

Toplumsal ilişkilere zarar veren bu dışlayıcı tutumlar, sadece bireysel düzeyde etkiler yaratmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel uyumunu ve sosyal barışını tehdit eder. Verkuyten (2007), göçmenlere yönelik olumsuz bakış açıları ve etkileşimlerin, toplumsal ilişkilerin zarar görmesine ve toplumda kutuplaşmanın artmasına yol açtığını ifade etmektedir. Bu tür tepkiler, göçmenlerin sosyal ilişkiler kurmalarını engelleyebilir ve aidiyet duygularını zayıflatabilir.

Göçmen, toplumda bir yabancı olarak algılanma ve ön yargılarla karşılaşma durumunun, sosyal etkinliklere ve iş arama süreçlerine doğrudan yansıdığını ifade etmektedir. İş arayışında veya sosyal bağlar kurmaya yönelik etkinliklerde karşılaştığı mesafe, toplumun içine yerleşmiş ön yargıların bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Göçmenin bu durumun kendisinde oluşturduğu duygusal yük, Türkiye’de göçmenlerin sosyalleşme ve entegrasyon süreçlerindeki sınırlamaları somutlaştırmakta, bireyin sosyal aidiyet duygusunu zayıflatan, dolayısıyla toplumsal uyuma engel teşkil eden bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, göçmenin yaşadığı toplumsal sınır deneyimi, kültürel çeşitliliği destekleyen ve kapsayıcı bir toplum modeline yönelik idealin karşısında durmaktadır.

(...) Türkiye’de bazı bireyler ve sivil toplum kuruluşlarıyla tanışmak olumlu deneyimler de yaşamama olanak sağladı. Beni gerçekten anlamaya çalışan insanlar olduğu sürece burada kendimi daha az yalnız hissediyorum. Yine de bu destek sınırlı kaldığı için genel olarak toplum içinde dışlanma, ötekileştirilme duygusu hâkim. Kendi değerlerimi ifade edemediğim, kimliğimi kabul ettiremediğim bir ortamda yaşamak psikolojik olarak zorlayıcı. (...) Türkiye’de göçmen olarak var olmanın; sürekli bir sınırda, biz ve onlar kalmanın nasıl bir duygu olduğunu zamanla daha iyi anladım. (TE-12)

TE-12’nin ifade ettiği deneyimler, göçmen kimliği ve toplumsal dışlanma olgusunu derinlemesine ele almaktadır. Göçmenlerin yaşadığı kimlik mücadeleleri ve kültürel çatışmalar, özellikle sosyal entegrasyon süreçlerinde önemli engeller oluşturur. Bu bağlamda, göçmenlerin topluma uyum sağlaması, sadece dil öğrenimi ve ekonomik entegrasyonla sınırlı değildir; aynı zamanda toplumsal kabul ve kimlik ifade özgürlüğü ile de yakından ilişkilidir.

Göçmenlerin, geldikleri toplumda dışlanma ve ötekileştirilme duygusuyla karşılaşmaları, onların toplumsal uyumlarını olumsuz etkileyen başlıca faktörlerden biridir. Castles ve Miller (2008), göçmenlerin bulundukları yeni toplumda "biz" ve "onlar" arasındaki sınırların belirginleşmesinin, onların toplumsal ilişkilerdeki uyumlarını engellediğini

vurgulamaktadır. TE-12'nin yaşadığı “sürekli bir sınırdaki biz ve onlar kalma” duygusu, bu ayrımcılığın ve ötekileştirmenin göçmenlerin kimlikleri üzerinde yarattığı baskıyı simgeler. Bu tür bir sosyal yapı, göçmenlerin yerel halkla yakın ilişkiler kurmalarını engelleyebilir ve toplumsal aidiyet hissini zayıflatabilir.

Kimlik kabulü ve ifade edilmesi, göçmenlerin toplumsal entegrasyonundaki bir diğer önemli unsurdur. TE-12'nin, kendi değerlerini ifade etme zorluğu yaşaması ve kimliğini kabul ettirememesi, cultural recognition (kültürel tanınma) eksikliğinin bir yansımasıdır. Castles ve Miller (2008), göçmenlerin kültürel kimliklerini ifade edebilmelerinin, toplumsal entegrasyonun sağlanması için kritik bir adım olduğunu belirtmektedir. Kimliklerini tanıyamamak, göçmenlerde kimlik bunalımı ve psikolojik zorluklar yaratabilir. Bu durum, TE-12'nin belirttiği gibi, psikolojik olarak zorlayıcı olabilir ve uyum sürecini daha da karmaşık hale getirebilir.

Göçmen, kendi kültürel değerlerini ifade edemediği, kimliğini kabul ettiremediği bir ortamda bulunmanın getirdiği psikolojik zorluklardan bahsetmektedir. Kimliğinin ve değerlerinin toplum tarafından tam anlamıyla kabul görmemesi, bireyin içsel bir “biz ve onlar” sınırında sıkışıp kalma hissini pekiştirmektedir. Bu durum, göçmenin Türkiye'deki toplumsal aidiyet hissini olumsuz etkileyen bir bariyer oluşturmakta ve zamanla kendisinde yabancılaşma ve soyutlanma algısının pekişmesine yol açmaktadır.

Zorlu bir hayattan geldik. Savaş gördük, sevdiklerimizi kaybettik savaşta. Akrabamız öldüler ya da kayboldular. Burada halen travmasını yaşıyoruz. Psikolojik olarak iyi değiliz. Bunun üstüne ayrımcılık görmemiz bizi daha da üzüyor ve kalıcı travma bırakıyor diyebilirim. (TK-1)

Göçmenin ifadeleri, savaş ve kayıpların yarattığı travmatik geçmişin etkilerinin hâlâ sürdüğünü göstermektedir. Göçmen, savaşın doğrudan bir sonucu olarak sevdiklerini kaybetmiş, akrabalarının öldüğüne veya kaybolduğuna şahit olmuştur. Bu deneyimler, göçmenin ciddi bir psikolojik yük altında olduğunu ve bu travmanın günümüzde de etkilerini devam ettirdiğini ortaya koymaktadır.

Psikolojik iyilik hâlinin halihazırda zayıflamış olduğu bir durumda, göçmenin toplumda ayrımcılık ve dışlayıcı davranışlara maruz kalması, travmanın daha da derinleşmesine yol açmaktadır. Ayrımcı tutumlar, bireyin mevcut travmatik yükünü artırmakta ve bu yükün kalıcı bir hâle gelmesine zemin hazırlamaktadır.

Bu minvalde, savaş kaynaklı travmanın getirdiği psikolojik zorluklara ek olarak, göçmenin maruz kaldığı ayrımcılık, bireyin toplumsal uyum sürecini zorlaştırmakta ve onun ruhsal iyilik hâlini daha da kırılanlaştırmaktadır.

Almanya’da göçmenlerin topluma entegrasyon sürecini destekleyen çeşitli olumlu gelişmeler gözlemlenmektedir. Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları, göçmenlerin eğitim, dil öğrenimi ve mesleki gelişim gibi alanlarda fırsatlara erişimini sağlamak için önemli çalışmalar yürütmektedir. Bu tür projeler, göçmenlerin kendilerini toplumun bir parçası olarak hissetmelerini desteklemekte ve sosyal uyumu güçlendirmektedir.

Aynı zamanda, Almanya’da bazı yerel topluluklar, göçmenlerle dayanışma içinde hareket ederek onların sosyal çevre edinmelerine katkıda bulunmaktadır. Bu destekleyici yaklaşımlar, göçmenlerde aidiyet duygusunun güçlenmesine ve topluma katılımlarının artmasına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, bazı önyargılarla şekillenen ötekileştirici tutumlar hâlâ varlığını sürdürmekte olup, göçmenlerin topluma tam anlamıyla entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Bu durum, göçmenlerin sosyal fırsatlara erişimini sınırlamakta ve dışlanmışlık hissini yeniden üretilmesine yol açmaktadır. Ötekileştirici yaklaşımların göçmenlerin psikolojik sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratma potansiyeli, sosyal uyum sürecini zayıflatan bir unsur olarak dikkat çekmektedir.

Almanya’da yaşamaya adapte olabilmem için sunulan sosyal destek ve eğitim olanakları, kendimi daha güvende ve değerli hissetmemi sağlıyor. Burada tanıştığım insanlardan gördüğüm destek ve sıcaklık, yalnızlık hissini azaltıyor; bu, psikolojik olarak gerçekten rahatlatıcı. Bu sayede, savaşın ve göç sürecinin getirdiği travmaları geride bırakmam daha mümkün hale geliyor. Fakat buna rağmen, bazen toplumda bir yabancı gibi algılandığımı hissetmek, geçmişte yaşadığım kaygı ve yalnızlık duygularını yeniden canlandırıyor. Ötekileştirici bakış açılarıyla karşılaştığımda, bu hisler derinleşiyor ve kendimi dışlanmış hissetmem psikolojik sağlığımla olumsuz yönde etkiliyor. Yine de Almanya’daki bazı sivil toplum kuruluşlarının destekleri sayesinde, genel olarak bu duyguları aşmak için elimde bir dayanışma ağı olması bana güç veriyor. (DE-11)

Sosyal destek, göçmenlerin psikolojik sağlıkları ve entegrasyonları için önemli bir faktördür. DE-11’in, Almanya’daki sosyal destek ve eğitim imkanları sayesinde kendini daha güvende hissetmesi ve yalnızlık hissini azalması, sosyal sermaye teorisiyle açıklanabilir. Putnam (2000) sosyal sermaye kavramını, bireylerin toplumsal ağlar içinde destek bulabilmelerini, bu ağların da göçmenlerin sosyal entegrasyonunu kolaylaştırdığını belirterek tanımlamaktadır. DE-11’in sivil toplum kuruluşlarından aldığı destek, sosyal sermayenin bir örneği olarak, onun toplumla daha sağlıklı bir bağ kurmasına olanak sağlamaktadır. Bu bağlar, göçmenlerin toplumsal stres faktörlerini aşmalarına yardımcı olur ve psikolojik travmalarını iyileştirmelerine katkı sunar.

Göçmenlerin, geçmişte yaşadıkları travmalar ve zorluklarla başa çıkabilme kapasiteleri de, toplumda nasıl kabul edildiklerine ve desteklendiğine bağlıdır. DE-11'in, geçmişte yaşadığı savaş ve göç travmalarını geride bırakmasının mümkün hale gelmesi, sosyal desteğin ve sivil toplum kuruluşlarının sağladığı güvenli alanın bir sonucudur. Honneth, (2018), göçmenlerin toplumsal destekten ve aidiyet duygusundan ne kadar yararlanırlarsa, duygusal iyileşme ve entegrasyon süreçlerinin de o kadar sağlıklı olacağını ifade etmektedir. DE-11'in sivil toplum kuruluşlarının sağladığı dayanışma ağlarına atıfta bulunması, bu ağların göçmenlerin psikolojik iyileşme süreçlerinde ne kadar önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Bununla birlikte, göçmen, toplum içinde bir "yabancı" olarak algılanma hissini zaman zaman geçmişte yaşadığı kaygı ve yalnızlık duygularını yeniden canlandırdığını belirtmektedir. Bu ötekileştirici bakış açıları, bireyin kendini dışlanmış hissetmesine yol açarak psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Honneth, 2018). Yine de, Almanya'da bazı sivil toplum kuruluşlarından aldığı destek, bireyin dayanışma ağı içinde yer almasını sağlamakta ve ötekileştirici tutumların yarattığı olumsuz etkilerle başa çıkabilmesi için önemli bir güç kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Almanya'da adapte olmaya çalışırken çoğu zaman toplum tarafından bir yabancı olarak algılandığımı hissediyorum. Bu durum, savaşın ve göçün getirdiği travmaları geride bırakmamı zorlaştırıyor. Sosyal hayatta karşılaştığım ötekileştirici bakışlar ve ön yargılar, geçmişte yaşadığım kaygı ve yalnızlık duygularını yeniden tetikliyor ve kendimi dışlanmış hissetmeme neden oluyor. Psikolojik olarak sürekli bir mücadele içinde olduğumu söyleyebilirim; bu da entegrasyon sürecimi daha da karmaşık hale getiriyor. (DK-6)

Göçmenin ifadeleri, Almanya'da topluma adaptasyon sürecinin zorluklarını ve bunun psikolojik etkilerini açık bir biçimde yansıtmaktadır. Bireyin, toplum tarafından sürekli olarak bir "yabancı" olarak algılanması, geçmişte yaşadığı savaş ve göç travmalarını geride bırakma çabasını zorlaştırmaktadır. Bu dışlanmışlık hissi, sosyal etkileşimlerde karşılaşılan ötekileştirici bakışlar ve ön yargılarla daha da derinleşmekte, bu durum da bireyin psikolojik durumunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Göçmenin yaşadığı kaygı ve yalnızlık duyguları, toplumda hissedilen yabancılaşma ile birleşerek, entegrasyon sürecini karmaşık hale getiren bir dizi psikolojik zorluk yaratmaktadır. Bu durum, bireyin sosyal destek mekanizmalarına erişimini zorlaştırmakta ve dolayısıyla toplumsal uyum sağlaması üzerinde olumsuz bir etki bırakmaktadır. Göçmenin bu ifadeleri, ötekileştirme ve ayrımcılığın bireysel psikolojik sağlık üzerindeki etkilerini vurgulayarak, toplumsal kabul ve entegrasyonun önemi üzerinde durmaktadır.

(...)burada bazı sivil toplum kuruluşlarından destek alıyorum ve bu bana bir ölçüde güven veriyor. Bu tür destekler sayesinde, kendimi tamamen yalnız hissetmediğimi fark ediyorum ve psikolojik olarak güçlü kalabilmem için elimde bir dayanışma ağı olduğunu bilmek bana güç veriyor. (DE-9)

Göçmenin ifadeleri, sivil toplum kuruluşlarının sağladığı desteğin entegrasyon sürecindeki önemini vurgulamaktadır. Bu tür destek mekanizmaları, bireyin kendine olan güvenini artırmakta ve sosyal yalnızlık hissini azaltmasına katkı sağlamaktadır. Destekleyici bir çevreye sahip olmanın getirdiği psikolojik rahatlık, göçmenin güçlü kalma motivasyonunu desteklemekte ve bireyin ruhsal dayanıklılığını artırmaktadır. Ayrıca, bu dayanışma ağı, bireyin toplumsal hayata daha aktif bir şekilde katılımını teşvik etmektedir. Göçmenin bu deneyimleri, sosyal destek sistemlerinin göçmenlerin psikolojik iyilik hâli üzerindeki olumlu etkilerini açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Honneth, 1996). Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşlarının sağladığı yardım ve dayanışma, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal uyum süreçleri açısından da önemli bir rol oynamaktadır. Destekleyici bir ortamda yer almak, göçmenin aidiyet duygusunu pekiştirirken, toplumsal entegrasyonunu kolaylaştırmaktadır.

Almanya'da yaşamaya başladıktan sonra, burada sundukları sosyal destek ve hizmetler sayesinde kendimi daha güvende hissetmeye başladım. Yerel sivil toplum kuruluşlarının düzenlediği etkinliklere katılmak, yeni insanlarla tanışmama ve sosyal çevremi genişletmeme yardımcı oldu. Bu tür destekler, yalnızlık hissini azalttı ve kendime olan güvenimi artırdı. Benim için buradaki topluma entegre olmak, geçmişte yaşadığım travmalarla başa çıkmamda önemli bir adım oldu. (DE-11)

Göçmenin ifadeleri, Almanya'daki sosyal destek ve hizmetlerin entegrasyon sürecindeki önemli rolünü vurgulamaktadır. Birey, bu desteklerin sağladığı güven duygusunun, yeni bir yaşam ortamında kendini daha huzurlu hissetmesine olanak tanıdığını ifade etmektedir. Yerel sivil toplum kuruluşlarının düzenlediği etkinlikler, bireyin sosyal çevresini genişletme ve yeni insanlarla tanışma fırsatları sunarak, sosyal bağlarının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu bağlamda, sağlanan desteklerin yalnızlık hissini azaltması ve bireyin öz güvenini artırması, psikolojik iyilik hâli açısından olumlu bir etki yaratmaktadır. Bireyin, yeni bir toplumda entegrasyon sürecinde yaşadığı olumlu deneyimler, geçmişteki travmalarla başa çıkma konusunda önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, sosyal destek sistemlerinin bireylerin psikososyal durumlarını iyileştirmedeki rolünü açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, göçmenin yaşadığı olumlu deneyimler, toplumsal uyum ve entegrasyon süreçlerinde destekleyici unsurların önemini gözler önüne sermektedir (Hegel, 2010).

Göçmenlerin sosyal entegrasyonu, özellikle psikososyal destek açısından incelendiğinde, yaşadıkları ülkelerin sunduğu hizmetlerin kalitesi ve kapsamı kritik bir rol oynamaktadır. Almanya ve Türkiye örnekleri, psikososyal destek sistemlerinin göçmenlerin sosyal uyumları üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir karşılaştırma sunmaktadır.

Almanya'da, göçmenler için kapsamlı psikososyal destek hizmetleri bulunmaktadır. Devlet, mülteci ve göçmenlere yönelik psikolojik danışmanlık, kriz müdahale hizmetleri ve sosyal hizmetler sunarak, bu bireylerin stres, travma ve sosyal izolasyon gibi sorunlarıyla başa çıkmalarına yardımcı olmaktadır. Özellikle, dil bariyerlerini aşmak için çeşitli dil destek programları ve kültürel araçlarla yapılan çalışmalar, göçmenlerin yerel topluma entegrasyonunu kolaylaştırmakta ve psikososyal destek süreçlerini güçlendirmektedir. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları, göçmenlerin sosyal destek ağlarını güçlendirmeye yönelik faaliyetler düzenleyerek, psikososyal iyilik hallerine olumlu katkılarda bulunmaktadır.

Buna karşın, Türkiye'de göçmenlerin psikososyal destek hizmetlerine erişimi sınırlıdır. Sosyal hizmetlerin ve psikolojik destek sistemlerinin yetersizliği, göçmenlerin yaşadığı travmaların ve stresin yönetimini zorlaştırmaktadır. Türkiye'de yerel toplulukların ve aile destek sistemlerinin önemli bir rolü olmasına rağmen, resmi destek mekanizmalarının eksikliği, göçmenlerin ruh sağlığı hizmetlerine erişimini kısıtlamakta ve sosyal entegrasyonlarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, dil engelleri ve kültürel farklılıklar, göçmenlerin ihtiyaç duydukları psikososyal desteği almalarını zorlaştırmakta ve sosyal izolasyonlarını artırmaktadır.

Almanya ve Türkiye'deki göçmenlerin psikososyal destek süreçleri, sosyal entegrasyonlarını doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Almanya'daki sistematik destek yapısı, göçmenlerin psikososyal ihtiyaçlarını karşılayarak sosyal uyumlarını güçlendirirken, Türkiye'deki sınırlı hizmetler, göçmenlerin psikolojik ve sosyal zorluklarla başa çıkmalarını zorlaştırmakta ve entegrasyon süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, psikososyal destek hizmetlerinin geliştirilmesi, göçmenlerin yaşadıkları ülkelerdeki sosyal entegrasyon süreçlerini iyileştirmek için kritik bir öneme sahiptir.

4.2.3. Hukuki sorunlar

Türkiye'de göçmenlerin yaşamış olduğu hukuki sorunlar, ötekileştirici yaklaşımlar ve sosyal dışlanmanın yanı sıra, bireylerin temel hak ve özgürlüklerine erişimini de ciddi

şekilde etkilemektedir. Göçmenler, genellikle resmi statülerinin belirsizliği, sosyal güvenceden yoksunluk ve ayrımcılığa maruz kalma gibi zorluklarla karşılaşmakta; bu durum, onların hukuki koruma mekanizmalarına erişimlerini kısıtlamaktadır. Türkiye’deki hukuki çerçeve, özellikle uluslararası koruma talep eden göçmenler için karmaşık ve değişkenlik gösteren bir yapıya sahiptir. Bu belirsizlikler, göçmenlerin yasal statülerinin tanınması ve belgelenmesi süreçlerini zorlaştırmakta, bu da onların sosyal entegrasyonlarını olumsuz etkilemektedir (Altuntaş, 2020).

Göçmenler, Türkiye’de yaşadıkları hukuki sorunlar arasında, geri gönderme merkezlerinde yaşanan kötü muamele, yetersiz sağlık hizmetleri ve eğitim olanaklarına erişim eksiklikleri gibi konularla karşılaşmaktadır. Bu durum, göçmenlerin toplum içinde kabul görme süreçlerini derinlemesine etkilemekte, onların sosyal katılımlarını engellemektedir. Özellikle, eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlere erişimde yaşanan zorluklar, göçmenlerin günlük yaşamlarını ve psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir (Tepe, 2021).

Türkiye’de göçmenlerin hukuki sorunları, yalnızca bireysel yaşamlarını değil, aynı zamanda toplumsal uyum ve entegrasyon süreçlerini de olumsuz etkilemekte; bu durum, toplumda daha geniş çaplı psikolojik ve sosyal sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Ötekileştirici tutumlar ve hukuki sorunlar, hem göçmenlerin hem de yerel toplumun sağlıklı bir şekilde bir arada yaşamasını engelleyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’ye geldim, ama burada yaşadıklarım çok zorlu oldu. Hangi kuralın geçerli olduğunu bile bilmiyorum; çoğu zaman resmi belgelerimin eksik olduğunu düşünüyorum. Sağlık hizmetlerine erişimimde zorluklar yaşıyorum ve bazen korkuyorum, çünkü yeterince destek alacağımı düşünmüyorum. Yerel halkın ön yargılarıyla karşılaşmak beni çok üzüyor, kendimi sürekli dışlanmış hissediyorum. Burada bir hayat kurmaya çalışırken, hukuki belirsizlikler ve ayrımcılık nedeniyle geleceğimi düşünmek bile zorlaşıyor. (TK-4)

Türkiye’ye göç eden bireyler, burada karşılaştıkları hukuki belirsizliklerin yanı sıra sosyal dışlanma ve ayrımcılık gibi olumsuz deneyimlerle de başa çıkmak zorunda kalmaktadır. Göçmenler, çoğu zaman resmi belgelerinin eksikliği nedeniyle hangi hukuki çerçevelerin kendilerine uygulanacağını belirlemede zorluk yaşamaktadır. Sağlık hizmetlerine erişimde karşılaşılan güçlükler, bu bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz etkilemekte, dolayısıyla sosyal entegrasyon süreçlerini de sekteye uğratmaktadır. Yerel halkın önyargıları, göçmenlerin toplumsal kabul görme çabalarını engelleyerek, sürekli bir dışlanmışlık hissine yol açmakta ve bu durum, bireylerin toplum içindeki aidiyet

duygularını zedelemektedir. Tüm bu faktörler, göçmenlerin Türkiye'de yaşam kurma süreçlerinde ciddi engeller teşkil etmekte, geleceğe yönelik belirsizliklerini artırarak psikolojik yüklerini ağırlaştırmaktadır.

Hukuki belirsizlikler ve resmi belgelerle ilgili zorluklar, göçmenlerin Türkiye'deki entegrasyon sürecinde karşılaştıkları önemli engellerdir. Göçmenlerin yasal statülerinin belirsiz olması, onları toplumsal ve ekonomik hayattan dışlanmaya mahkûm edebilir. Göçmenlerin hukuki belirsizliklerle karşılaştıklarında, topluma uyum sağlamakta ciddi zorluklar yaşadıklarını belirtmektedir. Bu belirsizlik, hem iş bulma hem de sağlık hizmetlerine erişim gibi temel haklar konusunda engeller yaratır. TK-4'ün yaşadığı belirsizlik, onun psikolojik sağlığını da olumsuz etkileyebilir. Göçmenlerin yasal statülerine dair güvencesizlik, toplumsal güven eksikliği yaratır ve uzun vadede psikolojik stres ve kaygı gibi sorunlara yol açabilir (Honneth, 2018).

(...) Türkiye'ye geldiğimde birçok zorlukla karşılaştım, ama yine de burada yeni bir hayat kurma umudum var. İnsanlar genellikle bana yardım etmeye çalıştı ve bazı yerlerde toplulukların destek projeleri olduğunu gördüm. Bununla birlikte, resmi belgelerimle ilgili sorunlar yaşamak beni endişelendiriyor; bazen hangi haklara sahip olduğumu bile bilmiyorum. (...) Yerel halkın önyargıları ile yüzleşmek, kendimi dışlanmış hissetmeme neden oluyor. Yine de, yeni arkadaşlıklar kurarak ve bu ülkeye uyum sağlamaya çalışarak, yaşadığım zorlukların üstesinden gelebileceğime inanıyorum. (TK-6)

Türkiye'ye göç eden bireyler, genellikle çok sayıda zorlukla karşı karşıya kalmakta, buna karşın yeni bir yaşam kurma umudunu sürdürmektedirler. Göçmenlerin sosyal entegrasyonunu destekleyen çeşitli topluluk projeleri ve bireysel yardım girişimleri, bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, resmi belgelerle ilgili yaşanan sorunlar ve hukuki belirsizlikler, göçmenlerin hakları hakkında bilgi edinmelerini engelleyerek kaygı düzeylerini artırmaktadır. Yerel toplumun önyargıları ile yüzleşmek, göçmenlerin kendilerini dışlanmış hissetmelerine yol açmakta ve bu durum sosyal kabul görme süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte, yeni sosyal ilişkiler kurma çabası ve topluma uyum sağlama isteği, göçmenlerin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yönündeki motivasyonlarını güçlendirmekte ve bu bağlamda umut verici bir perspektif sunmaktadır.

Ayrımcılık ve önyargılarla karşılaşmak, göçmenlerin toplumsal uyum sürecindeki bir başka kritik engeldir. Irkçılık ve yabancı düşmanlığı, göçmenlerin toplumsal entegrasyonlarını engellerken, aynı zamanda sosyal dışlanma hissi yaratabilir. Honneth (2015), göçmenlerin yerel halk tarafından dışlanmalarının, entegrasyon süreçlerini zorlaştıran en büyük etkenlerden biri olduğunu vurgulamaktadır. TK-4'ün yaşadığı

dışlanma ve önyargılara karşı duyduğu üzüntü, onun sosyal ilişkiler kurma ve toplumla bütünleşme yeteneğini zedeleyebilir. Göçmenler, toplumda sürekli dışlanmış hissettiklerinde, aidiyet duygusu ve sosyal sermaye gibi faktörlerden yoksun kalır ve bu da onların uyum sürecini daha da zorlaştırır

Türkiye'ye geldikten sonra, buranın farklı bir kültürü olduğunu ve bu kültüre adapte olmanın başlangıçta zorlayıcı olacağını fark ettim. Buradaki insanlarla iletişim kurmak, beni biraz huzursuz etse de zamanla birçok yeni arkadaş edindim. Ancak, hukuki belgelerimle ilgili sorunlar yaşamam beni kaygılandırıyor; bazen bu belirsizlikler içinde ne yapacağımı bilemiyorum. Yerel halktan gelen önyargılar, bazen kendimi yalnız hissetmeme neden oluyor ve bu durum sosyal ilişkilerimi zayıflatıyor. Yine de, bazı sivil toplum kuruluşlarının göçmenlere yönelik sunduğu destekler, bu zorlukların üstesinden gelmeme yardımcı oluyor. (TE-9)

Türkiye'ye göç eden bireyler, farklı bir kültürle karşılaşmanın getirdiği zorlukları deneyimlemekte ve bu kültüre adaptasyon sürecinin başlangıçta karmaşık olduğunu gözlemlemektedir. Yerel halkla iletişim kurma çabaları, ilk başta kaygı verici olabilmekte; ancak zamanla bu süreç, sosyal bağlar kurma fırsatları sunmaktadır. Bununla birlikte, hukuki belgelerle ilgili yaşanan belirsizlikler, göçmenlerin hakları ve yükümlülükleri hakkında kafa karışıklığına neden olmakta, bu durum kaygı düzeylerini artırmaktadır. Yerel toplumdan gelen önyargılar, sosyal ilişkileri zayıflatarak göçmenlerin yalnızlık hissini derinleştirebilmektedir. Bununla birlikte, Türkiye'deki bazı sivil toplum kuruluşlarının sağladığı destek mekanizmaları, göçmenlerin yaşadıkları zorlukların üstesinden gelmelerine katkıda bulunmakta ve topluma uyum süreçlerini kolaylaştırmaktadır. “(...) Yasal durumumla ilgili belirsizlikler, geleceğimle ilgili kaygılarımı artırıyor (...) Ayrıca, bazı yerlerde maruz kaldığım ayrımcı tavırlar, toplumda kendimi yabancı gibi hissetmeme neden oluyor (TE-11)”. Göçmenlerin yasal durumlarıyla ilgili belirsizlikler, bireylerin geleceğe yönelik kaygı düzeylerini önemli ölçüde artırmaktadır. Bu belirsizlik, hukuki statü, iş olanakları ve sosyal hizmetlere erişim gibi temel konularda kafa karışıklığına yol açmakta, bu durum bireylerin genel psikolojik sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Almanya, göçmenlere yönelik hukuki çerçevede düzenli ve kapsamlı bir sistem sunmakta, bu da çoğu göçmen için yasal statülerin belirlenmesi ve korunması açısından olumlu bir ortam yaratmaktadır. Göçmenlerin oturma, çalışma izni ve uluslararası koruma talepleri gibi yasal haklarının tanınması konusunda belirli prosedürler ve düzenlemeler uygulanmakta olup, bu sistem göçmenlerin haklarına erişimlerini kolaylaştırmaktadır. Ülkedeki yasal süreçlerin çoğunlukla şeffaf ve yapılandırılmış

olması, göçmenlerin yasal haklarına dair farkındalık kazanmalarını ve hukukî güvence hissetmelerini desteklemektedir.

Bununla birlikte, özellikle uluslararası koruma başvurularında, bazı göçmenler hukuki süreçlerde bürokratik zorluklarla karşılaşmakta ve bu durum, başvuruların değerlendirilme sürecinde gecikmelere neden olmaktadır. Başvuru süreçlerindeki bu aksaklıklar, göçmenlerin yasal statülerinin belirsizleşmesine yol açarak, onların toplumsal entegrasyonunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ayrıca, bazı göçmenler, geri gönderme merkezlerinde yasal güvencelerinin yeterince sağlanmadığını ve hukuki destek hizmetlerine erişimde zorluklar yaşadıklarını belirtmektedir.

Almanya'ya geldikten sonra, burada yasal haklarım konusunda daha güvende hissetmeye başladım. Oturum ve çalışma izni gibi konularda belirli prosedürlerin olması, haklarımı daha iyi anlamama yardımcı oldu. Ancak, mülteci başvurumun sonuçlanması uzun sürdüğü için, zaman zaman kaygılanıyorum; bu belirsizlik içinde geleceğimi planlamakta zorlanıyorum. Ayrıca, bazı hukuki süreçlerde dil engelinden dolayı zorluk yaşadım ve her zaman gerekli desteği bulmak kolay olmadı. (DK-5)

Almanya'da göçmenler için tanımlanmış yasal prosedürler, bireylerin hukuki haklarını güvence altına alarak güvende hissetmelerine katkı sağlamaktadır. Oturum ve çalışma izni gibi temel konularda belirlenmiş bir hukuki çerçevenin varlığı, göçmenlerin haklarını anlamalarını ve bu haklardan yararlanmalarını kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte, uluslararası koruma başvurularının uzun sürede sonuçlanması, bazı göçmenler açısından belirsizliğe ve geleceğe yönelik planlama güçlüklerine yol açabilmektedir. Ayrıca, hukuki süreçlerde karşılaşılan dil engeli, göçmenlerin gerekli desteği bulma ve hukuki süreçlerde kendilerini ifade etme olanaklarını sınırlandırabilmektedir.

Almanya'da yasal haklarımı koruma konusunda genel olarak güçlü bir sistemin varlığı beni rahatlatıyor; oturum sürecinde ve çalışma izni başvurularında takip edebileceğim açık bir yol olması, haklarımı daha iyi kavramamı sağlıyor. Ayrıca, çoğu durumda hukuki danışmanlık hizmetlerine erişebilmek önemli bir destek sunuyor. Yine de, kimi zaman başvurularımın sonuçlanması uzun sürüyor ve bu bekleyiş belirsizlik hissi yaratarak hayatımı zorlaştırabiliyor. (DK-6)

Yasal hakların korunması, göçmenlerin güvenli bir yaşam sürdürebilmesi için temel bir gerekliliktir. Yasal güvenceler, göçmenlerin yalnızca yaşam kalitesini değil, aynı zamanda psikolojik sağlıklarını da doğrudan etkiler. Kirişçi (2014), bir göçmenin yasal statüsünün, o kişinin topluma entegrasyonunu ne kadar kolaylaştırdığını vurgulamaktadır. DK-6'nın yasal haklarını koruyan güçlü bir sistemin varlığından duyduğu rahatlık, göçmenlerin daha sağlıklı ve güvenli bir entegrasyon süreci yaşayabilmesi için gerekli bir koşul olduğunu göstermektedir. Özellikle oturum ve çalışma izni gibi yasal

düzenlemelerin açık bir şekilde tanımlanması, göçmenlerin hem günlük yaşamlarını hem de uzun vadeli planlarını yapabilmelerine olanak sağlar.

Diğer yandan, hukuki danışmanlık hizmetlerinin önemi, göçmenlerin yasal süreçleri anlamaları ve takip etmeleri açısından büyüktür. Göçmenlerin hukuki danışmanlık hizmetlerine erişimlerinin, onları toplumsal dışlanmadan koruyabileceğini ve entegrasyon süreçlerini hızlandırabilmektedir. DK-6'nın, danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilmesinin ona sağladığı destek, benzer deneyimler yaşayan diğer göçmenler için de önemli bir kaynak olabilir. Ancak, hukuki süreçlerin uzun sürmesi, göçmenler için kaygı ve belirsizlik yaratabilir. Düzenli ve öngörülebilir prosedürler olsa da, belirsizlik hissi, göçmenlerin psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebilir (Hynie, 2018, ss. 266-268). DK-6'nın başvuru süreçlerinde yaşadığı uzun bekleme süreleri, belirsizlik duygusunun göçmenlerin hayatlarını zorlaştıran önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Almanya'da hukuki haklarıma dair genel bir güvence sağlanması bana güven verse de, bazı başvurularımın sonuçlanma sürecinin beklediğimden daha uzun sürmesi zorlayıcı oluyor. Oturum izni ve çalışma hakkı gibi konularda belirli bir prosedürün varlığı haklarımı öğrenmemi kolaylaştırıyor. Ancak, bürokrasinin karmaşıklığı ve dil engeli nedeniyle, resmi işlemleri her zaman sorunsuz yürütemiyorum. Yine de, hukuki danışmanlık hizmetlerinin çoğunlukla ulaşılabilir olması, süreç içinde kendimi daha desteklenmiş hissetmemi sağlıyor. Bu karmaşık süreçlere rağmen, burada uzun vadeli bir yaşam kurabileceğime dair umut taşımaya devam ediyorum. (DE-12)

Almanya'da hukuki haklarımın güvence altında olması ve birçok konuda belirli prosedürlerin bulunması içimi rahatlatıyor; ancak, bazı başvurularımın sonuçlanmasının uzun sürmesi zaman zaman belirsizlik yaşamama neden oluyor. (DE-10)

Almanya'da hukuki hakların güvence altına alınmış olması, göçmenler açısından önemli bir destek unsuru sunmakla birlikte, başvuruların sonuçlanma sürecinin uzaması göçmenlerin yaşam planlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Oturum izni ve çalışma hakkı gibi konularda belirlenmiş prosedürlerin varlığı, haklara dair bilgilere ulaşımı kolaylaştırmakta ve bireylerin bu hakları öğrenmesini sağlamaktadır. Ancak, bürokrasinin karmaşık yapısı ve dil engeli, bazı göçmenlerin resmi işlemleri sorunsuz bir şekilde yürütememesine yol açmaktadır.

Türkiye ve Almanya'daki göçmenlerin hukuki sorunları, sosyal entegrasyon süreçleri üzerinde belirgin farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de göçmenler, genellikle hukuki belirsizliklerle, ayrımcılıkla ve sosyal dışlanmayla mücadele ederken, bu durum onların temel hak ve özgürlüklerine erişimlerini kısıtlamakta ve toplumsal uyumlarını olumsuz etkilemektedir. Örneğin, Türkiye'deki göçmenlerin resmi statülerinin belirsizliği, hukuki koruma mekanizmalarına erişimlerini zorlaştırmakta ve sağlık hizmetleri gibi temel

hizmetlere ulaşında sıkıntılar yaşamalarına neden olmaktadır. Bu baēlamda, yerel halkın önyargıları, göçmenlerin sosyal kabul görme çabalarını engelleyerek, sürekli bir dışlanmışlık hissine yol açmaktadır.

Almanya ise göçmenlere yönelik daha sistematik ve kapsamlı bir hukuki çerçeve sunarak, göçmenlerin topluma uyum süreçlerinde önemli bir rol üstlenmektedir. Almanya'daki yasal düzenlemeler, oturma izni, çalışma hakkı ve uluslararası koruma talepleri gibi göçmenlerin temel haklarını belirli bir düzen içerisinde sunmaktadır. Bu hukuki çerçevenin şeffaf ve yapılandırılmış yapısı, göçmenlerin haklarına dair farkındalık kazanmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda yasal güvence duygusu yaratmaktadır. Almanya'da göçmenler, haklarına erişimde destekleyici bir hukuki sistemle karşılaşmakta, bu durum göçmenlerin yasal statülerinin netleşmesini sağlayarak toplumda kendilerini daha güvende hissetmelerine olanak tanımaktadır.

Ancak, Almanya'daki olumlu hukuki yapıya rağmen, göçmenlerin yasal prosedürlerde bazı bürokratik zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir. Özellikle, başvuruların değerlendirilmesi süreçlerinde meydana gelen gecikmeler, göçmenlerin yasal statülerinin belirsizleşmesine yol açarak, entegrasyon süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu belirsizlik, göçmenlerin toplumsal uyum sağlama çabalarını sekteye uğratarak, sosyal kabul görme süreçlerini daha da karmaşık hale getirmektedir. Almanya'da bazı göçmenler, başvurularının uzun süre yanıtlanmaması nedeniyle statülerini netleştirememekte ve toplumsal konumlarını sürdürebilmek için geçici çözümler aramak zorunda kalmaktadır.

Türkiye'de ise göçmenlerin hukuki statülerini belirleme süreçleri, Almanya'daki kadar net ve yapılandırılmış değildir. Göçmenlerin oturma hakları, çalışma izinleri ve sosyal güvenceye erişimleri konusunda yasal belirsizliklerin varlığı, bu bireylerin topluma uyum sağlama çabalarını büyük ölçüde zorlaştırmaktadır. Türkiye'deki hukuki çerçevenin eksiklikleri ve prosedürlerin karmaşık yapısı, göçmenlerin günlük yaşamlarında daha fazla zorlukla karşılaşmalarına ve hukuki güvence duygusunu hissetmekte zorlanmalarına neden olmaktadır. Türkiye'de, göçmenlerin yasal haklarına ulaşmalarını destekleyen yeterli hukuki altyapının olmaması ve danışmanlık hizmetlerine erişim konusunda yaşanan sınırlılıklar, göçmenlerin sorunlarını ifade etmelerini ve çözüm yolları aramalarını kısıtlamaktadır.

Almanya’da hukuki danışmanlık hizmetlerine erişimin daha kolay olması ve yasal sürecin net bir şekilde tanımlanmış olması, göçmenlerin hakları konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Bu yapısal destek, göçmenlerin toplumda daha aktif bir rol üstlenme ve sosyal uyum sağlama çabalarını teşvik etmektedir. Almanya'daki hukuki danışmanlık hizmetlerinin ulaşılabilirliği, göçmenlerin yasal hakları hakkında bilgi edinmelerini kolaylaştırmakta ve toplumsal entegrasyonda kendilerine olan güveni artırmaktadır. Bu bağlamda, Almanya’da yasal süreçlerin şeffaf bir yapıya sahip olması, göçmenlerin hak arama süreçlerinde kendilerini daha desteklenmiş hissetmelerine katkıda bulunmaktadır. Hukuki sistemin bu yapısal desteği, göçmenlerin kendilerini toplumun bir parçası olarak görmelerini ve entegrasyon süreçlerine daha olumlu bir bakış açısıyla yaklaşmalarını desteklemektedir.

Buna karşın, Türkiye’de göçmenlerin hukuki haklarına dair belirsizlikler ve bilgi eksiklikleri, entegrasyon süreçlerini daha da karmaşık hale getirmektedir. Göçmenlerin yasal haklarını bilmeleri için gerekli bilgiye ulaşmada zorluk yaşamaları, hak arayışında ihtiyaç duydukları desteği bulamamaları ve sosyal dışlanma deneyimleri, Türkiye’de göçmenlerin topluma entegre olma çabalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle, hukuki belirsizliklerin yol açtığı güvensizlik duygusu ve toplumsal kabul görme arayışında karşılaştıkları ayrımcı uygulamalar, göçmenlerin uyum süreçlerini daha kırılgan hale getirmektedir.

Almanya ve Türkiye’deki hukuki çerçeveler arasında, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini doğrudan etkileyen önemli farklılıklar bulunmaktadır. Almanya, göçmenler için daha düzenli ve yapılandırılmış bir hukuki çerçeve sunarken, Türkiye’de hukuki belirsizlikler göçmenlerin sosyal uyum sürecini zorlaştıran etmenlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Almanya’daki göçmenler, hukuki güvenceye erişimde daha avantajlı bir konuma sahipken, Türkiye’deki göçmenler hukuki haklarına ulaşmakta zorluk yaşamakta ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadır. Bu çerçevede, Almanya’daki düzenli hukuki yapı, göçmenlerin sosyal entegrasyonunu destekleyen bir unsur olarak kabul edilebilirken, Türkiye’deki hukuki sistemin eksiklikleri, göçmenlerin entegrasyon sürecinde karşılaştıkları engelleri artırmaktadır.

4.3. Kod Frekans Analizi: Sosyal Uyum Sürecinde Ana Temalar ve Alt Temalar

Kod frekans analizi, özellikle sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda nitel verilerin yapılandırılmasında ve anlamlandırılmasında kilit bir rol oynayan bir yöntemdir.

Sosyal uyum gibi çok katmanlı ve karmaşık bir süreci anlamak, genellikle bireylerin deneyimlerine dair geniş bir veri setinin analiz edilmesini gerektirir. Kod frekans analizi, belirli anahtar kelimelerin veya kodların bir veri seti içinde kaç kez tekrarlandığını sayarak temaların önem derecesini belirler ve böylece araştırmacılara hangi konuların daha çok öne çıktığını saptama imkanı tanır. Özellikle sosyal uyum süreci gibi çok boyutlu yapılar üzerine çalışırken, kod frekans analizi kullanılarak, bireylerin uyum süreçlerinde etkili olan temel faktörler ve bu faktörlerin alt bileşenleri sistematik bir şekilde ortaya çıkarılabilir. Kod frekansı, belirli bir kavramın tekrar sıklığını temsil ettiği için, araştırmacılara bu kavramın sosyal uyum sürecindeki önem derecesini gösterir (Maxqda, 2024).

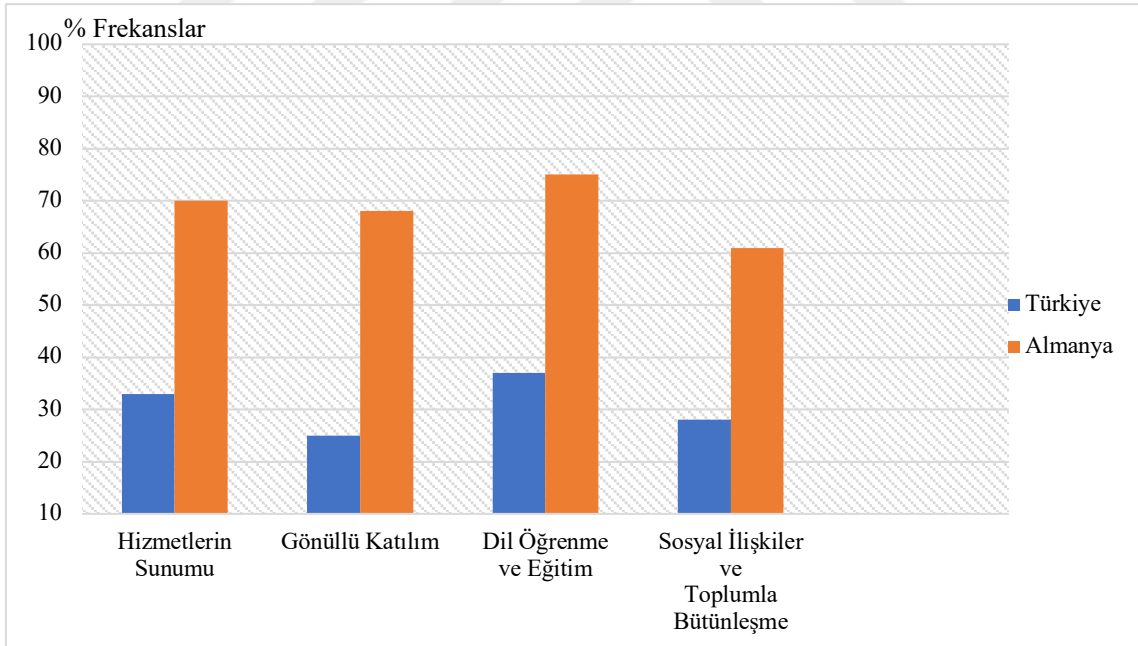
Kod frekanslarının düzenli bir şekilde analiz edilmesi, sosyal uyum sürecindeki ana temaların (örneğin, hizmetlerin sunumu, dil öğrenme, gönüllü katılım ve kültürel katılım gibi) ve bu temalar altında yer alan alt temaların (örneğin, iş koşulları, ayrımcılık, eğitim düzeyi, toplumsal destek mekanizmaları gibi) sistematik olarak gruplandırılmasını sağlar. Kod frekans analizi, böylece bir metin içinde örtük veya açık biçimde ifade edilen önemli temaların organize edilmesini kolaylaştırır. Bu bağlamda, bir göçmenin uyum sürecinde karşılaştığı toplumsal destek ihtiyacı, dil engelleri, ekonomik koşullar veya ayrımcılık gibi çok boyutlu sorun alanları, kod frekans analizi ile derinlemesine incelenebilir.

Kod frekans analizi, bu verilerin çok boyutlu bir bakış açısıyla incelenmesine olanak tanıyarak, göçmenlerin uyum sürecinde karşılaştıkları bireysel, toplumsal ve kurumsal zorluklar hakkında daha derinlemesine bilgi sağlar. Bu analiz yöntemi, sadece hangi kodların daha fazla ön plana çıktığını göstermekle kalmaz, aynı zamanda bu kodların birbirleriyle nasıl ilişkili olduğunu ve birbiri üzerindeki etkilerini de anlamayı sağlar (Maxqda, 2024). Sosyal uyum sürecinde ortaya çıkan temalar arasındaki ilişkileri incelemek, araştırmacılara göçmenlerin yaşadığı sorunları bütüncül bir çerçevede görme imkanı sunar. Örneğin, dil öğreniminin istihdama katılım üzerindeki etkisi veya ayrımcılık deneyimlerinin toplumsal bütünleşme üzerindeki yansımaları, kod frekans analizi sayesinde ortaya konulabilir.

Göçmenlerin yaşadığı bireysel zorluklar, toplumsal bağlamda karşılaşılan ayrımcılık ve dışlanma deneyimleri ile birleştiğinde, sosyal uyum sürecinin karmaşıklığını artırır. Bu bağlamda kod frekans analizi, dil öğrenimi, kültürel adaptasyon, ekonomik entegrasyon gibi farklı boyutların birbirine nasıl bağlı olduğunu somut örneklerle ortaya koyar.

Örneğin, dil öğreniminde yaşanan zorlukların yalnızca bireysel bir mesele olmadığı, aynı zamanda istihdama katılım, sosyal ağların genişletilmesi ve toplumsal aidiyet duygusunun güçlendirilmesi gibi daha geniş etkiler doğurduğu gösterilebilir. Bu, göçmenlerin bireysel becerilerinin ötesinde, toplumsal ve kurumsal yapıların da analiz edilmesini gerekli kılar.

Aynı şekilde, ayrımcılık deneyimlerinin kodlar arasında nasıl dağıldığını incelemek, bu tür deneyimlerin bireylerin sosyal uyum süreçlerine nasıl etki ettiğini anlamada önemli bir yöntemdir. Ayrımcılık, toplumsal aidiyet duygusunun zayıflamasına, sosyal ağların daralmasına ve ekonomik entegrasyonda gecikmelere neden olabilir. Kod frekans analizi, bu tür ilişkilerin yalnızca betimlenmesi değil, aynı zamanda bu ilişkilerin birbirini nasıl şekillendirdiğinin de anlaşılmasını sağlar. Bu analiz yöntemi, temalar arasında nedensel bağlar kurmaya olanak tanıyarak, göçmenlerin yaşadığı sorunların çok boyutlu bir görünümünü sunar. Kod frekans analizi, göçmenlerin uyum süreçlerinde karşılaştıkları çok katmanlı zorlukların ve bu zorlukların birbiriyle bağlantılarının anlaşılmasında kritik bir araçtır (Maxqda, 2024).

Şekil 4. 3. Kod Frekansları

4.3.1. Hizmetlerin sunumu: Göçmenlere yönelik STK destekleri

Göçmenlere yönelik hizmetlerin sunumu, STK'ların toplumsal uyum süreçlerinde çok yönlü destek sunması bakımından kritik bir önem taşımaktadır. Ancak, bu alanda yapılan çalışmalarda, göçmenlerin topluma etkin bir şekilde entegrasyonunda karşılaşılan bazı

yapısal sorunlar bulunmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezleri'nin yürüttüğü sosyal uyum programlarının temel amaçlarından biri göçmenlerin topluma dil öğrenimi ve kültürel etkileşim yoluyla adapte olmalarını sağlamak olsa da, uygulamada dil bariyerinin ciddi bir sorun olmaya devam ettiği görülmektedir. Göçmenler için sağlanan dil kursları, çoğu zaman yetersiz kalmakta; sınırlı kontenjan, yetersiz eğitmen sayısı ve eğitim sürelerinin kısalığı gibi sebeplerle, dil öğrenme süreci etkin bir şekilde desteklenememektedir. Bu durum, göçmenlerin iş bulma, sosyal çevre edinme ve toplumla anlamlı bağlar kurma olanaklarını sınırlamakta, entegrasyon sürecini büyük ölçüde yavaşlatmaktadır.

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Mesleği/Mevcut Durumu	Deneyim Süresi (Yıl)
TP-1	Kadın	Yüksek Lisans	Faydalanıcı İlişkileri ve İletişim Sorumlusu	4
TP-2	Kadın	Yüksek Lisans	Faydalanıcı İlişkileri ve İletişim Sorumlusu	6
DP-1	Erkek	Üniversite Mezunu	Yönetici	40
DP-2	Kadın	Üniversite Mezunu	Uzman	17

Tablo 4. 2. Sivil Toplum Kuruluşunda Görev Yapanların Bilgileri

Kültürel etkileşim odaklı etkinlikler de, göçmenlerin toplumla bütünleşmesi amacı güderek organize edilmekte; ancak bu etkinliklerin sınırlı sayıda katılımcıyla gerçekleştiriliyor olması, sosyal uyum sürecinde arzu edilen etkiyi yaratmakta yetersiz kalmaktadır (Kaya, 2017). Göçmenlerin yerel halkla temasını artırmak için sunulan etkinliklerin çoğu, yalnızca belli bir kültürel kesime hitap etmekte ve çeşitlilik açısından eksiklik göstermektedir. Kültürel etkileşim etkinliklerinin süreklilik arz etmeyen yapısı, göçmenlerin toplum içinde kalıcı bir aidiyet duygusu geliştirmelerini zorlaştırmakta, farklı gruplar arasında anlamlı bir etkileşimin oluşmasını engellemektedir (Bielh, 2019). Bu nedenle, kültürel uyum çalışmaları, göçmenlerin yalnızca kendi kültürlerini sergilediği dar bir çerçevede kalmakta; bu durum, etkinliklerin sosyal uyum sürecinde etkin ve kapsayıcı bir rol oynamasını engellemektedir.

Türk Kızılay Toplum Merkezleri'nin sunduğu programlar, göçmenlere yönelik eğitim faaliyetleri, sosyal beceri geliştirme kursları gibi alanlarda katkılar sunmaktadır. Özellikle sosyal beceri kursları, göçmenlerin yeni çevrelerine daha kolay adapte olmalarını sağlamaya yönelik önemli bir adım sunmaktadır. Bununla birlikte, bu programların geniş kitlelere ulaşma potansiyeli, sınırlı kaynaklar ve planlama eksiklikleri nedeniyle yeterince değerlendirilememekte; toplumun geniş kesimleriyle bütünleşmek yerine, yalnızca belirli bir grup göçmene hitap edebilmektedir.

Türkiye'de bir göçmen olarak, burada sunulan destekler çok sınırlı ve çoğu zaman ihtiyaçlarımıza cevap vermiyor. Dil öğrenmek istesek bile, kurslara ulaşmak zor, ulaşım ve diğer giderlerimiz çok fazla. Kültürel etkinliklere katıldığında kendimi toplumla gerçekten bir arada hissetmek yerine sadece bir yabancı gibi hissediyorum. Toplumsal kabul görebilmemiz için daha etkili programlara ihtiyacımız var. Ancak bu eksiklikler, kendimi toplumun bir parçası hissetmeme engel oluyor ve günlük yaşantımda sürekli zorluklarla karşılaşıyorum. (TE-12)

Bu ifadeler, göçmenlerin Türkiye'deki sivil toplum destekleri karşısında yaşadığı olumsuz deneyimleri gözler önüne sermektedir. Göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları temel sorunların başında dil bariyerleri ve sosyal programların sınırlı kapasitesi gelmektedir. Dil öğrenimi, göçmenlerin toplumsal katılıma aktif olarak dahil olmalarının ön koşulu olarak kabul edilse de, mevcut eğitim kaynaklarının yetersizliği ve sınırlı erişim, bu sürecin sağlıklı bir şekilde işlemlerini engellemektedir. Benzer şekilde, kültürel etkinliklerin göçmenlere yalnızca “izleyici” pozisyonunda yer vermesi, onların toplumla bütünleşmesini ve aidiyet duygusu geliştirmesini güçleştirmektedir. Göçmenlerin ifade ettiği bu durumlar, uyum politikalarının yapısal eksikliklerini ortaya koymakta ve bu politikalarda daha kapsayıcı, erişilebilir çözümler geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

(...) Türkiye’de bir göçmen olarak, kurumun bize sunduğu dil kursları ve sosyal etkinlikler sayesinde burada yaşamak biraz daha kolaylaşıyor. (...) Ayrıca, kültürel etkinliklerde kendi kültürümüzü tanıtmak ve farklı kültürleri tanımak, topluma daha kolay uyum sağlamamıza katkı sunuyor. Ancak, bu etkinliklere katılım sınırlı olduğundan, bazen ihtiyacımız olan desteği tam olarak bulamıyoruz. Yine de, bu programlar sayesinde yalnız olmadığımızı hissetmek, yaşadığımız zorlukları biraz hafifletiyor. (TK-7)

Bu bağlamda, yukarıdaki ifadede belirtilen dil kursları ve sosyal etkinlikler, bireylerin yaşam kalitesini artırma ve toplumsal uyuma katkı sağlama açısından çokküllürlü yaklaşımının güçlendirme hedefleriyle örtüşmektedir. Örneğin, dil kursları bireylerin istihdam edilebilirliklerini artırarak ekonomik entegrasyonu kolaylaştırabilir. Ayrıca, sosyal etkinlikler aracılığıyla göçmenlerin kültürel paylaşımında bulunması, toplumsal aidiyet duygusunu güçlendirebilir (Kymlicka, 2015, ss. 30-40).

Öte yandan, ifade edilen yalnız olmadıklarını hissetme deneyimi, sosyal hizmet uygulamalarının "destekleyici ilişki" ilkesine uygun olarak bireyler üzerinde olumlu bir etki bıraktığını göstermektedir. Sosyal destek mekanizmaları, göçmenlerin maruz kaldıkları stres ve travmatik deneyimlerle başa çıkmalarını kolaylaştıran kritik unsurlar olarak kabul edilir (Turner, 2021).

Yerli halkla kültürel etkinliklerde bir araya gelmek güzel bir deneyim, ancak çoğu zaman farklı kültürleri anlamak ve kendimizi tanıtmak adına daha fazla fırsat olmalı. Kültürel etkileşimler bence uyum sürecini hızlandırıyor, ancak yerel halkın da bizim kültürümüze daha fazla ilgi göstermesi gerektiğini düşünüyorum. (TK-6)

Kültürel etkinlikler, yerli halk ile göçmen toplulukları arasında etkileşimi artırmak ve karşılıklı anlayışı güçlendirmek açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak, bu etkinliklerin yalnızca göçmenlerin kendi kültürlerini tanıtmakla sınırlı olmaması, aynı zamanda yerel halkın da farklı kültürlerle yönelik daha derin bir ilgi göstermesini sağlayacak fırsatlarla desteklenmesi gerektiği ifade edilebilir. Göçmenler, kültürel etkileşimlerin uyum sürecini hızlandırıcı etkilerini sıklıkla vurgulasalar da, bu etkileşimlerin karşılıklı olmasının, daha sürdürülebilir bir sosyal entegrasyon sağlanmasında önemli rol oynayacağı söylenebilir. Yerel halkın, yalnızca göçmenlerin kültürlerini tanımakla kalmayıp, aynı zamanda onların toplumsal bağlamdaki varlıklarını ve yaşadıkları zorlukları anlamaya yönelik çabalarını da artırması, daha adil ve kapsayıcı bir toplum yapısının inşasına katkı sağlayacaktır (Bielh, 2019).

(...) Kurumun toplulukla etkileşimi genellikle iyi, ancak bazen bu süreçlerde eksikliği olabiliyor. Bazı yardım programları hakkında yeterli bilgi alamıyoruz, bazen programlar sayesinde gerçekten toplumla daha yakın bağlar kurabiliyoruz. (TK-2)

Kurumun toplulukla etkileşimi genel olarak olumlu bir seyir izlese de, bu süreçlerin bazen eksiklikler barındırdığı gözlemlenmektedir. Yardım programlarına ilişkin bilgi eksiklikleri, katılımcıların bu programlardan tam anlamıyla faydalanmalarını engelleyebilmektedir. Diğer yandan, bu programlar, göçmenler için toplumla daha yakın bağlar kurma fırsatları sunmakta, toplumsal entegrasyonu destekleyen önemli araçlar olarak işlev görmektedir.

Yapılan çalışmalar alanda olası sorunları engellemeye var olan sorunları da çözmek için öneri sunuyor. Bu da bir arada yaşama kültürünü geliştirmek için önemli. Kişiler merkezden faydalanarak iletişimleri ve ruhsal durumları olumlu yönde geliyor. Bazıları geldikleri ülkede meslek ve statü sahibi olan göçmenler merkez çalışmalarına katıldıkça kendi hayatlarını yeniden şekillendirmek için motive olabiliyorlar. Pek çok eski katılımcı şimdilerde iş bulabilmiş ve daha normalleşmiş bir hayata sahip. Dil öğrenmede yaşanan sorunlar en büyük engel bunun daha kapsamlı olarak ele alınması gerekiyor. Kadının eğitimi daha ön plana alınabilirse çıkan pek çok sorun da çözümlenebilir. Ayrıca ekonomik anlamda yeterli kazanca sahip olduğunda sosyal uyum çalışmalarına kişiler dahil olabiliyor. Bunun dışında bireyler okul, iş ve ev üçgeninden çıkmaları mümkün gözükmemektedir. (TP-1)

Kızılay personeli ile yapılan görüşmede, uyum süreçlerinde gözlemlenen yapısal dinamikleri ve göçmenlerin entegrasyon sürecinde karşılaştıkları temel sorunları ele almaktadır. Uyum merkezinin sağladığı imkânlar, göçmenlerin iletişim becerilerini ve ruhsal sağlığını olumlu yönde etkileyerek toplumsal katılımlarını artırmakta ve bireyleri yeni yaşamlarına dair motivasyon kazanmaya teşvik etmektedir. Göçmenlerin geldikleri ülkelerde sahip oldukları mesleki ve toplumsal statülerden uzaklaşmış olmalarına rağmen, bu merkezin faaliyetlerine katılım sağlayarak hayatlarını yeniden şekillendirme sürecine girmeleri, sosyal uyum alanında önemli bir kazanım olarak değerlendirilebilir.

Dil öğrenme süreci ise, göçmenlerin toplumsal uyum sürecinde karşılaştıkları en büyük yapısal engellerden biri olarak vurgulanmaktadır ve bu sorunun daha kapsamlı yaklaşımlarla ele alınması gerekmektedir. Dil bariyerinin varlığı, göçmenlerin sosyal ilişkiler kurmasını, iş gücüne katılımını ve günlük yaşamda etkin bir şekilde var olmasını kısıtlamakta, bu durum uyum sürecini daha da karmaşık hale getirmektedir. Bu çerçevede, dil ediniminde yaşanan güçlüklerin sadece bireysel bir sorun olarak değil, toplumsal düzeyde ele alınması gereken bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır. Kadınların eğitiminin önceliklendirilmesi gerektiği vurgusu da önemli bir diğer husustur. Göçmen kadınların eğitim imkânlarından yararlanmalarının sağlanması, yalnızca bireysel bir gelişim değil, aynı zamanda aileleri ve geniş toplumsal yapıyı da olumlu yönde etkileyecektir.

Ekonomik yeterliliğe erişim de göçmenlerin uyum çalışmalarına etkin katılım göstermelerinin önkoşullarından biri olarak öne çıkmaktadır. Yeterli ekonomik gelire sahip olmayan bireylerin sosyal uyum etkinliklerine katılım sağlamada zorlanmaları, onların “okul-iş-ev” üçgeninde sıkışmalarına neden olmakta; bu da sosyal katılımı sınırlandırıcı bir etki yaratmaktadır. Ekonomik istikrar sağlanmadığı sürece, göçmenlerin sosyal uyuma yönelik girişimlerde yeterli esnekliği gösterememeleri kaçınılmaz hale gelmektedir.

Projelere ve faaliyetlere ilk kez katılan bir faydalanıcı ön yargılara sahip bir şekilde geliyor. Ancak zaman geçtikçe ve Toplum Merkezine gelip gittikçe hem iletişim becerileri artıyor, hem kendilerine olan güvenleri ve girişimcilikleri artıyor. Buna ek olarak farklı uyruğa sahip kişiler ile arkadaş olmaya başlıyorlar, beraber bir işi yönetebilir hale geliyorlar. (TP-2)

Kızılay personelinin gözlemlerine dayanan bu ifade, toplum merkezine ilk kez katılım sağlayan faydalanıcıların başlangıçta önyargılara sahip olduğunu, ancak zamanla bu merkezde edindikleri deneyimlerle kişisel ve sosyal becerilerinde dikkate değer bir gelişim gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Faydalanıcılar, toplum merkezine düzenli

olarak katılım sağladıkça iletişim becerilerinin güçlendiği, özgüvenlerinin ve girişimcilik potansiyellerinin arttığı gözlemlenmektedir. Bu dönüşüm süreci, göçmenlerin toplumsal uyuma yönelik direncini azaltarak, yeni yaşam ortamlarına daha sağlıklı bir entegrasyon sağladığını işaret eder.

Bunun yanı sıra, farklı uluslardan bireylerle kurdukları sosyal ilişkiler, faydalanıcıların kültürel çeşitlilikle etkileşim kurmalarına ve farklı toplumsal gruplar arasında dayanışma köprüleri oluşturmalarına olanak tanımaktadır. Böylece, merkez faaliyetleri aracılığıyla göçmenlerin yalnızca bireysel kapasiteleri değil, aynı zamanda toplumsal katılım potansiyelleri de gelişmekte; farklı uluslardan bireylerle ortak projelerde iş birliği yapabilme becerileri pekişmektedir.

Almanya'da Multikulturelles Forumun yürüttüğü sosyal uyum programlarının temel hedeflerinden biri, göçmenlerin topluma entegrasyonunu desteklemek için dil öğrenimi ve kültürel etkileşimi teşvik etmektir. Bu programlar, göçmenlerin toplumla uyum içinde yaşamalarını sağlayan önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Dil öğrenimi, yalnızca iletişimi kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda kültürel anlayış ve toplumsal aidiyet duygusunun güçlenmesine de katkı sağlar. Almanya'da sağlanan dil kursları, göçmenlerin toplumsal hayata katılımlarını hızlandıran etkili bir çözüm sunmaktadır. Ayrıca, kültürel etkinlikler ve sosyal programlar, yerel halk ile göçmenler arasında etkileşimi artırarak, daha güçlü sosyal bağlar kurulmasına olanak tanımaktadır.

Almanya'da dil öğrenme sürecim belirli bir düzene göre programlanmıştı. (...) Ancak, zamanla daha fazla pratik yaparak ve toplumun içinde aktif olarak yer alarak dil becerilerimi geliştirebildim. Dil kursları, Almanya'daki sosyal yaşamı daha iyi anlamama yardımcı oldu ve bu da günlük hayatımda daha fazla güven kazanmamı sağladı. (DE-13)

Almanya'da bir göçmen tarafından dile getirilen bu ifadeler, dil öğreniminin göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerindeki merkezi rolünü ve bireysel yaşamlarına olan etkilerini akademik bir çerçevede değerlendirme imkanı sunmaktadır. Dil öğrenme sürecinin bir program dahilinde düzenlenmiş olması, göçmen entegrasyon politikalarının Almanya bağlamında kurumsal bir çerçeveye oturtulduğunu göstermektedir. Özellikle dil kurslarının göçmenlerin hem sosyal entegrasyonu hem de bireysel özgüvenlerini artırmada önemli bir araç olduğu, sosyal uyum literatüründe sıklıkla vurgulanmaktadır (Ager ve Strang, 2008).

İfade, dil öğreniminin sadece bireysel bir beceri kazanımından ibaret olmadığını, aynı zamanda sosyal yaşamın ve kültürel normların anlaşılmasında da önemli bir rol

oynadığını göstermektedir. Bu bağlamda, dil öğrenimi, Honneth'in (2018) kültürel uyum teorisindeki "entegrasyon" stratejisi ile doğrudan ilişkilidir. Entegrasyon, bireyin hem kendi kültürel kimliğini korumasını hem de yeni topluma aktif katılımını içerir.

Bununla birlikte, ifadenin ikinci kısmında vurgulanan "pratik yaparak ve toplum içinde aktif olarak yer alarak dil becerilerinin gelişmesi" ifadesi, dil öğreniminin formal eğitim ortamlarıyla sınırlı kalmadığını, toplumsal bağlamda gerçekleşen etkileşimlerin de bu süreçte belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Sosyal etkileşim yoluyla dil öğrenimi, Honneth'in (2018), sosyo-kültürel öğrenme teorisi bağlamında değerlendirilebilir. Bu teori, öğrenmenin sosyal etkileşimler yoluyla gerçekleştiğini ve bireyin kültürel bağlamdaki deneyimlerinin öğrenme sürecine doğrudan katkı sağladığını savunur. Göçmenler için, günlük yaşamda toplumla kurulan etkileşimler, dil öğreniminin hızlanmasına ve daha kalıcı hale gelmesine olanak tanır.

Almanya'daki yerel halkla kültürel etkinliklere katılmak, başlangıçta zorlayıcıydı çünkü farklı yaşam tarzları ve alışkanlıklar arasında büyük farklar var. Ama katıldığım bazı etkinlikler, hem kendi kültürümü daha iyi tanıtmak hem de Alman kültürünü daha iyi anlamak için çok faydalı oldu. Yavaşça ama emin adımlarla topluma daha yakın hissediyorum. (DK-1)

Yerel halkla kültürel etkinliklere katılmak, başlangıçta önemli zorluklarla karşılaşılmasına yol açmıştır. Farklı yaşam tarzları ve kültürel alışkanlıklar arasındaki belirgin farklar, bu süreçte adaptasyonu zorlaştırmıştır. Ancak, katılım sağlanan kültürel etkinlikler, göçmenlerin kendi kültürlerini tanıtmak ve aynı zamanda yerel kültürü daha iyi anlama fırsatı sunmuş, bu da toplumsal entegrasyonu desteklemiştir. Bu etkinlikler, yalnızca kültürel etkileşimi teşvik etmekle kalmamış, aynı zamanda farklı kültürel perspektiflerin birbirini anlamasına yardımcı olmuştur. Dolayısıyla, zaman içinde bu etkinlikler, göçmenlerin topluma daha yakın hissetmelerini sağlamış ve sosyal bağlarını güçlendirmiştir.

(...) Almanya'da iş bulmak belirli bir düzene göre yapılıyor, yerel iş gücü piyasasına göre sizi çağırıyorlar. Kurum bana iş bulmadna çok yardımcı oldu. İşverenlerle görüşme yayıyorsunuz, uygun bir iş bulduğunuzu düşünüyorsanız işe başlayabilirsiniz. Tabii önceliğiniz sizin sahip olduğunuz meslekler ve yetenekler. Size uygun iş buluyorlar elbet. (...) Şu an daha iyi bir işte çalışıyorum ve ekonomiye katkı sağlamak bana gurur veriyor. (DE-12)

Almanya'da iş bulma süreci, belirli bir düzen ve yerel iş gücü piyasası çerçevesinde şekillenmektedir. Bu sistemde, göçmenler genellikle sahip oldukları meslek ve yeteneklere göre değerlendirilmekte ve işverenlerle görüşmeler yapmaları sağlanmaktadır. Kurumlar, göçmenlere iş bulma sürecinde önemli destek sağlamaktadır.

İş arayan bireyler, uygun iş fırsatlarını belirlemek ve istihdam sürecini başlatmak için işverenlerle doğrudan iletişime geçerler. “(...) Almanya’da kolayca iş bulabildim. Kurum bana çok yardımcı oldu. Burada çalışmak beni motive ediyor. Ayrıca farklı meslekler öğrenmek amacıyla kurslara da gidiyorum. (DE-13).” Bu süreçte, bireylerin meslekleri ve becerileri ön planda tutulmakta, onlara uygun pozisyonlar önerilmektedir. Bu yaklaşım, göçmenlerin Almanya iş gücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştırırken, aynı zamanda ekonomik katkı sağlama fırsatı sunmaktadır. Bireyler, mesleklerine uygun bir iş bulduğunda, iş gücüne katılım sağlamakla birlikte toplumsal uyumlarını da güçlendirebilmektedirler.

(...) Göçmen bir ülkeye talep her zaman var. Almanya göçmen kabul etmek zorunda çünkü belirli bir işleyiş var. Tabii bu süreç içerisinde birçok sorun çıkabiliyor. Kültür, sosyal, din, mezhepsel gibi birçok alanda sorunlar bulunmaktadır. Bizlerde kurum olarak sosyal uyum faaliyetlerinde bu tür sorunları azaltmak için ekstra çalışmalar yapıyoruz. Programlarımızın hepsi birbiriyle aynı değildir. Sorunların kökenine yönelik çalışmalar yürütüyoruz. Amacımız var olan bir sorunu, nasıl daha kolay çözebilir üzerine. Buda tabii göçmenlerin geri bildirimleriyle oluyor. Her türlü teklife, projeye, eleştiriye açık bir kurumuz. Amacımız hep birlikte göçmenlerle birlikte çalışmalar yürütmek. Çünkü onların sorunların çözümüne en iyi onlarla birlikte çözebiliriz diye düşünüyoruz. Ukraynalı bir göçmen ile Suriyeli bir göçmenin sosyal uyum süreçleri tabii ki aynı derecede zor veya kolay olmuyor. Ukraynalılar daha kolay sosyal uyuma hazırlanırken Suriyeliler daha zor hazırlanabiliyor. Ama bu her aşama için geçerli değil. Bazı durumlarda daha avantajlı veya dezavantajlı olabiliyor. (DP-1)

Multikulturelles Forumda görevli personelin bu açıklamaları, Almanya’daki göçmen kabul sürecinin yapısal bir ihtiyaç ve toplumsal gereklilik olduğunu vurgularken, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları kültürel, sosyal, dini ve mezhepsel sorunların çözümüne yönelik çalışmaların önemini açığa çıkarmaktadır. Almanya’nın göçmen kabulünde, demografik, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirliğini sağlamak üzere uyguladığı politikalar, bu tür destekleyici uyum programlarını zorunlu kılmaktadır. Kurum olarak yürütülen sosyal uyum faaliyetleri, her göçmenin ve her topluluğun kendi özgül ihtiyaçlarına yönelik farklı programlarla ele alınmakta, sorunların kökenine odaklanılarak spesifik çözümler geliştirme hedeflenmektedir. Bu yaklaşımlar, programların yalnızca yüzeysel destek sunma yerine, daha derin yapısal sorunları ele alan bir model üzerine kurulu olduğunu göstermektedir.

Alman medyasında Ukraynalı mülteciler sıklıkla “savaş mağduru”, “masum” ve “Avrupalı” kimliğiyle olumlu bir çerçevede sunulmakta; öte yandan Orta Doğu veya Afrika kökenli Müslüman mülteciler, kasıtlı olarak kültürel uyumsuzluk, güvenlik tehdidi veya entegrasyon zorluğu gibi negatif temalar üzerinden temsil edilmektedir (Missbach ve Pruitt, 2024). Alman medyasındaki bu farklı temsiller, mülteciler arasında algısal bir

hiyerarşi oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu durum, kamusal algının şekillenmesinde medyanın ayrımcı söylemlerle nasıl etkili bir rol oynayabildiğini göstermektedir.

Avrupa Konseyi tarafından aktive edilen Geçici Koruma Direktifi (TPD) kapsamında Ukraynalı mültecilere Almanya'ya varışlarıyla birlikte koşulsuz oturma ve çalışma izni verilirken, aynı haklar Suriyeli, Afgan veya Eritreli gibi diğer gruplar için geçerli değildir (BAMF, 2024e). Ayrıca, Ukraynalılar için belediyelerce hızlı konut tahsis ve sosyal yardım mekanizmaları kurulurken, diğer mülteciler çoğunlukla yetersiz geçici barınma merkezlerinde bırakılmakta ve yardım süreçleri daha bürokratik ve gecikmeli işlemektedir (Davitian ve ark., 2024). Bu pratikler, hem göçmenler arasında yapısal eşitsizliği beslemekte, hem de hukuk devleti ilkeleri açısından ciddi bir ayrımcılığın tezahürü olarak değerlendirilmektedir.

Göçmenlerin geri bildirimlerinin merkeze alındığı ve her türlü proje, teklif ve eleştiriye açık bir yapının benimsendiği belirtilmektedir. Bu katılımcı yaklaşım, göçmenlerin kendi uyum süreçlerinde aktif bir paydaş olarak sürece dâhil edilmelerinin, sosyal uyumun sağlanmasında etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Göçmenlerin sorunlarını en iyi kendilerinin anlaması ve ifade etmesi, çözüm sürecinin iş birliğine dayalı bir çerçevede yürütülmesi gerektiğini öne çıkarır.

Ayrıca, göçmen gruplarının sosyal uyum süreçlerinde homojen bir ilerleme kaydedilmediği, kültürel arka planlarına bağlı olarak farklı zorluk dereceleri yaşadıkları vurgulanmaktadır. Ukraynalı göçmenlerin sosyal uyuma görece daha hızlı adapte oldukları, Suriyeli göçmenlerin ise farklı nedenlerden ötürü bu süreçte daha zorlandıkları ifade edilmektedir. Ancak bu farklılık, uyum sürecinin her aşaması için sabit bir yapı sergilememekte; bazı durumlarda avantaj ya da dezavantajlar bireylerin kişisel, kültürel ve toplumsal bağlamlarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu durum, göçmen gruplarının kültürel çeşitlilik içinde heterojen bir yapıya sahip olduklarını ve sosyal uyum sürecinin karmaşık yapısının dikkate alınarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

(...) Evet, çok taraflı ve göçmenlerin aktif olarak yer aldığı projeler yürütülüyor. Burada amacımız göçmeni merkeze alan, sosyal uyumlarını kolaylaştıran bir süreci devam ettirmek. Kurum olarak buna önem veriyoruz. Katılımcıların diğer katılımcılarla temasın önem veriyoruz. Her bir oturumda karşılıklı bir iletişim olabilmesi adına ayrıca bir önem veriyoruz. Çünkü sorunlar ancak aktif rol alarak çözülebileceğini düşünüyoruz. Dediğim gibi projelerde hem göçmenler hem de Almanların yer alması süreci kolaylaştırıyor. Biz burada kurum olarak bir eğitimi sadece vermek için vermiyoruz, onların en üst seviyede faydalanması için uğraşıyoruz ve kendimizi de bu yönde yeniliyoruz. (DP-2)

Multikulturelles Forum personelinin açıklamaları, kurumun sosyal uyum süreçlerine dair benimsediği katılımcı yaklaşımı yansıtmaktadır. Göçmenlerin aktif katılımına dayalı ve çok taraflı projelerin yürütülmesi, uyum sürecinin merkezine göçmenleri alarak onların sosyal entegrasyonunu kolaylaştırma amacına hizmet etmektedir. Bu yaklaşım, sosyal uyum sürecinde göçmenler ve yerel halk arasındaki etkileşimi güçlendirmekte, karşılıklı anlayışı teşvik etmektedir.

Projelerde, yalnızca eğitim vermekle kalmayıp, göçmenlerin bu süreçten en üst düzeyde faydalanmaları için kurumsal bir özen gösterilmekte ve kurum bu doğrultuda kendini sürekli yenilemektedir. Göçmenlerin aktif katılımıyla gerçekleşen bu projeler, onların sosyal uyum süreçlerinde daha etkin bir rol üstlenmelerine olanak tanırken, yerel halkla iş birliğine dayalı sosyal bir bağ kurulmasına da katkı sağlamaktadır. Bu yaklaşım, göçmenlerin sosyal uyum sürecine kendi bakış açıları ve deneyimleri doğrultusunda katkıda bulunmalarını mümkün kılmaktadır.

Göçmenlere yönelik sosyal uyum programlarının etkinliği, çeşitli yapısal engeller ve sınırlı kaynaklar nedeniyle karmaşık bir hal almaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezleri'nin sunduğu dil kursları, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu sağlamada kritik bir rol oynamakla birlikte, sınırlı kapasite, yetersiz eğitmen sayısı ve eğitim sürelerinin kısalığı gibi zorluklar, bu kursların etkinliğini azaltmaktadır. Dil bariyerinin varlığı, göçmenlerin toplumla anlamlı bağlar kurmasını, iş bulmalarını ve genel olarak sosyo-ekonomik entegrasyonlarını zorlaştırmaktadır. Bu sorun, göçmenlerin yalnızca günlük yaşamda değil, sosyal etkileşimlerde de zorluklar yaşamasına yol açmaktadır.

Kültürel etkinlikler de, teorik olarak göçmenlerin yerel halkla etkileşimini artırmayı hedeflese de, sınırlı katılım ve çeşitlilik eksiklikleri nedeniyle etkisiz kalmaktadır. Etkinliklerin genellikle dar bir çerçevede ve sınırlı sayıda katılımcıyla yapılması, toplumla kalıcı bir aidiyet duygusu geliştirmeyi zorlaştırmaktadır. Ayrıca, kültürel etkileşimler genellikle göçmenlerin kendi kültürlerini tanıtmalarına olanak tanırken, yerel halkın da farklı kültürlerle yönelik daha fazla ilgi göstermesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Böylece, karşılıklı anlayış ve etkileşim sağlanarak toplumsal uyum daha kalıcı hale getirilebilir.

Bununla birlikte, Türk Kızılay Toplum Merkezleri, göçmenlerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik kurslar sunarak, onların toplumla daha etkin bir şekilde entegrasyonuna katkıda bulunmaktadır. Ancak, bu tür programların geniş kitlelere

ulaşamaması, sadece belirli gruplara hitap etmesi, ve katılımcıların farklı kültürel geçmişlerine duyarlı bir yaklaşımın eksikliği, bu programların kapsayıcılığını sınırlamaktadır.

Almanya'da ise, dil öğrenimi süreci daha sistematik bir şekilde ele alınmaktadır ve burada sunulan dil kursları, göçmenlerin toplumsal entegrasyonlarını hızlandırmaya yönelik etkili bir araç sunmaktadır. Almanya'daki sosyal uyum programlarının, hem dil öğrenimi hem de kültürel etkinlikler aracılığıyla, göçmenlere toplumla entegrasyon fırsatları sunduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, bu süreçte de kültürel farklılıklar ve başlangıçta yaşanan zorluklar göçmenlerin entegrasyonunu zorlaştırmakta, ancak zamanla topluma daha yakın hissetmeleri sağlanmaktadır.

Her iki ülkedeki örnekler, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları yapısal engelleri ve çözülmesi gereken temel sorunları göstermektedir. Dil bariyerlerinin aşılması ve kültürel etkileşimin artırılması, göçmenlerin toplumsal uyumunu sağlamak için kritik öneme sahiptir.

4.3.2. Gönüllü katılım

Gönüllü katılım, sosyal uyum süreçlerinde kritik bir bileşen olarak öne çıkmaktadır. Türk Kızılay'ın gönüllülük politikası, gönüllülerin eğitim süreçlerinden geçerek toplumsal uyumun sağlanmasında etkin bir rol oynamalarını teşvik eder. Bu bağlamda, gönüllülerin kazandıkları bilgi ve beceriler, sadece bireysel gelişimlerine katkı sağlamakla kalmayıp, toplumsal bağların güçlendirilmesine, kültürel etkileşimin artmasına ve farklı gruplar arasında karşılıklı anlayışın inşasına olanak tanır. Eğitim programları, gönüllülerin toplumsal hizmetler, kültürel etkileşim ve iletişim becerileri gibi alanlarda bilgi edinmelerini sağlayarak, onların sosyal uyum süreçlerine etkin katılımını mümkün kılar. Bu süreç, gönüllülerin yalnızca kendi potansiyellerini geliştirmelerini değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı güçlendirecek hizmetlerde bulunmalarını da mümkün kılar.

Bununla birlikte, gönüllü katılımının etkili bir şekilde yönetilmesi, programların başarısı için önemli bir faktör olarak kabul edilse de, gönüllülerin eğitim süreçleri ve katılım düzeyleri bazen yetersiz kalabilmektedir. Gönüllülerin motivasyon eksiklikleri veya sürece katılmama gibi durumlar, sosyal uyum programlarının etkinliğini sınırlayabilir (Schrover ve Vermeulen, 2005, ss. 825-827). Ayrıca, gönüllülerin yönetilmesi sürecinde karşılaşılan organizasyonel zorluklar, özellikle gönüllülerin sürekliliği ve bağlamındaki

zorluklar, programların sürdürülebilirliğini tehdit edebilir. Türk Kızılay, gönüllülerin katkılarının etkili bir şekilde yönetilmesi için net bir çerçeve sunmuş olsa da, bu çerçevenin her zaman gönüllülerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine tam olarak uyum sağlamadığını söylemek mümkündür.

Türk Kızılay'ının gönüllülük programı, benim ve ailemin topluma daha kolay uyum sağlamasına yardımcı oldu. (...) aldığım eğitimler sayesinde, hem kişisel olarak geliştim hem de yerel halkla daha sağlıklı bir iletişim kurabildim. Burada kendimi iyi hissediyorum. Kendimi birçok alanda geliştirdim. (TE-9)

Türk Kızılayı'nın gönüllülük programına katılım, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerinde belirgin bir etki yaratmaktadır. Göçmenlerin yeni bir topluma uyum sağlamaları, yalnızca dil bariyerlerini aşmakla değil, aynı zamanda sosyal beceriler geliştirmek ve yerel halkla etkili bir iletişim kurabilmekle de ilişkilidir. Bu bağlamda, gönüllülük programları, katılımcıların toplumsal bağlarını güçlendirmelerine ve yerel topluma katkı sağlama yolları bulmalarına olanak tanır. Aldığı eğitimler, bireyin kişisel gelişimi üzerinde olumlu bir etki yaratmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal entegrasyonu kolaylaştıran bir araç haline gelir.

Türk Kızılay'ı tarafından sunulan bu tür programlar, çokkültürlülük yaklaşımının temel ilkeleri doğrultusunda bireylerin sosyal yaşama katılımını teşvik etme ve toplumsal bütünleşme süreçlerine katkı sağlama yönünde işlevsel bir zemin sunmaktadır. Göçmenlerin gönüllülük programlarına katılımı, yalnızca bireysel gelişimi desteklemekle kalmaz, aynı zamanda yerel halkla etkileşimlerini artırarak kültürlerarası anlayışı güçlendirme potansiyeline sahiptir. Gönüllülük sürecinde edinilen deneyimler, bireylerin yeni beceriler kazanmalarına, özgüvenlerini artırmalarına ve toplumsal aidiyet duygusu geliştirmelerine katkıda bulunur.

Gönüllü olarak katıldığım aktiviteler, bana çok değerli deneyimler kazandırdı ve toplumun farklı kesimleriyle tanışma fırsatı sundu. Fakat, bazı zamanlar gönüllüler arasında koordinasyon eksiklikleri yaşanıyor ve bu da projelerin verimli bir şekilde yürütülmesini zorlaştırabiliyor. Bu tür durumlar, gönüllülerin motivasyonunu düşürebiliyor. (TE-8)

Gönüllülük faaliyetlerine katılım, göçmenler için toplumsal uyum sürecinde önemli bir fırsat yaratırken, aynı zamanda farklı toplumsal gruplarla etkileşimde bulunma imkânı sunar. Bu deneyimler, bireylerin toplumsal çeşitliliği daha iyi anlamalarına ve yerel toplumla ilişkilerini derinleştirmelerine yardımcı olabilir. Ancak, gönüllü programlarında karşılaşılan bazı organizasyonel zorluklar, sürecin etkinliğini olumsuz yönde etkileyebilir. Özellikle gönüllüler arasında koordinasyon eksiklikleri, projelerin başarısını ve verimliliğini engelleyebilir.

Gönüllü programlarının, toplumda karşılıklı anlayışın güçlenmesine yardımcı olduğunu düşünüyorum. Bu programlar sayesinde, yerel halkla daha yakın ilişkiler kurabildim ve onların kültürünü daha iyi anlamaya başladım. Ancak, bazı gönüllülerin projelerde yeterli ilgiyi göstermediğini gözlemledim; bu da programların etkisini sınırlı hale getiriyor. (TK-6)

Gönüllü programları, göçmenlerin yerel topluma entegrasyon süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu programlar, toplumsal karşılıklı anlayışın güçlenmesini ve kültürel etkileşimin artmasını sağlayarak, göçmenlerin yerel halkla daha yakın ilişkiler kurmalarına olanak tanır. “Gönüllü olarak bazı etkinliklerde yer adlım. Bize faydası olabiliyor tabii ama işimiz gereği çok katılım sağlayamıyoruz (TK-2).” Katılımcıların yerel kültürleri daha iyi anlaması, toplumsal uyumun sağlanmasında etkili olabilir. Ancak, gönüllülük faaliyetlerinin etkinliği, katılımcıların bağlılık düzeyine ve gösterdikleri ilgiye bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Gönüllülerin projelerdeki ilgisizliği, programların verimliliğini sınırlayabilir ve dolayısıyla toplumsal etkileşimin ve uyumun güçlenmesi sürecinde aksamalara yol açabilir. Kişilerin çalışmak zorunda kalması veya diğer durumlar sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu durum, gönüllü programlarının uzun vadeli etkilerini kısıtlayabilir ve toplumsal bağların gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

Gönüllülük sayesinde, hem kendi yeteneklerimi geliştirdim hem de topluma katkı sağladım. (...) gönüllü olmanın değerini daha iyi kavradım. Fakat, gönüllülük sürecinde bazı maddi ve manevi desteklerin eksik olması, gönüllülerin sürdürülebilirliğini zorlaştırabiliyor. (...) Özellikle çalışmak zorunda kaldığımız zamanlarda faaliyetlere katılamıyoruz. (TE-13)

Gönüllülük, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerinde önemli bir deneyim sunarken, aynı zamanda bireysel becerilerin geliştirilmesi ve topluma katkı sağlanması açısından değerli bir fırsat yaratmaktadır. Gönüllü katılımı, katılımcıların hem kişisel gelişimlerine katkı sağlamakta hem de toplumsal bağların güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Ancak, gönüllülük faaliyetlerinin sürdürülebilirliği, maddi ve manevi desteklerin eksikliği nedeniyle zorlu bir hal alabilmektedir.

İfade edilen "maddi ve manevi desteklerin eksikliği" ve "çalışma zorunluluğu nedeniyle faaliyetlere katılamama" gibi zorluklar, gönüllülük süreçlerinin sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyen yapısal sorunlara işaret etmektedir. Bu durum, gönüllülüğün genellikle ücretsiz bir faaliyet olması nedeniyle yaşanan temel bir zorluğu ortaya koymaktadır. Literatürde, gönüllülüğün sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için gönüllülerin maddi destekler ve psikososyal ihtiyaçlarının karşılanmasının kritik önemde olduğu belirtilmektedir (Wilson, 2000, ss. 15-17). Gönüllülük faaliyetlerine katılımın özellikle

ekonomik ihtiyaçlarla dengelenememesi, dezavantajlı gruplar arasında bu tür faaliyetlerin yaygınlaşmasını engelleyebilmektedir.

Maddi desteklerin eksikliği ve çalışma zorunluluğunun gönüllülük faaliyetlerine katılımı kısıtlaması, bireylerin toplumsal uyum süreçlerinde fırsat eşitsizliği yaratmaktadır. Sosyal hizmet ilkeleri doğrultusunda, bireylerin sosyal faaliyetlere eşit katılımını sağlamak için hizmetlerin erişilebilirliği ve kapsayıcılığı artırılmalıdır (Miley, O'Melia ve DuBois, 2017). Gönüllülük programlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması, bireylerin ekonomik zorunluluklar nedeniyle bu tür faaliyetlerden uzaklaşmalarını önlemek için daha fazla destek mekanizmasının devreye girmesini gerektirir.

(...) Gönüllü olarak çalışmak, hem kişisel gelişimimi hem de toplumsal entegrasyonumu hızlandırdı. (...) Fakat bazen gönüllülerin eğitim süreçlerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum; çünkü çoğu zaman ihtiyaç duyduğumuz desteği almakta zorlanıyoruz. Bu, çalışmaların etkinliğini azaltabiliyor ve gönüllülerin daha fazla katkı sunabilmesini engelliyor. (TK-5)

Gönüllülük, göçmenlerin kişisel gelişimini desteklerken, aynı zamanda toplumsal entegrasyon süreçlerini hızlandıran önemli bir faktördür. Gönüllü faaliyetleri, katılımcıların yeni toplumlarında daha derin bağlar kurmalarına ve toplumsal yaşama dahil olmalarına yardımcı olur. Ancak, gönüllülerin eğitim süreçlerinin yetersizliği, bu sürecin etkinliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Gönüllülere sağlanan eğitimlerin eksikliği, ihtiyaç duyulan bilgi ve desteğin zamanında alınamamasına yol açarak, gönüllülerin işlevselliğini sınırlandırabilir.

Multikulturelles Foruma göre, gönüllü katılım sosyal uyum süreçlerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Almanya'daki gönüllülük politikaları, gönüllülerin eğitim programlarına katılımını teşvik ederek toplumsal uyumun sağlanmasında önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, gönüllülerin kazandıkları bilgi ve beceriler yalnızca bireysel gelişimlerine katkı sunmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal bağların güçlenmesine, kültürel etkileşimin artmasına ve farklı topluluklar arasında karşılıklı anlayışın inşa edilmesine olanak tanır. Eğitim programları, gönüllülerin toplumsal hizmetler, kültürel etkileşim ve iletişim becerileri gibi alanlarda bilgi edinmelerini sağlayarak, onların sosyal uyum süreçlerine etkin katılımını mümkün kılar. Bu süreçler, gönüllülerin kişisel gelişimlerinin yanı sıra toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesine katkıda bulunur (Werker ve Ahmed, 2008, ss. 75-77).

Almanya'da gönüllülük programlarına katılmak, sosyal uyuma yardımcı olmak için gerçekten harika bir fırsat. Eğitimler sayesinde, kültürel farkındalığım arttı ve Almanya'daki yaşam tarzını daha iyi anlıyorum. (DK-7)

Almanya'da gönüllülük programlarına katılım, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini destekleyen önemli bir araçtır. Gönüllü faaliyetleri, katılımcılara yerel toplumla etkileşimde bulunma ve kültürel farkındalık geliştirme fırsatı sunar. Bu süreç, göçmenlerin bulundukları toplumun yaşam tarzını daha iyi anlamalarına ve yerel kültüre entegre olmalarına katkı sağlar. Eğitimler aracılığıyla edinilen bilgiler, bireylerin toplumsal normlara ve değerler sistemine uyum sağlamasını kolaylaştırır. Bununla birlikte, gönüllülük, kültürel çeşitliliği ve sosyal bağları güçlendirerek, göçmenlerin kendilerini toplumsal yapının bir parçası olarak hissetmelerini sağlayabilir.

Gönüllü olmak, sadece dil becerilerimi geliştirmeme yardımcı olmakla kalmadı, aynı zamanda toplumun bir parçası gibi hissetmeye de olanak sağladı. İnsanlarla daha fazla etkileşimde bulunmak ve kültürel bariyerleri aşmak çok faydalı oldu. (DK-4)

Gönüllülük, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu faaliyetler, dil becerilerinin geliştirilmesi yanı sıra, bireylerin yerel toplumla daha yakın bağlar kurmasına olanak tanır. Gönüllü olarak katılmak, bireylerin kültürel bariyerleri aşmalarına yardımcı olurken, sosyal etkileşimi artırarak yerel topluma aidiyet duygusunu pekiştirebilir. Bu süreç, göçmenlerin kendilerini yalnızca yerel toplumun bir parçası olarak hissetmelerine olanak tanır ve kültürel alışverişi teşvik eder.

İfadedeki "toplumun bir parçası gibi hissetmek" vurgusu, gönüllülüğün sosyal entegrasyon üzerindeki olumlu etkilerine işaret etmektedir. Putnam'ın (2000) sosyal sermaye teorisine göre, gönüllülük, bireylerin sosyal ağlar kurmasını ve bu ağlar aracılığıyla topluma daha derin bir şekilde bağlanmasını teşvik eder. Göçmenler için bu süreç, toplumun bir parçası olma hissiyatını güçlendiren ve kültürel bariyerleri aşmalarını sağlayan önemli bir entegrasyon aracı işlevi görür. Kültürel bariyerlerin aşılması ve karşılıklı anlayışın geliştirilmesi, Ager ve Strang'ın (2008) entegrasyon çerçevesinde vurguladığı "sosyal bağlantılar" boyutuyla doğrudan ilişkilidir.

Gönüllülüğün kültürel bariyerleri aşmadaki rolü, göçmenlerin yalnızca dil becerilerini değil, aynı zamanda kültürlerarası iletişim becerilerini de geliştirdiğini göstermektedir. Berry'nin (1997) kültürel uyum modeline göre, entegrasyon stratejisi, bireylerin hem kendi kültürel kimliklerini korumalarını hem de yerel topluma aktif bir şekilde katılmalarını içerir. Gönüllülük, bu iki süreci destekleyerek göçmenlerin daha kapsayıcı bir toplumsal bağlamda kendilerini konumlandırmalarına olanak tanır.

(...) Bu süreçte edindiğim beceriler, hem iş bulmamda hem de günlük yaşamda karşılaştığım zorluklarla başa çıkmamda bana yardımcı oldu. (...) Gönüllülük, Almanya'daki topluma entegrasyonumu hızlandırdı diyebilirim. Çünkü toplumla ne kadar çok zaman geçirebilsek o kadar çok hızlı uyum sağladığımızı düşünüyorum. (DE-9)

Gönüllülük, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreç, yalnızca dil becerilerinin gelişmesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bireylerin çeşitli beceriler kazanmalarını sağlayarak hem profesyonel yaşamda hem de günlük yaşamda karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilmelerini mümkün kılar. Gönüllülük, göçmenlerin yerel toplumla daha yakın ilişkiler kurmalarına olanak tanırken, toplumsal katılımı artırarak entegrasyon sürecini hızlandırır. “Tüm etkinliklere katılım sağlamak zor gelebiliyor. Ama yine de gönüllü olarak birçok etkinliğe katılım sağladım, bunu yapıyorum çünkü kendimi geliştirebilme şansı buluyorum (DE-13).” Almanya gibi farklı kültürlerin bir arada bulunduğu bir toplumda gönüllülük, bireylerin kültürel farkındalıklarını geliştirmelerine ve toplumsal normları anlamalarına yardımcı olur. Bu bağlamda, gönüllü katılımı, göçmenlerin hem sosyal bağlarını güçlendirmelerine hem de profesyonel yaşamda başarı elde etmelerine katkı sağlar.

Edinilen beceriler, göçmenlerin yalnızca dilsel yeterliliklerini değil, aynı zamanda kültürel uyum, sosyal etkileşim ve iş yaşamında gerekli olan organizasyonel becerilerini de geliştirmelerini sağlar. Bu beceriler, iş bulma sürecini kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda günlük yaşamda karşılaşılan farklı zorluklarla başa çıkabilmek için de önemli bir kaynak oluşturur. “Etkinliklere katılım sağlayarak kendimi daha iyi hissettiğimi fark ettim. Her etkniliğe gönüllü gidiyorum (DE-10).” Gönüllülük, bir anlamda göçmenlere yeni bir toplumda varlıklarını sürdürme yeteneği kazandıran bir araç olarak işlev görür. Bu süreç, yerel halkla daha derinlemesine etkileşimlerde bulunarak, göçmenlerin toplumla kaynaşmalarını ve toplumsal uyumun güçlenmesini sağlar.

Eğitim programları çok faydalıydı, çünkü sadece dil ve kültürel bilgi sunmakla kalmadı, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı teşvik etti. İnsanlar birbirine yardım ediyor ve bu süreçte yalnız olmadığınızı hissediyorsunuz. (DE-12)

Eğitim programları, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu tür programlar, yalnızca dil öğrenme ve kültürel bilgi edinme fırsatları sunmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı teşvik eder. “Kurumun sunmuş olduğu eğitim programlarına gönüllü katılıyorum çünkü kendimi bu alanda daha çok motive edebiliyorum. Gönüllü katılmak daha faydalı olabiliyor (DK-1)”. Göçmenler, bu eğitim süreçleri aracılığıyla yalnızca yeni bir dil ve kültürle tanışmakla kalmaz, aynı zamanda toplumda birbirlerine destek olan ve ortak amaçlar doğrultusunda hareket eden bir

toplulukla etkileşim kurma fırsatı elde ederler. Toplumsal dayanışma, göçmenlerin kendilerini yalnız hissetmektense, toplumun bir parçası olarak kabul edilmelerini sağlar. Bu süreç, sosyal izolasyonun önlenmesine ve toplumsal uyumun güçlenmesine katkıda bulunur.

Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumun gönüllü katılım programları, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerine katkı sağlamak açısından benzer amaçlar güdüyor olsa da, programların yapısal farklılıkları ve uygulamadaki zorluklar, her iki kurumun etkinliklerini farklı şekillerde etkilemektedir.

Türk Kızılay, gönüllülük programlarını, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu destekleyen bir araç olarak kullanmaktadır. Gönüllülük faaliyetleri, katılımcılara kişisel gelişim fırsatları sunmanın yanı sıra, yerel topluma entegre olmalarını sağlayacak sosyal beceriler kazandırır. Eğitimler aracılığıyla katılımcılar, toplumsal hizmetler, kültürel etkileşim ve iletişim becerileri gibi alanlarda bilgi edinir, böylece sosyal uyum süreçlerine etkin bir şekilde katılabilirler. Ancak, Türk Kızılay'ın gönüllülük politikası her zaman gönüllülerin ihtiyaçları ve beklentilerine tam olarak uyum sağlamamaktadır. Gönüllülerin katılım düzeyindeki dalgalanma ve motivasyon eksiklikleri gibi sorunlar, programların etkinliğini sınırlayabilir. Ayrıca, gönüllüler arasındaki koordinasyon eksiklikleri ve eğitim süreçlerinin yetersizliği, projelerin verimli bir şekilde yürütülmesini engelleyebilir. Bu bağlamda, gönüllülerin sürdürülebilirliği ve bağlılıkları, Türk Kızılay'ın programlarının uzun vadeli başarısı için kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Öte yandan, Multikulturelles Forum, Almanya'daki göçmenler için benzer bir gönüllülük modeli sunmakta, fakat burada eğitim süreçlerinin daha kapsamlı olması, göçmenlerin toplumsal uyumunu hızlandıran önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Multikulturelles Forumun sunduğu gönüllülük eğitimleri, katılımcılara yerel kültür ve toplumsal normlar hakkında derinlemesine bilgi sağlar ve bunun yanı sıra, toplumsal dayanışmayı teşvik eder. Gönüllüler, yalnızca dil becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda yerel toplumu daha iyi anlayarak, toplumsal bağlarını güçlendirme fırsatı bulurlar. Ancak, bu programda da bazı zorluklar yaşanmakta olup, gönüllülerin projelere katılım düzeyindeki eksiklikler ve programların organizasyonel zorlukları, etkinliğin azaltılmasına yol açabilmektedir.

Her iki kurumun programları da katılımcıların kişisel gelişimlerini desteklemekte, ancak gönüllülerin eğitim süreçlerinde karşılaştıkları eksiklikler ve organizasyonel sorunlar, her iki modelde de ortak bir zorluk olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumdaki gönüllülük faaliyetlerinde, gönüllülerin motivasyonunu sürdürebilmek için daha fazla maddi ve manevi destek sunulması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu durum, programların uzun vadeli sürdürülebilirliğini ve etkinliğini doğrudan etkileyebilir.

4.3.3. Eğitim ve dil öğrenme

Türkiye'deki göçmenlerin dil eğitimi, entegrasyon süreçlerinin en temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Ancak, dil öğrenme süreci, pek çok yapısal ve sosyal engel nedeniyle oldukça karmaşık bir hal almaktadır. Kamu kurumları ve yerel yönetimler tarafından sağlanan dil kursları, genellikle göçmenlerin ihtiyaçlarına yeterince cevap verememektedir. Mevcut dil kurslarının sınırlı sayıda olması, kurs süresinin kısalığı ve dil öğretiminde kullanılan yöntemlerin etkisizliği, göçmenlerin dil becerilerini geliştirmelerini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, bu kursların çoğu, yalnızca temel dil bilgisi üzerine odaklanmakta, sosyal entegrasyon için gerekli olan ileri düzey dil becerilerini kazandırma noktasında eksik kalmaktadır (Henrich, 2010, ss. 94-96).

Dil öğrenme sürecinde göçmenlerin karşılaştığı engeller yalnızca eğitim materyalleri ve öğretim yöntemleriyle ilgili değildir. Sosyo-ekonomik durumları, göçmenlerin dil kurslarına katılımını doğrudan etkilemektedir. Göçmenler, genellikle düşük gelirli işlerde çalıştıkları için kurslara katılabilmek adına gerekli zamanı ve kaynakları bulmakta zorlanmaktadır. Ayrıca, dil kurslarının çoğu sabah veya öğle saatlerinde düzenlenmekte, bu da iş saatleriyle çakışarak göçmenlerin kurslara katılımını engellemektedir (Hintermann ve diğ., 2017, ss. 24-26).

Bir diğer önemli mesele ise, dil becerilerinin gelişmemesi sonucu göçmenlerin sosyal ve ekonomik hayatın dışında kalmalarına neden olan iletişim engelleridir. Göçmenler, dil yetersizlikleri nedeniyle sağlık hizmetlerine erişim, resmi işlemler ve iş görüşmeleri gibi günlük faaliyetlerde ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Bu durum, göçmenlerin yalnızca toplumsal hayatta aktif bir şekilde yer almalarını engellemekle kalmaz, aynı zamanda sosyal izolasyon ve dışlanma hissiyatını pekiştirir.

Kültür farklılıkları çok olduğu için bilgiyi erişemiyorum, bildiğim bir kelime farklı toplumda farklı anlam içeriyor. Ama bizde bu kelime çok ağır kelime olduğu için zorlayorum. (...)

Türkçeyi daha iyi konuşmam gerekiyor. Bunun için şartların daha elverişli olması gerektiğini düşünüyorum. (TE-8)

Verilen ifadede, Türkiye'deki bir göçmenin kültürel farklılıklar ve dil bariyerleri nedeniyle bilgiye erişim konusunda yaşadığı zorluklardan bahsettiği görülmektedir. Bu durum, göçmenlerin yeni bir toplumda dilsel ve kültürel uyum süreçlerini daha da karmaşık hale getirebilir. Sözü edilen "bilgiyi erişememek" durumu, dilin yanı sıra, toplumsal anlam katmanlarının farklılık göstermesinin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Göçmen, bir kelimenin Türk toplumundaki anlamını farklı bir toplumda daha olumsuz ya da ağır bir şekilde algıladığını ifade etmektedir. Bu, dilin sadece iletişim aracı olmanın ötesine geçip, kültürel normların ve değerlerin şekillendirdiği bir yapıyı yansıttığını gösterir. Göçmen, kelimenin ağırlığından dolayı zorlandığını belirterek, dilin toplumsal ilişkilerdeki hassasiyetini vurgulamaktadır. Bu durum, göçmenlerin yalnızca dil becerilerini geliştirmelerinin yeterli olmadığını, aynı zamanda yeni toplumun kültürel kodlarını anlamalarının da kritik olduğunu ortaya koymaktadır.

(...) Hayır çünkü Türkçe tam bilmiyorum. Rahat iletişim kuramıyorum. Otobüste yaşamış olduğum kötü bir olay oldu. Hastaneye gittiğimde sorun yaşıyorum, senin bir şey yok sen eve git gibi cümleleri çok işitir ben. Hiç onlarla tartışmaya girmiyorum. Şikayetçi olmak istiyoruz ama olamıyotuzi korkuyoruz. (...) Kendimi çok güvende hissetmiyorum. Her gün geri gönderilme korkum var. (TK-2)

Bu ifadede, Türkiye'deki bir göçmenin dil bariyerleri ve entegrasyon sorunları ile karşılaştığı zorluklar vurgulanmaktadır. Göçmen, Türkçeyi yeterince bilmediğinden dolayı günlük yaşamda etkin bir iletişim kurmakta güçlük çekmektedir. Bu durum, göçmenlerin, yeni bir dil öğrenme sürecinde yaşadıkları zorlukları ve dilin toplumsal etkileşimdeki önemli rolünü açıkça göstermektedir. Göçmenin belirttiği "rahat iletişim kuramıyorum" ifadesi, dil eksikliğinin yalnızca pratik zorluklar yaratmakla kalmayıp, aynı zamanda göçmenlerin toplumsal bağları kurmalarını, güvenli ve sağlıklı bir yaşam sürmelerini de engellediğini ortaya koymaktadır (Miley, O'Melia ve DuBois, 2017).

Özellikle "otobüste yaşadığım kötü bir olay" ve hastaneye gitme deneyimlerinden bahsederken, göçmen, dil yetersizliği nedeniyle sosyal ve sağlık hizmetlerine erişim konusunda yaşadığı olumsuz deneyimleri anlatmaktadır. "Senin bir şey yok, sen eve git" gibi ifadeler, göçmenin yaşadığı toplumda maruz kaldığı önyargı ve dışlanma duygusunu ifade eder. Bu tür söylemler, dil ve kültürel farklılıkların yarattığı mesafelerin ötesinde, göçmenlerin toplum tarafından yeterince kabul edilmediği ya da değer görmediği bir atmosferi işaret eder (Honneth, 2015).

Diğer yandan, "şikayetçi olmak istiyoruz ama olamıyoruz, korkuyoruz" ifadesi, göçmenlerin hukuki ya da toplumsal haklarını savunma noktasında yaşadıkları korku ve güvensizlik duygusunu yansıtmaktadır. Bu, göçmenlerin yaşadıkları toplumda yasal ya da toplumsal eşitlikten yoksun hissetmeleri ve hak ihlallerine karşı seslerini çıkarma noktasında karşılaştıkları zorlukları dile getirmektedir. Aynı zamanda, "geri gönderilme korkusu" ise, göçmenlerin statüsüzlük ya da belirsizlik nedeniyle yaşadıkları güvenlik kaygılarını simgeler. Bu korku, göçmenlerin mevcut ortamlarında kendilerini güvende hissetmemelerinin ve yerleşik olduğu toplumda sürekli bir tehdit altında oldukları hissiyatının bir sonucudur (Miley, O'Melia ve DuBois, 2017).

Türkçeyi tam öğrenemediğim için, bazen insanlar beni anlamıyor. Özellikle iş yerinde, ne söylemeye çalıştığımı anlatmak çok zor oluyor. Bir gün markete gittiğimde, kasiyer bana yanlış bir şey söyledi ve ben ne demek istediğini anlamadım. Yanı başımdaki kişiyle tartışmak zorunda kaldı ve ben de bu duruma sadece bakakaldım, çünkü doğru kelimeleri bulamıyordum. Evde çocuklarımla Türkçe konuşurken de bazen zorlanıyorum, çünkü kelimeler tam olarak aklımda yer etmiyor. Geriye dönüp bakınca, kendimi toplumdan uzak hissediyorum. Göçmen olarak burada, dışlanmak ve yanlış anlaşılacak çok sık karşılaştığım bir durum, ama hiçbir şey diyemiyorum, çünkü dil bariyeri her zaman engel oluyor. (TK-7)

Bu ifadede, Türkiye'deki bir göçmenin dil becerilerindeki eksikliklerin sosyal etkileşimler üzerinde yarattığı olumsuz etkiler vurgulanmaktadır. Göçmen, Türkçeyi tam olarak öğrenememesi nedeniyle, toplumsal yaşamda sıkça yanlış anlaşılmalara ve iletişim zorlukları yaşadığını belirtmektedir. Özellikle iş yerinde ve günlük hayatta, kendini ifade etme güçlüğü, yalnızca bireysel bir sorundan öte, göçmenlerin toplumla entegrasyon süreçlerini engelleyen bir bariyer olarak öne çıkmaktadır. Kasiyerle yaşanan yanlış anlamalar ve iş yerindeki iletişim problemleri, göçmenlerin toplumsal normlara uyum sağlama noktasında yaşadıkları derinlemesine zorlukları gösterir.

Bireyin "kendimi toplumdan uzak hissediyorum" ifadesi, sosyal dışlanma (social exclusion) kavramı bağlamında değerlendirilebilir. Fielden'in (2008, ss. 11-13) sosyal dışlanma teorisi, dil bariyerinin bireyleri yalnızca ekonomik ve sosyal alanlardan değil, aynı zamanda kültürel etkileşimlerden de dışlayarak marjinalleşme sürecini hızlandırdığını belirtmektedir. Özellikle market gibi günlük yaşamın sıradan mekânlarında bile iletişim kuramama hissi, göçmenlerin toplumsal bağlamda "görünmez" olmalarına neden olabilmektedir.

Bu tür dilsel engeller, göçmenlerin yalnızca günlük yaşamda değil, aynı zamanda toplumla kurdukları bağlarda da dışlanmış hissetmelerine neden olmaktadır. Göçmen, doğru kelimeleri bulamama nedeniyle kendini iletişimde yetersiz ve izole hissettiğini

ifade etmektedir. Özellikle aile içindeki iletişimde de benzer sorunlarla karşılaşmak, göçmenlerin kültürel entegrasyon süreçlerinin yanı sıra, duygusal ve sosyal uyumlarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum, dilin sadece iletişimi kolaylaştıran bir araç olmanın ötesinde, bireylerin sosyal kabul ve aidiyet duygularını inşa etme sürecinde ne denli merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Ayrıca, göçmenin dışlanma ve yanlış anlaşılma korkusu, toplumsal bağların güçlenmesi açısından bir engel teşkil etmektedir. Bu korkular, yalnızca dilin öğrenilmesiyle aşılabilecek sorunlar değildir, aynı zamanda toplumun genel tutumları ve kültürel anlayışlarının da etkisiyle şekillenen bir olgudur. Bu bağlamda, göçmenlerin toplumsal katılımını engelleyen temel faktörlerden biri, dil bariyerinin yanı sıra, toplumsal kabul görmeme ve maruz kaldıkları ayrımcılıktır.

Burada, ilk başlarda çok zorlandım. Her şey yabancıydı, sokaklar, dükkanlar, hatta insanlarla nasıl konuşmam gerektiğini bile bilmiyordum. Bir gün alışveriş yaparken, benden istenen şeyi tam anlayamamıştım ve uzun bir süre beklemek zorunda kaldım. İnsanlar bana bazen sabırsızca bakıyorlardı, ama bir şey söyleyemiyordum. Dil öğrenmek çok önemli, ama bir yandan da insanlar sadece dil üzerinden değil, başka şekillerde de seni anlamaya çalışmalılar. Yavaşça alışmaya başladım, ama bazen dil eksikliği yüzünden kendimi geride hissediyorum. Kendimi hâlâ buraya ait hissetmiyorum; bazen yalnız ve yabancı hissediyorum. (TK-6)

Bu ifadede, Türkiye'deki bir göçmenin dilsel entegrasyon sürecinde yaşadığı zorluklar ve toplumsal uyum sorunları belirgin bir şekilde ifade edilmektedir. Göçmen, başlangıçta bulunduğu çevreyi yabancı ve anlaşılması güç olarak tanımlamakta, bu durumun sosyal etkileşimde önemli bir engel oluşturduğunu belirtmektedir. "Sokaklar, dükkanlar, hatta insanlarla nasıl konuşmam gerektiğini bile bilmiyordum" şeklindeki ifade, dilin yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, yeni bir topluma entegre olmanın temel aracı olduğuna dair bir vurgudur. Bu, göçmenlerin yerleşim süreçlerinde yaşadıkları kültürel ve dilsel zorlukların, günlük yaşamda bile basit etkileşimlerde engel teşkil ettiğini gösterir.

Göçmen bireyin deneyimleri, aynı zamanda dil engelinin psikolojik etkilerini de gözler önüne sermektedir. Bireyin özgüvenini ve sosyal katılım motivasyonunu olumsuz yönde etkileyebilir. Ryan ve arkadaşlarının (2008, ss. 680-682) göçmenlerin sosyal ağları üzerine yaptığı çalışma, dil yeterliliğinin, bireylerin toplumsal hayata aktif katılımında kilit bir rol oynadığını ve yetersiz dil becerilerinin göçmenleri yalnızlığa itebileceğini göstermektedir.

Alışveriş gibi günlük yaşamın rutin bir parçasında yaşanan iletişim sorunları, dil yetersizliğinin, göçmenlerin toplumla entegrasyonlarını daha da zorlaştıran bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Göçmen, dil engelinin toplumsal etkileşimdeki diğer

yönleri de olumsuz etkilediğine, "sabırsızca bakma" gibi durumlarla karşılaştığına değinmektedir. Bu tür tepkiler, göçmenlerin toplumda kabul görme süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilir ve bu da toplumsal aidiyet duygusunun zayıflamasına yol açar.

Ayrıca, "Bazen yalnız ve yabancı hissediyorum" ifadesi, göçmenlerin dil engeline rağmen, bir topluma ait olma duygusunun kazanılamadığını gösteren önemli bir noktadır. Göçmenler, sadece dil becerileriyle değil, aynı zamanda toplumun sosyal ve kültürel yapılarıyla da entegrasyon sağlamak zorundadırlar. Bu, göçmenlerin günlük yaşamda, sadece dil öğrenmeye yönelik çabalarının değil, aynı zamanda toplumsal kabul görme ve kültürel normlara uyum sağlama süreçlerinin de önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Kalabalık ve çok çocuklu aile yapılarına sahip olmaları sebebiyle eğitim seminer çalışmaları uzun döneme yaymak zor bir olasılık. Dil bariyeri sebebiyle hızlı iletişim kurmak ve tercüman olmadan kontakta kalmak zorlayıcı durumların başında geliyor. Merkez çalışmaları dışında Halk Eğitim Merkezleri iş birliğinde merkezde Türkçe başta olmak üzere çeşitli kurslar açıyoruz. (TP-1)

Verilen açıklama, göçmenlerin toplumsal entegrasyon sürecinde karşılaştıkları yapısal ve dilsel zorlukları yansıtmaktadır. Kalabalık ve çok çocuklu aile yapılarının, uzun vadeli eğitim seminerlerine katılımı zorlaştırması, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerinin karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Aile içindeki bireylerin farklı yaş gruplarına sahip olmaları, eğitim faaliyetlerine katılımı sınırlamakta ve bu da göçmenlerin yerleşim sürecinde karşılaştıkları engelleri derinleştirmektedir. Bu durum, göçmenlerin toplumsal uyumlarını engelleyen temel bir etken olarak işlev görmektedir.

Dil bariyerlerinin, özellikle Türkçe bilmeyen göçmenler için büyük bir engel oluşturduğu da ifade edilmektedir. Dil eksikliği, sadece iletişimde güçlükler yaratmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal dışlanma ve toplumsal hizmetlere erişim konusunda da zorluklar doğurur. Bu, göçmenlerin toplumla kurduğu ilişkilerin ve sosyal ağların şekillenmesini doğrudan etkileyen bir faktördür. Tercüman desteği olmadan iletişim kurma çabaları, göçmenlerin günlük yaşamda karşılaştığı sıkıntıları daha da derinleştirebilir.

Göçmelerin sosyal uyum anlamında hem entegre olmak hem de sosyokültürel uyum anlamında problemler yaşadıklarını ve hatta bizzat buna direnç gösterdiklerini düşünüyorum. En eskisi 10 yıl olmak üzere Türkiye'de bulunan göçmenler dil öğrenimi, sosyal hayata karışma, iş hayatına adapte olmak gibi konularda hızlı bir ilerleme gösterememişlerdir. (TP-2)

Verilen ifadede, Türkiye'deki göçmenlerin sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve dirençler üzerine yapılan tespitler, entegrasyonun karmaşıklığını ve göçmenlerin bu sürece dair yaşadıkları güçlükleri vurgulamaktadır. Özellikle dil öğrenimi, sosyal hayata katılım ve iş gücüne entegrasyon gibi alanlarda kaydedilen ilerlemenin sınırlı olduğu

belirtilmektedir. Bu durum, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerini hem bireysel hem de kolektif düzeyde olumsuz yönde etkileyen temel engelleri ortaya koymaktadır. Dil, entegrasyon sürecinin en kritik bileşenlerinden biri olup, göçmenlerin yeni toplumla iletişim kurabilmeleri ve toplumsal normlara adapte olabilmeleri için öncelikli bir araçtır. Dil bariyerlerinin varlığı, sadece günlük yaşamda zorluklar yaratmakla kalmaz, aynı zamanda göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşama aktif katılımını da engeller.

Sosyo-kültürel uyum ise daha derin bir dinamiğe sahiptir. Göçmenler, yeni toplumsal normlarla uyum sağlamakla birlikte, kendi kültürel kimliklerini koruma çabası içinde olabilirler. Bu durum, göçmenlerin entegrasyon sürecinde yaşadıkları dirençle doğrudan ilişkilidir. Kültürel kimliklerin korunması isteği, göçmenlerin toplumsal yapıya dahil olma isteklerini bazen sınırlayabilir. Bununla birlikte, kültürel kimlik ve yerleşik toplumun normları arasında denge kurmaya yönelik gösterilen bu direnç, göçmenlerin toplumsal kabul görme ve aidiyet duygusu geliştirme süreçlerini zorlaştırmaktadır. Sosyo-kültürel uyumda yaşanan bu zorluklar, sadece dil bariyerlerinden kaynaklanmaz; aynı zamanda toplumsal dışlanma, önyargılar ve yerleşik toplumun göçmenlere yönelik tutumları da bu süreci olumsuz yönde etkileyen faktörlerdir.

Almanya'daki göçmenlerin dil eğitimi, entegrasyon süreçlerinin temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Göçmenlerin dil becerilerinin geliştirilmesi, toplumsal hayata etkin bir şekilde katılım ve entegrasyon için kritik bir öneme sahiptir. Almanya'da, dil eğitimi genellikle devlet tarafından sağlanan ve oldukça kapsamlı olan programlarla desteklenmektedir. Bu programlar, özellikle göçmenlerin sosyal uyum süreçlerine katkı sağlamak amacıyla yapılandırılmıştır. Yüksek kaliteli dil kursları, göçmenlerin dilsel becerilerini geliştirmelerine olanak tanırken, aynı zamanda yerleşik topluma entegrasyon süreçlerini hızlandırmaktadır. Almanya'da, dil kurslarının kapsamı yalnızca temel dil bilgisiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda sosyal ve kültürel uyum için gerekli olan ileri düzey dil becerilerini de içermektedir (Hintermann ve diğ., 2017, ss. 25-27).

Almanya'da dil eğitimine erişim de göçmenler için genellikle daha kolaydır. Devlet, dil kursları ve sosyal entegrasyon programları için çeşitli destekler sunarak göçmenlerin bu programlara katılımını teşvik etmektedir. Bu kurslar genellikle geniş bir yelpazeye sahip olup, göçmenlerin dil becerilerinin yanı sıra kültürel normlara adapte olmalarını da amaçlamaktadır. Sosyo-ekonomik durumları, göçmenlerin kurslara katılımını engellemese de, dil eğitime yönelik devlet destekli finansal teşvikler, düşük gelirli

göçmenler için önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Bu, göçmenlerin eğitimle ilgili erişim engellerinin büyük ölçüde ortadan kaldırılmasına yardımcı olmaktadır.

Almanya'ya geldiğimde dil öğrenmek benim için çok zordu. Başlarda dil bariyerleri nedeniyle alışveriş yapmak, iş aramak gibi basit şeylerde bile zorluk çekiyordum. Ancak devletin sunduğu dil kursları sayesinde bu sorunları aşmaya başladım. Kurslar çok kapsamlıydı, sadece dil değil, kültürel farkları da öğrenmek çok faydalı oldu. Artık Almanya'da kendimi daha rahat ifade edebiliyorum, iş bulmak da daha kolay oldu. (DE-9)

Bu açıklama, Almanya'ya gelen göçmenlerin dil öğrenme sürecindeki zorlukları ve kurumun sunduğu dil kurslarının bu süreci nasıl kolaylaştırdığına dair önemli bir bilgi sunmaktadır. Dil bariyerleri, göçmenlerin günlük yaşamda karşılaştıkları temel engellerin başında gelmektedir ve bu, alışveriş yapmak, iş aramak gibi basit ancak önemli aktiviteleri bile zorlaştırabilmektedir. Ancak, Almanya'daki devlet destekli dil kursları, bu zorlukların aşılmasına yardımcı olmaktadır. Kursların kapsamı, sadece dil becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda göçmenlerin yerleşik topluma entegre olmalarına yardımcı olacak kültürel farkındalık eğitimleri de sunmaktadır.

Dil bariyerinin başlarda alışveriş ve iş arama gibi günlük aktivitelerde yarattığı zorluklar, dil öğreniminin bireylerin ekonomik hayata katılımı üzerindeki önemini vurgulamaktadır. Ryan ve arkadaşlarının (2008) sosyal ağlar üzerine yaptığı araştırma, dil yeterliliğinin göçmenlerin işgücü piyasasına entegrasyonunda temel bir faktör olduğunu ve dil kurslarının bu bağlamda köprü işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Bireyin “iş bulmak daha kolay oldu” ifadesi, dil yeterliliği ile istihdam arasındaki bu doğrudan ilişkiyi desteklemektedir.

Bununla birlikte, Almanya'da sunulan dil kurslarının yalnızca dil öğretmekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda kültürel farklılıklar hakkında bilgi sunması, Ager ve Strang'ın (2008) entegrasyon çerçevesindeki “bilgi” ve “kültürel farkındalık” boyutlarına işaret etmektedir. Bu tür programlar, göçmenlerin yeni toplumun normlarını ve değerlerini anlamalarına yardımcı olarak sosyal uyum süreçlerini hızlandırmaktadır. Dil kurslarının kültürel farkındalık yaratmadaki rolü, göçmenlerin yalnızca dil değil, aynı zamanda sosyal kodlar ve davranış biçimleri konusunda da beceriler kazanmasını sağlamaktadır.

Dil öğrenme süreci çok uzun ve yorucu olabilir, ancak Almanya'da sunulan imkanlar gerçekten çok iyi. Birçok farklı seviyede kurs seçeneği var ve kurslar oldukça esnek bir şekilde düzenleniyor. İş saatlerimle çakışmadığı için kurslara katılmakta zorlanmadım. Kurslar sadece dil değil, sosyal yaşam hakkında da bilgiler sunuyor. Bu, burada yaşamaya alışmamı kolaylaştırdı, ama hala bazen zorluklar yaşıyorum. (DE-12)

Almanya'daki göçmenlerin dil öğrenme sürecindeki deneyimlerini ve karşılaştıkları fırsatları anlamak açısından önemli bir perspektif sunmaktadır. Dil öğrenme süreci, zorlu

ve uzun bir süreç olabilir, ancak Almanya'daki dil eğitim imkanları, göçmenlerin bu süreci daha yönetilebilir hale getirmektedir. Birçok farklı seviyede sunulan kurs seçenekleri, göçmenlerin kendi ihtiyaçlarına göre bir eğitim planı oluşturmalarına olanak tanımaktadır. Kursların esnek bir şekilde düzenlenmesi, özellikle çalışma saatleriyle çakışmayan zaman dilimlerinde kurslara katılım imkanı sağlayarak, göçmenlerin bu eğitim süreçlerine aktif katılımlarını teşvik etmektedir.

Bununla birlikte, bu kurslar yalnızca dil becerilerinin geliştirilmesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda sosyal yaşamla ilgili önemli bilgiler sunarak göçmenlerin yerleşik topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Bu yönüyle, dil öğrenme süreci, toplumsal entegrasyon ve uyum için bir araç işlevi görmektedir. Ancak, bu süreçte yaşanan zorluklar tamamen ortadan kalkmamaktadır; dil becerilerinin geliştirilmesinin yanı sıra, yerleşik toplumun normlarına adapte olma süreci de zaman alabilmektedir. Göçmenler, dil bariyerlerinin ötesinde, kültürel farklılıklarla ilgili zorluklar yaşayabilirler, bu da entegrasyon sürecini karmaşıklaştıran bir diğer faktördür.

Almanya'da dil öğrenmeye başladım ve gerçekten çok hızlı ilerleme kaydettim. Devletin sunduğu kurslar sayesinde dil becerilerimi geliştirdim. Kurslar bana sadece dil bilgisi kazandırmakla kalmadı, aynı zamanda burada iş bulmamı ve sosyal hayata katılmamı da kolaylaştırdı. İnsanlarla iletişim kurmak artık çok daha kolay. Burada dil öğrenmek, entegrasyon sürecimin temel taşlarından biri oldu ve şimdi çok daha bağımsız hissediyorum.
(DK-4)

Almanya'da göçmenlerin dil öğrenme sürecinde yaşadıkları olumlu deneyimlere dair değerli bir bakış açısı sunmaktadır. Dil öğrenme, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde kilit bir rol oynar ve dil becerilerinin geliştirilmesi, toplumsal katılımı ve bağımsızlığı artırma açısından büyük önem taşır. Almanya'da sunulan devlet destekli dil kursları, bu sürecin hızlanmasında önemli bir etkiye sahiptir. Kurslar, yalnızca dil bilgisi kazandırmakla kalmayıp, göçmenlerin iş gücü piyasasına katılımını kolaylaştıran ve toplumsal hayata entegrasyonlarını sağlayan bir araç olarak işlev görmektedir.

Almanya'daki devlet destekli dil kurslarının varlığı, sosyal politikaların göçmenlerin entegrasyonundaki önemine işaret etmektedir. Bilgi ve kültürel farkındalıkla zenginleştirilmiş eğitim programlarının, göçmenlerin topluma entegrasyon sürecinde daha sürdürülebilir ve kapsayıcı bir yaklaşım sunduğu anlaşılmaktadır (Kogan, 2011, ss. 93-95). Bu tür sistematik destekler, göçmenlerin bireysel kapasitelerini artırarak toplumsal hayata daha aktif katılmalarını sağlamaktadır.

Bu tür dil eğitimleri, göçmenlerin hem günlük yaşamda hem de profesyonel alanda daha etkin bir şekilde iletişim kurmalarını mümkün kılmaktadır. Ayrıca, dil becerilerinin kazanılması, kişisel bağımsızlık duygusunu güçlendirmekte ve topluma entegre olmayı daha erişilebilir hale getirmektedir. Dil öğrenme süreci, göçmenlerin sosyal hayata katılımlarını artırarak, daha bağımsız bir yaşam sürmelerine olanak tanımaktadır.

Biz kurum olarak bir “tamirhane” gibiyiz. Tüm süreç bizde bitmiyor, bitemez. Devlet, diğer kurumlar ve belediyeler iş birliği ile göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini hep birlikte sağlıklı olarak yürütebiliriz. Tek başımıza tüm süreci yönetemeyiz. Diğer kurum ve kuruluşlarla sıkı iş birliği içerisindeyiz. İş birliğimiz olmazsa zaten başarılı olamayız. Göçmenlerinde sisteme ayak uydurabilmesi için her tarafın olaya el atması gerekmektedir. Kendimizi nasıl daha iyi geliştirebiliriz düşüncesindeyiz. Bu alanda çok iyi değiliz sürekli kendimizi yeniliyoruz, yenilemez zorundayız. Göçmenlerin Almanya’daki serüveninde biz sonuç değiliz. Biz göçmenlerin sosyal uyum süreci başta olmak üzere diğer sorunlarına yardımcı olmak amacıyla çalışan bir ekibiz. Her alan bir uzmanlık gerektiriyor. (DP-1)

Bu açıklama, kurumun faaliyetlerinin kapsamını ve yaklaşımını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Sözü edilen "tamirhane" benzetmesi, kurumsal işleyişin çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ve tek başına tamamlanamayacak bir süreç olduğunu ifade etmektedir. Bu, sosyal uyum süreçlerinin sadece tek bir kurum tarafından değil, devletin, belediyelerin ve diğer sivil toplum kuruluşlarının birlikte yürütmesi gereken bir süreç olduğunun vurgulandığı bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

Kurumun kendini sürekli yenilemesi gerektiğine dair ifade, sosyal hizmetlerin ve göçmenlere yönelik politikaların sürekli olarak değişen koşullara ve ihtiyaçlara uyum sağlaması gerekliliğini belirtmektedir. Bu yenilik ve adaptasyon gerekliliği, sosyal hizmetlerin etkinliğini artırabilmek için önemlidir. "Biz sonuç değiliz" ifadesi ise, kurumun nihai hedefin sadece hizmet sağlamak değil, süreçlere katkı sunmak olduğunu ortaya koymaktadır. Bu perspektif, sosyal uyumun çok yönlü ve zaman alıcı bir süreç olduğunu kabul eden bir anlayışı temsil etmektedir.

Ayrıca, her alanın uzmanlık gerektirdiğine dair vurgu, sosyal hizmetler alanındaki farklı bileşenlerin, uzmanlık gerektiren görevler olduğunu ve her birinin profesyonel bilgi ve deneyim gerektirdiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, iş birliğinin önemi, sürecin her aşamasında nitelikli uzmanların bulunmasının zorunluluğunu işaret etmektedir. Bu tür çok yönlü iş birlikleri, göçmenlerin entegrasyon sürecindeki zorlukların aşılabilmesi için kritik bir faktördür.

(...) Biz kurum olarak etkinlikler sırasında yeni sorunların çıkması durumunda çalışmalarımızda revizeye gidebiliyoruz. Bunu karşılıklı olarak belirliyoruz. En önemli dikkate aldığımız konulardan biri göçmenlerin bize geri bildirimleri. Bunu ciddiye almak zorundayız. Diploma denkliği olmayanlara yönelik hizmetlerimizi yürütüyoruz. Aslında

burada kastettiğim şey şu; sosyal uyum programları düzenlemekle iş bitmiyor. Göçmenlerin var olan sorunlarını da çözülmesi gerekiyor. Çünkü o sorunlar çözülmeden sosyal uyum etkinliklerinde çok verim alamıyoruz. Bundan dolayı ilk önceliğimiz göçmenlere yönelik çözüm üretici çalışmalar yapmak. Mesela Almanya’da kalifiyeli personel ihtiyacı çok fazla. Mesleği olmayan veya diploma denkliği olmayan göçmenlere yönelik kurslar düzenliyoruz. Böylelikle hem bir maddi getirileri olması hem de diğer insanlara sosyalleşmesiyle en güzel sosyal uyum sürecine girmiş oluyorlar. Bizler kurum olarak en önce önem verdiğimiz konulardan biri Almanca öğrenmeleri. Bunu tüm göçmenlere şiddetle öneriyoruz. Önce dil öğrenmeleri gerekiyor ki ilerleyen süreçte hem iş hem de sosyal hayatta zorluk yaşamassınlar. Projelerimiz hemen hemen hepsi de Almanca öğrenilmesi ve yaygınlaştırması üzerine. Bizlerde kurum olarak sürekli yeni sorunlara yönelik yeni projeler yazmaya ve bulmaya çalışıyoruz. Çünkü sorunlar bitmiyor ve projelerinde devamlılığı sorunların çözümüne yönelik önemli bir dereceye sahip. (DP-2)

Kurum yetkilisi ile yapılan görüşmede, kurumun göçmenlere yönelik sunduğu hizmetlerde esneklik ve adaptasyon yeteneğinin önemini vurgulamaktadır. Kurumun faaliyetlerini sürekli olarak gözden geçirmesi ve gerektiğinde revize etmesi, sosyal hizmetlerin dinamik ve değişen ihtiyaçlara hızlı bir şekilde yanıt verebilmesini sağlayan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Özellikle, göçmenlerden gelen geri bildirimlerin dikkate alınması, hizmetlerin etkililiği ve kalitesini artırma açısından kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu, katılımcı bir süreç ve kullanıcı odaklı bir hizmet anlayışını yansıtmaktadır.

Diploma denkliği olmayanlara yönelik hizmetlerin sunulması, göçmenlerin eğitim seviyelerine ve profesyonel geçmişlerine dair yaşadıkları zorluklara pratik çözümler sunmaktadır. Ancak, bu hizmetlerin sadece mesleki eğitimle sınırlı kalmadığı, aynı zamanda göçmenlerin mevcut yaşam sorunlarıyla ilgilenmeye de odaklandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, sosyal uyum programlarının verimliliğinin, bu temel sorunların çözülmesiyle doğrudan ilişkilendirildiği ifade edilmiştir. Göçmenlerin karşılaştığı zorlukların sadece sosyal uyumla sınırlı olmayan yapısal sorunlar olduğu ve bu sorunların çözülmeden etkin bir entegrasyon sağlanamayacağı bir gerçekliktir.

Dil öğrenimi ve mesleki yeterlilik kazandırma odaklı projeler, göçmenlerin toplumsal hayata katılımını artırmak ve ekonomik bağımsızlıklarını sağlamak açısından önemli bir stratejidir. Almanca dilinin öğrenilmesi, hem iş gücü piyasasında hem de günlük yaşamda başarılı bir entegrasyon için temel bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, bu tür dil kurslarının sosyal uyum sürecinin doğal bir parçası olarak görüldüğü ve bu süreçlerin devamlılığına dair projelerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Türk Kızılay ve Multikulturelles Forum dil öğrenme ve eğitimle ilgili yaklaşımları, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerinde önemli bir yer tutar. Her iki yapı da, göçmenlerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlasa da, sundukları dil

eğitim programları ve bu programların entegrasyon süreçlerine katkıları bakımından belirgin farklar ortaya çıkmaktadır. Türk Kızılay'ın sunduğu dil eğitimi hizmetleri, daha çok temel iletişim becerilerine odaklanırken, Multikulturelles Forum, dil eğitimini sosyal ve kültürel entegrasyonun bir aracı olarak ele alır. Bu fark, göçmenlerin uzun vadede toplumla uyum sağlamada karşılaştıkları zorlukları aşmalarını etkilemektedir.

Türk Kızılay, dil eğitimi hizmetlerinde genellikle acil ihtiyaçlara yönelik, temel dil becerilerini kazandırmayı hedefleyen programlar sunmaktadır. Bu programlar, günlük yaşamda karşılaşılan dil engellerinin aşılması için gerekli olan temel iletişim becerilerini öğretmeyi amaçlar. Bu tür dil kursları, çoğunlukla Türkçe dil becerilerini geliştirmeye yönelik olup, sığınmacıların temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olacak düzeyde bilgi sağlar. Ancak, bu eğitimler genellikle kısa süreli ve yüzeysel olup, katılımcıların derinlemesine kültürel ve dilsel entegrasyonlarına katkı sağlamada yetersiz kalmaktadır. Türk Kızılay'ın programları, dil öğrenmenin ötesinde kültürel etkileşim ve sosyal bağlar kurma gibi daha geniş hedeflere yönelmektense, acil ve temel ihtiyaçların karşılanmasına odaklanmaktadır.

Multikulturelles Forum ise, dil öğrenme sürecini yalnızca iletişim becerilerini kazandırmakla sınırlamayıp, göçmenlerin sosyal entegrasyon süreçlerine katkı sağlayacak bir araç olarak kullanmaktadır. Bu forumlar, dil eğitiminin yanı sıra, göçmenlerin toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşama daha güçlü bir şekilde dahil olabilmelerini amaçlayan kapsamlı programlar sunar. Multikulturelles Forum, dil eğitimini sosyal entegrasyonla birleştirerek, katılımcıların yalnızca dil becerilerini değil, aynı zamanda yerel toplumun normlarını, değerlerini ve toplumsal yapısını da öğrenmelerini sağlar. Bu forumlarda sunulan kurslar, göçmenlerin yerel dilde daha etkin bir şekilde iletişim kurabilmelerinin yanı sıra, toplumsal hizmetlere erişimlerini, iş gücü piyasasında yer almalarını ve kültürel anlayışlarını derinleştirmelerini sağlamayı hedefler.

Türk Kızılay ve Multikulturelles Forumun dil eğitimine dair sundukları hizmetlerin temel farkı, Türk Kızılay'ın programlarının daha çok acil ve geçici çözümler sunarken, Multikulturelles Forumun dil eğitimini uzun vadeli entegrasyon süreçlerinin bir parçası olarak ele almasıdır. Türk Kızılay, temel dil becerilerini kazandırarak, göçmenlerin günlük yaşamda karşılaştıkları dilsel zorlukları aşmalarını sağlarken, daha derinlemesine kültürel ve toplumsal entegrasyon için gerekli olan eğitimleri sunmamaktadır.

Multikulturelles Forum ise, dil eğitimi sürecini, katılımcıların toplumsal aidiyet duygularını geliştirmelerine, yerel toplumla etkileşim kurmalarına ve toplumsal normları anlamalarına yardımcı olacak şekilde şekillendirir. Bu yaklaşım, göçmenlerin toplumla daha derin bir bağ kurmalarını ve uzun vadeli entegrasyonlarını destekler.

4.3.4. Sosyal ilişkiler ve toplumla bütünleşme

Göçmenlerin sosyal ilişkiler kurma ve toplumla bütünleşme süreçleri, göç edilen toplumun kültürel, ekonomik ve yapısal dinamikleriyle şekillenen çok boyutlu bir süreçtir. Sosyal ilişkiler, göçmenlerin topluma uyum sağlama ve yeni bir sosyal çevrede kimliklerini yeniden inşa etme süreçlerinde belirleyici bir rol oynar. Ancak, göçmenler için bu ilişkileri kurmak, genellikle yapısal, ekonomik ve sosyal engeller nedeniyle karmaşık bir hal alır (Hintermann ve diğ., 2017, ss. 26-28).

Göçmenlerin toplumla bütünleşmesi, yalnızca bireysel çabaları değil, aynı zamanda toplumun kapsayıcı bir yaklaşım sergilemesini de gerektirir. Sosyal ilişkilerin kurulmasında en büyük zorluklardan biri, yerel halkın göçmenlere karşı geliştirdiği önyargılar ve ayrımcı tutumlardır. Toplumsal önyargılar, göçmenlerin sosyal çevrelerle anlamlı ilişkiler geliştirme kapasitelerini sınırlar ve çoğu zaman bu bireylerin sosyal hayattan dışlanmasına neden olur. Özellikle ekonomik eşitsizliklerin yoğun olduğu bölgelerde, göçmenlerin yerel halkla ilişkiler kurma süreçleri daha da zorlu hale gelir. Bu durum, sosyal uyumu zedeleyen bir faktör olarak karşımıza çıkar.

Toplumla bütünleşmenin önündeki bir diğer önemli engel, göçmenlerin sosyal izolasyon deneyimidir. Göçmenler, genellikle ekonomik zorunluluklar ve gündelik yaşamın zorlukları nedeniyle, kendilerini sosyal ilişkilerden uzaklaştıran bir döngü içine girebilirler. Ekonomik dezavantajların ve düşük sosyal statünün, göçmenlerin toplumsal hayata aktif katılımını nasıl engellediğini göstermektedir (Hintermann ve diğ., 2017, ss. 25-27). Sosyal izolasyon, yalnızca bireysel düzeyde bir sorun yaratmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel sosyal bağlarının zayıflamasına da yol açar

Göçmenlerin sosyal ilişkiler kuramaması, aynı zamanda toplumsal aidiyet hissinin gelişmemesine neden olur. Bu durum, göçmenlerin kendilerini topluma yabancı hissetmelerine ve sosyal kimliklerini kaybetme korkusuna yol açabilir. Aidiyet eksikliği, göçmenlerin topluma katkıda bulunma motivasyonunu düşürürken, toplum içinde kapsayıcı bir sosyal yapı oluşmasını da engeller (Deranty ve Renault, 2007, ss. 96-99).

Ev sahibi topluma uyum sürecim oldukça zorlu geçti. Sosyal sermaye, bazı tanışıklıklar elde etmemi sağlasa da, bu ilişkiler genellikle yüzeysel kaldı. Dil bariyeri, sosyal ilişkilerimi kurmamı büyük ölçüde engelledi. Kızılay'ın sağladığı sosyal sermaye fırsatları, bu konuda yeterli destek sunmaktan uzak kaldı. Gerçekten derin bir bağlılık kurabilmek için daha fazla çaba ve destek gerekliliği hissediyorum. Sosyal sermaye, benim için bir umut değil, daha çok bir engel haline geldi. (TE-11)

Göçmenlerin ev sahibi toplumla bütünleşme süreçlerinde sosyal sermaye, bireylerin sosyal ilişkiler kurma ve mevcut toplumsal yapılarla etkileşim sağlama kapasiteleri açısından kritik bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Ancak, sosyal sermaye her zaman olumlu bir etki yaratmaz; bazen bireyler için erişilmesi güç, yüzeysel veya sınırlı bir kaynak haline gelebilir.

Göçmenin yaşadığı uyum sürecindeki zorluklar, sosyal sermayenin yalnızca ilişkisel bir araç olmadığını, aynı zamanda yapısal ve bağlamsal engellerle şekillenen bir olgu olduğunu göstermektedir. Dil bariyeri, bu süreçte öne çıkan başlıca sorunlardan biridir. Dil eksikliği, göçmenlerin sosyal sermayeye erişimini sınırlandırarak yüzeysel ilişkilerin ötesine geçmeyi zorlaştırmaktadır. Yüzeysel ilişkiler, bireylerin toplumsal aidiyet hissini güçlendirmemekte ve derin bir toplumsal bağ kurma ihtiyacını karşılamaktan uzak kalmaktadır. Bu durum, Putnam'ın (2000) sosyal sermaye teorisinde vurguladığı "köprü kurucu sermaye" ile "bağlayıcı sermaye" arasındaki ayrımı hatırlatmaktadır. TE-11'in deneyimlerinde, "bağlayıcı sermaye" eksikliği göze çarpmaktadır; bu da bireyin, ev sahibi toplumla daha derin bağlar kurmasını engelleyen bir unsur olarak belirginleşmiştir.

Göçmenin deneyimlerinde ayrıca, sivil toplum kuruluşlarının sağladığı sosyal sermaye fırsatlarının yetersizliği de dikkat çekmektedir. Bourdieu'nun sosyal sermaye kavramında öne sürdüğü "kaynaklara erişim ve bu kaynakların dönüştürülebilirliği" sorununu gündeme getirmektedir. Sosyal sermaye, göçmen için bir umut kaynağı olmaktan çok, bir engel olarak algılanmakta ve yapısal eşitsizliklerin yeniden üretimine katkıda bulunmaktadır.

(...) Sosyal uyum, göçmenlerin yeni bir topluma entegre olması demek; ama benim için bu süreç çok zorlayıcı oldu. Türkiye'de sosyal uyum sağlamak için birçok kez çabaladım, ama ne yazık ki çoğu zaman başaramadım. Yerel halktan bazıları, beni ve diğer göçmenleri sürekli dışladı. Bu durumu aşmak adına çaba harcadım, ama sürekli yaşadığımız ayrımcılıklar, sosyal uyumu neredeyse imkansız hale getiriyor. Ayrıca, sosyal uyum sürecinde eksik kaldığımı düşünüyorum; özellikle dil konusunda yetersiz kaldım ve bu da ilişkilerimi olumsuz etkiledi. (TK-1)

Göçmenin deneyimi, sosyal uyum sürecinde karşılaştığı zorlukların ve dışlanmanın doğrudan etkisini yansıtmaktadır. Özellikle Türkiye'de sosyal uyum sağlama çabaları, kültürel ve dilsel bariyerlerle derinleşen bir izolasyona yol açmıştır. Göçmenlerin

yaşadığı bu dışlanma deneyimi, toplumsal aidiyetin ve güvenliğin inşasının ne denli zor olduğuna dair önemli ipuçları sunar. Ayrımcılık ve dışlanma, göçmenlerin topluma entegrasyon süreçlerini engelleyen temel faktörlerdir. Bu tür deneyimler, göçmenlerin yalnızca toplumdan değil, aynı zamanda kişisel ve toplumsal kimliklerinden de yabancılaştırmalarına yol açmaktadır. Essed (1996), ayrımcılığın, göçmenlerin sadece fiziksel değil, psikolojik ve sosyal düzeyde de dışlanmalarına neden olduğunu vurgulamaktadır. Göçmenlerin yaşadığı bu dışlanma, onların sosyal ağlarını daraltmakta ve toplumla kurdukları bağları zayıflatmaktadır. Bu bağlamda, göçmenin ifade ettiği gibi, "yerel halktan bazıları beni ve diğer göçmenleri sürekli dışladı," cümlesi, yalnızca bireysel bir deneyim değil, aynı zamanda daha geniş bir toplumsal yapının dışlayıcı etkilerini gösterir.

Ben bir göçmen olarak sosyal uyuma büyük önem veriyorum, çünkü bu, hem kişisel gelişimim hem de yaşadığım toplumla olan ilişkilerim için hayati öneme sahip. Ancak, sosyal uyum sürecinde çeşitli zorluklar yaşadım. (...) Ayrıca, bazı yerel halkın göçmenlere karşı beslediği önyargılar nedeniyle sosyal çevrem oldukça sınırlı kaldı. Bu nedenle, bazen kendimi bu topluma tam anlamıyla entegre olamamış gibi hissediyorum. Yerel kültürü anlamak ve bu kültürde yer almak için gösterdiğim çabaların genellikle yetersiz olduğunu düşünüyorum; çünkü diğer insanlar benim arka planımı, deneyimlerimi ve kültürel kimliğimi yeterince anlamıyorlar. Dolayısıyla, sosyal uyum sürecimde birçok konuda eksik kaldığımı farkındayım; özellikle toplumsal normları ve yerel alışkanlıkları anlama konusunda ciddi zorluklar yaşıyorum. (TK-4)

Göçmenlerin, yerel kültürü anlamak ve bu kültürde yer almak için gösterdikleri çabaların genellikle yetersiz kalması, kültürel kapital ve toplumsal normlar arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanmaktadır. Göçmenin, yerel kültürde yer almak için gösterdiği çabaların "genellikle yetersiz" olduğunu düşünmesi, kültürel uyumun ne denli zorlu ve karmaşık bir süreç olduğunu gösterir. Honneth (2015), kültürel kapitalin, bireylerin toplumsal normlara ve yerel alışkanlıklara uyum sağlama kapasitesini doğrudan etkileyen bir faktör olduğunu belirtmektedir. Göçmenlerin yaşadığı kültürel ve dilsel farklılıklar, bu sürecin önündeki başlıca engellerdir.

Bununla birlikte, göçmenlerin toplumsal normları ve yerel alışkanlıkları anlamadaki güçlükleri, kültürel adaptasyon sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Honneth (2015) kültürel adaptasyonun, bireylerin kendi kültürleriyle yerel kültür arasındaki dengeyi kurma süreci olduğunu ileri sürmektedir. Göçmen, "toplumsal normları ve yerel alışkanlıkları anlama konusunda ciddi zorluklar yaşıyorum" diyerek, bu adaptasyon sürecinde yaşadığı sıkıntıları dile getirmektedir. Bu durum, göçmenin sadece dilsel değil, aynı zamanda kültürel uyum konusunda da karşılaştığı zorlukları yansıtır. Toplumsal

normların ve yerel alışkanlıkların anlaşılması, sadece bireysel bir öğrenme süreci değil, aynı zamanda toplumsal bağların ve kabulün güçlendirilmesini gerektiren bir olgudur.

Türkiye’de yaşayan göçmenlerin yaşam şekilleri, genellikle kendi kültürel kimliklerini koruma çabasıyla şekilleniyor. Kendi geleneklerimize bağlı kalmak istesek de, bazen bu, yerel halkla uyum sağlamayı zorlaştırabiliyor. Türkiye’nin kültürü ve sosyal normları, benim alışık olduğum kültürel geçmişten oldukça farklı. Bu farklılık, sosyal etkileşimlerimde zorluklar yaratıyor. Örneğin, bazı geleneklerimizi sürdürmek için sosyal etkinlikler düzenlemeye çalışıyoruz, ancak çoğu zaman yerel halkın katılımını göremiyoruz. Yerel halk, kültürel farklılıkları anlamakta zorluk çekiyor ve bu durum, benim toplumda kendimi yalnız hissetmeme neden oluyor. (TE-9)

Göçmenlerin sosyal uyum sürecinde, kültürel kimliklerini koruma çabaları, önemli bir çelişki ve zorluk yaratmaktadır. Türkiye’de yaşayan göçmenlerin, kendi kültürel geleneklerini sürdürme isteği, yerel toplumla uyum sağlamada karşılaştıkları engellerin başında gelmektedir. Göçmenin belirttiği gibi, "Kendi geleneklerimize bağlı kalmak istesek de, bazen bu, yerel halkla uyum sağlamayı zorlaştırabiliyor," ifadesi, kültürel uyum ve kültürel kimlik arasındaki gerilimi ortaya koymaktadır. Göçmenler, yaşadıkları toplumla daha derin bağlar kurmayı arzu ederken, aynı zamanda kendi kültürel kimliklerini koruma isteği duyarlar. Bu durum, kültürel kimlik ve kültürel uyum arasındaki dengeyi sağlamada zorlanmalarına yol açar (Berry, 1997).

(...)Ayrıca, bazı kültürel adetlerimiz, yerel geleneklerle çelişebiliyor, bu da aramızda anlaşmazlıklara yol açıyor. Dolayısıyla, kendi kültürel kimliğimi korumaya çalışırken, aynı zamanda yerel topluma uyum sağlamakta zorlanıyorum. Bu çelişki, sosyal uyum sürecinde ciddi bir engel oluşturuyor. (TK-3)

Kültürel farklılıkların bir diğer önemli yansıması, göçmenlerin geleneksel adetleri ile yerel gelenekler arasındaki çatışmalardır. Göçmenlerin yaşadığı bu çelişki, "bazı kültürel adetlerimiz, yerel geleneklerle çelişebiliyor, bu da aramızda anlaşmazlıklara yol açıyor," cümlesiyle ifade edilmektedir. Kültürel çatışma veya kültürel uyumsuzluk, göçmenlerin sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları en önemli engellerdendir. Bu çatışmalar, yalnızca bireysel ilişkileri değil, aynı zamanda toplumun genel yapısını etkileyebilir. Schweitzer ve ark. (2005, ss. 172-173), göçmenlerin yerel toplumsal normlarla uyum sağlamadaki zorluklarını, onların yerel kültürün dışındaki değerler ve normlarla şekillenen bir yaşam sürdürmelerine bağlamaktadır. Bu uyumsuzluk, göçmenlerin topluma daha az katılmalarına ve kendi kimliklerini daha izole bir şekilde yaşama eğiliminde olmalarına neden olabilir.

Türkiye’deki göçmenlerin karşılaştığı sosyal uyum zorlukları, yalnızca dilsel ve ekonomik engellerle sınırlı değildir; aynı zamanda kültürel kimliklerini koruma çabaları ile yerel toplumla uyum sağlama isteği arasında bir gerilim yaratmaktadır. Bu gerilim,

toplumsal aidiyetin güçlenmesini engellemekte ve göçmenlerin sosyal ilişkiler kurmalarını zorlaştırmaktadır.

Almanya'da göçmenlerin sosyal ilişkiler kurma ve toplumla bütünleşme süreçleri, çok boyutlu ve dinamik bir yapıya sahiptir. Bu süreç, göçmenlerin bireysel çabaları ile birlikte, aynı zamanda Almanya'nın kültürel, yapısal ve ekonomik dinamiklerinden de etkilenmektedir. Göçmenlerin topluma entegrasyon süreçlerinde karşılaştıkları temel zorluklardan biri, sosyal izolasyon ve yerel halkın göçmenlere karşı geliştirdiği önyargılardır. Bununla birlikte, Almanya'da sunulan bazı fırsatlar ve desteğe rağmen, göçmenlerin sosyal ilişkiler kurmaları ve toplumla bütünleşmeleri genellikle karmaşık bir süreçtir (Schirilla, 2023).

Sosyal ilişkiler, göçmenlerin topluma entegrasyonu açısından belirleyici bir rol oynamaktadır. Almanya'da göçmenlerin topluma entegre olmaları için, yerel halkla sağlıklı ve anlamlı ilişkiler kurmaları gerekmektedir. Ancak, yerel halkın göçmenlere karşı sahip olduğu önyargılar ve ayrımcı tutumlar, bu süreci olumsuz etkileyebilmektedir. Almanya'da bazı bölgelerde, göçmenlere karşı olumsuz bir bakış açısının yaygın olduğu görülmektedir. Bu durum, göçmenlerin yerel halkla sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarını engellemektedir (Sola, 2018). Özellikle ekonomik eşitsizliklerin yoğun olduğu bölgelerde, göçmenlerin yerel halkla etkileşimde bulunma ve topluma entegrasyon süreçleri daha da zorlu hale gelebilir.

Almanya'da göçmenlerin sosyal ilişkiler kurma süreçlerinde yaşadıkları bir diğer zorluk, dil bariyerleridir. Dil, sosyal ilişkiler kurmanın temel bir aracı olduğundan, dil bilmeyen göçmenlerin toplumsal hayata katılmaları ve yerel halkla iletişim kurmaları zorlaşmaktadır. Bu durum, göçmenlerin yalnızca iş gücü piyasasında değil, aynı zamanda sosyal çevrelerinde de izolasyon yaşamalarına neden olmaktadır. Dil bariyerleri, göçmenlerin yerel halkla anlamlı sosyal bağlar kurmalarını engelleyerek, topluma uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır (Treichler, ss. 208-210).

Göçmenlerin sosyal izolasyon deneyimi, toplumsal entegrasyon süreçlerini olumsuz yönde etkileyen bir diğer önemli faktördür. Almanya'da, özellikle göçmenlerin ekonomik durumları zayıf olan kesimlerinde, sosyal izolasyon oldukça yaygındır. Düşük gelirli işlerde çalışan göçmenler, genellikle yerel halkla daha az etkileşimde bulunurlar ve bu durum, onları daha fazla sosyal izolasyona itebilir. Ekonomik zorluklar, göçmenlerin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal açıdan da izole olmalarına yol

açmaktadır. Sosyal izolasyon, göçmenlerin yerel halkla ilişkilerini güçlendirmelerini ve toplumsal hayata aktif katılmalarını engelleyebilir.

Yerel vatandaşların göçmenlere karşı tutumları genellikle karışık. Bazıları, göçmenlerin toplumda yarattığı zenginliği takdir ederken, diğerleri endişeler taşıyor. Sosyal uyum konusunda, bazen olumsuz tepkilerle karşılaştım; örneğin, bazı yerlerde göçmenlere karşı önyargılı yaklaşımlar yaşadım. Ancak, bu durum genel olarak değişiyor; zamanla daha fazla insanla etkileşimde bulunarak olumlu tepkiler de aldım. (DK-3)

DK-3'ün kişisel deneyimlerine dayanan ifadesi, yerel halkın tutumlarının nasıl değişebileceğini ve göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları gözler önüne sermektedir. Göçmen, yerel halkın göçmenlere karşı tutumlarının bazen olumsuz olduğunu belirtmiştir. "Sosyal uyum konusunda, bazen olumsuz tepkilerle karşılaştım; örneğin, bazı yerlerde göçmenlere karşı önyargılı yaklaşımlar yaşadım." Bu ifade, yerel halkın göçmenlere yönelik önyargılarının ve ayrımcılığın varlığını vurgulamaktadır. Göçmenlerin karşılaştıkları bu olumsuz tutumlar, toplumsal uyumu zedeleyici bir etkiye sahip olabilir. Bu tür önyargılar, göçmenlerin sosyal ilişkiler kurma ve toplumsal hayata katılma kapasitelerini sınırlayabilir. Yerel halkın bu tür tutumları, göçmenlerin topluma uyum sağlamalarını engelleyen önemli bir bariyer olarak karşımıza çıkmaktadır (Dustmann ve Fabbri, 2003, ss. 700-703).

Ancak, göçmen bu olumsuz deneyimlerin zamanla değişebileceğini ve daha fazla etkileşimde bulunarak olumlu geri bildirimler aldığını da vurgulamaktadır. "Ancak, bu durum genel olarak değişiyor; zamanla daha fazla insanla etkileşimde bulunarak olumlu tepkiler de aldım." Bu durum, toplumsal uyumun zamanla evrilen bir süreç olduğunu ve etkileşimlerin arttıkça yerel halkın göçmenlere karşı daha hoşgörülü bir tutum geliştirebileceğini göstermektedir. Bu da, toplumsal uyumun yalnızca göçmenlerin çabalarına değil, aynı zamanda yerel halkın tutumlarına da bağlı olduğunu gösteren bir örnektir (Heckmann, 2015, ss. 10-12).

Kesinlikle, göçmenlerle birlikte yaşamak Almanya için büyük bir kültürel ve sosyal zenginliktir. Farklı kültürler, yeni bakış açıları ve deneyimlerle birlikte gelir. Zaman içerisinde birbirimizden çok şey öğreniyoruz. (...) Bu durum, yerel halkın farklılıkları kabul etmesini ve birlikte yaşamayı öğrenmesini sağlar. (DE-10)

DE-10'nun bu ifadesi Almanya'nın göçmenlerin topluma sağladığı kültürel çeşitlilik ve sosyal zenginlik konusundaki olumlu bir bakış açısını yansıtmaktadır. Almanya'nın çok kültürlü yapısı, göçmenlerin topluma kazandırdığı farklılıklarla beslenir. Farklı kültürlerin varlığı, yerel halkın daha geniş bir dünyaya açılmasına ve farklı bakış açılarını kabul etmesine olanak tanır. Bu etkileşim, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu

kolaylaştırırken, yerel halkın da daha hoşgörülü bir yaklaşım geliştirmesine katkıda bulunabilir (Honneth, 2018).

Ayrıca, göçmenlerin ekonomik katkıları da dikkat çekicidir. Göçmenler, sadece kültürel bir zenginlik değil, aynı zamanda ekonomik olarak da yerel topluma önemli bir katkı sağlamaktadır. Göçmen iş gücü, çoğu zaman yerel ekonomiye yeni dinamikler katmakta, iş gücü piyasasında denge sağlamaktadır. Bir göçmenin ifadesiyle: "Ayrıca, göçmenlerin katkıları, yerel ekonomiyi canlandırır ve sosyal çeşitliliği artırır (DK-1)". Bu ifade, göçmenlerin ekonomik katkılarını ve bu katkıların toplumsal yaşam üzerindeki olumlu etkisini ortaya koymaktadır. Göçmenler, yalnızca kendi ailelerini geçindirmekle kalmaz, aynı zamanda yerel ekonominin büyümesine, yeni iş alanlarının açılmasına ve sosyo-ekonomik çeşitliliğin artmasına da katkı sağlarlar. Ayrıca, göçmenlerin iş gücüne katılımı, toplumsal refahı artırabilir ve yerel toplumu küresel düzeyde daha rekabetçi hale getirebilir. Bu bağlamda, göçmenlerin ekonomik ve sosyal katkıları, sadece göçmenler için değil, yerel halk için de fayda sağlayan bir döngü oluşturur (Honneth, 2018).

(...) Kültürel etkinlikler, festival ve yemekler gibi alanlarda göçmenlerin katılımı, toplumsal ilişkileri güçlendirir. (...) Farklı kültürlerin bir araya gelmesi, sadece göçmenlerin değil, yerel halkın da kültürel zenginlikten faydalanmasını sağlar. Bu bağlamda, birlikte yaşamının toplumsal dayanışmayı artırdığını ve zengin bir sosyal yaşam oluşturduğunu düşünüyorum. (DE-9)

Kültürel etkinlikler, toplumsal uyum sürecinde önemli bir rol oynar çünkü bu tür aktiviteler, farklı kültürlerin bir araya gelmesi için fırsatlar sunar. Göçmenlerin katıldığı etkinlikler, kültürel etkileşimi teşvik eder ve yerel halkın, göçmenlerin kültürel miraslarına dair daha fazla bilgi edinmesine olanak tanır. Bu tür karşılıklı öğrenme süreçleri, toplumsal çeşitliliği kabul etme ve kutlama becerisini geliştirir. Ayrıca, kültürel etkinlikler, toplumsal dayanışmanın pekişmesine de katkıda bulunur. Göçmen, "Farklı kültürlerin bir araya gelmesi, sadece göçmenlerin değil, yerel halkın da kültürel zenginlikten faydalanmasını sağlar" diyerek, kültürel çeşitliliğin her iki taraf için de bir kazanım olduğunu belirtmektedir. Bu etkileşim, yerel halkın kültürel anlayışını genişletir, toplumsal bağları güçlendirir ve çok kültürlü bir toplum yaratılmasına katkı sağlar (Putnam, 2000).

(...) Daha iyi bir hizmet için, forumun etkinliklerini çeşitlendirmesi gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, kültürel değişim programları ve iş bulma atölyeleri düzenlemek, göçmenlerin topluma daha iyi entegre olmalarını sağlayabilir. Ayrıca, yerel halkla daha fazla etkileşimde bulunabilecekleri sosyal projeler geliştirilmesi de önemli. Bu tür yenilikler, hem göçmenlerin hem de yerel halkın yararına olacaktır. (DE-13)

Göçmenlerin topluma entegrasyonunun etkin bir şekilde sağlanması için, sosyal hizmet sağlayıcılarının daha kapsamlı ve çeşitlendirilmiş etkinlikler sunması gereklidir. DE-13'ün belirttiği: "Daha iyi bir hizmet için, forumun etkinliklerini çeşitlendirmesi gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, kültürel değişim programları ve iş bulma atölyeleri düzenlemek, göçmenlerin topluma daha iyi entegre olmalarını sağlayabilir." Bu öneri, göçmenlerin toplumsal hayata katılımını artırmak için gerekli olan araçları sunmaktadır. Kültürel değişim programları, yerel halkla etkileşimi artırarak karşılıklı anlayışa katkı sağlar ve göçmenlerin kültürel kimliklerini paylaşmalarına olanak tanır. Aynı şekilde, iş bulma atölyeleri, göçmenlerin ekonomik entegrasyonunu kolaylaştırır ve iş gücü piyasasında yer edinmelerini teşvik eder (Koopmans ve diğ., ss. 10-11).

Schneider ve Honeck (2015, ss. 96-98) sosyal hizmetin, kültürel entegrasyon süreçlerini desteklemek için çeşitlendirilmesi, toplumsal uyumun güçlendirilmesi adına önemli bir stratejidir. Kültürel değişim programları, göçmenlerin yerel toplumla daha yakın ilişki kurmalarını ve toplumsal bağlarını güçlendirmelerini sağlar.

Göçmenlerin toplumla entegrasyon süreçleri, sıklıkla kültürel farklılıklar nedeniyle zorluklar yaşar. Türkiye'de ve Almanya'da, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini muhafaza etme isteği, yerel kültürle olan uyumu zorlaştırabilir. Göçmenler, genellikle kendi dil, yemek, giyim tarzı ve dini inançlarını korumak isterken, bu durum yerel halkla etkileşimlerini sınırlandırabilir. Türkiye'de yerleşik halk, göçmenleri "farklı" olarak algılayabilir, bu da toplumsal dışlanmayı beraberinde getirebilir (Phillimore ve Goodson 2008, ss. 310-312). Aynı şekilde Almanya'da, göçmenler ve yerel halk arasındaki kültürel mesafe, toplumsal uyumu engelleyen bir diğer faktördür. Göçmenlerin geleneksel değerler ve alışkanlıklar üzerinde ısrarcı olmaları, yerel toplum tarafından bazen olumsuz bir şekilde karşılanabilir (Schirilla, 2023).

Göçmenlerin toplumla bütünleşmesi, yerel halkın tutumları ve toplumsal yapının dinamiklerine bağlı olarak şekillenen bir süreçtir. Türkiye'de göçmenlere karşı zaman zaman olumsuz önyargılar, stereotipler ve ayrımcılık görülebilir. Özellikle şehir merkezlerinde ve kırsal alanlarda, yerel halkın göçmenleri tehdit olarak algılaması, göçmenlerin sosyal kabulünü zorlaştıran bir faktördür. Bu tutum, göçmenlerin toplumla sağlıklı ilişkiler kurmalarını engelleyebilir ve entegrasyon süreçlerini sekteye uğratabilir. Yerel halkın kültürel farklılıklar ve ekonomik kaygılar nedeniyle göçmenlere karşı

olumsuz tutumlar geliştirmesi, sosyal uyum ve aidiyet duygusunun güçlenmesine engel olabilir.

Almanya’da ise durum daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Göçmenler, yerel halk tarafından bazen düşük gelirli ve eğitim seviyesi düşük bireyler olarak algılanabilir. Ancak Almanya, göçmen kabulü konusunda daha gelişmiş sosyal destek sistemlerine ve entegrasyon programlarına sahip bir ülkedir. Göçmenler için sunduğu dil kursları, iş gücü entegrasyon programları ve sosyal yardım hizmetleri, toplumsal kabulün artırılmasına yönelik önemli araçlardır. Bununla birlikte, bazı bölgelerde yerel halk arasında göçmenlere yönelik olumsuz algılar hâlâ varlığını sürdürmektedir. Bu algılar, kültürel farklılıkların daha belirgin olduğu yerlerde ve ekonomik olarak zorluk yaşıyan topluluklar arasında daha sık görölmektedir (Geddens ve Scholten 2016, ss. 15-16). Ancak genel olarak, Almanya’daki göçmenler, Türkiye’deki kadar sert bir dışlanma ve ayrımcılık ile karşılaşmamaktadır. Her iki ülkede de, göçmenlerin toplumla bütünleşme süreçlerinde karşılaştıkları engeller yerel halkın tutumlarıyla şekillenirken, Almanya’daki daha kapsamlı entegrasyon programları, göçmenlerin toplumla ilişkilerini güçlendirmeye yönelik önemli bir destek sunmaktadır.

5. TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. TARTIŞMA

Göçmenlerin yeni bir topluma uyum süreci, yalnızca yapısal faktörlerle değil, aynı zamanda gündelik yaşamda karşılaştıkları sosyal etkileşimler ve bu etkileşimlerin niteliğiyle de şekillenmektedir. Sosyal uyum, göçmenlerin toplumla bütünleşmesini kolaylaştırabilecek olumlu ilişkilerin kurulması kadar, dışlanma, ötekileştirme ve önyargı gibi olumsuz mekanizmaların varlığıyla da sınırlanmaktadır. Bu bağlamda, göçmen bireylerin yerel halkla ilişkileri, topluluk katılımı, sosyal güven ortamı ve tanınma ihtiyacı gibi unsurlar, sosyal uyumun derinliğini ve kalıcılığını belirleyici faktörler arasında yer alır. Ancak bu süreç, her zaman karşılıklı kabul temelinde işlemez; uygulamada, göçmenlerin sıklıkla ayrımcılığa uğradığı, sosyal ilişki kurmakta zorlandığı ve toplumsal hayata katılımlarının sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu bölümde, saha verilerine dayanarak elde edilen bulgular ışığında, sosyal uyumun çeşitli boyutları ele alınacak; süreci kolaylaştıran ve zorlaştıran dinamiklerin göçmenlerin deneyimlerine nasıl yansıdığı kapsamlı biçimde tartışılacaktır.

5.1.1. Sosyal uyumun kuramsal temelleri ve uygulamalardaki yansımaları

Sosyal uyum, bireylerin ve toplulukların toplumsal yapıya entegre olmalarını sağlayan karmaşık bir süreçtir ve göçmen topluluklarının yeni topluma adaptasyonunda kritik bir kavramsal ve pratik unsurdur. Bu süreç, bireyler ile kurumlar arasındaki karşılıklı etkileşimlerin ve bu etkileşimlerin toplumsal düzeyde oluşturduğu sonuçların bir yansımasıdır. Sosyal uyuma ilişkin teorik bir çerçeve sunan Honneth'in tanınma teorisi, bireylerin toplumsal hayatta sevgi, saygı ve değer görme ekseninde tanınma gereksinimlerinin karşılanması, uyum süreçlerinin temelini oluşturduğunu ileri sürmektedir (Honneth, 1996). Bu teoriye göre, bireylerin kimliklerini inşa edebilmeleri ve toplumsal bağlar kurabilmeleri, sosyal sistemlerin bu üç temel tanınma boyutunu destekleyebilme kapasitesine bağlıdır.

Bu bağlamda yapılan araştırmalar, Türkiye ve Almanya'daki sosyal uyum yaklaşımlarını karşılaştırmalı olarak inceleyerek bu ülkelerdeki uygulamaların sosyal uyuma ilişkin farklı teorik ve pratik önceliklere dayandığını ortaya koymaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Almanya'da faaliyet gösteren Multikulturelles Forum üzerinden yapılan analizler, iki farklı yaklaşımın varlığına işaret etmektedir. Türk Kızılay Toplum

Merkezinin uygulamaları daha çok bireysel yardım temelli ve temel ihtiyaçların karşılanmasına odaklanan bir yaklaşımla şekillenmektedir. Bu yaklaşımda, göçmenlerin ihtiyaçlarına yönelik kısa vadeli ve bireysel çözümler sunulmakta; dolayısıyla toplumsal düzeyde kalıcı bir entegrasyon mekanizması geliştirilememektedir. Buna karşılık, Multikulturelles Forum, topluluk temelli bir sosyal uyum yaklaşımını benimsemektedir. Bu yaklaşımda göçmenler yalnızca bireysel düzeyde ele alınmamakta, aynı zamanda yerel toplum ile göçmenler arasında güçlü sosyal bağların oluşturulması hedeflenmektedir.

Almanya'daki sosyal uyum yaklaşımlarının güçlü kurumsal temellere dayanması ve bu yaklaşımlarının toplumun tüm kesimlerini kapsayıcı bir yaklaşımla tasarlanması dikkat çekmektedir. Özellikle yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve devletin iş birliği içinde hareket ettiği bu sistemde, göçmenlerin toplumsal entegrasyon süreçlerine aktif olarak dahil edilmesi ön plandadır. Bu yaklaşım, sosyal uyumu yalnızca göçmenlerin topluma adapte olması olarak değil, aynı zamanda toplumun da göçmenleri kapsayıcı bir yapıya dönüşmesi olarak ele almaktadır. Almanya'daki sosyal uyum yaklaşımlarının başarılı bir şekilde uygulanabilmesinde, yasal çerçevelerin açık ve uygulanabilir olması, finansal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde tahsis edilmesi ve yerel toplumun bu süreçlere aktif katılımının teşvik edilmesi önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye bağlamında ise sosyal uyum süreçleri, daha çok sivil toplum kuruluşlarının inisiyatifine bırakılmış görünmektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezi bireysel düzeyde yardım odaklı çalışmaları, göçmenlerin toplumsal entegrasyonuna sınırlı bir katkı sağlamaktadır. Türkiye'nin göçmen politikalarında göçmenlere genellikle geçici statü tanınması, sosyal uyuma ilişkin politikaların uzun vadeli bir perspektiften yoksun olmasına yol açmaktadır. Bu durum, göçmenlerin topluma entegre olmalarını zorlaştırmakta ve toplumsal uyum süreçlerinde çeşitli tutarsızlıklara neden olmaktadır. Ayrıca, sosyal uyum politikalarının ulusal düzeyde yeterince yapılandırılmamış olması, yerel düzeyde uygulamalarda standardizasyonun sağlanamamasına ve kaynak yetersizliği gibi sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Türkiye ve Almanya'daki sosyal uyum yaklaşımları ve uygulamaları arasındaki temel farklar, bu ülkelerdeki sosyal uyum kavramının farklı şekillerde tanımlandığını ve ele alındığını ortaya koymaktadır. Almanya, sosyal uyumu hem kurumsal hem de toplumsal düzeyde sürdürülebilir bir şekilde destekleyen bir yaklaşıma sahipken, Türkiye'nin

politikaları daha kısa vadeli ve bireysel yardım temelli bir perspektife dayanmaktadır. Bu bağlamda, sosyal uyum süreçlerinin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için kurumsal yapıların güçlendirilmesi, politika uygulamalarının standardize edilmesi ve toplumun tüm kesimlerinin bu süreçlere aktif şekilde dahil edilmesi gereklidir.

5.1.2. Dil eğitimi: Entegrasyon sürecinin ilk basamağı

Dil eğitimi, göçmenlerin sosyal, ekonomik ve kültürel hayata katılımını sağlayan en önemli araçlardan biri olarak entegrasyon süreçlerinin temel taşı niteliğindedir. Bir iletişim aracı olmasının ötesinde, dil eğitimi, bireylerin toplumsal normlara, değerlere ve yerleşik kültürel yapıya adapte olmalarını kolaylaştıran, bu bağlamda sosyal uyumun aktif bir bileşeni olarak işlev gören kapsamlı bir süreçtir. Göçmenlerin yalnızca gündelik ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamakla sınırlı kalmayan bu süreç, aynı zamanda onların toplumsal kabul görme, haklarını savunabilme ve yerel toplumla anlamlı ilişkiler kurabilme kapasitesini güçlendirmektedir.

Bu bağlamda, Honneth'in tanınma teorisi, dil eğitiminin entegrasyon sürecindeki rolünü kavramsal olarak açıklamaya yardımcı olmaktadır. Dil eğitimi, bireylerin yasal ve sosyal haklarını savunmalarına olanak sağlayarak, özellikle saygı boyutunda önemli bir işlev üstlenmektedir. Dil öğrenimi, yalnızca bireylerin iletişimsel yeterliliklerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda onların toplum içerisinde özne olarak tanınmalarını ve bireysel potansiyellerini gerçekleştirmelerini mümkün kılar. Bu yönüyle dil eğitimi, sosyal uyumun ve bireylerin toplumsal kabul mekanizmalarına dahil edilmesinin vazgeçilmez bir bileşeni olarak değerlendirilebilir (Honneth, 1996).

Araştırma bulguları, Almanya'da faaliyet gösteren Multikulturelles Forumun dil eğitimi uygulamalarına yönelik kapsamlı ve sistematik bir yaklaşım geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, dil eğitimini yalnızca dilbilgisel ya da iletişimsel yeterliliklerin kazandırılması olarak değil, aynı zamanda toplumsal normlar, değerler ve kültürel kodların aktarılmasını sağlayan bir süreç olarak ele almaktadır. Multikulturelles Forumun dil eğitimi uygulamaları, göçmenlerin yerel toplumla daha güçlü sosyal bağlar kurmalarını teşvik etmekte ve bu bağlamda onların sosyal uyum süreçlerine aktif katılımlarını sağlamaktadır. Bu yaklaşım, göçmenlerin toplumsal yaşama entegrasyonunu destekleyen çok boyutlu bir strateji olarak dikkat çekmektedir. Almanya'nın entegrasyon politikaları çerçevesinde dil eğitimine yapılan uzun vadeli yatırımların, göçmenlerin sosyal ve ekonomik hayata katılımına önemli katkılar sağladığı gözlemlenmiştir. Dil

eğitimi yalnızca bireysel beceri kazandırmayı değil, aynı zamanda toplumsal katılımın güçlendirilmesini hedeflemekte ve yerel toplumla göçmenler arasında karşılıklı anlayış ve etkileşimin artırılmasına hizmet etmektedir.

Türkiye'deki dil eğitimi politikaları ve uygulamaları, Almanya'daki uygulamalarla kıyaslandığında sınırlı bir düzeyde kalmakta ve sistematik bir çerçeveye oturmamaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin sunduğu dil eğitim programları, daha çok göçmenlerin gündelik yaşamlarını kolaylaştırmayı hedefleyen temel düzeyde uygulamalardan oluşmaktadır. Bu eğitimlerin süreklilik arz etmemesi, belirli bir kurumsal stratejiye dayanmaması ve yerleşik bir sistematik yaklaşım eksikliği, Türkiye'deki dil eğitiminin sosyal uyum süreçlerine katkısını sınırlamaktadır. Dil eğitiminin yalnızca gündelik iletişim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir araç olarak ele alınması, entegrasyon sürecinin daha kapsamlı ve sürdürülebilir hedeflere ulaşmasına engel teşkil etmektedir.

Türkiye'deki mevcut dil eğitimi uygulamalarında, göçmenlerin ekonomik hayata katılımını kolaylaştıracak, yasal haklarını savunmalarını sağlayacak ve toplumsal ilişkiler kurmalarına olanak tanıyacak nitelikte bir kurumsal yaklaşım eksikliği dikkat çekmektedir. Bu eksiklik, göçmenlerin toplumsal hayata katılımını destekleyecek kapsamlı bir entegrasyon sürecini zayıflatmaktadır. Almanya'daki uygulamalara bakıldığında, dil eğitiminin yalnızca bir eğitim süreci olarak değil, aynı zamanda göçmenlerin toplumsal normlarla, değerlerle ve kültürel yapılarla bütünleşmesini sağlayan çok boyutlu bir araç olarak ele alındığı görölmektedir.

Almanya'da Multikulturelles Forumun dil eğitimi konusundaki kapsamlı ve sistematik yaklaşımı, dil eğitiminin sosyal uyum sürecinin ayrılmaz bir bileşeni haline getirmektedir. Bu çerçevede dil eğitimi, yalnızca bireysel iletişim becerilerinin geliştirilmesini değil, aynı zamanda göçmenlerin yerel toplumla anlamlı etkileşimler kurabilmelerini ve toplumsal bağlarını güçlendirmelerini mümkün kılmaktadır. Dil eğitimi, bireylerin yalnızca dilsel yeterlilik kazanmasını değil, aynı zamanda toplumsal yapılar içinde kendilerini ifade edebilmelerini, haklarını savunabilmelerini ve toplumsal aidiyet hissi geliştirmelerini sağlamaktadır.

Türkiye'de ise dil eğitimi uygulamaları, genellikle sivil toplum kuruluşlarının inisiyatifine bırakılmakta ve merkezi bir politika çerçevesinde yapılandırılmamaktadır. Bu durum, dil eğitiminin sosyal uyum süreçlerine olan katkısını sınırlandırmakta ve uygulamalar arasındaki tutarsızlıkların artmasına neden olmaktadır. Göçmenlerin

toplumsal hayata katılımlarını daha etkili bir şekilde destekleyebilecek dil eğitimi programlarının eksikliği, entegrasyon süreçlerini zayıflatmaktadır. Bunun yanı sıra, dil eğitimine yönelik uygulamaların yerel yönetimler, devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyon eksikliği nedeniyle yeterince etkili olamadığı görülmektedir.

Almanya'daki dil eğitimi uygulamalarının entegrasyon sürecindeki olumlu etkileri, dil eğitiminin göçmenler için yalnızca bir beceri kazandırma süreci olmadığını, aynı zamanda toplumsal normlar ve değerler üzerinden kültürel bir alışverişin temelini oluşturduğunu göstermektedir. Multikulturelles Forumun dil eğitimi yaklaşımı, bireylerin toplumsal bağlarını güçlendiren, karşılıklı anlayışı teşvik eden ve sosyal uyumu destekleyen bir yapı olarak öne çıkmaktadır. Bu uygulamalar, göçmenlerin topluma adaptasyon sürecinde yerel toplumla daha güçlü bağlar kurmalarını sağlamakta ve sosyal uyumu derinleştirmektedir.

5.1.3. Ekonomik entegrasyon: Göçmenlerin toplumsal uyumunda belirleyici faktörler

Göçmenlerin istihdam süreçlerine katılımı, toplumsal uyumun sürdürülebilirliği açısından hayati bir öneme sahiptir. Ekonomik entegrasyon, göçmenlerin yalnızca ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını değil, aynı zamanda toplumla olan sosyal bağlarını güçlendirmelerini sağlayan çok boyutlu bir süreçtir. Göçmenlerin iş gücü piyasasına dahil edilmesi, hem bireysel düzeyde ekonomik refahlarını artırmakta hem de yerel toplumla olan etkileşimlerini derinleştirerek karşılıklı uyum süreçlerini hızlandırmaktadır. Ancak, bu entegrasyonun gerçekleşme biçimi, her ülkenin ekonomik yapısı, yasal düzenlemeleri ve uygulamaları doğrultusunda farklılık göstermektedir.

Bu bağlamda, Wallerstein'in Merkez-Çevre Kuramı, ekonomik eşitsizliklerin göçmenlerin entegrasyon süreçlerindeki etkisini analiz etmek için kapsamlı bir teorik çerçeve sunmaktadır. Wallerstein, küresel ekonomik sistemdeki merkez ve çevre yapılarının, eşitsizlikleri pekiştirdiğini ve bu durumun toplumsal ilişkilerde ayrışmalara yol açtığını öne sürmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, göçmenlerin istihdam süreçlerindeki zorluklar, yalnızca bireysel yeterliliklerden değil, aynı zamanda yapısal faktörlerden ve yerleşik ekonomik düzenin doğasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, ekonomik entegrasyon süreçlerini anlamak için bireyler arası ilişkiler kadar, makro

düzeydeki ekonomik ve kurumsal dinamiklerin de dikkate alınması gerekmektedir (Wallerstein, 1974, ss. 7-15).

Araştırma bulguları, Türkiye’de ekonomik entegrasyon çabalarının genellikle sosyal yardımlarla sınırlı kaldığını göstermektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin ekonomik entegrasyon yaklaşımlarının, göçmenlerin iş gücü piyasasına katılımlarını desteklemekten çok, temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sosyal yardımlarla sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, göçmenlerin ekonomik bağımsızlık kazanmalarını engellemekte ve dolayısıyla topluma aidiyet duygularını zayıflatmaktadır. Ayrıca, Türkiye’deki kayıt dışı istihdamın yaygınlığı, göçmenlerin iş gücü piyasasında ekonomik sömürüye maruz kalma riskini artırmakta ve bu durum, sosyal uyum süreçlerini derinden etkilemektedir. Kayıt dışı istihdam, göçmenlerin hak ve güvencelerden yoksun bırakılmalarına neden olmakta, ekonomik katılım ve toplumsal uyum arasında kopukluklara yol açmaktadır.

Almanya’da ise ekonomik entegrasyon, daha kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Multikulturelles Forumun göçmenlere yönelik ekonomik entegrasyon çalışmaları, mesleki eğitim programları, sertifikasyon süreçleri ve iş gücü piyasasına erişim desteği gibi farklı uygulamaları içermektedir. Bu yaklaşımlar, göçmenlerin yalnızca ekonomik sisteme dahil olmalarını değil, aynı zamanda toplumun üretken birer bireyi haline gelmelerini sağlamaktadır. Mesleki eğitim programları, göçmenlerin yerel iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun nitelikler kazanmalarına olanak tanımakta, sertifikasyon süreçleri ise göçmenlerin önceki mesleki deneyimlerinin tanınmasını kolaylaştırmaktadır. İş bulma destekleri, göçmenlerin istihdam süreçlerini hızlandırarak, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına ve topluma daha güçlü bir şekilde entegre olmalarına katkıda bulunmaktadır.

Almanya’daki ekonomik entegrasyon yaklaşımlarının dikkat çeken bir diğer özelliği, bu süreçlerin yalnızca bireysel becerileri geliştirmekle sınırlı kalmaması, aynı zamanda toplumsal aidiyet duygusunu pekiştiren bir bağlama oturmasıdır. Göçmenlerin ekonomik hayata dahil edilmesi, onların toplumsal yapının bir parçası olarak görülmelerini kolaylaştırmakta ve yerel toplumla daha güçlü sosyal bağlar kurmalarını sağlamaktadır. Bu süreçte, ekonomik entegrasyonun sadece ekonomik göstergelerle değil, aynı zamanda sosyal uyumun bir parçası olarak ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır.

Türkiye’de ekonomik entegrasyon süreçlerinin önündeki yapısal engeller, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde derin ayrışmalara yol açmaktadır. Göçmenlerin iş gücü piyasasına katılımlarını destekleyecek mesleki eğitim, sertifikasyon ve istihdam destek programlarının eksikliği, ekonomik entegrasyonun gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, ekonomik süreçlerdeki kayıt dışılık, göçmenlerin haklarını koruyamamalarına ve iş gücü piyasasında dezavantajlı bir konumda kalmalarına neden olmaktadır. Türkiye’deki mevcut ekonomik düzenlemeler, göçmenlerin uzun vadeli entegrasyonunu sağlayacak kurumsal temellerden yoksundur.

Almanya’daki uygulamalarla kıyaslandığında, Türkiye’de ekonomik entegrasyonun daha sınırlı kaldığı, özellikle kayıt dışı istihdamın bu süreci olumsuz etkilediği ve yapısal sorunların göçmenlerin ekonomik hayata katılımını engellediği görülmektedir. Almanya’nın ekonomik entegrasyon yaklaşımları, göçmenlerin bireysel potansiyellerini gerçekleştirmelerine olanak tanıyan, aynı zamanda toplumsal uyumu güçlendiren çok boyutlu bir çerçeve sunmaktadır. Bu çerçevede ekonomik entegrasyon, göçmenlerin yalnızca ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını değil, aynı zamanda toplumsal aidiyet geliştirmelerini ve yerel toplumla daha güçlü bağlar kurmalarını sağlayan bir süreç olarak ele alınmaktadır.

5.1.4. Sosyal ilişkiler ve topluluk katılımı: Önyargılar ve dışlanma mekanizmaları

Göçmenlerin sosyal ilişkiler geliştirmesi ve yerel toplumla bağ kurması, sosyal uyum sürecinin temel yapı taşlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Toplumsal bağların güçlenmesi, bireylerin bir topluluğa aidiyet duygusunu geliştirmesi ve toplumsal süreçlere etkin bir şekilde katılım göstermesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Putnam’ın sosyal sermaye teorisi, sosyal bağların bireylerin topluma katılımını nasıl artırdığını ve bu bağların toplumsal düzeyde güven, iş birliği ve dayanışmayı nasıl güçlendirdiğini açıklayan bir çerçeve sunmaktadır (Putnam, 2000). Sosyal sermaye, bireylerin sosyal ağlar aracılığıyla karşılıklı fayda sağlayan ilişkiler geliştirmesine olanak tanırken, aynı zamanda toplumsal uyumun kurumsal ve bireysel düzeyde daha derin bir şekilde yerleşmesine katkıda bulunmaktadır.

Araştırma bulguları, göçmenlerin yerel toplumla etkileşimlerini artıran uygulamaların, sosyal uyum süreçlerinde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Almanya’da faaliyet gösteren Multikulturelles Forum, sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi ve topluluk

katılımının teşvik edilmesi bağlamında kapsamlı bir yaklaşım sergilemektedir. Bu bağlamda düzenlenen kültürel etkinlikler, eğitim seminerleri ve gönüllülük projeleri, hem göçmenlerin yerel topluma entegrasyonunu desteklemekte hem de yerel toplumun göçmenlere yönelik tutumlarında olumlu değişimlere yol açmaktadır. Özellikle kültürel etkinlikler, göçmenlerin kendi kimliklerini ifade etme olanakları bulduğu ve yerel toplumla karşılıklı kültürel alışverişin gerçekleştiği sosyal ortamlar sunmaktadır. Gönüllülük projeleri ise göçmenlerin yerel toplumda aktif roller üstlenerek, bireysel yeteneklerini sergilemelerine ve topluma katkıda bulunmalarına olanak tanımaktadır. Bu tür faaliyetlerin, toplumsal dışlanma riskini azalttığı ve karşılıklı güvenin inşa edilmesine katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Türk Kızılay Toplum Merkezi ise sosyal ilişkilerin ve topluluk katılımının güçlendirilmesi bağlamında daha sınırlı bir yaklaşım sergilemektedir. Kurumun faaliyetleri ağırlıklı olarak bireysel yardım ve temel hizmetler sunma odaklıdır. Bu tür yaklaşımlar, göçmenlerin gündelik ihtiyaçlarını karşılamada önemli katkılar sağlamakla birlikte, sosyal uyumun derinleşmesine yönelik topluluk temelli faaliyetler ve yerel toplumla etkileşim mekanizmalarının eksikliğini barındırmaktadır. Sosyal ilişkilerin güçlendirilmesine yönelik stratejilerin yetersizliği, göçmenlerin topluma entegrasyonunda sınırlamalar yaratmakta ve yerel toplumla göçmenler arasında daha derin sosyal bağların kurulmasını engellemektedir.

Türkiye’de yerel toplumun göçmenlere yönelik tutumları, sosyal uyum süreçlerini önemli ölçüde zorlaştıran bir etken olarak öne çıkmaktadır. Araştırma verileri, özellikle Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz tutumların, toplumsal bağların zayıflamasına ve bireysel düzeyde dışlanma mekanizmalarının güçlenmesine neden olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, hem göçmenler hem de yerel toplum açısından ayrışmaya yol açmakta, toplumsal uyumun sürdürülebilirliği önünde yapısal bir engel oluşturmaktadır. Sosyal dışlanma, yalnızca bireylerin topluma katılımını sınırlamakla kalmayıp, aynı zamanda toplum içindeki önyargıların pekişmesine ve ayrımcılığın yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır.

Önyargılar ve sosyal dışlanma mekanizmaları, sosyal uyum süreçlerini çok boyutlu bir şekilde etkileyen temel dinamiklerdir. Özellikle yerel toplumun göçmenlere yönelik olumsuz algıları, göçmenlerin topluma entegrasyonunu yalnızca ekonomik ve hukuki boyutlarda değil, sosyal ilişkiler bağlamında da zorlaştırmaktadır. Göçmenler, bu tür

önyargılar nedeniyle toplumsal süreçlere etkin bir şekilde katılamamakta ve bu durum, sosyal uyumun çok boyutlu doğasına zarar vermektedir. Bu bağlamda, sosyal ilişkilerin ve topluluk katılımının güçlendirilmesi, yalnızca göçmenlerin topluma entegrasyonunu destekleyen bir araç değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı ve karşılıklı anlayışı artıran bir süreç olarak ele alınmalıdır (De Haan, 1998, ss. 10-15).

Almanya'nın bu alandaki yaklaşımlarının önemli bir boyutu, yerel toplumda farkındalığı artıran ve göçmenlere yönelik önyargıları azaltan bilinçlendirme faaliyetleridir. Kùltürler arası diyalog ve etkileşim temelli bu yaklaşımlar, yerel toplumun göçmenlerle ilgili algılarında olumlu değişimler yaratmakta ve bu durum, sosyal uyumun daha geniş bir toplumsal bağlama oturmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda, göçmenlerin yerel toplumla kurduğı sosyal ilişkilerin güçlenmesi, yalnızca bireyler arası bağları değil, aynı zamanda toplumsal yapının bütünselliğini de desteklemektedir.

Göçmenlerin sosyal ilişkiler geliştirmesi ve topluluk katılımını artırması, sosyal uyumun sürdürülebilirliği açısından vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Sosyal bağların güçlenmesi, toplumsal uyumun yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve kurumsal düzeyde de derinleşmesine olanak tanımaktadır. Almanya'da Multikulturelles Forumun geliştirdiğı sosyal ilişkilere dayalı yaklaşımlar, toplumsal uyumun çok boyutlu doğasını ortaya koyarken, Türkiye'de bu alandaki eksiklikler, göçmenlerin yerel topluma entegrasyonunu sınırlandıran bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

5.1.5. Kültürel uyum: Kimlik ve aidiyet sorunları

Kültürel uyum, göçmenlerin hem kendi kültürel kimliklerini koruyarak hem de bulundukları yerel topluma entegre olarak sosyal yaşamda bir denge kurmalarını ifade etmektedir. Bu süreç, göçmenlerin bireysel ve toplumsal düzeyde kimlik, aidiyet ve tanınma ihtiyaçlarının karşılanması içeren çok boyutlu bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel uyumun temelinde, bireylerin kendi kültürel değerlerini ve geleneklerini devam ettirebilmeleri ile yeni toplumsal normlara uyum sağlayabilmeleri arasındaki ilişkinin dengeli bir şekilde kurulması bulunmaktadır. Göçmenlerin kendilerini kabul edilmiş hissetmeleri, toplumsal bağların güçlenmesi ve sosyal uyumun sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir.

Araştırmalar, kültürel uyum sürecinde karşılıklı tanıma ve etkileşimin önemine işaret etmektedir. Honneth'in tanınma teorisi, bu bağlamda güçlü bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Honneth'e göre, bireylerin toplumsal düzeyde tanınma görmesi, yalnızca

kişisel özgüvenlerini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda topluma entegrasyon süreçlerini hızlandırmaktadır (Honneth, 1996). Göçmenlerin kültürel kimliklerinin yerel toplum tarafından kabul edilmesi, bu süreçte merkezi bir rol oynamaktadır. Tanınma eksikliği veya kültürel kimliklerinin görmezden gelinmesi durumunda ise, göçmenlerin topluma aidiyet hissetmeleri zorlaşmakta ve bu durum toplumsal uyum süreçlerini derinden etkilemektedir.

Almanya’da faaliyet gösteren Multikulturelles Forum, kültürel uyumu desteklemeye yönelik geliştirdiği yaklaşımlarla dikkat çekmektedir. Kurum, göçmenlerin yerel toplumla karşılıklı etkileşimlerini teşvik eden kültürel farkındalık projeleri ve faaliyetler düzenlemektedir. Bu projeler arasında, kültürel etkinlikler, interaktif atölye çalışmaları ve yerel toplum ile göçmenleri bir araya getiren platformlar bulunmaktadır. Multikulturelles Forumun bu tür etkinlikleri, göçmenlerin kendi kültürel değerlerini ifade etmelerine olanak tanırken, yerel toplumda göçmenlere yönelik önyargıların azalmasını ve karşılıklı anlayışın güçlenmesini sağlamaktadır. Kültürel uyumun çift yönlü bir süreç olduğu gerçeğinden hareketle, bu tür faaliyetler yerel toplumun da göçmenlerle etkileşim kurarak daha kapsayıcı bir tutum benimsemesine katkıda bulunmaktadır.

Türkiye’deki duruma bakıldığında, kültürel uyum süreçlerinin daha sınırlı bir çerçevede ele alındığı görülmektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin kültürel uyuma yönelik uygulamaları, çoğunlukla bireysel yardım ve temel destek hizmetleri ile sınırlı kalmaktadır. Yerel toplum ile göçmenler arasında karşılıklı bir etkileşim ve anlayış geliştirmeye yönelik kapsamlı stratejilerin eksikliği, kültürel uyum süreçlerini sınırlayan temel bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma bulguları, göçmenlerin kültürel kimliklerini ifade etme ve yerel toplumda kabul görme konularında ciddi engellerle karşılaştığını göstermektedir. Bu durum, yerel toplumda yaygın olan ayrımcılık ve önyargılar ile daha da pekişmekte ve göçmenlerin topluma entegrasyonunu zorlaştırmaktadır.

Kültürel uyum, göçmenlerin topluma entegrasyonunda çok boyutlu bir rol oynamaktadır. Göçmenlerin kültürel kimliklerinin korunması ve bu kimliklerin yerel toplumda kabul görmesi, toplumsal uyumun sürdürülebilirliği açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, kültürel farkındalık projeleri ve karşılıklı etkileşim temelli faaliyetler, göçmenlerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde aidiyet hissetmelerini sağlamaktadır. Multikulturelles Forumun bu alandaki yaklaşımları, göçmenlerin topluma

entegrasyonu için güçlü bir örnek teşkil ederken, Türkiye’de kültürel uyuma yönelik uygulamaların sınırlı kalması, göçmenlerin toplumsal bağlara dahil olma süreçlerini kısıtlamaktadır.

Kültürel uyumun sağlanması, göçmenlerin toplumsal hayata katılımını destekleyen ve toplumsal dayanışmayı güçlendiren bir süreç olarak ele alınmalıdır. Kültürel kimliklerin tanınması, yalnızca göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştırmakla kalmayıp, aynı zamanda yerel toplumda kapsayıcılığı artıran bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Almanya’da Multikulturelles Forumun bu bağlamda geliştirdiği kapsamlı yaklaşımlar, kültürel uyum süreçlerinde karşılıklı tanıma ve anlayışın önemini vurgularken, Türkiye’de bu alandaki eksiklikler, sosyal uyumun çok boyutlu yapısını derinden etkileyen bir unsur olarak dikkat çekmektedir.

5.1.6. Sivil toplum kuruluşlarının rolü ve kurumsal kapasite

Sivil toplum kuruluşları, toplumsal sorunların çözümüne yönelik katılımcı ve kapsayıcı yaklaşımları ile sosyal uyum süreçlerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Sosyal hizmet, bireylerin sorunlarını yalnızca bireysel bağlamda değil, aynı zamanda bu sorunların ortaya çıktığı çevresel, toplumsal ve kurumsal bağlamlar çerçevesinde ele almayı ve çok boyutlu çözümler geliştirmeyi hedeflemektedir (Miley, O'Melia ve DuBois, 2017). Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşlarının rolü, yalnızca yardım temelli hizmetlerle sınırlı kalmamalı, aynı zamanda toplumsal dönüşüm süreçlerinde aktif bir aktör olmayı içermelidir.

Multikulturelles Forum, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini desteklemek amacıyla geliştirdiği uzun vadeli ve kapsamlı yaklaşımlarla, çokkültürlü anlayışının önemli bir örneğini sunmaktadır. Kurumun faaliyetleri, göçmenlerin eğitim, istihdam, kültürel uyum ve sosyal katılım gibi alanlarda karşılaştıkları çok boyutlu sorunlara çözüm üretmeyi hedefleyen geniş bir perspektife sahiptir. Bu bağlamda, Multikulturelles Forumun uygulamaları, yalnızca bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamakta, aynı zamanda toplumsal entegrasyonu güçlendiren yapısal düzenlemeleri de içermektedir. Örneğin, kurumun düzenlediği dil ve mesleki eğitim programları, göçmenlerin ekonomik ve sosyal hayata daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlarken, kültürel etkinlikler ve sosyal etkileşim projeleri, yerel toplum ile göçmenler arasında karşılıklı anlayış ve dayanışmayı artırmaktadır. Ayrıca, Multikulturelles Forumun stratejik bir yaklaşımla,

yerel yönetimler ve diğer sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yaparak kurumsal kapasitesini güçlendirmesi, sosyal uyum süreçlerinin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.

Türk Kızılay Toplum Merkezinin faaliyetleri ise, temel yardım hizmetlerine odaklanmasıyla dikkat çekmektedir. Kurumun göçmenlere yönelik hizmetleri, genellikle bireysel ihtiyaçların karşılanması ekseninde şekillenmekte ve sosyal uyum süreçlerine yönelik yapısal düzenlemelerden yoksun bir çerçeve sunmaktadır. Bu yaklaşım, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini destekleyen çok boyutlu bir stratejiden uzak olduğu gibi, toplumsal sorunlara yönelik kalıcı çözümler geliştirilmesini de sınırlamaktadır. Özellikle, dil eğitimi, istihdam olanaklarının artırılması ve toplumsal farkındalık projeleri gibi alanlarda kurumsal kapasitenin yetersiz olması, sosyal uyum süreçlerinde karşılaşılan temel zorluklardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının sosyal uyum süreçlerindeki rolü, genellikle temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik bireysel yardım temelli bir anlayışla sınırlandırılmaktadır. Bu durum, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu destekleyen yapısal ve uzun vadeli yaklaşımların eksikliği ile ilişkilidir. Araştırma bulguları, Türk Kızılay Toplum Merkezinin kurumsal kapasitesinin artırılmasının ve sosyal hizmet ilkeleri doğrultusunda yeniden yapılandırılmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Göçmenlerin sosyal uyum süreçlerine daha etkin bir şekilde katılımını sağlamak amacıyla, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları arasında iş birliği sağlanması, sosyal uyum yaklaşımlarının sürdürülebilirliğini destekleyen temel bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının sosyal uyum süreçlerindeki rolü, yalnızca bireysel düzeydeki sorunları çözmekle sınırlı kalmamalıdır. Bunun yerine, toplumsal bağları güçlendiren, yapısal engelleri ortadan kaldıran ve toplumsal dayanışmayı artıran çok boyutlu yaklaşımları içermelidir. Multikulturelles Forumun bu bağlamda geliştirdiği stratejik ve kapsamlı yaklaşımlar, sosyal hizmet anlayışının başarılı bir örneğini sunarken, Türkiye’de sosyal uyum süreçlerinin yeniden yapılandırılmasına yönelik önemli bir referans noktası oluşturmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin mevcut yardım temelli yaklaşımının ötesine geçerek, göçmenlerin bireysel ve toplumsal düzeyde karşılaştıkları sorunlara yönelik çok boyutlu stratejiler geliştirmesi, Türkiye’de sosyal uyum süreçlerinin etkinliği açısından kritik bir öneme sahiptir.

5.1.7. Göçmen statüsü ve sosyal uyum politikalarının uzun vadeli perspektifi

Göçmenlerin toplumsal uyum süreçleri, büyük ölçüde sahip oldukları hukuki statü ve bu statüye dayalı olarak şekillenen sosyal uyum yaklaşımları ile yakından ilişkilidir. Hukuki statü, göçmenlerin toplum içerisindeki hak ve yükümlülüklerini belirlemekle kalmaz, aynı zamanda bu kişilerin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşama katılım düzeylerini de doğrudan etkileyen bir çerçeve sunar. Araştırma bulguları, Almanya ve Türkiye arasındaki sosyal uyum yaklaşımlarının, göçmenlerin statüleri ile doğrudan ilişkili olduğunu ve bu durumun iki ülke arasındaki uygulamaların etkililiği açısından önemli bir farklılık yarattığını göstermektedir.

Almanya’da göçmen statüsü, genellikle uzun vadeli ve kalıcı bir perspektifle ele alınmaktadır. Bu çerçevede, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerine etkin katılımlarını desteklemek amacıyla, hukuki statüleri ile bağlantılı olarak sosyal, ekonomik ve kültürel entegrasyonu kolaylaştıran çok boyutlu yaklaşımlar geliştirilmiştir. Örneğin, Almanya’da kalıcı oturma izni ve vatandaşlık süreçlerine yönelik düzenlemeler, göçmenlere hukuki ve ekonomik güvence sağlamakta, bu da onların toplumla daha güçlü bağlar kurmalarını mümkün kılmaktadır. Yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde çalışarak göçmenlere yönelik kapsamlı hizmetler sunması, bu yaklaşımların etkinliğini artırmaktadır. Multikulturelles Forum, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerine katkıda bulunmak için dil eğitimi, mesleki gelişim programları, hukuki danışmanlık ve kültürel farkındalığı artıran etkinlikler düzenlemektedir. Bu tür faaliyetler, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu yalnızca bir uyum süreci olarak değil, aynı zamanda karşılıklı bir dönüşüm ve katılım süreci olarak ele almaktadır.

Türkiye’de ise göçmen statüsü, geçici koruma rejimi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu durum, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde belirsizliklere yol açmakta ve göçmenlerin uzun vadeli entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Geçici koruma statüsüne sahip bireylerin, hukuki belirsizlikler ve güvencesizlik nedeniyle ekonomik ve toplumsal yaşama tam anlamıyla dahil olmaları engellenmektedir. Araştırma bulguları, geçici koruma statüsüne dayalı uygulamaların, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerine katkı sunmak yerine, bu süreçleri sınırlayıcı bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin göçmenlere yönelik hizmetlerinin, bu statü ile bağlantılı yapısal sorunlardan etkilendiği ve genellikle kısa vadeli, bireysel ihtiyaçları karşılamaya yönelik bir yaklaşımla sınırlı kaldığı görülmektedir.

Türkiye’deki sosyal uyum yaklaşımlarının geçici statüye dayalı yapısal sınırlılıkları, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerini çok boyutlu bir şekilde ele alan daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir çerçeveye dönüştürülmesini gerektirmektedir. Özellikle, göçmenlerin hukuki statüsünü kalıcı bir perspektifle ele alacak düzenlemeler, onların topluma daha güçlü bir aidiyet hissetmelerini sağlayabilir. Hukuki güvencelerin yanı sıra, ekonomik ve sosyal uyum süreçlerini destekleyecek programların geliştirilmesi, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini güçlendiren mekanizmalarla desteklenmelidir.

Almanya’da yerleşik hale gelen uzun vadeli perspektif, Türkiye için dikkate değer bir örnek oluşturmaktadır. Almanya’daki yaklaşım, göçmen statüsüne dair hukuki belirsizlikleri azaltmanın, göçmenlerin toplumsal yaşama entegrasyonunu nasıl kolaylaştırdığını göstermektedir. Türkiye’de ise geçici koruma statüsüne dayalı yaklaşımlar, göçmenlerin toplumsal uyum sürecinde karşılaştıkları yapısal sorunları derinleştirmektedir. Bu bağlamda, sosyal uyum süreçlerinin daha etkin bir şekilde ele alınması için, göçmenlerin statülerine dair uzun vadeli düzenlemelerin yanı sıra, sosyal ve ekonomik entegrasyonu destekleyen kapsamlı yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç olarak, göçmen statüsü, toplumsal uyum süreçlerinin başarısını belirleyen temel bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Türkiye’deki geçici statü uygulamalarının, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerindeki belirsizlikleri artırdığı; buna karşılık Almanya’nın uzun vadeli ve kalıcı statüye dayalı yaklaşımlarının, entegrasyonu kolaylaştırdığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye’nin sosyal uyum yaklaşımlarını yeniden ele alması gerektiğini ve göçmen statüsünü uzun vadeli bir perspektifle ele alacak düzenlemeler geliştirilmesinin zorunlu olduğunu göstermektedir.

5.1.8. Göçmenlerin sosyal uyumundaki psikososyal etkiler: Ayrımcılığın derinlemesine etkisi

Göçmenlerin toplumsal uyumu, yalnızca ekonomik, kültürel ve hukuki entegrasyon süreçlerini değil, aynı zamanda psikolojik ve duygusal boyutları da kapsayan çok yönlü bir olgudur. Bu bağlamda, ayrımcılık, dışlanma ve önyargılar, göçmenlerin bireysel ve toplumsal düzeyde uyum süreçlerini derinden etkileyen temel faktörler arasında yer almaktadır. Psikososyal iyilik hali, bireyin toplumsal yaşamda kendini güvende hissetmesi, sosyal destek mekanizmalarına erişim sağlayabilmesi ve aidiyet hissi geliştirebilmesi gibi unsurları içerir. Ancak göçmenlerin, ayrımcılığa ve dışlanmaya

maruz kalması, bu unsurların zayıflamasına ve dolayısıyla toplumsal uyum süreçlerinin sekteye uğramasına neden olmaktadır (Billmann ve Tiedemann, 2006, ss. 192-198).

Türkiye'deki Suriyeli göçmenler üzerine yapılan araştırmalar, bu grubun yoğun bir şekilde ayrımcılığa maruz kaldığını ve bunun da onların psikososyal iyilik hallerini olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Ayrımcılık deneyimleri, göçmenlerde “diğer” olma duygusunu pekiştirmekte, bireylerin topluma katılımını engellemekte ve sosyal dışlanmaya yol açmaktadır. Bu durum, yalnızca bireysel düzeyde psikolojik sorunlara neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda göçmenlerin yerel toplumla kurduğu bağların zayıflamasına ve dolayısıyla toplumsal uyum süreçlerinin yavaşlamasına neden olmaktadır. Sosyal psikoloji literatürü, ayrımcılığın bireylerde hem benlik algısını hem de toplumsal kimliklerini zedeleyen etkilerini detaylı bir şekilde ele almıştır (Tajfel ve Turner, 1979, ss. 35-39). Bu doğrultuda, ayrımcılığın, göçmenlerin sosyal uyum sürecindeki en temel yapısal engellerden biri olduğu söylenebilir.

Yerel toplumdaki ayrımcı tutumların varlığı, bireylerin topluma karşı geliştirdikleri aidiyet duygusunu önemli ölçüde zayıflatmaktadır. Göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları en temel psikososyal engellerden biri, yerel toplumda hâkim olan “yabancı” algısıdır. Göçmenlerin sürekli olarak “geçici” bir statüye indirgenmesi, bireylerde hem güvensizlik hissini artırmakta hem de toplumsal kaynaşmayı zorlaştırmaktadır. Özellikle Türkiye bağlamında, yerel toplumdaki Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz stereotiplerin ve ayrımcı davranışların yaygınlığı, bu grubun topluma dahil olmasını sınırlandıran temel unsurlar arasında yer almaktadır (Altuntaş, 2020).

Bu bağlamda, Almanya'daki Multikulturelles Forumun göçmenlere yönelik psikososyal destek yaklaşımı, önemli bir referans noktası oluşturmaktadır. Multikulturelles Forum, göçmenlerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde psikolojik iyilik hallerini desteklemek amacıyla kapsamlı hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler arasında, ayrımcılığa maruz kalan bireyler için psikolojik destek programları, grup terapileri, toplumsal farkındalık artırma faaliyetleri ve sosyal hizmet danışmanlığı yer almaktadır. Göçmenlerin psikososyal destek mekanizmalarına erişimini kolaylaştırmayı hedefleyen bu tür girişimler, bireylerin toplum içerisinde kendilerini güvende hissetmelerine ve sosyal uyum süreçlerine daha etkin bir şekilde katılmalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, bu tür programlar, yerel toplumda göçmenlere yönelik önyargıların azaltılmasında ve toplumun daha kapsayıcı bir yapıya dönüşmesinde de önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye’de ise göçmenlerin psikososyal ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerin sınırlı olması, ayrımcılığın yarattığı olumsuz etkileri daha da derinleştirmektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin göçmenlere yönelik çalışmaları, temel insani yardım ve bireysel ihtiyaçları karşılamaya odaklanırken, psikososyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi konusunda yetersiz kalmaktadır. Göçmenlerin ayrımcılık ve dışlanmaya karşı korunması, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de ele alınması gereken çok boyutlu bir süreçtir. Bu nedenle, Türkiye’de sosyal uyum yaklaşımlarının, göçmenlerin psikososyal iyilik hallerini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Göçmenlerin sosyal uyum süreçleri, yalnızca ekonomik ve kültürel entegrasyonu değil, aynı zamanda psikolojik olarak kabul edilme süreçlerini de içeren bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Ayrımcılık ve önyargıların göçmenlerin psikososyal iyilik halleri üzerindeki etkileri, bireylerin toplumsal bağlarının güçlenmesini engelleyerek uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye’deki mevcut uygulamalar, ayrımcılık ve dışlanmanın psikososyal etkilerini gidermekte yetersiz kalırken, Almanya’daki Multikulturelles Forumun kapsamlı ve çok boyutlu yaklaşımları, bu alanda geliştirilecek yeni stratejiler için değerli bir örnek teşkil etmektedir.

5.1.9. Hukuki ve yasal çerçeve: Sosyal uyum politikalarının hukuki temelleri

Sosyal uyum süreci, yalnızca sosyal, ekonomik ve kültürel unsurlarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda hukuki düzenlemelerle desteklenmesi gereken çok boyutlu bir olgudur. Göçmenlerin topluma entegrasyonunda sahip oldukları yasal statü, uyum süreçlerinin işleyişini ve etkinliğini doğrudan belirleyen temel faktörlerden biridir. Hukuki çerçeve, göçmenlerin toplumsal hayata katılımında hem haklarını güvence altına alan hem de onların topluma kabulünü sağlayan kurumsal bir altyapıyı temsil etmektedir (Tenorth, 2017, ss. 25-27). Bu bağlamda, Türkiye ve Almanya arasında sosyal uyum süreçlerinin hukuki temellerine ilişkin önemli farklılıklar gözlemlenmektedir. Almanya’nın sosyal uyum yaklaşımları, göçmenlerin yasal haklarını açık ve güçlü bir biçimde tanımlayan bir hukuki altyapıya dayanırken; Türkiye’deki uyum süreçleri, göçmenlerin geçici yasal statülerine dayalı olarak şekillenmekte ve bu durum ciddi bir belirsizlik yaratmaktadır.

Almanya’da göçmenlerin sosyal uyumunu destekleyen hukuki düzenlemeler, bireylerin haklarının korunmasını ve topluma katılımlarının teşvik edilmesini amaçlayan kapsamlı

bir sistem çerçevesinde yürütülmektedir. Bu kapsamda, göçmenlerin çalışma, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel haklara erişimleri güvence altına alınmakta; bu hakların uygulanabilirliğini sağlamak üzere yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları aktif bir şekilde rol almaktadır. Multikulturelles Forum, Almanya'daki göçmenlerin hukuki süreçlerde bilgilendirilmesini, haklarının korunmasını ve bu haklardan yararlanabilmelerini kolaylaştırmayı hedefleyen projeler geliştirmiştir. Özellikle, göçmenlerin yasal statülerine ilişkin bilgi eksikliklerini gidermek ve hukuki desteğe ihtiyaç duyan bireylere rehberlik sağlamak amacıyla yürütülen faaliyetler, toplumsal uyum süreçlerine önemli katkılar sunmaktadır.

Türkiye'de ise göçmenlerin yasal statülerine ilişkin mevcut düzenlemeler, büyük ölçüde geçici koruma rejimine dayanmaktadır. Bu durum, göçmenlerin topluma entegrasyonunu zorlaştıran bir belirsizlik ortamı yaratmaktadır. Geçici koruma altındaki bireylerin uzun vadeli haklarının tanımlanmamış olması, onların çalışma, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimlerinde sınırlılıklar doğurmakta; bu da toplumsal uyum süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Araştırma bulguları, Türkiye'de göçmenlerin yasal statülerine ilişkin net bir hukuki çerçevenin eksikliği nedeniyle, bireylerin topluma aidiyet hissi geliştirmekte zorlandığını ve bu durumun yerel toplumla kurulan ilişkileri zayıflattığını göstermektedir.

Türk Kızılay Toplum Merkezinin göçmenlere yönelik faaliyetleri, büyük ölçüde insani yardım ve kriz yönetimi odaklı bir yaklaşıma dayanmaktadır. Bu yaklaşım, göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemekle birlikte, yasal haklarının savunulması ve hukuki süreçlere erişimlerinin kolaylaştırılması konusunda yeterli bir altyapı sunmamaktadır. Türkiye'deki mevcut sosyal uyum yaklaşımlarının hukuki boyutları dikkate alınmadan uygulanması, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sınırlayan yapısal bir engel oluşturmaktadır. Göçmenlerin yasal statülerine ilişkin belirsizliklerin sürmesi, onların topluma katkıda bulunma potansiyelini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Hukuki çerçeve, sosyal uyum süreçlerinde yalnızca bir destek unsuru değil, aynı zamanda bir gereklilik olarak değerlendirilmelidir. Yasal düzenlemelerin, göçmenlerin haklarını koruyan ve topluma entegrasyonlarını teşvik eden bir şekilde yeniden yapılandırılması, göçmenlerin bireysel güvenlik ve toplumsal aidiyet hislerini güçlendirecektir (Tenorth, 2017, ss. 25-27). Almanya'nın bu alandaki deneyimleri, göçmenlerin entegrasyonunu

destekleyen kapsamlı bir hukuki altyapının, sosyal uyum süreçlerinin başarısında kritik bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, göçmenlerin yasal statülerine ilişkin hukuki belirsizliklerin ortadan kaldırılması, toplumsal uyum süreçlerini hızlandıracak temel bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Almanya'daki kapsamlı hukuki düzenlemeler ve sivil toplum kuruluşlarının bu düzenlemelere dayalı uygulamaları, Türkiye'deki sosyal uyum yaklaşımları için önemli bir referans niteliği taşımaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye'nin hukuki bir çerçeve oluşturma ve göçmenlerin yasal haklarını netleştirme konusunda kapsamlı bir yaklaşım geliştirmesi, sosyal uyum süreçlerinin etkinliğini artırabilecek temel bir unsur olarak değerlendirilebilir.

5.1.10. Yerel toplumun rolü: Toplumlar arası etkileşim ve iş birliği

Göçmenlerin sosyal uyum süreçleri, yalnızca göçmenlerin bireysel çabaları ile değil, aynı zamanda yerel toplumun aktif katılımı ve desteği ile mümkün olabilmektedir. Yerel toplumun göçmenlerle olan etkileşim düzeyi, bu sürecin temel belirleyicilerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır. Robert D. Putnam'ın sosyal sermaye teorisi (2000) çerçevesinde, bir toplumdaki bireyler arası güven, dayanışma ve iş birliğinin düzeyi, toplumsal bütünleşmenin ve uyumun sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir. Sosyal sermayenin yapılandırıcı unsurları olan güven ve etkileşim, göçmenlerin yerel topluma entegrasyonunu kolaylaştırırken; yerel toplumun göçmenlere yönelik kabul düzeyini artırmakta ve karşılıklı fayda sağlayan ilişkilerin inşasını mümkün kılmaktadır.

Almanya'da, yerel toplumun göçmenlerle kurduğu iş birliği, sosyal uyumu destekleyen uygulamalar bağlamında dikkate değer bir model sunmaktadır. Yerel topluma yönelik farkındalık artırıcı faaliyetler ve kültürel etkileşim projeleri, göçmenlerin toplumsal kabul süreçlerini hızlandırırken, aynı zamanda yerel halkın göçmenlere yönelik önyargılarını ve dışlayıcı tutumlarını azaltmaktadır. Bu bağlamda, Multikulturelles Forumun yerel toplumla iş birliği içerisinde yürüttüğü çalışmalar dikkat çekicidir. Özellikle, farklı kültürlerin tanıtımını amaçlayan etkinlikler, göçmenlerin kültürel kimliklerini görünür kılarken yerel halkın da bu kimliklerle tanışmasını ve anlamasını sağlamaktadır. Böylelikle, bireyler arası etkileşim artmakta ve sosyal bağlar güçlenmektedir. Bunun sonucunda, yerel toplum ile göçmenler arasında karşılıklı anlayışa dayalı bir ilişki inşa edilmektedir.

Bununla birlikte, Türkiye’de yerel toplumun göçmenlere yönelik tutumları, çoğunlukla önyargılar, ayrımcı pratikler ve hoşgörüsüzlükle şekillenmektedir. Özellikle Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz algılar, onların toplumsal kabul süreçlerini zorlaştırmakta ve yerel toplumla kurdukları ilişkilerde ciddi engeller oluşturmaktadır. Araştırma bulguları, yerel toplumda göçmenlere yönelik olumsuz tutumların yaygın olduğunu ve bu durumun, sosyal uyum yaklaşımlarının etkisini sınırlandırdığını ortaya koymaktadır. Yerel toplumdaki bu olumsuz tutumların arka planında, ekonomik rekabet algısı, kültürel farklılıklara ilişkin kaygılar ve sosyal kaynakların paylaşımına yönelik endişeler gibi çeşitli faktörlerin olduğu anlaşılmaktadır.

Türk Kızılay Toplum Merkezinin göçmenlere yönelik yürüttüğü çalışmalar incelendiğinde, temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik insani yardım odaklı bir yaklaşımın ön planda olduğu görülmektedir. Ancak, bu tür faaliyetler, yerel toplum ile göçmenler arasında köprü oluşturan ve karşılıklı etkileşimi teşvik eden projelerden yoksundur. Göçmenlerin topluma entegrasyonu, yalnızca bireysel düzeyde sağlanan desteklerle değil, aynı zamanda yerel toplumun katılımını içeren kolektif çabalarla mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda, yerel toplumla etkileşimi artıracak ve göçmenlerin toplumsal kabul süreçlerini kolaylaştıracak stratejiler geliştirilmesi önem arz etmektedir.

5.1.11. Göçmen kimliklerinin korunması ve toplumsal bütünleşme

Göçmenlerin toplumsal uyum süreçleri, bireylerin kendi kimliklerini kaybetmeden yeni toplumsal yapılar içerisinde anlam bulabilme ve bu yapılara dahil olabilme yetkinliklerini kazanmalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, kültürel kimliklerin korunması ve toplumsal bütünleşmenin sağlanması, sosyal uyum yaklaşımlarının birbirini tamamlayan iki temel boyutunu oluşturmaktadır. Göçmenlerin kimliklerini kaybetmeden uyum sağlayabilmeleri, onların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha sağlam bir aidiyet duygusu geliştirmelerini mümkün kılmaktadır. Kültürel kimliklerin korunması ve güçlendirilmesi, yalnızca bireylerin kendilerini ifade etme özgürlüklerini pekiştirmekle kalmayıp, aynı zamanda yerel toplumla kurulan etkileşimde daha sağlıklı bir zemin oluşturmaktadır (Prilleltensky, 2012, ss. 11-15).

Almanya’daki Multikulturelles Forum tarafından hayata geçirilen kültürel farkındalık ve kimlik destekleme projeleri, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini tanımlarını, korumalarını ve bu kimlikleri görünür kılmalarını desteklemeyi hedeflemektedir. Bu tür

projeler, göçmenlerin kültürel miraslarını bir zenginlik olarak değerlendirmekte ve onların kültürel kimliklerini daha özgüvenli bir şekilde ifade etmelerini teşvik etmektedir. Aynı zamanda, yerel toplumun da göçmenlerin kültürel kimliklerini tanımasını ve bu kimliklere saygı duymasını kolaylaştırmaktadır. Multikulturel Forumun kültürel etkileşimi artırmaya yönelik girişimleri, yerel toplum ve göçmenler arasında karşılıklı anlayışa dayalı bir ilişki geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Böylece, göçmenler kendi kültürel kökenlerini korurken, toplumsal bütünleşmenin önündeki engellerin de aşılması mümkün hale gelmektedir.

Bunun aksine, Türkiye'deki göçmenlerin kültürel kimliklerini koruma çabaları, büyük ölçüde yerel toplumun bu kimliklere yönelik tutumlarıyla şekillenmektedir. Araştırmalar, Suriyeli göçmenlerin kendi kültürel miraslarını sürdürme girişimlerinin, yerel toplumda dışlanma ve ayrımcılık ile karşılık bulduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, göçmenlerin kendi kültürel değerlerini koruma ve ifade etme süreçlerinde bir tür "ötekileştirme" mekanizmasının devreye girdiğini göstermektedir. Kültürel kimliklerin ifade edilmesine yönelik bu olumsuz tutumlar, göçmenlerin toplumsal kabul süreçlerini zorlaştırmakta ve sosyal uyum yaklaşımlarının etkinliğini sınırlandırmaktadır.

Göçmenlerin kültürel kimliklerini koruyarak toplumsal yapıya dahil olabilmeleri, yalnızca bireyler arası etkileşim düzeyinde değil, aynı zamanda toplum genelinde daha geniş bir kültürel çeşitlilik bilincinin oluşmasını da beraberinde getirmektedir. Kültürel kimliklerin korunmasına yönelik çabalar, göçmenlerin yalnızca bireysel olarak kendilerini ifade etme özgürlüğünü desteklemekle sınırlı kalmamalı; aynı zamanda onların toplumsal bütünleşme süreçlerine daha aktif ve özgüvenli bir şekilde katılabilmelerini sağlamalıdır. Kültürel çeşitliliği bir zenginlik olarak değerlendiren ve göçmenlerin kimliklerini tehdit unsuru olarak görmeyen yerel toplum yaklaşımları, sosyal uyum süreçlerinde daha kalıcı ve etkili sonuçlar elde edilmesine olanak tanımaktadır (Prilleltensky, 2012, ss. 11-15).

Göçmenlerin toplumsal uyumu, onların kültürel kimliklerini koruma haklarıyla doğrudan ilişkilidir. Kültürel kimliklerin korunması ve sosyal uyum süreçleri arasındaki bu karşılıklı etkileşim, yalnızca göçmenlerin bireysel düzeyde güçlenmesine değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde dayanışma ve anlayışın tesis edilmesine de katkı sağlamaktadır. Yerel toplum ve göçmenler arasındaki kültürel etkileşim, her iki tarafın da

karşılıklı olarak zenginleşmesine olanak tanımakta ve sosyal uyumun sürdürülebilirliği açısından temel bir yapı taşı oluşturmaktadır.

Bu tartışma, Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Almanya’da faaliyet gösteren Multikulturelles Forumun sosyal uyum süreçlerine katkılarını, uyguladıkları farklı yaklaşımlar bağlamında inceleyerek, her iki kurumun sosyal uyum süreçlerindeki etkilerini ve karşılaştıkları zorlukları derinlemesine ele almıştır. Sosyal uyumun sağlanması, yalnızca bireysel bir çaba olmaktan öte, kurumsal yapıların ve uygulamaların etkinliğini gerektiren karmaşık bir süreçtir. Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forumun sosyal uyum yaklaşımları, hem kurumsal kapasite hem de uygulama biçimi açısından önemli benzerlikler ve farklılıklar içermektedir.

Almanya’da göçmenlerin topluma entegrasyonunu destekleyen Multikulturelles Forum, güçlü bir kurumsal altyapıya dayanarak göçmenlerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güçlenmesini hedefleyen çeşitli projeler yürütmektedir. Bu bağlamda, sosyal uyum süreci, yalnızca ekonomik entegrasyonu değil, aynı zamanda kültürel, psikososyal ve hukuki alanlarda da kapsamlı bir destek mekanizmasını içermektedir. Almanya’nın sosyal uyuma yönelik güçlü kurumsal yaklaşımı, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve göçmenlerin aktif katılımını sağlayan bir sistem üzerinde temellenmiştir. Bu yapı, göçmenlerin kalıcı bir toplumsal statüye sahip olmalarını kolaylaştırmakta ve onların toplumla bütünleşme süreçlerini hızlandırmaktadır. Multikulturelles Forum, göçmenlere yönelik kültürel farkındalık programları, hukuki danışmanlık hizmetleri ve psikososyal destek mekanizmaları ile hem bireysel hem de toplumsal düzeyde etkili bir dönüşüm sağlamayı amaçlamaktadır.

Buna karşılık, Türkiye’deki Türk Kızılay Toplum Merkezi, sosyal uyuma yönelik hizmetlerini daha çok geçici koruma statüsüne sahip olan göçmenlere yönelik insani yardım ve kriz odaklı bir yaklaşımla sınırlandırmaktadır. Türkiye’nin göçmenlere yönelik yasal statüleri genellikle geçici koruma rejimi çerçevesinde ele alınmakta, bu durum sosyal uyum yaklaşımlarının uzun vadeli bir perspektif geliştirmesini engellemektedir. Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin faaliyetleri, göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanırken, sosyal uyumun uzun vadeli ve sürdürülebilir boyutları ihmal edilmektedir. Ayrıca, Türkiye’nin göçmenlere yönelik sosyal uyum yaklaşımlarında kurumsal altyapının yeterince gelişmemiş olması, bu süreçteki etkili bir koordinasyonu da sınırlamaktadır.

Türk Kızılay Toplum Merkezi, göçmenlere yönelik destekleyici hizmetler sunmakla birlikte, bu hizmetlerin daha çok insani yardım düzeyinde kaldığı ve sosyal uyum süreçlerini kapsayıcı bir şekilde ele almadığı gözlemlenmektedir. Bu durum, Türkiye'nin sosyal uyum yaklaşımlarında daha sürdürülebilir ve uzun vadeli bir perspektif geliştirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Sosyal uyum süreci, yalnızca bireylerin topluma entegrasyonunu değil, aynı zamanda yerel toplumun da göçmenlerle uyumlu bir şekilde yaşayabilmesini hedefleyen çift yönlü bir etkileşim sürecini gerektirmektedir. Almanya'daki Multikulturelles Forumun bu bağlamda geliştirdiği projeler, yerel toplumun göçmenlere yönelik algısını olumlu yönde değiştirirken, aynı zamanda göçmenlerin toplumsal kabulünü kolaylaştırmaktadır.

5.2. SONUÇLAR

Bu araştırma, Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum e.V. örneklerini karşılaştırarak, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerine yönelik iki farklı kurumun uygulamalarını analiz etmiştir. Her iki kurum, farklı sosyo-ekonomik, kültürel ve politik bağlamlarda göçmenlerin topluma entegrasyonuna katkı sağlamak için çeşitli stratejiler benimsemiştir. Ancak, her iki kurumun sosyal uyum süreçlerindeki etkileri, bulundukları ülkelere özgü yapılar ve uygulamalar doğrultusunda farklılıklar göstermektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezi, Türkiye'nin göçmen politikaları çerçevesinde geçici ve acil müdahalelere odaklanmışken, Multikulturelles Forum e.V. Almanya'nın kurumsal ve sistematik sosyal uyum politikalarına dayanarak daha kapsamlı bir yaklaşım sergilemiştir. Bu çalışma, her iki kurumun uygulamalarını inceleyerek, sosyal uyum süreçlerini etkileyen temel faktörleri ve her iki ülkenin göçmen politikalarındaki farklılıkları derinlemesine ele almıştır.

Bu çalışmada, nitel verilerin anlamlandırılmasında tematik analiz yöntemi temel alınmıştır. Katılımcı görüşleri, anlamlı örüntüler çerçevesinde yapılandırılarak yorumlanmış; böylece bulguların kuramsal çerçeveye ilişkilendirilmesine olanak sağlanmıştır. Uygulanan bu analiz yöntemi, katılımcı ifadelerinin içerdiği anlam katmanlarını ortaya çıkararak araştırma amacına uygun derinlikli ve bağlamsal bir çözümleme sunmuştur.

Sosyal Uyumun Kuramsal Temelleri ve Uygulamalardaki Yansımaları

Sosyal uyum, göçmenlerin yeni bir toplumsal yapı içerisinde anlamlı bir yer edinme sürecini şekillendiren kuramsal bir olgu olarak çok katmanlı bir nitelik taşımaktadır. Axel Honneth'in tanınma teorisi, bu sürecin kavramsallaştırılmasında temel bir çerçeve sunar. Teori, bireylerin topluma katılımını mümkün kılan sevgi, saygı ve değer görme unsurlarına vurgu yapmaktadır. Bu tanınma biçimleri, bireylerin yalnızca kişisel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de bir aidiyet hissi geliştirebilmesinin koşullarını oluşturmaktadır. Honneth'in sevgi kavramı, bireyin duygusal olarak kendini güvende hissetmesini ve bir topluluğa bağlanmasını ifade ederken, saygı toplumsal eşitlik ve bireysel hakların tanınmasını içerir. Değer görme ise bireyin özgün katkılarının ve toplumsal statüsünün tanınmasıyla ilişkilidir. Bu üç unsur, yalnızca bireyin psikolojik iyi oluşunu değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşme süreçlerini de derinden etkilemektedir (Honneth, 1996). Bu bağlamda, sosyal uyum, yalnızca bireyin toplum içinde kabul edilmesi değil, aynı zamanda bireyin bu topluma aktif olarak katkı sağlayabilecek bir pozisyona gelmesini ifade etmektedir.

Sosyal uyum süreçlerinin uygulamadaki yansımalarına bakıldığında, Almanya ve Türkiye örnekleri karşılaştırmalı bir perspektif sunmaktadır. Almanya'nın topluluk temelli bir yaklaşımla sosyal uyum politikalarını şekillendirmesi, Honneth'in tanınma teorisinde vurgulanan değer görme ve saygı boyutlarını desteklemektedir. Özellikle Multikulturelles Forum gibi sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri, göçmenlerin yalnızca bireysel gereksinimlerini karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda topluluk bağlarını güçlendiren bir işlev görmektedir. Bu tür uygulamalar, bireylerin kendilerini topluma değerli bir katkı sağlayan özneler olarak görmelerini mümkün kılmaktadır.

Türkiye'de ise sosyal uyum uygulamaları, bireysel yardım temelli yaklaşımlar ekseninde sınırlı bir çerçevede kalmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezlerinin çalışmaları, göçmenlerin kısa vadeli bireysel ihtiyaçlarını karşılama konusunda etkili olmakla birlikte, Honneth'in teorisinde vurgulanan uzun vadeli toplumsal bağ kurma ve değer görme boyutlarına yeterince katkı sağlamamaktadır. Bu durum, sosyal uyumun kuramsal temelleri ile uygulama arasındaki bir uyumsuzluğa işaret etmektedir. Sosyal uyum sürecinin başarıya ulaşabilmesi için bireylerin yalnızca temel ihtiyaçlarının karşılanması değil, aynı zamanda toplumla kurdukları anlamlı ilişkilerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Honneth'in tanınma teorisi, bu sürecin anlaşılmasında temel bir

kavramsal çerçeve sunarken, uygulamadaki yaklaşımların bu teorik temel ile ne derece örtüştüğü, sosyal uyumun derinliğini ve sürdürülebilirliğini belirlemektedir.

Dil Eğitimi: Entegrasyon Sürecinin İlk Basamağı

Dil eğitimi, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde merkezi bir role sahip olup, bireylerin yeni bir toplumsal yapıya katılımını kolaylaştıran bir araç olarak öne çıkmaktadır. Araştırma bulguları, dil eğitiminin göçmenlerin yalnızca iletişim becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda kültürel normların ve toplumsal değerlerin aktarılmasına olanak tanıdığını göstermektedir. Katılımcılar, Almanya'daki dil eğitimi programlarının sosyal uyum üzerindeki etkisini, bu programların sistematik ve çok boyutlu yapısı üzerinden değerlendirmiştir. Dil eğitimine katılan göçmenler, yalnızca günlük iletişimlerini kolaylaştırmakla kalmayıp, toplumun beklentilerini ve işleyişini daha iyi anladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, dil eğitiminin, onların topluma daha hızlı kabul görme süreçlerine katkı sağladığına dair görüş bildirmişlerdir.

Almanya'da faaliyet gösteren Multikulturelles Forum sivil toplum kuruluşu topluluk temelli kuruluşlar tarafından sunulan dil eğitim programlarının, katılımcıların sosyal bağ kurma kapasitelerini güçlendirdiği ve topluma aktif katılım sağlamalarına destek olduğu ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan bireyler, bu programların bir parçası olmanın kendilerini daha özgüvenli hissetmelerine yardımcı olduğunu ve toplumda saygı görme duygularını artırdığını vurgulamışlardır. Bu durum, Honneth'in tanınma teorisindeki "saygı" ve "değer görme" boyutlarıyla doğrudan ilişkilidir. Katılımcılar, dil eğitiminin yalnızca bir öğrenme süreci değil, aynı zamanda bireyler arasında anlamlı ilişkiler kurulmasını sağlayan bir köprü görevi gördüğünü belirtmişlerdir.

Buna karşılık, Türkiye'deki dil eğitimi hizmetlerine katılan göçmenlerin görüşleri, bu programların genel olarak temel iletişim ihtiyaçlarını karşılamaya odaklandığını, ancak süreklilik ve sistematik bir yapıdan yoksun olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcılar, Türk Kızılay Toplum Merkezleri tarafından sunulan dil eğitim hizmetlerinin entegrasyon süreçlerine uzun vadeli bir katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir. Bu durum, göçmenlerin toplulukla anlamlı bağlar kurmasını zorlaştırmış ve onların toplum tarafından değer görme duygularını sınırlamıştır. Bazı katılımcılar, dil eğitimine erişimde yaşanan kurumsal aksaklıkların, sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkilediğini dile getirmiştir.

Katılımcıların deneyimleri, dil eğitiminin sosyal uyumun ilk ve vazgeçilmez bir basamağı olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Almanya'daki katılımcılar, dil eğitim

programlarının toplumsal normları öğrenmelerine ve sosyal hayatta aktif bir rol almalarına olanak tanıdığını belirtirken, Türkiye’deki katılımcılar ise dil eğitiminin bireysel ihtiyaçların ötesine geçemediğini ve entegrasyon sürecinde daha geniş kapsamlı bir işlev görmediğini ifade etmişlerdir. Bu durum, dil eğitiminin yalnızca bir araç değil, aynı zamanda bireylerin toplumsal bağlamda kabul görme süreçlerini destekleyen aktif bir bileşen olduğunu göstermektedir.

Ekonomik Entegrasyon: Göçmenlerin Toplumsal Uyumunda Belirleyici Faktörler

Hegel’in tanıma felsefesine göre, bireylerin toplumsal sistemde kabul görmesi ve özgürlüklerini gerçekleştirmeleri, başkaları tarafından tanınmalarıyla mümkün olmaktadır. Ekonomik entegrasyon bu tanıma sürecinin önemli bir parçasıdır; göçmenlerin ekonomik sisteme katılımı, yalnızca maddi bağımsızlık sağlamamakta, aynı zamanda topluma kabul edilme ve değer görme ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Bu bağlamda, ekonomik entegrasyon, Hegel’in “karşılıklı tanıma” ilkesine dayalı olarak, bireylerin toplumsal alanda kabul görmelerini sağlayan bir araç olarak işlev görmektedir (Hegel, 2001, ss. 160-165).

Almanya’daki ekonomik entegrasyon süreçleri, mesleki eğitim, sertifikasyon programları ve iş bulma desteği gibi kurumsal mekanizmalar aracılığıyla, göçmenlerin yalnızca ekonomik sisteme dahil olmalarını değil, aynı zamanda toplumsal bağlarını güçlendirmelerini de desteklemektedir. Almanya’daki katılımcılar, mesleki eğitim ve sertifikasyon süreçlerinin ekonomik bağımsızlıklarını sağlamakla birlikte, toplumda tanınma ve saygı görme duygularını geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu süreçler, iş gücü piyasasına katılımı artırarak, göçmenlerin hem bireysel hem de toplumsal anlamda kabul görmelerini kolaylaştırmaktadır. Örneğin, Almanya’da mesleki eğitim alarak iş gücü piyasasına katılan bazı göçmenler, yalnızca gelir elde etmekle kalmamış, aynı zamanda toplumsal normlara ve değerlere entegrasyon süreçlerini hızlandırmıştır. Çalışanların iş yerindeki etkileşimleri, onlara toplumla anlamlı ilişkiler kurma fırsatı sunmuş, bu da toplumsal kabul görme süreçlerini pekiştirmiştir.

Türkiye’de ise ekonomik entegrasyon süreçleri çoğunlukla sosyal yardımlar ve geçici çözümlerle sınırlı kalmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin sunduğu ekonomik

destekler, göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olsa da, uzun vadeli ekonomik bağımsızlık ve toplumsal uyum sağlamada yetersiz kalmaktadır. Türkiye’deki katılımcılar, genellikle kayıt dışı işlerde çalışmak zorunda kalmış ve bu durum, hem ekonomik haklardan hem de toplumsal kabulden yoksun kalmalarına yol açmıştır. Kayıt dışı işlerde çalışan göçmenler, genellikle sosyal güvencelerden yoksun olarak düşük ücretli ve güvencesiz işlerde yer almaktadırlar. Bu durum, yalnızca maddi bağımsızlıklarını engellemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal statü kazanmalarını da zorlaştırır. Ayrıca, bu tür işlerde çalışmak, toplumla anlamlı bağlar kurma süreçlerini de olumsuz etkilemiştir. Çünkü kayıt dışı çalışılan işlerde, işçiler çoğunlukla geçici, belirsiz ve genellikle zor koşullarda çalışmaktadırlar. Bu koşullar, göçmenlerin toplumda kendilerini kabul ettirme ve anlamlı sosyal bağlar kurma çabalarını zorlaştırmaktadır. Kayıt dışı çalışma ayrıca, göçmenlerin toplumsal uyumlarını pekiştirmede önemli bir engel teşkil etmektedir. Kayıt dışı çalışarak geçimlerini sağlayan göçmenler, çoğu zaman toplumun dışına itilmiş ve ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmüşlerdir. Bu da onların toplumsal uyum süreçlerinin çok daha yavaş ilerlemesine neden olmaktadır. Sosyal yardımlar, yalnızca bu kişilerin günlük yaşamlarını sürdürebilmesi için geçici bir çözüm sunarken, uzun vadede bağımsızlıklarını ve toplumsal entegrasyonlarını pekiştirecek bir temel oluşturmamaktadır.

Hegel’in tanıma teorisinin ışığında, ekonomik entegrasyon yalnızca bireysel refahın değil, aynı zamanda toplumsal tanınma ve kabul görme sürecinin de önemli bir bileşenidir. Almanya’daki kurumsal yaklaşımlar, göçmenlerin toplumsal bağlarını güçlendirirken, Türkiye’deki sınırlı ekonomik entegrasyon süreçleri, göçmenlerin topluma daha anlamlı bir şekilde katılımını engellemektedir.

Sosyal İlişkiler ve Topluluk Katılımı: Önyargılar ve Dışlanma Mekanizmaları

Sosyal ilişkiler ve topluluk katılımı, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde önemli bir yere sahiptir. Hegel’in tanıma teorisi çerçevesinde, bireylerin toplumsal sisteme entegre olmaları yalnızca ekonomik başarılarıyla değil, aynı zamanda toplumsal kabul ve tanıma süreçleriyle de şekillenir. Toplumsal bağlar, bireylerin toplumsal aidiyet hissi geliştirmelerinde belirleyici rol oynar. Göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde yalnızca ekonomik ve kültürel değil, aynı zamanda sosyal boyutun da önemli olduğu açıktır (Hegel, 2001, ss. 163-164). Bu bağlamda, sosyal ilişkiler ve topluluk katılımı,

göçmenlerin toplumsal kabul görme, aidiyet hissi geliştirme ve topluma entegre olma süreçlerinin temel unsurlarıdır.

Almanya’da, Multikulturelles Forum topluluk temelli faaliyetler sunarak, yerel toplumla göçmenler arasında sosyal bağların güçlendirilmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bu tür organizasyonlar, kültürel etkinlikler, gönüllülük projeleri ve sosyal destek ağları gibi yöntemlerle, göçmenlerin yerel toplumla daha yakın ve anlamlı ilişkiler kurmalarını sağlamaktadır. Bu faaliyetler, göçmenlerin topluma daha aktif bir şekilde katılım göstermelerini, toplumsal normları ve değerleri öğrenmelerini ve bunun sonucunda toplumsal uyumlarını hızlandırmalarını sağlamaktadır. Almanya’da yerel toplumun göçmenlere yönelik daha açık fikirli yaklaşımı da bu bağların güçlenmesini desteklemektedir.

Buna karşılık, Türkiye’deki toplumsal uyum süreci, büyük ölçüde bireysel yardımlar ve sosyal desteklerle sınırlı kalmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin sunduğu hizmetler, göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı kalmakta, topluluk temelli sosyal bağların güçlendirilmesine yönelik bir strateji sunmamaktadır. Türkiye’de göçmenler, yerel halkla sınırlı ve yüzeysel ilişkiler kurmakta, toplumsal bağlar kurma konusunda engellerle karşılaşmaktadırlar. Ayrıca, yerel toplumda göçmenlere yönelik önyargılar ve dışlayıcı tutumlar, sosyal uyumu daha da zorlaştırmaktadır. Göçmenler, yerel halkla iletişimde zorluklar yaşamış ve bu durum, toplumsal kabul görme süreçlerini engellemiştir.

Türk Kızılay Toplum Merkezi tarafından sağlanan bireysel yardımlar, yalnızca kısa vadeli çözümler sunmakta ve sosyal uyumun kalıcı temellerini atamamaktadır. Sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi ve toplumsal uyumun sağlanması için daha kapsamlı bir çabanın eksik olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, sosyal bağların güçlendirilmesi için topluluk temelli etkinliklerin eksikliği, Türkiye’deki göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkilemektedir.

Yerel toplumda göçmenlere yönelik önyargıların, toplumsal bağların kurulmamasının önündeki en büyük engellerden biri olduğu gözlemlenmektedir. Almanya’daki katılımcılar, toplumda genel olarak daha açık fikirli bir yaklaşım olduğunu belirtirken, Türkiye’de benzer bir olumlu sosyal ortamın oluşmadığı, aksine bazı önyargılar ve dışlanma mekanizmalarının hâlâ mevcut olduğu ifade edilmiştir. Bu önyargılar,

göçmenlerin yalnızca ekonomik olarak değil, aynı zamanda sosyal olarak da dışlanmalarına yol açmaktadır.

Hegel'in tanıma teorisi doğrultusunda, toplumsal uyum, bireylerin sadece ekonomik ya da kültürel entegrasyon süreçleriyle değil, aynı zamanda toplumsal tanınma ve kabul görme süreçleriyle şekillenir. Bu süreç, yerel halkla anlamlı bağlar kurmakla ve toplumsal aidiyet duygusu geliştirmekle mümkündür. Almanya'daki topluluk temelli yaklaşım, göçmenlerin topluma entegrasyonunu artırırken, Türkiye'deki bireysel yardım temelli yaklaşımlar, sosyal uyumu sürdürülebilir kılacak toplumsal bağların güçlenmesini engellemektedir.

Kültürel Uyum: Kimlik ve Aidiyet Sorunları

Göçmen bireylerin yeni bir topluma entegre olma süreci, yalnızca fiziksel yer değişimiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda kimliklerini koruma ve yeni çevreye aidiyet geliştirme çabalarını da kapsar. Kültürel uyum, bu bağlamda, göçmenlerin hem kendi kültürel değerlerini sürdürmelerini hem de yerel toplumla anlamlı ilişkiler kurmalarını gerektiren karmaşık bir süreçtir. Sosyal hizmetin temel ilkelerinden biri, hizmetlerin erişilebilir, eşitlikçi ve ihtiyaç odaklı bir şekilde sunulmasıdır (Teater, 2015, ss. 16-18). Bu ilke, özellikle göçmen topluluklarla yürütülen çalışmalarda büyük önem taşımaktadır. Göçmenlerin sosyal hizmetlere etkin biçimde erişebilmesi, yalnızca fiziksel hizmet sunumuyla sınırlı kalmamalı; aynı zamanda kültürel uyum süreçleri de gözetilmelidir. Kültürel uyum, göçmenlerin hem kendi kimliklerini koruyarak hem de yerel topluma entegre olarak toplumsal hayata aktif biçimde katkı sağlamalarını mümkün kılan çift yönlü bir süreçtir.

Bu kapsamda Almanya'daki kültürel uyum politikaları dikkat çekicidir. Ülkede, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini ifade etmelerini teşvik eden projeler ve etkinlikler aracılığıyla yerel toplumda kültürel farkındalık artırılmaktadır. Özellikle Multikulturelles Forum tarafından yürütülen kültürel farkındalık projeleri, göçmenlerin kimliklerini özgürce ifade etmelerine olanak tanımakta ve bu sayede toplumsal önyargıların azalmasına katkı sağlamaktadır. Bu tür uygulamalar, göçmenlerin yerel toplumla daha derin bağlar kurmalarına ve aidiyet duygularını güçlendirmelerine yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla, sosyal hizmet uygulamalarında kültürel uyumun desteklenmesi, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir entegrasyonu

mümkün kılmakta; göçmenlerin kimliklerini koruyarak aidiyet inşa etmelerini teşvik etmektedir.

Ancak, Almanya'nın kültürel uyum politikaları, özellikle asimilasyon yönüyle eleştirilen bir yön taşımaktadır. Asimilasyon, göçmenlerin yerel kültüre uyum sağlaması için onların kendi kimliklerinden ödün vermeleri gerektiği bir süreç olarak şekillenmektedir. Bu durum, özellikle uzun süreli göçmen grupları arasında kültürel kimliklerin silinmesi ve yerel toplumla entegrasyonun kültürel çeşitlilikten ödün verilerek sağlanması şeklinde algılanmaktadır. Göçmenler, çoğu zaman kültürel farklarını gizlemek zorunda kalmakta ve bu durum, onların aidiyet duygularını zedeleyerek toplumsal bağlarını zayıflatmaktadır. Hegel'in tanınma teorisi ışığında, bu süreç, göçmenlerin kendilerini tanınmış hissetmelerini engelleyerek, toplumsal katılımı zorluklara yol açmaktadır. Tanınma, bir bireyin toplumsal düzeyde değerli ve eşit haklara sahip olmasını sağlayan temel bir faktör olarak, asimilasyon politikalarıyla genellikle ihlal edilmektedir (Hegel, 2001, ss. 163-165).

Türk Kızılay Toplum Merkezinin kültürel uyum konusunda sunduğu hizmetler ise daha sınırlı kalmakta, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini ifade etmelerini teşvik etmekten ziyade, yerel toplumla daha yüzeysel bir uyum sağlanmasını amaçlamaktadır. Türkiye'deki göçmenler, kültürel kimliklerini ifade etmeye çalışırken, yerel toplumun olumsuz tutumları ve dışlayıcı yaklaşımlarıyla karşılaşmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin sınırlı stratejileri, göçmenlerin kültürel aidiyetlerini ve kimliklerini pekiştirecek sağlam bir yapıyı oluşturamamakta, dolayısıyla sosyal uyum konusunda zayıf kalmaktadır. Bu noktada, Honneth'in tanınma teorisi, kültürel kimliklerin korunmasının, göçmenlerin aidiyet hislerini güçlendirdiği ve toplumsal uyumu sağlamada önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

Almanya'nın asimilasyon politikaları, kültürel kimliklerin yok sayılmasına ve göçmenlerin yerel toplumla anlamlı ilişkiler kurmalarını engellemeye yol açmaktadır. Bu durum, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde önemli bir engel teşkil etmektedir. Göçmenler, kendi kimliklerini ifade etmeleri beklenmeden yerel normlara uyum sağlamaya zorlandıkları için, toplumsal kabul ve aidiyet duygularını geliştirememekte, bu da onların entegrasyonunu engellemektedir. Ayrıca, asimilasyon politikaları, kültürel çeşitliliği zenginleştirmek yerine, göçmenleri yerel toplumun homojen yapısına uyum sağlamaya zorlamakta ve toplumsal dışlanmayı pekiştirmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü ve Kurumsal Kapasite

Sivil toplum kuruluşlarının göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde merkezi bir rol oynadığı görülmektedir. Almanya'daki Multikulturelles Forum, çok boyutlu bir sosyal uyum yaklaşımı benimseyerek, göçmenlerin dil eğitimi, mesleki gelişim ve kültürel farkındalık gibi alanlarda çeşitli hizmetler sunmaktadır. Katılımcıların ifadelerine göre, bu tür hizmetler, göçmenlerin hem kendi kimliklerini koruyarak topluma entegre olmalarını sağlamaktadır. Örneğin, dil kursları ve kültürel etkinlikler aracılığıyla, katılımcılar toplumsal bağlarını güçlendirme ve yerel halkla anlamlı ilişkiler kurma imkânı bulmuşlardır. Ayrıca, mesleki gelişim fırsatları, katılımcıların iş piyasasına katılımlarını artırarak, ekonomik entegrasyonlarını desteklemiştir.

Türkiye'de ise Türk Kızılay Toplum Merkezinin sunduğu hizmetler, sosyal uyumu desteklemek konusunda sınırlıdır. Katılımcılar, bu hizmetlerin toplumsal bağları güçlendirme ve uzun vadeli entegrasyon süreçlerinde yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının sosyal uyuma yönelik çalışmaları genellikle dar bir çerçevede kalmakta ve daha kapsamlı stratejiler geliştirilmemektedir. Katılımcılar, bu eksiklikler nedeniyle toplumsal uyum süreçlerinin hızlanmadığını ve kalıcı entegrasyonun sağlanamadığını ifade etmişlerdir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin sunduğu hizmetler, göçmenlerin toplumsal kabulünü ve bağlarını pekiştirmek yerine, daha çok temel ihtiyaçlara odaklanmaktadır. Bu da sosyal uyumun sürdürülebilirliğini engellemektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde oynadığı rol, hem yerel toplumla entegrasyonlarını hem de bireysel düzeydeki uyumlarını belirleyen önemli bir faktördür. Almanya'da, Multikulturelles Forum'un sunduğu çok boyutlu hizmetler, göçmenlerin dil öğrenme, kültürel farkındalık kazanma ve mesleki beceriler geliştirme süreçlerinde etkin bir araç olmuştur. Katılımcıların deneyimleri, bu tür programların, göçmenlerin toplumsal bağlarını güçlendirmelerine ve yerel toplumla daha sağlam ilişkiler kurmalarına olanak tanıdığını göstermektedir. Dil eğitimi ve kültürel etkinlikler aracılığıyla sağlanan bu bağların, göçmenlerin toplumsal kabulünü kolaylaştırdığı ve entegre olmalarını hızlandığı vurgulanmaktadır. Ayrıca, mesleki gelişim fırsatları, katılımcıların ekonomik entegrasyonunu destekleyerek, sosyal uyumun sürdürülebilirliğine katkıda bulunmuştur.

Buna karşın, Türkiye’deki sivil toplum kuruluşlarının sosyal uyuma yönelik çalışmaları sınırlı kalmakta ve daha kapsamlı bir entegrasyon stratejisi geliştirilmemektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezi, göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynamakla birlikte, uzun vadeli toplumsal uyum süreçlerinde yetersiz kalmaktadır. Katılımcılar, bu hizmetlerin daha çok günlük yaşamı sürdürebilmek için gerekli temel destekleri sağladığını, ancak sosyal uyumun güçlendirilmesi ve yerel topluma entegrasyonun sağlanması konusunda yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Türk Kızılay Toplum Merkezi’nin daha çok acil ihtiyaçlara odaklanması, göçmenlerin toplumsal bağlarını pekiştirmekten ziyade, kısa vadeli çözüm önerileri sunmakta kalmaktadır. Bu durum, göçmenlerin uzun vadeli entegrasyonunu engellemekte ve sosyal uyumun sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, her iki kurumun sunduğu hizmetlerin etkisi, göçmenlerin toplumsal uyumunu belirleyen önemli bir parametre olmakla birlikte, Almanya’daki çok boyutlu yaklaşımlar, daha sürdürülebilir bir sosyal entegrasyon sağlarken, Türkiye’deki sınırlı çalışmalar bu süreçte daha zayıf bir etki bırakmaktadır.

Göçmen Statüsü ve Sosyal Uyum Politikalarının Uzun Vadeli Perspektifi

Göçmenlerin hukuki statüsü, sosyal uyum süreçlerinin şekillenmesinde ve uzun vadeli entegrasyonunun sağlanmasında belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Almanya’da, göçmenlere yönelik uygulanan kalıcı düzenlemeler, toplumsal uyum politikalarının etkinliğini artıran bir yapıya sahiptir. Göçmenlerin oturma izni ve vatandaşlık süreçleri, açık ve sistematik bir çerçevede düzenlenmiş olup, bu durum, göçmenlerin topluma aidiyet hislerini güçlendirmekte ve sosyal uyum süreçlerini pekiştirmektedir. Almanya’nın uzun vadeli hukuki yaklaşımı, göçmenlerin toplumsal hayata katılımını sürdürülebilir kılmakta, toplumsal bağları pekiştirerek sosyal uyumun kalıcılığını sağlamaktadır. Bu noktada, Axel Honneth’in tanınma teorisi önemli bir çerçeve sunmaktadır. Honneth, bireylerin toplumsal aidiyet ve kimlik duygularının güçlenmesinde toplumsal tanınmanın hayati bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Honneth, 1996). Almanya’daki hukuki düzenlemeler, göçmenlere toplumsal tanınma fırsatı sunarak, onların topluma entegrasyonunu pekiştirmektedir.

Buna karşılık, Türkiye’de göçmenler genellikle geçici koruma statüsü altında değerlendirilmekte ve bu durum, sosyal uyum süreçlerinde belirsizliklere yol açmaktadır. Geçici statü, göçmenlerin toplumla bütünleşmesini ve uzun vadeli entegrasyon süreçlerini engellemektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezi, bu geçici yapısal sorumluluklar

çerçevesinde hizmet vermekte olup, göçmenlerin kalıcı entegrasyonuna yönelik stratejiler geliştirememektedir. Katılımcılar, Türkiye'deki geçici statü uygulamalarının, sosyal bağlarını güçlendirmede yetersiz kaldığını, çünkü geçici statünün göçmenlerin toplumla güçlü ilişkiler kurmalarını engellediğini belirtmişlerdir. Geçici statü, sosyal, ekonomik ve kültürel entegrasyon açısından sınırlamalar getirmekte ve göçmenlerin topluma entegre olmalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum, sosyal uyum süreçlerinin etkinliğini zayıflatmakta ve uzun vadeli entegrasyonun önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

Göçmenlerin Sosyal Uyumundaki Psikososyal Etkiler: Ayrımcılığın Derinlemesine Etkisi

Göçmenlerin psikososyal iyilik halleri, toplumsal uyum süreçlerinin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Göçmenlerin psikolojik ve sosyal iyilik halleri, yalnızca bireysel güvenlik hissini güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda topluma daha aktif bir şekilde katılmalarına da olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, psikososyal destek mekanizmalarının etkinliği, göçmenlerin uyum süreçlerinin başarıyla tamamlanabilmesi için kritik bir rol oynamaktadır. Almanya'daki Multikulturelles Forum, bu bağlamda, göçmenlerin karşılaştıkları ayrımcılığa karşı psikolojik destek hizmetleri sunmakta ve toplumsal farkındalık artırmaya yönelik faaliyetlerle göçmenlerin psikososyal durumlarını iyileştirmeyi hedeflemektedir. Multikulturelles Forumun uyguladığı psikososyal destek programları, göçmenlerin toplumsal bağlarını güçlendirerek, onların topluma entegrasyonunu ve aktif katılımını teşvik etmektedir.

Bununla birlikte, Almanya'daki psikososyal destek sistemine dair eleştiriler de bulunmaktadır. Özellikle, psikolojik destek hizmetlerinin her göçmen grubuna eşit erişim sağladığı söylenemez. Bazı göçmen gruplarının, özellikle de daha az kaynaklara sahip olanların bu hizmetlere erişim konusunda zorluklar yaşadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, Almanya'da göçmenlere yönelik toplumsal tutumlar, hâlâ belirli derecelerde olumsuzluk taşımaktadır. Bu da göçmenlerin aidiyet hislerini zayıflatarak, topluma entegrasyon süreçlerini sekteye uğratmaktadır. Almanya'da, ayrımcılıkla mücadelede sağlanan psikososyal destekler, göçmenlerin topluma uyumunu kolaylaştırırken, yerel toplumun bazı kesimlerinden gelen olumsuz tutumlar bu süreçte engeller oluşturabilmektedir. Bu da göçmenlerin benlik algısında bozulmalara yol açmakta, psikolojik açıdan derinlemesine etkiler yaratmaktadır.

Türkiye’de ise göçmenlerin psikososyal ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerin sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle Suriyeli göçmenler, Türkiye’de ayrımcılıkla sıkça karşılaşmakta ve bu durum, onların toplumsal bağlarını zayıflatmaktadır. Katılımcılara göre, Türkiye’deki göçmenler, toplumsal dışlanma ve önyargılarla karşı karşıya kalmakta, bu da psikolojik iyilik halleri üzerinde ciddi olumsuz etkiler yaratmaktadır. Psikososyal destek hizmetlerinin yetersizliği, göçmenlerin yerel toplumla etkileşim kurmalarını ve topluma entegre olmalarını zorlaştırmaktadır. Katılımcılar, özellikle göçmenlerin iş gücü piyasasında dışlanmaları ve kültürel farklılıklar nedeniyle sosyal ilişkilerde yaşadıkları zorlukların, toplumsal uyum süreçlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca, göçmenlerin yaşadığı ayrımcılık, onların toplumsal aidiyet hislerini azaltmakta ve benlik algılarında derin izler bırakmaktadır.

Almanya ile Türkiye arasında bu bağlamda belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Almanya’da, psikososyal destek sistemlerinin göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerine olumlu katkı sağladığı görülürken, Türkiye’de bu alandaki hizmetlerin sınırlı ve yerel ihtiyaçlara cevap vermekte yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir. Türkiye’deki psikososyal destek eksiklikleri, göçmenlerin topluma entegrasyonunu güçleştirirken, ayrımcılığın etkilerini derinleştirmekte ve göçmenlerin toplumsal kabulünü zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, psikososyal destek, göçmenlerin topluma katılımını kolaylaştıran ve ayrımcılığın olumsuz etkilerini azaltan kritik bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları psikososyal zorlukları ve ayrımcılığın derinlemesine etkilerini incelemiştir. Elde edilen bulgular, göçmenlerin psikososyal iyilik hallerinin, toplumsal uyum süreçlerinin başarısı açısından kritik bir faktör olduğunu göstermektedir. Almanya’daki psikososyal destek mekanizmaları, göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştırmada olumlu bir rol oynamakta ve toplumsal aidiyet duygularını güçlendirmektedir. Ancak, Türkiye’deki psikososyal destek hizmetlerinin yetersizliği, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini zorlaştırmakta ve ayrımcılığın etkilerini pekiştirmektedir.

Hukuki ve Yasal Çerçeve: Sosyal Uyum Politikalarının Hukuki Temelleri

Hukuki düzenlemeler, sosyal uyum politikalarının işleyişini belirleyen temel bir altyapı sunmaktadır. Göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların aşılmasında hukuki çerçeve önemli bir rol oynamaktadır. Almanya’da göçmenlere yönelik hukuki çerçeve, onların toplumsal yaşama tam anlamıyla katılmalarını

sağlayacak şekilde kapsamlı ve sistematik olarak yapılandırılmıştır. Bu durum, sosyal uyum politikalarının etkinliğini artırmakta ve göçmenlerin haklarını güvence altına almaktadır. Multikulturelles Forum, göçmenlerin hukuki haklarına dair bilgi edinmesini sağlamakta ve bu hakları kullanmalarını destekleyen hizmetler sunmaktadır. Katılımcıların görüşlerine göre, Almanya'daki hukuki sistem, göçmenlerin topluma entegrasyonunu güçlendiren önemli bir araçtır; ancak, bu sistemin bazı göçmen gruplarına erişimde eşitsizlikler barındırdığı da vurgulanmıştır.

Türkiye’de ise hukuki düzenlemeler, geçici koruma statüsüne dayalı olarak şekillenmiştir ve bu durum, göçmenlerin hukuki statülerinde belirsizliklere yol açmaktadır. Katılımcılara göre, Türkiye’deki mevcut hukuki çerçeve, göçmenlerin topluma entegrasyonunu sekteye uğratmakta ve sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye’de, Türk Kızılay Toplum Merkezinin hukuki destek hizmetleri, göçmenlerin yasal haklarını savunma konusunda yetersiz kalmakta ve bu durum göçmenlerin haklarını etkin bir şekilde kullanmalarına engel olmaktadır. Katılımcılar, Türkiye’deki göçmenlerin hukuki hizmetlere erişimindeki zorlukların, ayrımcılığın ve dışlanmanın etkilerini derinleştirdiğini belirtmişlerdir. Bu eksiklikler, göçmenlerin toplumsal bağlarını zayıflatmakta ve toplumsal uyum süreçlerini yavaşlatmaktadır.

Almanya’da hukuki çerçeve, göçmenlerin yasal haklarını güvence altına alırken, sosyal uyum süreçlerinin hızlanmasını sağlamaktadır. Katılımcılara göre, Almanya’nın kapsamlı hukuki düzenlemeleri, göçmenlerin toplumsal kabulünü ve entegrasyonunu kolaylaştırmakta, toplumsal bağlarını güçlendirmekte ve ayrımcılığın etkilerini en aza indirmektedir. Bununla birlikte, Almanya’da sistemde de bazı eleştiriler bulunmaktadır. Özellikle, daha dezavantajlı konumda bulunan göçmenlerin hukuki yardım ve destek hizmetlerine erişimi sınırlıdır. Bu da, bazı grupların toplumsal uyum süreçlerinde daha fazla zorluk yaşamasına neden olmaktadır.

Türkiye’de ise hukuki çerçevenin belirsizliği, göçmenlerin topluma entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Katılımcılar, geçici koruma statüsüne dayalı yasal düzenlemelerin, göçmenlerin hakları konusunda netlik sağlamadığını ve onların uzun vadeli entegrasyon süreçlerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Türkiye’deki mevcut hukuki düzenlemeler, göçmenlerin sosyal haklardan faydalanmalarını sınırlamakta ve bu durum, göçmenlerin yasal haklarını savunmalarını engellemektedir. Katılımcılar, Türkiye’deki

yasal belirsizliklerin, göçmenlerin toplumsal kabulünü zayıflattığını ve entegrasyon süreçlerini sekteye uğrattığını vurgulamışlardır.

Yerel Toplumun Rolü: Toplumlar Arası Etkileşim ve İş Birliği

Yerel toplumun sosyal uyum süreçlerindeki rolü, göçmenlerin topluma entegrasyonunda merkezi bir öneme sahiptir. Toplumlar arası etkileşim, göçmenlerin yerel topluma adaptasyonunu doğrudan etkileyen ve bu süreci hızlandıran önemli bir faktördür. Multikulturelles Forum, yerel toplumla göçmenler arasında sosyal bağları güçlendiren çeşitli projeler yürüterek, sosyal uyumu teşvik etmektedir. Bu tür projeler, kültürler arası diyalog ve anlayışı artırmayı amaçlamakta, farklı topluluklar arasında güven ve dayanışma inşa etmektedir. Katılımcılara göre, bu tür projeler, göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştırmakta ve yerel toplumla etkili bir etkileşim kurmalarına olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, Almanya'da yerel toplumun göçmenlere yönelik tutumlarının her zaman olumlu olmadığını söylemek de mümkündür. Yerel toplumda göçmenlere karşı bazı olumsuz stereotipler ve ayrımcı tutumlar devam etmektedir. Bu durum, özellikle daha az eğitilmiş veya daha az destek gören göçmen grupları için entegrasyon süreçlerini sekteye uğratmaktadır. Göçmenlere yönelik önyargıların, yerel topluma entegrasyonu engellediği ve sosyal dışlanmayı pekiştirdiği gözlemlenmiştir. Katılımcılar, yerel toplumun, göçmenleri toplumsal süreçlerin bir parçası olarak görmek yerine, onları yabancı ve "diğer" olarak tanımladıklarını belirtmişlerdir. Bu da, göçmenlerin topluma entegrasyonunu zorlaştıran ve sosyal uyum sürecini sekteye uğratan bir engel teşkil etmektedir.

Türkiye'de ise yerel toplumun göçmenlere yönelik tutumları, genellikle olumsuz stereotipler ve ayrımcı davranışlarla şekillenmektedir. Bu tutumlar, göçmenlerin topluma entegre olmasını zorlaştırmakta ve yerel toplumla sağlıklı ilişkiler kurmalarını engellemektedir. Katılımcılara göre, Türkiye'de göçmenlere yönelik toplumda hâlâ önemli ölçüde hoşgörüsüzlük ve ayrımcılık vardır. Yerel toplumun göçmenleri kabul etme ve onlarla iş birliği yapma konusundaki isteksizlikleri, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezi, yerel toplum ve göçmenler arasında köprü kurmak amacıyla çeşitli projeler geliştirmeyi amaçlamakta; ancak bu projelerin kapsamı ve etkinliği sınırlı kalmaktadır. Katılımcılar, bu projelerin

yerel toplumla göçmenler arasında derinlemesine bir etkileşim yaratmadığını ve genellikle yüzeysel kaldığını ifade etmişlerdir.

Almanya'daki yerel toplum katılımını teşvik eden yaklaşımlar, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerine önemli katkılar sunmaktadır. Kültürel etkinlikler, seminerler ve ortak projeler gibi toplumlar arası faaliyetler, göçmenlerin sosyal uyumunu hızlandırırken, yerel toplumu da bu süreçlere dâhil etmektedir. Ancak, Almanya'daki yerel toplumun katılımının bazı bölgelerde yetersiz olduğu ve yerel halkın göçmenlere karşı olumsuz tutumlarının zaman zaman entegrasyonu zorlaştırdığı da gözlemlenmiştir. Katılımcılar, bazı yerel toplumların göçmenlere yönelik hoşgörüsüzlüklerinin, sosyal uyum süreçlerine büyük engeller oluşturduğunu dile getirmiştir. Almanya'da bazı yerel toplulukların göçmenleri yalnızca dışlayıcı bir bakış açısıyla değerlendirmeleri, toplumlar arası etkileşimi sınırlamakta ve daha derinlemesine bir sosyal uyumu engellemektedir.

Sonuç olarak, sosyal uyumun başarılı bir şekilde sağlanabilmesi, yalnızca göçmenlerin çabalarına değil, aynı zamanda yerel toplumun aktif katılımına ve iş birliğine de bağlıdır. Almanya'da yerel toplumla yapılan projelerin göçmenlerin entegrasyonunu hızlandırdığı, ancak bazı olumsuz tutumların bu süreci engellediği tespit edilmiştir. Türkiye'de ise yerel toplumun göçmenlere yönelik olumsuz tutumları, toplumsal uyumun önünde büyük bir engel teşkil etmektedir.

Göçmen Kimliklerinin Korunması ve Toplumsal Bütünleşme

Göçmenlerin kültürel kimliklerini koruyarak topluma entegrasyonu, sosyal uyum süreçlerinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi açısından hayati bir öneme sahiptir. Göçmenlerin, kendi kültürel kimliklerini sürdürebilmeleri, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de bir aidiyet duygusu oluşturur. Bu, onların toplumla sağlıklı bir etkileşim kurabilmesi ve sosyal uyum süreçlerine aktif katılım gösterebilmeleri için temel bir unsurdur. Honneth Axel'in tanınma teorisi, bu bağlamda, göçmenlerin kimliklerinin tanınmasının, sosyal uyum ve bütünleşme süreçlerine olumlu katkılar sağladığını öne sürmektedir. Tanınma, bireylerin toplumsal bir bütün olarak kabul edilmesini ve eşit bir şekilde muamele görmesini sağlar; bu da sosyal uyumun sürdürülebilirliği için kritik bir faktördür (Honneth, 1996).

Multikulturelles Forum, göçmenlerin kimliklerini ifade etmeleri için çeşitli projeler yürütmekte ve bu projeler, göçmenlerin topluma entegre olmalarını desteklemektedir. Kültürel etkinlikler, seminerler ve farkındalık çalışmaları, göçmenlerin hem bireysel

kimliklerini güçlendirmelerine olanak tanımakta hem de yerel toplumla etkileşimde bulunmalarını teşvik etmektedir. Katılımcılara göre, Almanya’da göçmenlerin kültürel kimliklerini sergileyebildikleri etkinlikler, toplumsal bütünleşme sürecine önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak, Almanya'daki uygulamalar her zaman göçmenlerin kimliklerini korumaya yönelik eşit fırsatlar sunmamaktadır. Özellikle bazı göçmen grupları, kendi kültürel kimliklerini ifade etme konusunda toplumsal kabul görmekte zorluklar yaşamaktadır. Bazı yerel toplum kesimlerinin göçmenlerin kültürel farklarını kabullenme noktasında yaşadığı zorluklar, sosyal uyum süreçlerinin önünde bir engel teşkil etmektedir. Bu da, göçmenlerin kimliklerini toplumsal zenginlik olarak görme anlayışının her alanda yerleşmediğini göstermektedir.

Türkiye’de ise, göçmenlerin kültürel kimliklerini koruma çabaları, genellikle yerel toplumdaki önyargılar ve ayrımcılıkla sınırlıdır. Katılımcılar, Türkiye’de göçmenlerin kültürel kimliklerini ifade etme noktasında ciddi engellerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin, kültürel uyum süreçlerine yönelik stratejik bir yaklaşım geliştirememesi, göçmenlerin toplumsal bağlarını güçlendirmesini zorlaştırmaktadır. Türkiye’de, göçmenlerin toplumsal kimliklerini korumalarına dair uygulamalar genellikle yüzeysel kalmaktadır ve göçmenlerin bu kimliklerini toplum nezdinde tanıtmada konusunda ciddi bir strateji eksikliği bulunmaktadır. Yerel toplumda göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar, göçmenlerin kimliklerini ifade etmelerini kısıtlamakta ve bu durum, sosyal uyum süreçlerini derinden etkilemektedir. Katılımcılar, yerel halkın göçmenleri genellikle kültürel farklılıkları ile etiketlediğini ve bu etiketlemenin, göçmenlerin toplumsal kabulünü zorlaştırdığını belirtmişlerdir.

Kültürel kimliklerin korunması, yalnızca bireysel kimlikler açısından değil, toplumsal düzeyde de sosyal uyumun sürdürülebilirliği açısından önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Almanya’da uygulamalar, göçmenlerin kültürel kimliklerini toplumsal bir zenginlik olarak ele alan bir anlayışı temsil etmekteyken, Türkiye’de göçmenlerin kimliklerinin korunması konusunda daha fazla yapısal desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. Göçmenlerin kültürel kimliklerinin tanınması, onların toplumsal aidiyet hissini artırmakta ve bu süreç, daha sağlıklı bir entegrasyonun zeminini hazırlamaktadır. Honneth’in tanınma teorisi, bu bağlamda, göçmenlerin kimliklerinin toplumsal düzeyde tanınmasının, sosyal uyum ve entegrasyon süreçlerini hızlandıracağını ortaya koymaktadır (Honneth, 1996). Bu teoriye göre, göçmenlerin kimliklerinin sadece kendi

toplulukları içinde değil, yerel toplumda da kabul görmesi, onların toplumsal bütünleşme süreçlerini olumlu yönde etkileyecektir.

Bu çalışma, göçmenlerin kültürel kimliklerini koruyarak topluma entegrasyonunun sosyal uyum süreçlerindeki kritik rolünü ortaya koymaktadır. Sosyal uyumun sürdürülebilir bir şekilde sağlanabilmesi için, göçmenlerin kültürel kimliklerinin tanınması ve korunması gerektiği açıkça görülmektedir. Araştırma, Almanya ve Türkiye bağlamında iki farklı yaklaşımı ele almış, bu iki ülkenin göçmenlere yönelik politika ve uygulamalarında dikkat çekici farklılıkların bulunduğunu göstermiştir.

Almanya'da, göçmenlerin kültürel kimliklerini toplumsal bir zenginlik olarak kabul etme anlayışının yerleşik olduğu ve bu doğrultuda kültürel çeşitliliği destekleyen politikaların geliştirildiği tespit edilmiştir. Ancak, bu olumlu yaklaşımın yanı sıra, Almanya'nın uyum politikalarının bir diğer boyutu olarak zaman zaman asimilasyon eğilimlerine kapı araladığı da dikkat çekmektedir. Özellikle dil ve eğitim politikalarında, göçmenlerin anadilini ve kültürel mirasını yeterince desteklemeyen uygulamalar, kültürel kimlik kaybına yol açabilecek bir risk oluşturmaktadır. Ayrıca, bazı yerel yönetim düzeylerinde göçmenlerin yalnızca ekonomik bir kaynak olarak görülmesi veya kültürel katılımlarının yeterince teşvik edilmemesi, sosyal uyumun derinleşmesini engelleyebilmektedir. Bu durum, Almanya'nın sosyal uyum politikalarının yalnızca entegrasyona değil, aynı zamanda daha kapsayıcı bir anlayışa yönlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Türkiye bağlamında ise göçmenlerin kültürel kimliklerini ifade etmeleri önünde önemli yapısal ve toplumsal engellerin bulunduğu saptanmıştır. Göçmenler, özellikle kültürel kimliklerini koruma ve ifade etme süreçlerinde, yerel toplulukların önyargıları, hukuki düzenlemelerdeki eksiklikler ve kamu politikalarının yetersizliği ile karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye'nin sosyal uyum politikalarının daha çok geçici çözümlere odaklanması ve uzun vadeli bir entegrasyon stratejisinden yoksun olması, göçmenlerin toplumsal katılımını sınırlayan bir diğer önemli unsurdur. Bunun yanında, göçmenlerin kültürel haklarının tanınmasına yönelik farkındalığın artırılması ve toplumda daha kapsayıcı bir yaklaşımın benimsenmesi, Türkiye'nin bu süreçte önemli bir gelişim alanı olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, sosyal uyum süreçlerinin sürdürülebilirliği için kültürel kimliklerin tanınması ve korunması, yalnızca bireylerin refahına değil, aynı zamanda toplumsal bütünlüğün güçlendirilmesine de katkı sağlamaktadır. Almanya örneği, kültürel

çeşitliliğin korunmasına yönelik olumlu bir çerçeve sunarken, asimilasyon eğilimlerine dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Türkiye’de ise göçmenlerin kültürel kimliklerini ifade etmelerine olanak tanıyacak yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesi ve uzun vadeli sosyal uyum stratejilerinin geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Bu doğrultuda, her iki ülkenin de sosyal uyum politikalarını daha kapsayıcı, kültürel kimliklere duyarlı ve uzun vadeli bir perspektifle ele alması gerekmektedir.

5.3. ÖNERİLER

- **Sosyal Uyum Stratejilerinin Kurumsal Uyumunun Derinleştirilmesi**

Bu çalışma, Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Multikulturelles Forum e.V.’nin göçmenlerin sosyal uyumuna yönelik stratejilerinin, bulundukları sosyo-ekonomik ve politik bağlamlar doğrultusunda farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Türkiye’deki Türk Kızılay Toplum Merkezi, kısa vadeli, acil müdahalelere odaklanmışken, Almanya’daki Multikulturelles Forum, daha kurumsal ve sistematik bir yaklaşım benimsemiştir. Türkiye’de benzer bir yaklaşımın benimsenmesi için, Türk Kızılay Toplum Merkezinin, Almanya’daki sivil toplum kuruluşlarının izlediği kurumsal entegrasyon politikalarına benzer, uzun vadeli ve sürdürülebilir stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenlerin sadece temel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda onların ekonomik ve sosyal katılımlarını sağlamaya yönelik daha kapsamlı ve entegre bir hizmet ağı oluşturması önemlidir.

- **Dil Eğitimi Programlarının Sürekliliği ve Derinlemesine Yapılandırılması**

Türkiye’deki dil eğitimi hizmetlerinin, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinde ne denli önemli olduğu gözlemlenmiş olmasına rağmen, bu eğitimlerin sürdürülebilir ve uzun vadeli bir çerçeveye oturtulmadığı ortaya çıkmıştır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin sunduğu dil eğitim hizmetleri genellikle geçici ve yüzeysel kalmaktadır. Bu noktada, Almanya’daki örneklerden faydalanarak, dil eğitiminin yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesine geçerek, göçmenlerin toplumsal normları ve değerleri anlamalarını sağlayacak bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Örneğin, dil eğitim programlarının, göçmenlerin toplumsal normlara uyum sağlayacak şekilde, yerel toplumla etkileşime girmelerini teşvik eden uygulamalarla desteklenmesi önerilmektedir. Ayrıca, Türk Kızılay Toplum Merkezinin, eğitim sürekliliğini sağlayacak ve göçmenlerin günlük yaşamlarında daha

aktif bir rol almalarını teşvik edecek pratik dil kullanımına dayalı kurslar düzenlemesi gerekmektedir.

- **Psikososyal Destek ve Ayrımcılıkla Mücadele Stratejilerinin Güçlendirilmesi**

Çalışma, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinin psikolojik boyutlarının göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Multikulturelles Forumun, göçmenlere ayrımcılıkla başa çıkabilmeleri için sağladığı psikososyal desteklerin etkinliği dikkat çekmektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin de benzer bir strateji benimsemesi ve göçmenlerin karşılaştığı psikososyal zorlukları aşabilmeleri için psikolojik destek mekanizmalarını daha erişilebilir hale getirmesi önemlidir. Özellikle, göçmenlerin, yerel toplumda dışlanma veya ayrımcılığa uğrama korkularını yenebilmeleri için, psikososyal destek hizmetlerinin daha yapılandırılmış ve görünür hale getirilmesi gerekmektedir. Bu hizmetlerin göçmenlerin toplumsal aidiyet hissini güçlendirecek biçimde yapılandırılabilmesi için, öncelikle psikososyal desteklerin yerel halkla etkileşimi teşvik edecek etkinliklerle bütünleştirilmesi gerekmektedir. Örneğin, sanat terapisi, kültürel atölyeler veya ortak dil öğrenme grupları gibi hem göçmenlerin hem de yerel toplum üyelerinin katılabileceği grup çalışmaları, hem duygusal destek sunmakta hem de karşılıklı anlayışı artırmaktadır. Bunun yanında, kültürel arabuluculuk yapabilecek, hem göçmen kültürüne hem yerel dinamiklere hâkim kişilerin psikososyal destek sürecine dahil edilmesi, iletişimde güven ortamı yaratmak açısından önemlidir.

- **Hukuki Çerçeve ve Göçmen Statüsü**

Türkiye’de göçmenlerin büyük çoğunluğu geçici koruma statüsünde bulunmaktadır. Bu durum, göçmenlerin uzun vadeli entegrasyonlarını engelleyen bir faktördür. Türkiye’deki yasal çerçevenin, geçici koruma statüsünün ötesine geçecek şekilde, göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu sağlamaya yönelik bir strateji geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Türk hükümetinin, göçmenlerin yasal haklarını güvence altına alacak ve onlara kalıcı statü tanıyacak düzenlemeler yapması önemlidir. Örneğin, Almanya’da göçmenlerin entegrasyonu için sağlanan yasal hakların benzer şekilde, Türkiye’de de göçmenlerin iş gücü piyasasına dahil olmaları ve yerel topluma entegrasyonlarının sağlanması için hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

- **Toplum Temelli Sosyal Uyum Projelerinin Yaygınlaştırılması**

Almanya'daki başarılı entegrasyon örneklerinden biri, göçmenlerin yerel toplumla daha anlamlı sosyal ilişkiler kurmalarını sağlayan toplum temelli projelerdir. Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenlerin yerel halkla daha güçlü bağlar kurabilmeleri için kültürel etkinlikler, sosyal yardım projeleri ve gönüllülük faaliyetleri düzenlemesi gerekmektedir. Özellikle yerel toplumla etkileşimi artıracak projelerin, hem göçmenlerin aidiyet duygusunu pekiştirecek hem de yerel toplumun göçmenlere karşı daha açık fikirli olmasını sağlayacaktır. Örneğin, sosyal destek ağları oluşturularak, göçmenlerin toplumsal hayata aktif katılımı teşvik edilebilir.

- **Kültürel Kimliklerin Tanınması ve Korunması**

Göçmenlerin kültürel kimliklerinin korunması, toplumsal uyum süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Almanya'da uygulanan kültürel uyum politikaları, göçmenlerin kültürel kimliklerini tanımayı ve bu kimlikleri korumayı teşvik eden bir çerçeve sunmaktadır. Ancak, Almanya'da uygulanan bazı asimilasyon politikaları, göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini ifade etmelerini sınırlamakta ve onları yerel toplumun kültürel normlarına uyum sağlamaya zorlamaktadır. Bu asimilasyonist yaklaşım, kültürel çeşitliliği zenginleştirmektense, göçmenleri kültürel bağlarından ödün vermeye zorlamakta, bu da toplumsal uyumun derinleşmesini engellemektedir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenlerin kültürel kimliklerini ifade etmeleri için kültürel etkinlikler, seminerler ve farkındalık çalışmaları düzenlemesi önemlidir. Bu tür projeler, hem göçmenlerin yerel toplumla daha sağlam bağlar kurmalarını sağlamakta hem de yerel halkın kültürel çeşitliliğe daha açık olmasına katkı sunmaktadır.

- **Ayrımcılığa Karşı Eğitim ve Bilinçlendirme Faaliyetlerinin Yaygınlaştırılması**

Göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde, yerel halkın önyargılarını ve ayrımcılıklarını aşabilmek için bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılması gerekmektedir. Almanya'daki örnekler incelendiğinde, toplumsal farkındalık oluşturma projelerinin, yerel toplumun göçmenlere yönelik önyargılarının azalmasında önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Ancak, Almanya'daki toplumsal farkındalık projeleri, yerel halkın göçmenlere yönelik daha derin köklü önyargılarını her zaman tam anlamıyla aşamamaktadır. Asimilasyonist politikaların ve göçmenlere yönelik bazı dışlayıcı söylemlerin, bu projelerin etkinliğini sınırladığı ve göçmenlerin topluma entegrasyonunu zorlaştırdığı gözlemlenmiştir. Türkiye'de de, yerel halkın göçmenlere yönelik olumsuz tutumlarını değiştirebilmek için

kültürel farkındalık ve ayrımcılıkla mücadeleyle yönelik eğitim programları düzenlenmelidir. Bu tür eğitimler, göçmenlerin topluma entegrasyonunu hızlandıracak ve sosyal uyum sürecini daha sürdürülebilir hale getirecektir.

- **Yerel Yönetimlerin Sosyal Uyum Süreçlerine Dahil Edilmesi**

Türkiye’de, yerel yönetimlerin göçmenlerin entegrasyon süreçlerine daha aktif bir şekilde katılımı sağlanmalıdır. Yerel yönetimler, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır ve bu süreçte yerel yönetimlerin, göçmenlere yönelik destekleyici hizmetler sunmaları gerekmektedir. Almanya’daki örneklerden hareketle, yerel yönetimlerin, göçmenlerle birlikte çalışarak toplumsal uyumu pekiştiren projelere öncülük etmeleri önerilmektedir. Bu projeler, göçmenlerin yerel toplumla daha güçlü bağlar kurmalarını ve toplum içinde daha kabul görebilmelerini sağlayacaktır.

- **Ekonomik Bağımsızlık için Mesleki Eğitim Programlarının Geliştirilmesi**

Almanya’da, göçmenlerin ekonomik entegrasyonunu desteklemek amacıyla uygulanan mesleki eğitim ve sertifikasyon programları, önemli bir başarı örneği olarak dikkat çekmektedir. Almanya, göçmenlerin iş gücü piyasasına etkin bir şekilde katılımını sağlamak için sektörel bazda mesleki eğitim fırsatları sunmakta ve bu süreçte profesyonel sertifikasyon programlarını kullanmaktadır. Bu tür programlar, göçmenlerin sadece kısa vadeli ekonomik ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda uzun vadeli istihdam olanakları yaratmalarına olanak tanımaktadır. Örneğin, Almanya’daki “İş Piyasasına Entegrasyon ve Mesleki Eğitim Programları” (BAMF tarafından desteklenen programlar), göçmenlerin meslek edinmeleri için teorik eğitim ve pratik staj fırsatları sunmakta, onların Almanya’nın ekonomik yapısına uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, meslek sertifikaları ve uluslararası kabul gören diplomalar aracılığıyla, göçmenlerin kendi alanlarında uzmanlaşmalarına ve iş gücü piyasasında rekabetçi olmalarına olanak tanımaktadır.

Türk Kızılay Toplum Merkezi, benzer şekilde, göçmenlerin sadece temel ihtiyaçlarını karşılamaktan öte, onların toplumsal entegrasyonlarını sürdürülebilir kılmak amacıyla mesleki eğitim programlarına yatırım yapmalıdır. Bu programlar, göçmenlerin ekonomik bağımsızlık kazanmalarını ve yerel iş gücü piyasasında daha fazla fırsata sahip olmalarını sağlayacak önemli bir araçtır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin, mesleki eğitim

programlarını sadece dil ve kültürel eğitimle sınırlı tutmaması, aynı zamanda teknik ve mesleki becerilerin kazandırıldığı kurslar düzenlemesi gerekmektedir.

- **Kapsayıcı Sosyal Uyum Modellerinin Geliştirilmesi**

Türk Kızılay Toplum Merkezi, göçmenlerin yerel halkla daha fazla etkileşimde bulunabilmesi için toplumsal bağları güçlendirecek sosyal etkinlikler düzenleyebilir. Yerel etkinliklere katılım, sosyal uyumun önemli bir parçasıdır. Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenleri yerel kültürel ve sosyal etkinliklere katılmaya teşvik etmesi önerilmektedir. Örneğin, göçmenlerin yerel festivallere, konserlere, tiyatro gösterilerine veya sanat sergilerine katılımını sağlayacak programlar oluşturulabilir. Bu tür etkinlikler, göçmenlerin yerel halkla etkileşime geçmelerini, toplumun kültürel normlarını anlamalarını ve topluma aidiyet hislerini pekiştirmelerini sağlar. Göçmenlerin kültürel miraslarını da tanıtabileceği etkinlikler düzenlemek, toplumsal çeşitliliği teşvik ederken, göçmenlerin kimliklerinin kabul edilmesini sağlar.

Ayrıca, gönüllülük programları, göçmenlerin yerel topluma entegrasyonunu kolaylaştıran önemli bir araçtır. Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenleri gönüllülük çalışmalarına dâhil etmesi, onların sosyal bağlarını güçlendirecek ve topluma katılımlarını artıracaktır. Örneğin, göçmenler için sağlık, eğitim, çevre temizliği gibi alanlarda gönüllülük fırsatları yaratılabilir. Göçmenlerin bu tür gönüllülük programlarına katılmaları, onların toplumda değerli birer birey olarak kabul edilmesini sağlayacak ve yerel halkla güçlü bağlar kurmalarına katkıda bulunacaktır. Ayrıca, gönüllülük faaliyetleri, göçmenlerin yerel toplumla eşit haklarla ve ortak sorumluluklarla bir arada yaşamalarını teşvik eder.

Türk Kızılay Toplum Merkezinin, yerel toplumun göçmenlere yönelik önyargılarını kırmak amacıyla, karşılıklı etkileşimi teşvik eden projeler düzenlemesi gerekmektedir. Bunun için, göçmenlerle yerel halkı bir araya getirecek, kültürler arası diyalog ve anlayış geliştirmeye yönelik programlar oluşturulabilir. Bu tür programlar, yerel halkın göçmenlere yönelik olumlu tutumlar geliştirmesini sağlayabilir. Örneğin, göçmenler ve yerel halk arasında ortak eğitim seminerleri, kültürler arası yemek etkinlikleri veya dil değişim programları düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, hem göçmenlerin topluma uyumunu kolaylaştırır hem de yerel halkın göçmenleri daha iyi anlamasına yardımcı olur.

- **Yerel Yönetimlerin Entegrasyona Dahil Edilmesi ve Desteklenmesi**

Türkiye’de, göçmenlerin entegrasyon süreçlerinin daha etkin ve sürdürülebilir hale gelmesi için yerel yönetimlerin aktif katılımı kritik bir rol oynamaktadır. Yerel yönetimler, göçmenlerin günlük yaşamlarına doğrudan etki eden hizmetlerin sağlanmasında ve onların topluma uyum süreçlerinde önemli bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin yerel yönetimlerle iş birliği yaparak, göçmenlere yönelik kapsamlı ve çok yönlü hizmetler sunması önem arz etmektedir. Yerel yönetimler, göçmenlerin sosyal entegrasyonunu kolaylaştıracak projeleri devreye sokarak, toplumla olan etkileşimlerini artırabilirler. Bu tür iş birliği, göçmenlerin yerel topluma uyumunu hızlandıracak ve entegrasyon sürecinin daha kalıcı ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacaktır.

Yerel yönetimlerin göçmen entegrasyonuna yönelik katılımını artırabilmek için, öncelikle yerel seviyede göçmenlere yönelik bir yönetim modeli oluşturulmalıdır. Örneğin, Almanya’daki “İçişleri Bakanlığı Göçmen ve Entegrasyon Ofisi” gibi bir yapı, Türkiye’de de kurulabilir. Bu ofis, yerel yönetimler ile merkezi hükümet arasında koordinasyonu sağlayarak, göçmenlerin eğitim, sağlık, sosyal hizmetler, barınma ve istihdam gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için bir platform oluşturabilir. Ayrıca, bu ofis, göçmenlerin toplumla kaynaşmalarını sağlamak amacıyla yerel halk ile göçmenler arasında kültürel etkinlikler düzenlenmesi gibi projeleri destekleyebilir.

Türk Kızılay Toplum Merkezi ve yerel yönetimler arasındaki iş birliği, göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini kolaylaştıracak çok çeşitli projeleri içerebilir. Bu projelerden biri, yerel halk ve göçmenleri bir araya getiren kültürel diyalog toplantılarıdır. Yerel yönetimler, göçmenlerin kültürel kimliklerini tanıyan ve yerel halkla etkileşimde bulunmalarına olanak tanıyan etkinlikler düzenleyebilir. Bu tür etkinlikler, yalnızca göçmenlerin yerel topluma entegrasyonunu hızlandırmakla kalmaz, aynı zamanda yerel halkın göçmenleri anlamasını ve onlara yönelik önyargılarını kırmalarına yardımcı olur. Örneğin, yerel yönetimler, halk festivalleri, yemek yarışmaları, geleneksel sanat atölyeleri gibi etkinlikler düzenleyebilir; böylece göçmenler, kendi kültürlerini tanıtabilir ve yerel halkla daha derin sosyal bağlar kurabilir.

- **Sivil Toplum Kuruluşlarının Kapasitesinin Artırılması**

Sivil toplum kuruluşlarının kapasitesinin artırılması, göçmenlerin topluma entegrasyon süreçlerinin etkinliğini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenlerin sosyal uyumunu hızlandırabilmesi için sadece mevcut hizmetlerini genişletmekle kalmayıp, aynı zamanda hizmetlerin sunumunu güçlendirecek stratejik bir kapasite geliştirmesi gerekmektedir. STK'ların etkinliğini artırmak, yalnızca kaynakların çoğaltılmasıyla değil, aynı zamanda hizmet sunumunun kalitesinin ve erişilebilirliğinin artırılmasıyla mümkün olacaktır. Bu amaçla, Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenlere yönelik sunduğu dil eğitimi, mesleki eğitim, psikososyal destek ve hukuki yardım gibi alanlarda daha fazla kaynak ve uzmanlık kapasitesine sahip olması önem arz etmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının kapasite artırımı için atılacak ilk adım, iç kapasitenin güçlendirilmesidir. Bu, hem personel eğitimi hem de idari yapının güçlendirilmesi anlamına gelir. Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenlerin entegrasyonunu daha verimli bir şekilde sağlamak adına, alanında uzman profesyonelleri istihdam etmesi, ayrıca mevcut personelinin eğitimlerine yatırım yapması gerekmektedir. Eğitim programları, STK çalışanlarının, göçmenlerin özel ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilmesi ve uygun destekler sağlayabilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Örneğin, psikososyal destek hizmeti sunan çalışanların, travma terapisi ve kültürlerarası iletişim konularında uzmanlaşması, hizmetlerin etkinliğini artıracaktır.

Ayrıca, sivil toplum kuruluşlarının kapasite artırımı için finansal sürdürülebilirlik çok önemli bir faktördür. Türk Kızılay Toplum Merkezi, bu bağlamda daha sağlam finansal kaynaklar oluşturmak için yerel ve uluslararası fonlardan yararlanmalı ve bağış toplama stratejilerini çeşitlendirmelidir. STK'ların kaynak çeşitliliği, yalnızca mali sürdürülebilirliklerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda daha fazla göçmene ulaşabilmelerini sağlar. Yerel belediyeler, özel sektör ve üniversitelerle yapılacak iş birlikleri, finansal ve operasyonel kapasitenin artırılmasına önemli katkılarda bulunabilir.

Sivil toplum kuruluşlarının kapasitesinin artırılmasının bir diğer önemli boyutu, etki analizi ve performans değerlendirmelerinin yapılmasıdır. Türk Kızılay Toplum Merkezi, sunduğu hizmetlerin etkinliğini düzenli olarak değerlendiren bir mekanizma oluşturmalıdır. Bu değerlendirme, hem hizmetlerin kalitesini hem de göçmenlerin entegrasyon süreçlerine sağladığı katkıları ölçmeyi amaçlar. Ayrıca, bu analizler, Türk

Kızılay Toplum Merkezinin stratejik planlarını şekillendirirken, hizmetlerin nasıl daha verimli sunulabileceği konusunda önemli veriler sağlayacaktır. Bu tür bir izleme ve değerlendirme süreci, hizmetlerin sürekliliğini ve kalitesini güvence altına alarak, kurumun topluma katkısını artıracaktır.

Kapasite artırımı yalnızca hizmetlerin sunumuyla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının göçmenlerin yaşamlarına daha geniş bir perspektiften müdahale etmelerini sağlamalıdır. Bu bağlamda, Türk Kızılay Toplum Merkezinin, göçmenleri sadece temel hizmetlerle değil, aynı zamanda onların sosyal katılımlarını teşvik edici projelerle de desteklemesi gerekmektedir. Bu tür projeler, yerel halkla göçmenler arasında daha güçlü sosyal bağlar kurulmasına olanak tanıyacak ve entegrasyonu daha derinleştirecektir.

KAYNAKLAR

- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Abadan Unat, N. (2015). Türkiye'nin Son Elli Yıllık Emek Göçü: Yorum, Eleştiri, Öngörü. M. Erdoğan (Ed.). *Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler* (ss. 261-274). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Abay. A.R. (2003). Göçmenlerin Şehir Algısı ve Şehirlileşmelerinin Gecikme Sebepleri İstanbul Örneği. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*.
- Abay, A.R. (2006). Makrodan Mikroya Değişim ve Göçün Değişime Etkisi. Yayın Yeri: Çerçeve Dergisi.
- Abay, A. R. (2004). *Sivil Toplum ve Demokrasi Bağlamında Sivil Dayanışma ve Sivil Toplum Örgütleri*. 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 24-26 Kasım. Eskişehir. 2004, s. 271-281.
- Abay, A. R. ve Gedik, M. (2021). Federal Almanya'da Müslüman Hastaların Dini-Manevi Temelli Sosyal Hizmet Gereksinimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Acar, Ü., (2019). Şartlı Mülteciler ve Ulusal Güvenlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23 (3). 1211-1225.
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.
- Adıgüzel, Y. (2016). Göçmenlerin Kültürel Entegrasyonu. Adem Esen, Mehmet Duman ve Hülya Alper (Ed.). *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler* (173- 196). İstanbul: Aryan Yayınları.
- Adıgüzel, Y. (2019). Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Kadınlarda Sosyal ve Kültürel Entegrasyon. *Kadem Sığınmacı Kadınlar Sosyoekonomik Araştırmalar Merkezi*. İstanbul.
- Ager, A. ve Strang A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191.
- Agergaard, S., Darby, P., Falcous, M., ve Klein, A. (2023). Sport and migration in the age of superdiversity. *International Review for the Sociology of Sport*. 58(4), 611–624.
- Agunias, D. R. & Newland, K. (2007). Circular Migration and Development: Trends, Policy Routes, and Ways Forward. DC: *Migration Policy Institute*. Washington
- Ahrenholz, B. (2017). *Erstsprache – Zweitsprache – Fremdsprache – Mehrsprachigkeit*. In B. Ahrenholz und I. Oomen-Welke (Hrsg.). *Deutsch als Zweitsprache*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren, 3-20.
- Akgün, S. K. ve Uluğtekin, M. (2001). *Hilal-i Ahmer'den Kızılaya II*. Ankara.

- Akgün, S. K. ve Uluğtekin, M. (2002). *Hilal-i Ahmer'den Kızılaya*, TDV Yayınları. Ankara.
- Akıncı, A. ve Altuntaş, M. (2021). Sosyal Hizmet Kurum ve Kuruluşları Yerel Yönetimler – Sivil Toplum Kuruluşları – Özel Sektör. Editörler: Özmen, N. ve Beki. *Türkiye Kızılay Derneği*. A. Efe Akademi Yayınevi. İstanbul.
- Akpınar, E. (2020). *Axel Honneth'in Tanınma Teorisinde Narsistik Sınırlar*. İstanbul Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Akşin, S., (2005). *Doğuştan Yükselişe Osmanlı Tarihi-I*. 1300-1600, Milliyet Kitaplığı, İstanbul.
- Alba, R. ve Nee, v. (2003). *Rethinking Assimilation, Remaking The American Mainstream Assimilation and Contemporary Immigration*. Massachussets, London: Harvard University Press. Cambridge.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Altuntaş, M. (2020). *Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Entegrasyon Süreci Boyunca Karşılaştığı Sorunlar: Kocaeli Örneği*. Yalova Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yalova.
- Altuntaş, M ve Kılıç, M.V. (2019). *Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocukların Okullandırılmasıyla İlgili Yapılan Çalışma: Türk Kızılay Şartlı Eğitim Yardımı Örneği*. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2019.
- Antwi, S. K. ve Hamza, K. (2015). *Qualitative and quantitative research paradigms in business research: A philosophical reflection*. *European Journal of Business and Management*. 7(3), 217- 225.
- Apak, H. (2015). Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği. *Birey ve Toplum Dergisi*. C: 5 Sayı: 9 <https://doi.org/10.20493/bt.53521>.
- Apak, H., ve Abay, A. R. (2019). Sosyal Hizmet ve Maneviyat: Sosyal Çalışmacılar Üzerine Bir Alan Araştırması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 30(1), 56-87. <https://doi.org/10.33417/tsh.516686>.
- Arango, J. (2000). Explaining Migration: A Critical View. *International Social Science Journal*. 52 (165), 283-296.
- Aras, F.Ç. (2023). Türkiye’de Yeni Sınır Güvenliği Paradigması: Göç, Güvenlik ve Göç Yönetimi. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 61. 469-487. <https://doi.org/10.53568/yyusbed.1347595>
- Arksey, H. ve Knight, P. (1999). *Interview For Social Scientists*. Sage Publications. Londra.
- Asar, A. (2016). *Göç Yönetimi*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

- Aslan, E. (2021). *Türkiye’de Göç Yönetimi: Süreçler, Aktörler ve Politikalar. Bölgesel Gelişmeler Işığında: Uluslararası Göç ve Türkiye İçinde* (1-30). Nobel Bilimsel Eserler. Ankara.
- Ateş, H., ve Nohutçu, A. (2006). Kamu Hizmeti Sunumunda Gönüllü Kuruluşlar ve Devlet. Selçuk Üniversitesi. *İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 245-276.
- Aydın, G.Ş. (2022). Suriye Savaşı’nda Avrupa Birliği (AB)’nin Mülteci ve Sığınmacı Siyaseti. *Liberal Düşünce Dergisi* (105), 107-134. <https://doi.org/10.36484/liberal.1009264>.
- Aydın, D. (2022). *Suriyeli Sığınmacı ve Mültecilere Sunulan Sosyal Hizmetlerin Analizi: Almanya ve Türkiye Örneği*. Yalova Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Yalova.
- Aygüler, E., Buz, S., ve Güzel, B. (2021). Sosyal Uyumun Başarılmasının Önündeki Engeller: Niteliksel Bir Çalışma. *Journal of Economy Culture and Society* (63), 339-357.
- Aygün, M., ve Kaya, C. (2016). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukukunda Kalıcı Bir Çözüm Olarak Yerel Entegrasyon. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 7(1), 87-142. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.387041>.
- Ayyıldız, A. A. ve Karataş, K. (2022). Göçmen ve Mültecilerin Sosyal Uyum Süreçlerinin Göçmenler Tarafından Kurulmuş Sivil Toplum Örgütü Yöneticilerinin Gözünden Değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 33 (3). <https://doi.org/10.33417/tsh.1003592>.
- Ayyıldız, A. Artam (2023). *Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Uyum ve İyilik Halleri: Sivil Toplum Örgütleri Üzerinden Bir Değerlendirme*. Hacettepe Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Babaoğlu, C. (2013). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama. Kamu Politikası Sürecinde Sivil toplum Kuruluşlarının Rolü* (s. 166-187). Adres Yayınları. Ankara.
- Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/19.5.4.pdf>. Erişim Tarihi: 15.04.2024.
- Bakker, L., J. Dagevos, G. Engbersen, The Importance Of Resources And Security İn The Socio- Economic İntegration Of Refugees. A Study On The İmpact Of Length Of Stay İn Asylum Ac- Commodation And Residence Status On Socio-Economic İntegration For The Four Largest Refugee Groups İn The Netherlands.. *J. Int. Migr. Integr.* 15, 431–448 (2014).
- Balcı, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. PEGEM Akademi, Ankara.

- Barker, C., Pistrang, N., ve Elliott, R. (2016). *Research Methods in Clinical Psychology, An Introduction for Students and Practitioners*. John Willey & Sons, Ltd., Chichester
- Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Çev.: İtir Ağabeyoğlu Tuncay. Hece Yayınları. Ankara.
- Başak, C. (2011). *Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenler*. Son Söz Gazetecilik Matbaacılık. Ankara.
- Batal, S. (2016). Türkiye’de Sosyal Devlet Kavramının Dönüşümü: Sosyal Belediyecilik. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 19 (2). <https://doi.org/10.20296/tsad.49222>.
- Batal, S. ve B. Kalaycıoğlu Memi (2022). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Sivil Toplum Kuruluşları Faaliyetleri: AFAD ve Kızılay Örneği. *Sosyal & Beşerî Bilimlerde Araştırma ve Değerlendirmeler I - Aralık 2022*.
- Battisti, M., Peri, G., ve Romiti, A. (2016). Dynamic effects of Co-Ethnic networks on immigrants’ economic success. *National Bureau of Economic Research*.
- Beter, Ö., (2006). *Sınırlar Ötesi Umutlar: Mülteci Çocuklar*. SABEV Yayınları. Ankara.
- Baumann, M. (2018). Zivilgesellschaftliche Akteure für Integration? In: Christian Ströbele; Mohammad Gharaibeh; Anja Middelbeck, et al. (Hrsg.): *Migration, Flucht, Vertreibung. Orte islamischer und christlicher Theologie*. Regensburg: Friedrich Pustet Verlag (Theologisches Forum Christentum - Islam), S. 39–56.
- Bauer, T. K., ve Zimmermann, K. F. (1999). *Assessment of possible migration pressure and its labour market impact following EU enlargement to Central and Eastern Europe*. IZA Research Report No. 3.
- Bayrak, H. C. (2018). *Suriyeli Mültecilerin Sosyal Uyumunda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: İzmir Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Baxter, P. ve Jack, S. (2008). Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers. *The qualitative report*. 13(4), 544-559.
- Becker G. (1964). *İnsan Sermayesi*. Columbia University Press, New York.
- Becker, U. (2022). *Deutschland und seine Flüchtlinge Das Wechselbad der Diskurse im langen Sommer der Flucht 2015*. Independet Academic Publisching.
- Bendel, P. (2016). *Was Flüchtlinge brauchen - ein Win-Win-Projekt. Ergebnisse aus einer Befragung in Erlangen*. Erlangen. FAU University Press Erlanger Migrations- und Integrationsstudien, 1.
- Bengtsson, M. (2016). *How to plan and perform a qualitative study using content analysis*. NursingPlus Open, 2, 8-14.

- Berger-Schmitt, R. (2000). *Social cohesion as an aspect of the quality of societies: Concept and measurement*. ZUMA.
- Berry JW. (1997). *Immigration, acculturation and adaptation*. Appl Psychol.
- Berry, John W. (2011). Integration and Multiculturalism: Ways towards Social Solidarity. *Papers on Social Representations*. Volume 20, pp. 2.1-2.21.
- Bielh, K. S. (2019). *Türkiye’de Toplum Merkezleri: Güncel Uygulamaların Çeşitliliğini Anlamak*. İstanbul: Istanbul Policy Center Sabancı Universty.
- Billmann, E. ve Tiedemann, J., (2006). Übergangsempfehlung als kritisches Lebensereignis: Migration, Übergangsempfehlung und Fähigkeitsselbstkonzept. In A. Schröder-Lenzen (Hrsg.). *Risikofaktoren kindlicher Entwicklung. Migration, Leistungsangst und Schulübergang*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 193-207.
- Bogdan, R., ve Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theories and method*. Boston, USA: Allyn & Bacon.
- Bolgün, C. (2020). *Sosyal Uyum ve Gruplararası İlişkiler: Türkiye’de Yerel Toplum ve Suriyeliler, Hacettepe Üniversitesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Borjas, G. J. (2008). Labor outflows and labor inflows in Puerto Rico. *Journal of Human Capital*, 2(1), 32-68. <https://doi.org/10.1086/527521>.
- Bourdieu, P. (1990). *The Logic of Practice*. Stanford.Stanford University Press
- Bourdieu, P. (2004). *Distinction, A Social Critique of Judgements of Taste*, Londra: Routledge and Kegan
- Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*. 2(1). ss.60-80
- Bozkaya, Ş.,ve Kum, H. (2022). Neoklasik makro göç kuramı çerçevesinde uluslararası göç: En çok göç alan ülkeler üzerine bir analiz. *International Journal of Social Inquiry* 15(1). 177–194.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*. 9(2), 27-40.
- Böhnke, P. (2001). Nothing Left to Lose? Poverty and Social Exclusion in Comparison: Empirical evidences on Germany. *Social Science Research Center*. Berlin.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Braun, C. (2012). *Soziale Akkulturation, Selbstkonzept und Schulerfolg bei Grundschulkindern mit und ohne Migrationshintergrund*. Hamburg: Kovač.

- Brettell C.B. and Hollifield J. (2000). Migration Theory Talking Across Disciplines. In C.B. Brettell and J. Hollifield (der.) *Migration Theory Talking Across Disciplines*. New York: Routledge.
- Brisch, K. H. (2014). Die Bedeutung von Bindung in Sozialer Arbeit, Pädagogik und Beratung. A. Trost içinde, *Bindungsorientierung in der Sozialen Arbeit. Grundlagen – Forschungsergebnisse – Anwendungsbereiche* (s. 15-42). Basel: Borgmann Verlag.
- Brücker, Herbert. (2016). Flucht, Ankunft in Deutschland und erste Schritte der Integration. IAB-BAMF-SOEP-Befragung von Geflüchteten. BAMF-Kurzanalyse. Hg. v. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF) und Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB), Sozio-Ökonomisches Panel (SOEP) (5).
- Brücker, H., Croisier, J., Kosyakova, Y., Kröger, H., Pietrantuono, G., Rother, N., ve Schupp, J. (2019). *Geflüchtete machen fortschritte bei sprache und beschäftigung*. DIW-Wochenbericht. 86(4), 55-70.
- Burghardt, S. (2011). *Macro practive in social work fort he 21st century*. Thousand Oaks. Calif: SAGE.
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF). https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Statistik/BundesamtinZahlen/bundesamt-in-zahlen-2023-asyl.pdf?__blob=publicationFile&v=11. Erişim Tarihi: 08.03.2024.
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF). https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Statistik/AsylinZahlen/aktuelle-zahlen-april-2024.pdf?__blob=publicationFile&v=2. Erişim Tarihi: 10.03.2024.
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF). https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Integration/WillkommenDeutschland/willkommen-in-deutschland.pdf?__blob=publicationFile&v=38. Erişim Tarihi: 17.03.2024.
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF). https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/AsylFluechtlingsschutz/Asylverfahren/das-deutsche-asylverfahren.pdf?__blob=publicationFile&v=11. Erişim Tarihi: 29.03.2024.
- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (BAMF). <https://www.bamf.de/DE/Themen/MigrationAufenthalt/ZuwandererDrittstaaten/Arbeit/Fachkraft/fachkraft-node.html>. Erişim Tarihi: 30.03.2024.
- https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/EMN/EMNDeutschlandPaper/emn-dp-1-2024-tpd-richtlinie-ukr-gefluechtete.html?nn=447268&utm_source. Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Bundestag, <https://www.bundestag.de/presse/hib/kurzmeldungen-949118>. Erişim Tarihi: 02.04.2024.

- Buz, S. (2008). Türkiye'de sığınmacıların sosyal profili. *Polis Bilimleri Dergisi*. 10(4).1-14.
- Büyüköztürk Ş., Ebru K. Ç. ve Erkan A. Ö., Şirin K. ve Funda D., (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. PEGEM Akademi. Ankara.
- Can, A. (2020). Liberalizme Kültürel Farkındalık Açısından Eleştirel Bir Bakış. *Journal of Awareness*, 5(2), 135-146. <https://doi.org/10.26809/joa.5.011>.
- Canbey Özgüler, V. (2018). Göç ve Uyum Politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*. 1(1), 1-10.
- Canda, E. R. (2008). Spiritual connections in social work: Boundary violations and transcendence. *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*. 27(1-2), 25-40.
- Carr, Edward H. (1990). *Milliyetçilik ve Sonrası*. Çev.: Osman Akınhay. İstanbul: İletişim Yayınları. İstanbul.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı – Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. Çev.: Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay. İstanbul.
- Castells, M. (2013). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür*. Çev.: Ebru Kılıç. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Castro Varela, Maria do Mar & Mecheril, Paul (2010). *Grenze und Bewegung. Migrationswissenschaftliche Klärungen*. In P. Mecheril / M. Castro Varela / I. Dirim / A. Kalpaka / C. Melter (Hrsg.), Bachelor/Master: Migrationspädagogik. Weinheim/Basel: Beltz, SS.23-53.
- Charles R. ve Daniel C., (1999). *Tarihsel Sosyoloji: Bloch'tan Wallerstein'e Görüşler ve Yöntemler*. Çev. A. Fethi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2. bs., İstanbul, 1999, s. 280.
- Charmaz, K., ve Belgrave, L. L. (2012). Qualitative interviewing and grounded theory analysis. In J. F. Gubrium, J. A. Holstein, A. B. Marvasti & K. D. McKinney (Eds.), *The sage handbook of interview research: The complexity of the craft (second edition)* (pp. 347-364). Los Angeles, USA: Sage.a
- Christensen, R. A. ve Alnoor, E. (2006). How Does Accountability Affect Mission? The Case of a Nonprofit Serving Immigrants and Refugees. *Nonprofit Management & Leadership*. 17(2):195- 197.
- Cılga, I. (2002) Geleceğe yönelik İçin mesleki güçlerin devingenliği. Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma 1 (ed.) Kasım Karataş ve Sunay İl. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayın No: 12*, ss. 128- 137.
- Claiborne, N. (2004). *Presence of social workers in nongovernment organizations*. *Social Work*. 49(2), 207-218.

- Clarke, J. A. (2009). *Fichte and Hegel on recognition*. *British Journal for the History of Philosophy*. 17 (2), 365-385.
- Collier, P. (2018). *Asylpolitik neu denken. Vorschläge für ein gescheitertes System*. In: Ursula Bitzegeio; Frank Decker; Sandra Fischer, et al. (Hrsg.): *Flucht, Transit, Asyl. Interdisziplinäre Perspektiven auf ein europäisches Versprechen*. Bonn: Dietz, S. 35–43.
- Connelly, L. M. (2016). *Trustworthiness in qualitative research*. *Medsurg Nursing*, 25(6). 435-437.
- Corbin, J., ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research techniques and procedures for developing grounded theory (third edition)*. Los Angeles, USA: Sage.
- Courtney, R. (2002). *Strategic Management For Voluntary Nonprofit Organizations*. Taylor Francis Group Boks Ltd.: New York.
- Crabtree, B. F. ve Miller, W. L. (1999). *Doing qualitative research*. sage publications.
- Craig, G. (2002). Poverty, Social Work and Social Justice. *British Journal of Social Work*, s. 669–682.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative*. Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Çev. Ed: Bütün, M. & Demir, S.B. 5. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Czernek-Marszałek, K., ve McCabe, S. (2022). *Why qualitative papers get rejected by Annals of Tourism Research?*. *Annals of Tourism Research*, 92(103438), 1-3.
- Çağlar, T. (2018). Göç çalışmaları için kavramsal bir çerçeve. *Toros Üniversitesi İİBF Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(8), 26-49.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (17).67-91.
- Çalkaya, S. K. (2021). *Uluslararası Gönüllü Hizmet Sunumunda Sivil Toplum Kuruluşları ve Sosyal İnovasyon: Nitel Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Yalova Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Çapa, M. (2010). *Kızılay (Hilal-i Ahmer) Cemiyeti 1914-1925*. Türkiye Kızılay Derneği Yayınları. Ankara.
- Çelebi, Ö. (2011). S. Özçürümez ve Ş. Türkay (Der.). *Kuramların sessizliği: liberalizm, realizm ve iltica rejiminin kuruluşu., İltica, uluslararası göç ve vatansızlık: Kuram, gözlem ve politika içinde* (s. 9-26). Ankara: UNHCR.

- Çebi, E. (2017). Suriyelilerin Uyum Sürecinde Türk STK'larının Rolü. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*. Özel Sayı-1 Ortadoğu ve Göç , 87-107
- Çevik, H. (2022). *Toplumsal İlişkiler ve Göç Politikaları Bağlamında Sosyokültürel Entegrasyon: Ankara'daki Suriyeli Mülteciler Örneği*. Hacettepe Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Çiftçi, C. (2012). *Sivil toplum: kökenler, Örgütlenme ve çalışma yaklaşımları, Kadın ve Kadın STK'larının Güçlendirilme Projesi*. Avrupa Birliği. 2010-2012.
- Damm, A. P. (2009). Ethnic enclaves and immigrant labor market outcomes: Quasi-experimental evidence. *Journal of Labor Economics*. 27(2), 281-314.
- Danış, D., ve Dikmen, H. (2022). Türkiye'de göçmen ve mülteci entegrasyonu: politikalar, uygulamalar ve zorluklar. İstanbul Ticaret Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye'nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*. 21(Özel Sayı). 24-45. doi:10.46928/iticusbe.1106715. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.1106715>.
- Daoudow, M. (2015). *Türkiye'de Yabancıların Uyumunda Yerel Yönetimlerin Rolü*. Bulut Y. (ed.). Uluslararası Göç ve Mülteci Uyum Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü (39-64). Umuttepe Yayınları, 1. Baskı. Kocaeli.
- Davitian, K., Noack, P., Eckstein, K., Hübner, J., & Ahmadi, E. (2024). Barriers of Ukrainian refugees and migrants in accessing German healthcare. *BMC Health Services Research*, 24(1), 1112.
- De, Haan A. (1998). Social Exclusion: An Alternative Concept for the Study of Deprivation?. *IDS Bulletin*. S:29, C:1. s. 10-19.
- De Haas, H. (2008). *Migration and Development: A Theoretical Perspective. Working Paper presented for International Migration Institute, James Martin 21st Century School*. University of Oxford, Paper 9, Oxford.
- Demir, M. (2017). Bir İtaat Eylemi Olarak İslâm'da Hicret ve Muhacirler. *İlahiyat Akademi*. S: 3. C:4. 159-183.
- Demireva, N. (2017). *Briefing: Immigration, Diversity and Social Cohesion*. Oxford: The Migration. Observatory at the University of Oxford.
- Deniz, T. (2014). Arap Baharı ve Türkiye: Siyasi Coğrafya Açısından Bir Değerlendirme. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 18(29), 65-78.
- Deranty, J. P. & Renault, R. (2007). *Politicizing Honneth's ethics of recognition*. Thesis Eleven, (88), 92-111.
- Detomasi, D. A. (2007). The Multinational Corporation and Global Governance: Modelling Global Public Policy Networks. *Journal of Business Ethics*, 321-334.
- Diaspora NRW. (2024). <https://diasporanrw.net/akteur/multikulturelles-forum-e-v/>. Erişim Tarihi: 04.02.2024.

- Diefenbach, H. (2008). Bildungschancen und Bildungs(miss)erfolg von ausländischen Schülern oder Schülern aus Migrantenfamilien im System schulischer Bildung. R. Becker, & W. Lauterbach içinde, *Bildung als Privileg: Erklärungen und Befunde zu den Ursachen der Bildungsungleichheit* (s. 217-241). Wiebaden: VS. Verlag.
- Die Interessengemeinschaft sozialgewerblicher Beschäftigungsinitiativen e.V., (2024). <https://isb-dortmund.de/ueber-uns/mitglieder/multikulturelles-forum-ev/>. Erişim Tarihi: 02.02.2024.
- Dinçer, S., ve Eşsiz, F. P. (2021). Uluslararası Göç Olgusu ve “Arap Baharı” Sürecinde Değişime Uğrayan Avrupa Birliği Göç Politikaları. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*. 7(1), 68-84.
- Dobb, M. (2001). *Kapitalizmin Dünyası Bugünü*. Çev. Feyza Kantur, İletişim Yay., 4. bs., İstanbul.
- Doğan, B. ve Taylan, H. H. (2022). Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Aile İçi Sorunlarının İncelenmesi: Kocaeli Örneği. *Sosyal Sağlık Dergisi*. 2 (2).85-99.
- Doomernik , J., ve Bruquetas-Callejo, M. (2016). National Immigration and Integration Policies in Europe Since 1973. B. Garcés-Mascareñas, ve R. Penninx. *Integration Processes and Policies in Europe* (s. 57-76). Springer Open.
- Douglas, M., Levitan, R., ve Kiama, L. W. (2017). Expanding the role of NGOs in resettlement. *Forced Migration Review*, (54), 34-37.
- Duman, T. (2019). Toplumsal Uyum içinde Eğitimin önemi: Türkiye’deki Suriyeliler Örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (41).343-368.
- Dustmann, C. ve Fabbri, F. (2003). Language proficiency and labour market performance of immigrants in the UK. *The Economic Journal*. 113, 695-717.
- Eckardt Frank. (2007). Multiculturalism in Germany: From Ideology to Pragmatism—and Back. *National identities*. Volume:9 Issue:3 235-245.
- Efe, H. (2018). *Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’de Yaşanan Göçler ve Etkileri*. Sosyal Bilimler Metinleri. 2018(1), 16-27.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık. İstanbul.
- Ekşi, N. (2019). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin Türkiye’deki Faaliyetleri ve Türk İltica Sisteminde Değişen Rolü. *İstanbul Hukuk Mecmuası*. 77(1). 343-370.
- Elçi, E. (2022). Göçmenlere karşı tutumların parti tercihlerine etkisi: Türkiye örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.Türkiye’nin Göç Siyaseti Özel Sayısı, 21(Özel Sayı), 46-73. doi:10.46928/iticusbe.1108622.
- Entzinger, H. ve Biezeveld, R. (2003). *Benchmarking in Immigrant Integration: Report for the European Commission Immigration and Asylum Committee*. European Research Centre on Migration and Ethnic Relations. Rotterdam.

- Erdoğan, M. M. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO)*. Ankara.
- Erdogan, M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Erdoğan, M. M., Şener, B., Sipahioğlu, E., Kavukçuer, Y. ve Yılmaz Başçeri, E. (2017). *Kopuş'tan uyum'a kent mültecileri: Suriyeli mülteciler ve belediyelerin süreç yönetimi: İstanbul örneği*: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları. İstanbul.
- Erdoğan, M.M. (2018). *Suriyeliler barometresi: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi* (1.Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Erdoğan, Z. (2021). Alman sığınma sisteminde açık kapıdan entegrasyon siyasetine geçiş ve tolerans politikası. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 25(Özel Sayı). 65-86.
- Erdurak, Y. (2021). *Engelli bireylerin toplumla bütünleşmesinde sosyal sermayenin rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yalova Üniversitesi. Yalova.
- Eren, V., ve Çakran, Ş. (2017). Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14(39). 1-30.
- Erten, R. (2015). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 19(1), 3-52.
- Eryurt, M. A., ve Koç, İ., (2017). *Türkiye’de Afganistan Uyraklı Uluslararası Koruma Başvurusu ve Statüsü Sahipleri üzerine Analiz: Türkiye’ye Geliş Sebepleri Türkiye’de Kalışları Gelecek Planları ve Amaçları*. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Essed, P. (1996). *Diversity: gender, color, and culture*. University of Massachusetts Pres.
- Esser, H. (2001). *Integration und ethnische Schichtung*. Arbeitspapiere des Mannheimer Zentrums für Europäische Sozialforschung. 40.
- Eysenbach, G. Ve Köhler, C. (2002). *How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews*. *Bmj*, 324(7337). 573-577.
- Federal Office for Migration and Refugees. (2019). <https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE>. Erişim Tarihi: 25.03.2024.
- Faist, T. (2000). *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford University Press.
- Faist, T. (2003). *Uluslararası göç ve ulusaşırı toplumsal alanlar*. Çev. Azad Zana Gündoğan. Bağlam Yayınları. İstanbul.

- Fansa, M. (2021). *Kimim Ben? Göçmen, Sığınmacı, Mülteci, Yabancı, Vatansız ve Geçici Koruma: Türkiye'deki Suriyeliler*. Antakiyat. 4(2). 289-306.
- Fielden, A. (2008). *Local Integration: an Under-Reported Solution to Protracted Refugee Situation*. UNHCR.
- Forrester, M. A. ve Sullivan, C. (2018). *Doing qualitative research in psychology: A practical guide*. New York: Sage.
- Forster, N. (1994). *The analysis of company documentation*. C. Cassell & G. Symon (Ed.) içinde, *Qualitative methods in organizational research, a practical guide* (s. 147-166). SAGE publication.
- Fossey, E., Harvey, C., McDermott, F. Ve Davidson, L. (2002). Understanding and evaluating qualitative research. *Australian and New Zealand journal of psychiatry*, 36(6). 717-732.
- Frank, A. Gunder., (2000). Immanuel and Me With-Out Hypen. *Journal of World Systems Research*. VI, 2.
- Frank, A. Gunder, Gills, B.K. (2003). *Dünya Sistemi Beş Yüz Yıllık mı, Beş Bin Yıllık mı?*. İmge Yayınevi. İstanbul.
- Frankfurter Allgemeine, <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/bund-und-laender-ringen-um-verteilung-der-kosten-fuer-fluechtlinge-19292510.html>. Erişim Tarihi: 02.04.2024.
- Fraser, N. ve Honneth, A. (2003). *Redistribution or recognition? A political-philosophical exchange*. Verso.
- Geçici Koruma Yönetmeliği (2014). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.20146883.pdf>. Erişim tarihi: 15.05.2024.
- Geddes, A. (2003). *The Politics of Migration and Immigration in Europe*. SAGE Publications.
- Geddens A. ve P. Scholten (2016) *The politics of migration: Immigration in Europe, second edition*, London: Sage Edition.
- Gitterman, A. ve C. B. Germain. (2008). *The Life Model of Social Work Practice: Advances in Theory and Practice*. Columbia University Press. New York.
- Goethe-Institut,(2024). <https://www.goethe.de/prj/mwd/en/hilfenden/migrantenorganisationen.html>. Erişim Tarihi: 06.03.2024.
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The qualitative report*. 8(4), 597-606.

- Gordon, M. (1964). *Assimilation in American Life: The Role Of Race, Religion And National Origins*. Oxford University Press. New York
- Göç İdaresi Başkanlığı, (2024a).<https://goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>. Erişim Tarihi: 18.07.2025.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024b). <https://www.goc.gov.tr/baskanligin-gorevleri>. Erişim Tarihi: 01.06.2024.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024c). <https://www.goc.gov.tr/goc-kurulu>. Erişim Tarihi: 01.06.2024.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024d). <https://www.goc.gov.tr/uyum-hakkinda>. Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024e). <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/UYUM-STRATEJI/Uyum-Strateji-Belgesi-ve-Ulusal-Eylem-Plani.pdf>. Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2024f). <https://www.goc.gov.tr/bakanlar-kurulu-kararlari>. Erişim Tarihi: 03.06.2024.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2024g). <https://www.goc.gov.tr/ikincil-koruma>. Erişim Tarihi: 04.06.2024.
- Göksel, G. U. (2019). *Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi*. Pinhan Yayınları. İstanbul.
- Göksel, G. U. (2021). Göçmen kimliklerinin inşası: bir çokkültürlülük ve tanınma teorisi eleştirisi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi*.
- Grosman, J. B. ve Furano, K. (2002). *Maling The Most of Volunteers, P/PV Briefs*, Philadelphia.
- Guay, J. (2015). *Social cohesion between Syrian refugees and urban host communities in Lebanon and Jordan*: World Vision.
- Guba, E. G. and Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*. 2(105), 163-194.
- Gunter, B., (2002). *The Quantitative Research Process, A Hanbook of Media and Communication Research Qualitative and Quantitative Methodologies*. Klaus Bruhn Jensen (Ed.)Routledge, , 209-234. London.
- Gutmann, R. ve H. Gümrükçü. (2003). Globalisierung Zuwanderung Und Interkulturelle Kompetenz. *Institut für Türkische-Europaeschie Studien (ITES)*. Hamburg.
- Güllüpcinar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. 4: 53- 87.

- Gürsoy, M. (2019). *Göç ve Kentleşme Bağlamında Suç*. Gece Akademi Yayınları. İstanbul.
- Güvenç, C. (2021). Arap Baharı Öncesi ve Sonrasına Yönelik Türk Dış Politikası: Tunus, Mısır, Bahreyn ve Yemen Örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi* (5), 354-381. <https://doi.org/10.47994/usbad.814778>.
- Hainmueller, J., Hangartner, D., ve Lawrence, D. (2016). When lives are put on hold: Lengthy asylum processes decrease employment among refugees. *Science advances*, 2(8), 1-7.
- Haller, M. (2017). *Die „Flüchtlingskrise in den Medien*. Otto Brenner Stiftung, Frankfurt am Main.
- Han, P. (2010). *Soziologie der Migration. Erklärungsmodelle-Fakten-Politische Konsequenzen-Perspektiven*. 3. Aufl., Stuttgart: Lucius.
- Han-Broich, Misun (2012). *Ehrenamt und Integration. Die Bedeutung sozialen Engagements in der (Flüchtlings-)Sozialarbeit*. Wiesbaden: Springer VS.
- Hatipoğlu, O. G. (2013). Kızılay Derneği'nin Kamusalılığı: Bir Çözümleme Denemesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 11(22), 167-189.
- Healy, K. (2012). *Social work methods and skills: The essential foundations of practice*. Houndmills. Basingstoke, New York.
- Heckmann, F. (2015). *Integration von Migranten*. Wiesbaden: Springer Verlag.
- Heywood, A. (2019). *Siyasi İdeolojiler*. (L. Köker, Çev.) İstanbul: BB101 Yayınları.
- Hegel, G. W. F. (2001) *Philosophy of Right*. İng. çev. S. W. Dyde, Batoche Books Kitchener, Canada, ss. 160-170.
- Hegel, G. W. F. (2010). *Tarih Felsefesi*. çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, İstanbul.
- Heidegren, C. G. (2004). Book review: Recognition and social theory. *Acta Sociologica*. 47 (4), 365-373.
- Hemmer, S. (2017). *Integration von Flüchtlingen durch zivilgesellschaftliches Engagement auf der Grundlage sozialer Nachhaltigkeit*. Technische Universität Kaiserslautern. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kaiserslautern.
- Henrich, C.J. (2010). Einwanderung und Integration: Türkische Migrationspolitik. In: Wolfgang Gielert; Christian J. Henrich (Hrsg.). *Politik und Gesellschaft in der Türkei*, Bd. 19. VS Verlag für Sozialwissenschaften. S. 91–102. Wiesbaden.
- Herwartz-E. L. (2005). *Migrant/-innen im deutschen Bildungssystem*. In *Arbeitsstelle für interkulturelle Konflikte und gesellschaftliche Integration (Hrsg.), Migrationshintergrund von Kindern und Jugendlichen: Wege zur Weiterentwicklung der amtlichen Statistik. Bildungsreform Band 14*. Bonn, Berlin: Bundesministerium für Bildung und Forschung, 7-24.

- Herwartz-E., L., Schurt, V. VE Waburg, W. (2010). *Aufwachsen in heterogenen Sozialisationskontexten. Zur Bedeutung einer geschlechtergerechten interkulturellen Pädagogik.* VS Verlag für Sozialwissenschaften. <https://doi.org/10.1007/978-3-531-92481-6>.
- Hintermann, C., Herzog P., Barbara (2017). *Migration. In: Ingrid Gogolin; Viola B. Georgi; Marianne Krüger P., et al. (Hrsg.): Handbuch interkulturelle Pädagogik.* Bad Heilbrunn: UTB, S. 24–30.
- Honig, B. (2007). *Democracy and foreignness: democratic cosmopolitanism and the myth of an immigrant America.* A. S. Laden, D. Owen (Ed.), Multiculturalism and political theory içinde (373-407. ss.), Cambridge University Press.
- Honneth, A. (1996). *The struggles of recognition.* Çev: J. Anderson. Polity Press.
- Honneth, A. (2015). *Tanınma Uğruna Mücadele Sosyal Çatışmaların Ahlaki Grameri Üzerine.* Çev: Özgür Aktok, İthaki Yayınları, İstanbul.
- Honneth, A. (2018). *Bizdeki ben: Tanınma Teorisi Üzerine İncelemeler.* Çev: Özgür Aktok, İthaki Yayınları. İstanbul.
- Houston, S. ve Montgomery, L. (2017). Reflecting critically on contemporary social pathologies: social work and the 'good life'. *Critical and Radical Social Work*, 5 (2). 181-196.
- <https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/11-kasim-2022-goc-direktorlugu-sunumu-04-01-2023-35982943.pdf>, Erişim Tarihi: 10.09.2023.
- <https://www.anerkennung-in-deutschland.de/html/tr/guncel-yeni-nitelikliisgucugocuyasasi.php>. Erişim Tarihi: 10.03.2024.
- Hoßmann, I., ve Karsch, M. (2011). *Germany's Integration Politics. Berlin-Institut für Bevölkerung und Entwicklung.* Berlin-Institut für Bevölkerung und Entwicklung. Berlin.
- Höllman André (2010). *Migration und Integration Wie muslimisch ist Deutschland? Mit einem Vorwort von Massoud Hanifzadeh und einem Interview mit Margot Käßmann.* Tectum Wissenschaftsverlag Almanyia.
- Hunger, U., Hunger, U. und Kröger, J. (2017) *Die Syrische Diaspora Community in Deutschland. Umgang, Formen und Gruende des Freiwilligen Engagements.* Westfälische Wilhelms-Universität Münster. Zivilgesellschaft in Zahlen Ziviz.
- Hynie, M. (2018). Refugee integration: Research and policy. *Journal of Peace Psychology*. 24(3), 265- 276.
- Ibanez, A. M. ve Velez, C. E. (2008). Civil conflict and forced migration: The micro determinants and welf. are losses of displacement in Colombia. *World Development*. 36(4), 659-676.

- Ihlamur-Öner, S. Gülfer. (2012). Küresel Bir Göç ve Mülteci Rejimine Doğru?. S. Gülfer Ihlamur-Öner, Aslı Şirin Öner (Ed.) *Küreselleşme Çağında Göç-Kavramlar, Tartışmalar*. (577-600). İstanbul: iletişim yayınları.
- International Crisis Group. (2016). *Turkey's refugee crisis: The politics of permanence*. Ankara/Brussels.
- International Federation of Social Work (12 Nisan 2020). Definiton of Social Work (2014).
- IOM, (2009). Uluslararası Göç Örgütü. Göç Terimleri Sözlüğü. Sayı:18.
- Işığışık, Ö., ve Kariman, S. (2022). Afganistan'da Yaşanan Göç Hareketleri ve Türkiye'deki Afganların Durumunun İncelenmesi. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*. 6(2). 455-486.
- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri, 75 Yılda Köylerden Şehirlere*. Tarih Vakfı, 249-268. İstanbul.
- İçduygu, A. ve Toktaş S. (2005). *Yurtdışından Gelenlerin Nicelik ve Niteliklerinin Tespitinde Sorunlar*. TUBA Raporları, Sayı 12. Ankara.
- İçduygu, A. ve Aksel, D. B. (2012). *Türkiye'de Düzensiz Göç*, Ankara: Uluslararası Göç Örgütü Türkiye.
- İçduygu, A. ve Kirişci, K. (2009). *Land of diverse migrations: Challenges of emigration and immigration in Turkey*, (Vol. 10). İstanbul: İstanbul Bilgi University Presse.
- İçduygu, A. (2010), Türkiye'de Uluslararası Göçün Siyasal Arkaplanı: Küreselleşen Dünyada Ulus-Devleti İnşa Etmek Ve Korumak, Barbara Pusch, Tomas Wilkoszewski (Ed.), *Türkiye'ye Uluslararası Göç Toplumsal Koşullar, Bireysel Yaşamlar*. (17-40). Kitap Yayınevi: İstanbul.
- İnce, C. (2023). Türkiye'nin Göç Politikasına Genel Bir Bakış. *Muhakeme Dergisi*. 6(2). 84-93. <https://doi.org/10.33817/muhakeme.1379075>.
- Jansen, T., Chioncel, N., ve Dekkers, H. (2006). Social cohesion and integration: Learning active citizenship. *British Journal of Sociology of Education*. 27 (02). 189-205.
- Jäger, S. (2000). *Von deutschen Einzeltätern und ausländischen Banden. Medien und Straftaten*. In: Heribert Schatz; Christina Holtz B.; Jörg U. Nieland (Hrsg.): *Migranten und Medien*. Neue Herausforderungen an die Integrationsfunktion von Presse und Rundfunk. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, S. 207–219.
- Jensen, K. B. (2002). *The Complementarity of Qualitative and Quantative Methodologies in Media and Communication Research*. Handbook Of Media Communications Research Qualitative and Quantative Research Methodologies, (Edit.: Klaus B. Jensen), Roudledge: Florance, KY, USA.

- Johnson J. M. (2002). *In-Depth Interview. J. B. Gubrium ve J. A. Holstein. Handbook of Interview Research Context&Method*. Sage Publications. Londra
- Joly, D. (1996). *Haven or Hell? Asylum Policies and Refugees in Europe*. Macmillan Press Ltd.
- Joppke C. (1996). Multiculturalism and Immigration: A Comparison of the United States, Germany. And Great Britain European University Institute *Theor Soc* 25,449–500.
- Jumaa, S. (2010). *Flucht und Leben in Deutschland. Migration und Integration*. Master Publising. Germany.
- Kabakuşak, D. (2014). *Küresel Göç Yönetişimi Çerçevesinde Türkiye’de Göç Olgusunun Kurumsallaşması. Yerelden Küresele: Sosyal Bilimlerde Yeni Yaklaşımlar* (s. 254-266). Artvin: Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı.
- Kale, B., (2015). *Zorunlu Göçün 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu Üzerindeki Etkileri, Türkiye’nin Göç Tarihi, 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*. (Derleyenler: M. Murat Erdoğan, Ayhan Kaya) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 507. Haziran 2015. s. 153-169. İstanbul.
- Kane, H. (1995). *Leaving Home. Society*. Volume:12. No: 4. Paper:10-16.
- Kahraman, S., Taniyıcı, Ş. ve Kutlu, Ö. (2019). Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yabancı Göçmenler. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 5 (2). 17-32.
- Karakaya, R. (2020). *Hilal-i Ahmer Cemiyeti (Kızılay)*. R.Çelik (Ed), R Hizmet Tarihi (253-265) içinde. Grafiker Yayınları. Ankara.
- Karayılmaz, D. ve Salih Batal (2022). *Yerel Yönetimlerde Kentsel Yoksullukla Mücadelenin Bir Aracı Olarak Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri: Yalova Belediyesi Örneği*. Maliye ve Kamu Yönetimi Araştırmaları. Ed. Volkan Yurdadoğ.
- Karasar, N., (2016). *Bilimsel İrade Algı Çerçevesi ile-Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar İlkeler Teknikler* (31.Baskı), Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler* (33.Basım), Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Karpat, K. (2015) “Önsöz”, Türkiye’nin Göç Tarihi, 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler, (Derleyenler: M.Murat Erdoğan, Ayhan Kaya) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 507, İstanbul, Haziran 2015. s. XXIII-XL.Kartal, B., ve Başçı, A. G. E. (2014). Türkiye’ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 12(2). (275-299).
- Kartal, B., ve Başçı, A. G. E. (2014). Türkiye’ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 12(2). (275-299)
- Kaya, A. (2015). Euro-Türkler, Kuşaklararası Farklılıklar, İslam ve Entegrasyon tartışmaları. *Göç Araştırmaları Dergisi*. C:1. S:1 ss: 44–79.

- Kaya, T. (2017). *Yerleşim Evleri ve Göçmenden Vatandaşa: Hull House Örneği*. İnsan Hakları Yıllığı, 35, 79-95.
- Kaya, A. (2022). *AB-Türkiye mülteci mutabakatı: Tampon ülke?*. TÜSİAD Küresel Siyaset Forumu Makale Dizisi, No-2, 5-18.
- Kaya, A. ve Erdoğan M. Murat, “Giriş”, *Türkiye’nin Göç Tarihi, 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*. (Derleyenler: M.Murat Erdoğan, Ayhan Kaya) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 507. Haziran 2015. s. 1-14. , İstanbul.
- Keleşoğlu, F., ve Yıldız, R. (2021). Risk ve Fırsat İkileminde Çokkültürlülük Tartışmaları. *Akademik Hassasiyetler*. 8(17), 29-49.
- Kesgin, B. (2016). Sosyal Hizmetin Yerelleşmesi ve Sosyal Hizmette Yerel Yönetimlerin Artan Rolü. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14 (4), 319-340.
- Kesgin, B. (2018). Yardımlaşma ve Dayanışma Aracı Olarak Sivil Toplum. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi* Sayı 29-30: Sivil Toplum-Ara Kurumlar.
- Kesgin, B. (2022). *Geçicilikten Kalıcılığa Suriyeli Göçmenler ve Uyum Sorunu*. Anasay, 0 (19) , 29-49. DOI: 10.33404/anasay.1034459.
- Keskin, H. (2011). *Türklerin Gölgesinde Almanya*. Doğan Kitap. İstanbul.
- Keysan, A. Ö. (2020). *Refugee-focused NGOs in Turkey: Difficulties and expectations. İçinde Migration Generating Geographies and International Irregular Migrations* (ss. 129–149).
- Kıral, B. (2021). Nitel araştırmada fenomenoloji deseni: türleri ve araştırma süreci. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(4), 92-103. Erişim adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/jret2021_10.cilt_say4-pages-93-104.pdf.
- King, R. and Skeldon, R. (2010). Mind the gap!’Integrating Approaches to Internal and International Migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 36(10).
- Kirişçi, K. (2014). *Syrian refugees and Turkey’s challenges: Going beyond hospitality*.
- Kirst, Ashman, K.K. (1999). *Understanding Generalist Practice*. USA: Nelson-Hall. Hull.
- Kitzinger, J. (1995). *Qualitative research: Introducing focus groups*. Bmj, 311(7000), 299-302.
- Kivisto, P. ve Faist, T. (2009). *Beyond a Border: The Causes and Consequences of Contemporary Immigration*. SAGE Publications. Los Angeles.
- Knaack, P. (1984). Phenomenological Research. *Western Journal of Nursing Research*. 6(1), 107-114. <https://doi.org/10.1177/019394598400600108>.

- Koçak, O., ve Gündüz, R. (2016). Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. 6(12), 66-91.
- Kogan, I. (2011). New Immigrants—Old Disadvantage Patterns? Labour Market Integration of Recent Immigrants into Germany. *International Migration*. 49(1), 91-117.
- Kohlmeier, M., ve Schimany, P. (2005). *The Impact of Immigration on Germany's Society*. Nürnberg.
- Kol, E. (2009). *Türkiye'de Sağlık İşletmelerin'de Sosyal Hizmet Uygulamaları*. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koopmans R, P. Statham, M. Giugni, F. Passy (2005). *Contested Citizenship: Immigration and Cultural Diversity in Europe*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Korntheuer, A and Anderson, P. (2014). Zwischen Inklusion und Exklusion - die Rolle der Sozialen Arbeit in Bildungsprozessen junger Flüchtlinge. *In: Migration und Soziale Arbeit* (4). S. 320–327.
- Kortman, M. (2011). *Migratenselbstorganisationen in der Integrationspolitik. Einwanderungsverbände als Interessenvertreter in Deutschland und den Niederlanden*. Waxmann Verlag. Münster.
- Koser, K., Walsh, M. ve Black, R. (1998). Temporary protection and the assisted return of refugees from the EU. *International Journal of Refugee Law*. 10(3).
- Köşk, C. Uğur ve Çağlar, Ö. (2017). Küreselleşme ve Uluslararası Göç İlişkisinde Değişen Göçmen Algısı. *Social Science Studies Dergisi*. C:5. S:8.
- Kurtkara, S. (2020). Sığınmacıların Toplumsal Uyum Sürecinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. 4(1), 11-25.
- Kymlicka, W. (2015), Çokkültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi, (çev. Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Lewis, D. (2001). *The Management of Non-Governmental Development Organizations An Introduction*. Routledge Taylor & Francis Group.
- Liamputtong, P. (2013). *Qualitative Research Methods* (4th ed.). Oxford University Press. South Melbourne
- Löffler, B. (2010). *Integration in Deutschland: Zwischen Assimilation und Multikulturalismus*. Wissenschaftsverlag. Oldenbourg.
- Luborsky, M. R. ve Rubinstein, R. L. (1995). Sampling In Qualitative Research: Rationale, Issues, And Methods. *Research on Aging*. 17(1), 89-113.

- Lüthi Barbara (2010). *Migration and Migration History*. Zentrum Für Zeithistorische Forschung Potsdam.
- Mallat, N. (2007). Exploring consumer adoption of mobile payments—A qualitative study. *The Journal of Strategic Information Systems*. 16(4). 413-432.
- Mansour, D., Mosel, I., Ille, S. ve Zanker, J.H. (2019). *Germany as an Immigration Country: From Denial to Integration*. DOI:10.13140/RG.2.2.11529.01124.
- Maischatz, K. (2010). Eine Einführung in das Sozialkapital-Konzept anhand der zentralen Vertreter. In: Andreas Fischer (Hg.): Die soziale Dimension von Nachhaltigkeit. *Beziehungsgeflecht zwischen Nachhaltigkeit und Benachteiligtenförderung*. Baltmannsweiler: Schneider-Verl. Hohengehren (Leuphana-Schriften zur Berufs- und Wirtschaftspädagogik, 3), S. 31–54.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Edt. Osman Akınhay. Bilim ve Sanat Yayınları. İstanbul.
- Marshall, C. ve Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. Sage publications.
- Martin S. (1999). *Economic Integration of Immigrants, Transatlantic Learning Community Migration Workgroup Discussion Paper*.
- Martin, P. L. (2002). Germany: Managing Migration in the 21st Century. UC Berkeley: *Institute of European Studies*.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. ve Taylor, J. E. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.
- Märker, F. ve Wilkens, I. (2014): Zuwanderung, Integration und Beschäftigung - die aktuelle Debatte. In: *Migration und Soziale Arbeit* (3). S. 196–204.
- MAXQDA, https://www.maxqda.com/wp/wp-content/uploads/sites/2/MAXQDA-2022_Introduction_PRINT_TR.pdf. Erişim Tarihi: 05.09.2024.
- Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative research design: An interactive approach*. Sage.
- Mayring, P. (2011). *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş: Nitel Düşünce İçin Bir Rehber*. (A. G. diğ., Çev.) Bilge Su Yayıncılık. Ankara.
- Maxwell, J. A. (2013). *Qualitative research design: An interactive approach* (third edition). Sage. Los Angeles.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma*. Nobel Yayıncılık. Ankara.

- Merriam, S. B., ve Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications. New York.
- Miley, K.K., O'Melia M.W. ve DuBois B.L. (2017). *Generalist Social Work Practice An Empowering Approach*. (8. bs.). Boston.
- Missbach, A. ve Pruitt, L. (2024). https://findanexpert.unimelb.edu.au/news/82198-how-german-media-attention-idealises-female-ukrainian-refugees?utm_source.
- Mogalakwe, M. (2006). The use of documentary research methods in social research. *African Sociological Review*. 10(1), 221-230.
- Morgan, D. L. (1996). *Focus groups as qualitative research* (C. 16). New York: Sage publications.
- Mostashari, A. (2005). *An Introduction to Non-Governmental Organizations (NGO) Management*. Iranian Studies Group.
- Mulder, C. (2015). From the inside out: Social workers expectations for integrating religion and spirituality in practice. *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*. 34(2).177-204.
- Multikulturelles Forum, (2024a). <https://www.multikulti-forum.de/de/ueber-uns>, Erişim Tarihi: 20.01.2024.
- Multikulturelles Forum, (2024b). https://www.multikulti-forum.de/system/files/document/220609_Leitbild.pdf, Erişim Tarihi: 21.01.2024.
- Multikulturelles Forum, (2024c). <https://www.multikulti-forum.de/de>, Erişim Tarihi: 20.02.2024.
- Muyan K. G. (2019). Hollanda Gmen Entegrasyonu Politikaları: Liberalizmden Neoliberalizme. *SGD-Sosyal Gvenlik Dergisi*. C:9. S:1. ss: 177-192.
- Münz, R. Wolfgang S. ve Ralf U. (1999). *Zuwanderung nach Deutschland*. Campus verlag.
- Nas, . (2015). Türkiye-Ab İlişkilerinde Geri Kabul ve Vize Serbestliği: Hareketliliğin Yönetimi. Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü. *Avrupa Araştırmaları Dergisi*. 23(2). 169-186. <https://doi.org/10.29228/mjes.82>.
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (Seventh Edition). United States of America: Pearson Education Limited.
- Neuman, W. L. (2017). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar I-II* (9.Basım), ev: Sedef zge. Yayın Odası Toplumbilim Dizisi. Ankara.

- Nick, P. (2010). Die Herausforderungen kultureller Differenzen annehmen. Interkulturelle Sensibilisierung und interkulturelle Kompetenzen der Zielgesellschaft. In: Eckart Koch und Sabine Speiser (Hg.): *Internationale Migration. Chancen und interkulturelle Herausforderungen ; Beiträge zum Siebten Internationalen Tag. 1. Aufl.* München: Hampp (Texte der Fakultät für Studium Generale und Interdisziplinäre Studien der Hochschule München, 7), S. 23–42.
- Nies, M. (2015). *Empowerment von MigrantInnen und Geringverdienenden zum Umwelt- und Klimaschutz Ein Leitfaden für die Gestaltung aktivierender Maßnahmen.* Dortmund.
- O’Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project.* SAGE Publications Inc.
- OECD, https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/indicators-of-immigrant-integration-2018_9789264307216-en. Erişim Tarihi: 10.10.2024.
- Oltmer, J. (2016). *Germany and global refugees: A history of the present.* CESifo DICE Report, 14(4), 26-31.
- Oswald, H. ve Krappmann, L. (2006). Soziale Herkunft, Ungleichheit in der Schulklasse und Schulerfolg – unter besonderer Berücksichtigung von Kindern ausländischer Eltern. In K.-S. Rehberg (Hrsg.), *Soziale Ungleichheit, kulturelle Unterschiede: Verhandlungen des 32. Kongresses der Deutschen Gesellschaft für Soziologie in München.* Teilbd 1 und 2. Frankfurt am Main: Campus Verlag, 752-764. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ss0ar-145008>
- Öksüz, M. (2023). *Ortopedik engelli eşlerin evlilik doyumu: Yalova örneği.* Yayınlanmamış Doktora Tezi.Yalova Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yalova.
- Öz, M. (2022). *Göç Alanında Sivil Toplum Profesyonelleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı. Ankara.
- Özcan, E. D. E. (2016). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat* 183-215. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/isvehayat/issue/29036/310477>.
- Özdemir, G. (2023). *Türkiye’de Stratejik Göç Yönetimi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bitlis Eren Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Bitlis.
- Özdemir, M. ve Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi, 11(2), 217-235.
- Özdil, S. (2019). ABD İşgücü Piyasasında Ücretler ve Göç ilişkisi: Neoklasik Göç Teorisi. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi.* 4 (2). 264-276.
- Özmen, N. (2012). *Çokkültürlü Toplumda Sosyal Entegrasyon ve Din.* Çamlıca Yayınları. İstanbul.

- Paffenholz, T., Christoph S., Roberto B. Sabine K. ve Camilla Orjuela (2010). *Enabling and Disenabling Factors for Civil Society Peacebuilding*. Lynne Rienner Publishes. 405-424. Londra.
- Pagenstecher, C. (1994). *Ausländerpolitik und Immigrantidentität. Zur Geschichte der "Gastarbeit" in der Bundesrepublik*. Berlin.
- Papousek, M. (2006). Bindungssicherheit und Intersubjektivität. Gedanken zur Vielfalt vorsprachlicher Kommunikations- und Beziehungserfahrungen. K. H. Brisch, & T. Hellbrügge içinde, *Kinder ohne Bindung. Deprivation, Adoption und Psychotherapie* (s. 61-89). Stuttgart: Klett-Cotta.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (2.Baskı), Çev: Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir. Pegem Akademi. Ankara.
- Penninx, R. (2005). *Integration of migrants: economic, social, cultural and political dimensions*. M. Macura, A.L. MacDonald ve W. Haug (der.), *The new demographic regime. Population challenges and policy responses*. New York/Geneva: United Nations. 137- 152.
- Pero, D. (2007). *Migrants and the politics of governance. The case of Barcelona*. *Social Anthropology*. 15(3), 271-286.
- Phillimore, J., L. Goodson (2008). Making a place in the global city: the relevance of indicators of integration. *Journal of Refugee Studies*. 21(3): 305–325.
- Philips, L., ve Jorgensen, M. W. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. Sage Publications. California.
- Portes, A. ve J. Böröcz. (1989). *Contemporary Immigration: Theoretical Perspectives on Its Determinants and Modes of Incorporation*. *International Migration Review*. Vol. 23, No. 3.
- Portes, A. ve Zhou, M. (1993). *The new second generation: Segmented assimilation and its variants*. *The Annals*. Vol. 530.
- Prilleltensky, I. (2012). *Wellness as fairness*. *American journal of Community Psychology*. 49 (1). 1-21.
- Pryor, J. (1981). Integrating International and Internal Migration Theories. *International Migration Review*. C:15. ss: 110-129.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster. New York.
- Radtke F. (2003). *Multiculturalism in Germany: Local Management of Immigrants Social Inclusion*, *International Journal on Multicultural Societies (IJMS)*, Vol. 5. No. 1. 55-76.

- Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of The Statistical Society of London*. C:48. S:2. ss:167c-235.
- Richmond, T., ve Shields, J. (2005). NGO-government relations and immigrant services: Contradictions and challenges. *Journal of International Migration and Integration*. 6(3). 513- 526.
- Rudiger, A. ve Spencer, S. (2003). *Social integration of migrants and ethnic minorities: Policies to combat discrimination*. Conference on the Economic and Social Aspects of Immigration Organized by the European Commission and OECD.
- Ryan, L., Sales, R., Tilki, M., Siara, B.: (2008). *Social Networks, Social Support and Social Capital: The Experiences of Recent Polish Migrants in London*. *Sociology*, 42(4), s. 672-690.
- Saggar, S., Somerville, W., Ford, R. ve Sobolewska, M. (2012). *The impacts of migration on social cohesion and integration: Final report*. Migration Advisory Committee.
- Sağıroğlu, A. Z. (2019). *Sosyal Politika ve Göç. Sosyal Politika Teori, Politika ve Uygulamalar* (pp.185-204). Umuttepe Yayınları. Kocaeli.
- Sak, R., Şahin S., İ. T., Öneren Ş., Ç., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 4(1). 227-250.
- Sakızlı, S. (2015). Hegel’de Etik Yaşam (Sittlichkeit) ve Toplumsal Hareketlerin İmkânı Üzerine. *Felsefe Logos*, sa.56, ss.123-143.
- Saygın, S. ve Hasta D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*. 10(3). 302-323
- Schiefer, D., ve Van der Noll, J. (2017). The essentials of social cohesion: A literature review. *Social Indicators Research*.132 (2). 579-603.
- Schlueter,E., Meuleman B. and Davidov E. (2012). Immigrant Integration policies and perceived Group Threat: A Multilevel Study of 27 *Western and Eastern European Countries*. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.12.001>.
- Schmitter H. B. (2000). *The Sociology of Immigration, From Assimilation to Segmented Integration, from the American Experience to the Global Arena*. Caroline B. Brettell ve James F. Hollifield (ed.). Migration Theory: Talking About Disciplines Routledge pub. Great Britain.
- Schneider, J., ve Honeck, J. (2015). *Integration, Social Cohesion and Participation: A Critical Review of German Integration Policies*. *International Migration*, 53(2), 89-106.
- Schirilla, N. (2023). *Migration in Deutschland - soziologisch erklärt*. Kohlhammer Verlag.
- Schrover, M., ve Vermeulen, F. (2005). Immigrant organisations. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 31(5): 823-832.

- Schwartz, W. (2006). *Social Work with Groups*. The group work tradition and social work practice (s. 69-89).
- Schweitzer, R., Perkoulidis, S., Krome, S., Ludlow, C. ve Ryan, M. (2005). Attitudes towards refugees: The dark side of prejudice in Australia. *Australi- an Journal of Psychology*. 57(3), 170-179. doi: 10.1080/00049530500125199.
- Severson, E. D. Ashgar, A. ve Gaylor, S. S. (2003). Learning Qualitative Data Analysis In a North American University. *Annual Meeting of the American Educational Research Association*.
- Sezgin, A. A. ve Yolcu, T. (2016). *Göç ile Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci*. Humanitas, 4(7), 419-438.
- Sheafor, B.W. ve Horejsi, C.R. (2003). *Techniques and Guidelines for Social Work Practice*. Allyn and Bacon. USA.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*. 22(2). 63-75.
- Sola, A. (2018) The 2015 Refugee Crisis in Germany: Concerns about *Immigration and Populism* 1-34.
- Stewart, E. ve Mulvey, G. (2014). Seeking safety beyond refuge: The Impact Of Immigration And Citizenship Policy Upon Refugees In The UK. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 40(7). 1023- 1039.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Sage publications.
- Şahin, Y. (2021). *Çözüm Odaklı Grupla Çalışmanın Mülteci Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Benlik Saygısı Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
- Şeker, B. (2013). *Göç Yönetimi ve Uyum Çalıştayı El Kitabı*. Göç İdaresi Yayınları. Ankara.
- Şengül, E. (2015). *2005-2014 yıllarında Federal Almanya göç ve entegrasyon politikaları = Federal of Germany's migration and integration policies in 2005-2014* /Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Şimşek, R. (2018). *Göç Sosyolojisi –Farklı Boyutlarıyla Göç*. Akademisyen Kitabevi:15-49. Ankara.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.). *The social psychology of intergroup relations* (s. 33-47). Monterey, CA.
- Talas, D. D. M. (2011). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 387-40.1

- Tam, T., Hewstone, M., Kenworthy, J. ve Cairns, E. (2009). Intergroup Trust in Northern Ireland. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 35(1). 45-59. doi: <https://doi.org/10.1177/0146167208325004>.
- Tatar V., Ülker M., (2017). *Arap Baharının Türkiye'ye Etkileri: Suriyeli Mülteci Sorunu*., 278 - 288.
- Taylan, H. H. (2018). *Suriyeli mültecilerin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi Bildirileri*, Edit. Ali Ertuğrul, Mehmet Emin Uludağ. Düzce Üniversitesi Yayınları. Düzce.
- Teater B, (2015). *Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri: Uygulama İçin Bir Giriş*, ed. Abdullah Karatay. Nika Yayınevi. Ankara.
- Teddle, C. ve Tashakkori, A. (2015). *Karma yöntem araştırmalarının temelleri* (Çeviri: Y. Dede ve S. B. Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tekindal, M. ve Uğuz A., Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*. 20 (1). 153- 182.
- Tenorth, H. (2017). „Integration“ – Erwartungen an die Schule, Möglichkeiten der öffentlichen Erziehung. In H. Günther / G. Kniffka / G. Knoop / T. Riecke-Baulecke (Hrsg.), Basiswissen Lehrerbildung: DaZ unterrichten (SS.22-36). Seelze: Klett/Kallmeyer.
- Tepe, M. (2021). *Afgan Uyraklıkların Yaşadığı Sorunlar ve Sosyal Hizmet Gereksinimlerinin İncelenmesi: Kocaeli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi. İstanbul.
- Tice, C.J., Long, D. D. Ve Cox, L.E. (2020). *Macro social work practice: Advocacy in action*. Los Angeles.
- Thompson, N. (2013). *Kuram ve uygulamada sosyal hizmeti anlamak*. Çev. B. Yıldırım, B. H. Eren vd) Dipnot Yayınları. Ankara.
- Travers, M. (2001). *Qualitative research through case studies*. SAGE Publications.
- Treichler, A. (2014): Soziale Ungleichheit auf dem Arbeitsmarkt: ethnische Diskriminierung oder unzureichendes Humankapital? In: *Migration und Soziale Arbeit* (3). S. 205–212.
- Turner, F. J. (2011). *Social work treatment: Interlocking theoretical approaches* (5th ed.). NY: Oxford University Press. New York.
- Türk Dil Kurumu (TDK), TDK, <http://sozluk.gov.tr/entegrasyon>. Erişim Tarihi: 15.04.2024.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Surdurulebilir-Kalkinma->

- Amaclari-Değerlendirme-Raporu_13_12_2019-WEB.pdf. Erişim Tarihi: 15.04.2024.
- Türk Kızılay (2023a), <https://www.kizilay.org.tr/kurumsal/tarihcemiz>. Erişim Tarihi: 10.05.2023.
- Türk Kızılay (2023b). <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/goc-ve-multeci-hizmetleri>, Erişim Tarihi: 25.05.2023.
- Türk Kızılay, <https://www.kizilaytarih.org/kizilay-arsiv-ve-kutuphane.html>, Erişim Tarihi: 18.06.2023.
- Türk Kızılay Kart (2023). https://platform.kizilaykart.org/tr/Doc/brosur/tsuy_bro_tr.pdf, Erişim Tarihi: 15.09.2023.
- Türk Kızılay Toplum Merkezleri (2023a). Koruma Programı. Erişim adresi: <https://www.kizilaytoplummerkezleri.org/tr/koruma>, Erişim Tarihi: 10.04.2023.
- Türk Kızılay Toplum Merkezleri (2023b). <https://toplummerkezi.kizilay.org.tr/calismalarimiz/sayilarla-toplum-merkezi>, Erişim Tarihi: 14.05.2023.
- Türk Kızılay Toplum Merkezleri (2023c). https://toplummerkezi.kizilay.org.tr/media/1rhi33zn/tm_uygulama_el_kitabi.pdf, Erişim Tarihi: 09.09.2023.
- UNHCR. (2018a). UN High Commissioner for Refugees: UNHCR Turkey: Provincial breakdown Syrian refugees in Turkey.
- UNHCR. (2024). <https://www.unhcr.org/tr/koruma>. Erişim Tarihi: 05.06.2024.
- Uzunpınar, M. (2022). *Göçmen Karşıtlığının Göçmenlere Yönelik Sosyal Politikalara Etkisi-Almanya ve Türkiye Üzerine İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Ünal, R. ve Gedik, M. (2022). Türkiye’de Göç Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bakış Açısından Bir Değerlendirme. *Toplumsal Politika Dergisi*. 3 (1), 52-70.
- Vahsen, Friedhelm G. (2000). *Migration und Soziale Arbeit. Konzepte und Perspektiven im Wandel*. Neuwied: Luchterhand.
- Verkuyten, M. (2007). *Religious Group Identification and Inter-Religious Relations: A Study Among Turkish-Dutch Muslims*. *Group Processes ve Intergroup Relations* 10 (3): 341-357.
- Viola, E., Biondo, E. ve Mosso, C. O. (2018). *The role of social worker in promoting immigrants integration. Social Work in Public Health*. 33(7-8), 483-496.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013). 11 Nisan 2013 tarihli ve 6458 sayılı Yasa. Resmi Gazete, 28615. Erişim adresi:

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>.
15.05.2024.

Erişim Tarihi:

- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. (1. Baskı). Anı Yayıncılık. Ankara.
- Yalman, Y., ve Harmandaoğlu, N. (2023). Göç ve Sosyal Hizmet: Türkiye’de Göçmenlere Yönelik Ekonomik Destek Hizmetlerine Bakış. *Uluslararası Güncel Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(1). 10-14.
- Yarcı, S. (2011). Pierre Bourdieu’da sosyal sermaye kavramı. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 6(1). 125-135.
- Yavaşca, S. (2021). Sosyal Hizmetin Savunuculuk Rolü Bağlamında Sivil Toplum Örgütleri. *Toplumsal Politika Dergisi*. 2 (1). 1-10.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Yıldız, C. A. (2019). Suriye Kaynaklı Göç Ekseninde Türk Göç Mevzuatının Tarihsel Açından Yeniden Değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 19(43). 237-266.
- Yıldız, İ. (2018). *Türkiye’ye uluslararası göçler ve Türkiye’nin göç politikası*. Kırmızı Çatı Yayınları.İstanbul.
- Yıldız, R., ve Erdurak, Y. (2021). Sosyal Sağlık Bileşeni Olarak Sosyal Destek ve Ailenin Rolü. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(3). 593-600. <https://doi.org/10.18506/anemon.819212>.
- Yıldız, R. ve Keleşoğlu, F., (2021). Risk ve Fırsat İkileminde Çokkültürlülük Tartışmaları. *Akademik Hassasiyetler*. 8(17), 29-49.
- Yıldız, U. ve Sert, D. (2017). Göçün jeopolitiği ve Türkiye’nin coğrafi kısıtlaması üzerine farklı bir yorum. *Toplum ve Bilim*. 140. 93-105.
- Yılmaz, F. M. (2020). Arap Baharı’nın Türkiye İle Ortadoğu Devletleri Arasındaki Ekonomik İlişkilere Etkisi. *Ahi Evran Akademi*.1(1).10-36.
- Yılmaz, L., ve Baykal, S. (2020). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Göç İdaresi Bağlamında Türkiye’nin Yeni Göç Siyaseti. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Biliimleri Dergisi*. 7(2). 633-652.
- Yiğit, T. (2020). Sosyal Hizmetin Mesleki Kimliği: Her Koşulda İnsanlığın Yanında Olan Meslek. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*. 4 (2). 9-19.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2014). *Sosyal Hizmet\Sosyal Çalışma Bilim ve Mesleğine Giriş*.Nar Yayınevi. İstanbul.
- Wallace, Ruth A., Alison W. (2004). *Çağdaş sosyoloji kuramları*. Punto Yayınları. İzmir.

- Wallerstein, I., (1974). *The Modern World System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. Academic Press Inc. New York.
- Wallerstein, I., (1990). *Culture as the Ideological Battleground of the Modern World-System. Theory Culture & Society: Explorations in Critical Social Science*. Volume 7, Numbers 2-3.
- Wallerstein, I. ve E. Balibar. (1993). *İrk Ulus ve Sınıf*. Çev.: Nazlı Ökten. Metis Yayınları. İstanbul.
- Wallerstein, I. (1998). *Jeopolitik ve Jeokültür*. Çev.: Mustafa Özel. İz Yayınları. İstanbul.
- Wallerstein, I. ve E. Balibar. (1993). *İrk Ulus ve Sınıf*. Çev.: Nazlı Ökten. İz Yayınları. İstanbul.
- Wallerstein, I. (2011). *Modern Dünya Sistemi: Kapitalist Dünya Ekonomisinin Büyük Yayılımının İkinci Evresi 1730-1840 (Cilt 3)*, (L. Boyacı, Çev.) İstanbul, Yarın.
- Wallerstein, I. (2012). *Modern Dünya Sistemi: Merkantilizm ve Doğu Avrupa Ekonomisinin Güçlendirilmesi, 1600-1750, (Cilt 2)*, (L. Boyacı, Çev.) Yarın Yayınları. İstanbul.
- Wallerstein, I. (2014). *Dünya Sistemleri Analizi: Bir Giriş* (N. E. Ender Abadoğlu, Çev. İstanbul, bgst Yayınları.
- Weiner, M. (1996). Bad Neighbors, Bad Neighborhoods: An Inquiry into the Causes of Refugee Flows. *International Security*. C:21. S:1. ss: 5-42.
- Werker, E., ve Ahmed, F. Z. (2008). What do nongovernmental organizations do? *Journal of Economic Perspectives*. 22(2), 73-92.
- Wessells, M. G. (2008). Do no harm: Challenges in organizing psychosocial support to displaced people in emergency settings. *Refugee. Canada's Journal on Refugees*, 25(1), 6-14.
- Wheatley-Price, S. (2001). The employment adjustment of male immigrants in England. *Journal of Population Economics*. 14. 192-220.
- Whittemore, R., Chase, S. K., ve Mandle, C. L. (2001). Validity in Qualitative Research. *Qualitative Health Research*, 11(4). 522-537.
- Wiesmann, A. G. (2011). *Vielfältige Arbeit – Präventive Effekte*. ISBN 3936999872 (Printausgabe) ISBN 978-3936999877 (E-Book). Almany.
- Wietzke, F.-B. (2015). *Pathways from jobs to social cohesion*: Oxford University Press on behalf of the World Bank.
- William, P. (2015). *A General Typology of Migration', Reading in the Sociology of Migration*, ed, Clifford J. Jansen, New York: Pergamon Press.
- Wilson J. (2000). Volunteering, *Annual Review of Sociology*. 26. 215-240.

Witte, G., ve Beck, L. (2019, Mayıs 5). Angela Merkel welcomed refugees to Germany. They're starting to help the economy. *The Washington Post*.
https://www.washingtonpost.com/world/europe/angela-merkel-welcomed-refugees-to-germany-theyre-starting-to-help-the-economy/2019/05/03/4bafa36e-6b60-11e9-bbe7-1c798fb80536_story.html. Erişim Tarihi: 10.03.2024.

Zastrow C. (2010). *Intruduction To Social Work And Social Welfare*. Empowering People.

Zastrow, C. (2015). *Sosyal hizmete giriş*. (3.b.). Çev. Durdu Baran Çiftçi Nika Yayınevi. Ankara.

Zolberg, A. R. (1989), The Next Waves: Migration Theory for A Changing World. *International Migration Review*. Vol.4

EKLER

EK 1. Yalova Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı

PROTOKOL NO: 2023/210

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULLAR KOORDİNATÖRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA BAŞLIĞI	Göçmenlere Yönelik Sosyal Uyum Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Analizi : Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Alman Multikulturelles Forum Örneği
ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	1-Doktora/Sanatta Yeterlik Tez Çalışması 2-Nitel Araştırma
ARAŞTIRMACILAR	1-Sorumlu Araştırmacı : Murat ALTUNTAŞ 2-Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ali Rıza ABAY
ETİK KURUL TÜRÜ	SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
KARAR	Etik Onay Verilmesine Karar Verildi.

TARİH
09/01/2024

Prof. Dr. İsa KARAMAN
ETİK KURULLAR KOORDİNATÖRÜ

EK 2. Katılımcı Onay Formu

Sizi Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet ABD doktora programı öğrencisi Murat ALTUNTAŞ tarafından yürütülen “Göçmenlere Yönelik Sosyal Uyum Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı Analizi: Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Alman Multikulturelles Forum Örneği” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırma ile Türk Kızılay Toplum Merkezi ve Alman Multikulturelles Forum kuruluşlarının faydalanıcılara yönelik yapmış oldukları çalışmalar incelenecek ve sosyal uyum alanında yapılan çalışmaların analizinin yapılması amaçlanmaktadır. Araştırmada tarafınıza nitel sorular yöneltilecektir. Araştırmada sizden tahminen 45 dakika ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük esasına** dayanmaktadır.

Açıklamaları Yapan Araştırmacının Adı / Soyadı / İmzası
Murat Altuntaş
Gönüllünün Adı / Soyadı / İmzası / Tarih
Gerekliyse Olur İşlemine Tanık Olan Kişinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih
Gerekliyse Yasal Temsilcinin Adı / Soyadı / İmzası / Tarih

EK 3. Nitel Görüşme Formları

Türkiye Sahası Görüşme Formu-Göçmenlerle

Demografik Bilgiler

- 1) Cinsiyet:
- 2) Doğum tarihi (yıl):
- 3) Evli misiniz? Evliyseniz kaç çocuğunuz var?
- 4) Eğitim durumunuz nedir?
- 5) Kaç yıldır Türkiye’de yaşıyorsunuz?
- 6) Uyuğunuz nedir?
- 7) Mesleğiniz nedir?

Genel Sorular

- 1) Türkiye’ye göç süreciniz hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz? Türkiye’de sıradan bir gününüz nasıl geçiyor?
- 2) Sosyal uyum sizce nedir? Bir göçmen olarak sosyal uyuma önem veriyor musunuz? Bir birey olarak, sosyal uyum süreciyle ilgili eksik kaldığınızı düşünüyor musunuz? Evet ise, hangi konularda ve neden eksik kaldığınızı düşünüyorsunuz.
- 3) Türkiye’de ikamet eden göçmenlerin yaşam şekli ve davranışları, kültürel adetleri, gelenek ve görenekleriyle sosyal uyumlarında zorluk veya kolaylık sağladığını düşünüyor musunuz?
- 4) Göçmenlerin birlikte yaşamının kültürel ve sosyal anlamda Türkiye’ye bir zenginlik olduğunu düşünüyor musunuz?
- 5) Sizi yerel toplumla yakınlaştıran ve/veya uzaklaştırılan süreçler hakkında ne düşünüyorsunuz? Kendinizi nasıl tanımlarsanız? Sosyal uyum sürecine olumlu yönde katkı sağladığınızı düşünüyor musunuz?
- 6) Sosyal uyum süreci boyunca karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Sorunların çözümü noktasında Türk Kızılay Toplum Merkezinin katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?
- 7) Göçmenlerin göç sonrası Türkiye’de yaşamış oldukları deneyimlerine karşılık yerel vatandaşların tarafından değerlendirmeler nasıl olmuştur? Sosyal uyum özelinde almış olduğunuz büyük bir tepki oldu mu?
- 8) Türk Kızılay Toplum Merkezinde sosyal uyum özelinde katılmış olduğunuz etkinlik/seminer/organizasyonlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Ne sıklıkla katılıyorsunuz? Motivasyonunuz artıran etmenler nelerdir?
- 9) Sosyal uyum süreçlerinizde Türk Kızılay Toplum Merkezinde yapılan çalışmaları yeterli görüyor musunuz? Geliştirilmesine ihtiyaç duyuyor musunuz?
- 10) Türk Kızılay Toplum Merkezinde sosyal uyum bağlamında yapılan etkinlik/seminer veya diğer organizasyonlarda yapılan sosyal uyumu ile göçmen iyilik hali sizin açınızdan nasıl açıklanabilir? Daha iyi bir hizmet için yapılması gerekenleri nasıl açıklarsınız?
- 11) Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum faaliyetlerine katılmış biri olarak; yerel toplumla olan aranızdaki iletişimi ve teması nasıl değerlendirirsiniz? Ne

sıklıkla karşılaşıyorsunuz, onlarla iletişimi nasıl kuruyorsunuz? Avantajlarını ve/veya dezavantajları hakkında neler söylemek istersiniz?

- 12) Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum faaliyetlerine katılmış biri olarak; ev sahibi topluma uyum sürecini nasıl yaşadınız/yaşıyorsunuz? Sosyal sermaye bu süreçte nasıl bir işlev görmüştür?
- 13) Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum faaliyetlerine (Türkçe kursları dahil) katılmış biri olarak; Ailenizle birlikte Türkçe konuşuyor musunuz? Evde, arkadaşlarınızla veya herhangi bir ortamda sosyal uyum sürecinizle ilgili konuşuyor musunuz? Bu süreçle ilgili sizin yapmış olduğunuz bir çalışma var mı?
- 14) Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum faaliyetlerine katılmış biri olarak; sizin siyasal, sosyal ve kültürel problemlerinizin azalttığını düşünüyor musunuz?
- 15) Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum faaliyetlerine katılmış biri olarak; resmi kişilerde (doktor, öğretmen, banka memuru vb.) daha rahat iletişim girebiliyor musunuz? Toplum merkezinin düzenlemiş olduğu etkinliklerin haricinde başka etkinliklere daha rahat katılabiliyor musunuz? Kendinizi daha çok güvende hissediyor musunuz?

Almanya Sahası Görüşme Formu-Göçmenlerle

Demografik Bilgiler

- 1) Cinsiyet:
- 2) Doğum tarihi (yıl):
- 3) Evli misiniz? Evliyseniz kaç çocuğunuz var?
- 4) Eğitim durumunuz nedir?
- 5) Kaç yıldır Almanya'da yaşıyorsunuz?
- 6) Uyruğunuz nedir?
- 7) Mesleğiniz nedir?

Genel Sorular

- 1) Almanya'ya göç süreciniz hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz? Almanya'da sıradan bir gününüz nasıl geçiyor?
- 2) Sosyal uyum sizce nedir? Bir göçmen olarak sosyal uyuma önem veriyor musunuz? Bir birey olarak, sosyal uyum süreciyle ilgili eksik kaldığınızı düşünüyor musunuz? Evet ise, hangi konularda ve neden eksik kaldığınızı düşünüyorsunuz.
- 3) Almanya'da ikamet eden göçmenlerin yaşam şekli ve davranışları, kültürel adetleri, gelenek ve görenekleriyle sosyal uyumlarında zorluk veya kolaylık sağladığını düşünüyor musunuz?
- 4) Göçmenlerin birlikte yaşamanın kültürel ve sosyal anlamda Almanya'ya bir zenginlik olduğunu düşünüyor musunuz?
- 5) Sizi yerel toplumla yakınlaştıran ve/veya uzaklaştıran süreçler hakkında ne düşünüyorsunuz? Kendinizi nasıl tanımlarsanız? Sosyal uyum sürecine olumlu yönde katkı sağladığınızı düşünüyor musunuz?

- 6) Sosyal uyum süreci boyunca karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Sorunların çözümü noktasında Multikulturelles Forum e.V. katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?
- 7) Göçmenlerin göç sonrası Almanya’da yaşamış oldukları deneyimlerine karşılık yerel vatandaşların tarafından değerlendirmeler nasıl olmuştur? Sosyal uyum özelinde almış olduğunuz büyük bir tepki oldu mu?
- 8) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum özelinde katılmış olduğunuz etkinlik/seminer/organizasyonlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Ne sıklıkla katılıyorsunuz? Motivasyonunuz artıran etmenler nelerdir?
- 9) Sosyal uyum süreçlerinizde Multikulturelles Forum e.V. yapılan çalışmaları yeterli görüyor musunuz? Geliştirilmesine ihtiyaç duyuyor musunuz?
- 10) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum bağlamında yapılan etkinlik/seminer veya diğer organizasyonlarda yapılan sosyal uyumu ile göçmen iyilik hali sizin açınızdan nasıl açıklanabilir? Daha iyi bir hizmet için yapılması gerekenleri nasıl açıklarsınız?
- 11) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum faaliyetlerine katılmış biri olarak; yerel toplumla olan aranızdaki iletişimi ve teması nasıl değerlendirirsiniz? Ne sıklıkla karşılaşıyorsunuz, onlarla iletişimi nasıl kuruyorsunuz? Avantajlarını ve/veya dezavantajları hakkında neler söylemek istersiniz?
- 12) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum faaliyetlerine katılmış biri olarak; ev sahibi topluma uyum sürecini nasıl yaşadınız/yaşıyorsunuz? Sosyal sermaye bu süreçte nasıl bir işlev görmektedir?
- 13) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum faaliyetlerine (Almanca kursları dahil) katılmış biri olarak; Ailenizle birlikte Almanca konuşuyor musunuz? Evde, arkadaşlarınızla veya herhangi bir ortamda sosyal uyum sürecinizle ilgili konuşuyor musunuz? Bu süreçle ilgili sizin yapmış olduğunuz bir çalışma var mı?
- 14) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum faaliyetlerine katılmış biri olarak; sizin siyasal, sosyal ve kültürel problemlerinizin azalttığını düşünüyor musunuz?
- 15) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum faaliyetlerine katılmış biri olarak; kamu personelleriyle (doktor, öğretmen, banka memuru vb.) daha rahat iletişime girebiliyor musunuz? Multikulturelles düzenlemiş olduğu etkinliklerin haricinde başka etkinliklere daha rahat katılabiliyor musunuz? Kendinizi daha çok güvende hissediyor musunuz?

Türkiye Sahası Görüşme Formu-STK Çalışanlarıyla

Demografik Bilgiler

- 1) Cinsiyet:
- 2) Doğum tarihi (yıl):
- 3) Eğitim durumunuz nedir?
- 4) Kaç yıldır Türk Kızılay Toplum Merkezinde çalışıyorsunuz?
- 5) Mesleğiniz nedir?

Genel Sorular

- 1) Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum alanında yapmış olduğu çalışmalar hakkında bilgi verebilir misiniz? Süreç nasıl işlemektedir?
- 2) Göçmenlerin sosyal uyum ihtiyaçlarını nasıl saptıyorsunuz? Açıklayabilir misiniz? Göçmenlerin sosyal uyum ihtiyaçlarını belirlenme yöntemlerine ilişkin düşüncelerinizi nasıl açıklayabilirsiniz?
- 3) Kurum çatısı altında kendi rolünüzü nasıl tanımlarsınız? Çalışma süreci boyunca sizdeki etkilerini nasıl tanımlayabilirsiniz? Yürüttüğünüz sosyal uyum programı içeriği nasıl belirleniyor? Nasıl oluşturuluyor? Göçmenlerin program hazırlık aşamasında söz hakkı var mı?
- 4) Göçmenlerle iletişimde uyulmasına önem verdiğiniz kişisel ilkeleriniz var mı? Bunları açıklayabilir misiniz? Göçmenlerle çalışırken nelere dikkat edersiniz?
- 5) Göçmenlere karşı ayrımcılığın önlenmesinin sizin için anlamını açıklayabilir misiniz? Yerel toplum ve göçmenlerin birbirine yönelik genellemelerinden ve önyargılarla ilgili neler söylemek istersiniz? Kurum olarak bu alanda yapmış olduğunuz çalışmalar hakkında bilgi verebilir misiniz?
- 6) Göçmenlerin sosyal uyum faaliyetleri süreçlerinde hangi sorunlarla karşılaşılıyorsunuz? Bu sorunların çözümüne yönelik ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?
- 7) Göçmenler ile yerel halk arasındaki komşuluk, ikili ilişkiler ve arkadaşlık süreci nasıl işliyor? Sürece katkı sağlayan ve zorlaştıran durumlar nedir? Türk Kızılay Toplum Merkezi bununla ilgili ne tür faaliyetler düzenlenmektedir? Gözlemlerinizi paylaşabilir misiniz?
- 8) Türk Kızılay Toplum Merkezinde verilen hizmetlerde çok taraflı, katılımcı ve karşılıklı aktif bir görüşme, göçmen odaklı yaklaşımın olduğunu söyleyebilir miyiz?
- 9) Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum faaliyetine katılan bir göçmen ile yerel toplum dayanışmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Açıklayabilir misiniz? Uygulamış olduğunuz sosyal uyum faaliyetlerinin katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Eksik bir alanda olduğunuz yer var mı?
- 10) Türk Kızılay Toplum Merkezinin sosyal uyum alanında vermiş olduğunuz hizmetten hoşnut musunuz? Yapılan çalışmalarda size olan etkilerden bahseder misiniz? Alanda karşılaştığınız direnç, zorluk ve kolaylıkları neler olduğunu söyleyebilir misiniz?
- 11) Göçmenlerin ülkemize sosyal uyumlarının sağlanmasında Türk Kızılay Toplum Merkezi rolünü ne şekilde tanımlarsınız? Sizce Türk Kızılay Toplum Merkezi bu alanda yetkin mi?
- 12) Türk Kızılay Toplum Merkezinin alanda faaliyet gösteren diğer sivil toplum kuruluşları veya kamu kurumları ile göçmenlerin sosyal uyumu özelinde yaptığı iş birliklerinin yeterli midir? Geliştirmesi gereken alanların olduğunu düşünüyor musunuz?

Almanya Sahası Görüşme Formu-STK Çalışanlarıyla

Demografik Bilgiler

- 1) Cinsiyet:
- 2) Doğum tarihi (yıl):
- 3) Eğitim durumunuz nedir?
- 4) Kaç yıldır Multikulturelles Forum e.V. çalışıyorsunuz?
- 5) Mesleğiniz nedir?

Genel Sorular

- 1) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum alanında yapmış olduğu çalışmalar hakkında bilgi verebilir misiniz? Süreç nasıl işlemektedir?
- 2) Göçmenlerin sosyal uyum ihtiyaçlarını nasıl saptıyorsunuz? Açıklayabilir misiniz? Göçmenlerin sosyal uyum ihtiyaçlarını belirleme yöntemlerine ilişkin düşüncelerinizi nasıl açıklayabilirsiniz?
- 3) Kurum çatısı altında kendi rolünüzü nasıl tanımlarsınız? Çalışma süreci boyunca sizdeki etkilerini nasıl tanımlayabilirsiniz? Yürüttüğünüz sosyal uyum programı içeriği nasıl belirleniyor? Nasıl oluşturuluyor? Göçmenlerin program hazırlık aşamasında söz hakkı var mı?
- 4) Göçmenlerle iletişimde uyulmasına önem verdiğiniz kişisel ilkeleriniz var mı? Bunları açıklayabilir misiniz? Göçmenlerle çalışırken nelere dikkat edersiniz?
- 5) Göçmenlere karşı ayrımcılığın önlenmesinin sizin için anlamını açıklayabilir misiniz? Yerel toplum ve göçmenlerin birbirine yönelik genellemelerinden ve önyargılarla ilgili neler söylemek istersiniz? Kurum olarak bu alanda yapmış olduğunuz çalışmalar hakkında bilgi verebilir misiniz?
- 6) Göçmenlerin sosyal uyum faaliyetleri süreçlerinde hangi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Bu sorunların çözümüne yönelik ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?
- 7) Göçmenler ile yerel halk arasındaki komşuluk, ikili ilişkiler ve arkadaşlık süreci nasıl işliyor? Sürece katkı sağlayan ve zorlaştıran durumlar nedir? Multikulturelles Forum e.V. bununla ilgili ne tür faaliyetler düzenlenmektedir? Gözlemlerinizi paylaşabilir misiniz?
- 8) Multikulturelles Forum e.V. verilen hizmetlerde çok taraflı, katılımcı ve karşılıklı aktif bir görüşme, göçmen odaklı yaklaşımın olduğunu söyleyebilir misiniz?
- 9) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum faaliyetine katılan bir göçmen ile yerel toplum dayanışmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Açıklayabilir misiniz? Uygulamış olduğunuz sosyal uyum faaliyetlerinin katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Eksik bir alanda olduğunuz yer var mı?
- 10) Multikulturelles Forum e.V. sosyal uyum alanında vermiş olduğunuz hizmetten hoşnut musunuz? Yapılan çalışmalarda size olan etkilerden bahsedebilir misiniz? Alanda karşılaştığınız direnç, zorluk ve kolaylıkları neler olduğunu söyleyebilir misiniz?

- 11) Göçmenlerin ülkenize sosyal uyumlarının sağlanmasında Multikulturelles Forum e.V. rolünü ne şekilde tanımlarsınız? Sizce Multikulturelles Forum e.V. bu alanda yetkin mi?
- 12) Multikulturelles Forum e.V. alanda faaliyet gösteren diğer sivil toplum kuruluşları veya kamu kurumları ile göçmenlerin sosyal uyumu özelinde yaptığı iş birliklerinin yeterli midir? Geliştirmesi gereken alanların olduğunu düşünüyor musunuz?

EK 4. Göç Çalışmalarında Nitel Araştırma Yöntemleri Katılım Belgesi

KATILIM BELGESİ

Murat Altıntaş

26 Ocak-23 Şubat 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen **Göç Çalışmalarında Nitel Araştırma Yöntemleri** eğitimine beş hafta boyunca tam katılım sağlamış ve bitirme çalışması olan nitel araştırma önerisini teslim etmiştir.

Göç Araştırmaları Vakfı
Göç ve Diaspora
Akademisi

GÖÇ ARAŞTIRMALARI VAKFI
Hacettepe Mah. Fener Sokak No:5
06230 Altındağ / ANKARA
Kızılbey V.D. 396 063 0271

ÖZGEÇMİŞ

Murat Altuntaş, 2018 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünden lisans derecesi ile mezun olmuştur. 2020 yılında aynı üniversitenin Sosyal Hizmet Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimini başarıyla tamamlamıştır. Lisans ve lisansüstü eğitimi süresince çeşitli sivil toplum kuruluşlarında aktif gönüllü olarak yer almış, sosyal sorumluluk ve toplumsal katkı alanlarında önemli deneyimler edinmiştir.

Altuntaş'ın, sosyal hizmet, göç ve gönüllülük konularına odaklanan akademik çalışmaları, ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmıştır. Ayrıca birçok ulusal ve uluslararası kongrede bildiriler sunmuş; bilimsel kitaplarda bölüm yazarlığı yapmış ve çeşitli tam metin bildirileri yayımlanmıştır. Akademik kariyerine, doktora öğrencisi olarak Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında devam etmektedir.

2019 yılından bu yana Türk Kızılay bünyesinde Sosyal Hizmet Uzmanı olarak görev yapmakta olup, mesleğini hem uygulama hem de akademik alanda sürdürmektedir. İleri düzeyde İngilizce ve Almanca bilmektedir.

TEZDEN TÜRETİLEN YAYIN VE ESERLER

Altuntaş, M. (2024). Karadeniz 15. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Göçmenlerin Sosyal Uyum Sürecinde Karşılaştığı Fırsatlar ve Sorunlar.

DİĞER YAYIN VE ESERLER

Altuntaş, M., Öztürk, E. ve Arıkin, S. (2019). Madde bağımlılığı tedavisinde manevi desteğin ekip çalışması ile yürütülmesi. The Journal of Social Science, 3(5),

Altuntaş, M ve Kılıç, M.V. (2019). Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocukların Okullandırılmasıyla İlgili Yapılan Çalışma: Türk Kızılay Şartlı Eğitim Yardımı Örneği. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2019.

Akıncı, H.ve Altuntaş, M.(2021). “Türkiye Kızılay Derneği” (içinde) Sosyal Hizmet Kurum ve Kuruluşları: Yerel Yönetim, Sivil Toplum Kuruluşları ve Özel Sektör. II. cilt. Editörler: Nebile Özmen ve Abdulhakim Beki. İstanbul: Efe Akademi Yayınevi, ss. 157-174.

Altuntaş, M ve Kılıç, M.V. (2021). Cumhurbaşkanlığı Himayelerinde: Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası Konferansı, Göç: Önümüzdeki Yirmi Yılın Projeksiyonu ve Ötesi (Türk Kızılay Sosyal Hizmet Uygulamaları: Türk Kızılay Toplum Merkezleri Örneği